RP 44/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan, samt med förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att riksdagen ska godkänna det undertecknade associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan, samt lagen om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Avtalet är till karaktären ett blandat avtal, där bestämmelserna hör dels till medlemsstaternas och dels till Europeiska unionens behörighet.

Samarbetet mellan staterna i Europeiska unionen och Centralamerika bottnar i den politiska dialog, dvs. San José-dialogen, som inleddes 1984. EG och Centralamerika ingick 1993 ett gemensamt ramavtal, som trädde i kraft den 1 mars 1999. I maj 2002 kom parterna överens om att inleda förhandlingar för ett avtal om politisk dialog och samarbete. Avtalet undertecknades i december 2003 i Rom. Vid toppmötet i Wien 2006 meddelades att förhandlingar om ett associerings- och frihandelsavtal mellan EU och Centralamerika skulle inledas. Förhandlingarna om associeringsavtalet slutfördes i maj 2010. Av de centralamerikanska länderna gäller associeringsavtalet Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama.

Associeringsavtalet är ett övergripande avtal vars mål är att utgående från ömsesidighet och gemensamt intresse stärka förhållandet mellan parterna när det gäller politisk dialog, samarbete och handel. Genom avtalet strävar man efter att stärka den interna integrationsprocessen i Centralamerika och främja en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling.

Avtalet träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter den månad då parterna har anmält till varandra att de har slutfört sina godkännandeförfaranden. I propositionen ingår ett förslag till lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Lagen avses träda i kraft samtidigt som avtalet träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

297048

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL 1
INNEHÅLL 2
ALLMÄN MOTIVERING 4
ALLMÄN MOTIVERING 4
1 INLEDNING 4
2 NULÄGE OCH BEDÖMNING AV NULÄGET 4
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN 5
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER 6
4.1 Ekonomiska konsekvenser 6
4.2 Konsekvenser för myndigheterna 6
4.3 Miljökonsekvenser 6
4.4 Samhälleliga konsekvenser 6
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN 6
5.1 Beredningen inom Europeiska Unionen 6
5.2 Den nationella beredningen 7
DETALJMOTIVERING 8
1 AVTALETS INNEHÅLL OCH FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND 8
DEL I: ALLMÄNNA OCH INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER 8
AVDELNING I: AVTALETS ART OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE 8
AVDELNING II: INSTITUTIONELL RAM 8
DEL II: POLITISK DIALOG 9
DEL III: SAMARBETE 11
AVDELNING I: DEMOKRATI, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING 11
AVDELNING II: RÄTTVISA, FRIHET OCH SÄKERHET 11
AVDELNING III: SOCIAL UTVECKLING OCH SOCIAL SAMMANHÅLLNING 12
AVDELNING IV: MIGRATION 13
AVDELNING V: MILJÖ, NATURKATASTROFER OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR 13
AVDELNING VI: UTVECKLING AV EKONOMIN OCH HANDELN 13
AVDELNING VII: REGIONAL INTEGRATION 14
AVDELNING VIII: KULTUR OCH AUDIOVISUELLT SAMARBETE 15
AVDELNING IX: KUNSKAPSSAMHÄLLE 15
DEL IV: HANDEL 15
AVDELNING I: INLEDANDE BESTÄMMELSER 15
AVDELNING II: VARUHANDEL 15
KAPITEL 1: Nationell behandling och marknadstillträde för varor 15
KAPITEL 2: Handelspolitiska åtgärder 16
KAPITEL 3: Tullar och handelslättnader 17
KAPITEL 4: Tekniska handelshinder 18
KAPITEL 5: Sanitära och fytosanitära åtgärder 19
KAPITEL 6: Undantag beträffande varor 20

AVDELNING III: ETABLERING, HANDEL MED TJÄNSTER OCH ELEKTRONISK HANDEL 20
KAPITEL 1: Allmänna bestämmelser....20
KAPITEL 2: Etablering....21
KAPITEL 3: Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster 21
KAPITEL 4: Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål 22
KAPITEL 5: Regelverk....22
KAPITEL 6: Elektronisk handel 24
KAPITEL 7: Undantag....24
AVDELNING IV: LÖPANDE BETALNINGAR OCH KAPITALRÖRELSER ..24
AVDELNING V: OFFENTLIG UPPHANDLING 24
AVDELNING VI: IMMATERIELLA RÄTTIGHETER 26
KAPITEL 1: Mål och principer....26
KAPITEL 2: Standarder för immateriella rättigheter....26
KAPITEL 3: Säkerställande av skydd för immateriella rättigheter....27
KAPITEL 4: Institutionella bestämmelser 28
AVDELNING VII: HANDEL OCH KONKURRENS....28
AVDELNING VIII: HANDEL OCH HÅLLBAR UTVECKLING 29
AVDELNING IX: REGIONAL EKONOMISK INTEGRATION....30
AVDELNING X: TVISTELÖSNING 31
KAPITEL 1: Mål och tillämpningsområde 31
KAPITEL 2: Samråd 31
KAPITEL 3: Tvistelösningsförfaranden 31
KAPITEL 4: Allmänna bestämmelser....32
AVDELNING XI: MEDLINGSMEKANISM FÖR ICKE-TARIFFÄRA ÅTGÄRDER 32
KAPITEL 1: Tillämpningsområde....32
KAPITEL 2: Förfarande enligt medlingsmekanismen....32
KAPITEL 3: Genomförande 32
KAPITEL 4: Allmänna bestämmelser....32
AVDELNING XII: ÖPPENHET OCH ADMINISTRATIVA FÖRFARANDEN .33
AVDELNING XIII: SÄRSKILDA UPPGIFTER I HANDELSFRÅGOR FÖR DE ORGAN SOM INRÄTTAS GENOM DETTA AVTAL 33
DEL V: SLUTBESTÄMMELSER 34
2 LAGFÖRSLAG 37
2.1 Lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen i associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan....37
3 IKRAFTTRÄDANDE 37
4 BEHOVET AV RIKSDAGENS SAMTYCKE OCH BEHANDLINGSORDNING 38
4.1 Behovet av riksdagens samtycke 38
4.2 Behandlingsordning 41
LAGFÖRSLAG....42
Lag om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan 42
FÖRDRAGSTEXT....43

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Samarbetet mellan staterna i Europeiska unionen och Centralamerika grundar sig på en politisk dialog, dvs. San José-dialogen, som inleddes 1984. Dialogen uppstod ur en vilja att stödja fredsprocessen i ett Centralamerika splittrat av inbördeskrig. EG och Centralamerika slöt 1993 ett gemensamt ramavtal som trädde i kraft den 1 mars 1999. I maj 2002 kom parterna överens om att inleda förhandlingar om ett avtal om politisk dialog och samarbete. Avtalet undertecknades i Rom den 15 december 2003. 2006 meddelades att förhandlingar om ett associerings- och frihandelsavtal mellan EU och Centralamerika skulle inledas. Förhandlingarna om associeringsavtalet slutfördes i maj 2010. Associeringsavtalet gäller följande centralamerikanska länder: Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama.

I avtalet ingår tre pelare: politisk dialog, samarbete och frihandel. Som mål för den del som behandlar den politiska dialogen har ställts att skapa ett politiskt mål på ett sätt som främjar fred, demokrati, lagenlighet, god förvaltning, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Huvudmålen i det avsnitt som behandlar samarbete är att stärka säkerhet, social sammanhållning och ekonomisk tillväxt. Den del av avtalet som gäller handel motsvarar till sitt innehåll EU:s frihandelsavtal. I den del som gäller handel ingår förpliktelser om bland annat avveckling av tullar och tekniska handelshinder, marknadstillträde för handel med tjänster och för investeringar, immateriella rättigheter, rätt att delta i anbudsförfaranden vid offentlig upphandling samt om genomförande av arbets- och miljönormer.

Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan, är ett blandat avtal där bestämmelserna dels hör till unionens, dels till medlemsstaternas behörighet. Följaktligen är förutom Europeiska unionen även medlemsstaterna parter i avtalet, och det måste godkännas både av unionen och av medlemsstaterna.

2 Nuläge och bedömning av läget

Den avtalsmässiga grunden för samarbetet mellan EU och Centralamerika är ett ramavtal från 1993. Ett avtal mellan parterna om politisk dialog och samarbete undertecknades i Rom i december 2003. Finland har en överenskommelse om viseringsfrihet med Costa Rica (FördrS 36/1971), en överenskommelse om viseringsfrihet (FördrS 46/1971) och en överenskommelse om främjande av och skydd för investeringar (FördrS 10/2003) med El Salvador, en överenskommelse om viseringsfrihet (FördrS 56/1975) och en överenskommelse om främjande av och skydd för investeringar (FördrS 107/2006) med Guatemala, en överenskommelse om viseringsfrihet med Honduras (FördrS 32/1978), en överenskommelse om viseringsfrihet med Nicaragua (FördrS 22/1987) samt en överenskommelse om viseringsfrihet (FördrS 33/1978) och en överenskommelse om främjande av och skydd för investeringar med Panama (FördrS 101/2010).

År 2012 uppgick EU:s export till regionen till 33,5 miljarder euro och importen till 29,1 miljarder euro. EU importerar i huvudsak kontors- och teleutrustning och jordbruksprodukter från Centralamerika. EU:s viktigaste exportprodukter till Centralamerika är maskiner och transportmateriel, men även kemikalier.

År 2012 uppgick värdet på Finlands export till Costa Rica till 8,3 miljoner euro, till El Salvador till 4,3 miljoner euro, till Guatemala till 4,6 miljoner euro, till Honduras till 2 miljoner euro, till Nicaragua till 0,5 miljoner euro och till Panama till 7,8 miljoner euro. Finlands import från Costa Rica uppgick till 31 miljoner euro, från El Salvador till 1,1 miljoner euro, från Guatemala till 8,7 miljoner euro, från Honduras till 14,1 miljoner euro, från Nicaragua till 10,2 miljoner euro och från Panama till 21,5 miljoner euro. Finland importerar främst kaffe och bananer från regionen. Typiska exportvaror är till exempel

primärmotorer och anläggningar för industrin.

Det kan anses ändamålsenligt att Finlands förbindelser till de centralamerikanska länderna ordnas genom ett associeringsavtal inom ramen för Europeiska unionen.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Syftet med associeringsavtalet är att stärka och befästa parternas förbindelser med stöd av politisk dialog, samarbete och handel. Ett genomgående tema i avtalet är respekt för och främjande av demokrati och mänskliga rättigheter, hållbar utveckling, god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen.

Huvudmålen för en politisk dialog och samarbete i avtalet är att stärka fred, demokrati, lagenlighet, god samhällsstyrning och mänskliga rättigheter på ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart sätt. I den politiska delen av avtalet kommer parterna överens om att stärka samarbetet kring nedrustning. Parterna är överens om att stödja internationella politiska insatser för att finansiera utveckling och stärka samarbetet i syfte att uppnå internationellt överenskomna utvecklingsmål. Parterna bekräftar den vikt som de fäster vid en gemensam förvaltning av migrationsströmmar mellan sina territorier. Parterna förbinder sig också att i enlighet med Riodeklarationen (1992) främja en dialog om miljö och hållbar utveckling.

I den del som gäller samarbete är parterna överens om att samarbetet bör vara förenligt med de associerade ländernas egna utvecklingspolitiska insatser och strategier. Parterna strävar efter att främja det civila samhällets och lokala myndigheters deltagande i samarbetet och betonar vikten av social utveckling, vid sidan av ekonomisk utveckling. I fråga om socialt skydd och sysselsättning utlovas samarbete genom aktiviteter och program som särskilt syftar till att säkerställa anständigt arbete för alla, fungerande arbetsmarknader och ett täckande socialt skydd. Parterna förbinder sig också att samarbeta i utbildningsfrågor och kring utvecklandet av effektiva hälso- och sjukvårdssystem.

I den del som gäller handel ingår förpliktelser bland annat i fråga om avveckling av tullar och tekniska handelshinder, marknadstillträde för handel med tjänster och för investeringar, immateriella rättigheter, rätt att delta i anbudsförfaranden vid offentlig upphandling samt genomförande av arbets- och miljönormer. När det gäller handeln kommer den största nyttan av avtalet från nedsatta eller avskaffade tullar, förenklade handelsförfaranden, konvergens av tekniska föreskrifter, standarder och bedömning av överensstämmelse samt harmoniseringen av normerna för hälsa och hygien. I fråga om investeringar och handel med tjänster främjar avtalet en förutsägbar omvärld, vilket i sin tur främjar investeringar och utbudet av internationella tjänster i området. Det beräknas att avtalet årligen ger EU en ekonomisk nytta till ett värde av 2,3 miljarder euro och Centralamerika till ett värde av 2,6 miljarder euro. I och med färre handelshinder och en stabilare omvärld förbättrar avtalet också förutsättningarna för finländska företags export och import.

Genom avtalet strävar man också efter att främja regional integration, kulturellt och audiovisuellt samarbete, utvecklande av informationssamhället samt vetenskapligt och tekniskt samarbete.

I avtalet ingår politiska standardklausuler, som bland annat gäller EU:s mest centrala värden, mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen samt bekämpande av spridningen av massförstörelsevapen. Där ingår också en klausul som gör det möjligt att i sista hand avbryta tillämpningen av avtalet i enlighet med förhandlings- och sanktionsmekanismen i artikel 355 vid grov överträdelse av dessa klausuler.

Genom avtalet skapas både ett associeringsråd och en associeringskommitté, som biträds av en grupp underkommittéer som behandlar ämnen som gäller handelsdelen i avtalet. Ett bilateralt tvistlösningsförfarande mellan staterna eller parterna ingår också i systemet.

Propositionen syftar till att inhämta riksdagens godkännande för avtalet. Propositionen innehåller också ett förslag till en så kallad blankettlag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för

lagstiftningen och ett förslag till lag om provisorisk tillämpning av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

Avtalet har inga direkta konsekvenser för statsbudgeten. Avtalet har stor betydelse för handelsutbytet mellan Europeiska unionen och Centralamerika genom att det liberaliserar handeln, tjänster, investeringar och offentlig upphandling. Med avseende på ekonomiskt samarbete och handel erbjuder avtalet också Finland och finländska företag bättre möjligheter till samarbete med och export till Centralamerika.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

Avtalet har inga direkta konsekvenser för myndigheterna. De uppgifter som det genom avtalet inrättade associeringsrådets, associeringskommitténs och dess underkommittéers möten ger upphov till kan skötas med nuvarande personal enligt normal praxis.

4.3 Miljökonsekvenser

Avtalet har inga direkta konsekvenser för miljön. I avtalets viktigaste principer ingår dock respekt för och främjande av en hållbar ekonomi och miljönormer i enlighet med parternas internationella förpliktelser.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

Avtalsparterna åtar sig att främja demokrati och de mänskliga rättigheterna samt att förhindra spridningen av massförstörelsevapen. Parterna åtar sig att skydda och främja arbetsrättigheterna och avtalet innehåller också krav om arbetslivsnormer. Även om avtalet inte kan anses ha några direkta samhälleliga konsekvenser i Finland, kan det bedömas ha en positiv inverkan för att stärka god förvaltning, demokrati och det civila samhället i Centralamerika.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningen inom Europeiska Unionen

Vid toppmötet mellan Europeiska unionen och Latinamerika (EU-LAC) i Guadalajara i Mexico i maj 2004 avtalades om en strävan att ingå ett associeringsavtal och upprätta ett frihandelsområde mellan områdena. Efter att ministerkonferensen i Luxemburg hade hållits och en ad hoc-arbetsgrupp tillsatts meddelades det vid toppmötet i Wien den 12–13 maj 2006 att förhandlingar om ett associerings- och frihandelsavtal mellan EU och Centralamerika skulle inledas. Rådet gav förhandlingsmandat i april 2007 och förhandlingar inleddes officiellt i oktober samma år. I förhandlingarna har EU representerats av Europeiska kommissionen.

Den första förhandlingsrundan mellan EU och de centralamerikanska länderna Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras och Nicaragua inleddes i San José i Costa Rica i oktober 2007. Den andra förhandlingsrundan hölls i Bryssel i februari 2008. Allt som allt ordnades åtta förhandlingsrundor.

Panama, som tidigare hade deltagit i mötena som observatör, framförde den 21 september 2009 sitt formella förslag om att landet skulle ansluta sig till förhandlingarna mellan EU och Centralamerika. Rådet ändrade förhandlingsanvisningarna den 10 mars 2010 och Panamas inträde blev officiellt. Associeringsavtalet gäller därmed följande länder i Centralamerika: Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama. Förhandlingarna slutfördes i maj 2010.

EU:s medlemsstater har under förhandlingarnas gång regelbundet underrättats om förhandlingsprocessen via rådets arbetsgrupp för Latinamerika och kommittén för handelspolitik. Europaparlamentet har informerats via sitt utskott för internationell handel och sin delegation för Centralamerika.

Avtalet är ett blandat avtal, dvs. både unionen och unionens medlemsstater är avtalsparter. En stor del av bestämmelserna som ingår i avtalet kan anses höra till unionens exklusiva behörighet. Kommissionen motiverade inledningsvis avtalets karaktär av blandat avtal

med de förbindelser som ingår i protokollet om kulturellt samarbete. En majoritet av medlemsländerna, däribland Finland, ansåg dock att avtalets handelsdel innehåller även andra bestämmelser än sådana som hör till unionens exklusiva behörighet och som inte ska tillämpas provisoriskt, såsom artikeln om straffrättsliga påföljder för förfaranden som kränker immateriella rättigheter (artikel 271).

EU och de centralamerikanska staterna (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua och Panama) undertecknade avtalet den 29 juni 2012 i Tegucigalpa i Honduras. För att underlätta undertecknandeprocessen bad kommissionen Europeiska unionens medlemsstater att underteckna avtalet i rådet för utrikes frågor senast den 31 maj 2012. Finland undertecknade avtalet i rådet för utrikes frågor den 14 maj 2012. Europaparlamentets godkännande inhämtades den 11 december 2012.

5.2 Den nationella beredningen

De olika förhandlingsfaserna och avtalstexten har behandlats i sektionen för yttre förbindelser och i sektionen för handelspolitiska frågor. Riksdagen har informerats i frågan under de olika behandlingsfaserna. Riksdagen har genom en E-skrivelse av den 31 januari 2007 (E 158/2006 rd) informerats om bemyndigandet för kommissionen att inleda förhandlingar samt genom E-skrivelser av den 15 mars 2010 och den 21 juni 2011 (E 111/2009 rd) om innehållet i förhandlingarna. Riksdagens utrikesutskott konstaterade den 18 september 2009 och den 26 mars 2010 att man inte kommer att vidta några åtgärder i ärendet. Kommissionens förslag till rådets beslut om undertecknande och provisorisk tillämpning samt ingående av avtalet lämnades till riksdagen den 23 februari 2012 med en U-skrivelse (U6/2012 rd). Beträffande U-skrivelsen om undertecknande och provisorisk tillämpning samt ingående av avtalet instämde stora utskottet, i enlighet med utrikesutskottets ställningstagande, med statsrådets ståndpunkt (StoUU 47/2012 rd). Propositionen har beretts vid utrikesministeriet. Utlåtanden om regeringens proposition har begärts från trafik- och kommunikationsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering. Utlåtanden kom in från kommunikationsministeriet, justitieministeriet, finansministeriet och Ålands landskapsregering. Varken kommunikationsministeriet eller justitieministeriet hade något att anföra. Finansministeriets iakttagelser krävde inga ändringar. Utifrån utlåtandet från Ålands landskapsregering preciserades avsnittet om ikraftträdande med avseende på Åland.

DETALJMOTIVERING

1 Avtalets innehåll och förhållande till lagstiftningen i Finland

Inledning. I avtalets inledning bekräftas att parterna förbinder sig till de demokratiska principerna och de grundläggande mänskliga rättigheterna såsom dessa formuleras i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Det erinras om parternas engagemang för rättsstatsprincipen och principen om god samhällsstyrning samt samarbete för att uppnå målen om utrotning av fattigdom, skapande av arbetstillfällen, rättvis och hållbar utveckling. I inledningen bekräftar parterna att de fäster vikt vid de principer och regler som styr den internationella handeln, särskilt Marrakechavtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen, nedan WTO-avtalet, och de multilaterala avtal som är fogade till WTO-avtalet samt behovet av att tillämpa dem på ett öppet och icke-diskriminerande sätt.

DEL I: ALLMÄNNA OCH INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

AVDELNING I: AVTALETS ART OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Artikel 1. I artikeln bekräftar parterna sin respekt för de demokratiska principerna och de grundläggande mänskliga rättigheterna, såsom dessa formuleras i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, och för rättsstatsprincipen. Denna punkt definieras som en väsentlig del av avtalet. Parterna bekräftar sitt åtagande att främja hållbar utveckling, med särskild hänsyn till millennieutvecklingsmålen samt den vikt de fäster vid god samhällsstyrning.

Artikel 2. I artikeln kommer parterna överens om att målen med avtalet är att stärka och befästa parternas förbindelser genom en associering på grundval av tre delar, dvs. politisk dialog, samarbete och handel. I artikeln kommer man överens om att utveckla ett partnerskap, öka det biregionala samarbetet med målet att uppnå en hållbarare utveckling samt utvidga parternas biregionala handelsförbindelser i enlighet med WTO-avtalet och del IV i detta avtal.

Artikel 3. I artikeln kommer parterna överens om att de ska behandla varandra som jämlikar. De kommer överens om att inget i avtalet ska tolkas som att det undergräver suveräniteten för någon av CA-partens republiker.

AVDELNING II: INSTITUTIONELL RAM

Artikel 4–6. I artiklarna är parterna överens om att det ska inrättas ett associeringsråd, om dess sammansättning, sammanträden, uppgifter och beslutanderätt. Parterna är överens om att associeringsrådet ska bestå av företrädare för EU-parten och för var och en av CA-partens republiker på ministernivå, i enlighet med parternas respektive interna ordningar och med hänsyn till de specifika frågor (politisk dialog, samarbete och/eller handel) som ska tas upp vid ett visst möte. Ordförandeskapet ska innehas ömsom av en företrädare för EU-parten å ena sidan och ömsom av en företrädare för en av CA-partens republiker å andra sidan, i enlighet med arbetsordningen. Parterna är överens om att associeringsrådet ska sammanträda med jämna mellanrum, dock minst vartannat år. Associeringsrådet ska utöver detta sammanträda när omständigheterna så kräver, och vid behov även på stats- och regeringschefsnivå. Associeringsrådet ska följa hur målen i avtalet uppnås, övervaka genomförandet av avtalet samt granska alla större frågor som uppkommer inom ramen för detta avtal samt förslag och rekommendationer från parterna. Parterna är överens om att associeringsrådet kan utöva beslutanderätt som är bindande för parterna för att uppnå målen i avtalet samt utfärda lämpliga rekommendationer. Associeringsrådet ska fatta beslut och utfärda rekommendationer efter överenskommelse mellan parterna, och för CA-partens republiker krävs det enhällighet för att fatta beslut och utfärda rekommendationer.

Artikel 7. I artikeln är parterna överens om att associeringsrådet ska biträdas av en associeringskommitté. Associeringskommittén ska bestå av företrädare för EU-parten och

för var och en av CA-partens republiker på högre tjänstemannanivå och med hänsyn till de specifika frågor (politisk dialog, samarbete och/eller handel) som ska tas upp vid ett visst möte. Associeringskommitténs ordförandeskap ska innehas växelvis av en företrädare från vardera parten, och det ska i regel sammanträda en gång om året växelvis i Bryssel och i Centralamerika. Associeringskommittén svarar för det allmänna genomförandet av detta avtal, och dess dagordning fastställs av associeringsrådet.

Artikel 8. I artikeln är parterna överens om att det ska inrättas en underkommitté för samarbete samt andra underkommittéer som ska bistå associeringskommittén. Underkommittéernas ordförandeskap ska innehas ömsom av en företrädare för EU-parten å ena sidan och ömsom av en företrädare för en av CA-partens republiker å andra sidan, under en ettårsperiod. Underkommittéerna ska sammanträda minst en gång om året. Associeringsrådet ska anta en arbetsordning för underkommittéerna som fastställer sammansättningen av och uppgifterna för underkommittéerna samt deras arbetssätt.

Artikel 9. I artikeln är parterna överens om att en parlamentarisk associeringskommitté ska inrättas. Den ska bestå av ledamöter av Europaparlamentet, å ena sidan, och ledamöter av det centralamerikanska parlamentet (*Parlamento Centroamericano*, PARLACEN) och, för de av CA-partens republiker som inte är medlemmar i PARLACEN, företrädare som utsetts av deras respektive nationella kongress, å andra sidan. Båda parterna ska inneha ordförandeskapet växelvis. Den parlamentariska associeringskommittén ska fastställa sin egen arbetsordning. Den får begära relevant information från associeringsrådet om genomförandet av detta avtal och utfärda rekommendationer till associeringsrådet.

Artikel 10. I artikeln är parterna överens om att en gemensam rådgivande kommitté ska inrättas. Den ska bestå av företrädare för Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, å ena sidan, och företrädare för den rådgivande kommittén för det centralamerikanska integrationssystemet (*Comité Consultivo del Sistema de la Integración Centroamericana,* CC-SICA) och den rådgivande kommittén för en ekonomisk integration (*Comité Consultivo de Integración Económica*, CCIE), å andra sidan. Den gemensamma rådgivande kommittén ska fastställa sin egen arbetsordning och ha till uppgift att bidra till att främja dialogen och samarbetet mellan det civila samhällets organisationer i Europeiska unionen och i Centralamerika samt lägga fram yttranden från det civila samhällets organisationer till associeringsrådet om genomförandet av detta avtal.

Artikel 11. I artikeln är parterna överens om att de ska främja möten mellan företrädare för Europeiska unionens och Centralamerikas civila samhällen och kalla till regelbundna möten med dessa företrädare för att informera dem om genomförandet av detta avtal och för att få förslag från dem i detta avseende.

DEL II: POLITISK DIALOG

Artikel 12. I artikeln är parterna överens om målen med den politiska dialogen. Målen är att upprätta ett politiskt partnerskap som särskilt grundar sig på respekt för och främjande av demokrati, fred, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, god samhällsstyrning och hållbar utveckling, försvara gemensamma värden och principer genom att främja dem, särskilt i Förenta nationerna, nedan FN, stärka Förenta nationernas organisation, intensifiera den politiska dialogen samt samarbeta på det utrikes- och säkerhetspolitiska området.

Artikel 13. I artikeln är parterna överens om att den politiska dialogen ska omfatta följande aspekter: bland annat regional integration, rättsstatsprincipen, god samhällsstyrning, demokrati, mänskliga rättigheter, främjande av urbefolkningars rättigheter, jämställdhet, struktur och inriktning på det internationella arbetet, migration, fattigdomsminskning och social sammanhållning, grundläggande arbetsnormer, miljöskydd och hållbar förvaltning av naturtillgångarna, regional säkerhet och stabilitet, korruption, narkotika, transnationell organiserad brottslighet, handel med handeldvapen, bekämpning av terrorism samt konfliktförebyggande och fredlig konfliktlösning.

Artikel 14. I artikeln är parterna överens om att samarbeta inom området för nedrustning av konventionella vapen, främja förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av infanteriminor samt bekämpning av den olagliga handeln med handeldvapen och lätta vapen och reglering av den lagliga handeln med konventionella vapen. Parterna förbinder sig att genomföra sina relevanta internationella skyldigheter.

Artikel 15. Parterna kommer överens om att samarbeta och bidra till att bekämpa spridningen av massförstörelsevapen och deras bärare genom att till fullo fullgöra och på nationell nivå genomföra sina skyldigheter enligt internationella fördrag och överenskommelser om nedrustning och icke-spridning och andra relevanta internationella förpliktelser. Parterna är överens om att denna bestämmelse utgör en väsentlig del av avtalet. Parterna är vidare överens om att samarbeta för att bekämpa spridningen av vapen genom att vidta åtgärder för att underteckna, ratificera respektive ansluta sig till andra relevanta internationella instrument. Parterna är dessutom överens om att inrätta ett effektivt system för nationell exportkontroll för att övervaka export och transitering av varor med koppling till massförstörelsevapen, inklusive kontroll av slutanvändningen av teknik med dubbla användningsområden i samband med massförstörelsevapen. EU-rådet har utfärdat förordningen (EG) Nr 428/2009 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export, överföring, förmedling och transitering av produkter med dubbla användningsområden. Nationellt har bestämmelser om ett system för exportkontroll utfärdats i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) samt i lagen om export av försvarsmateriel (282/2012). Artikeln förutsätter inga lagstiftningsåtgärder, även om den hör till området för Finlands nationella lagstiftning.

Artikel 16. I artikeln är parterna överens om att samarbeta för att förhindra terrorismen. De ska göra detta inom ramen för genomförandet av internationella konventioner och instrument, genom utbyte av information om terroristgrupper och deras stödnätverk, genom samarbete om medel och metoder för att bekämpa terrorism och genom utbyte av åsikter om regelverk, genom utbyte av information, genom tekniskt bistånd och utbildning samt genom utbyte av åsikter om modeller för att förhindra annan olaglig verksamhet med anknytning till terrorism.

Artikel 17. I artikeln är parterna överens om att samarbeta genom att främja en universell anslutning till Romstadgan genom att fortsätta att vidta åtgärder för att genomföra Romstadgan, utbyta erfarenheter när det gäller antagande av rättsliga anpassningar som krävs för att Romstadgan ska kunna ratificeras och genomföras, och vidta åtgärder för att säkra Romstadgans integritet.

Artikel 18. I artikeln är parterna överens om att stödja internationella insatser för att finansiera utveckling och stärka samarbetet i syfte att uppnå internationellt överenskomna utvecklingsmål. Parterna erkänner också behovet av att utveckla nya och innovativa finansiella mekanismer.

Artikel 19. I artikeln är parterna överens om att inleda en omfattande dialog i alla migrationsrelaterade frågor, inbegripet bland annat olaglig migration, flyktingströmmar, människosmuggling och människohandel.

Artikel 20. I artikeln är parterna överens om att främja en dialog inom områdena miljö och hållbar utveckling genom att utbyta information och uppmuntra initiativ beträffande lokala och globala miljöfrågor.

Artikel 21. I artikeln är parterna överens att föra en dialog om och samarbeta kring medborgarnas säkerhet, som är en förutsättning för att mänsklig utveckling ska främjas.

Artikel 22. I artikeln förbinder sig parterna till de internationellt överenskomna principerna om god förvaltningssed på skatteområdet.

Artikel 23. I artikeln är parterna överens om att förhandla om inrättandet av en gemensam ekonomisk och finansiell mekanism för att minska fattigdomen och stödja utvecklingen i Centralamerika. En biregional arbetsgrupp har inrättats för att undersöka inrättandet av en sådan mekanism och hur den ska fungera.

DEL III: SAMARBETE

Artikel 24. I artikeln räknas upp mål för samarbetet, bland annat att stärka freden och säkerheten, att tillämpa demokratiska institutioner, en god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen, att bidra till social sammanhållning, att främja ekonomisk tillväxt, att fördjupa den regionala integrationsprocessen i Centralamerika samt att stärka produktionskapaciteten och öka konkurrenskraften.

Artikel 25. I artikeln är parterna överens om de principer som ska gälla för samarbetet mellan parterna. Parterna är överens om att syftet med samarbetet enligt gemensamt överenskomna regler är att stödja och komplettera de associerade ländernas och regionernas prioriteringar i deras utvecklingspolitik och utvecklingsstrategier och främja det civila samhällets och de lokala myndigheternas delaktighet. Parterna är överens om vikten av att ta hänsyn till deras olika utvecklingsnivåer vid utformningen av samarbetsaktiviteterna och att samarbetet omfattar tekniskt och finansiellt bistånd.

Artikel 26. I artikeln är parterna överens om formerna och metoderna för samarbetsaktiviteterna.

Artikel 27. Utvecklingsklausulen i artikeln gör det möjligt att bredda samarbetet mellan parterna till sådana områden och samarbetsaktiviteter som inte har tagits med i detta avtal.

Artikel 28. I artikeln är parterna överens om att samarbeta för att utveckla bättre statistikmetoder och statistikprogram enligt internationellt vedertagna normer.

AVDELNING I: DEMOKRATI, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING

Artikel 29. I artikeln är parterna överens om att samarbeta för en efterlevnad av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter samt för att bygga upp demokratin. Samarbetet kan bland annat inbegripa att genomföra de internationella instrumenten för mänskliga rättigheter, integrera mänskliga rättigheter och demokrati i nationell politik och nationella utvecklingsplaner, öka medvetenheten och utbilda om mänskliga rättigheter och demokrati samt gemensamma initiativ inom ramen för multilaterala forum.

Artikel 30. I artikeln är parterna överens om åtgärder som bland annat syftar till att respektera rättsstatsprincipen, säkerställa maktdelning och ett oberoende rättsväsende, främja öppna och ansvarsskyldiga institutioner, bekämpa korruption, stärka en sund och öppen förvaltning, inrätta tydliga beslutsförfaranden för offentliga myndigheter samt stödja det civila samhällets deltagande.

Artikel 31. Parterna är överens om samarbetet för att modernisera och decentralisera den offentliga förvaltningen i syfte att förbättra parternas rättsliga och institutionella ramar, med särskild uppmärksamhet på organisatorisk effektivitet, tillhandahållande av tjänster till medborgarna samt en sund och öppen förvaltning av offentliga medel.

Artikel 32. Parterna är överens om samarbete för att förebygga och lösa konflikter. Samarbetet kan bland annat omfatta stöd till medlings-, förhandlings- och förlikningsprocesser, till fredsfrämjande strategier, till insatser som ska stärka förtroendet och öka säkerheten, till insatser som syftar till att hjälpa barn, kvinnor och äldre samt till insatser för bekämpning av truppminor.

Artikel 33. Parterna är överens om samarbetet för att befästa rättsstatsprincipen och stärka rättsväsendets oberoende och öka dess effektivitet.

AVDELNING II: RÄTTVISA, FRIHET OCH SÄKERHET

Artikel 34. Parterna är överens om att samarbeta för att förbättra skyddet av personuppgifter. Samarbetet om skydd av personuppgifter kan bl.a. omfatta tekniskt bistånd i form av utbyte av information och sakkunskap.

Artikel 35. Parterna är överens om att samarbeta för att sörja för ett tillvägagångssätt genom effektiva åtgärder och effektiv samordning mellan de behöriga myndigheterna bl.a. inom hälso- och sjukvård, utbildning, brottsbekämpning och tullväsende samt sociala, rättsliga och inrikes frågor, i syfte att minska utbudet av och efterfrågan på olaglig narkotika och dess inverkan. Samarbetet ska bygga på principen om gemensamt ansvar,

relevanta internationella konventioner samt de förklaringar som antogs vid FN:s generalförsamlings tjugonde extra session om narkotika i juni 1998.

Artikel 36. Parterna är överens om att samarbeta för att förhindra tvätt av intäkter särskilt från brott som kan kopplas till olaglig narkotika eller terroristhandlingar. Samarbetet ska vid behov och i enlighet med normerna från arbetsgruppen för finansiella åtgärder (Financial Action Task Force, FATF) omfatta administrativt och tekniskt bistånd som syftar till att utarbeta och genomföra föreskrifter.

Artikel 37. Parterna är överens om att samarbeta för att bekämpa organiserad och finansiell brottslighet och genomföra relevanta internationella standarder och instrument. Parterna är också överens om att samarbeta för att öka medborgarnas säkerhet.

Artikel 38. Parterna är överens om att samarbeta för att bekämpa korruption inom den privata och offentliga sektorn och för att genomföra relevanta internationella standarder och instrument.

Artikel 39. Parterna är överens om att samarbeta för att förebygga och bekämpa olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen, inbegripet deras ammunition. Parterna ska genomföra konventioner på detta område inom såväl multilaterala som interregionala ramar.

Artikel 40. Parterna är överens om samarbete för att bekämpa terrorism och förhindra terroristhandlingar. Parterna är överens om att terrorismen ska bekämpas i enlighet med FN:s resolutioner, samtidigt som man respekterar staternas suveränitet, liksom de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

AVDELNING III: SOCIAL UTVECKLING OCH SOCIAL SAMMANHÅLLNING

Artikel 41. Parterna är överens om att samarbeta för att öka den sociala sammanhållningen genom att minska fattigdom, orättvisor, ojämlikhet och socialt utanförskap, särskilt i syfte att uppnå millennieutvecklingsmålen. I detta syfte ska parterna bland annat samarbeta för att främja ekonomisk politik med en social vision, handels- och investeringspolitik, med beaktande av kopplingen mellan handel och hållbar utveckling, skattepolitik som möjliggör en bättre fördelning av förmögenheten, socialpolitik och rättvis tillgång till sociala tjänster samt sysselsättningspolitik som inriktas på anständigt arbete.

Artikel 42. Parterna är överens om att samarbeta för att främja sysselsättning och socialt skydd och säkerställa respekten för de grundläggande principer och rättigheter som fastställs i Internationella arbetsorganisationens, nedan ILO:s, konventioner, särskilt när det gäller föreningsfrihet, rätt till kollektiva förhandlingar och icke-diskriminering, avskaffande av tvångsarbete och barnarbete samt likabehandling av kvinnor och män.

Artikel 43. Parterna är överens om att samarbeta för att främja allmänbildande utbildning och yrkesutbildning och även att främja samarbete mellan parternas högre utbildningsanstalter samt ägna särskild uppmärksamhet åt att fortsätta utvecklingen av kunskapsområdet EU-Latinamerika/Västindien (nedan 'LAC-länderna').

Artikel 44. Parterna är överens om att samarbeta för att främja folkhälsan genom att utveckla effektiva hälso- och sjukvårdssystem, kompetent arbetskraft inom hälso- och sjukvården, rättvisa finansieringsmekanismer och sociala skyddssystem.

Artikel 45. Parterna är överens om att samarbeta för att skydda urbefolkningarnas rättigheter och grundläggande friheter i enlighet med internationella handlingar och instrument om urbefolkningars rättigheter och bidra till att främja urbefolkningars utveckling.

Artikel 46. Parterna är överens om samarbete till förmån för sårbara grupper och åtgärder för att främja deras mänskliga utveckling, minska fattigdomen och bekämpa socialt utanförskap.

Artikel 47. Parterna är överens om att samarbeta för att stärka strategier, program och mekanismer som syftar till att säkerställa, förbättra och utöka mäns och kvinnors lika deltagande och möjligheter.

Artikel 48. Parterna är överens om att samarbeta för att stödja all relevant sektors-

politik som avser ungdomar med målet att hindra att fattigdom och marginalisering går i arv.

AVDELNING IV: MIGRATION

Artikel 49. Parterna är överens om samarbete i enlighet med den tillämpliga gällande lagstiftningen om migration i Europeiska unionen och nationellt. I artikel 49.2 förbinder sig medlemsstaterna i Europeiska unionen att återta de av sina medborgare som uppehåller sig på den andra partens territorium i strid med dess lagstiftning samt förse dem med lämpliga identitetshandlingar som krävs för detta ändamål. Avtalspunkterna som gäller återtagande och återsändande hör till området för nationell lagstiftning, men förutsätter inga lagstiftningsändringar. I artikeln räknas dessutom upp centrala migrationsrelaterade samarbetsområden samt kommer parterna överens om samarbete för att förhindra och övervaka immigration som strider mot destinationslandets lagstiftning.

AVDELNING V: MILJÖ, NATURKATASTROFER OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Artikel 50. Parterna är överens om att samarbeta för att skydda kvaliteten på miljön på lokal, regional och global nivå i syfte att uppnå en hållbar utveckling i enlighet med Riodeklarationen om miljö och utveckling från 1992. I artikeln räknas även upp vad som hör till samarbetet.

Artikel 51. Parterna är överens om att samarbetet ska syfta till att minska den centralamerikanska regionens sårbarhet för naturkatastrofer.

AVDELNING VI: UTVECKLING AV EKONOMIN OCH HANDELN

Artikel 52. Parterna är överens om samarbete och tekniskt bistånd på området konkurrenspolitik.

Artikel 53. Parterna ska främja och underlätta samarbetet mellan sina respektive tullmyndigheter för att se till att målen som särskilt ställts i syfte att sörja för en förenkling av tullförfarandena och underlätta den lagliga handeln uppnås samtidigt som deras kontrollmöjligheter bibehålls. Samarbetet förutsätter bland annat utbyte av information om tullagstiftning och tullförfaranden, utveckling av gemensamma initiativ samt främjande av samordning mellan alla relevanta gränsmyndigheter, både inom och mellan länder.

Artikel 54. Parterna erkänner vikten av tekniskt bistånd när det gäller tullar och handelslättnader för att vidta åtgärderna i del IV avdelning II kapitel 3 (Tullar och handelslättnader) i avtalet. Parterna är överens om att samarbeta bl.a. när det gäller ett utökat institutionellt samarbete, tillhandahållande av sakkunskap i tullfrågor och tekniska frågor för de behöriga myndigheterna, tillämpning av moderna tullmetoder samt informationssystem och automatisering av tullförfarandena och andra handelsförfaranden.

Artikel 55. Parterna erkänner vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller immateriella rättigheter och är överens om att samarbeta inom området. Parterna erkänner vidare vikten av samarbete i tullfrågor och förbinder sig till samarbete som syftar till att vidta gränsåtgärder beträffande immateriella rättigheter genom att öka informationsutbytet och samordningen mellan tullförvaltningarna. Parterna erkänner också vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller tekniköverföring för att stärka de immateriella rättigheterna och är överens om att samarbeta inom området.

Artikel 56. Parterna erkänner vikten av tekniskt samarbete och bistånd för att underlätta genomförandet av åtaganden och maximera de möjligheter som skapas genom etablering, handel med tjänster och elektronisk handel. Parterna är överens om att samarbetet ska omfatta stöd till tekniskt bistånd, utbildning och kapacitetsuppbyggnad. I artikeln räknas också upp de delområden som samarbetet ska gälla.

Artiklarna 57–61. Parterna erkänner vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller tekniska handelshinder, offentlig upphandling, fiske och vattenbruk, hantverksprodukter som tillverkats i CA-partens republiker och ekologiska produkter och är överens om att samarbeta. I artiklarna räknas också upp de delområden som samarbetet särskilt kan inriktas på.

Artikel 62. Parterna är överens om samarbete för att stärka sin förmåga i sanitära och fytosanitära frågor samt djurskyddsfrågor. I artikeln räknas upp åtgärder som samarbetet bland annat kan omfatta. Parterna är dessutom överens om att underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor, som inrättas i del IV avdelning II kapitel 5 i detta avtal, ska lägga fram förslag om vilka samarbetsbehov som finns i syfte att upprätta ett arbetsprogram. Associeringskommittén ska övervaka hur samarbetet fortskrider och överlämna resultatet av detta arbete till underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor.

Artikel 63. Parterna erkänner vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller handel och arbete samt handel och miljö för att uppnå målen i del IV avdelning VIII (Handel och hållbar utveckling) i detta avtal. Parterna är överens om samarbete för att komplettera verksamheten enligt del III avdelningarna III (Social utveckling och social sammanhållning) och V (Miljö, naturkatastrofer och klimatförändringar) i detta avtal bl.a. genom att stödja tekniskt bistånd, utbildning och kapacitetsuppbyggnad. I artikeln räknas också upp vilka delområden samarbetet ska gälla.

Artikel 64. Parterna är överens om att det industriella samarbetet ska främja modernisering och omstrukturering av industrin i Centralamerika liksom industriellt samarbete mellan ekonomiska aktörer.

Artikel 65. Parterna är överens om samarbete på energiområdet, särskilt när det gäller hållbara, rena och förnybara energikällor, energieffektivitet, energisparande teknik, landsbygdens elektrifiering och regional integrering av energimarknader. I artikeln räknas även upp vilka åtgärder samarbetet kan omfatta.

Artikel 66. Parterna är överens om att samarbeta när det gäller gruvdrift.

Artikel 67. Parterna erkänner turistnäringens betydelse för att minska fattigdomen i lokalsamhällen och båda regionernas stora ekonomiska potential för att bygga upp näringsverksamhet inom detta område. Parterna är överens om att i detta syfte främja rättvis och hållbar turism. I artikeln räknas även upp åtgärder för att främja turism.

Artikel 68. Parterna är överens om ett transportsamarbete. Samarbetet ska inriktas på omstrukturering och modernisering av transportsystem och därtill hörande infrastruktursystem, på underlättande och förbättring av passagerar- och godstransporter och på förbättring av tillträdet till stads-, flyg-, sjö-, inre vattenvägs-, järnvägs- och vägtransportsmarknaderna. I artikeln räknas även upp vilka åtgärder samarbetet kan omfatta.

Artikel 69. Parterna är överens om att i enlighet med sina respektive befogenheter förbättra det internationella samarbetet på skatteområdet samt utveckla åtgärder för att effektivt genomföra internationellt överenskomna principer för god förvaltningssed på skatteområdet.

Artikel 70. Parterna erkänner att mikroföretag och små och medstora företag bidrar till en minskad fattigdom och är överens om att främja deras konkurrenskraft och integrering på de internationella marknaderna. I artikeln räknas även upp vilka åtgärder som kan vidtas för att bistå mikroföretag och små och medelstora företag.

Artikel 71. Parterna är överens om att mikrofinansiering, inbegripet mikrokreditprogram, har visat sig vara ett effektivt instrument för att bidra till att övervinna fattigdomen och minska sårbarheten i ekonomiska kriser och om samarbete för att främja dessa.

AVDELNING VII: REGIONAL INTEGRATION

Artikel 72. Parterna är överens om samarbete när det gäller regional integration. Målet för samarbetet är att stärka och stödja alla aspekter av den regionala integrationsprocessen i Centralamerika.

Artikel 73. Parterna är överens om att utveckla ett aktivt samarbete mellan EU-parten och CA-partens republiker, mellan CA-partens republiker och andra länder och/eller regioner i Latinamerika och Västindien.

AVDELNING VIII: KULTUR OCH AUDIOVISUELLT SAMARBETE

Artikel 74. Parterna är överens om ett kulturellt och audiovisuellt samarbete. I artikeln räknas upp åtgärder som kan vidtas i samarbetet och konstateras att ett protokoll om kulturellt samarbete av betydelse för denna avdelning är fogat till detta avtal.

AVDELNING IX: KUNSKAPSSAMHÄLLE

Artikel 75. Parterna är överens om att informations- och kommunikationsteknik är viktiga sektorer i det moderna samhället och har avgörande betydelse för den ekonomiska och sociala utvecklingen och för en smidig övergång till informationssamhället. Parterna är överens om samarbete på detta område. I artikeln räknas även upp vilka mål som eftersträvas genom samarbetet.

Artikel 76. Parterna är överens om vetenskapligt och tekniskt samarbete. I artikeln räknas upp möjliga samarbetsåtgärder inom området för vetenskap och teknik och redogörs för samarbetsformerna.

DEL IV: HANDEL

AVDELNING I: INLEDANDE BESTÄMMELSER

Artikel 77. I artikeln upprättar parterna ett frihandelsområde i överensstämmelse med artikel XXIV i allmänna tull- och handelsavtalet 1994, nedan GATT 1994, och artikel V i allmänna tjänstehandelsavtalet, nedan GATS. Parterna bekräftar sina befintliga rättigheter och skyldigheter gentemot varandra enligt WTO-avtalet.

Artikel 78. I artikeln räknas upp målen med del IV (Handel) i avtalet vilka är att utvidga och diversifiera varuhandeln mellan parterna, underlätta varuhandeln, liberalisera tjänstehandeln, främja regional ekonomisk integration, utveckla ett klimat som bidrar till ökade investeringsflöden, öppna marknader för offentlig upphandling, skydda immateriella rättigheter på ett fullgott sätt, främja fri konkurrens, inrätta en mekanism för tvistelösning samt främja internationell handel på ett sätt som bidrar till målet om hållbar utveckling.

Artikel 79. I artikeln anges definitionerna för följande begrepp i del IV i detta avtal: Centralamerika, tull, dagar, harmoniserade systemet eller HS, juridisk person, åtgärd, medborgare, person och förmånlig tullbehandling.

AVDELNING II: VARUHANDEL

KAPITEL 1: Nationell behandling och marknadstillträde för varor

AVSNITT A ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artiklarna 80–81. Artiklarna täcker målen i kapitlet för en gradvis liberalisering av varuhandeln samt tillämpningsområdet för bestämmelserna i kapitlet.

AVSNITT B AVVECKLING AV TULLAR

Artiklarna 82–84. Artiklarna innehåller bestämmelser om klassificering av varor, avveckling av tullar på varor samt en frysningsklausul. Klassificeringen av varor ska vara den som anges i parternas respektive tulltaxenomenklatur. Parterna ska avveckla tullar på varor som har sitt ursprung i den andra parten i enlighet med bilaga I till avtalet. Parterna kan fem år efter avtalets ikraftträdande samråda om att påskynda eller utvidga avvecklingen av tullarna. Befintliga tullar får inte höjas eller nya tullar införas.

AVSNITT C ICKE-TARIFFÄRA ÅTGÄRDER

Artiklarna 85–88. Artiklarna innehåller bestämmelser om nationell behandling, import- och exportrestriktioner, avgifter och pålagor samt tullar eller skatter vid export. Varje part ska medge varor från den andra parten nationell behandling, alltså minst lika förmånlig behandling som den de medger sina egna varor. Parterna bekräftar sina åtaganden inom ramen för WTO enligt vilka import- och exportrestriktioner i regel inte får tilläm-

pas, avgifter och andra pålagor ska stå i proportion till kostnaderna för tillhandahållna tjänster och tullar eller skatter i regel inte får påföras vid export av varor.

AVSNITT D JORDBRUK

Artikel 89. I artikeln bestäms om exportsubventioner för jordbruksprodukter och restriktioner för användningen av dem. Exportsubventioner definieras i artikel 1 e i WTO-avtalet om jordbruk, nedan jordbruksavtalet. Parterna är överens om att samarbeta för ett parallellt avskaffande av alla former av exportsubventioner och inrättande av regler för alla exportåtgärder med motsvarande verkan. Bestämmelserna i artikeln förbjuder användningen av exportsubventioner och föreskriver om åtgärder som kan vidtas till följd av användningen av exportsubventioner.

AVSNITT E FISKE, VATTENBRUK, HANTVERKSPRODUKTER OCH EKOLOGISKA PRODUKTER

Artikel 90. I artikeln föreskrivs om tekniska samarbets- och biståndsåtgärder i syfte att öka handeln med fiskeri- och vattenbruksprodukter, hantverksprodukter och ekologiska produkter.

AVSNITT F INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

Artikel 91. Parterna inrättar en underkommitté för marknadstillträde i syfte att främja varuhandeln i enlighet med målen i avtalet.

KAPITEL 2: Handelspolitiska åtgärder

AVSNITT A ANTIDUMPNINGS- OCH UTJÄMNINGSÅTGÄRDER

Artikel 92. Mellan parterna tillämpas WTO-avtalet om tillämpning av artikel VI i allmänna tull- och handelsavtalet 1994, nedan antidumpningsavtalet, WTO-avtalet om subventioner och utjämningsåtgärder, nedan subventionsavtalet, och WTO-avtalet om ursprungsregler, nedan avtalet om ursprungsregler.

Artikel 93. Artikeln innehåller allmänna bestämmelser och förfaranden i anslutning till öppenhet och rättssäkerhet. Parterna förbinder sig till att deras inhemska lagstiftning om antidumpnings- och utjämningsåtgärder är harmoniserad med WTO-lagstiftningen.

Artiklarna 94–95. Parterna är överens om att beakta allmänintresset och tillämpa regeln om lägsta tull när tullar införs.

Artiklarna 96–97. Artiklarna innehåller bestämmelser om hur orsakssamband mellan dumpad eller subventionerad import och skadan för den inhemska industrin ska utredas. I fråga om undersökningar som gäller fler än ett land samtidigt ska det utredas om en kumulativ bedömning av importen är lämplig.

Artikel 98. Parterna är överens om att de inte får tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X för frågor som uppkommer inom ramen för detta avsnitt.

AVSNITT B SKYDDSÅTGÄRDER

Underavsnitt B. 1 Allmänna bestämmelser

Artikel 99. Artikeln innehåller bestämmelser om förvaltning av förfaranden. En allvarlig skada eller risk för allvarlig skada utreds av behörig myndighet.

Artikel 100. Ingen av parterna får på samma produkt samtidigt tillämpa en bilateral skyddsåtgärd enligt underavsnitt B.3 och en multilateral skyddsåtgärd enligt detta avsnitt eller en åtgärd enligt artikel 5 i jordbruksavtalet.

Underavsnitt B. 2 Multilaterala skyddsåtgärder

Artikel 101. Parterna är överens om att behålla sina rättigheter och skyldigheter enligt artikel XIX i GATT 1994, WTO:s avtal om skyddsåtgärder, artikel 5 i WTO:s jordbruksavtal och WTO:s avtal om ursprungsregler.

Artikel 102. Artikeln innehåller skyldigheter i anslutning till öppenheten mellan parterna.

Artikel 103. Parterna är överens om att de inte får tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X när det gäller multilaterala skyddsåtgärder.

Underavsnitt B. 3 Bilaterala skyddsåtgärder

Artikel 104. Parterna avtalar om möjligheten att tillämpa en bilateral skyddsåtgärd. Artikeln innehåller de allmänna förutsättningarna för situationer där tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd är möjlig och för alternativa åtgärder.

Artikel 105. Artikeln innehåller villkor och begränsningar för tillämpningen av en bilateral skyddsåtgärd. En bilateral skyddsåtgärd får tillämpas under högst två år och i vissa situationer förlängas med ytterligare två år.

Artikel 106. I vissa kritiska situationer under bestämda omständigheter är provisorisk tillämpning av åtgärderna i enlighet med artikeln möjlig. Varaktigheten för en provisorisk åtgärd får inte överstiga 200 dagar.

Artikel 107. Parterna enas om samråd angående kompensation i sådana fall där en part vill förlänga en bilateral skyddsåtgärd och om förnyad tillämpning av en åtgärd och om upphävande av tillämpningen av medgivanden.

Artikel 108. I artikeln fastställs när en ny skyddsåtgärd får tillämpas på en produkt som tidigare varit föremål för en sådan åtgärd.

Artikel 109. Om en produkt med ursprung i en eller flera av CA-partens republiker importeras till territoriet för Europeiska unionens yttersta randområden i sådana ökade mängder att det orsakar eller riskerar att orsaka en försämring av den ekonomiska situationen i EU:s yttersta randområden, får exceptionella förfaranden vidtas.

Underavsnitt B. 4 Förfaranderegler för bilaterala skyddsåtgärder

Artikel 110. Den behöriga myndigheten ska följa bestämmelserna i detta underavsnitt. I fall som inte omfattas av detta underavsnitt ska den behöriga myndigheten tillämpa reglerna i den aktuella partens inhemska lagstiftning.

Artiklarna 111–113. Artiklarna innehåller detaljerade bestämmelser om inledandet av ett förfarande och om samråd som den berörda parten ska hålla innan åtgärder fastställs, om typen av åtgärder, undersökningsförfarandet och åtgärdernas villkor och varaktighet.

Artiklarna 114–116. Artiklarna innehåller bestämmelser om den utfrågning som den behöriga myndigheten ska hålla och om behandlingen av konfidentiella uppgifter. Parten kan i de situationer som anges i artikel 104 eller 109 hänskjuta ärendet till associeringskommittén för granskning. Associeringskommittén kan utfärda nödvändiga rekommendationer för att avhjälpa den situation som har uppkommit. Den utredande myndigheten ska offentliggöra sina resultat och motiverade slutsatser i partens officiella tidning.

KAPITEL 3: Tullar och handelslättnader

Artikel 117. Parterna är överens om att stärka samarbetet på området för tullar och handelslättnader för att säkerställa att de relevanta lagarna och förfarandena samt de relevanta myndigheternas administrativa kapacitet uppfyller målen om effektiv kontroll och främjande av handelslättnader samt främjar utvecklingen och den regionala integrationen i CA-partens republiker. Legitima mål om allmän ordning, inbegripet avseende säkerhet och förebyggande av bedrägeri, får inte på något sätt åsidosättas.

Artikel 118. Parterna är överens om att deras respektive tullagstiftning, tullbestämmelser och tullförfaranden ska bygga på internationella instrument och standarder på tullområdet, bl.a. Världstullorganisationens, nedan WCO:s, ramverk av standarder, den internationella konventionen om systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering samt Kyotokonventionen om förenkling och harmonisering av tullförfaranden. Grunden är dessutom att moderna tullmetoder ska tillämpas, ett system med bindande avgöranden i tullfrågor, en successiv utveckling av system för att underlätta elektroniskt datautbyte inom tullförvaltningarna och med andra berörda offentliga institutioner, regler som säkerställer att påföljder vid smärre överträdelser av tullbestämmelser eller förfarandekrav är proportionerliga och icke-diskriminerande samt rimliga avgifter och pålagor för tillhandahållna tjänster. Parterna vidtar i möjligaste mån åtgärder för att minska och förenkla de uppgifter och den dokumentation som tullmyndigheterna och andra berörda offentliga

institutioner kräver. Parterna ska tillhandahålla förfaranden som i enlighet med respektive parts lagstiftning gör det möjligt att överklaga beslut som påverkar import, export eller transitering av varor. Lagstiftningen om tullombud ska bygga på tydliga och proportionerliga regler.

Artikel 119. Parterna ska säkerställa fri transitering genom sitt territorium i enlighet med principerna i artikel V i GATT 1994. Begränsningar, kontroller eller krav ska grundas på ett legitimt mål om allmän ordning, vara icke-diskriminerande och proportionerliga samt tillämpas på ett enhetligt sätt. Utan att det påverkar legitim tullkontroll och övervakning ska parterna medge transittrafik en behandling som är inte är mindre förmånlig än den som medges transittrafik genom deras territorium. Parterna ska inrätta system som gör att varor kan transiteras utan att tull, transitavgifter eller andra avgifter påförs vid transitering, med undantag för avgifter för transport eller avgifter som står i rimlig proportion till de administrativa kostnader som transiteringen medför eller till kostnaderna för tillhandahållna tjänster. Förutsättningen för transitering är att lämplig garanti för varorna ställs.

Artikel 120. Parterna ser till att alla lagar, förfaranden, avgifter och pålagor offentliggörs tillsammans med ytterligare nödvändig information, i möjligaste mån på elektronisk väg. Parterna ska offentliggöra även annan relevant administrativ information. Parterna inrättar lämpliga och regelbundna samrådsmekanismer för att behovet av regelbundna samråd i god tid om tullrelaterade lagstiftningsförslag och förfaranden ska tillgodoses. Tiden från det att nya eller ändrade lagar, förfaranden och avgifter eller pålagor offentliggörs till dess att de träder kraft ska vara tillräckligt lång. I parter där offentliggörandet och ikraftträdandet enligt lag ska ske samtidigt, ska myndigheterna se till att aktörerna underrättas om nya och ändrade åtgärder i tillräckligt god tid. Parterna verkar för samarbete med näringslivet genom användning av objektiva och allmänt tillgängliga förfaranden, såsom samförståndsavtal.

Artikel 121. För tullvärdeberäkning gäller avtalet om tillämpning av artikel VII i allmänna tull- och handelsavtalet 1994 (s.k. WTO-avtalet om tullvärdeberäkning).

Artikel 122. Parterna ska använda riskhanteringssystem som gör det möjligt för tullmyndigheterna att koncentrera sin kontrollverksamhet på högriskvaror och som underlättar klareringen av och rörligheten för lågriskvaror.

Artikel 123. Parterna inrättar en underkommitté för tullar, handelslättnader och ursprungsregler i enlighet med artikel 348 och såsom fastställs i bilaga XXI. Underkommittén ska bl.a. övervaka genomförandet och förvaltningen av bestämmelserna om tullar och handelslättnader och av bilaga II, utgöra ett forum för samråd och diskussioner i alla tullfrågor, förbättra samarbetet, behandla begäranden om ändring av ursprungsreglerna och lägga fram undersökningsresultaten och rekommendationerna för associeringskommittén. Underkommittén utför även de uppgifter och de uppdrag som fastställs i bilaga II till avtalet samt förbättrar samarbetet om kapacitetsuppbyggnad och tekniskt bistånd.

Artikel 124. De åtgärder som är nödvändiga för genomförandet av detta kapitel fastställs i artiklarna 53 och 54 i del III avdelning VI.

KAPITEL 4: Tekniska handelshinder

Artiklarna 125–128. I artiklarna föreskrivs om mål, allmänna bestämmelser, tillämpningsområde och omfattning samt definitioner. Parterna bekräftar sina rättigheter och skyldigheter i WTO-avtalet om tekniska handelshinder och är överens om att avtalet ska införlivas i detta handelsavtal och utgöra en integrerad del av det. Kapitlet tillämpas på utarbetandet, fastställandet och tillämpningen av tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse som kan påverka varuhandeln mellan parterna.

Artiklarna 129–131. Parterna är överens om att på bästa sätt använda god regleringspraxis och, med vissa undantag, internationella standarder som grund för tekniska föreskrifter, inbegripet förfaranden för bedömning av överensstämmelse. När det gäller standarderna bekräftar parterna sin skyldighet enligt WTO-avtalet om tekniska handels-

hinder, förbinder sig att säkerställa samverkan mellan tillsynsmyndigheter och nationella, regionala eller internationella standardiseringsorgan, och förbinder sig att se till att deras standardiseringsorgan samarbetar. Parterna förbinder sig till sådana mekanismer som underlättar bedömning av överensstämmelse och ackreditering som anges i artikeln.

Artikel 132. I artikeln beskrivs de förfaranden som iakttas för att lösa särskilda problem beträffande handeln mellan parterna i anslutning till tekniska föreskrifter, standarder eller förfaranden för bedömning av överensstämmelse. I artikeln föreskrivs om särskild och differentierad behandling. EU-parten ska vid utarbetandet eller tillämpningen av tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse ta hänsyn till de särskilda utvecklingsbehov, finansiella behov och handelsbehov som CA-partens republiker har.

Artiklarna 133–134. Parterna är överens om att främja initiativ för samarbete och tekniskt bistånd samt samarbete mellan myndigheter som handlägger frågor som rör tekniska handelshinder, inbegripet möjligheten att inleda dialoger om reglering på såväl övergripande som sektorsspecifik nivå.

Artikel 135. I artikeln föreskrivs om öppenhet och anmälningsförfaranden i tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse.

Artiklarna 136–138. Parterna är överens om marknadsövervakning, principerna för avgifter som tas ut för bedömning av överensstämmelse och för handläggningstiden samt förfaranden i situationer där parterna kräver obligatoriska märkningar.

Artikel 139. Parterna inrättar en underkommitté för tekniska handelshinder och definierar dess uppgifter.

KAPITEL 5: Sanitära och fytosanitära åtgärder

Artikel 140. I artikeln definieras målen med kapitlet. Målet för sanitära och fytosanitära åtgärder är att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa på parternas territorium samtidigt som handeln mellan dem underlättas på detta område. Målet är också att samarbeta för att gå längre i genomförandet av avtalet om tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder, nedan kallat SPS-avtalet, säkerställa att sanitära och fytosanitära åtgärder inte skapar obefogade handelshinder mellan parterna och beakta asymmetrin mellan regionerna. Målet är också att öka samarbetet i syfte att stärka en parts kapacitet i sanitära och fytosanitära frågor. Syftet med detta är att förbättra möjligheterna till tillträde till den andra partens marknad samtidigt som skyddsnivån för människor, djur och växter säkras. Målet är också att införa ett interregionalt tillvägagångssätt vid handel med varor som omfattas av sanitära och fytosanitära åtgärder.

Artiklarna 141–145. Parterna bekräftar sina rättigheter och skyldigheter enligt SPS-avtalet. Kapitel 5 gäller för alla sanitära och fytosanitära åtgärder som en part vidtar och som direkt eller indirekt kan påverka handeln mellan parterna samt för samarbetet om djurskyddsfrågor. Kapitlet ska inte gälla för standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse enligt definitionerna i avtalet om tekniska handelshinder. Det uppges att definitionerna i SPS-avtalet tillämpas i kapitlet. Behöriga myndigheter räknas upp i bilaga VI. Dessutom konstateras att de sanitära och fytosanitära åtgärder som parterna vidtar ska följa principerna i artikel 3 i SPS-avtalet. Parterna är även överens om att de sanitära och fytosanitära åtgärderna inte får användas för att skapa omotiverade handelshinder. Allmänna principer är dessutom öppenhet, oskälighet och undvikande av dröjsmål.

Artiklarna 146–147. Importkrav och förfarandena vid import definieras. Vid import av animaliska produkter ska den exporterande parten underrätta den importerande parten om sin förteckning över anläggningar som uppfyller den importerande partens krav. I artikeln är parterna dessutom överens om förfarandena för godkännande av eller avslag för anläggningar för produkter av animaliskt ursprung samt skäliga inspektionsavgifter. Avsikter som tas ut för förfaranden för importerade produkter får inte vara högre än den faktiska kostnaden för tjänsten.

Artikel 148. Varje part har rätt att kontrollera hela eller delar av kontrollsystemet hos den andra partens myndigheter. Kostnaderna

för kontrollen ska bäras av den part som utför den. Resultaten och slutsatserna från kontrollerna ska offentliggöras. Kontrollbesök ska anmälas minst 60 arbetsdagar innan kontrollen ska utföras, utom i nödfall eller om de berörda parterna kommer överens om något annat. De berörda parterna ska avtala om alla ändringar av besöket.

Artikel 149. I artikeln erkänner parterna begreppen områden fria från växtskadegörare eller sjukdomar och områden med låg förekomst av växtskadegörare eller sjukdomar i enlighet med SPS-avtalet samt standarderna, riktlinjerna och rekommendationerna från Världsorganisationen för djurhälsa, nedan kalla OIE, och den internationella växtskyddskonventionen, nedan kallad IPPC. I artikeln föreskrivs dessutom om förfaranden vid fastställandet av ovan nämnda områden.

Artikel 150. Parterna kan via underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor utarbeta bestämmelser om likvärdighet och utfärda rekommendationer.

Artikel 151. I artikeln föreskrivs om öppenhet och utbyte av information. Parterna är överens om att öka den ömsesidiga förståelsen av respektive parts sanitära och fytosanitära åtgärder, utbyta information om frågor som kan påverka handeln mellan parterna och meddela vilka krav som gäller vid import av specifika produkter.

Artikel 152. I artikeln föreskrivs att en part inom tre arbetsdagar skriftligen till den andra parten ska anmäla allvarliga eller betydande risker för människors, djurs eller växters liv eller hälsa, inklusive nödsituationer som gäller livsmedel. Anmälningarna ska göras till de kontaktpunkter som inrättas i bilaga XI (Kontaktpunkter och webbplatser).

Artikel 153. I artikeln bestäms att den importerande parten vid allvarlig risk för människors, djurs eller växters liv eller hälsa utan föregående anmälan får vidta nödvändiga åtgärder för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa. Den part som vidtar åtgärderna ska underrätta den andra parten senast en arbetsdag efter det att åtgärden vidtagits. Parterna kan samråda om situationen inom 15 arbetsdagar efter anmälan.

Artikel 154. I artikeln bestäms om de samarbets- och tekniska biståndsåtgärder som behövs för att stärka parternas kapacitet i frågor av gemensamt intresse.

Artikel 155. En republik i CA-parten får samråda direkt med EU-parten om den konstaterar ett visst problem i samband med en åtgärd som EU-parten föreslagit och som kan påverka deras handel. Som vägledning vid förhandlingarna kan användas besluten från WTO:s kommitté för sanitära och fytosanitära åtgärder.

Artikel 156. I artikeln föreskrivs om inrättande av en underkommitté för sanitära och fytosanitära frågor, ansvarsområden och uppgifter. Kommittén ska ha till uppgift att övervaka framstegen i genomförandet av detta kapitel, vid behov ge rekommendationer, främja samarbete om djurskydd mellan parterna samt vid behov hålla samråd om särskild och differentierad behandling.

Artikel 157. I artikeln föreskrivs om tvistelösning.

KAPITEL 6: Undantag beträffande varor

Artikel 158. Artikeln innehåller allmänna undantag i varuhandeln mellan parterna. Artikelns innehåll motsvarar artikel XX som behandlar undantag i det allmänna avtalet om tulltariffer och handel (GATT 1994). Innan en part vidtar undantagsåtgärder som tryggar tillgången på vissa inhemska produkter ska parten förse den andra parten med alla relevanta upplysningar och parterna kan komma överens om vilka medel som är nödvändiga för att avhjälpa förhållandena.

AVDELNING III: ETABLERING, HANDEL MED TJÄNSTER OCH ELEKTRONISK HANDEL

KAPITEL 1: Allmänna bestämmelser

Artikel 159. I artikeln definieras mål och omfattning för bestämmelserna i avdelningen. Bestämmelserna i avdelningen ska inte tolkas som att de kräver privatisering av offentliga företag eller allmännyttiga tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller innebär några skyldigheter när det gäller offentlig upphandling eller att de leder till rättigheter för fysiska personer som söker tillträde till en ar-

betsmarknad eller åtgärder som rör medborgarskap, bosättning eller fast anställning. Bestämmelserna ska inte heller gälla för subventioner som parterna beviljar. I artikeln bekräftas parternas rätt till reglering för att uppnå legitima politiska mål.

Artikel 160. Artikeln innehåller de definitioner som tillämpas i avdelningen.

Artikel 161. I artikeln är parterna överens om samarbete och initiativ för tekniskt bistånd i frågor som omfattas av bestämmelserna i avdelningen. Målen för samarbetet anges närmare i artikel 56 i del III avdelning VI.

KAPITEL 2: Etablering

Artikel 162. Artikeln innehåller de definitioner som tillämpas i avdelningen.

Artikel 163. Förpliktelserna i kapitlet ska inte gälla företagsverksamhet för kärnmaterial, tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmaterial, audiovisuella tjänster, cabotage på inre vattenvägar och luftfartstjänster med undantag för reparation och underhåll av luftfartyg, försäljning och marknadsföring av luftfartstjänster, tjänster som rör databokningssystem och andra stödtjänster enligt bilaga X.

Artiklarna 164–166. Artiklarna innehåller i fråga om företags etablering förpliktelser som gäller marknadstillträde och nationell behandling, enligt vilka parterna ska medge etableringar och investerare från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som fastställs i de överenskomna villkoren och begränsningarna i de särskilda åtagandena i bilaga X. Enligt bilaga X ingår Finland gentemot de centralamerikanska staterna åtaganden som går längre än de särskilda åtagandena inom ramen för WTO:s allmänna tjänstehandelsavtal, nedan GATS, bland annat på produktionsområdena för jordbruk, skogsbruk, fiske, gruvdrift, energi och industri samt i juridiska tjänster, bokföringstjänster, forsknings- och utvecklingstjänster, rådgivnings- och konsulttjänster som rör industriproduktion och energidistribution, underhålls- och reparationstjänster, post- och kurirtjänster, byggtjänster, distributionstjänster, transporttjänster, miljötjänster och energitjänster. Till de delar bestämmelserna i artiklarna omfattar transporttjänster, innehåller de också reglering som delvis hör till medlemsstaternas behörighet. Bestämmelserna anknyter bland annat till lagen angående rättighet att idka näring (122/1919), sjölagen (674/1994), järnvägslagen (304/2011), kollektivtrafiklagen (869/2009), lagen om kommersiell godstransport på väg (693/2006) och lagen om taxitrafik (217/2007). Artiklarna förutsätter dock inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 167. Bestämmelserna i avdelningen ska inte påverka parternas och investerarnas skyldigheter enligt något internationellt investeringsavtal mellan Europeiska unionens medlemsstater och en centralamerikansk stat och förfaranden för tvistelösning för sådana avtal ska inte tillämpas på förseelser som rör bestämmelserna i kapitlet. Finland har en gällande överenskommelse om främjande och skydd av investeringar med El Salvador (FördrS 11/2003), Guatemala (FördrS 108/2006) och Panama (FördrS 102/2010).

Artikel 168. Parterna förbinder sig att senast tre år efter detta avtals ikraftträdande och därefter med jämna mellanrum se över investeringsklimatet.

KAPITEL 3: Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster

Artikel 169. Artikeln innehåller de definitioner som tillämpas i avdelningen. Förpliktelserna i kapitlet ska i överensstämmelse med artikel 163 inte gälla audiovisuella tjänster, cabotage på inre vattenvägar samt luftfartstjänster, med undantag för vissa stödtjänster inom luftfarten såsom reparation och underhåll av luftfartyg, försäljning och marknadsföring, tjänster som rör databokningssystem och andra stödtjänster enligt bilaga XI.

Artiklarna 170–172. Artiklarna innehåller i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster förpliktelser som gäller marknadstillträde och nationell behandling, enligt vilka parterna ska medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som fastställs i förteckningen över de överenskomna villkoren och begränsningarna

i de särskilda åtagandena i bilaga X. Enligt bilaga XI ingår Finland gentemot de centralamerikanska staterna åtaganden som går längre än de särskilda åtagandena inom ramen för GATS, bland annat i fråga om juridiska tjänster, bokföringstjänster, forsknings- och utvecklingstjänster, rådgivnings- och konsulttjänster som rör industriproduktion och energidistribution, underhålls- och reparationstjänster, post- och kurirtjänster, byggtjänster, distributionstjänster, transporttjänster, miljötjänster och energitjänster. Till de delar bestämmelserna i artiklarna omfattar transporttjänster, innehåller de också reglering som delvis hör till medlemsstaternas behörighet. Bestämmelserna anknyter bland annat till lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) och sjölagen (674/1994). Artiklarna förutsätter dock inga ändringar i lagstiftningen.

KAPITEL 4: Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål

Artikel 173. I artikeln anges vilka grupper av fysiska personer förpliktelserna i kapitlet gäller.

Artikel 174–176. Artiklarna innehåller skyldigheter i fråga om varje grupp som räknas upp i artikel 173. I fråga om företagens nyckelpersonal, affärsresenärer och praktikanter med akademisk examen gör EU åtaganden inom alla de sektorer där EU gör åtaganden som gäller etablering av företag (enligt kapitel 2 i avdelningen). EU gör dessutom åtaganden i fråga om säljare av tjänster inom sektorer där EU (enligt kapitel 2 eller 3 i avdelningen) gör åtaganden som rör etableringen av företag eller gränsöverskridande tjänster. Centralamerika gör åtaganden som rör motsvarande persongrupper inom varje sektor som anges i bilagorna XIII och XIV. När det gäller tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster på kontraktsbasis och oberoende yrkesutövare bekräftar parterna sina respektive åtaganden enligt GATS. Förbehåll och villkor som gäller olika persongrupper anges för EU:s del i bilaga XII och för Centralamerikas del i bilagorna XIII och XIV. Enligt gällande praxis gör Finland åtaganden som gäller nyckelpersonal, affärsresenärer, praktikanter med akademisk examen och säljare av tjänster utan möjlighet att tillämpa prövning av tillgången på dessa kategorier. Till de delar bestämmelserna i artiklarna omfattar transporttjänster, innehåller de också reglering som delvis hör till medlemsstaternas behörighet. Bestämmelserna anknyter bland annat till sjölagen (674/1994). Artiklarna förutsätter dock inga ändringar i lagstiftningen.

KAPITEL 5: Regelverk

AVSNITT A ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 177. I artikeln är parterna överens om vilka förutsättningar som måste uppfyllas för att parterna ska kunna inleda förhandlingar om avtal om ömsesidigt erkännande av tjänsteleverantörernas yrkeskvalifikationer.

Artikel 178. I artikeln är parterna överens om förfarandena för att tillmötesgå begäran från den andra parten om upplysningar och behandlingen av konfidentiella uppgifter i samband därmed.

Artikel 179. Artikeln innehåller skyldigheter som gäller vissa tillståndsförfaranden. Inom områden där parterna gjort särskilda åtaganden och där tillhandahållandet av en tjänst eller etablering förutsätter tillstånd, förbinder sig parterna att inom rimlig tid underrätta sökanden om sitt beslut. Parterna ska dessutom upprätthålla förfaranden som möjliggör en ny prövning av förvaltningsbeslut.

AVSNITT B DATATJÄNSTER

Artikel 180. Artikeln innehåller definitioner på datatjänster.

AVSNITT C BUDTJÄNSTER

Artiklarna 181–184. Artiklarna innehåller definitioner av budtjänster och regleringsprinciper. Principerna behandlar förhindrande av konkurrensbegränsande metoder, beviljande av licenser och tillsynsorganens oberoende.

AVSNITT D TELEKOMMUNIKATIONSTJÄNSTER

Artikel 185–193. Artiklarna innehåller skyldigheter för regleringen av telekommunikationstjänster samt definitioner på vilka begrepp som används i avsnittet. Skyldigheterna gäller tillsynsorganens oberoende, beviljande av de tillstånd som krävs för att tillhandahålla telekommunikationstjänster, betydande leverantörer och deras skyldigheter, samtrafik mellan nät, tilldelning och utnyttjande av knappa resurser såsom frekvenser, administrationen av skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, sekretess samt lösning av tvister som gäller telekommunikationssektorn i vissa fall.

AVSNITT E FINANSIELLA TJÄNSTER

Artikel 194. I artikeln anges principerna för regelverket avseende alla finansiella tjänster som liberaliserats enligt kapitlen 2, 3 och 4 och definieras nyckelbegrepp som gäller finansiella tjänster. Till exempel med begreppet 'finansiell tjänst' avses försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster samt banktjänster och andra finansiella tjänster som definieras närmare i artikeln.

Artikel 195. I artikeln bestäms om undantag som gäller åtgärder av försiktighetsskäl. Parterna får införa eller bibehålla åtgärder av försiktighetsskäl för att skydda investerare, insättare, deltagare på finansmarknaden eller sitt finansiella systems integritet och stabilitet. Åtgärderna ska dock inte användas som ett sätt att undvika partens åtaganden eller skyldigheter enligt kapitlet. Inget i detta avtal ska tolkas som en skyldighet för en part att lämna ut information om enskilda kunders affärer och konton eller sådan konfidentiell eller skyddad information som innehas av offentliga institutioner.

Artikel 196. I artikeln föreskrivs om hur berörda personer ska underrättas om åtgärder med allmän tillämpning och om parternas krav för ansökningar om tillhandahållande av finansiella tjänster. I artikeln föreskrivs dessutom om sökandens rätt att få upplysningar om hur långt handläggningen av ansökan fortskridit och ytterligare uppgifter. Enligt artikeln ska parterna göra sitt bästa för att genomföra och tillämpa internationellt överenskomna standarder för reglering och tillsyn inom sektorn för finansiella tjänster.

Artikel 197. I artikeln föreskrivs om tillhandahållande av nya finansiella tjänster. En part ska tillåta leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten att erbjuda en ny finansiell tjänst som omfattas av de särskilda åtagandena, förutsatt att detta inte kräver att ny lagstiftning antas eller att befintlig lagstiftning ändras. Parterna får fastställa i vilken juridisk form tjänsten får tillhandahållas och får ställa krav på tillstånd för tillhandahållande av tjänsten. Tillstånd får vägras endast av försiktighetsskäl.

Artikel 198. Parterna ska tillåta en leverantör av finansiella tjänster från den andra parten att i bearbetningssyfte överföra uppgifter till eller från deras respektive territorium, om bearbetningen är en förutsättning för den normala affärsverksamheten för leverantören av finansiella tjänster. Parterna ska anta tillräckliga garantier för skydd av privatlivet samt enskilda grundläggande fri- och rättigheter, särskilt när det gäller överföring av personuppgifter.

Artikel 199. I artikeln föreskrivs om särskilda undantag, enligt vilka avtalet inte ska hindra en part att bedriva eller tillhandahålla verksamhet som ingår i ett allmänt pensionssystem eller lagstadgat socialt trygghetssystem (utom i de fall då denna verksamhet enligt partens inhemska bestämmelser får bedrivas av leverantörer av finansiella tjänster i konkurrens med offentliga eller privata institutioner). Bestämmelserna i avtalet gäller inte heller för verksamhet som bedrivs av en centralbank eller penningpolitisk myndighet eller av någon annan offentlig institution som ett led i penning- eller valutapolitiken. Avtalet ska inte hindra en part från att med ensamrätt tillhandahålla tjänster. Avtalet ska inte heller hindra en parts offentliga institutioner från att med ensamrätt bedriva verksamhet eller tillhandahålla tjänster, för partens räkning eller med partens garanti eller genom användning av partens eller dess offentliga institutioners medel.

AVSNITT F INTERNATIONELLA SJÖTRANSPORTTJÄNSTER

Artikel 200. Artikeln innehåller definitioner som ska tillämpas i fråga om internationella sjötransporttjänster samt regleringsprinciper för internationella sjötransporttjänster som liberaliserats enligt kapitlen 2, 3 och 4. Principerna gäller bland annat tillträde för parternas tjänsteleverantörer till marknaden för sjötransporttjänster, hamnar och hamntjänster samt förbud mot lastdelningsavtal. Parterna ska dessutom i överensstämmelse med artikel 165 tillåta tjänsteleverantörer från den andra parten att ha en etablering på deras respektive territorium. Bestämmelserna innehåller reglering som delvis hör till medlemsstaternas behörighet och som bland annat anknyter till lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) och lagen om privata allmänna hamnar (1156/1994). Artikeln förutsätter dock inga ändringar i lagstiftningen.

KAPITEL 6: Elektronisk handel

Artiklarna 201–202. I artiklarna erkänner parterna att e-handeln ökar möjligheterna till handel och är överens om att samarbeta och föra en dialog om frågor som rör e-handel, bl.a. om elektroniska signaturer och elektronisk identifiering samt konsumentskydd vid e-handel, och övriga frågor som är relevanta för utvecklingen av e-handeln. Parterna erkänner vikten av internationella uppgiftsskyddskrav och är överens om att inte påföra tullar på leveranser på elektronisk väg.

KAPITEL 7: Undantag

Artikel 203. Artikeln innehåller allmänna undantag från bestämmelserna i avdelningen, enligt vilka inget i avdelningen ska hindra parterna från att anta eller genomföra åtgärder som är nödvändiga bl.a. för att skydda den allmänna säkerheten, för att skydda människors, djurs eller växters hälsa eller liv eller för att förhindra bedrägliga eller olagliga förfaranden.

AVDELNING IV: LÖPANDE BETALNINGAR OCH KAPITALRÖRELSER

Artiklarna 204–206. Parterna ska sträva efter att liberalisera löpande betalningar och kapitalrörelser mellan sig, i överensstämmelse med åtagandena inom ramen för de internationella finansinstituten. Vederbörlig hänsyn ska då tas till respektive parts valutastabilitet. Parterna ska tillåta respektive godkänna betalningar och överföringar i bytesbalansen mellan parterna i fritt konvertibel valuta och i enlighet med stadgan för Internationella valutafonden. Dessa är löpande betalningar för utländska affärstransaktioner samt kapitalavgifter och inkomstöverföringar. Parterna ska från och med detta avtals ikraftträdande tillåta eller säkerställa fri rörlighet för kapital i samband med direktinvesteringar i företag som bildats i enlighet med värdlandets lagstiftning. Fri rörlighet för kapital gäller även andra investeringar och transaktioner som görs i enlighet med detta avtal och som gäller etablering, handel med tjänster och elektronisk handel liksom likvidation och repatriering av sådana investeringar och eventuell vinst därav.

Artikel 207. Om betalningar och kapitalrörelser mellan parterna under exceptionella omständigheter orsakar eller riskerar att orsaka allvarliga svårigheter för valuta- eller penningpolitiken i en medlemsstat i EU eller i en centralamerikansk stat, får den berörda parten vidta skyddsåtgärder beträffande kapitalrörelser under högst ett år. Tillämpningen av skyddsåtgärder får under ytterst exceptionella omständigheter förlängas efter att återinförandet i förväg samordnats mellan parterna.

Artikel 208. Parterna bekräftar rättigheterna och skyldigheterna för löpande betalningar och kapitalrörelser i tidigare överenskommelser och är överens om att samråda i syfte att underlätta kapitalrörelser.

AVDELNING V: OFFENTLIG UPPHANDLING

Artikel 209. Parterna erkänner vikten av ett öppet upphandlingsförfarande och fastställer som mål ett ömsesidigt och gradvist

öppnande av sina respektive upphandlingsmarknader. I artikeln definieras de centrala begreppen för offentlig upphandling.

Artikel 210. Bestämmelserna i avdelningen gäller för parternas upphandling som definieras i tillägg 1 till bilaga XVI. Detta omfattar upphandlande enheter inom centralförvaltningen samt regional- och lokalförvaltningen, lagstadgade organ och upphandlande enheter i specialbranscher och definierar sådan upphandling av varor och tjänster, byggentreprenader samt undantag som omfattas av avtalet. Artikeln innehåller även allmänna undantag från bestämmelserna i avdelningen.

Artikel 211. I artikeln definieras allmänna principer för upphandling som omfattas av avtalets tillämpningsområde. En part och dess upphandlande enheter ska medge varor och tjänster från den andra parten samt leverantörer från den andra parten en nationell behandling samt bemöta leverantörerna opartiskt. En upphandlande enhet ska genomföra upphandling på ett öppet och opartiskt sätt och använda t.ex. öppen upphandling, selektiv upphandling och begränsad upphandling.

Artikel 212. Artikeln innehåller bestämmelser om offentliggörande av upphandlingsinformation. Parterna ska omgående offentliggöra alla lagar, andra författningar, beslut, standardkontraktsklausuler och förfaranden, liksom ändringar av dessa.

Artiklarna 213–214. Artiklarna innehåller bestämmelser om offentliggörande av meddelanden om upphandling och villkoren för deltagande.

Artikel 215. Artikeln innehåller bestämmelser om kvalificering eller registrering av leverantörer. När en upphandlande enhet använder sig av selektiv upphandling, dvs. selektivt förfarande, ska den i enlighet med objektiva och rättvisa grunder välja till vilka leverantörer den egentliga anbudsförfrågan ska sändas. Den upphandlande enheten kan under vissa förutsättningar bibehålla en leverantörsförteckning.

Artiklarna 216–219. Artiklarna innehåller bestämmelser om användningen av tekniska specifikationer, anbudsunderlag, tidsfrister för anbudsförfarandet och förhandlingar med leverantörerna i samband med upphandlingar.

Artikel 220. Användning av begränsad upphandling eller motsvarande upphandlingsförfaranden är möjligt endast under vissa förutsättningar. Begränsad upphandling avser den direktupphandling som nämns i Finlands upphandlingslag. I EU-direktiv används benämningen ”förhandlat förfarande utan föregående offentliggörande av meddelande om upphandling”.

Artiklarna 221–223. Artiklarna innehåller bestämmelser om uppgifter som ska tillhandahållas innan en elektronisk auktion börjar, behandling av anbud och tilldelning av kontrakt samt insyn i upphandlingsinformation.

Artikel 224. En part ska på den andra partens begäran tillhandahålla uppgifter om en upphandling under vissa begränsningar. I fall där det skulle vara till skada för konkurrensen vid framtida upphandlingar att lämna ut dessa uppgifter, får den part som tar emot uppgifterna endast lämna ut dem till en leverantör efter tillstånd från den part som lämnade uppgifterna. En part och inte heller dess upphandlande enheter får ge någon leverantör uppgifter som skulle kunna motverka en sund konkurrens mellan leverantörer.

Artikel 225. Parterna ska införa inhemska överprövningsförfaranden i händelse av klagomål från en leverantör. Respektive part ska utse minst en opartisk administrativ eller rättslig myndighet som ska behandla klagomål. I Finland hänskjuts besvären till marknadsdomstolen. Ett arrangemang där en annan myndighet än en domstol behandlar klagomålet, är enligt artikeln möjligt under vissa förutsättningar. Parterna ska föreskriva om förfaranden som gör det möjligt för en leverantör att delta i upphandling med snabba provisoriska åtgärder samt som möjliggör korrigerande åtgärd eller ersättning för förlust eller skada vid överträdelse av bestämmelserna i denna avdelning.

Artikel 226. Ändringar och rättelser av omfattningen ska behandlas i bilaterala förhandlingar mellan EU och varje berörd republik i EU-parten. Om en part har för avsikt att ändra sin omfattning ska parten meddela de berörda andra parterna. Om någon av parterna inte godtar den justering som föreslås, ska den göra en skriftlig invändning inom 30 dagar från mottagandet av meddelandet. As-

socieringsrådet ska ändra tillägget till avtalet så att det avspeglar ändringar och rättelser som parterna kommit överens om.

Artikel 227. Artikeln innehåller bestämmelser om samarbete och tekniskt bistånd mellan parterna.

AVDELNING VI: IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

KAPITEL 1: Mål och principer

Artiklarna 228–232. I artiklarna definieras målen för immateriella rättigheter, skyldigheternas art och omfattning, mest-gynnad-nationsbehandling och nationell behandling, tekniköverföring och konsumtion av rättigheterna. Avtalet kompletterar och specificerar WTO-avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrättigheter, nedan Tripsavtalet (FördrS 4-5/1995) samt andra multilaterala avtal om immateriella rättigheter mellan parterna. I detta avtal omfattar immateriella rättigheter upphovsrätt och närstående rättigheter, patenträttigheter, varumärken, formgivningar, kretsmönster i integrerade kretsar (topografier), geografiska beteckningar, växtsorter och skydd för företagshemligheter. Avtalet täcker dessutom skydd mot illojal konkurrens.

KAPITEL 2: Standarder för immateriella rättigheter

AVSNITT A UPPHOVSRÄTT OCH NÄRSTÅENDE RÄTTIGHETER

Artiklarna 233–237. Parterna ska enligt artikel 233 efterleva internationella avtal om upphovsrätt. Dessa är den internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag, dvs. Romkonventionen (FördrS 56/1983), Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (FördrS 78–79/1986), WIPO-fördraget om upphovsrätt (FördrS 16–17/2010) samt WIPO-fördraget om framföranden och fonogram (FördrS 18–19/2010). Skyddet för upphovsrätt och närstående rättigheter definieras i artiklarna så att det täcker skyddet enligt centrala internationella konventioner på upphovsrättens område. Detta skydd kompletteras med bestämmelser om skyddstid samt rättigheter för radio- och televisionsutsändning och återgivning för allmänheten. I formuleringen av bestämmelserna har EU-lagstiftningen beaktats bland annat till de delar som den skyddstid som iakttas i EU:s medlemsstater är längre än skyddstiden enligt konventionerna. I Finland ingår bestämmelser om skyddet för upphovsrätt och närstående rättigheter i upphovsrättslagen (404/1961).

AVSNITT B VARUMÄRKEN

Artiklarna 238–241. Artiklarna innehåller bestämmelser om att Europeiska unionen och CA-partens republiker ska ratificera och efterleva internationella överenskommelser om varumärken, registreringsförfarande, välkända varumärken och undantag till varumärkesrättigheter. Parterna tillämpar i tillämpliga delar förutsättningarna enligt Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten (FördrS 43/1975) för registrering av varumärken. I Finland ingår artikelns bestämmelser i varumärkeslagen (7/1964).

AVSNITT C GEOGRAFISKA BETECKNINGAR

Artiklarna 242–250. I artiklarna definieras begreppet geografiska beteckningar, tillämpningsområde, system för skydd, fastställda geografiska beteckningar, skydd, tillägg av nya geografiska beteckningar, förhållande mellan geografiska beteckningar och varumärken samt rätt att använda geografiska beteckningar. Avsnittet innehåller dessutom en bestämmelse om tvistelösning. Senare kan andra viner och spritdrycker, jordbruksprodukter och livsmedel tas med i skyddet. Bilagorna XII och XIII är en integrerad del av avsnittet. Den underkommitté för immateriella rättigheter som ska inrättas i enlighet med artikel 274 rekommenderar associeringsrådet att nya geografiska beteckningar ska inkluderas i skyddet. I Finland beaktar varumärkeslagen skyddet för geografiska beteckningar inom EU.

AVSNITT D INDUSTRIELLA FORMGIVNINGAR

Artiklarna 251–257. Artiklarna innehåller bestämmelser om att Europeiska unionen och CA-parten ska efterleva Genèveakten i Haagöverenskommelsen (FördrS 50–51/2011), förutsättningarna för skydd, undantag, rättigheter, skyddets varaktighet, ogiltigförklaring eller vägrad registrering samt förhållande till upphovsrätt. I Finland föreskrivs genom mönsterrättslagen om mönsterskydd (221/1971).

AVSNITT E PATENT

Artikel 258. Artikeln innehåller patentbestämmelser. Parterna ska efterleva Budapestkonventionen om internationellt erkännande av deponering av mikroorganismer för patentändamål. Bestämmelsen i artikelns andra punkt som gäller efterlevandet av patenträttskonventionen som harmoniserat de formella bestämmelserna om patenträtt gäller inte direkt EU:s medlemsstater. Finland har anslutit sig till Budapestkonventionen (FördrS 56/1985) och patenträttskonventionen (FördrS 6–7/2006). I Finland ingår artikelns bestämmelser i patentlagen (550/1967). Artikeln förutsätter dock inga ändringar i lagstiftningen.

AVSNITT F VÄXTSORTER

Artikel 259. Artikeln definierar hur parterna kan föreskriva om skydd för växtsorter och ger dem rätt att medge undantag från den ensamrätt som beviljas växtförädlare. I Finland föreskrivs genom lagen om växtförädlarrätt om skydd av växtsorter (1279/2009).

KAPITEL 3: Säkerställande av skydd för immateriella rättigheter

Artikel 260. I artikeln definieras parternas allmänna skyldigheter. Kapitlets tillämpningsområde täcker upphovsrätt och närstående rättigheter, patenträttigheter, varumärken, formgivningar, kretsmönster i integrerade kretsar, geografiska beteckningar och växtförädlarrätt.

Artiklarna 261–270. Artiklarna innehåller bestämmelser om berättigade sökande, bevisning, åtgärder för att säkra bevisning, rätt till information, interims- och säkerhetsåtgärder, korrigerande åtgärder, skadestånd, kostnader för förfarandet, offentliggörande av rättsliga avgöranden och presumtion om upphovsrätter och närstående rättigheter. Skyldigheterna stämmer överens med EU-direktivet om säkerställandet av skyddet för immateriella rättigheter (2004/48/EG). I Finland ingår civilrättsliga bestämmelser i lagen om säkerställande av bevisning i tvistemål som gäller immateriella rättigheter (344/2000), rättegångsbalken (4/1734), upphovsrättslagen, varumärkeslagen, firmalagen (128/1979), lagen om ensamrätt till kretsmönster för integrerade kretsar (32/1991), mönsterrättslagen, lagen om växtförädlarrätt, patentlagen och lagen om nyttighetsmodellrätt (800/1991).

Artikel 271. Artikeln innehåller en bestämmelse om straffrättsliga påföljder. Skyldigheten enligt artikeln gäller handel med varumärkesförfalskning eller upphovsrättslig piratkopiering i kommersiell skala. Påföljden för gärningen är fängelsestraff och/eller böter som är tillräckligt höga för att vara avskräckande och ska motsvara de påföljder som utdöms för jämförlig allvarlig brottslighet. När det gäller tillgängliga rättsmedel hänvisas bland annat till beslag. Innehållet i artikeln motsvarar artikel 61 i Tripsavtalet. Kapitel 49 i strafflagen (578/1995) innehåller bestämmelser om kränkning av vissa immateriella rättigheter. Kapitlets 1 § gäller upphovsrättsbrott och 2 § brott mot industriell rättighet. Vid förundersökningen av ett brott mot en immateriell rättighet kan användas straffprocessuella tvångsmedel under samma förutsättningar som vid förundersökning av andra brott. Sålunda är bland annat beslag enligt gällande tvångsmedelslag (450/1987) tillgängligt. Även den nya tvångsmedelslag som träder i kraft den 1 januari 2014 (806/2011) innehåller bestämmelser om beslag.

Artikel 272. Artikeln definierar vilka former av begränsningar av tjänsteleverantörernas ansvar parterna ska behålla. En part ska verkställa bestämmelserna senast inom tre år från avtalets ikraftträdande. I Finland före-

skrivs om tjänsteleverantörernas ansvar genom lagen om tillhandahållande av informationssamhällets tjänster (458/2002).

Artikel 273. Artikeln innehåller bestämmelser om tullmyndigheternas åtgärder. Skyldigheterna stämmer överens med EU:s produktförfalskningsförordning (1383/2003/EG). I Finland föreskrivs genom tullagen (1466/1994) om tullmyndigheternas åtgärder.

KAPITEL 4: Institutionella bestämmelser

Artikel 274. I enlighet med artikeln inrättar parterna en underkommitté för immateriella rättigheter för att följa upp genomförandet av bestämmelserna om tekniköverföring och geografiska beteckningar. I artikeln definieras underkommitténs uppgifter.

Artikel 275. I artikeln är parterna överens om ömsesidigt samarbete när det gäller immateriella rättigheter.

Artikel 276. I slutbestämmelserna definieras en övergångsperiod för Panama i tillämpningen av vissa bestämmelser i avdelningen samt föreskrivs om att Panama ska ansluta sig till konventionen om patentsamarbete.

AVDELNING VII: HANDEL OCH KONKURRENS

Artikel 277. I artikeln definieras att man med konkurrenslagstiftning i avdelning VII som gäller handel och konkurrens avser artiklarna 101, 102 och 106 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EG:s koncentrationsförordning samt tillämpningsförordningar till dessa. När det gäller CA-parten avses den centralamerikanska konkurrensförordning som ska införas enligt det protokoll och den konvention som anges i artikeln. Till dess att förordningen antas avser konkurrenslagstiftning den nationella konkurrenslagstiftningen i CA-partens respektive republiker. I artikeln definieras dessutom att konkurrensmyndighet avser Europeiska kommissionen och ett centralamerikanskt konkurrensorgan som ska inrättas genom förordning. Till dess att det centralamerikanska konkurrensorganet har inrättats och påbörjat sin verksamhet avser konkurrensmyndighet de nationella konkurrensmyndigheterna i respektive republik.

Artikel 278. I artikeln erkänner parterna principerna vikten av fri och rättvis konkurrens och kommer överens om metoder som är oförenliga med avtalet, i den mån de kan påverka handeln mellan parterna. Oförenliga metoder är på det sätt som parterna definierar i konkurrenslagstiftningen 1) avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnande förfaranden mellan företag som har till syfte eller får den effekten att de hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen, 2) missbruk av en dominerande ställning, ett påtagligt marknadsinflytande eller en betydande närvaro på marknaden samt 3) företagskoncentrationer som påtagligt hindrar konkurrensen.

Artikel 279. I artikeln förbinder sig parterna att anta eller bibehålla en omfattande konkurrenslagstiftning som effektivt tar itu med de konkurrensbegränsande metoder som avses i artikel 278. Parterna förbinder sig också att inrätta eller bibehålla konkurrensmyndigheter som är utsedda att på ett effektivt sätt genomföra konkurrenslagstiftningen. Om någon av parterna vid avtalets ikraftträdande ännu inte har antagit den konkurrenslagstiftning som avses i artikel 277 eller utsett en konkurrensmyndighet, ska den göra detta inom sju år. Om det är fråga om någon av CA-partens republiker, ska den anta sådan lagstiftning och utse en myndighet inom tre år.

Artikel 280. I artikeln konstateras att bestämmelserna i artikeln inte hindrar EU-partens medlemsstater eller CA-partens republiker från att utse eller bibehålla offentliga företag, företag med särskilda eller exklusiva rättigheter eller monopol i enlighet med sin nationella lagstiftning. Dessa företag ska omfattas av konkurrenslagstiftningen i den mån tillämpningen av konkurrenslagstiftningen inte rättsligt eller i praktiken hindrar dem från att utföra de särskilda uppgifter som ålagts dem av en av CA-partens republiker eller en av EU-partens medlemsstater. Parterna ska vidare se till att dessa företag inte utövar någon diskriminering i fråga om villkoren för att köpa eller sälja varor eller tjänster. I artikeln konstateras också att inget i denna avdelning ska påverka parternas rät-

tigheter och skyldigheter i anslutning till offentlig upphandling.

Artikel 281. I artikeln är parterna överens om att konkurrensmyndigheterna får utbyta icke-konfidentiell information och samarbeta om tillsynsverksamhet. Någon skyldighet att lämna information åläggs parterna inte. Parterna behöver inte lämna information om detta är förbjudet i lagstiftningen eller om det skulle strida mot partens intressen. En part kan också ställa villkor för användningen av information.

Artikel 282. I artikeln konstateras att parterna är överens om att det ligger i deras gemensamma intresse att främja initiativ till tekniskt bistånd som avser konkurrenspolitik och tillsynsverksamhet. Detta samarbete tas upp i artikel 52 i del III avdelning VI.

Artikel 283. Parterna är överens om att de inte får tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X (Tvistelösning) för frågor som uppkommer inom ramen för denna avdelning.

AVDELNING VIII: HANDEL OCH HÅLLBAR UTVECKLING

Artikel 284. I artikeln ska parterna främja internationell handel på ett sätt som bidrar till målet om hållbar utveckling. Parterna bekräftar att den ekonomiska och sociala utvecklingen och miljöskyddet är avhängiga av varandra. Parterna konstaterar att de inte får tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X i avtalet eller medlingsmekanismen för icke-tariffära åtgärder enligt del IV avdelning XI.

Artikel 285. I artikeln bekräftar parterna rätten att fastställa sin interna politik och sina egna inhemska nivåer av miljöskydd och socialt skydd för hållbart skydd enligt de internationellt erkända normer och avtal som avses i artiklarna 286 och 287 samt rätten att anta eller ändra sin relevanta lagstiftning och politik i enlighet med detta. Dessa åtgärder får dock inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra ett medel för godtycklig eller omotiverad diskriminering mellan parterna eller en förtäckt begränsning av den internationella handeln.

Artikel 286. I artikeln bekräftar parterna sitt åtagande att effektivt genomföra normerna för arbetslivet i de grundläggande ILO-konventionerna. Parterna betonar att arbetsnormer inte bör åberopas eller på annat sätt användas i handelsprotektionistiskt syfte och att en parts komparativa fördel på intet sätt bör ifrågasättas. Parterna ska utbyta information om sin respektive situation och sina respektive framsteg när det gäller ratificeringen av de grundläggande ILO-konventionerna samt övriga konventioner som enligt ILO är aktuella.

Artikel 287. Parterna bekräftar sitt åtagande att i sin lagstiftning och praxis faktiskt genomföra de multilaterala miljöavtal som räknas upp i artikel 287.2. Inget i avtalet ska begränsa parternas rätt att vidta eller verkställa åtgärder för att genomföra de avtal som det hänvisas till i artikel 287.2.

Artiklarna 288–290. I artiklarna bekräftar parterna att handeln bör främja hållbar utveckling. Parterna är överens om att samarbeta inom ramen för artiklarna 288, 289 och 290. Parterna ska sträva efter att främja handeln med varor och tjänster som omfattas av hållbar utveckling, som inom miljöteknik och system för rättvis handel. Parterna erkänner att en utveckling av skogslagstiftningen i fråga om användningen av skogsresurser och ett sunt skydd av fiskeresurser främjar hållbar utveckling och hållbar förvaltning av resurserna. Parterna förbinder sig att vidta åtgärder enligt artikel 290.2 och artikel 290.3 för att främja ett hållbart fiske.

Artikel 291. I artikeln är parterna överens om en part inte får åsidosätta eller sänka skyddsnivåerna i den inhemska miljö- och arbetslagstiftningen för att främja handel eller investeringar. Parterna får inte heller underlåta att effektivt tillämpa sin arbets- och miljölagstiftning. Inget i bestämmelserna ger parternas myndigheter rätt att bedriva tillsynsverksamhet på den andra partens territorium.

Artikel 292. I artikeln erkänner parterna att det är viktigt att man vid utformningen och genomförandet av åtgärder som syftar till att skydda miljön eller hälsa och säkerhet på arbetsplatsen tar hänsyn till vetenskaplig och teknisk information samt relevanta internationella normer eller rekommendationer. Om det finns risk för allvarliga eller irreversibla skador, får skyddsåtgärder dock inte skjutas

upp på grund av bristen på fullständig vetenskaplig säkerhet.

Artikel 293. Parterna åtar sig att granska och övervaka i vilken utsträckning del IV i avtalet bidrar till hållbar utveckling.

Artiklarna 294–301. I artiklarna ingår bestämmelser om övervakning av genomförandet av denna avdelning i avtalet och om mekanismerna för tvister mellan avtalsparterna i samband med tillämpningen av denna avdelning. Varje part ska inom sin respektive förvaltning utse ett kontor som ska fungera som kontaktpunkt i syfte att genomföra de handelsrelaterade aspekterna av hållbar utveckling och inrätta ett råd för handel och hållbar utveckling. Rådet ska sammanträda inom ett år från dagen för avtalets ikraftträdande och därefter vid behov för att övervaka genomförandet av denna avdelning inklusive del III avdelning VI. Såvida inte parterna kommer överens om något annat, ska en dialog mellan rådet och det civila samhället ordnas i enlighet med artikel 295.2. Parterna åtar sig att organisera ett forum för dialog med det civila samhället enligt artikel 195.1 samt samlar rådgivande grupper som ska ge rekommendationer för hållbar utveckling i handelsförbindelserna mellan parterna för att målen i denna avdelning ska uppnås.

En part får begära samråd med en annan part i alla frågor av gemensamt intresse som uppkommer inom ramen för denna avdelning. Målet är en lösning som är ömsesidigt tillfredsställande för parterna. En samrådande part får efter 60 dagar, eller om ärendet inte hänskjutits till rådet efter 90 dagar från det att begäran om samråd ingetts, begära att en expertpanel sammankallas för att undersöka det ärende som inte har lösts på ett tillfredsställande sätt genom samråd. Expertpanelen väljs enligt de förfaranden som bekräftas i artikel 297.2 och 297.3 och dess sammansättning definieras i artikel 298. Expertpanelen avgör om en part har underlåtit att fullgöra skyldigheterna i artiklarna 286.2, 287.2, 287.3, 287.4 och 291 i denna avdelning och lämnar icke-bindande rekommendationer om hur ärendet ska lösas. Panelen ska inom 120 dagar från den dag då den tillsattes för parterna i förfarandet lägga fram en rapport enligt artikel 300 samt en slutrapport senast 180 dagar från den dag då den tillsattes. Den part som rekommendationerna avser ska informera rådet för handel och hållbar utveckling om hur den ämnar gå vidare med rapporterna och rådet ska övervaka genomförandet av de åtgärder som parten fastställt.

Artikel 302. De tekniska biståndsåtgärder som rör denna avdelning fastställs i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

AVDELNING IX: REGIONAL EKONOMISK INTEGRATION

Artikel 303. Parterna bekräftar sin vilja att stärka sina respektive regionala ekonomiska integrationsprocesser och erkänner att regional ekonomisk integration är oumbärlig för den fria rörligheten i synnerhet för tullförfaranden, tekniska föreskrifter och sanitära och fytosanitära åtgärder.

Artikel 304. Parterna är överens om att införa en mekanism som säkerställer att varor i enlighet med bilaga II (Definition av begreppet ”ursprungsprodukter” och metoder för administrativt samarbete) som förs in i deras respektive territorier och har klarerats av tullen i importlandet, inte längre får omfattas av tullar eller av kvantitativa restriktioner. Parterna är överens om att deras respektive tullagstiftning och tullförfaranden ska föreskriva att ett administrativt enhetsdokument eller en elektronisk motsvarighet ska användas för tulldeklarationer vid import och export. Parterna är vidare överens om att den tullagstiftning, de tullförfaranden och de tullrelaterade kraven vid import ska harmoniseras på regional nivå.

Artikel 305. I artikeln är parterna överens om tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse när det gäller marknadstillträde för produkter på respektive avtalsparts territorium. CA-parten samtycker till att inom fem år från avtalets ikraftträdande anta de regionala tekniska föreskrifter och förfarandet för bedömning av överensstämmelse som förtecknas i bilaga XX (Förteckning över centralamerikanska tekniska föreskrifter som är på väg att harmoniseras).

Artikel 306. Målet med artikeln är att främja villkor som medger fri rörlighet för varor som omfattas av sanitära och fytosani-

tära åtgärder, främja harmonisering av kraven och förfarandena, förenhetliga dokument och förfarandena samt sträva efter att säkerställa ömsesidigt erkännande av de kontroller som utförs av CA-partens republiker i Europeiska unionens medlemsstater. I artikeln är parterna överens om rörligheten för djur, animaliska produkter, växter och växtprodukter inom parternas territorier. Parterna är vidare överens om att en importerande part inte behöver medge produkter som importeras från den exporterande parten en behandling som är förmånligare än den som den exporterande parten medger vid intraregional handel.

Artikel 307. Parterna förbinder sig att samråda i frågor som rör avdelningen. CA-partens framsteg i genomförandet behandlas i årliga lägesrapporter och arbetsprogram. Fem år efter avtalets ikraftträdande ska parterna överväga att inkludera ytterligare områden i denna avdelning. CA-partens åtaganden inom ramen för denna avdelning omfattas inte av tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X.

AVDELNING X: TVISTELÖSNING

KAPITEL 1: Mål och tillämpningsområde

Artikel 308. I artikeln är parterna överens att målet med denna avdelning i avtalet är att förebygga och lösa tvister mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av del IV i avtalet och att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning.

Artikel 309. I artikeln är parterna överens om att bestämmelserna i denna avdelning ska tillämpas på tvister om tolkningen eller tillämpningen av del IV i avtalet. Parterna är också överens om att denna avdelning inte ska tillämpas på tvister mellan CA-partens republiker.

KAPITEL 2: Samråd

Artikel 310. Artikeln innehåller bestämmelser om samråd. Parterna är överens om att samråd ska inledas genom att en part sänder en skriftlig begäran där skälen till begäran och de rättsliga grunden för klagomålet anges och där det framgår vilken faktisk eller föreslagen åtgärd det rör sig om. Samrådet ska äga rum inom 30 dagar efter den dag då begäran ingavs och, i brådskande fall, inom 15 dagar. Om den svarande parten inte svarar på begäran om samråd inom tio dagar efter det att begäran mottogs, om samråd inte hålls inom tidsfristerna eller om samrådet avslutats och tvisten inte har lösts, får den klagande parten begära att en panel tillsätts.

KAPITEL 3: Tvistelösningsförfaranden

AVSNITT A

Artikel 311. I artikeln föreskrivs om inledande av panelförfarandet. Om de samrådande parterna inte har nått en lösning på tvisten i enlighet med de bestämmelser som avses i artikel 310, får en klagande part begära att en panel tillsätts. Begäran om tillsättande av en panel ska lämnas skriftligen, och i begäran ska parten ange den särskilda åtgärd klagomålet gäller, ange den rättsliga grunden för klagomålet och förklara hur åtgärden kan anses strida mot de bestämmelser som avses i artikel 309.

Artikel 312. I artikeln föreskrivs om tillsättande av en panel med tre medlemmar.

Artikel 313. I artikeln föreskrivs om panelens avgörande. Panelen ska inom 120 dagar, och i brådskande fall, inom 60 dagar från den dag då den tillsattes meddela parterna i tvisten sitt avgörande i ärendet.

AVSNITT B

Artiklarna 314–318. Artiklarna innehåller bestämmelser om åtgärder för att följa panelens avgörande, rimlig tidsfrist för att följa avgörandet, översyn av åtgärder som vidtagits för att följa panelens avgörande, tillfällig kompensation om panelens avgörande inte följs samt översyn av åtgärder som vidtagits för att följa avgörandet efter upphävandet av förpliktelser.

AVSNITT C

Artikel 319. I artikeln kommer parterna överens om den arbetsordning som ska gälla för tvistelösningsförfaranden.

Artikel 320. I artikeln är parterna överens om panelens rätt att inhämta upplysningar och få tekniskt bistånd för att lösa tvister.

Artikel 321. I artikeln är parterna överens om att fysiska eller juridiska personer som har intresse av ärendet och som bor eller är etablerade på territorierna för parterna i tvisten i egenskap av sakkunniga (amicus curiae) kan lämna in en inlaga till panelen i enlighet med arbetsordningen.

Artikel 322. I artikeln föreskrivs om tolkningsregler och tolkningsprinciper. Parterna är överens om att en panel ska tolka de bestämmelser som avses i artikel 309 i enlighet med sedvanliga regler för tolkning av folkrätten. Parterna är överens om att om en bestämmelse i del IV i avtalet är identisk med en bestämmelse i ett WTO-avtal, ska panelen anta en tolkning som är förenlig med relevanta tolkningar i avgöranden från WTO:s tvistelösningsorgan. Parterna är överens om att panelens avgöranden inte kan utvidga eller begränsa de rättigheter och skyldigheter som följer av de bestämmelser som avses i artikel 309.

KAPITEL 4: Allmänna bestämmelser

Artikel 324. I artikeln är parterna överens om att parterna i en tvist när som helst får anmäla till associeringskommittén att de nått en ömsesidigt tillfredsställande lösning. När anmälan gjorts, ska förfarandet avslutas.

Artikel 325. I artikeln är parterna överens om att associeringsrådet ska upprätta en förteckning med 36 personer som vill och kan fungera som panelmedlemmar. EU-parten ska föreslå tolv personer, och varje republik i CA-parten ska föreslå två personer. EU-parten och CA-partens republiker ska också utse tolv personer som inte är medborgare i någon av parterna och som ska fungera som panelens ordförande. I artikeln räknas även upp kraven på panelmedlemmarna.

Artikel 326. I artikeln redogörs för förhållandet mellan regler och förfaranden enligt denna avdelning och skyldigheterna i WTO-överenskommelsen. Huvudprinciperna är att om en part i tvisten söker gottgörelse för en överträdelse av en skyldighet enligt WTO-överenskommelsen, ska den tillgripa reglerna och förfarandena i WTO-överenskommelsen. Om åter en part i tvisten söker gottgörelse för en överträdelse av en skyldighet enligt del IV i detta avtal, ska den tillgripa relevanta regler och förfaranden i denna avdelning. Om en part i tvisten söker gottgörelse för en överträdelse av en skyldighet enligt WTO-avtalet som samtidigt är en överträdelse av detta avtal, ska parten tillgripa valfritt forum, men parterna i tvisten ska undvika att hänskjuta identiska tvister till olika forum när de bygger på samma rättsliga anspråk.

Artiklarna 327–328. I artiklarna är parterna överens om tidsfrister samt om antagande av och ändringar i arbetsordningen och uppförandekoden.

AVDELNING XI: MEDLINGSMEKANISM FÖR ICKE-TARIFFÄRA ÅTGÄRDER

KAPITEL 1: Tillämpningsområde

Artikel 329. I artikeln är parterna överens om tillämpningsområdet för denna avdelning. Parterna är överens om att tillämpningsområdet ska tillämpas på icke-tariffära åtgärder som negativt påverkar handeln mellan parterna enligt del IV i detta avtal.

KAPITEL 2: Förfarande enligt medlingsmekanismen

Artiklarna 330–332. I artiklarna är parterna överens om inledandet av förfarandet enligt medlingsmekanismen, valet av medlare samt regler för medlingsförfarandet.

KAPITEL 3: Genomförande

Artikel 333. I artikeln är parterna överens om att genomföra en ömsesidigt godtagbar lösning.

KAPITEL 4: Allmänna bestämmelser

Artiklarna 334–337. I artiklarna redogörs för medlingsmekanismens förhållande till avdelning X om tvistelösning samt är parterna överens om ändring av tidsfrister, sekretess samt kostnader för medlingsförfarandet.

AVDELNING XII: ÖPPENHET OCH ADMINISTRATIVA FÖRFARANDEN

Artikel 338. Parterna är överens om att samarbeta i relevanta bilaterala och multilaterala forum för att öka öppenheten, bl.a. genom att undanröja bestickning och korruption i frågor som omfattas av del IV i detta avtal.

Artikel 339. Parterna ska se till att deras åtgärder med allmän tillämpning, inbegripet lagar, förordningar, rättsliga avgöranden, förfaranden och administrativa avgöranden som avser handelsrelaterade frågor som omfattas av del IV i avtalet omedelbart offentliggörs.

Artikel 340. I artikeln är parterna överens om att EU-parten, CA-parten och varje republik i CA-parten ska utse en kontaktpunkt för att underlätta kontakterna och säkerställa ett effektivt genomförande av detta avtal.

Artikel 341. I artikeln är parterna överens om att de ska förvalta alla åtgärder med allmän tillämpning som avses i artikel 339 på ett enhetligt, opartiskt och skäligt sätt. Varje part ska se till att förfarandena bygger på lagstiftningen och sträva efter att ge de personer som direkt berörs av ett förfarande rimlig varsel när ett förfarande inleds, en beskrivning av förfarandets art, en redogörelse för den rättsliga grunden för inledandet av förfarandet och möjlighet att lägga fram fakta och argument till stöd för sin ståndpunkt. Bestämmelserna i artikeln hänför sig till bestämmelserna om delad befogenhet. I Finland ingår de centrala bestämmelserna om den förvaltningsrättsliga reglering som avses i artikeln i förvaltningslagen (434/2003), offentlighetslagen (621/1999), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003) samt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). Förvaltningslagen innehåller ingen bestämmelse om myndighetens skyldighet att underrätta den berörda om att ett förfarande inletts.

Artikel 342. I artikeln är parterna överens om att de ska inrätta eller bibehålla allmänna domstolar, domstolsliknande instanser, förvaltningsdomstolar för snabb prövning och vid behov korrigering av administrativa åtgärder som påverkar handelsrelaterade frågor som omfattas av del IV i detta avtal. Bestämmelserna i artikeln hänför sig till bestämmelserna om delad befogenhet. I Finland ingår centrala bestämmelser om den förvaltningsrättsliga reglering som avses i artikeln i förvaltningslagen, förvaltningsprocesslagen (586/1996), offentlighetslagen, språklagen, samiska språklagen samt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Förvaltningslagen innehåller ingen bestämmelse om myndighetens skyldighet att underrätta den berörda om att ett förfarande inletts.

Artikel 343. I artikeln är parterna överens om att bestämmelserna i denna avdelning inte påverkar några särskilda regler som fastställs i andra bestämmelser i detta avtal.

Artikel 344. I artikeln är parterna överens om att sörja för öppenhet i fråga om subventioner vid varuhandel. Parterna ska vartannat år för den andra parten lägga fram en rapport om den rättsliga grunden, formen och beloppet eller budgeten för och om möjligt mottagaren av subventioner som beviljats av regeringen eller andra offentliga organ. Associeringskommittén ska regelbundet se över de framsteg som parterna har gjort när det gäller genomförandet av denna artikel.

AVDELNING XIII: SÄRSKILDA UPPGIFTER I HANDELSFRÅGOR FÖR DE ORGAN SOM INRÄTTAS GENOM DETTA AVTAL

Artiklarna 345–346. I artiklarna är parterna överens om att utse företrädare till associeringsrådet och associeringskommittén. I artiklarna bestäms dessutom organens uppgifter och behörighet. Associeringsrådet får göra ändringar i bilagorna (I, II, XVI, XVIII, XIX, XXI), utfärda tolkningar av bestämmelserna i del IV i detta avtal samt vidta andra åtgärder som parterna kommer överens om. Associeringskommitténs uppgifter är att biträda associeringsrådet, ansvara för att bestämmelserna i del IV i detta avtal genomförs och tillämpas, övervaka vidareutvecklingen av bestämmelserna och utvärdera resultatet av dess tillämpning, förebygga och lösa problem samt godkänna arbetsordningen för alla underkommittéer och övervaka deras arbete. Parterna är överens om att associeringskom-

mittén vid fullgörandet av sina uppgifter får inrätta ytterligare underkommittéer och inom ramen för sina befogenheter ålägga dem uppgifter.

Artikel 347. I artikeln är parterna överens om att Europeiska kommissionen och varje republik i CA-parten ska utse en samordnare för del IV i avtalet samt fastställs samordnarnas dagordning.

Artikel 348. I artikeln är parterna överens om frågor som gäller ordförandeskapet för och medlemmarna i de underkommittéer som inrättats i del IV samt underkommittéernas möten.

AVDELNING XIV: UNDANTAG

Artikel 349. Parterna är överens om att om en part har allvarliga betalningsbalansproblem och externa finansiella svårigheter får parten införa begränsningar för handeln med varor och tjänster och för löpande betalningar. Parterna är överens om att åtgärderna ska vara icke-diskriminerande och tillfälliga och inte får gå utöver vad som är nödvändigt och måste uppfylla villkoren i WTO-avtalen och vara förenliga med stadgan för Internationella valutafonden. Parterna är överens om att sträva efter att undvika att tillämpa begränsningar, men ifall de tillämpas ska de omedelbart anmälas till den andra parten. Om en part anser att de begränsningar som införs påverkar de bilaterala handelsförbindelserna, får den begära samråd med den andra parten för att bedöma den berörda partens betalningsbalanssituation och de begränsningar som införts. Slutsatserna ska grundas på Internationella valutafondens bedömning av situationen.

Artikel 350. I artikeln räknas upp de åtgärder som bestämmelserna i avtalet inte hindrar parterna från att verkställa. Parterna är överens om att inget i avtalet ska påverkar parternas respektive rättigheter och skyldigheter enligt någon skattekonvention och vid bristande överensstämmelse mellan avtalet och en sådan skattekonvention gäller konventionens bestämmelser.

Artikel 351. Parterna är överens om att bestämmelserna i avtalet inte förpliktar en part att tillämpa en förmånligare behandling av den andra parten än som tillämpas inom respektive part som ett led i deras respektive regionala ekonomiska integrationsprocess. Bestämmelserna ska inte hindra tullunioner, frihandelsområden eller andra avtal mellan parterna eller mellan parterna och tredjeländer eller andra regioner.

DEL V: SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 352. Artikeln innehåller en definition av parterna. Parterna i avtalet är Republiken Costa Rica, Republiken El Salvador, Republiken Guatemala, Republiken Honduras, Republiken Nicaragua och Republiken Panama, i detta avtal kallade ’CA-partens republiker’, å ena sidan, och Europeiska unionen eller dess medlemsstater eller Europeiska unionen och dess medlemsstater, inom deras respektive behörighetsområden, i detta avtal kallade ’EU-parten’, å andra sidan.

Artikel 353. I artikeln är parterna överens om att avtalet ska godkännas i enlighet med parternas interna rättsliga förfaranden. Avtalet träder i kraft den första dagen i den månad som följer på den månad då parterna har anmält till varandra att de interna rättsliga förfarandena har slutförts. Europeiska unionen och var och en av CA-partens republiker kan dock tillämpa del IV i avtalet från och med den första dagen i den månad som följer på den dag då de har anmält till varandra att de interna rättsliga förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts. Parterna ska senast dagen för avtalets ikraftträdande eller dagen för avtalets tillämpning ha uppfyllt kraven i artiklarna 244 och 245.1 a och b i del IV avdelning V i detta avtal. Om en av CA-partens republiker inte har uppfyllt dessa krav, ska inte detta avtal träda i kraft eller tillämpas förrän kraven har uppfyllts. Från och med dagen för ikraftträdandet ska detta avtal ersätta de gällande avtalen om politisk dialog och samarbete mellan CA-partens republiker och EU-parten.

Enligt rådets beslut av den 25 juni 2012 tillämpar EU inte provisoriskt artikel 271 i del IV avdelning V som hör till medlemsstaternas behörighet.

Artikel 354. I artikeln är parterna överens om att avtalet ska ha obegränsad varaktighet och giltighet. Parterna ska göra en skriftlig anmälan till respektive depositarie om de vill

säga upp detta avtal. Uppsägningen ska få verkan sex månader efter anmälan till respektive depositarie. Associeringskommittén ska undersöka vilka effekter uppsägningen får och associeringsrådet ska fatta beslut om eventuella nödvändiga anpassnings- eller övergångsåtgärder.

Artikel 355. Enligt artikeln ska parterna fullgöra sina skyldigheter enligt avtalet. Parterna är överens om att parterna vidtar de allmänna eller särskilda åtgärder som krävs för att de ska fullgöra sina skyldigheter enligt detta avtal. Om en part anser att en annan part inte fullgjort en skyldighet enligt detta avtal, får den vidta lämpliga åtgärder. Vid valet av åtgärder ska de som minst stör genomförandet av detta avtal prioriteras. Ett upphävande av avtalet ska tillgripas endast i sista hand.

Artiklarna 356–357. I artiklarna kommer parterna överens om rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal samt om undantag från dem.

Artikel 358. I artikeln är parterna överens om möjligheten att bredda och komplettera avtalet genom att ändra det.

Artikel 359. I artikeln är parterna överens om att associeringskommittén ska underrättas om varje ansökan från ett tredjeland om medlemskap i Europeiska unionen och varje ansökan från ett tredjeland om anslutning till de politiska och ekonomiska integrationsprocesserna i Centralamerika. Parterna ska undersöka vilka effekter anslutningen av nya medlemmar får och associeringsrådet ska fatta beslut om eventuella nödvändiga anpassnings- eller övergångsåtgärder.

Artikel 360. I artikeln definieras de territorier som avtalet ska gälla på. För EU-parten ska avtalet gälla på de territorier inom vilka fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt tillämpas, på de villkor som fastställs i de fördragen. Avtalet ska även gälla inom Europeiska unionens tullområde, i den mån det inbegriper områden som inte omfattas av ovanstående definition av territorierna. För Centralamerika ska avtalet gälla på territorierna för CA-partens republiker i enlighet med deras respektive inhemska lagstiftning och folkrätten.

Artikel 361. I artikeln är parterna överens om att avtalet inte medger ensidiga förbehåll eller tolkningsförklaringar.

Artikel 362. I artikeln är parterna överens om att bilagorna, tilläggen, protokollen och anmärkningarna, fotnoterna och de gemensamma förklaringarna till avtalet ska utgöra en integrerad del av avtalet.

Artikel 363. I artikeln räknas upp på vilka språk avtalet upprättas och konstateras att alla texter är lika giltiga.

Bilagor:

En integrerad del av handelsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater samt de centralamerikanska staterna är 21 bilagor. Till regeringens proposition fogas bilagorna X–XII, som innehåller åtaganden som gäller transporttjänster som ingår i den delade befogenheten.

Bilaga I (avveckling av tullar) innehåller en gradvis liberalisering av parternas varuhandel samt varje parts bestämmelser om en avveckling av tullar i enlighet med artiklarna 82–84.

Bilaga II innehåller en definition av begreppet ”ursprungsprodukter” och metoder för administrativt samarbete i enlighet med artikel 123. Den innehåller också territoriella villkor, åtaganden som gäller ursprungsintyg samt åtaganden som gäller Ceuta och Melilla.

Bilaga III innehåller definitioner av ömsesidigt bistånd i tullfrågor, tillämpningsområde, förfaranden, skyldigheter i anslutning till genomförandet av bestämmelserna i bilagan samt andra avtal som parterna eventuellt ingår.

Bilaga IV (särskilda bestämmelser om administrativt samarbete) innehåller definitioner och åtgärder som gäller bristande administrativt samarbete.

Bilaga V innehåller behandlingen av administrativa fel.

Bilaga VI (behöriga myndigheter) innehåller åtaganden som gäller parternas behöriga myndigheter och deras ansvarsområden.

Bilaga VII innehåller krav och bestämmelser för godkännande av anläggningar för produkter av animaliskt ursprung.

Bilaga VIII innehåller riktlinjer för kontroll. Den innehåller definitioner av och principer för det som ska granskas och granskaren samt bestämmelser om förfaranden, arbetsdokument, avslutande möte och rapport.

Bilaga IX innehåller kontaktpunkter och webbplatser.

Bilaga X (åtaganden som gäller etablering) innehåller åtaganden som gäller etablering av parternas företag och villkoren för dem i enlighet med artiklarna 164–166. På Åland begränsas etableringsrätten för fysiska personer som inte har åländsk hembygdsrätt och för juridiska personer utan tillstånd från de åländska behöriga myndigheterna. Bilagan innehåller ett förbehåll som gäller det geografiska området för alla sektorer i anslutning till Åland. I förbehållet konstateras att ”på Åland begränsas etableringsrätten för fysiska personer som inte har åländsk hembygdsrätt och för juridiska personer utan tillstånd från de åländska behöriga myndigheterna.”

Bilaga XI (åtaganden i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster) innehåller parternas åtaganden och villkoren för dem när det gäller tjänster som tillhandhålls över gränserna i enlighet med artiklarna 171–173.

Bilaga XII (förbehåll för nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen hos EU-parten) innehåller villkor som tillämpas på åtaganden som gäller EU-företagens nyckelpersonal samt praktikanter med akademisk examen i enlighet med artikel 174.

Bilaga XIII (CA-partens åtaganden om nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen) innehåller åtaganden och villkor som gäller CA-partens republikers nyckelpersonal samt praktikanter med akademisk examen i enlighet med artikel 174.

Bilaga XIV (CA-partens åtaganden om säljare av tjänster) innehåller CA-partens republikers åtaganden om säljare av tjänster och villkoren för dem i enlighet med artikel 175.

Bilaga XV innehåller informationsställen för tjänstehandel, etableringsrätt och elektronisk informationstjänst.

Bilaga XVI (offentlig upphandling) innehåller parternas ömsesidiga åtaganden i fråga om offentlig upphandling. Bilagan definierar även publiceringskanalerna för upplysningar om upphandling, innehållet i meddelande om upphandling, innehållet i meddelande med uppmaning till intresserade leverantörer att ansöka om att föras upp på en förteckning över leverantörer, tidsfrister, innehållet i meddelande om tilldelning av kontrakt samt anbudsunderlag. I de allmänna anmärkningarna nämns för EU-partens del att Finland gör ett förbehåll från tillämpningen av del IV avdelning V i avtalet när det gäller Åland. Förbehållets ordalydelse utesluter dock inte helt en tillämpning av bestämmelserna om offentlig upphandling på Åland.

Bilaga XVII innehåller förteckningar över namn som skyddas som geografiska beteckningar inom parternas territorium.

Bilaga XVIII innehåller förteckningar över parternas geografiska beteckningar som skyddas utifrån avtalet.

Bilaga XIX innehåller en förteckning över djur, växter och animaliska produkter och växtprodukter i enlighet med artikel 306.

Bilaga XX innehåller en förteckning över centralamerikanska föreskrifter som är på väg att harmoniseras i enlighet med artikel 305.

Bilaga XXI innehåller förteckningar över vilka myndigheter som är underkommittéer.

Protokoll om kulturellt samarbete

Artiklarna 1–9. Genom protokollet skapas ramar för samarbete inom den kulturella sektorn, inklusive audiovisuella tjänster. Med erkännande av parternas rätt att definiera och genomföra sin kulturpolitik strävar parterna efter att förbättra villkoren för utbyte av kulturella aktiviteter, varor och tjänster samt kulturella utbyten. Protokollet innehåller bestämmelser bland annat om att stärka kulturutbyten och dialogen inom sektorn, inresa för kulturarbetare och utbildning, tekniskt bistånd, samproduktionsavtal och samarbete inom den audiovisuella sektorn samt tillfällig import av relevant material och utrustning, samarbete och samproduktion inom scenkonsterna, samarbete för att underlätta utbyte av och spridning av publikationer samt skydd av kulturarvet.

Bestämmelserna i protokollet innehåller delvis reglering som hör till medlemsstaternas behörighet. Dessa är bestämmelser om

att parterna ska underlätta utbildning av och ökade kontakter mellan konstnärer och andra kulturarbetare och utövare (artikel 3.2) och uppmuntra till förhandlingar om nya samproduktionsavtal mellan medlemsstaterna och republikerna hos CA-parten (artikel 5.1). Dessutom hör protokollets bestämmelser om att parterna ska främja ökade kontakter mellan scenkonstnärer, samproduktioner och utarbetandet av internationella standarder för teaterteknik samt utbyte av publikationer i enlighet med sin respektive lagstiftning (artikel 6 och 7) till medlemsstaternas befogenhet. Vidare hör bestämmelserna om parternas åtgärder för att främja bland annat utbyte av sakkunskap och bästa praxis i fråga om skydd av platser och historiska monument (artikel 8) till medlemsstaternas befogenhet. Vad gäller bestämmelserna om audiovisuell samproduktion i artikel 5 uppfyller Finlands gällande system kraven i protokollet. Bestämmelserna hör dock inte till området för lagstiftningen.

2 Lagförslag

2.1 Lag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen i associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan.

1 §. Paragrafen innehåller den sedvanliga blankettlagsbestämmelsen genom vilken de bestämmelser i det konstitutionella fördraget som hör till området för lagstiftningen sätts i kraft. De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen refereras nedan i avsnittet om behovet av riksdagens samtycke.

2 §. Lagen föreslås träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet samtidigt som avtalet träder i kraft. I Finland föreskrivs i 95 § 1 mom. i grundlagen om sättande i kraft av de bestämmelser i fördrag som inte hör till området för lagstiftningen. Enligt denna grundlagbestämmelse sätts övriga bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i kraft genom förordning. Den som utfärdar förordningen bestäms då enligt 80 § i grundlagen så att om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet. I enlighet med det anförda har fullmakten att utfärda förordning anvisats statsrådet.

3 Ikraftträdande

Parterna godkänner avtalet i enlighet med sina interna rättsliga förfaranden. Avtalet träder i kraft den första dagen i den månad som följer på den månad då parterna har anmält till varandra att de interna rättsliga förfarandena har slutförts. Europeiska unionen och var och en av CA-partens republiker kan dock tillämpa del IV i avtalet från och med den första dagen i den månad som följer på den dag då de har anmält till varandra att de interna rättsliga förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts. Generalsekretariatet för Europeiska unionens råd och generalsekretariatet för centralamerikanska integrationssystem (Secretaría General del Sistema de la Integración Centroamericana, SG-SICA) är depositarier för detta avtal. Vid tidpunkten för överlämnandet av propositionen till riksdagen har Costa Rica, Tjeckiska republiken, Tyskland, Danmark, Estland, Guatemala, Ungern, Honduras, Nicaragua, Panama och El Salvador meddelat att de har godkänt avtalet.

I regeringens proposition ingår ett utkast till blankettlag om sättande i kraft av de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftningen. Den lag som ingår i propositionen föreslås träda i kraft samtidigt som avtalet vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan och CA-parten, å andra sidan ersätter från och med dagen för ikraftträdandet de gällande avtalen om politisk dialog och samarbete mellan CA-partens republiker och EU-parten.

I artikel 353 i avtalet föreskrivs också om provisorisk tillämpning av avtalet. Enligt bestämmelsen kan EU-parten och CA-partens republiker provisoriskt tillämpa del IV i avtalet. EU-parten och CA-parten anmäler till varandra att de interna rättsliga förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts. Europeiska unionen och CA-partens republiker börjar tillämpa avtalet provisoriskt från och

med den första dagen i den månad som följer på den dag då de har anmält till varandra att de interna rättsliga förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts. I rådets beslut om undertecknande och provisorisk tillämpning lämnades utanför avtalet artikeln om straffrättsliga påföljder (artikel 271) i del IV i avtalet för förfarande som kränker immateriella rättigheter. Artikeln hör till Europeiska unionens medlemsstaters behörighet. Förutsättningen för både avtalets ikraftträdande och dess provisoriska tillämpning är att alla parter har uppfyllt kraven i artiklarna 244 och 245.1 a och b i del IV avdelning VI (Immateriella rättigheter) i detta avtal. Om en av CA-partens republiker inte har uppfyllt dessa krav, ska inte detta avtal träda i kraft eller tillämpas provisoriskt mellan Europeiska unionen och den republik i CA-parten som inte uppfyllt kraven förrän kraven har uppfyllts.

I det avtalsavsnitt som handlar om handelspolitik ingår bestämmelser som har beröringspunkter med protokoll nr 2 som bifogats fördraget om Europeiska unionen (FördrS 103/1994), som handlar om Ålands ställning. En del av bestämmelserna hör till EU:s exklusiva behörighet, vilket innebär att Ålands särställning har beaktats redan vid förhandlingarna om dessa avtalsbestämmelser. I avtalet har i enlighet med detta tagits in ett undantag för Åland i anslutning till åtagandena för offentlig upphandling i avtalet. Finland har ett förbehåll för tillämpningen av avtalet när det gäller offentlig upphandling på Åland. Förbehållets ordalydelse utesluter dock inte helt en tillämpning av bestämmelserna om offentlig upphandling på Åland. Likaså ingår ett undantag som ingår i de särskilda åtagandena i fråga om tjänster och etablering och som gäller Ålands rätt att begränsa tillhandahållandet av tjänster inom sitt territorium med stöd av hembygdsrätten. Eftersom transporttjänster fortfarande delvis anses höra till medlemsstaternas behörighet, och eftersom transporttjänster i egenskap av en fråga med anknytning till näringsverksamhet har effekt för ärenden som enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) hör till Ålands lagstiftningsbehörighet, ska Ålands godkännande inhämtas för bestämmelsen om avtalets ikraftträdande. Även de bestämmelser som hör till den nationella behörigheten i artikel 43 om utbildning, artikel 44 om folkhälsa, artikel 74 om kultur och audiovisuellt samarbete samt i kulturprotokollet hör enligt 18 § i självstyrelselagen till Ålands lagstiftningsbehörighet. Godkännande av Ålands lagsting krävs således för att avtalet ska kunna sättas i kraft på Åland. Det ingår även andra sektorer i avtalet som enligt självstyrelselagen för Åland hör till landskapets lagstiftningsbehörighet, men som dock inte längre hör till medlemsstaternas behörighet.

4 Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

4.1 Behovet av riksdagens samtycke

Behörighetsfördelningen mellan Europeiska unionen och medlemsstaterna

Associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan och CA-parten, å andra sidan är ett så kallat blandat avtal som innehåller bestämmelser som hör till både unionens och medlemsstaternas behörighet. Vissa av dessa bestämmelser hör till unionens exklusiva behörighet, andra åter till den delade befogenheten mellan unionen och dess medlemsstater. Riksdagen godkänner ett sådant här avtal enligt vedertagen praxis endast till de delar det hör till Finlands behörighet (t.ex. GrUU 6/2001 rd, GrUU 31/2001 rd, GrUU 16/2004 rd, GrUU 24/2004 rd).

Fördelningen av behörigheten är inte entydig och frågan om till vilka delar avtal som ingås med tredjeländer hör till medlemsstatens och till vilka delar de hör till unionens behörighet, är sedan Lissabonfördragets ikraftträdande den 1 december 2009 i en ny utvecklingsfas.

Artikel 1.1 i avtalet som handlar om respekten för de demokratiska principerna och de grundläggande mänskliga rättigheterna, såsom de formuleras i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, och respekten för rättsstatsprincipen, vilket har kallats en väsentlig del av avtalet, hör till medlemsstaternas behörighet. Även vissa bestämmelser i del I avdelning II ska anses höra

till medlemsstaternas behörighet. Sådana bestämmelser är bland annat bestämmelserna om bekämpning av terrorism, handeldvapen och lätta vapen samt Internationella brottmålsdomstolen. Även bestämmelserna om bekämpningen av spridningen av massförstörelsevapen i artikel 15 hör till medlemsstaternas behörighet till de delar det inte är fråga om exportkontrollbestämmelser som hör till unionens behörighet, vilket det hänvisas till i artikel 15.3 b.

Unionen har i fråga om de handelsrelaterade bestämmelserna i avtalet (avdelning II/varuhandel, avdelning III/etablering, handel med tjänster och elektronisk handel, avdelning V/immateriella rättigheter, avdelning VIII/handel och hållbar utveckling) behörighet med stöd av artikel 207 i EUF-fördraget). Genom Lissabonfördraget utvidgades området för unionens exklusiva behörighet och täcker för närvarande förutom varuhandeln handeln med tjänster, utländska direkta investeringar och frågor som gäller kommersiella synpunkter på immateriella rättigheter. Fördelningen av befogenheten är dock inte entydig. Avtalet innehåller inga bestämmelser som skulle visa hur behörigheten exakt fördelar sig. I Finland kan det också fortfarande finnas och finns också gällande bestämmelser även inom områden som hör till unionens handelspolitiska behörighet.

Även om den övergripande handelspolitiken hör till unionens behörighet, innehåller avtalet även frågor som delvis hör till medlemsstaternas behörighet. Sådana kan anses ingå i bestämmelserna i avdelning III som behandlar etablering och handel med tjänster till de delar dessa gäller transporttjänster samt i bestämmelserna i anslutning till de immateriella rättigheterna i avdelning VI, såsom varumärken, straffrättsliga påföljder och geografiska beteckningar.

När det gäller del IV i avtalet hör artikeln som gäller straffrättsliga påföljder (artikel 271) för förfaranden som kränker immateriella rättigheter till medlemsstaternas behörighet.

Dessutom hör artikel 341 och 342 i del IV avdelning XII till medlemsstaternas behörighet.

Medlemsstaterna har fortfarande behörighet även när det gäller migrationssamarbete (artikel 49) till de delar det är fråga om att återsända eller återta medborgare samt medlemsstaternas skyldighet att förse dem med lämpliga identitetshandlingar för det ändamålet (artikel 49.2). Medlemsstaterna har behörighet även till de delar det är fråga om medlemsstaternas rätt att ingå ett avtal om återtagande med CA-partens republiker med stöd av befullmäktigandet i artikeln (artikel 49.4).

Bestämmelser som hör till medlemsstaternas behörighet kan dessutom antas ingå i artikel 43 om utbildning, artikel 44 om folkhälsa, artikel 64 om industriellt samarbete, artikel 67 om turism, artikel 74 om kultur och audiovisuellt samarbete samt i kulturprotokollet.

I kapitel 3 i avdelning X i avtalet bestäms om ett tvistelösningsförfarande som gäller tvister om tolkningen eller tillämpningen av del IV i avtalet. Parterna ska sträva efter att i första hand lösa tvister genom samråd, men nås en lösning inte, får tvisten hänskjutas till ett bindande panelförfarande. Till den del tolkningen eller tillämpningen av en sådan bestämmelse tas upp i tvistelösningsförfarandet som i enlighet med det som har anförts ovan hör till Finlands behörighet, har tvistelösningsbestämmelserna relevans också med avseende på Finlands behörighet.

Avtalsbestämmelser som hör till området för lagstiftningen

Enligt 94 § 1 mom. i grundlagen godkänner riksdagen bland annat sådana fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis avser riksdagens grundlagsfästa befogenhet alla de bestämmelser i internationella förpliktelser som i materiellt hänseende hör till området för lagstiftningen Bestämmelserna i avtalet ska anses höra till området för lagstiftningen, 1) om de gäller utövande eller begränsning av någon grundläggande fri- eller rättighet som är skyddad i grundlagen, 2) om de i övrigt gäller grunderna för individens rättigheter och skyldigheter, 3) om den sak de gäller enligt grundlagen ska föreskrivas i lag, 4) om det finns lagbestämmelser om den sak de gäller, eller 5) om det enligt rådande uppfattning i

Finland ska lagstiftas om saken. Frågan påverkas inte av om en bestämmelse strider mot eller överensstämmer med en lagbestämmelse i Finland (GrUU 11, 12 och 45/2000 rd).

I artikel 1.1 konstateras att respekt för de demokratiska principerna och de grundläggande mänskliga rättigheterna, såsom de formuleras i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, och respekt för rättsstatsprincipen ligger till grund för båda parternas inrikes- och utrikespolitik och utgör en väsentlig del av detta avtal. Grundlagsutskottet har ansett (GrUU 45/2000 rd, GrUU 31/2001 rd) att generella och manifestbetonade bestämmelser, där parterna bekräftar sina åtaganden att respektera de mänskliga rättigheterna, inte påverkar innehållet i Finlands internationella förpliktelser eller förpliktelsernas omfattning när det gäller de mänskliga rättigheterna. Grundlagsutskottet har dock ansett att bestämmelser av detta slag jämfört med tidigare får en bindande verkan av en ny typ i och med samråds- och sanktionsförfarandet i avtalet, och därför ska avtalets bestämmelser om mänskliga rättigheter anses höra till området för lagstiftningen (se GrUU 31/2001 rd)

I artikel 96 om samråds- och sanktionsförfarandet i det avtal som grundlagsutskottet behandlade i det sistnämnda utlåtandet nämndes uttryckligen att avbrytande av tillämpning av avtalet ska ses som en sista utväg att ta till när den ena parten har brutit mot avtalsbestämmelsen om mänskliga rättigheter eller bestämmelsen om demokratiska principer och rättsstatsprincipen som har definierats som väsentliga delar i avtalet. I artikel 355 om fullgörande av skyldigheter i det föreliggande avtalet nämns avbrytande av tillämpningen av avtalet som en sistahandsåtgärd som kan vidtas när en avtalspart väsentligen bryter mot avtalet. Följaktligen anser regeringen att tillämpning av bestämmelserna i artikel 355 kan leda till att artikel 1.1 som har definierats som en väsentlig del i avtalet får den nya typen av bindande verkan som grundlagsutskottet avser i sitt utlåtande (se GrUU 31/2001 rd) och följaktligen bör avtalets bestämmelser om mänskliga rättigheter anses höra till området för lagstiftningen.

Också artikel 15 om icke-spridning av massförstörelsevapen har definierats som en väsentlig del av avtalet. Överträdelse av avtalsbestämmelsen i fråga är ett väsentligt avtalsbrott, vilket möjliggör tillämpning av samråds- och sanktionsförfarandet enligt artikel 355. Följaktligen kan bestämmelsen i fråga i ljuset av motiveringarna i det föregående bedömas ha sådan bindande verkan som avses i grundlagsutskottets utlåtande GrUU 31/2001 rd och bör därmed anses höra till området för lagstiftningen.

Parterna åläggs i artikel 15.4 b även att inrätta ett effektivt system för nationell exportkontroll, inklusive anknytande straffrättsliga påföljder. Bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter ska enligt 80 § i grundlagen utfärdas genom lag. Enligt 8 § i grundlagen ska en straffbar handling och straffet på grund av den definieras på lagnivå. Således hör avtalsbestämmelsen som ålägger parterna att införa en effektiv nationell exportkontroll inklusive straffrättsliga påföljder till området för lagstiftningen. Avtalsbestämmelsen förutsätter dock inte nationella lagstiftningsåtgärder. Nationellt har bestämmelser om exportkontroll också utfärdats i lagen om kontroll av export av produkter med dubbel användning (562/1996) samt i lagen om export av försvarsmateriel (282/2012).

Bestämmelser om handel med tjänster och etablering i avdelning III ingår till den del de gäller transporttjänster i Finland bland annat i lagen angående rättighet att idka näring, sjölagen, järnvägslagen, kollektivtrafiklagen, lagen om kommersiell godstransport på väg och lagen om taxitrafik. Dessa bestämmelser hör följaktligen till området för lagstiftningen, men förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. De frågor som bestämmelserna i avdelning VI om immateriella rättigheter omfattar regleras för sin del i Finland bland annat i varumärkeslagen och i upphovsrättslagen. Dessa bestämmelser hör således till området för lagstiftningen, men förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

När det gäller artikel 49 om samarbete kring migration och asylärenden hör artikel 49.2 a och b som innehåller bestämmelser om parternas skyldighet att återta medborgare som illegalt försöker ta sig in i ett annat

land. I ovan nämnda artikel 49.2 bestäms dessutom om parternas skyldigheter att förse sina medborgare med lämpliga identitetshandlingar för ändamålet. Enligt 9 § 3 mom. i grundlagen får finska medborgare inte hindras att resa in i landet. Bestämmelser om styrkande av rätt att resa ingår i passlagen (671/2006). Punkten innehåller således bestämmelser som hör till området för lagstiftningen. Ovan nämnda punkter förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

I kapitel 3 i avdelning X i avtalet bestäms om ett bindande tvistelösningsförfarande tvistelösning som gäller tvister om tolkningen eller tillämpningen av del IV i avtalet. Unioni edustaa jäsenvaltioita paneelimenettelyssä. I avtalet ingår det en möjlighet, som måste betraktas som relativt liten, att panelens beslut rör frågor som enligt unionens grundfördrag hör till medlemsstatens behörighet och enligt Finlands grundlag till området för lagstiftningen. Eftersom panelens beslut likväl är bindande för parterna förutsätter tvistelösningsbestämmelserna riksdagens samtycke till den del panelens beslut inverkar på Finlands behörighet och tolkningen av bestämmelser som hör till området för lagstiftningen (GrUU 31/2001 rd).

Bilagorna I–IX och XIII–XXI till associeringsavtalet har inte alls tagits med i regeringens proposition, men innehållet i dem har refererats i detaljmotiveringen. Enligt vedertagen praxis godkänner riksdagen internationella överenskommelser i sin helhet (se t.ex. GrUU 13/2008 rd, s. 3/II och GrUU 5/2007 rd, s. 4–5), vilket även motsvarar formuleringarna i 94 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har emellertid också ansett att det inte finns något absolut hinder för att riksdagens godkännande i vissa fall begränsas till att gälla endast bestämmelser om sådana åtaganden som kräver riksdagens godkännande. Enligt utskottet kan en sådan exceptionell situation aktualiseras bara om den del av ett åtagande som kräver riksdagens godkännande bildar en tydligt separerad del av dess andra delar både i tekniskt och sakligt hänseende. Det åtagande som på ett tekniskt sätt kan ställas utanför riksdagens godkännande får inte innefatta bestämmelser som hör till lagstiftningens område eller som påverkar dem eller andra bestämmelser som kräver riksdagens godkännande (GrUU 18/2002 rd och GrUU 16/2008 rd). De bilagor som här lämnas utanför propositionen är främst tekniska till sin karaktär. Det att bilagorna lämnas utanför regeringens proposition kan också motiveras med att riksdagen enligt vedertagen praxis godkänner blandade avtal endast till den del de hör till Finlands behörighet. Eftersom de bilagor det är fråga om här hör till unionens behörighet, kräver de inte riksdagens godkännande. Med stöd av det anförda bildar bilagorna I–IX, XIII–XXI till associeringsavtalet enligt regeringens uppfattning följaktligen i enlighet med grundlagsutskottets ovan relaterade praxis en sådan både i tekniskt och sakligt hänseende separat del som inte innehåller bestämmelser som hör till lagstiftningens område eller som påverkar dem eller andra bestämmelser som kräver riksdagens godkännande och som kan lämnas utanför propositionen.

4.2 Behandlingsordning

Avtalet innehåller inga bestämmelser som gäller grundlagen på det sätt som avses i dess 94 § 2 mom. Enligt regeringens uppfattning kan avtalet godkännas med enkel majoritet och förslaget till lag om sättande i kraft av avtalet behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås att

> *riksdagen godkänner det i Tegucigalpa den 29 juni 2012 ingångna associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan, till den del det hör till Finlands behörighet.*

Eftersom avtalet innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

De bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i det i Tegucigalpa den 29 juni 2012 ingångna associeringsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Centralamerika, å andra sidan, gäller som lag sådana Finland har förbundit sig till dem.

2 §

Genom förordning av statsrådet utfärdas bestämmelser om sättande i kraft av de övriga bestämmelserna i avtalet och om ikraftträdandet av denna lag.

Helsingfors den 24 april 2014

Statsminister

JYRKI KATAINEN

Utrikesminister *Erkki Tuomioja*

Fördragstext

AVTAL OM UPPRÄTTANDE AV EN ASSOCIERING MELLAN EUROPEISKA UNIONEN OCH DESS MEDLEMSSTATER, Å ENA SIDAN, OCH CENTRALAMERIKA, Å ANDRA SIDAN

KONUNGARIKET BELGIEN,
REPUBLIKEN BULGARIEN,
REPUBLIKEN TJECKIEN,
KONUNGARIKET DANMARK,
FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND,
REPUBLIKEN ESTLAND,
IRLAND,
REPUBLIKEN GREKLAND,
KONUNGARIKET SPANIEN,
REPUBLIKEN FRANKRIKE,
REPUBLIKEN ITALIEN,
REPUBLIKEN CYPERN,
REPUBLIKEN LETTLAND,
REPUBLIKEN LITAUEN,
STORHERTIGDÖMET LUXEMBURG,
UNGERN,
MALTA,
KONUNGARIKET NEDERLÄNDERNA,
REPUBLIKEN ÖSTERRIKE,
REPUBLIKEN POLEN,
REPUBLIKEN PORTUGAL,
RUMÄNIEN,
REPUBLIKEN SLOVENIEN,
REPUBLIKEN SLOVAKIEN,
REPUBLIKEN FINLAND,
KONUNGARIKET SVERIGE,
FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRITANNIEN OCH NORDIRLAND,

fördragsslutande parter i fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nedan kallade *Europeiska unionens medlemsstater*,
och

EUROPEISKA UNIONEN,
å ena sidan, och
REPUBLIKEN COSTA RICA,
REPUBLIKEN EL SALVADOR,
REPUBLIKEN GUATEMALA,
REPUBLIKEN HONDURAS,
REPUBLIKEN NICARAGUA,
REPUBLIKEN PANAMA, nedan kallade *Centralamerika*,
å andra sidan,

SOM BEAKTAR de traditionella historiska, kulturella, politiska, ekonomiska och sociala banden mellan parterna och önskan att stärka sina förbindelser på grundval av gemensamma principer och värden med utgångspunkt i de befintliga mekanismer som reglerar förbindelserna mellan parterna samt önskan att befästa, fördjupa och diversifiera de biregionala banden inom områden av gemensamt intresse i en anda av ömsesidig respekt, jämlikhet, icke-diskriminering, solidaritet och ömsesidig nytta,

SOM BEAKTAR den positiva utvecklingen i båda regionerna under de två senaste årtiondena, som gjort det möjligt att främja gemensamma mål och intressen för att träda in i en ny fas av förbindelser, djupare, modernare och permanenta, för att upprätta en biregional associering som motsvarar de aktuella interna utmaningarna och den nya internationella verkligheten,

SOM BETONAR den vikt som parterna fäster vid att befästa den process med politisk dialog och ekonomiskt samarbete som hittills upprättats mellan parterna inom ramen för San José-dialogen, som inleddes 1984 och har förnyats vid ett antal tillfällen sedan dess,

SOM ERINRAR om slutsatserna från toppmötet i Wien 2006, inbegripet Centralamerikas åtaganden när det gäller att fördjupa den regionala ekonomiska integrationen,

SOM ERKÄNNER de framsteg som gjorts i den centralamerikanska ekonomiska integrationsprocessen, t.ex. ratificeringen av Convenio Marco para el Establecimiento de la Unión Aduanera Centroamericana och Tratado sobre Inversión y Comercio de Servicios, samt införandet av en jurisdiktionsmekanism som säkerställer att den regionala ekonomiska lagstiftningen tilllämpas i hela den centralamerikanska regionen,

SOM BEKRÄFTAR sin respekt för de demokratiska principerna och de grundläggande mänskliga rättigheterna såsom dessa formuleras i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna,

SOM ERINRAR om sitt engagemang för rättsstatsprincipen och principen om god samhällsstyrning,

SOM STÖDER SIG på principen om delat ansvar och är övertygade om betydelsen av att förhindra olaglig narkotikaanvändning och att minska dess skadeverkan, däribland att bekämpa odling, framställning och bearbetning av samt handel med narkotika och dess prekursorer liksom penningtvätt,

SOM NOTERAR att de bestämmelser i detta avtal som omfattas av del III avdelning V i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt är bindande för Förenade kungariket och Irland som separata avtalsslutande parter och inte som del av Europeiska unionen, om inte Europeiska unionen tillsammans med Förenade kungariket och/eller Irland gemensamt har meddelat CA-partens republiker att Förenade kungariket eller Irland är bundet som en del av Europeiska unionen i enlighet med protokoll nr 21 om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa, som är fogat till fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt; om Förenade kungariket och/eller Irland upphör att vara bundna som en del av Europeiska unionen i enlighet med artikel 4a i protokoll nr 21, ska Europeiska unionen tillsammans med Förenade kungariket och/eller Irland omedelbart underrätta CA-partens republiker om varje ändring av deras ställning, varvid de ska förbli bundna av bestämmelserna i detta avtal som enskilda parter; detsamma gäller för Danmark i enlighet med protokollet om Danmarks ställning, som är fogat till dessa fördrag.

SOM FRAMHÅLLER sitt åtagande att samarbeta för att uppnå målen om utrotning av fattigdom, skapande av arbetstillfällen, rättvis och hållbar utveckling, inbegripet aspekter av sårbarhet för naturkatastrofer, bevarande och skydd av miljö och biologisk mångfald samt en gradvis integrering av CA-partens republiker i världsekonomin,

SOM BEKRÄFTAR den vikt som parterna fäster vid de principer och regler som styr den internationella handeln, särskilt Marrakechavtalet om upprättande av Världshandelsorganisationen av den 15 april 1994 (nedan kallat *WTO-avtalet*) och de multilaterala avtal som är fogade till WTO-avtalet samt behovet av att tillämpa dem på ett öppet och icke-diskriminerande sätt,

SOM BEAKTAR skillnaden i ekonomisk och social utveckling mellan CA-partens republiker och EU-parten samt det gemensamma målet att stärka processen för ekonomisk och social utveckling i Centralamerika,

SOM ÖNSKAR stärka sina ekonomiska förbindelser, särskilt i fråga om handel och investeringar, genom att stärka och förbättra den aktuella nivån för tillträde till Europeiska unionens marknad för CA-partens republiker och på så sätt bidra till ekonomisk tillväxt i Centralamerika och minska asymmetrin mellan de två regionerna,

SOM ÄR ÖVERTYGADE om att detta avtal kommer att skapa ett klimat som bidrar till tillväxt i de hållbara ekonomiska förbindelserna mellan dem, särskilt inom handels- och investeringssektorerna, som är väsentliga för att få till stånd en ekonomisk och social utveckling samt teknisk innovation och modernisering,

SOM BETONAR behovet att bygga på de principer, mål och mekanismer som reglerar förbindelserna mellan de två regionerna, särskilt det avtal om politisk dialog och samarbete mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater och Republiken Costa Rica, Republiken El Salvador, Republiken Guatemala, Republiken Honduras, Republiken Nicaragua och Republiken Panama som undertecknades 2003 (nedan kallat *avtalet om politisk dialog och samarbete från 2003*), samt ramavtalet om samarbete som samma parter undertecknade 1993,

SOM ÄR MEDVETNA om behovet av att främja hållbar utveckling i båda regionerna genom ett partnerskap för utveckling som inbegriper alla berörda parter, även det civila samhället och den privata sektorn, i enlighet med principerna i Monterreyöverenskommelsen och i Johannesburgdeklarationen och genomförandeplanen för denna,

SOM BEKRÄFTAR att staterna när de utövar sin suveräna rätt att utnyttja sina naturtillgångar i enlighet med sin egen miljö- och utvecklingspolitik bör främja hållbar utveckling,

SOM UPPMÄRKSAMMAR behovet av att utveckla en omfattande dialog om migration för att stärka det biregionala samarbetet om migrationsfrågor inom ramen för detta avtals delar om politisk dialog och samarbete och se till att effektivt främja och skydda alla migranters mänskliga rättigheter,

SOM ERKÄNNER att ingen bestämmelse i detta avtal på något sätt ska hänvisa till eller tolkas som att den fastställer parternas ståndpunkt i pågående eller framtida bilaterala eller multilaterala handelsförhandlingar,

SOM FRAMHÅLLER sin vilja att samarbeta i internationella forum i frågor av ömsesidigt intresse,

SOM BEAKTAR det strategiska partnerskap som grundlades mellan Europeiska unionen, Latinamerika och Västindien i samband med toppmötet i Rio 1999 och som bekräftades vid toppmötena i Madrid 2002, Guadalajara 2004, Wien 2006, Lima 2008 och Madrid 2010,
SOM BEAKTAR Madridförklaringen från maj 2010,

HAR BESLUTAT ATT INGÅ DETTA AVTAL.

DEL I

ALLMÄNNA OCH INSTITUTIONELLA BESTÄMMELSER

AVDELNING I

AVTALETS ART OCH TILLÄMPNINGSOMRÅDE

Artikel 1

Principer

1. Respekt för de demokratiska principerna och de grundläggande mänskliga rättigheterna, såsom dessa formuleras i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna, och respekt för rättsstatsprincipen ligger till grund för båda parternas inrikes- och utrikespolitik och utgör en väsentlig del av detta avtal.

2. Parterna bekräftar sitt åtagande att främja hållbar utveckling, som är en vägledande princip för genomförandet av detta avtal, med särskild hänsyn till millennieutvecklingsmålen. Parterna ska se till att en lämplig balans uppnås mellan de ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekterna av hållbar utveckling.

3. Parterna bekräftar den vikt de fäster vid god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen, vilket särskilt innebär rättens företräde, maktdelning, rättsväsendets oberoende, tydliga beslutsförfaranden för de offentliga myndigheterna, öppna och ansvarsskyldiga institutioner, sund och öppen förvaltning av offentlig verksamhet på lokal, regional och nationell nivå samt genomförande av åtgärder som syftar till att förhindra och bekämpa korruption.

Artikel 2

Mål

Parterna är överens om att målen med detta avtal är att

a) stärka och befästa parternas förbindelser genom en associering på grundval av tre av varandra beroende och grundläggande delar: politisk dialog, samarbete och handel, som bygger på ömsesidig respekt, reciprocitet och gemensamt intresse; vid genomförandet av detta avtal ska de institutionella ordningar och mekanismer som parterna har kommit överens om användas fullt ut,

b) utveckla ett privilegierat politiskt partnerskap som grundar sig på värden, principer och gemensamma mål, särskilt respekt för och främjande av demokrati och mänskliga rättigheter, hållbar utveckling, god samhällsstyrning och rättsstatsprincipen, med åtagandet att främja och skydda dessa värden och principer internationellt på ett sätt som bidrar till att stärka multilateralismen,

c) öka det biregionala samarbetet inom alla områden av gemensamt intresse, med målet att uppnå en hållbarare och rättvisare social och ekonomisk utveckling i båda regionerna,

d) utvidga och diversifiera parternas biregionala handelsförbindelser i enlighet med WTO-avtalet och de särskilda målen och bestämmelserna i del IV i detta avtal, vilket bör bidra till ökad ekonomisk tillväxt, en gradvis förbättring av livskvaliteten i båda regionerna och en bättre integrering av båda regionerna i världsekonomin,

e) stärka och fördjupa den gradvisa regionala integrationsprocessen inom områden av gemensamt intresse för att underlätta genomförandet av detta avtal,

f) stärka de goda grannförbindelserna och principen om fredlig lösning av tvister,

g) åtminstone bibehålla och helst utveckla den goda samhällsstyrning, de sociala nor-

mer, de arbetsnormer och de miljönormer som uppnåtts genom det faktiska genomförandet av internationella konventioner i vilka parterna vid detta avtals ikraftträdande är parter, och

h) främja ökad handel och ökade investeringar mellan parterna, med hänsyn till särskild och differentierad behandling för att minska den befintliga strukturella asymmetrin mellan de båda regionerna.

Artikel 3

Tillämpningsområde

Parterna ska behandla varandra som jämlikar. Inget i detta avtal ska tolkas som att det undergräver suveräniteten för någon av CA-partens republiker.

AVDELNING II

INSTITUTIONELL RAM

Artikel 4

Associeringsråd

1. Härmed inrättas ett associeringsråd, som ska se till att målen i detta avtal uppnås och övervaka genomförandet av avtalet. Associeringsrådet ska sammanträda på ministernivå med jämna mellanrum, dock minst vartannat år, och utöver detta när omständigheterna så kräver, om parterna kommer överens om det. Associeringsrådet ska sammanträda på stats- och regeringschefsnivå när det är ändamålsenligt och båda parterna kommer överens om det. För att stärka den politiska dialogen och göra den effektivare ska dessutom möten på arbetsnivå för särskilda ändamål uppmuntras.

2. Associeringsrådet ska granska alla större frågor som uppkommer inom ramen för detta avtal, liksom andra bilaterala, multilaterala eller internationella frågor av gemensamt intresse.

3. Associeringsrådet ska också granska förslag och rekommendationer från parterna för att förbättra de förbindelser som upprättas inom ramen för detta avtal.

Artikel 5

Sammansättning och arbetsordning

1. Associeringsrådet ska bestå av företrädare för EU-parten och för var och en av CA-partens republiker på ministernivå, i enlighet med parternas respektive interna ordningar och med hänsyn till de specifika frågor (politisk dialog, samarbete och/eller handel) som ska tas upp vid ett visst möte.

2. Associeringsrådet ska fastställa sin egen arbetsordning.

3. Ledamöterna i associeringsrådet kan låta sig företrädas, på de villkor som fastställs i dess arbetsordning.

4. Associeringsrådets ordförandeskap ska innehas ömsom av en företrädare för EU-parten å ena sidan och ömsom av en företrädare för en av CA-partens republiker å andra sidan, i enlighet med bestämmelserna i arbetsordningen.

Artikel 6

Beslutsrätt

1. För att uppnå målen i detta avtal ska associeringsrådet ha rätt att fatta beslut i de fall som föreskrivs i detta avtal.

2. De beslut som fattas ska vara bindande för parterna, som ska vidta alla nödvändiga åtgärder för att genomföra dem i enlighet med respektive parts interna regler och rättsliga förfaranden.

3. Associeringsrådet får även utfärda lämpliga rekommendationer.

4. Associeringsrådet ska fatta beslut och utfärda rekommendationer efter överenskommelse mellan parterna. För CA-partens republiker krävs det enhällighet för att fatta beslut och utfärda rekommendationer.

5. Förfarandet i punkt 4 ska gälla för alla andra styrande organ som inrättas genom detta avtal.

Artikel 7

Associeringskommitté

1. Associeringsrådet ska vid fullgörandet av sina uppgifter biträdas av en associerings-

kommitté som ska bestå av företrädare för EU-parten och för var och en av CA-partens republiker på högre tjänstemannanivå och med hänsyn till de specifika frågor (politisk dialog, samarbete och/eller handel) som ska tas upp vid ett visst möte.

2. Associeringskommittén ska vara ansvarig för det allmänna genomförandet av detta avtal.

3. Associeringsrådet ska fastställa associeringskommitténs arbetsordning.

4. Associeringskommittén ska ha rätt att fatta beslut i de fall som fastställs i detta avtal eller när associeringsrådet har delegerat beslutsrätt till associeringskommittén. I sådana fall ska associeringskommittén fatta beslut i enlighet med villkoren i artiklarna 4–6.

5. Associeringskommittén ska i regel sammanträda en gång om året för en allmän översyn av genomförandet av detta avtal, på en dag och med en dagordning som parterna har fastställt på förhand, växelvis i Bryssel och i Centralamerika. Särskilda möten kan sammankallas efter överenskommelse, på begäran av endera parten. Associeringskommitténs ordförandeskap ska innehas växelvis av en företrädare från vardera parten.

Artikel 8

Underkommittéer

1. Associeringskommittén ska vid fullgörandet av sina uppgifter biträdas av de underkommittéer som inrättas i detta avtal.

2. Associeringskommittén får besluta om att inrätta ytterligare underkommittéer. Den får besluta att ändra de uppgifter som ålagts en underkommitté eller att upplösa den.

3. Underkommittéerna ska sammanträda en gång om året eller på begäran av en av parterna eller associeringskommittén, på lämplig nivå. Fysiska möten ska hållas växelvis i Bryssel och i Centralamerika. Möten kan även hållas med något av de tekniska hjälpmedel som parterna har tillgång till.

4. Underkommittéernas ordförandeskap ska innehas ömsom av en företrädare för EU-parten å ena sidan och ömsom av en företrädare för en av CA-partens republiker å andra sidan under en ettårsperiod.

5. Inrättandet eller förekomsten av en underkommitté ska inte hindra parterna från att ta upp en fråga direkt i associeringskommittén.

6. Associeringsrådet ska anta en arbetsordning som fastställer sammansättningen av och uppgifterna för underkommittéerna samt deras arbetssätt, i den mån detta inte fastställs i detta avtal.

7. Härmed inrättas en underkommitté för samarbete. Den ska bistå associeringskommittén vid fullgörandet av dess uppgifter beträffande del III i detta avtal. Den ska även ha följande uppgifter:

a) Behandla samarbetsrelaterade frågor på uppdrag av associeringskommittén.

b) Följa upp det allmänna genomförandet av del III i detta avtal.

c) Diskutera relaterade samarbetsfrågor som kan påverka funktionen av del III i detta avtal.

Artikel 9

Parlamentarisk associeringskommitté

1. Härmed inrättas en parlamentarisk associeringskommitté. Den ska bestå av ledamöter av Europaparlamentet, å ena sidan, och ledamöter av *Parlamento Centroamericano (Parlacen)* och, för de av CA-partens republiker som inte är medlemmar i Parlacen, företrädare som utsetts av deras respektive nationella kongress, å andra sidan, som ska sammanträda och utbyta åsikter. Den ska fastställa hur ofta den ska sammanträda, och ordförandeskapet ska innehas växelvis av de två sidorna.

2. Den parlamentariska associeringskommittén ska fastställa sin egen arbetsordning.

3. Den parlamentariska associeringskommittén får begära relevant information från associeringsrådet om genomförandet av detta avtal. Associeringsrådet ska ge kommittén den information som den begär.

4. Den parlamentariska associeringskommittén ska informeras om associeringsrådets beslut och rekommendationer.

5. Den parlamentariska associeringskommittén får utfärda rekommendationer till associeringsrådet.

Artikel 10

Gemensam rådgivande kommitté

1. Härmed inrättas en gemensam rådgivande kommitté som ett rådgivande organ till associeringsrådet. Dess arbete ska bestå i att lägga fram yttranden från det civila samhällets organisationer till associeringsrådet om genomförandet av detta avtal, utanatt detta påverkar andra processer enligt artikel 11. Den gemensamma rådgivande kommittén ska dessutom ha till uppgift att bidra till att främja dialogen och samarbetet mellan det civila samhällets organisationer i Europeiska unionen och i Centralamerika.

2. Den gemensamma rådgivande kommittén ska bestå av lika många företrädare för Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, å ena sidan, och företrädare för *Comité Consultivo del Sistema de la Integración Centroamericana (CC-SICA)* och *Comité Consultivo de Integración Económica (CCIE)*, å andra sidan.

3. Den gemensamma rådgivande kommittén ska fastställa sin egen arbetsordning.

Artikel 11

Det civila samhället

1. Parterna ska främja möten mellan företrädare för Europeiska unionens och Centralamerikas civila samhällen, däribland den akademiska världen, sociala och ekonomiska partner samt icke-statliga organisationer.

2. Parterna ska kalla till regelbundna möten med dessa företrädare för att informera dem om genomförandet av detta avtal och för att få förslag från dem i detta avseende.

DEL II

POLITISK DIALOG

Artikel 12

Mål

Parterna är överens om att målen med den politiska dialogen mellan CA-partens republiker och EU-parten är att

a) upprätta ett privilegierat politiskt partnerskap som särskilt grundar sig på respekt för och främjande av demokrati, fred, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen, god samhällsstyrning och hållbar utveckling,

b) försvara gemensamma värden, principer och mål genom att främja dem på internationell nivå, särskilt i Förenta nationerna,

c) stärka Förenta nationernas centrala roll i det multilaterala systemet, så att organisationen kan möta globala utmaningar på ett effektivt sätt,

d) intensifiera den politiska dialogen för att möjliggöra ett brett utbyte av åsikter, ståndpunkter och information som leder till gemensamma initiativ på internationell nivå,

e) samarbeta på det utrikes- och säkerhetspolitiska området, i syfte att samordna parternas ståndpunkter och ta gemensamma initiativ av ömsesidigt intresse i lämpliga internationella forum.

Artikel 13

Områden

1. Parterna är överens om att den politiska dialogen ska omfatta alla aspekter av ömsesidigt intresse både på regional och på internationell nivå.

2. Den politiska dialogen mellan parterna ska bana väg för nya initiativ till att eftersträva gemensamma mål och upprätta en gemensam grund inom områden såsom regional integration, rättsstatsprincipen, god samhällsstyrning, demokrati, mänskliga rättigheter, främjande och skydd av urbefolkningars och urinvånares rättigheter och grundläggande friheter enligt Förenta nationernas förklaring om urbefolkningars rättigheter, lika möjligheter och jämställdhet, struktur och inriktning på det internationella samarbetet, migration, fattigdomsminskning och social sammanhållning, grundläggande arbetsnormer, miljöskydd och hållbar förvaltning av naturtillgångarna, regional säkerhet och stabilitet inbegripet bekämpning av otrygghet bland medborgarna, korruption, narkotika, transnationell organiserad brottslighet, handel med handeldvapen och lätta vapen samt deras ammunition, bekämpning av terrorism samt

konfliktförebyggande och fredlig konfliktlösning.

3. Dialogen inom ramen för del II ska också omfatta internationella konventioner om mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning, grundläggande arbetsnormer och miljö i enlighet med parternas internationella åtaganden och i synnerhet ta upp det faktiska genomförandet av dem.

4. Parterna kan när som helst komma överens om att lägga till något annat ämne som ett område för politisk dialog.

Artikel 14

Nedrustning

1. Parterna är överens om att samarbeta och att bidra till att stärka det multilaterala systemet inom området för nedrustning av konventionella vapen, genom att till fullo fullgöra och på nationell nivå genomföra sina befintliga skyldigheter enligt internationella fördrag och överenskommelser och andra relevanta internationella instrument inom området för nedrustning av konventionella vapen.

2. Parterna ska i synnerhet främja fullständigt genomförande och universalisering av konventionen om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av antipersonella minor (truppminor) samt om deras förstöring och konventionen om vissa konventionella vapen och dess protokoll.

3. Parterna är vidare medvetna om att olaglig tillverkning, överföring och spridning av handeldvapen och lätta vapen, inbegripet deras ammunition, samt en överdriven anhopning och okontrollerad spridning av dessa fortsätter att utgöra ett allvarligt hot mot freden och den internationella säkerheten. De är därför överens om att tillsammans bekämpa den olagliga handeln med och överdrivna anhopningen av handeldvapen och lätta vapen, inbegripet deras ammunition, och är dessutom överens om att samarbeta för att reglera den lagliga handeln med konventionella vapen.

4. Parterna är därför överens om att iaktta och fullt ut genomföra sina skyldigheter att ta itu med den olagliga handeln med handeldvapen och lätta vapen, inbegripet deras ammunition, enligt befintliga internationella avtal och tillämpliga resolutioner från Förenta nationernas säkerhetsråd, liksom sina åtaganden inom ramen för andra internationella instrument som är tillämpliga inom detta område, såsom Förenta nationernas åtgärdsprogram för handeldvapen och lätta vapen.

Artikel 15

Massförstörelsevapen

1. Parterna anser att spridningen av nukleära, kemiska och biologiska massförstörelsevapen och deras bärare, både till statliga och icke-statliga aktörer, utgör ett av de allvarligaste hoten mot internationell stabilitet och säkerhet.

2. Parterna är därför överens om att samarbeta och att bidra till att bekämpa spridningen av massförstörelsevapen och deras bärare genom att till fullo fullgöra och på nationell nivå genomföra sina befintliga skyldigheter enligt internationella fördrag och överenskommelser om nedrustning och icke-spridning och andra relevanta internationella förpliktelser.

3. Parterna är överens om att denna bestämmelse utgör en väsentlig del av detta avtal.

4. Parterna är vidare överens om att samarbeta och att bidra till icke-spridningsmålet genom att

a) vidta åtgärder för att underteckna, ratificera respektive ansluta sig till och fullt ut genomföra och efterleva alla andra relevanta internationella instrument,

b) inrätta ett effektivt system för nationell exportkontroll för att övervaka export och transitering av varor med koppling till massförstörelsevapen, inklusive kontroll av slutanvändningen av teknik med dubbla användningsområden i samband med massförstörelsevapen och effektiva sanktioner vid överträdelse av exportkontrollen.

5. Parterna är överens om att inleda en regelbunden politisk dialog som ska åtföljа och befästa deras samarbete inom detta område.

Artikel 16

Bekämpning av terrorism

1. Parterna bekräftar vikten av att bekämpa terrorismen och är överens om att samarbeta för att förhindra och bekämpa terroristhandlingar i enlighet med internationella mänskliga rättigheter, humanitär rätt och flyktingrätt, tillämpliga internationella konventioner och instrument, tillämpliga resolutioner från Förenta nationerna och sina respektive lagar och andra författningar samt Förenta nationernas globala strategi för terrorismbekämpning i Förenta nationernas generalförsamlings resolution 60/288 av den 8 september 2006.

2. De ska göra detta särskilt

a) inom ramen för det fullständiga genomförandet av internationella konventioner och instrument, inbegripet alla tillämpliga resolutioner från Förenta nationernas generalförsamling och Förenta nationernas säkerhetsråd,

b) genom utbyte av information om terroristgrupper och deras stödnätverk i enlighet med internationell och nationell rätt,

c) genom samarbete om medel och metoder för att bekämpa terrorism, inbegripet när det gäller teknik och utbildning, och genom utbyte av erfarenheter när det gäller förebyggande av terrorism och skydd i kampen mot terrorism,

d) genom utbyte av åsikter om regelverk och bästa praxis samt tekniskt och administrativt bistånd,

e) genom utbyte av information i enlighet med sin respektive lagstiftning,

f) genom tekniskt bistånd och utbildning i fråga om utredningsmetoder, informationsteknik, utformning av protokoll om förhindrande, varning och effektiva insatser vid terroristhot eller terroristhandlingar, och

g) genom utbyte av åsikter om modeller för att förhindra annan olaglig verksamhet med anknytning till terrorism, såsom penningtvätt, handel med skjutvapen, förfalskning av identitetshandlingar och människohandel.

Artikel 17

Allvarliga brott av internationell betydelse

1. Parterna bekräftar att de allvarligaste brotten som angår det internationella samfundet som helhet inte bör förbli ostraffade och att åtal bör säkerställas genom åtgärder på antingen nationell eller internationell nivå, enligt vad som är lämpligt, bl.a. genom Internationella brottmålsdomstolen.

2. Parterna anser att Internationella brottmålsdomstolens inrättande och effektiva funktion utgör ett viktigt steg mot internationell fred och rättvisa och att domstolen är ett effektivt instrument för att utreda och åtala förövare av de allvarligaste brotten som angår det internationella samfundet som helhet när nationella domstolar inte vill eller kan göra det, med hänsyn till att Internationella brottmålsdomstolen kompletterar den nationella straffrättsliga jurisdiktionen.

3. Parterna är överens om att samarbeta för att främja en universell anslutning till Romstadgan genom att

a) fortsätta att vidta åtgärder för att genomföra Romstadgan och ratificera och genomföra tillhörande instrument (såsom avtalet om immunitet och privilegier för Internationella brottmålsdomstolen),

b) utbyta erfarenheter med regionala partner när det gäller antagande av de rättsliga anpassningar som krävs för att Romstadgan ska kunna ratificeras och genomföras, och

c) vidta åtgärder för att säkra Romstadgans integritet.

4. Det förblir upp till varje enskild stat att avgöra när det passar bäst att ansluta sig till Romstadgan.

Artikel 18

Utvecklingsfinansiering

1. Parterna är överens om att stödja internationella insatser för att främja politik och föreskrifter för att finansiera utveckling och stärka samarbetet i syfte att uppnå internationellt överenskomna utvecklingsmål, bl.a. millennieutvecklingsmålen, och åtagandena i Monterreyöverenskommelsen och andra relaterade forum.

2. I detta syfte och med målet att främja mer inkluderande samhällen erkänner parterna behovet av att utveckla nya och innovativa finansiella mekanismer.

Artikel 19

Migration

1. Parterna bekräftar den vikt som de fäster vid en gemensam förvaltning av migrationsströmmar mellan sina territorier. De är medvetna om att fattigdom är en av de grundläggande orsakerna till migration och ska i syfte att stärka samarbetet mellan sig inleda en omfattande dialog i alla migrationsrelaterade frågor, inbegripet olaglig migration, flyktingströmmar, människosmuggling och människohandel, samt inkludera migrationsaspekter, bl.a. kompetensflykt, i de nationella strategierna för ekonomisk och social utveckling i migranternas ursprungsområden, med beaktande av de historiska och kulturella banden mellan de båda regionerna.

2. Parterna är överens om att säkerställa faktiskt åtnjutande, skydd och främjande av mänskliga rättigheter för alla migranter och om principerna om rättvisa och öppenhet vid likabehandling av migranter och betonar vikten av att bekämpa rasism, diskriminering, främlingsfientlighet och annan intolerans.

Artikel 20

Miljö

1. Parterna ska främja en dialog inom områdena miljö och hållbar utveckling genom att utbyta information och uppmuntra initiativ beträffande lokala och globala miljöfrågor, med erkännande av principen om gemensamt men differentierat ansvar enligt Riodeklarationen om miljö och utveckling från 1992.

2. Dialogen ska bl.a. syfta till att bekämpa det hot som klimatförändringarna innebär, bevara den biologiska mångfalden, skydda och på ett hållbart sätt förvalta skogarna för att bl.a. minska utsläppen från avskogning och skogsförstörelse, skydda vattenresurser och marina resurser, flodområden och våtmarker, forska om och utveckla alternativa bränslen och teknik för förnybar energi samt reformera miljöförvaltningen för att göra den effektivare.

Artikel 21

Medborgarnas säkerhet

Parterna ska föra dialog om medborgarnas säkerhet, som är en förutsättning för att mänsklig utveckling, demokrati och god samhällsstyrning ska främjas och de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna ska respekteras. De är medvetna om att medborgarnas säkerhet överskrider de nationella och regionala gränserna och att det därför behövs en bredare dialog och ett bredare samarbete i denna fråga.

Artikel 22

God förvaltningssed på skatteområdet

I syfte att stärka och utveckla den ekonomiska verksamheten samtidigt som hänsyn tas till behovet att utveckla ett lämpligt regelverk, erkänner och förbinder sig parterna till de gemensamma och internationellt överenskomna principerna om god förvaltningssed på skatteområdet.

Artikel 23

Gemensam ekonomisk-finansiell kreditfond

1. Parterna är överens om vikten av att öka insatserna för att minska fattigdomen och stödja utvecklingen i Centralamerika, särskilt när det gäller de fattigaste områdena och befolkningarna.

2. Parterna är därför överens om att förhandla om inrättandet av en gemensam ekonomisk och finansiell mekanism, med deltagande av bl.a. Europeiska investeringsbanken (EIB) och investeringsinstrumentet för Latinamerika (*Latin American Investment Facility*, Laif) samt tekniskt bistånd från det regionala centralamerikanska samarbetsprogrammet. Mekanismen ska bidra till att minska fattigdomen, främja utveckling och allmän välfärd i Centralamerika samt stimulera den socioekonomiska tillväxten och främja ett balanserat förhållande mellan de båda regionerna.

3. För detta ändamål har en biregional arbetsgrupp inrättats. Arbetsgruppens uppdrag

ska vara att undersöka inrättandet av en sådan mekanism och hur den ska fungera.

DEL III

SAMARBETE

Artikel 24

Mål

1. Det allmänna målet med samarbetet är att stödja genomförandet av detta avtal för att uppnå ett effektivt partnerskap mellan de två regionerna genom att underlätta tillgången till resurser, mekanismer, verktyg och förfaranden.

2. Följande mål, som vidareutvecklas i avdelningarna I–IX i denna del, ska prioriteras:

a) Att stärka freden och säkerheten.

b) Att bidra till att stärka demokratiska institutioner, en god samhällsstyrning och en fullständig tillämpning av rättsstatsprincipen, jämställdhet, all slags icke-diskriminering, kulturell mångfald, pluralism, främjande av och respekt för de mänskliga rättigheterna, de grundläggande friheterna, öppenhet och medborgardeltagande.

c) Att bidra till social sammanhållning genom att minska fattigdom, ojämlikhet, socialt utanförskap och all slags diskriminering för att förbättra livskvaliteten för människorna i Centralamerika och Europeiska unionen.

d) Att främja ekonomisk tillväxt i syfte att stödja hållbar utveckling, minska obalansen mellan och inom parterna samt skapa synergieffekter mellan de två regionerna.

e) Att fördjupa den regionala integrationsprocessen i Centralamerika genom att stärka förmågan att genomföra och utnyttja förmånerna i detta avtal och därigenom bidra till den ekonomiska, sociala och politiska utvecklingen i den centralamerikanska regionen som helhet.

f) Att stärka produktions- och förvaltningsförmågan och öka konkurrenskraften och därigenom skapa handels- och investeringsmöjligheter för alla ekonomiska och sociala aktörer i de två regionerna.

3. Parterna ska föra en politik och vidta åtgärder som syftar till att uppnå ovannämnda mål. Åtgärderna kan inbegripa innovativa finansiella mekanismer med syfte att bidra till att uppnå millennieutvecklingsmålen och andra internationellt överenskomna utvecklingsmål, i enlighet med åtagandena i Monterreyöverenskommelsen och efterföljande forum.

Artikel 25

Principer

Följande principer ska gälla för samarbetet mellan parterna:

a) Samarbetet ska stödja och komplettera de associerade ländernas och regionernas insatser för att genomföra prioriteringarna i deras utvecklingspolitik och utvecklingsstrategier, utan att det påverkar den verksamhet som bedrivs med deras civila samhällen.

b) Samarbetet ska vara en följd av en dialog mellan de associerade länderna och regionerna.

c) Parterna ska främja det civila samhällets och de lokala myndigheternas delaktighet i utvecklingspolitiken och samarbetet.

d) Samarbetsaktiviteter ska inrättas på både nationell och regional nivå och komplettera varandra för att stödja de allmänna och särskilda målen i detta avtal.

e) Under samarbetet ska hänsyn tas till övergripande frågor såsom demokrati och mänskliga rättigheter, god samhällsstyrning, urbefolkningar, jämställdhet, miljö – inbegripet naturkatastrofer – och regional integration.

f) Parterna ska göra sitt samarbete effektivare genom att verka inom de ramar som de kommit överens om. De ska främja harmonisering, anpassning och samordning mellan givare och fullgörande av ömsesidiga skyldigheter som är kopplade till genomförandet av samarbetsaktiviteterna.

g) Samarbetet omfattar tekniskt och finansiellt bistånd som ett sätt att bidra till att målen i detta avtal genomförs.

h) Parterna är överens om vikten av att ta hänsyn till deras olika utvecklingsnivåer vid utformningen av samarbetsaktiviteterna.

i) Parterna är överens om vikten av att fortsätta att stödja politik och strategier för att minska fattigdomen i medelinkomstländer,

med särskilt fokus på lägre medelinkomstländer.

j) Samarbetet inom ramen för detta avtal påverkar inte deltagandet av CA-partens republiker, i egenskap av utvecklingsländer, i EU-partens verksamhet inom forskning för utveckling eller andra av Europeiska unionens program för utvecklingssamarbete som riktar sig till tredjeländer, i enlighet med programmens regler och förfaranden.

Artikel 26

Former och metoder

1. För att genomföra samarbetsaktiviteterna är parterna överens om följande:

a) Instrumenten kan omfatta många olika bilaterala, övergripande eller regionala aktiviteter, såsom program och projekt, bl.a. infrastrukturprojekt, budgetstöd, sektorsvis politisk dialog, utbyte och överföring av utrustning, undersökningar, konsekvensbedömningar, statistik och databaser, utbyte av erfarenhet och experter, utbildning, kommunikation och upplysningskampanjer, seminarier och publikationer.

b) De genomförande aktörerna kan vara lokala, nationella och regionala myndigheter, organisationer från det civila samhället och internationella organisationer.

c) De ska tillhandahålla lämpliga administrativa och ekonomiska resurser som behövs för att säkerställa genomförandet av de samarbetsaktiviteter som de kommer överens om, i enlighet med sina lagar, andra författningar och förfaranden.

d) Alla enheter som deltar i samarbetet ska ha en öppen och ansvarsskyldig resursförvaltning.

e) De ska främja innovativa former och instrument för samarbete och finansiering för att samarbetet ska bli effektivare och för att detta avtal ska utnyttjas på bästa sätt.

f) Samarbetet mellan parterna ska leda till att innovativa samarbetsprogram identifieras och tas fram för CA-partens republiker.

g) De ska uppmuntra och underlätta privat finansiering och utländska direktinvesteringar, särskilt genom finansiering från Europeiska investeringsbanken i Centralamerika, i linje med dess förfaranden och finansieringskriterier.

h) En parts deltagande som associerad partner i den andra partens ramprogram, särskilda program och andra aktiviteter ska främjas i enlighet med deras regler och förfaranden.

i) Deltagandet av CA-partens republiker i EU-partens tematiska och övergripande samarbetsprogram för Latinamerika ska främjas, bl.a. genom eventuella särskilda möjligheter.

j) Parterna ska i enlighet med sina regler och förfaranden främja trepartssamarbete inom områden av gemensamt intresse mellan de två regionerna och med tredjeländer.

k) Parterna bör tillsammans utforska alla praktiska möjligheter till samarbete av gemensamt intresse.

2. Parterna är överens om att i enlighet med sina behov och inom ramen för sina respektive program och lagar främja samarbete mellan finansinstitut.

Artikel 27

Utvecklingsklausul

1. Att ett visst område eller en viss samarbetsaktivitet inte ingår i detta avtal ska inte tolkas som ett hinder för parterna att i enlighet med sin respektive lagstiftning besluta om att samarbeta inom dessa områden eller aktiviteter.

2. Inga samarbetsmöjligheter ska uteslutas på förhand. Parterna får använda sig av associeringskommittén för att utforska de praktiska möjligheterna till samarbete av ömsesidigt intresse.

3. När det gäller genomförandet av detta avtal får parterna lägga fram förslag om att utvidga samarbetet på alla områden, med beaktande av de erfarenheter som vunnits under genomförandet av avtalet.

Artikel 28

Statistiksamarbete

1. Parterna är överens om att samarbeta för att utveckla bättre statistikmetoder och statistikprogram enligt internationellt vedertagna normer, inbegripet för insamling, bearbet-

ning, kvalitetskontroll och spridning av statistik, i syfte att ta fram indikatorer med ökad jämförbarhet mellan parterna, så att parterna kan använda varandras statistik om handel med varor och tjänster, utländska direktinvesteringar och i allmänhet alla områden som omfattas av detta avtal och för vilka statistik kan upprättas. Parterna erkänner nyttan av bilateralt samarbete för att stödja dessa mål.

2. Samarbetet inom detta område ska också syfta till att

a) utveckla ett regionalt statistiksystem till stöd för de prioriteringar för regional integration som parterna har kommit överens om,

b) samarbeta när det gäller statistik om vetenskap, teknik och innovation.

3. Detta samarbete skulle kunna omfatta bl.a. tekniskt utbyte mellan statistikinstitut i CA-partens republiker och i Europeiska unionens medlemsstater och Eurostat, inbegripet utbyte av forskare, utveckling av förbättrade och, om relevant, enhetliga metoder för insamling, uppdelning, analys och tolkning av data samt anordnande av seminarier, arbetsgrupper eller utbildningsprogram i statistik.

AVDELNING I

DEMOKRATI, MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER OCH GOD SAMHÄLLSSTYRNING

Artikel 29

Demokrati och mänskliga rättigheter

1. Parterna ska samarbeta för att uppnå en fullständig efterlevnad av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, som är universella, bildar en odelbar enhet och är förbundna med och beroende av varandra samt för att bygga upp och stärka demokratin.

2. Samarbetet kan bl.a. inbegripa att

a) faktiskt genomföra de internationella instrumenten för mänskliga rättigheter samt rekommendationerna från fördragsorgan och särskilda förfaranden,

b) integrera främjandet och skyddet av mänskliga rättigheter i nationell politik och nationella utvecklingsplaner,

c) stärka förmågan att tillämpa de demokratiska principerna och den demokratiska praxisen,

d) utarbeta och genomföra handlingsplaner för demokrati och mänskliga rättigheter,

e) öka medvetenheten och utbilda om mänskliga rättigheter, demokrati och fredskultur,

f) stärka institutioner med anknytning till demokrati och mänskliga rättigheter samt de rättsliga och institutionella ramarna för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna,

g) utarbeta gemensamma initiativ av ömsesidigt intresse inom ramen för relevanta multilaterala forum.

Artikel 30

God samhällsstyrning

Parterna är överens om att samarbetet inom detta område aktivt ska stödja regeringarna genom åtgärder som särskilt syftar till att

a) respektera rättsstatsprincipen,

b) säkerställa maktdelning,

c) säkerställa ett oberoende och effektivt rättsväsende,

d) främja öppna, ansvarsskyldiga, effektiva, stabila och demokratiska institutioner,

e) främja en politik som garanterar ansvarighet och en öppen förvaltning,

f) bekämpa korruption,

g) stärka en sund och öppen förvaltning på nationell, regional och lokal nivå,

h) inrätta och bibehålla tydliga beslutsförfaranden för offentliga myndigheter på alla nivåer,

i) stödja det civila samhällets deltagande.

Artikel 31

Modernisering av staten och den offentliga förvaltningen, inbegripet decentralisering

1. Parterna är överens om att målet med samarbetet inom detta område ska vara att förbättra deras rättsliga och institutionella ramar, särskilt på grundval av bästa praxis. Detta omfattar reformer och modernisering av den offentliga förvaltningen, inbegripet genom kapacitetsuppbyggnad, för att stödja och stärka decentraliseringsprocesserna och

för att underbygga organisationsförändringar som följer av regional integration, med särskild uppmärksamhet på organisatorisk effektivitet och tillhandahållande av tjänster till medborgarna samt en sund och öppen förvaltning av offentliga medel och ansvarighet.

2. Detta samarbete kan inbegripa nationella och regionala program och projekt för kapacitetsuppbyggnad när det gäller utformning, genomförande och utvärdering av den offentliga politiken samt stärkande av rättsväsendet, samtidigt som det civila samhällets deltagande främjas.

Artikel 32

Konfliktförebyggande och konfliktlösning

1. Parterna är överens om att samarbetet inom detta område ska främja och understödja en omfattande fredspolitik, inbegripet konfliktförebyggande och konfliktlösning. Politiken ska grundas på principen om samhällets engagemang och delaktighet och framför allt inriktas på att utveckla förmågan på regional, subregional och nationell nivå. Den ska säkerställa lika politiska, ekonomiska, sociala och kulturella möjligheter för alla samhällsgrupper, stärka den demokratiska legitimiteten, främja social sammanhållning och en effektiv mekanism för fredlig sammanjämkning av olika gruppers intressen samt uppmuntra ett aktivt och organiserat civilt samhälle, särskilt genom att utnyttja befintliga regionala institutioner.

2. Samarbetet ska stärka förmågan att lösa konflikten och kan bl.a. omfatta stöd till medlings-, förhandlings- och förlikningsprocesser, till fredsfrämjande strategier, till insatser som ska stärka förtroendet och öka säkerheten på regional nivå, till insatser som syftar till att hjälpa barn, kvinnor och äldre samt till insatser för bekämpning av truppminor.

Artikel 33

Förstärkning av institutionerna och rättsstaten

Parterna ska fästa särskild vikt vid att befästa rättsstaten och stärka brottsbekämpande institutioner på alla nivåer, i synnerhet domstolssystemet. Samarbetet ska i synnerhet syfta till att stärka rättsväsendets oberoende och öka dess effektivitet.

AVDELNING II

RÄTTVISA, FRIHET OCH SÄKERHET

Artikel 34

Skydd av personuppgifter

1. Parterna är överens om att samarbeta för att anpassa skyddet av personuppgifter till de högsta internationella standarderna, såsom riktlinjerna för reglering av behandlingen av elektroniska dokument som innehåller personuppgifter, ändrade av Förenta nationernas generalförsamling den 14 december 1990, och att med beaktande av sin inhemska lagstiftning verka för ett fritt flöde av personuppgifter mellan parterna.

2. Samarbetet om skydd av personuppgifter kan bl.a. omfatta tekniskt bistånd i form av utbyte av information och sakkunskap, med hänsyn till parternas lagar och andra författningar.

Artikel 35

Olaglig narkotika

1. Parterna ska samarbeta för att sörja för ett övergripande, integrerat och balanserat tillvägagångssätt genom effektiva åtgärder och effektiv samordning mellan de behöriga myndigheterna, bl.a. inom hälso- och sjukvård, utbildning, brottsbekämpning och tullväsende samt sociala, rättsliga och inrikes frågor, i syfte att i största möjliga utsträckning minska utbudet av och efterfrågan på olaglig narkotika och dess inverkan på narkotikaanvändare och samhället i stort och för att få kontroll över och på ett effektivare sätt förhindra avledning till kemiska prekursorer som används till olaglig framställning av narkotika och psykotropa ämnen, inbegripet avledning av narkotika och psykotropa ämnen avsedda för medicinskt och vetenskapligt bruk till olaglig användning.

2. Samarbetet ska bygga på principen om gemensamt ansvar, relevanta internationella

konventioner samt den politiska förklaring, den särskilda förklaring om de vägledande principerna för att minska efterfrågan på narkotika och övriga viktiga handlingar som antogs vid Förenta nationernas generalförsamlings tjugonde extra session om narkotika i juni 1998.

3. Samarbetet ska syfta till att samordna och öka de gemensamma insatserna för att lösa problemet med olaglig narkotika.

Utan att det påverkar andra samarbetsmekanismer är parterna överens om att samordnings- och samarbetsmekanismen för narkotikafrågor mellan Europeiska unionen, Latinamerika och Västindien ska utnyttjas för detta ändamål på interregional nivå och om att samarbeta för att öka dess effektivitet.

4. Parterna är också överens om att samarbeta mot brottslighet kopplad till narkotikahandel genom ökad samordning med relevanta internationella organ och instanser.

5. Parterna ska samarbeta för att sörja för ett övergripande och balanserat tillvägagångssätt genom effektiva åtgärder och effektiv samordning mellan de behöriga myndigheterna, bl.a. inom sociala, rättsliga och inrikes frågor, i syfte att

a) utbyta åsikter om lagstiftning och bästa praxis,

b) bekämpa utbudet av, handeln med och efterfrågan på narkotika och psykotropa ämnen,

c) stärka det rättsliga och polisiära samarbetet för att bekämpa olaglig handel,

d) stärka det maritima samarbetet i syfte att bekämpa handeln på ett effektivt sätt,

e) inrätta informations- och övervakningscentrum,

f) fastställa och vidta åtgärder för att minska olaglig narkotikahandel, recept (narkotika och psykotropa ämnen) och kemiska prekursorer,

g) upprätta gemensamma forskningsprogram och projekt samt ömsesidigt rättsligt bistånd,

h) stimulera en alternativ utveckling, särskilt främja lagliga grödor för småbrukare,

i) underlätta utbildning av mänskliga resurser för att förhindra användningen av och handeln med narkotika samt stärka de administrativa kontrollsystemen,

j) stödja förebyggande program för ungdomar och utbildning inom och utanför skolan,

k) utöka de förebyggande åtgärderna samt behandling, rehabilitering och återanpassning av narkotikaanvändare på många olika sätt, inklusive att minska skadeverkningarna vid narkotikamissbruk.

Artikel 36

Penningtvätt, inbegripet finansiering av terrorism

1. Parterna är överens om att samarbeta för att förhindra att deras finansiella system och företag används för tvätt av intäkter från alla allvarliga brott, särskilt från brott som kan kopplas till olaglig narkotika och olagliga psykotropa ämnen eller terroristhandlingar.

2. Detta samarbete ska, i tillämpliga fall och i enlighet med normerna från arbetsgruppen för finansiella åtgärder (FATF), omfatta administrativt och tekniskt bistånd som syftar till att utarbeta och genomföra föreskrifter och till att lämpliga normer och mekanismer ska fungera effektivt. Samarbetet ska i synnerhet göra det möjligt att utbyta relevanta upplysningar och införa lämpliga normer för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism som motsvarar de normer som antagits av de internationella organen på detta område och bästa internationella praxis.

Artikel 37

Organiserad brottslighet och medborgarnas säkerhet

1. Parterna är överens om att samarbeta för att förhindra och bekämpa organiserad och finansiell brottslighet. I detta syfte ska de främja och utbyta god praxis och genomföra relevanta överenskomna internationella standarder och instrument, såsom Förenta nationernas konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet och dess tilläggsprotokoll och Förenta nationernas konvention mot korruption. De ska särskilt främja program för vittnesskydd.

2. Parterna är också överens om att samarbeta för att öka medborgarnas säkerhet, särskilt genom stöd till säkerhetspolitik och säkerhetsstrategier. Detta samarbete bör bidra till brottsförebyggandet och kan omfatta aktiviteter såsom regionala samarbetsprojekt mellan polisiära och rättsliga myndigheter, utbildningsprogram och utbyte av bästa praxis för gärningsmannaprofiler. Det ska också bl.a. omfatta utbyte av synpunkter på lagstiftning samt administrativt och tekniskt bistånd som syftar till att stärka de brottsbekämpande myndigheternas institutionella och operativa kapacitet.

Artikel 38

Bekämpning av korruption

1. Parterna erkänner vikten av att förhindra och bekämpa korruption inom den privata och den offentliga sektorn och bekräftar sin oro över korruptionens allvarlighet och det hot som den utgör mot de demokratiska institutionernas stabilitet och säkerhet. I detta syfte ska parterna samarbeta för att genomföra och främja relevanta internationella standarder och instrument, såsom Förenta nationernas konvention mot korruption.

2. Parterna ska i synnerhet samarbeta för att

a) förbättra den organisatoriska effektiviteten och garantera en öppen förvaltning av offentliga medel och ansvarighet,

b) stärka relevanta institutioner, bl.a. de brottsbekämpande myndigheterna och rättsväsendet,

c) förhindra korruption och mutor vid internationella transaktioner,

d) övervaka och utvärdera politiken för att bekämpa korruption på lokal, regional, nationell och internationell nivå,

e) uppmuntra åtgärder som främjar värdet av en kultur som präglas av öppenhet, lagenlighet och ändrade attityder till korruption,

f) vidareutveckla samarbetet för att underlätta åtgärder för att återvinna tillgångar genom att främja god praxis och kapacitetsuppbyggnad.

Artikel 39

Olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen

1. Parterna ska samarbeta för att förebygga och bekämpa olaglig handel med handeldvapen och lätta vapen, inbegripet deras ammunition. De ska sträva efter att samordna åtgärder för att stärka det rättsliga och institutionella samarbetet samt samla in och förstöra olagliga handeldvapen och lätta vapen, inbegripet deras ammunition, hos civilbefolkningen.

2. Parterna ska samarbeta för att främja gemensamma initiativ i kampen mot handeldvapen och lätta vapen, inbegripet deras ammunition. Parterna ska särskilt samarbeta när det gäller sådana gemensamma initiativ som syftar till att genomföra nationella, regionala och internationella program samt konventioner på detta område inom såväl multilaterala som interregionala ramar.

Artikel 40

Bekämpning av terrorism med full respekt för de mänskliga rättigheterna

1. Vid samarbetet för att bekämpa terrorismen ska de överenskomna ramarna och normerna i artikel 16 i del II genomföras.

2. Parterna ska också samarbeta för att se till att personer som deltar i finansiering, planering, förberedande eller förövande av terroristhandlingar eller som stöder terroristhandlingar ställs inför rätta. Parterna är överens om att terrorismen ska bekämpas i full överensstämmelse med alla relevanta resolutioner från Förenta nationerna, samtidigt som man respekterar staternas suveränitet, liksom rättssäkerheten, de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

3. Parterna är överens om att samarbeta för att förhindra och bekämpa terroristhandlingar genom polisiärt och rättsligt samarbete.

AVDELNING III

SOCIAL UTVECKLING OCH SOCIAL SAMMANHÅLLNING

Artikel 41

Social sammanhållning, inbegripet bekämpning av fattigdom, jämlikhet och utanförskap

1. Parterna erkänner att social utveckling ska gå hand i hand med ekonomisk utveckling och är överens om att samarbetet ska syfta till att öka den sociala sammanhållningen genom att minska fattigdom, orättvisor, ojämlikhet och socialt utanförskap, särskilt i syfte att uppnå millennieutvecklingsmålen och det internationellt överenskomna målet att främja en rättvis globalisering och anständigt arbete för alla. Betydande ekonomiska resurser ska avsättas för att uppnå dessa mål, både samarbetsresurser och nationella resurser.

2. I detta syfte ska parterna samarbeta för att främja och stödja genomförandet av

a) ekonomisk politik med en social vision som är inriktad på ett mer inkluderande samhälle med en bättre inkomstfördelning i syfte att minska ojämlikheten och orättvisorna,

b) handels- och investeringspolitik, med beaktande av kopplingen mellan handel och hållbar utveckling, rättvis handel, utveckling av mikroföretag och små och medelstora företag på landsbygden och i städerna och deras intresseorganisationer samt företagens sociala ansvar,

c) rättvis och sund skattepolitik som möjliggör en bättre fördelning av förmögenheten, säkerställer tillräckliga nivåer av sociala utgifter och minskar den informella ekonomin,

d) effektiva offentliga sociala utgifter kopplade till tydligt fastställda sociala mål som går mot ett resultatorienterat synsätt,

e) effektiv socialpolitik och rättvis tillgång till sociala tjänster för alla inom ett antal olika områden såsom utbildning, hälso- och sjukvård, nutrition, hygien, boende, rättsväsende och social trygghet,

f) sysselsättningspolitik som inriktas på anständigt arbete för alla och på att skapa ekonomiska möjligheter, med särskilt fokus på de fattigaste och sårbaraste grupperna och de mest missgynnade regionerna, och särskilda åtgärder som främjar tolerans för kulturell mångfald på arbetsplatsen,

g) sociala skyddssystem inom bl.a. pensioner, hälso- och sjukvård, olycksfall och arbetslöshet som bygger på solidaritetsprincipen och är tillgängliga för alla,

h) strategier och politik som syftar till att bekämpa främlingsfientlighet och diskriminering, särskilt på grundval av kön, ras, tro eller etnisk tillhörighet,

i) särskild politik och särskilda program som riktar sig till ungdomar.

3. Parterna är överens om att stimulera utbyte av information om aspekter av social sammanhållning i nationella planer eller strategier samt erfarenheter av framgångar och misslyckanden när det gäller utformning och genomförande av dem.

4. Parterna ska också sträva efter att gemensamt utvärdera i vilken utsträckning genomförandet av detta avtal bidrar till den sociala sammanhållningen.

Artikel 42

Sysselsättning och socialt skydd

1. Parterna är överens om att samarbeta för att främja sysselsättning och socialt skydd genom åtgärder och program som särskilt syftar till att

a) säkerställa anständigt arbete för alla,

b) skapa mer inkluderande och välfungerande arbetsmarknader,

c) utöka det sociala skyddets omfattning,

d) utbyta bästa praxis när det gäller arbetstagares rörlighet och överföring av pensionsrättigheter,

e) främja en social dialog,

f) säkerställa respekten för de grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet som fastställs i Internationella arbetsorganisationens konventioner, de så kallade grundläggande arbetsnormerna, särskilt när det gäller föreningsfrihet, rätt till kollektiva förhandlingar och icke-diskriminering, avskaffande av tvångsarbete och barnarbete samt likabehandling av kvinnor och män,

g) behandla frågor som rör den informella ekonomin,

h) ge missgynnade grupper och kampen mot diskriminering särskild uppmärksamhet,

i) utveckla kvaliteten på de mänskliga resurserna genom förbättrad utbildning, inklusive effektiv yrkesutbildning,

j) förbättra hälso- och säkerhetsförhållandena på arbetsplatsen, särskilt genom att stärka yrkesinspektionerna,

k) främja skapande av arbetstillfällen och entreprenörskap genom att stärka de institutionella ramar som är nödvändiga för att små och medelstora företag ska bildas och underlätta tillgången till krediter och mikrofinansiering.

2. Verksamheten kan genomföras på nationell, regional och interregional nivå, bl.a. genom arbete i nätverk, ömsesidigt lärande, kartläggning och spridning av god praxis, informationsutbyte på grundval av jämförbara statistiska verktyg och indikatorer samt kontakter mellan arbetsmarknadsparternas organisationer.

Artikel 43

Utbildning

1. Parterna är överens om att samarbetet ska syfta till att

a) främja en rättvis tillgång till utbildning för alla, inbegripet ungdomar, kvinnor, äldre, urbefolkningar och minoritetsgrupper, med särskilt fokus på de mest sårbara och marginaliserade samhällsgrupperna,

b) förbättra utbildningskvaliteten, där den grundläggande primärutbildningen anses vara prioriterad,

c) öka slutförandet av primärutbildningen och minska avhoppen från den obligatoriska sekundärutbildningen,

d) förbättra det icke-formella lärandet,

e) förbättra infrastrukturen och utrustningen på de befintliga utbildningscentrumen,

f) främja utbildning för urbefolkningarna, inbegripet interkulturell tvåspråkig utbildning,

g) främja högre utbildning samt yrkesutbildning och livslångt lärande.

2. Parterna är också överens om att uppmuntra

a) samarbete mellan parternas högre utbildningsanstalter samt utbyte av studenter, forskare och akademiker genom befintliga program,

b) synergier mellan högre utbildningsanstalter och den privata och den offentliga sektorn inom överenskomna områden för att underlätta övergången till arbetslivet.

3. Parterna är överens om att ägna särskild uppmärksamhet åt att fortsätta utvecklingen av kunskapsområdet EU–Latinamerika/Västindien och initiativ såsom det gemensamma högre utbildningsområdet EU–Latinamerika/Västindien, särskilt i syfte att uppmuntra sammanläggning och utbyte av erfarenheter och tekniska resurser.

Artikel 44

Folkhälsa

1. Parterna är överens om att samarbeta för att utveckla effektiva hälso- och sjukvårdssystem, kompetent och tillräcklig arbetskraft inom hälso- och sjukvården, rättvisa finansieringsmekanismer och sociala skyddssystem.

2. Särskild uppmärksamhet ska ges till sektorsreformer och till att säkerställa en rättvis tillgång till hälso- och sjukvård av hög kvalitet och en tryggad livsmedelsförsörjning och nutrition, särskilt för sårbara grupper såsom personer med funktionsnedsättning, äldre, kvinnor, barn och urbefolkningar.

3. De strävar vidare efter att samarbeta för att främja primärvård och prevention genom integrerade strategier och åtgärder som inbegriper andra politikområden, särskilt för att bekämpa hiv/aids, malaria, tuberkulos, denguefeber, Chagas sjukdom och andra prioriterade smittsamma och icke-smittsamma sjukdomar samt kroniska sjukdomar och för att minska barndödligheten, förbättra mödrahälsan och ta itu med prioriterade områden såsom sexuell och reproduktiv hälsa samt vård av och förebyggande av sexuellt överförbara sjukdomar och oönskade graviditeter, förutsatt att dessa mål inte strider mot den nationella lagstiftningen. Parterna ska dessutom samarbeta inom bl.a. utbildning, vatten, hygien och sanitära frågor.

4. Genom samarbetet kan man vidare uppmuntra utvecklingen, genomförandet och främjandet av internationell rätt på hälsoområdet, bl.a. det internationella hälsoreglementet och Världshälsoorganisationens ramkonvention om tobakskontroll.

5. Parterna ska sträva efter att skapa förbindelser bortom det offentliga hälso- och

sjukvårdssystemet genom strategiska partnerskap med det civila samhället och andra aktörer, med företräde för förebyggande av sjukdomar och friskvård.

Artikel 45

Urbefolkningar och andra etniska grupper

1. Parterna respekterar och främjar sina nationella, regionala och internationella åtaganden och är överens om att samarbetsaktiviteter ska stärka skyddet och främjandet av urbefolkningarnas rättigheter och grundläggande friheter i enlighet med Förenta nationernas förklaring om urbefolkningars rättigheter. Samarbetsaktiviteterna ska vidare stärka och främja de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna för individer som hör till minoriteter och etniska grupper.

2. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att minska fattigdomen samt bekämpa ojämlikhet, utanförskap och diskriminering. Relevanta internationella handlingar och instrument om urbefolkningarnas rättigheter såsom Förenta nationernas resolution 59/174 om det andra internationella årtiondet för världens ursprungsfolk och Internationella arbetsorganisationens ratificerade konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder bör vara vägledande vid utvecklingen av samarbetsaktiviteter, i enlighet med parternas nationella och internationella åtaganden.

3. Parterna är vidare överens om att man i samarbetsaktiviteterna systematiskt ska beakta dessa befolkningars sociala, ekonomiska och kulturella identitet och i förekommande fall ska säkerställa deras faktiska deltagande i samarbetsaktiviteter, särskilt inom de områden som är mest relevanta för dem, i synnerhet hållbar förvaltning och användning av mark och naturtillgångar, miljö, utbildning, hälsa, arv och kulturell identitet.

4. Samarbetet ska bidra till att främja urbefolkningarnas utveckling. Samarbetet ska också bidra till att främja utvecklingen för personer som hör till organisationer som företräder minoriteter och etniska grupper. Samarbetet ska dessutom stärka deras förhandlings-, förvaltnings- och ledarskapsförmåga.

Artikel 46

Sårbara grupper

1. Parterna är överens om att samarbetet till förmån för sårbara grupper ska prioritera åtgärder, inbegripet innovativa strategier och projekt, där sårbara grupper är delaktiga. Det bör syfta till att främja mänsklig utveckling, minska fattigdomen och bekämpa socialt utanförskap.

2. Samarbetet ska omfatta skydd av de mänskliga rättigheterna och lika möjligheter för sårbara grupper, skapande av ekonomiska möjligheter för de fattigaste samt särskild socialpolitik som syftar till att utveckla den mänskliga förmågan genom utbildning, tillgång till grundläggande sociala tjänster, sociala skyddsnät och rättsväsende, med särskilt fokus på bl.a. personer med funktionsnedsättning och deras familjer, barn, kvinnor och äldre.

Artikel 47

Jämställdhet

1. Parterna är överens om att samarbetet ska bidra till att stärka strategier, program och mekanismer som syftar till att säkerställa, förbättra och utöka mäns och kvinnors lika deltagande och möjligheter inom alla delar av det politiska, ekonomiska, sociala och kulturella livet, särskilt i syfte att faktiskt genomföra konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. I förekommande fall ska positiv särbehandling av kvinnor övervägas.

2. Samarbetet ska främja integreringen av ett jämställdhetsperspektiv i alla relevanta samarbetsområden, inbegripet offentlig politik, utvecklingsstrategier och utvecklingsåtgärder samt indikatorer för att mäta deras effekt.

3. Samarbetet ska också bidra till att underlätta mäns och kvinnors lika tillgång till alla tjänster och resurser som gör att de fullt ut kan utöva sina grundläggande rättigheter, t.ex. när det gäller utbildning, hälsa, yrkesutbildning, sysselsättning, politiskt beslutsfat-

tande, förvaltningsstrukturer och privata företag.

4. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt program för att motverka våld mot kvinnor, särskilt genom förebyggande åtgärder.

Artikel 48

Ungdomar

1. Samarbetet mellan parterna ska stödja all relevant sektorspolitik som avser ungdomar med målet att hindra att fattigdom och marginalisering går i arv. Det ska omfatta stöd till familjepolitik och utbildning samt till att skapa arbetstillfällen för ungdomar, särskilt i fattiga områden, och främja program på det sociala och rättsliga området för förebyggande av ungdomsbrottslighet och återintegrering i det ekonomiska och sociala livet.

2. Parterna är överens om att främja ungdomarnas aktiva deltagande i samhället, inbegripet i utformningen av politik som påverkar deras liv.

AVDELNING IV

MIGRATION

Artikel 49

Migration

1. Samarbetet ska bygga på en bedömning av särskilda behov som görs genom ömsesidigt samråd mellan parterna och ska genomföras i enlighet med den tillämpliga gällande lagstiftningen i Europeiska unionen och nationellt. Det ska särskilt inriktas på

a) migrationens grundläggande orsaker,

b) utarbetande och genomförande av nationell lagstiftning och praxis när det gäller internationellt skydd, i syfte att efterleva bestämmelserna i Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning från 1951, dess protokoll från 1967 och andra relevanta internationella instrument och att säkerställa respekt för principen om non-refoulement.

c) inreseregler samt rättigheter och ställning för personer som beviljats inresa, rättvis behandling och integrering i samhället av lagligen bosatta personer, utbildning av lagliga migranter och åtgärder för att motverka rasism och främlingsfientlighet samt alla tillämpliga bestämmelser om migranters mänskliga rättigheter,

d) fastställande av en effektiv politik som underlättar remitteringar,

e) tillfällig och cirkulär migration, inklusive förebyggande av kompetensflykt,

f) upprättande av en effektiv och övergripande politik för immigration, människosmuggling och människohandel, inbegripet frågan om hur nätverk och kriminella organisationer som ägnar sig åt människosmuggling och människohandel kan bekämpas och hur offren för denna handel kan skyddas och stödjas, liksom all annan migration som inte sker i enlighet med destinationslandets lagstiftning,

g) återsändande under humana, säkra och värdiga förhållanden av personer utan lagligt uppehållstillstånd, med full respekt för deras mänskliga rättigheter, samt återtagande av dessa personer enligt punkt 2,

h) utbyte av bästa praxis om integration som rör migration mellan Europeiska unionen och CA-partens republiker,

i) stödåtgärder som syftar till en hållbar återintegrering av återvändande.

2. Inom ramen för samarbetet för att förhindra och motverka immigration som strider mot destinationslandets lagstiftning är parterna också överens om att återta de av sina medborgare som uppehåller sig på den andra partens territorium i strid med deras respektive lagstiftning. För detta ändamål gäller följande:

a) Varje republik i CA-parten ska på begäran och utan ytterligare formaliteter återta alla sina medborgare som uppehåller sig på territoriet för en medlemsstat i Europeiska unionen i strid med medlemsstatens lagstiftning, förse dem med lämpliga identitetshandlingar och ge dem den administrativa hjälp som krävs för det ändamålet.

b) Varje medlemsstat i Europeiska unionen ska på begäran och utan ytterligare formaliteter återta alla sina medborgare som uppehåller sig på territoriet för en av CA-partens republiker i strid med lagstiftningen i republiken i CA-parten, förse dem med lämpliga identitetshandlingar och ge dem den administrativa hjälp som krävs för det ändamålet.

3. När den person som ska återtas inte har några identitetshandlingar eller andra bevis på sin nationalitet ska de behöriga diplomatiska och/eller konsulära representationerna för den berörda medlemsstaten i Europeiska unionen eller republiken i CA-parten, på begäran av den berörda republiken i CA-parten eller medlemsstaten i Europeiska unionen, vidta åtgärder för att intervjua personen i syfte att fastställa hans eller hennes medborgarskap.

4. Parterna är överens om att på begäran och snarast möjligt ingå ett avtal om särskilda förpliktelser för Europeiska unionens medlemsstater och CA-partens republiker när det gäller återtagande. I det avtalet ska man också behandla återtagande av medborgare i andra länder och av statslösa.

AVDELNING V

MILJÖ, NATURKATASTROFER OCH KLIMATFÖRÄNDRINGAR

Artikel 50

Samarbete om miljö

1. Parterna är överens om att samarbeta för att skydda och förbättra kvaliteten på miljön på lokal, regional och global nivå, i syfte att uppnå en hållbar utveckling i enlighet med Riodeklarationen om miljö och utveckling från 1992.

2. Med beaktande av principen om gemensamt men differentierat ansvar, prioriteringarna och de nationella utvecklingsstrategierna ska parterna ta vederbörlig hänsyn till förhållandet mellan fattigdom och miljö samt miljökonsekvenserna av ekonomisk verksamhet, inbegripet de potentiella konsekvenserna av detta avtal.

3. Samarbetet ska särskilt omfatta

a) skydd och hållbar förvaltning av naturtillgångar och ekosystem, inbegripet skogar och fiske,

b) bekämpning av föroreningar av sötvatten, havsvatten, luft och mark, bl.a. genom en sund hantering av avfall, avloppsvatten, kemikalier och andra farliga ämnen och material,

c) globala frågor såsom klimatförändringar, uttunning av ozonskiktet, ökenspridning, avskogning, bevarande av biologisk mångfald och biosäkerhet,

d) i detta sammanhang ska samarbetet syfta till att underlätta gemensamma initiativ för att begränsa klimatförändringarna och anpassa sig till deras negativa effekter, bl.a. att stärka mekanismerna på koldioxidmarknaden.

4. Samarbetet kan omfatta åtgärder såsom att

a) främja politisk dialog och utbyte av bästa miljöpraxis, erfarenheter och kapacitetsuppbyggnad, inbegripet stärkande av institutionerna,

b) överföra och använda hållbar teknik och kunskaper, bl.a. att skapa incitament och mekanismer för innovation och miljöskydd,

c) integrera miljöhänsyn i andra politikområden, bl.a. förvaltningen av markanvändningen,

d) främja hållbara produktions- och konsumtionsmönster, bl.a. genom att använda ekosystem, varor och tjänster på ett hållbart sätt,

e) främja miljömedvetenhet och utbildning om miljö samt en ökat delaktighet från det civila samhället, särskilt lokalsamhällena, när det gäller miljöskydd och insatser för en hållbar utveckling,

f) uppmuntra och främja regionalt samarbete om miljöskydd,

g) bistå vid genomförandet och tillämpningen av de multilaterala miljöavtal som parterna ingått,

h) stärka miljöförvaltningen samt övervakning- och kontrollsystemen.

Artikel 51

Hantering av naturkatastrofer

1. Parterna är överens om att samarbetet inom detta område ska syfta till att minska den centralamerikanska regionens sårbarhet för naturkatastrofer genom att stödja nationella insatser och den regionala ramen för att minska sårbarheten och för att hantera naturkatastrofer, stärka den regionala forskningen, sprida bästa praxis, dra lärdom av erfarenheter om katastrofriskreducering, beredskap,

planering, övervakning, förebyggande, begränsning, åtgärder och återställning. Samarbetet ska även syfta till att stödja insatser för att harmonisera lagstiftningen enligt internationella standarder och öka samordningen mellan institutionerna och stödet från myndigheterna.

2. Parterna ska främja strategier som minskar den sociala och miljömässiga sårbarheten samt stärker lokalsamhällenas och institutionernas kapacitet till katastrofriskreducering.

3. Parterna ska fästa särskild vikt vid att förbättra katastrofriskreduceringen

i all sin politik, inbegripet territoriell förvaltning, återställning och återuppbyggnad.

AVDELNING VI

UTVECKLING AV EKONOMIN OCH HANDELN

Artikel 52

Samarbete och tekniskt bistånd på området konkurrenspolitik

Det tekniska biståndet ska bl.a. inriktas på att med beaktande av den regionala dimensionen bygga upp den institutionella kapaciteten och utbilda de behöriga myndigheternas personal för att stödja den i arbetet med att stärka och säkerställa efterlevnaden av konkurrenslagstiftningen inom antitrust- och koncentrationsområdena, inbegripet främjande av konkurrens.

Artikel 53

Tullsamarbete och ömsesidigt bistånd

1. Parterna ska främja och underlätta samarbetet mellan sina respektive tullmyndigheter för att se till att målen i del IV avdelning II kapitel 3 (Tullar och handelslättnader) i detta avtal uppnås, särskilt i syfte att sörja för en förenkling av tullförfarandena och underlätta den lagliga handeln samtidigt som deras kontrollmöjligheter bibehålls.

2. Samarbetet ska bl.a. leda till

a) utbyte av information om tullagstiftning och tullförfaranden, särskilt när det gäller

i) förenkling och modernisering av tullförfarandena,

ii) underlättande av transitering,

iii) säkerställande av skydd för immateriella rättigheter från tullmyndigheternas sida,

iv) förbindelser med näringslivet,

v) fri rörlighet för varor och regional integration,

b) utveckling av gemensamma initiativ inom gemensamt överenskomna områden,

c) främjande av samordning mellan alla relevanta gränsmyndigheter, både inom och mellan länder.

3. Parterna ska ge varandra ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor i enlighet med bestämmelserna i bilaga III till del IV i detta avtal.

Artikel 54

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller tullar och handelslättnader

Parterna erkänner vikten av tekniskt bistånd när det gäller tullar och handelslättnader för att vidta åtgärderna i del IV avdelning II kapitel 3 (Tullar och handelslättnader) i detta avtal. Parterna är överens om att samarbeta bl.a. när det gäller

a) ett utökat institutionellt samarbete för att stärka den regionala integrationsprocessen,

b) tillhandahållande av sakkunskap och kapacitetsuppbyggnad i tullfrågor för de behöriga myndigheterna (bl.a. intygande om och kontroll av ursprung) och tekniska frågor för att säkerställa efterlevnaden av de regionala tullförfarandena,

c) tillämpning av mekanismer och moderna tullmetoder, t.ex. riskbedömning, bindande förhandsbesked, förenklade förfaranden för införsel och frigörande av varor, tullkontroller och metoder för företagsrevision,

d) införande av förfaranden och praxis som i den utsträckning det är genomförbart återspeglar de internationella instrumenten och standarderna på tull- och handelsområdet, inbegripet Världshandelsorganisationens (nedan kallad *WTO*) regler och Världstullorganisationens (nedan kallad *WCO*) instrument

och standarder, bl.a. den internationella konventionen om förenkling och harmonisering av tullförfaranden i dess ändrade lydelse

(den reviderade Kyotokonventionen) och WCO:s ramverk av standarder för att säkra och underlätta världshandeln, och

e) informationssystem och automatisering av tullförfaranden och andra handelsförfaranden.

Artikel 55

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller immateriella rättigheter och tekniköverföring

1. Parterna erkänner vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller immateriella rättigheter och är överens om att samarbeta bl.a. för att a) öka det institutionella samarbetet (t.ex. mellan myndigheter för immateriella rättigheter i CA-partens republiker) och på så sätt underlätta utbytet av information om regelverket för immateriella rättigheter och andra relevanta bestämmelser om skydd och säkerställande av skydd,

b) uppmuntra och underlätta utveckling av kontakter och samarbete när det gäller immateriella rättigheter, inklusive främjande och spridning av information mellan och inom näringslivet, det civila samhället, konsumenter och utbildningsanstalter,

c) tillhandahålla kapacitetsuppbyggnad och utbildning (t.ex. för domare, åklagare, tulltjänstemän och polistjänstemän) om säkerställande av skydd för immateriella rättigheter,

d) samarbeta i syfte att utveckla och förbättra elektroniska system hos myndigheterna för immateriella rättigheter i Capartens republiker,

e) samarbeta i syfte att utbyta information samt tillhandahålla sakkunskap och tekniskt bistånd när det gäller regional integration inom immaterialrättsområdet.

2. Parterna erkänner vikten av samarbete i tullfrågor och åtar sig därför att främja och underlätta samarbete som syftar till att vidta gränsåtgärder beträffande immateriella rättigheter, i synnerhet för att öka informationsutbytet och samordningen mellan de relevanta tullförvaltningarna. Samarbetet ska syfta till att stärka och modernisera tullens arbete i CA-partens republiker.

3. Parterna erkänner också vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller tekniköverföring för att stärka de immateriella rättigheterna och är överens om att samarbeta bl.a. inom följande verksamhet:

a) Parterna ska främja tekniköverföring, som ska ske genom utbytesprogram för akademiker, yrkesarbetande och/eller företag, som syftar till att överföra kunskap från EU-parten till CA-partens republiker.

b) Parterna erkänner vikten av att inrätta mekanismer som stärker och främjar utländska direktinvesteringar i CA-partens republiker, särskilt inom innovativa och högteknologiska sektorer. EU-parten ska göra sitt bästa för att skapa incitament för institutioner och företag inom sitt territorium att främja och gynna tekniköverföring till institutioner och företag i CA-partens republiker, så att dessa länder kan upprätta en livskraftig teknisk plattform.

c) EU-parten ska också underlätta och främja program som syftar till att bygga upp forsknings- och utvecklingsverksamhet i Centralamerika för att tillgodose regionens behov, t.ex. tillgång till läkemedel, infrastruktur och teknisk utveckling som är nödvändig för att människorna i regionen ska ut vecklas.

Artikel 56

Samarbete om etablering, handel med tjänster och elektronisk handel

1. Parterna erkänner vikten av tekniskt samarbete och bistånd för att underlätta genomförandet av åtaganden, maximera de möjligheter som skapas enligt del IV avdelning III (Etablering, handel med tjänster och elektronisk handel) och uppnå målen i detta avtal.

2. Samarbetet omfattar stöd till tekniskt bistånd, utbildning och kapacitetsuppbyggnad bl.a. när det gäller att

a) förbättra förmågan hos tjänsteleverantörer från CA-partens republiker att samla information om och följa EU-partens föreskrifter och standarder på Europeiska unionens nivå samt på nationell och lägre nivå,

b) förbättra exportförmågan för tjänsteleverantörer från CA-partens republiker, med sär-

skilt fokus på de små och medelstora företagens behov,

c) underlätta samverkan och dialog mellan tjänsteleverantörer från EU-parten och från CA-partens republiker,

d) tillgodose behovet av kvalifikationer och standarder inom de sektorer där åtaganden har gjorts enligt detta avtal,

e) främja utbyte av information och erfarenheter och tillhandahålla tekniskt bistånd när det gäller utarbetandet och genomförandet av föreskrifter på nationell eller regional nivå, i förekommande fall,

f) inrätta mekanismer för att främja investeringar mellan EUparten och CA-partens republiker samt stärka förmågan hos de investeringsfrämjande organen i CA-partens republiker.

Artikel 57

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller tekniska handelshinder

Parterna erkänner vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller tekniska handelshinder och är överens om att samarbeta bl.a. inom följande områden:

a) Tillhandahållande av sakkunskap, kapacitetsuppbyggnad, inbegripet utveckling och stärkande av relevant infrastruktur, utbildning och tekniskt bistånd inom tekniska föreskrifter, standardisering, bedömning av överensstämmelse, ackreditering och metrologi. Detta kan omfatta verksamhet som underlättar förståelsen och efterlevnaden av Europeiska unionens krav, särskilt för små och medelstora företag.

b) Stöd till harmoniseringen av lagstiftning och förfaranden för tekniska handelshinder inom Centralamerika och underlättande av rörligheten för varor inom regionen.

c) Främjande av ett aktivt deltagande från företrädare för Capartens republiker i relevanta internationella organisationers arbete i syfte att öka användningen av internationella standarder.

d) Utbyte av information, erfarenhet och god praxis i syfte att underlätta genomförandet av del IV avdelning II kapitel 4 (Tekniska handelshinder) i detta avtal. Detta kan inbegripa program för handelslättnader inom områden av gemensamt intresse som omfattas av kapitel 4.

Artikel 58

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller offentlig upphandling

Parterna erkänner vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller offentlig upphandling och är överens om att samarbeta på följande sätt:

a) Efter överenskommelse mellan de berörda parterna, öka det institutionella samarbetet och underlätta utbyte av information om regelverket för offentlig upphandling, eventuellt med införande av en mekanism för dialog.

b) På en parts begäran, tillhandahålla kapacitetsuppbyggnad och utbildning, inbegripet utbildning för den privata sektorn om innovativa metoder för konkurrensutsatta offentliga upphandlingar.

c) Stödja verksamhet i CA-partens republiker för att informera den offentliga och den privata sektorn och det civila samhället om bestämmelserna i del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal när det gäller Europeiska unionens upphandlingssystem och vilka möjligheter som centralamerikanska leverantörer kan ha i Europeiska unionen.

d) Stödja utveckling, inrättande och drift av en central kontaktpunkt för information om offentlig upphandling för hela den centralamerikanska regionen. Kontaktpunkten ska fungera i enlighet med artiklarna 212.1 d, 213, 215.4 och 223.2 i del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal.

e) Förbättra den tekniska förmågan hos offentliga enheter på central eller lägre nivå eller andra upphandlande enheter.

Artikel 59

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller fiske och vattenbruk

1. Parterna erkänner vikten av ekonomiskt, tekniskt och vetenskapligt samarbete för en hållbar utveckling av fiske- och vattenbrukssektorn. Målen för samarbetet bör särskilt vara att

a) främja ett hållbart utnyttjande och en hållbar förvaltning av fiskeresurserna,

b) främja bästa praxis för fiskeriförvaltning,

c) förbättra datainsamlingen så att hänsyn tas till bästa tillgängliga vetenskapliga rön vid bedömning och förvaltning av resurserna,

d) stärka systemet för övervakning, tillsyn och kontroll,

e) bekämpa olagligt, orapporterat och oreglerat fiske.

2. Samarbetet kan bl.a. omfatta följande:

a) Tillhandahållande av teknisk sakkunskap, stöd och kapacitetsuppbyggnad för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna, inbegripet utveckling av alternativt fiske.

b) Utbyte av information, erfarenheter och kapacitetsuppbyggnad för en hållbar social och ekonomisk utveckling av fiskeoch vattenbrukssektorn. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid en ansvarsfull utveckling av icke-industriellt och småskaligt fiske och vattenbruk och vid diversifiering av deras produkter och verksamheter, inbegripet t.ex. bearbetningsindustrin.

c) Stöd till institutionellt samarbete och underlättande av utbyte av information om regelverket för fiske och vattenbruk, inbegripet relevanta internationella instrument.

d) Stärkande av samarbetet inom internationella organisationer och med nationella och regionala fiskeriorganisationer genom att tillhandahålla tekniskt bistånd, såsom seminarier och studier, för att säkerställa en bättre förståelse för det mervärde som de internationella rättsliga instrumenten ger när det gäller att uppnå en korrekt förvaltning av de marina resurserna.

Artikel 60

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller hantverksprodukter

Parterna erkänner vikten av samarbetsprogram som främjar åtgärder som bidrar till att hantverksprodukter som tillverkats i CA-partens republiker får fördel av detta avtal. Närmare bestämt kan samarbetet inriktas på följande områden:

a) Utveckla förmågan att underlätta möjligheterna till marknadstillträde för centralamerikanska hantverksprodukter.

b) Bygga upp kapaciteten hos de centralamerikanska enheter som är ansvariga för att främja exporten, i synnerhet genom att stödja mikroföretag och små och medelstora företag i städer och på landsbygden, som behövs för tillverkning och export av hantverksprodukter, bl.a. när det gäller tullförfaranden och tekniska krav på marknaden i Europeiska unionen.

c) Främja dessa kulturprodukters bevarande.

d) Stödja den infrastrukturutveckling som är nödvändig för att stödja mikroföretag och små och medelstora företag som tillverkar hantverksprodukter.

e) Genom utbildningsprogram bygga upp kapaciteten för att förbättra affärsresultatet för tillverkare av hantverksprodukter.

Artikel 61

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller ekologiska produkter

Parterna erkänner vikten av samarbetsprogram för att öka de fördelar som ekologiska produkter producerade i CA-partens republiker kan få genom detta avtal. Samarbetet kan närmare bestämt inriktas på bl.a. följande områden:

a) Utveckla förmågan att underlätta möjligheterna till marknadstillträde för centralamerikanska ekologiska produkter.

b) Bygga upp kapaciteten hos de centralamerikanska enheter som är ansvariga för att främja exporten, i synnerhet genom att stödja mikroföretag och små och medelstora företag i städer och på landsbygden, som behövs för produktion och export av ekologiska produkter, bl.a. när det gäller tullförfaranden, tekniska krav och kvalitetsnormer på marknaden i Europeiska unionen.

c) Stödja den infrastrukturutveckling som är nödvändig för att stödja mikroföretag och små och medelstora företag som producerar ekologiska produkter.

d) Genom utbildningsprogram bygga upp kapaciteten för att förbättra affärsresultatet för producenter av ekologiska produkter.

e) Samarbeta för att utveckla distributionsnät på marknaden i Europeiska unionen.

Artikel 62

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller livsmedelssäkerhet, sanitära och fytosanitära frågor samt djurskyddsfrågor

1. Samarbetet inom detta område ska syfta till att stärka parternas förmåga i sanitära och fytosanitära frågor samt djurskyddsfrågor för att förbättra tillträdet till den andra partens marknad samtidigt som skyddsnivån för människor, djur och växter samt djurskyddet säkras.

2. Det kan bl.a. omfatta att

a) stödja harmoniseringen av lagstiftning och förfaranden för sanitära och fytosanitära frågor inom Centralamerika och underlätta rörligheten för varor inom regionen,

b) tillhandahålla sakkunskap om lagstiftningsmässig och teknisk förmåga för att utarbeta lagstiftning och säkerställa dess efterlevnad samt för att utveckla sanitära och fytosanitära kontrollsystem (bl.a. utrotningsprogram, system för livsmedelssäkerhet och varningssystem) och djurskydd,

c) stödja utvecklingen och stärkandet av den institutionella och administrativa kapaciteten i Centralamerika, både på regional och nationell nivå, i syfte att förbättra dess sanitära och fytosanitära status,

d) utveckla förmågan hos CA-partens republiker att uppfylla sanitära och fytosanitära krav, för att förbättra tillträdet till den andra partens marknad samtidigt som skyddsnivån säkras,

e) tillhandahålla råd och tekniskt bistånd när det gäller Europeiska unionens sanitära och fytosanitära regelverk och genomförandet av de standarder som krävs på marknaden i Europeiska unionen.

3. Underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor, som inrättas i del IV avdelning II (Varuhandel) kapitel 5 (Sanitära och fytosanitära åtgärder) i detta avtal, ska lägga fram förslag om vilka samarbetsbehov som finns i syfte att upprätta ett arbetsprogram.

4. Associeringskommittén ska övervaka hur det samarbete som fastställs i denna artikel fortskrider och överlämna resultatet av detta arbete till underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor.

Artikel 63

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller handel och hållbar utveckling

1. Parterna erkänner vikten av samarbete och tekniskt bistånd när det gäller handel och arbete samt handel och miljö för att uppnå målen i del IV avdelning VIII (Handel och hållbar utveckling) i detta avtal.

2. För att komplettera verksamheten enligt del III avdelningarna III (Social utveckling och social sammanhållning) och V (Miljö, naturkatastrofer och klimatförändringar) i detta avtal är parterna överens om att samarbeta, bl.a. genom att stödja tekniskt bistånd, utbildning och kapacitetsuppbyggnad inom bl.a. följande områden:

a) Stödja utvecklingen av incitament för att främja miljöskydd och anständiga arbetsvillkor, särskilt genom att främja laglig och hållbar handel, t.ex. genom system för rättvis och etisk handel, inbegripet sådana som omfattar företagens sociala ansvar och ansvarighet, samt tillhörande märknings- och marknadsföringsinitiativ.

b) Främja handelsrelaterade samarbetsmekanismer som parterna kommit överens om för att bidra till att nuvarande och framtida internationella klimatförändringsstrategier genomförs.

c) Främja handel med produkter som kommer från naturtillgångar som förvaltats på ett hållbart sätt, bl.a. genom effektiva åtgärder som rör vilda djur och växter, fiske och certifiering av virke som producerats på ett lagligt och hållbart sätt. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt frivilliga och flexibla mekanismer och marknadsföringsinitiativ som syftar till att främja miljömässigt hållbara produktionssystem.

d) Stärka institutionella ramar, utarbeta och genomföra strategier och program för att genomföra och säkerställa efterlevnaden av multilaterala miljöavtal och miljölagstiftning enligt överenskommelse mellan parterna samt utveckla åtgärder för att bekämpa olaglig handel som påverkar miljön, bl.a. genom tillsynsverksamhet och tullsamarbete.

e) Stärka institutionella ramar, utarbeta och genomföra strategier och program som gäller grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet (föreningsfrihet och rätt till kollektiva förhandlingar, avskaffande av tvångsarbete och barnarbete samt icke-diskriminering i arbetslivet) samt genomföra och säkerställa efterlevnaden av Internationella arbetsorganisationens (nedan kallad *ILO*) konventioner och arbetslagar enligt överenskommelse mellan parterna.

f) Underlätta utbyte av åsikter om utarbetandet av metoder och indikatorer för att följa upp hållbarhet och stödja initiativ att gemensamt följa upp, övervaka och utvärdera i vilken utsträckning del IV i detta avtal bidrar till en hållbar utveckling.

g) Stärka den institutionella kapaciteten i frågor som rör handel och hållbar utveckling och stödja upprättandet och underlättandet av de överenskomna ramarna för dialog med det civila samhället i dessa frågor.

Artikel 64

Industriellt samarbete

1. Parterna är överens om att det industriella samarbetet ska främja modernisering och omstrukturering av industrin och enskilda branscher i Centralamerika liksom industriellt samarbete mellan ekonomiska aktörer i syfte att stärka den privata sektorn under sådana betingelser att skyddet av miljön främjas.

2. Initiativ för industriellt samarbete ska återspegla parternas prioriteringar. Initiativen ska beakta regionala aspekter av industriell utveckling och vid behov främja transnationella partnerskap. De ska särskilt inriktas på att upprätta en lämplig ram för att förbättra ledningskunskaperna och främja öppenhet i fråga om marknader och villkor för företagen.

Artikel 65

Energi (inbegripet förnybar energi)

1. Parterna är överens om att deras gemensamma mål ska vara att främja samarbete på energiområdet, särskilt när det gäller hållbara, rena och förnybara energikällor, energieffektivitet, energisparande teknik, landsbygdens elektrifiering och regional integrering av energimarknader, samt andra av parterna fastställda områden, i överensstämmelse med inhemsk lagstiftning.

2. Samarbetet kan bl.a. omfatta följande:

a) Utformning och planering av energipolitik, inbegripet sammankoppling av infrastruktur av regional betydelse, förbättring och diversifiering av energiförsörjningen samt förbättring av energimarknaderna, bl.a. underlättande av transitering, överföring och distribution inom CA-partens republiker.

b) Ledarskap och utbildning inom energisektorn samt teknikoch kunskapsöverföring, inbegripet pågående arbete som gäller normer för utsläpp vid energiproduktion och energieffektivitet.

c) Främjande av energibesparing, energieffektivitet och förnybar energi samt miljökonsekvensbedömningar av energiproduktion och energiförbrukning, särskilt dess effekter på biologisk mångfald, skogsbruk och förändringar i markanvändningen.

d) Främjande av tillämpning av mekanismer för ren utveckling för att stödja initiativ som gäller klimatförändringarna och klimatvariationerna.

Artikel 66

Samarbete när det gäller gruvdrift

Parterna är överens om att samarbeta när det gäller gruvdrift med hänsyn till sina respektive lagar och interna förfaranden liksom aspekter av hållbar utveckling, inbegripet skydd och bevarande av miljön, genom initiativ såsom att främja utbyte av information, experter och erfarenhet, utveckling och tekniköverföring.

Artikel 67

Rättvis och hållbar turism

1. Parterna erkänner turistnäringens betydelse för att minska fattigdomen genom social och ekonomisk utveckling av lokalsamhällen och båda regionernas stora ekonomiska

potential för att bygga upp näringsverksamhet inom detta område.

2. De är överens om att i detta syfte främja rättvis och hållbar turism och att särskilt stödja

a) utveckling av strategier för att optimera turismens socioekonomiska fördelar,

b) skapande och befästande av turistprodukter genom att tillhandahålla icke-finansiella tjänster, utbildning, tekniskt bistånd och tekniska tjänster,

c) integrering av miljömässiga, kulturella och sociala hänsyn i utvecklingen av turistnäringen, inbegripet både skydd och främjande av kulturarv och naturtillgångar,

d) lokalsamhällenas delaktighet i processen för utveckling av turismen, särskilt turism på landsbygden och i lokalsamhällen samt ekoturism,

e) strategier för marknadsföring och säljfrämjande åtgärder, utveckling av institutionell kapacitet och mänskliga resurser, främjande av internationella normer,

f) främjande av offentlig-privat samarbete och partnerskap,

g) utarbetande av förvaltningsplaner för att utveckla den nationella och regionala turismen,

h) främjande av informationsteknik inom turistnäringen.

Artikel 68

Transportsamarbete

1. Parterna är överens om att samarbetet på detta område ska inriktas på omstrukturering och modernisering av transportsystem och därtill hörande infrastruktursystem, inbegripet gränsövergångar, på underlättande och förbättring av passagerar- och godstransporter och på förbättring av tillträdet till stads-, flyg-, sjö-, inre vattenvägs-, järnvägs- och vägtransportsmarknaderna genom att effektivisera transportförvaltningen i operativt och administrativt hänseende och genom att främja höga driftsstandarder.

2. Samarbetet kan bl.a. omfatta följande:

a) Utbyte av information om parternas politik, särskilt när det gäller stadstrafik och de multimodala transportnätens sammankopp-ling och driftskompatibilitet och andra frågor av gemensamt intresse.

b) Förvaltning av inre vattenvägar, vägar, järnvägar, hamnar och flygplatser, inbegripet lämpligt samarbete mellan relevanta myndigheter.

c) Projekt för överföring av europeisk teknik i det globala satellitnavigationssystemet (GNSS) och centrum för kollektivtrafik i städer.

d) Förbättring av säkerhets- och miljöskyddsnormer, inbegripet samarbete inom lämpliga internationella forum i syfte att säkra en bättre efterlevnad av de internationella normerna.

e) Aktiviteter som främjar utvecklingen av flyg- och sjötransporter.

Artikel 69

God förvaltningssed på skatteområdet

I enlighet med sina respektive befogenheter ska parterna förbättra det internationella samarbetet på skatteområdet i syfte att underlätta uppbörden av legitima skatteintäkter och utveckla åtgärder för att effektivt genomföra gemensamma och internationellt överenskomna principer för god förvaltningssed på skatteområdet såsom nämns i artikel 22 i del II i detta avtal.

Artikel 70

Mikroföretag och små och medelstora företag

Parterna är överens om att främja konkurrenskraften hos och integreringen av mikroföretag och små och medelstora företag från landsbygd och städer samt deras intresseorganisationer på de internationella marknaderna, och erkänner deras bidrag till social sammanhållning genom att de minskar fattigdomen och skapar arbetstillfällen, genom att tillhandahålla icke-finansiella tjänster, utbildning och tekniskt bistånd, bl.a. genom att vidta följande samarbetsåtgärder:

a) Tillhandahålla tekniskt bistånd och andra tjänster för företagsutveckling.

b) Stärka de lokala och regionala institutionella ramarna för skapande och drift av mikroföretag och små och medelstora företag.

c) Stödja mikroföretag och små och medelstora företag så att de kan delta på varu- och tjänstemarknaderna på lokal och internationell nivå, genom deltagande på mässor, i affärsdelegationer och i andra säljfrämjande mekanismer.

d) Främja processer som skapar produktiva kopplingar.

e) Främja utbyte av erfarenheter och bästa praxis.

f) Uppmuntra gemensamma investeringar, partnerskap och företagsnätverk.

g) Identifiera och minska hinder för mikroföretag och små och medelstora företag att få tillgång till finansieringskällor och inrätta nya finansieringsmekanismer.

h) Främja överföring av både teknik och kunskap.

i) Stödja innovation samt forskning och utveckling.

j) Stödja användandet av kvalitetsstyrningssystem.

Artikel 71

Samarbete om mikrokrediter och mikrofinansiering

För att minska inkomstskillnaderna är parterna överens om att mikrofinansiering, inbegripet mikrokreditprogram, skapar självständig sysselsättning och har visat sig vara ett effektivt instrument för att bidra till att övervinna fattigdomen och minska sårbarheten i ekonomiska kriser, genom att ge en större delaktighet i ekonomin. Samarbetet ska inriktas på följande:

a) Utbyte av erfarenheter och sakkunskap när det gäller etisk bankverksamhet, föreningsbaserad och självstyrd bankverksamhet inriktad på lokalsamhället och stärkande av hållbara mikrofinansieringsprogram, inbegripet program för certifiering, kontroll och validering.

b) Tillgång till mikrokrediter genom att med incitament och riskhanteringsprogram underlätta tillgången till bankers och finansinstituts finansiella tjänster.

c) Utbyte av erfarenheter om politik och alternativ lagstiftning som främjar uppkomsten av folkbanker och etiska banker.

AVDELNING VII

REGIONAL INTEGRATION

Artikel 72

Samarbete när det gäller regional integration

1. Parterna är överens om att samarbetet inom detta område ska stärka alla aspekter av den regionala integrationsprocessen i Centralamerika, särskilt utvecklingen och genomförandet av dess gemensamma marknad, med målet att successivt uppnå en ekonomisk union.

2. Samarbetet ska stödja verksamhet med koppling till Centralamerikas integrationsprocess, särskilt utvecklingen och stärkandet av gemensamma institutioner för att göra dem mer effektiva, möjliga att granska och öppna och av förbindelserna mellan institutionerna.

3. Samarbetet ska stärka det civila samhällets delaktighet i integrationsprocessen enligt de villkor som parterna fastställt och inbegripa stöd till samrådsmekanismer och upplysningskampanjer.

4. Samarbetet ska främja utveckling av gemensam politik och harmonisering av regelverket, i den mån det faller inom ramen för de centralamerikanska integrationsinstrumenten, bl.a. ekonomisk politik inom områden såsom handel, tullar, jordbruk, energi, transport, kommunikation och konkurrens samt samordning av makroekonomisk politik inom områden såsom penningpolitik, finanspolitik och offentliga finanser. Samarbetet kan vidare främja samordningen av sektorspolitik inom områden såsom konsumentskydd, miljö, social sammanhållning, säkerhet samt förebyggande av och åtgärder vid naturrisker och naturkatastrofer. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid jämställdhetsperspektivet.

5. Samarbetet kan främja investeringar i gemensam infrastruktur och gemensamma

nät, särskilt vid CA-partens republikers gränser.

Artikel 73

Regionalt samarbete

Parterna är överens om att utnyttja alla befintliga samarbetsinstrument för att främja verksamhet som syftar till att utveckla ett aktivt samarbete mellan EU-parten och CA-partens republiker, utan att det undergräver samarbetet mellan dem, mellan CA-partens republiker och andra länder och/eller regioner i Latinamerika och Västindien inom alla samarbetsområden som omfattas av detta avtal. Regional och bilateral samarbetsverksamhet ska i möjligaste mån vara kompletterande.

AVDELNING VIII

KULTUR OCH AUDIOVISUELLT SAMARBETE

Artikel 74

Kultur och audiovisuellt samarbete

1. Parterna ska åta sig att främja kulturellt samarbete i syfte att öka den ömsesidiga förståelsen och främja ett balanserat kulturellt utbyte liksom rörlighet för kulturella aktiviteter, varor och tjänster samt konstnärer och kulturarbetare, inbegripet andra organisationer inom det civila samhället från EU-parten och CA-partens republiker i enlighet med deras respektive lagstiftning.

2. Parterna ska uppmuntra en interkulturell dialog mellan individer, kulturinstitutioner och organisationer som företräder det civila samhället från EU-parten och CA-partens republiker.

3. Parterna ska stödja samordning inom ramen för Unesco i syfte att främja kulturell mångfald, bl.a. genom samråd om EUpartens och CA-partens republikers ratificering och genomförande av Unesco-konventionen om skydd för och främjande av mångfalden av kulturyttringar. Samarbetet ska också omfatta främjande av kulturell mångfald, inklusive urbefolkningars samt andra specifika gruppers kulturella sedvänjor, inbegripet utbildning på urbefolkningars språk.

4. Parterna är överens om att främja samarbete på det audiovisuella området och i mediesektorn, inbegripet radio och press, genom gemensamma utbildningsinitiativ samt audiovisuell utvecklings-, produktions- och distributionsverksamhet, inklusive inom utbildnings- och kulturområdet.

5. Samarbetet ska äga rum i enlighet med relevanta nationella bestämmelser om upphovsrätt och tillämpliga internationella avtal.

6. Samarbetet inom detta område ska också omfatta bl.a. skydd och främjande av naturarv och kulturarv (materiellt och immateriellt), inbegripet förhindrande av och åtgärder mot olaglig handel med kulturarv, i enlighet med relevanta internationella instrument.

7. Ett protokoll om kulturellt samarbete av betydelse för denna avdelning är fogat till detta avtal.

AVDELNING IX

KUNSKAPSSAMHÄLLE

Artikel 75

Informationssamhälle

1. Parterna är överens om att informations- och kommunikationsteknik är viktiga sektorer i det moderna samhället och har avgörande betydelse för den ekonomiska och sociala utvecklingen och för en smidig övergång till informationssamhället. Samarbetet inom detta område ska bidra till att upprätta ett sunt regelverk och sunda tekniska ramar, främja utvecklingen av sådan teknik och utarbeta strategier som bidrar till att minska den digitala klyftan och utveckla den mänskliga förmågan, ge rättvis och inkluderande tillgång till informationsteknik och maximera användningen av denna teknik för att tillhandahålla tjänster. I detta avseende ska samarbetet även stödja genomförandet av dessa strategier och bidra till att förbättra elektroniska kommunikationstjänsters interoperabilitet.

2. Samarbetet på detta område ska syfta till att främja

a) dialog och utbyte av erfarenheter om frågor som gäller reglering och politik avse-

ende informationssamhället, bl.a. användningen av informations- och kommunikationsteknik såsom e-förvaltning, e-lärande och e-hälsa samt strategier som syftar till att minska den digitala klyftan,

b) utbyte av erfarenheter och bästa praxis när det gäller utveckling och införande av tillämpningar inom e-förvaltning,

c) dialog och utbyte av erfarenheter när det gäller utveckling av e-handel, digitala signaturer och distansarbete,

d) utbyte av information om standarder, bedömning av överensstämmelse och typgodkännande,

e) gemensamma forsknings- och utvecklingsprojekt för informations- och kommunikationsteknik,

f) utveckling av användningen av det avancerade akademiska nätverket, dvs. eftersträva långsiktiga lösningar för att se till att REDClara blir självgående.

Artikel 76

Vetenskapligt och tekniskt samarbete

1. Samarbetet inom detta område ska syfta till att utveckla förmågan inom vetenskap, teknik och innovation och omfatta all verksamhet inom ramen för ramprogrammen för forskning. Parterna ska därför främja politisk dialog på regional nivå, utbyte av information och deltagande av deras organ för forskning och teknisk utveckling i följande vetenskapliga och tekniska samarbetsverksamhet, i enlighet med deras interna regler:

a) Gemensamma initiativ som syftar till att öka medvetenheten om programmen för kapacitetsuppbyggnad inom vetenskap och teknik och om de europeiska programmen för forskning, teknisk utveckling och demonstration.

b) Initiativ för att främja deltagandet i Europeiska unionens ramprogram för forskning och andra relevanta program.

c) Gemensam forskning inom områden av gemensamt intresse.

d) Gemensamma vetenskapliga sammankomster för att främja informationsutbyte och identifiera områden för gemensam forskning.

e) Främjande av avancerade studier inom vetenskap och teknik som bidrar till parternas långsiktigt hållbara utveckling.

f) Utveckling av förbindelser mellan den offentliga och den privata sektorn. Särskild vikt ska läggas på överföring av vetenskapliga och tekniska resultat till de nationella produktionssystemen och den nationella socialpolitiken, och hänsyn ska tas till miljöaspekter och behovet av att använda miljövänligare teknik.

g) Utvärdering av det vetenskapliga samarbetet och spridning av resultaten.

h) Främjande, spridning och överföring av teknik.

i) Bistånd för att upprätta nationella innovationssystem, utveckla teknik och innovation, bl.a. för att underlätta tillgodoseende av efterfrågan från små och medelstora företag och främja lokal produktion, samt bistånd för att utveckla spetsforskningsenheter och högteknologiska kluster.

j) Främjande av utbildning, forskning, utveckling och tillämpningar inom kärnforskning och kärnteknik för medicinska tillämpningar som möjliggör tekniköverföring till CA-partens republiker inom områden såsom hälso- och sjukvård, särskilt radiologi och nukleärmedicin för röntgenundersökning och strålbehandling, samt de områden som parterna kommer överens om, i överensstämmelse med befintliga internationella konventioner och föreskrifter under Internationella atomenergiorganets (IAEA) behörighet.

2. Särskild vikt ska läggas vid att bygga upp den mänskliga potentialen som en varaktig grund för vetenskaplig och teknisk spetskompetens samt vid att skapa varaktiga förbindelser mellan parternas vetenskapliga och tekniska samfund på nationell och regional nivå. I detta syfte ska utbyte av forskare och bästa praxis i forskningsprojekt främjas.

3. Forskningscentrum, högre utbildningsanstalter och andra berörda parter, inbegripet mikroföretag och små och medelstora företag, i parterna ska i förekommande fall delta i detta samarbete.

4. Parterna är överens om att utnyttja alla mekanismer för att öka de högkvalificerade mänskliga resursernas kvantitet och kvalitet, bl.a. genom utbildning, forskningssamverkan, stipendier och utbyten.

5. Parterna ska främja sina respektive organs deltagande i varandras vetenskapliga och tekniska program i syfte att uppnå ömsesidigt fördelaktig vetenskaplig spetskompetens i enlighet med deras respektive bestämmelser om deltagande av juridiska personer från tredjeländer.

DEL IV

HANDEL

AVDELNING I

INLEDANDE BESTÄMMELSER

Artikel 77

Upprättande av ett frihandelsområde och förhållande till WTO-avtalet

1. Parterna i detta avtal upprättar härmed ett frihandelsområde i överensstämmelse med artikel XXIV i allmänna tulloch handelsavtalet 1994 (nedan kallat *Gatt 1994*) och artikel V i allmänna tjänstehandelsavtalet (nedan kallat *Gats*).

2. Parterna bekräftar sina befintliga ([1]) rättigheter och skyldigheter gentemot varandra enligt WTO-avtalet.

Artikel 78

Mål

Målen med del IV i detta avtal är att

a) utvidga och diversifiera varuhandeln mellan parterna genom att minska eller avskaffa tariffära och icke-tariffära handelshinder,

b) underlätta varuhandeln, särskilt genom de överenskomna bestämmelserna om tullar och handelslättnader, standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse samt sanitära och fytosanitära åtgärder,

c) liberalisera tjänstehandeln i överensstämmelse med artikel V i Gats,

d) främja regional ekonomisk integration när det gäller tullförfaranden, tekniska föreskrifter samt sanitära och fytosanitära åtgärder för att underlätta omsättningen av varor mellan och inom parterna,

e) utveckla ett klimat som bidrar till ökade investeringsflöden, förbättra etableringsvillkoren mellan parterna på grundval av principen om icke-diskriminering och underlätta handel och investeringar mellan parterna genom löpande betalningar och kapitalrörelser vid direktinvesteringar,

f) faktiskt, ömsesidigt och gradvis öppna parternas marknader för offentlig upphandling,

g) skydda immateriella rättigheter på ett fullgott och effektivt sätt, i enlighet med gällande internationella åtaganden mellan parterna, för att säkerställa en balans mellan rättighetshavarnas rättigheter och allmänintresset, med hänsyn till skillnaderna mellan parterna och främjandet av tekniköverföring mellan regionerna,

h) främja fri och rättvis konkurrens i de ekonomiska förbindelserna och handelsförbindelserna mellan parterna,

i) inrätta en effektiv, rättvis och förutsägbar mekanism för tvistelösning, och

j) främja internationell handel och internationella investeringar mellan parterna på ett sätt som bidrar till målet om hållbar utveckling genom samarbete.

Artikel 79

Allmänna definitioner

Om inget annat anges, gäller följande definitioner i del IV i detta avtal:

— Centralamerika: Republiken Costa Rica, Republiken El Salvador, Republiken Guatemala, Republiken Honduras, Republiken Nicaragua och Republiken Panama.

— tull: varje form av tull eller annan pålaga som påförs vid eller i samband med import av en vara, inbegripet varje form av extraskatt eller extrapålaga vid eller i samband med sådan import, med undantag för

a) pålagor som motsvarar en intern skatt som påförs i överensstämmelse med artikel

([1]) Uttrycket befintliga innebär att punkten uteslutande är tillämplig på befintliga bestämmelser i WTO-avtalet och inte på eventuella ändringar eller bestämmelser som avtalas efter slutförandet av detta avtal.

85 i avdelning II kapitel 1 (Nationell behandling och marknadstillträde för varor),

b) tullar som påförs i enlighet med en parts inhemska lagstiftning och i överensstämmelse med avdelning II kapitel 2 (Handelspolitiska åtgärder),

c) avgifter och andra pålagor som påförs i enlighet med en parts inhemska lagstiftning och i överensstämmelse med artikel 87 i avdelning II kapitel 1.

— dagar: kalenderdagar, inbegripet helger och helgdagar, om inget annat anges i detta avtal.

— Harmoniserade systemet eller HS: systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering, inbegripet dess allmänna tolkningsbestämmelser samt anmärkningarna till avdelningar och kapitel, så som det har antagits och genomförs av parterna i deras respektive tullagstiftning.

— juridisk person: rättssubjekt som bildats i laga ordning eller på annat sätt organiserats enligt gällande lag, antingen för vinständamål eller i annat syfte, och antingen privatägt eller i offentlig ägo, inbegripet bolag, stiftelser, handelsbolag, samriskföretag, enskilda näringsidkare och föreningar.

— åtgärd: varje handling eller underlåtenhet, inbegripet varje lag, annan författning, förfarande, krav eller praxis.

— medborgare: fysisk person som är medborgare i en av Europeiska unionens medlemsstater eller i en av CA-partens republiker i enlighet med deras respektive lagstiftning.

— person: antingen en fysisk person eller en juridisk person.

— förmånlig tullbehandling: den tullsats som är tillämplig på en ursprungsvara enligt detta avtal.

AVDELNING II

VARUHANDEL

KAPITEL 1

Nationell behandling och marknadstillträde för varor

AVSNITT A

Allmänna bestämmelser

Artikel 80

Mål

Parterna ska gradvis liberalisera varuhandeln i enlighet med bestämmelserna i detta avtal och i överensstämmelse med artikel XXIV i Gatt 1994.

Artikel 81

Tillämpningsområde

Om inte annat anges, ska bestämmelserna i detta kapitel tilllämpas på varuhandel mellan parterna.

AVSNITT B

Avveckling av tullar

Artikel 82

Klassificering av varor

Klassificeringen av varor i handeln mellan parterna ska vara den som anges i parternas respektive tulltaxenomenklatur, i överensstämmelse med Harmoniserade systemet.

Artikel 83

Avveckling av tullar

1. Parterna ska avveckla tullar på varor som har sitt ursprung i den andra parten i enlighet med tidsplanerna i bilaga I (Avveckling av tullar). I detta kapitel avses med ursprung att varan uppfyller ursprungsreglerna i bilaga II (Definition av begreppet ”ursprungsprodukter” och metoder för administrativt samarbete).([1])

2. För varje vara ska den bastullsats på vilken de gradvisa sänkningarna ska tillämpas i enlighet med punkt 1 vara den som anges i tidsplanerna.

3. Om en part efter dagen för detta avtals ikraftträdande sänker sina gällande tullsatser

([1]) I detta avtal ska begreppen *vara* och *produkt* anses vara likvärdiga, om inte annat anges.

för mest gynnad nation, ska den tullsatsen tillämpas om och så länge den är lägre än den tullsats som beräknas i enlighet med den partens tidsplan.

4. Fem år efter detta avtals ikraftträdande ska parterna på en parts begäran samråda för att överväga ett påskyndande och en utvidgad omfattning av avvecklingen av importtullarna mellan parterna. En överenskommelse mellan parterna om att påskynda avvecklingen av eller att avskaffa en tull på en vara ska ersätta den tullsats eller tullkategori som fastställs i enlighet med deras tidsplaner för den varan.

Artikel 84

Frysningsklausul

Ingen av parterna får höja en befintlig tull eller införa en ny tull på en vara med ursprung i den andra parten ([1]). Detta ska inte hindra en part från att

a) höja en tull till den nivå som fastställs i dess tidsplan efter en ensidig sänkning,

b) behålla eller höja en tull som godkänts av WTO:s tvistelösningsorgan, eller

c) höja bastullsatserna för undantagna varor i syfte att uppnå en gemensam yttre tulltaxa.

AVSNITT C

Icke-tariffära åtgärder

Artikel 85

Nationell behandling

Parterna ska medge varor från den andra parten nationell behandling i enlighet med artikel III i Gatt 1994 med tolkningsanmärkningar. I detta syfte har artikel III i Gatt 1994 med tolkningsanmärkningar införlivats i detta avtal och utgör en integrerad del av det ([2]).

Artikel 86

Import- och exportrestriktioner

Ingen av parterna får anta eller bibehålla förbud eller restriktioner vid import av en vara från den andra parten eller vid export eller försäljning för export av en vara avsedd för den andra partens territorium, om inget annat anges i detta avtal eller i enlighet med artikel XI i Gatt 1994 med tolkningsanmärkningar. I detta syfte har artikel XI i Gatt 1994 med tolkningsanmärkningar införlivats i detta avtal och utgör en integrerad del av det ([3]).

Artikel 87

Avgifter och andra pålagor vid import och export

Parterna ska i enlighet med artikel VIII.1 i Gatt 1994 med tolkningsanmärkningar se till att alla slags avgifter och pålagor (bortsett från tullar, pålagor som motsvarar en intern skatt eller andra interna avgifter som tillämpas i överensstämmelse med artikel 85 i detta kapitel samt antidumpnings- och utjämningstullar som tillämpas i enlighet med en parts inhemska lagstiftning och i överensstämmelse med kapitel 2 (Handelspolitiska åtgärder) i denna avdelning) som påförs vid eller i samband med import eller export till sitt belopp begränsas till den ungefärliga kostnaden för de tillhandahållna tjänsterna och inte utgör ett indirekt skydd för inhemska varor eller en beskattning av import eller export för fiskala ändamål.

Artikel 88

Tullar eller skatter vid export

Om inte annat anges i detta avtal, får ingen av parterna bibehålla eller införa några tullar eller skatter som påförs vid eller i samband med export av varor till den andra parten.

([1]) För varor som inte omfattas av förmånsbehandling avses med tull den bastullsats som anges i respektive parts tidsplaner.

([2]) Parterna erkänner att artikel 158 i avdelning II kapitel 6 (Undantag beträffande varor) också är tillämplig på denna artikel.

([3]) Parterna erkänner att artikel 158 i avdelning II kapitel 6 (Undantag beträffande varor) också är tillämplig på denna artikel.

AVSNITT D

JORDBRUK

Artikel 89

Exportsubventioner för jordbruksprodukter

1. I denna artikel ska exportsubventioner ha den innebörd som begreppet har i artikel 1 e i WTO-avtalet om jordbruk (nedan kallat *jordbruksavtalet*), inbegripet eventuella ändringar av den artikeln.

2. Parterna delar målet att samarbeta inom WTO för att säkerställa ett parallellt avskaffande av alla former av exportsubventioner och inrättande av regler för alla exportåtgärder med motsvarande verkan. Exportåtgärder med motsvarande verkan inbegriper för detta ändamål exportkrediter, exportkreditgaranti- eller exportkreditförsäkringssystem, exporterande statliga handelsföretag och livsmedelsbistånd.

3. Ingen av parterna får bibehålla, införa eller återinföra exportsubventioner på jordbruksprodukter som är avsedda för den andra partens territorium och som

a) omfattas av en fullständig och omedelbar liberalisering i enlighet med bilaga I (Avveckling av tullar), eller

b) omfattas av en fullständig men inte omedelbar liberalisering och av en tullfri kvot vid detta avtals ikraftträdande i enlighet med bilaga I (Avveckling av tullar), eller

c) omfattas av förmånsbehandling enligt detta avtal av produkter som omfattas av HS-nummer 0402 eller 0406 och av en tullfri kvot.

4. Om en part bibehåller, inför eller återinför exportsubventioner i något av de fall som anges i punkt 3 a–c får den drabbade/importerande parten tillämpa en tilläggstull som höjer tullarna på import av den varan upp till nivån för antingen den gällande tullsatsen för mest gynnad nation (MGN) eller bastullsatsen i bilaga I (Avveckling av tullar), beroende på vilken som är lägst, så länge exportsubventionen bibehålls.

5. När det gäller produkter som omfattas av en fullständig liberalisering under en övergångsperiod i enlighet med bilaga I (Avveckling av tullar) och som inte omfattas av en tullfri kvot vid ikraftträdandet, får ingen av parterna bibehålla, införa eller återinföra exportsubventioner vid övergångsperiodens slut.

AVSNITT E

Fiske, vattenbruk, hantverksprodukter och ekologiska produkter

Artikel 90

Tekniskt samarbete

Tekniska samarbets- och biståndsåtgärder i syfte att öka handeln med fiskeri- och vattenbruksprodukter, hantverksprodukter och ekologiska produkter mellan parterna fastställs i artiklarna 59, 60 och 61 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

AVSNITT F

Institutionella bestämmelser

Artikel 91

Underkommittén för marknadstillträde för varor

1. Parterna inrättar härmed en underkommitté för marknadstillträde för varor i enlighet med artikel 348 och såsom fastställs i bilaga XXI (Underkommittéer).

2. Underkommitténs uppgifter ska inbegripa att

a) övervaka att detta kapitel tillämpas och förvaltas korrekt,

b) utgöra ett forum för samråd om tolkning och tillämpning av detta kapitel,

c) granska förslag från parterna om att påskynda avvecklingen av tullar och att inkludera varor i tidsplanerna,

d) lämna relevanta rekommendationer till associeringskommittén beträffande frågor inom sitt behörighetsområde, och

e) behandla andra frågor på uppdrag av associeringskommittén.

KAPITEL 2

Handelspolitiska åtgärder

A V S N I T T A

A n t i d u m p n i n g s - o c h u t j ä m n i n g s å t g ä r d e r

Artikel 92

Allmänna bestämmelser

1. Parterna ska behålla sina rättigheter och skyldigheter enligt WTO-avtalet om tillämpning av artikel VI i allmänna tull- och handelsavtalet 1994 (nedan kallat *antidumpningsavtalet*), WTOavtalet om subventioner och utjämningsåtgärder (nedan kallat *subventionsavtalet*) och WTO-avtalet om ursprungsregler (nedan kallat *avtalet om ursprungsregler*).

2. Om antidumpnings- eller utjämningsåtgärder kan införas både regionalt och nationellt ska parterna se till att regionala och nationella myndigheter inte tillämpar antidumpnings- eller utjämningsåtgärder samtidigt på samma produkt.

Artikel 93

Öppenhet och rättssäkerhet

1. Parterna är överens om att handelspolitiska åtgärder ska användas i full överensstämmelse med WTO:s krav och ska bygga på ett rättvist och öppet system.

2. Parterna erkänner fördelarna med rättssäkerhet och förutsägbarhet för de ekonomiska aktörerna och ska säkerställa att deras respektive inhemska lagstiftning om antidumpningsoch utjämningsåtgärder i förekommande fall är och förblir harmoniserad och fullt förenlig med WTO-lagstiftningen.

3. Utan hinder av artikel 6.9 i antidumpningsavtalet och artikel 12.8 i subventionsavtalet är det önskvärt att parterna omedelbart efter ett införande av provisoriska åtgärder säkerställer en fullständig och ändamålsenlig redogörelse för de väsentliga omständigheter och överväganden som ligger till grund för beslutet att vidta åtgärder, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 6.5 i antidumpningsavtalet och artikel 12.4 i subventionsavtalet. Redogörelserna ska göras skriftligen och lämnas till berörda parter i så god tid att de kan försvara sina intressen.

4. Parterna ska på begäran av de berörda parterna ge dem möjlighet att höras, så att de kan lämna synpunkter under undersökningar avseende antidumpnings- eller utjämningsåtgärder. Detta ska inte i onödan försena genomförandet av undersökningarna.

Artikel 94

Beaktande av allmänintresset

En part får välja att inte tillämpa antidumpnings- eller utjämningsåtgärder i de fall där man, utifrån de uppgifter som erhållits under undersökningens gång, tydligt kan dra slutsatsen att det inte ligger i allmänintresset att vidta sådana åtgärder.

Artikel 95

Regel om lägsta tull

Om en part beslutar att införa en antidumpnings- eller utjämningstull, får storleken på denna tull inte överstiga dumpningsmarginalen eller marginalen för de utjämningsbara subventionerna, men det är önskvärt att tullen är lägre än denna marginal om den lägre tullen är tillräcklig för att avhjälpa skadan för den inhemska industrin.

Artikel 96

Orsakssamband

För att införa antidumpnings- eller utjämningsåtgärder ska de utredande myndigheterna i enlighet med artikel 3.5 i antidumpningsavtalet och artikel 15.5 i subventionsavtalet separera och särskilja alla kända faktorers skadevållande verkan från den dumpade eller subventionerade importens skadevållande verkan när de visar orsakssambandet mellan den dumpade importen och skadan för den inhemska industrin.

Artikel 97

Kumulativ bedömning

Om import från mer än ett land samtidigt omfattas av undersökningar avseende antidumpnings- eller utjämningstull, ska EU-partens utredande myndighet med särskild omsorg granska om en kumulativ bedömning av effekterna av importen från någon av CA-partens republiker är lämplig med hänsyn till villkoren för inbördes konkurrens mellan de importerade produkterna och villkoren för konkurrens mellan de importerade produkterna och den likadana inhemska produkten.

Artikel 98

Undantag från tvistelösningsförfaranden

Parterna får inte tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal för frågor som uppkommer inom ramen för detta avsnitt.

AVSNITT B

Skyddsåtgärder

Underavsnitt B.1

Allmänna bestämmelser

Artikel 99

Förvaltning av skyddsåtgärdsförfaranden

1. Parterna ska säkerställa en enhetlig, opartisk och skälig förvaltning av sina lagar, andra författningar, beslut och avgöranden som reglerar förfarandena för tillämpning av skyddsåtgärder.

2. Parterna ska vid skyddsåtgärdsförfaranden enligt detta avsnitt ge en behörig utredande myndighet i uppdrag att fastställa allvarlig skada eller risk för allvarlig skada. Fastställandena ska vara föremål för prövning av allmänna domstolar eller förvaltningsdomstolar i den omfattning som fastställs i den inhemska lagstiftningen.

3. Parterna ska införa eller bibehålla rättvisa, snabba, öppna och effektiva skyddsåtgärdsförfaranden enligt detta avsnitt.

Artikel 100

Icke-kumulation

Ingen av parterna får på samma produkt samtidigt tillämpa

a) en bilateral skyddsåtgärd enligt underavsnitt B.3 (Bilaterala skyddsåtgärder) i detta kapitel, och

b) en åtgärd enligt artikel XIX i Gatt 1994, WTO-avtalet om skyddsåtgärder (nedan kallat *avtalet om skyddsåtgärder*) eller artikel 5 i jordbruksavtalet.

Underavsnitt B.2

Multilaterala skyddsåtgärder

Artikel 101

Allmänna bestämmelser

Parterna behåller sina rättigheter och skyldigheter enligt artikel XIX i Gatt 1994, avtalet om skyddsåtgärder, artikel 5 i jordbruksavtalet och avtalet om ursprungsregler.

Artikel 102

Öppenhet

Utan hinder av artikel 101 ska den part som inleder en undersökning eller avser att vidta skyddsåtgärder på begäran av den andra parten omedelbart lämna en särskild skriftlig underrättelse med alla relevanta upplysningar, inbegripet, om relevant, om inledandet av en skyddsåtgärdsundersökning och de preliminära och slutgiltiga undersökningsresultaten.

Artikel 103

Undantag från tvistelösningsförfaranden

Parterna får inte tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X (Tviste-

lösning) i detta avtal för bestämmelser som avser rättigheter och skyldigheter enligt WTO som uppkommer inom ramen för detta underavsnitt.

Underavsnitt B.3

Bilaterala skyddsåtgärder

Artikel 104

Tillämpning av en bilateral skyddsåtgärd

1. Utan hinder av underavsnitt B.2 (Multilaterala skyddsåtgärder) får den importerande parten vidta lämpliga åtgärder i enlighet med villkoren och förfarandena i detta underavsnitt om en produkt med ursprung i en part till följd av sänkningen eller avskaffandet av en tull enligt detta avtal importeras till den andra partens territorium i sådana ökade mängder, i absoluta tal eller i förhållande till den inhemska produktionen, och under sådana omständigheter att det utgör en väsentlig orsak eller risk för allvarlig skada för inhemska producenter av likadana eller direkt konkurrerande produkter.

2. Om villkoren i punkt 1 är uppfyllda, får den importerande partens skyddsåtgärder endast bestå av ett av följande:

a) Tillfälligt upphävande av den ytterligare sänkningen av tullsatsen för den berörda produkten enligt detta avtal.

b) Höjning av tullsatsen för den berörda produkten till en nivå som inte överstiger den lägre av

i) den MGN-tullsats som tillämpas på produkten när åtgärden vidtas, eller

ii) den MGN-tullsats som tillämpades på produkten dagen omedelbart före dagen för detta avtals ikraftträdande.

3. För produkter som redan omfattades av en fullständig liberalisering före detta avtals ikraftträdande till följd av tullförmåner som beviljats före detta avtals ikraftträdande ska EUparten med särskild omsorg granska om den ökade importen är en följd av sänkningen eller avskaffandet av tullar enligt detta avtal.

4. Ingen av ovanstående åtgärder får tillämpas inom ramen för de tullfria förmånstullkvoter som beviljas enligt detta avtal.

Artikel 105

Villkor och begränsningar

1. En bilateral skyddsåtgärd får inte tillämpas

a) i större utsträckning och under längre tid än vad som är nödvändigt för att förhindra eller avhjälpa den situation som beskrivs i artikel 104 eller 109,

b) under längre tid än två år; denna period kan förlängas med ytterligare två år om den importerande partens behöriga myndigheter i enlighet med förfarandena i detta underavsnitt fastställer att åtgärden fortfarande är nödvändig för att förhindra eller avhjälpa de situationer som beskrivs i artikel 104 eller 109, förutsatt att skyddsåtgärdens totala tillämpningstid, inbegripet den ursprungliga tillämpningstiden och en eventuell förlängning av den, inte överstiger fyra år, eller

c) efter det att övergångsperioden har löpt ut, såvida inte den andra parten har gett sitt samtycke. Med *övergångsperiod* avses tio år från och med dagen för detta avtals ikraftträdande. För en vara för vilken tidsplanen i bilaga I (Avveckling av tullar) för den part som tillämpar åtgärden föreskriver en period för tullavveckling på tio år eller mer avses med *övergångsperiod* perioden för tullavveckling enligt den tidsplanen för denna vara, plus tre år.

2. När en part upphör att tillämpa en bilateral skyddsåtgärd, ska tullsatsen vara den tullsats som enligt partens tidsplan skulle ha gällt för varan.

Artikel 106

Provisoriska åtgärder

Under kritiska omständigheter där ett dröjsmål skulle vålla skada som skulle vara svår att avhjälpa, får en part provisoriskt tillämpa en bilateral skyddsåtgärd utan att uppfylla kraven i artikel 116.1 i detta kapitel sedan det preliminärt fastställts att det finns tydlig bevisning för att importen av en produkt med ursprung i den andra parten har ökat till följd av sänkningen eller avskaffandet av en tull enligt detta avtal och att denna

import orsakar eller riskerar att orsaka de situationer som beskrivs i artikel 104 eller 109. Varaktigheten för en provisorisk åtgärd får inte överstiga 200 dagar, och under denna tid ska parten uppfylla de relevanta förfarandereglerna i underavsnitt B.4 (Förfaranderegler för bilaterala skyddsåtgärder). Parten ska skyndsamt betala tillbaka eventuella högre tullar om undersökningen enligt underavsnitt B.4 inte visar att kraven i artikel 104 är uppfyllda. Varaktigheten för en provisorisk åtgärd ska räknas som en del av den period som fastställs i artikel 105.1 b. Den berörda importerande parten ska underrätta den andra berörda parten när den vidtar sådana provisoriska åtgärder och utan dröjsmål hänskjuta ärendet till associeringskommittén för granskning om den andra parten begär detta.

Artikel 107

Kompensation och upphävande av medgivanden

1. En part som tillämpar en bilateral skyddsåtgärd ska samråda med den part vars produkter omfattas av åtgärden i syfte att gemensamt enas om lämplig handelsliberaliserande kompensation i form av medgivanden som har väsentligen likvärdiga handelseffekter. Parten ska ge tillfälle till sådant samråd senast 30 dagar efter införandet av den bilaterala skyddsåtgärden.

2. Om samrådet enligt punkt 1 inte leder till någon överenskommelse om handelsliberaliserande kompensation inom 30 dagar, får den part vars produkter omfattas av skyddsåtgärden upphäva tillämpningen av väsentligen likvärdiga handelsmedgivanden gentemot den part som tillämpar skyddsåtgärden.

Artikel 108

Tid mellan två åtgärder

Ingen skyddsåtgärd som avses i detta underavsnitt får tillämpas på import av en produkt som tidigare varit föremål för en sådan åtgärd, om inte en tidsperiod som motsvarar halva den tid som skyddsåtgärden tillämpades under närmast föregående period har förflutit.

Artikel 109

De yttersta randområdena

1. Om en produkt med ursprung i en eller flera av Capartens republiker importeras till territoriet för ett eller flera av EU-partens yttersta randområden i sådana ökade mängder och under sådana omständigheter att det orsakar eller riskerar att orsaka en allvarlig försämring av den ekonomiska situationen i det eller de av EU-partens yttersta randområden som berörs, får EU-parten efter att ha undersökt alternativa lösningar i undantagsfall vidta skyddsåtgärder som begränsas till det eller de berörda områdenas territorium.

2. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1 är övriga regler för bilaterala skyddsåtgärder som fastställs i detta underavsnitt tillämpliga även på skyddsåtgärder som införs enligt denna artikel.

3. Associeringsrådet kan diskutera om denna artikel även ska vara tillämplig på ytterst underutvecklade regioner i CA-partens republiker vid risk för eller vid en allvarlig försämring av den ekonomiska situationen i dessa regioner.

Underavsnitt B.4

Förfaranderegler för bilaterala skyddsåtgärder

Artikel 110

Tillämplig lagstiftning

När bilaterala skyddsåtgärder tillämpas, ska den behöriga utredande myndigheten följa bestämmelserna i detta underavsnitt, och i fall som inte omfattas av detta underavsnitt ska den behöriga utredande myndigheten tillämpa reglerna i den inhemska lagstiftningen.

Artikel 111

Inledande av ett förfarande

1. I enlighet med respektive parts inhemska lagstiftning kan den behöriga utredande myndigheten inleda ett skyddsåtgärdsförfa-

rande på eget initiativ, efter mottagande av uppgifter från en eller flera av Europeiska unionens medlemsstater eller efter mottagande av en skriftlig ansökan från enheter som anges i inhemsk lagstiftning. Om förfarandet inleds på grundval av en skriftlig ansökan, ska den enhet som lämnar in ansökan visa att den är representativ för den inhemska industri som framställer en vara som är likadan som eller direkt konkurrerar med den importerade varan.

2. När de skriftliga ansökningarna har lämnats in, ska de omedelbart göras tillgängliga för offentlig insyn, förutom konfidentiell information i dem.

3. När ett skyddsåtgärdsförfarande inleds, ska den behöriga utredande myndigheten offentliggöra ett tillkännagivande om inledande av förfarandet i partens officiella tidning. I tillkännagivandet ska det i förekommande fall anges vilken enhet som lämnat in den skriftliga ansökan, vilken importerad vara som omfattas av förfarandet och under vilket undernummer och vilken tullposition den klassificeras, vilket slags avgörande som ska träffas och när, tid och plats för den offentliga utfrågningen eller inom vilken tid berörda parter kan ansöka om att höras muntligen av den utredande myndigheten, inom vilken tid berörda parter kan lämna skriftliga synpunkter och uppgifter, var man kan ta del av den skriftliga ansökan och övriga icke-konfidentiella handlingar som lämnats in under förfarandet samt namn på och adress och telefonnummer till den instans som kan kontaktas för ytterligare information.

4. I fråga om ett skyddsåtgärdsförfarande som inletts på grundval av en skriftlig ansökan från en enhet som hävdar att den är representativ för den inhemska industrin, ska den behöriga utredande myndigheten offentliggöra det tillkännagivande som krävs enligt punkt 3 först efter en noggrann bedömning av om den skriftliga ansökan uppfyller kraven i den inhemska lagstiftningen.

Artikel 112

Undersökning

1. En part får endast vidta skyddsåtgärder efter det att partens behöriga utredande myndighet har genomfört en undersökning i enlighet med förfarandena i detta underavsnitt. Undersökningen ska omfatta ett skäligt offentligt tillkännagivande till alla berörda parter och offentliga utfrågningar eller andra lämpliga medel varigenom importörer, exportörer och andra berörda parter kan lägga fram bevisning och synpunkter, inbegripet möjlighet att besvara andra parters inlagor.

2. Parterna ska se till att deras respektive behöriga utredande myndighet slutför en sådan undersökning inom tolv månader efter inledandet.

Artikel 113

Bevisning för skada och orsakssamband

1. Under förfarandet ska den behöriga utredande myndigheten bedöma alla relevanta objektiva och kvantifierbara faktorer som har betydelse för den inhemska industrins situation, i synnerhet hur snabbt och hur mycket importen av den berörda varan ökat i absoluta tal eller i förhållande till den inhemska produktionen, den andel av den inhemska marknaden som den ökade importen tagit och förändringar i försäljning, produktion, produktivitet, kapacitetsutnyttjande, vinst och förlust samt sysselsättning.

2. Ett fastställande av om den ökade importen har orsakat eller riskerar att orsaka de situationer som beskrivs i artikel 104 eller 109 ska endast göras om undersökningen på grundval av objektiv bevisning visar att det finns ett tydligt orsakssamband mellan den ökade importen av den berörda varan och de situationer som beskrivs i artikel 104 eller 109. Om andra faktorer än ökad import samtidigt orsakar de situationer som beskrivs i artikel 104 eller 109, ska skadan eller den allvarliga försämringen av den ekonomiska situationen inte tillskrivas den ökade importen.

Artikel 114

Utfrågningar

Under varje förfarande ska den behöriga utredande myndigheten

a) hålla en offentlig utfrågning, med rimligt varsel, så att alla berörda parter och eventuella representativa konsumentorganisationer har möjlighet att närvara personligen eller genom ombud för att lägga fram bevisning och höras om den allvarliga skadan eller risken för allvarlig skada samt om lämpliga åtgärder, eller

b) ge alla berörda parter möjlighet att höras om de inom den tid som fastställs i tillkännagivandet om inledande har lämnat in en skriftlig ansökan som visar att de faktiskt torde påverkas av undersökningsresultatet och att det finns särskilda skäl att höra dem muntligen.

Artikel 115

Konfidentiella uppgifter

Uppgifter som till sin natur är konfidentiella eller som lämnas konfidentiellt ska, om skäl till detta redovisas, behandlas som sådana av den behöriga utredande myndigheten. Sådana uppgifter ska inte lämnas ut utan tillstånd av den part som lämnat dem. Parter som lämnar konfidentiella uppgifter kan anmodas att lämna icke-konfidentiella sammanfattningar av dem eller, om dessa parter uppger att uppgifterna inte kan sammanfattas, skälen till varför en sammanfattning inte kan lämnas. Om den behöriga utredande myndigheten anser att en begäran om konfidentiell behandling inte är motiverad och om den berörda parten inte vill offentliggöra uppgifterna eller godkänna att de offentliggörs i allmän eller sammanfattad form, får dock myndigheten bortse från uppgifterna, om det inte på ett för myndigheten tillfredsställande sätt ur lämpliga källor kan visas att uppgifterna är riktiga.

Artikel 116

Underrättelse och offentliggörande

1. Om en part anser att en av de omständigheter som anges i artikel 104 eller 109 föreligger, ska den utan dröjsmål hänskjuta ärendet till associeringskommittén för granskning. Associeringskommittén kan utfärda nödvändiga rekommendationer för att avhjälpa den situation som har uppkommit. Om associeringskommittén inte har utfärdat någon rekommendation som syftar till att avhjälpa situationen och ingen annan tillfredsställande lösning har nåtts inom 30 dagar efter det att ärendet hänskjutits till associeringskommittén, får den importerande parten vidta lämpliga åtgärder för att avhjälpa situationen i enlighet med detta underavsnitt.

2. Den behöriga utredande myndigheten ska förse den exporterande parten med alla relevanta uppgifter, som ska omfatta bevisning för den skada eller allvarliga försämring av den ekonomiska situationen som orsakats av den ökade importen, en noggrann beskrivning av den berörda produkten och de föreslagna åtgärderna, den föreslagna tidpunkten för införande och den förväntade varaktigheten.

3. Den behöriga utredande myndigheten ska också offentliggöra sina resultat och motiverade slutsatser beträffande alla relevanta sakliga och rättsliga aspekter i partens officiella tidning, inbegripet en beskrivning av den importerade varan och den situation som har gett upphov till införandet av åtgärder i enlighet med artikel 104 eller 109, orsakssambandet mellan denna situation och den ökade importen samt åtgärdernas form, nivå och varaktighet.

4. Den behöriga utredande myndigheten får inte lämna ut några uppgifter som lämnats i enlighet med åtaganden om konfidentiell behandling som gjorts under förfarandet.

KAPITEL 3

Tullar och handelslättnader

Artikel 117

Mål

1. Parterna erkänner vikten av tull- och handelslättnadsfrågor i utvecklingen av den globala handelsmiljön. Parterna är överens om att stärka samarbetet inom detta område

för att säkerställa att de relevanta lagarna och förfarandena samt de relevanta myndigheternas administrativa kapacitet uppfyller målen om effektiv kontroll och främjande av handelslättnader och bidrar till att främja utvecklingen och den regionala integrationen i CA-partens republiker.

2. Parterna erkänner att legitima mål om allmän ordning, inbegripet avseende säkerhet och förebyggande av bedrägeri, inte på något sätt får åsidosättas.

Artikel 118

Tull och handelsrelaterade förfaranden

1. Parterna är överens om att deras respektive tullagstiftning, tullbestämmelser och tullförfaranden ska bygga på

a) internationella instrument och standarder på tullområdet, bl.a. WCO:s ramverk av standarder för att säkra och underlätta världshandeln och den internationella konventionen om systemet för harmoniserad varubeskrivning och kodifiering,

b) skydd och underlättande av laglig handel genom effektiv tillsyn och efterlevnad av kraven i tullagstiftningen,

c) lagstiftning som undviker onödiga eller diskriminerande belastningar, som skyddar mot tullbedrägeri och som föreskriver ytterligare lättnader vid en hög nivå av efterlevnad,

d) tillämpning av moderna tullmetoder, inbegripet riskhantering, förenklade förfaranden för införsel och frigörande av varor, kontroller efter frigörande och metoder för företagsrevision,

e) ett system med bindande avgöranden i tullfrågor, särskilt om tulltaxeklassificering och ursprungsregler, i enlighet med reglerna i parternas lagstiftning,

f) en successiv utveckling av system, inbegripet sådana som bygger på informationsteknik, för att underlätta elektroniskt datautbyte inom tullförvaltningarna och med andra berörda offentliga institutioner,

g) regler som säkerställer att påföljder vid smärre överträdelser av tullbestämmelser eller förfarandekrav är proportionerliga och icke-diskriminerande och att tillämpningen av dem inte ger upphov till omotiverade dröjsmål,

h) avgifter och pålagor som är rimliga och till sitt belopp begränsas till kostnaden för den tillhandahållna tjänsten i förbindelse med en viss transaktion och inte beräknas utifrån värdet; avgifter och pålagor får inte tas ut för konsulära tjänster, och

i) avskaffande av alla krav på obligatoriska kontroller före sändning enligt WTO-avtalet om kontroll före skeppning, eller andra kontroller som genomförs av privata företag på bestämmelseorten, före tullklarering.

2. Parterna är överens om att deras respektive tullagstiftning, tullbestämmelser och tullförfaranden i möjligaste mån ska bygga på relevanta delar av den internationella konventionen om förenkling och harmonisering av tullförfaranden i dess ändrade lydelse (den reviderade Kyotokonventionen) och dess bilagor.

3. I syfte att förbättra arbetsmetoderna och säkerställa ickediskriminering, öppenhet, effektivitet, integritet och ansvarighet i verksamheten ska parterna

a) i möjligaste mån vidta åtgärder för att minska, förenkla och standardisera de uppgifter och den dokumentation som tullmyndigheterna och andra berörda offentliga institutioner kräver,

b) när så är möjligt, förenkla krav och formaliteter när det gäller snabbt frigörande och snabb klarering av varor,

c) tillhandahålla effektiva, snabba, icke-diskriminerande och lättillgängliga förfaranden som i enlighet med respektive parts lagstiftning gör det möjligt att överklaga tullens administrativa åtgärder, avgöranden och beslut som påverkar import, export eller transitering av varor; eventuella pålagor ska stå i rimlig proportion till kostnaderna för överklagandeförfarandena, och

d) vidta åtgärder för att se till att de högsta integritetsstandarder upprätthålls.

4. Parterna ska se till att lagstiftningen om tullombud bygger på tydliga och proportionerliga regler. Om en part kräver att tullombud ska anlitas, kan juridiska personer använda sina egna interna tullombud som beviljats tillstånd för detta ändamål av den behöriga myndigheten. Denna bestämmelse på-

verkar inte parternas hållning i multilaterala förhandlingar.

Artikel 119

Transitering

1. Parterna ska säkerställa fri transitering genom sitt territorium i enlighet med principerna i artikel V i Gatt 1994.

2. Eventuella begränsningar, kontroller eller krav ska grundas på ett legitimt mål om allmän ordning, vara icke-diskriminerande och proportionerliga samt tillämpas på ett enhetligt sätt.

3. Utan att det påverkar legitim tullkontroll och övervakning av varor som transiteras ska parterna medge transittrafik till eller från en parts territorium en behandling som inte är mindre förmånlig än den som medges transittrafik genom deras territorium.

4. Parterna ska i överensstämmelse med principerna i artikel V i Gatt 1994 inrätta system som gör att varor kan transiteras utan att tull, transitavgifter eller andra avgifter påförs vid transitering, med undantag för avgifter för transport eller avgifter som står i rimlig proportion till de administrativa kostnader som transiteringen medför eller till kostnaden för de tillhandahållna tjänsterna, förutsatt att en lämplig garanti ställs.

5. Parterna ska främja och genomföra regionala system för transitering i syfte att minska handelshindren.

6. Parterna ska se till att alla berörda myndigheter och organ inom deras territorium samarbetar och samordnar sina insatser för att underlätta transittrafik och främja samarbetet över gränserna.

Artikel 120

Förbindelser med näringslivet

Parterna är överens om följande:

a) Att se till att alla lagar, förfaranden och avgifter och pålagor offentliggörs tillsammans med ytterligare nödvändig information, i möjligaste mån på elektronisk väg.

Parterna ska offentliggöra relevant information av administrativ karaktär, t.ex. krav och införselförfaranden för varor, tullkontorens öppettider och rutiner och kontaktpunkter för förfrågningar.

b) Att det finns ett behov av regelbundet samråd i god tid med företrädare för berörda parter om tullrelaterade lagstiftningsförslag och förfaranden. I detta syfte ska parterna inrätta lämpliga och regelbundna samrådsmekanismer.

c) Att tiden från det att nya eller ändrade lagar, förfaranden och avgifter eller pålagor offentliggörs till dess att de träder i kraft ska vara rimlig ([1]).

d) Att verka för samarbete med näringslivet genom användning av objektiva och allmänt tillgängliga förfaranden, såsom samförståndsavtal, baserade på dem som utfärdas av WCO.

e) Att se till att deras respektive tullkrav och tullförfaranden och relaterade krav och förfaranden fortsätter att tillgodose näringslivets behov, följer bästa praxis och fortsätter att begränsa handeln så lite som möjligt.

Artikel 121

Tullvärdeberäkning

WTO-avtalet om tillämpning av artikel VII i allmänna tull- och handelsavtalet 1994 (nedan kallat *avtalet om tullvärdeberäkning*) ska gälla för de regler om tullvärdeberäkning som tillämpas på ömsesidig handel mellan parterna.

Artikel 122

Riskhantering

Parterna ska använda riskhanteringssystem som gör det möjligt för tullmyndigheterna att koncentrera sin kontrollverksamhet på högriskvaror och som underlättar klareringen av och rörligheten för lågriskvaror.

([1]) I parter där offentliggörandet och ikraftträdandet enligt lag ska ske samtidigt, ska regeringen se till att aktörerna underrättas om nya åtgärder av det slag som avses i denna punkt i tillräckligt god tid i förväg.

Artikel 123

Underkommittén för tullar, handelslättnader och ursprungsregler

1. Parterna inrättar härmed en underkommitté för tullar, handelslättnader och ursprungsregler i enlighet med artikel 348 och såsom fastställs i bilaga XXI (Underkommittéer).

2. Underkommitténs uppgifter ska inbegripa att

a) övervaka genomförandet och förvaltningen av detta kapitel och av bilaga II (Definition av begreppet ”ursprungsprodukter” och metoder för administrativt samarbete) till detta avtal,

b) utgöra ett forum för samråd och diskussioner i alla tullfrågor, särskilt tullförfaranden, tullvärdeberäkning, tulltaxeordningar, tullnomenklatur, tullsamarbete och ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor,

c) utgöra ett forum för samråd och diskussioner i frågor som rör ursprungsregler och administrativt samarbete,

d) förbättra samarbetet om utarbetande, tillämpning och verkställande av tullförfaranden, ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor, ursprungsregler och administrativt samarbete,

e) behandla begäranden om ändring av ursprungsreglerna och lägga fram undersökningsresultaten och rekommendationerna för associeringskommittén,

f) utföra de uppgifter och de uppdrag som fastställs i bilaga II (Definition av begreppet ”ursprungsprodukter” och metoder för administrativt samarbete) till detta avtal,

g) förbättra samarbetet om kapacitetsuppbyggnad och tekniskt bistånd, och

h) behandla andra frågor på uppdrag av associeringskommittén.

3. Parterna kan komma överens om att hålla särskilda möten för tullsamarbete, ursprungsregler eller ömsesidigt administrativt bistånd.

Artikel 124

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller tullar och handelslättnader

De tekniska biståndsåtgärder som är nödvändiga för genomförandet av detta kapitel fastställs i artiklarna 53 och 54 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

KAPITEL 4

Tekniska handelshinder

Artikel 125

Mål

1. Målet med detta kapitel är att underlätta och öka varuhandeln genom att kartlägga, hindra och undanröja onödiga handelshinder mellan parterna, som kan uppkomma till följd av utarbetandet, fastställandet och tillämpningen av tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse inom ramen för villkoren i WTO-avtalet om tekniska handelshinder (nedan kallat *TBT-avtalet*).

2. Parterna förbinder sig att samarbeta för att stärka den regionala integrationen inom parterna i frågor som rör tekniska handelshinder.

3. Parterna förbinder sig att bygga upp och öka den tekniska kapaciteten i frågor som rör tekniska handelshinder i syfte att förbättra tillträdet till sina respektive marknader.

Artikel 126

Allmänna bestämmelser

Parterna bekräftar sina befintliga rättigheter och skyldigheter gentemot varandra enligt TBT-avtalet, som härmed införlivas i detta avtal och utgör en integrerad del av det. Parterna beaktar särskilt artikel 12 i TBT-avtalet om särskild och differentierad behandling.

Artikel 127

Tillämpningsområde och omfattning

1. Detta kapitel gäller för utarbetande, fastställande och tilllämpning av tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse, enligt defini-

tionerna i TBT-avtalet, som kan påverka varuhandeln mellan parterna.

2. Utan hinder av punkt 1 gäller detta kapitel inte för sanitära och fytosanitära åtgärder enligt definitionerna i bilaga A till WTO-avtalet om tillämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder (nedan kallat *SPS-avtalet*) eller för inköpsspecifikationer som utarbetats av offentliga organ för dessa organs produktionseller förbrukningskrav, som omfattas av del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal.

Artikel 128

Definitioner

I detta kapitel ska definitionerna i bilaga I till TBT-avtalet gälla.

Artikel 129

Tekniska föreskrifter

Parterna är överens om att på bästa sätt använda god regleringspraxis i enlighet med TBT-avtalet. Parterna är i synnerhet överens om att

a) använda relevanta internationella standarder som grund för tekniska föreskrifter, inbegripet förfaranden för bedömning av överensstämmelse, utom när sådana internationella standarder inte skulle vara ett effektivt eller lämpligt medel för att uppnå de legitima mål som eftersträvas, och när internationella standarder inte använts som grund, på begäran av den andra parten redogöra för skälen till att sådana standarder bedömts vara olämpliga eller ineffektiva för det eftersträvade målet,

b) främja utarbetandet av regionala tekniska föreskrifter som ska ersätta befintliga nationella tekniska föreskrifter, i syfte att underlätta handeln med och mellan parterna,

c) införa mekanismer för att ge den andra partens ekonomiska aktörer bättre information om tekniska föreskrifter (t.ex. genom en offentlig webbplats), och

d) på begäran och utan oskäligt dröjsmål lämna uppgifter och, när så är lämpligt, skriftliga riktlinjer om uppfyllande av deras tekniska föreskrifter till den andra parten eller dess ekonomiska aktörer.

Artikel 130

Standarder

1. Parterna bekräftar sin skyldighet enligt artikel 4.1 i TBTavtalet att säkerställa att deras standardiseringsorgan ansluter sig till och följer uppförandekoden för utarbetande, fastställande och tillämpning av standarder i bilaga 3 till TBT-avtalet.

2. Parterna förbinder sig att

a) säkerställa tillbörlig samverkan mellan tillsynsmyndigheter och nationella, regionala eller internationella standardiseringsorgan,

b) säkerställa tillämpningen av principerna i *Decision of the Committee on Principles for the Development of International Standards, Guides and Recommendations with relation to Articles 2, 5 and Annex 3 of the Agreement*, som antogs av WTO:s kommitté för tekniska handelshinder den 13 november 2000,

c) se till att deras standardiseringsorgan samarbetar så att det internationella standardiseringsarbetet där så är möjligt ligger till grund för utarbetandet av standarder på regional nivå,

d) främja utarbetandet av regionala standarder; när en regional standard fastställs ska den fullständigt ersätta alla befintliga nationella standarder,

e) utbyta information om parternas användning av standarder i samband med tekniska föreskrifter och såvitt det är möjligt föreskriva att standarderna inte ska göras obligatoriska, och

f) utbyta information och sakkunskap om internationella, regionala och nationella standardiseringsorgans arbete och i vilken utsträckning internationella standarder ligger till grund för deras nationella och regionala standarder samt allmän information om de samarbetsavtal som respektive part använder vid standardisering.

Artikel 131

Bedömning av överensstämmelse och ackreditering

1. Parterna är medvetna om att det finns en lång rad mekanismer för bedömning av överensstämmelse som ska underlätta godtagandet av produkter på parternas territorium, bl.a.

a) godtagande av en leverantörsförsäkran om överensstämmelse,

b) utnämnande av organ för bedömning av överensstämmelse etablerade på den andra partens territorium,

c) godtagande av resultaten av förfaranden för bedömning av överensstämmelse som genomförts av organ etablerade på den andra partens territorium, och

d) frivilliga överenskommelser mellan organ för bedömning av överensstämmelse på vardera partens territorium.

2. I enlighet med detta förbinder sig parterna att

a) i överensstämmelse med artikel 5.1.2 i TBT-avtalet kräva förfaranden för bedömning av överensstämmelse som inte är strängare än nödvändigt,

b) säkerställa att lagstiftningsåtgärder som vidtas av en part som godkänt flera organ för bedömning av överensstämmelse i enlighet med sin gällande inhemska lagstiftning inte begränsar aktörernas frihet att välja var de relevanta förfarandena för bedömning av överensstämmelse ska genomföras, och

c) utbyta information om ackrediteringspolicy och undersöka hur man på bästa sätt kan använda sig av de internationella standarderna för ackreditering och internationella avtal där parternas ackrediteringsorgan är delaktiga, t.ex. genom mekanismerna *i International Laboratory Accreditation Cooperation* (ILAC) och *International Accreditation Forum* (IAF).

Artikel 132

Särskild och differentierad behandling

I enlighet med bestämmelserna i artikel 126 i detta kapitel är parterna överens om att

a) se till att lagstiftningsåtgärder inte begränsar ingåendet av frivilliga avtal mellan organ för bedömning av överensstämmelse etablerade i CA-partens republiker respektive i EUparten och främja sådana organs medverkan i dessa avtal,

b) om en av parterna fastställer ett visst problem beträffande faktiska eller föreslagna tekniska föreskrifter, standarder eller förfaranden för bedömning av överensstämmelse som kan påverka handeln mellan parterna, får den exporterande parten begära förtydliganden och riktlinjer om hur den importerande partens åtgärder ska följas; den importerande parten ska omgående ägna begäran vederbörlig uppmärksamhet och beakta den exporterande partens farhågor,

c) den importerande parten på begäran av den exporterande parten ska åta sig att genom sina behöriga myndigheter omgående lämna information om de tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse som är tillämpliga på en varugrupp eller en viss vara vid dess marknadsföring på den importerande partens territorium, och

d) EU-parten i enlighet med artikel 12.3 i TBT-avtalet vid utarbetandet eller tillämpningen av tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse ska ta hänsyn till de särskilda utvecklingsbehov, finansiella behov och handelsbehov som CA-partens republiker har, för att säkerställa att de tekniska föreskrifterna, standarderna och förfarandena för bedömning av överensstämmelse inte skapar onödiga hinder för deras export.

Artikel 133

Samarbete och tekniskt bistånd

Parterna är överens om att det ligger i deras gemensamma intresse att främja initiativ för ömsesidigt samarbete och tekniskt bistånd i frågor som rör tekniska handelshinder. Parterna har därför fastställt ett antal samarbetsaktiviteter, som anges i artikel 57 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

Artikel 134

Samarbete och regional integration

Parterna är överens om att samarbete mellan nationella och regionala myndigheter som handlägger frågor som rör tekniska handelshinder, både inom den offentliga och den privata sektorn, är viktigt för att underlätta handeln inom regionerna och mellan parterna. Parterna förbinder sig därför att vidta gemensamma åtgärder som kan omfatta följande:

a) Att stärka samarbetet om standarder, tekniska föreskrifter, metrologi, ackreditering och bedömning av överensstämmelse för att öka den ömsesidiga förståelsen av varandras system och inom områden av gemensamt intresse utforska initiativ till handelslättnader som leder till en tillnärmning av kraven i deras föreskrifter. De kan i detta syfte inleda dialoger om reglering på såväl övergripande som sektorsspecifik nivå.

b) Att sträva efter att fastställa, utveckla och främja handelsunderlättande initiativ som kan omfatta, men inte är begränsade till, att

i) stärka regleringssamarbetet, t.ex. genom att utbyta information, sakkunskap och uppgifter, samt vetenskapligt och tekniskt samarbete för att förbättra insyn och samråd när tekniska föreskrifter utarbetas och utnyttja regleringsresurserna på ett effektivt sätt,

ii) förenkla förfarandena och kraven, och

iii) främja och uppmuntra bilateralt samarbete mellan deras respektive offentliga eller privata organ som ansvarar för metrologi, standardisering, provning, certifiering och ackreditering.

c) En part ska, på begäran, vederbörligen beakta förslag om samarbete från den andra parten enligt villkoren i detta kapitel.

Artikel 135

Öppenhet och anmälningsförfaranden

Parterna är överens om att

a) fullgöra sina förpliktelser avseende öppenhet enligt TBT-avtalet och tidigt förvarna om införandet av tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse som väsentligt påverkar handeln mellan parterna och, när sådana tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse införs, medge tillräcklig tid mellan offentliggörandet och ikraftträdandet så att ekonomiska aktörer hinner anpassa sig till dem,

b) vid anmälningar enligt TBT-avtalet ge den andra parten minst 60 dagar efter anmälan för att lämna skriftliga synpunkter på förslaget, förutom när överhängande problem som gäller säkerhet, hälsa, miljöskydd eller nationell säkerhet uppstår eller riskerar att uppstå, och när det är praktiskt möjligt ta vederbörlig hänsyn till skäliga begäranden om förlängning av perioden för inlämnande av synpunkter; denna period ska förlängas om WTO:s kommitté för tekniska handelshinder rekommenderar detta, och

c) ta vederbörlig hänsyn till den andra partens synpunkter, när en del av processen för att utarbeta tekniska föreskrifter eller förfaranden för bedömning av överensstämmelse före WTOanmälningsförfarandet är öppet för offentligt samråd enligt respektive regions förfaranden, och på begäran skriftligen besvara den andra partens anmärkningar.

Artikel 136

Marknadsövervakning

Parterna förbinder sig att

a) utbyta åsikter om marknadsövervakning och tillsynsverksamhet, och

b) se till att de behöriga myndigheterna utför marknadsövervakningen på ett oberoende sätt, i syfte att undvika intressekonflikter.

Artikel 137

Avgifter

Parterna förbinder sig att se till att

a) avgifter som tas ut för bedömning av överensstämmelse för produkter med ursprung i den ena partens territorium är skäliga i förhållande till avgifter som tas ut för bedömning av överensstämmelse för likadana produkter med nationellt ursprung eller med ursprung i den andra partens territorium, med beaktande av kostnader för kommunikationer, transporter och annat som följer av att sökanden och det organ som bedömer överensstämmelsen är etablerade på olika platser,

b) en part ger den andra parten möjlighet att invända mot det belopp som tas ut för att bedöma produkters överensstämmelse, om avgiften är oskälig i förhållande till kostnaden för certifieringstjänsten och detta undergräver dess produkters konkurrenskraft, och

c) den förväntade handläggningstiden för obligatoriska bedömningar av överensstämmelse är rimlig och lika för importerade och inhemska varor.

Artikel 138

Märkning och etikettering

1. Parterna erinrar om att tekniska föreskrifter i enlighet med artikel 1 i bilaga 1 till TBT-avtalet kan innefatta eller enbart behandla märknings- eller etiketteringskrav och är överens om att de, när deras tekniska föreskrifter innehåller märknings- eller etiketteringskrav, ska iaktta principerna i artikel 2.2 i TBT-avtalet.

2. Parterna är i synnerhet överens om följande:

a) Parterna ska endast kräva sådan märkning eller etikettering som är relevant för produktens konsumenter eller användare eller som anger att produkten uppfyller de obligatoriska tekniska kraven ([1]).

b) Om det är nödvändigt med hänsyn till produkternas risk för människors, djurs eller växters liv eller hälsa, miljön eller den nationella säkerheten, får parterna

i) kräva att etiketter eller märkning godkänns, registreras eller certifieras som en förutsättning för försäljning på deras respektive marknader, eller

ii) införa krav på en etiketts fysiska egenskaper eller utformning, särskilt att informationen ska placeras på en viss del av produkten eller anges i ett visst format eller en viss storlek.

Ovanstående ska inte påverka åtgärder som parterna vidtar enligt sina interna bestämmelser för att kontrollera att etiketterna uppfyller de obligatoriska kraven och åtgärder som de vidtar för att kontrollera förfaranden som kan vara vilseledande för konsumenterna.

c) En part som kräver att ekonomiska aktörer använder ett unikt identifieringsnummer ska utan oskäligt dröjsmål och på icke-diskriminerande grund utfärda sådana nummer till den andra partens ekonomiska aktörer.

d) Förutsatt att det inte är vilseledande, motstridigt eller förvirrande i förhållande till den information som krävs i varornas bestämmelseland, ska parterna tillåta

i) information på andra språk utöver det språk som krävs i varornas bestämmelseland,

ii) internationella nomenklaturer, piktogram, symboler eller bilder, och

iii) information utöver den som krävs i varornas bestämmelseland.

e) Om detta inte äventyrar legitima mål enligt TBT-avtalet och uppgifterna kan nå konsumenterna som sig bör, ska parterna sträva efter att godta icke-permanenta eller avtagbara etiketter eller märkning eller etikettering som anges i den åtföljande dokumentationen i stället för att vara fysiskt anbringad på varan.

f) Parterna ska tillåta att etikettering och korrigering av etiketter sker i bestämmelselandet innan varorna marknadsförs.

3. Parterna är med beaktande av punkt 2 överens om att en part som kräver märkning eller etikettering av textilier, kläder eller skodon endast får kräva permanent märkning med följande:

a) För textilier och kläder: fiberinnehåll, ursprungsland, säkerhetsinstruktioner för särskilda användningsområden och skötselråd.

b) För skodon: huvuddelarnas dominerande material, säkerhetsinstruktioner för särskilda användningsområden och ursprungsland.

4. Parterna ska börja tillämpa bestämmelserna i denna artikel senast ett år efter detta avtals ikraftträdande.

Artikel 139

Underkommittén för tekniska handelshinder

1. Parterna inrättar härmed en underkommitté för tekniska handelshinder i enlighet

([1]) När märkning krävs för fiskala ändamål, ska detta krav utformas på ett sätt som inte är mer handelsbegränsande än vad som är nödvändigt för att uppnå ett legitimt mål.

med artikel 348 och såsom fastställs i bilaga XXI (Underkommittéer).

2. Underkommittén ska ha följande uppgifter:

a) Diskutera frågor som rör tillämpningen av detta kapitel och som skulle kunna påverka handeln mellan parterna.

b) Övervaka genomförandet och förvaltningen av detta kapitel, skyndsamt behandla alla frågor som någon av parterna tar upp beträffande utarbetande, fastställande, tillämpning och säkerställande av efterlevnaden av standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse samt på begäran av en av parterna samråda om frågor som uppkommer inom ramen för detta kapitel.

c) Främja utbyte av information om tekniska föreskrifter, standarder och förfaranden för bedömning av överensstämmelse.

d) Utgöra ett forum för diskussioner för att lösa problem eller frågor som hindrar eller begränsar handeln inom ramen för detta kapitels tillämpningsområde och mål.

e) Öka samarbetet vid utarbetande och förbättring av standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse, inbegripet utbyte av information mellan relevanta offentliga eller privata organ som arbetar med dessa frågor, och uppmuntra direkt samverkan mellan icke- statliga aktörer såsom standardiserings-, ackrediteringsoch certifieringsorgan.

f) Främja utbyte av information om arbetet inom icke-statliga, regionala och multilaterala forum som bedriver verksamhet som rör tekniska föreskrifter, standardisering och förfaranden för bedömning av överensstämmelse.

g) Undersöka hur handeln mellan parterna kan underlättas.

h) Rapportera om de samarbetsprogram som inrättas enligt artikel 57 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal, vad som uppnåtts genom dem och vilken effekt projekten har när det gäller att underlätta handeln och genomföra bestämmelserna i detta kapitel.

i) Se över detta kapitel mot bakgrund av utvecklingen inom ramen för TBT-avtalet.

j) Rapportera till associeringskommittén om genomförandet av bestämmelserna i detta kapitel, särskilt framsteg beträffande uppfyllandet av de fastställda målen och bestämmelserna om särskild och differentierad behandling.

k) Vidta andra åtgärder som parterna anser skulle hjälpa dem att genomföra detta kapitel.

l) Inleda dialoger mellan regleringsorgan i enlighet med artikel 134 a i detta kapitel och när så är lämpligt inrätta arbetsgrupper för att diskutera olika ämnen av intresse för parterna. Arbetsgrupperna kan omfatta eller samråda med icke-statliga experter och berörda parter.

m) Behandla andra frågor på uppdrag av associeringskommittén.

KAPITEL 5

Sanitära och fytosanitära åtgärder

Artikel 140

Mål

Målen med detta kapitel är att

a) skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa på parternas territorium samtidigt som handeln mellan dem underlättas inom ramen för genomförandet av detta kapitel,

b) samarbeta för att gå längre i genomförandet av SPS-avtalet,

c) säkerställa att sanitära och fytosanitära åtgärder inte skapar obefogade handelshinder mellan parterna,

d) beakta asymmetrin mellan regionerna,

e) öka samarbetet inom det sanitära och fytosanitära området i enlighet med del III i detta avtal, i syfte att stärka en parts kapacitet i sanitära och fytosanitära frågor och därigenom förbättra tillträdet till den andra partens marknad samtidigt som skyddsnivån för människor, djur och växter säkras, och

f) successivt införa ett interregionalt tillvägagångssätt vid handel med varor som omfattas av sanitära och fytosanitära åtgärder.

Artikel 141

Multilaterala rättigheter och skyldigheter

Parterna bekräftar sina rättigheter och skyldigheter enligt SPSavtalet.

Artikel 142

Tillämpningsområde

1. Detta kapitel gäller för alla sanitära och fytosanitära åtgärder som en part vidtar och som direkt eller indirekt kan påverka handeln mellan parterna.
2. Detta kapitel ska inte gälla för standarder, tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse enligt definitionerna i TBT-avtalet.
3. Detta kapitel ska dessutom gälla för samarbetet om djurskyddsfrågor.

Artikel 143

Definitioner

I detta kapitel ska definitionerna i bilaga A till SPS-avtalet gälla.

Artikel 144

Behöriga myndigheter

Parternas behöriga myndigheter är de myndigheter som är behöriga att genomföra detta kapitel i enlighet med bilaga VI (Behöriga myndigheter). Parterna ska i enlighet med artikel 151 i detta kapitel underrätta varandra om eventuella ändringar som gäller dessa behöriga myndigheter.

Artikel 145

Allmänna principer

1. De sanitära och fytosanitära åtgärder som parterna vidtar ska följa principerna i artikel 3 i SPS-avtalet.
2. Sanitära och fytosanitära åtgärder får inte användas för att skapa omotiverade handelshinder.
3. De förfaranden som fastställs inom ramen för detta kapitel ska tillämpas på ett öppet sätt, utan oskäligt dröjsmål och med villkor och krav, inbegripet kostnader, som inte ska vara högre än den faktiska kostnaden för tjänsten och som bör vara skäliga i förhållande till de avgifter som tas ut för likadana inhemska produkter från parterna.
4. Parterna ska använda varken de förfaranden som avses i punkt 3 eller begäranden om kompletterande uppgifter för att fördröja marknadstillträdet utan vetenskaplig och teknisk motivering.

Artikel 146

Importkrav

1. Den exporterande parten ska se till att produkter som exporteras till den importerande parten uppfyller dennas sanitära och fytosanitära krav.
2. Den importerande parten ska se till att dess importvillkor tillämpas på ett proportionerligt och icke-diskriminerande sätt.

Artikel 147

Handelslättnader

1. Förteckning över anläggningar:
a) Vid import av animaliska produkter ska den exporterande parten underrätta den importerande parten om sin förteckning över anläggningar som uppfyller den importerande partens krav.
b) På begäran av den exporterande parten, som åtföljs av lämpliga sanitära garantier, ska den importerande parten godkänna anläggningar enligt bilaga VII (Krav och bestämmelser för godkännande av anläggningar för produkter av animaliskt ursprung) som befinner sig på den exporterande partens territorium utan föregående inspektion av enskilda anläggningar. Godkännandet ska vara förenligt med kraven och bestämmelserna i bilaga VII och begränsas till de produktkategorier för vilka import är tillåten.
c) De sanitära garantier som avses i denna artikel kan omfatta relevanta och berättigade uppgifter för att garantera den sanitära statusen för de levande djur och de animala produkter som ska importeras.
d) Om inga ytterligare uppgifter begärs, ska den importerande parten vidta nödvändiga lagstiftningsåtgärder eller administrativa åtgärder i enlighet med sina tillämpliga rättsli-

ga förfaranden för att tillåta import på denna grund inom 40 arbetsdagar från mottagandet av den exporterande partens begäran åtföljd av lämpliga sanitära garantier.

e) Den importerande parten ska regelbundet lägga fram en förteckning över begäranden om godkännande som fått avslag, inbegripet uppgifter om den bristande överensstämmelse som avslaget grundar sig på.

2. Importkontroller och inspektionsavgifter: avgifter som påförs vid förfaranden för importerade produkter får endast täcka de kostnader som den behöriga myndigheten ådragit sig för att utföra importkontroller. De får inte vara högre än den faktiska kostnaden för tjänsten och ska vara skäliga i förhållande till avgifter som tas ut för likadana inhemska produkter.

Artikel 148

Kontroller

1. För att upprätthålla förtroendet för det effektiva genomförandet av bestämmelserna i detta kapitel har parterna rätt att inom kapitlets tillämpningsområde

a) i enlighet med riktlinjerna i bilaga VIII (Riktlinjer för kontroll) kontrollera hela eller delar av kontrollsystemet hos den andra partens myndigheter; kostnaderna för kontrollen ska bäras av den part som utför den, och

b) få information från den andra parten om dess kontrollsystem och resultaten från de kontroller som utförts enligt det systemet.

2. Parterna ska delge varandra resultaten och slutsatserna från de kontroller som utförts på den andra partens territorium och offentliggöra dem.

3. Om den importerande parten beslutar att göra ett kontrollbesök hos den exporterande parten, ska besöket anmälas till den andra parten minst 60 arbetsdagar innan kontrollen ska utföras, utom i nödfall eller om de berörda parterna kommer överens om något annat. Eventuella ändringar av besöket ska avtalas mellan de berörda parterna.

Artikel 149

Åtgärder som avser djurhälsa och växtskydd

1. Parterna ska erkänna begreppen *områden fria från växtskadegörare eller sjukdomar och områden med låg förekomst av växtskadegörare eller sjukdomar* i enlighet med SPS-avtalet samt standarderna, riktlinjerna och rekommendationerna från Världsorganisationen för djurhälsa (nedan kallad *OIE*) och den internationella växtskyddskonventionen (nedan kallad *IPPC*). Den underkommitté som avses i artikel 156 i detta kapitel får fastställa ytterligare detaljer för förfarandet för erkännande av sådana områden, med beaktande av SPS-avtalet och relevanta standarder, riktlinjer och rekommendationer från OIE och IPPC. Förfarandet ska omfatta situationer i samband med utbrott och förnyat angrepp.

2. Vid fastställande av områden fria från växtskadegörare eller sjukdomar och områden med låg förekomst av växtskadegörare eller sjukdomar ska parterna beakta faktorer såsom geografiskt läge, ekosystem, epidemiologisk övervakning och sanitära eller fytosanitära kontrollers effektivitet i områdena.

3. Parterna ska etablera ett nära samarbete om fastställande av områden fria från växtskadegörare eller sjukdomar och områden med låg förekomst av växtskadegörare eller sjukdomar för att bygga upp förtroende för respektive parts förfaranden för fastställande av sådana områden.

4. Vid fastställande av sådana områden, oavsett om det är första gången eller efter utbrott av en djursjukdom eller återinförande av en växtskadegörare, ska den importerande parten i princip grunda sitt eget fastställande av djurhälso- eller växtskyddsstatusen hos den exporterande parten eller delar av denna på de uppgifter som den exporterande parten lämnat i enlighet med SPS-avtalet samt OIE:s och IPPC:s relevanta standarder, riktlinjer och rekommendationer och beakta den exporterande partens fastställande.

5. Om den importerande parten inte godtar ovannämnda fastställande av den exporterande parten, ska den redogöra för skälen till det och vara beredd att inleda samråd.

6. Den exporterande parten ska lägga fram nödvändiga belägg för att objektivt bevisa för den importerande parten att områdena är och sannolikt kommer att förbli områden fria från växtskadegörare eller sjukdomar respektive

områden med låg förekomst av växtskadegörare eller sjukdomar. För detta ändamål ska den importerande parten på begäran beredas rimligt tillträde för inspektion, testning och andra relevanta förfaranden.

7. Parterna erkänner OIE:s princip om delområdesindelning och IPPC:s princip om produktionsplatser och produktionsställen fria från växtskadegörare. De ska beakta deras framtida rekommendationer i frågan, och den underkommitté som inrättas i artikel 156 i detta kapitel ska utfärda rekommendationer i enlighet med detta.

Artikel 150

Likvärdighet

Genom underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor, som inrättas genom artikel 156, kan parterna utarbeta bestämmelser om likvärdighet och ska utfärda rekommendationer i enlighet med förfarandena i de institutionella bestämmelserna i detta avtal.

Artikel 151

Öppenhet och utbyte av information

Parterna ska

a) eftersträva öppenhet i fråga om sanitära och fytosanitära åtgärder som är tillämpliga på handeln,

b) öka den ömsesidiga förståelsen av respektive parts sanitära och fytosanitära åtgärder och tillämpningen av dem,

c) utbyta information om frågor som rör utveckling och tilllämpning av sanitära och fytosanitära åtgärder som påverkar eller kan påverka handeln mellan parterna, i syfte att minimera deras negativa följder för handeln, och

d) på begäran av en part meddela vilka krav som gäller vid import av specifika produkter.

Artikel 152

Anmälan och samråd

1. En part ska inom tre arbetsdagar skriftligen till den andra parten anmäla allvarliga eller betydande risker för människors, djurs eller växters liv eller hälsa, inklusive nödsituationer som gäller livsmedel.

2. Anmälningarna ska göras till de kontaktpunkter som inrättas i bilaga IX (Kontaktpunkter och webbplatser). Med *skriftlig anmälan* avses en anmälan per post, fax eller e-post.

3. Om en part har allvarliga betänkligheter beträffande en risk för människors, djurs eller växters liv eller hälsa som rör produkter som det handlas med, ska samråd om situationen på begäran äga rum så snart som möjligt. Parterna ska i sådana fall sträva efter att lämna alla uppgifter som är nödvändiga för att undvika störningar i handeln.

4. Samråd enligt punkt 3 kan hållas via e-post, videokonferens eller telefonkonferens eller på annat sätt som parterna kommer överens om. Den part som begär samråd bör se till att det upprättas protokoll från samrådet, som ska godkännas formellt av parterna.

Artikel 153

Nödåtgärder

1. Vid allvarlig risk för människors, djurs eller växters liv eller hälsa får den importerande parten utan föregående anmälan vidta nödvändiga åtgärder för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa. För sändningar under transport mellan parterna ska den importerande parten överväga den lämpligaste och mest proportionerliga lösningen för att undvika onödiga störningar i handeln.

2. Den part som vidtar åtgärderna ska underrätta den andra parten så snart som möjligt, och under alla omständigheter senast en arbetsdag efter det att åtgärden vidtagits. Parterna får begära upplysningar om den sanitära och fytosanitära situationen samt de åtgärder som vidtagits, och parterna ska svara så snart de begärda upplysningarna finns tillgängliga.

3. På begäran av någon av parterna och i enlighet med bestämmelserna i artikel 152 i detta kapitel, ska parterna samråda om situationen inom 15 arbetsdagar efter anmälan. Samrådet ska hållas för att undvika onödiga störningar i handeln. Parterna kan överväga

alternativ för att underlätta genomförandet eller ersättandet av åtgärderna.

Artikel 154

Samarbete och tekniskt bistånd

1. De samarbets- och tekniska biståndsåtgärder som behövs för att genomföra detta kapitel fastställs i artikel 62 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

2. Parterna ska genom underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor, som inrättas i artikel 156 i detta kapitel, fastställa ett arbetsprogram, som omfattar fastställandet av det samarbete och tekniska bistånd som behövs för att bygga upp och/eller stärka parternas kapacitet i frågor om människors eller djurs hälsa, växtskydd och livsmedelssäkerhet av gemensamt intresse.

Artikel 155

Särskild och differentierad behandling

En republik i CA-parten får samråda direkt med EU-parten om den konstaterar ett visst problem i samband med en åtgärd som EU-parten föreslagit och som kan påverka deras handel. Vid sådant samråd kan besluten från WTO:s kommitté för sanitära och fytosanitära åtgärder, såsom dokument G/SPS/33 och ändringarna av det, användas som vägledning.

Artikel 156

Underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor

1. Parterna inrättar härmed en underkommitté för sanitära och fytosanitära frågor i enlighet med artikel 348 och såsom fastställs i bilaga XXI (Underkommittéer).

2. Underkommittén kan ta upp alla frågor som rör rättigheterna och skyldigheterna enligt detta kapitel. Den ska särskilt ha följande ansvarsområden och uppgifter:

a) Rekommendera att nödvändiga förfaranden eller ordningar för genomförandet av detta kapitel utarbetas.

b) Övervaka framstegen i genomförandet av detta kapitel.

c) Utgöra ett forum för att diskutera problem som uppstår i samband med tillämpningen av vissa sanitära eller fytosanitära åtgärder, i syfte att finna för båda parter godtagbara alternativ. För detta ändamål ska underkommittén på begäran av en part sammankallas till ett brådskande möte för att hålla samråd.

d) Vid behov hålla samråd enligt artikel 155 i detta kapitel om särskild och differentierad behandling.

e) Vid behov hålla samråd enligt artikel 157 i detta kapitel om lösning av tvister som uppkommer inom ramen för detta kapitel.

f) Främja samarbete om djurskydd mellan parterna.

g) Behandla andra frågor på uppdrag av associeringskommittén.

3. Underkommittén ska vid sitt första möte enas om sin arbetsordning för godkännande av associeringskommittén.

Artikel 157

Tvistelösning

1. Om en part anser att en åtgärd som den andra parten vidtagit strider eller kan strida mot skyldigheterna enligt detta kapitel, kan den begära tekniskt samråd i den underkommitté som inrättas i artikel 156. De behöriga myndigheter som anges i bilaga VI (Behöriga myndigheter) ska underlätta samrådet.

2. Om inte parterna i tvisten kommer överens om något annat, ska, när en tvist är föremål för samråd i underkommittén enligt punkt 1, det samrådet ersätta samråd enligt artikel 310 i del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal. Samråd i underkommittén ska anses vara avslutade inom 30 dagar efter den dag då begäran ingavs, såvida inte de samrådande parterna kommer överens om att fortsätta samrådet. Samrådet kan hållas via telefonkonferens eller videokonferens eller på annat sätt som parterna kommer överens om.

KAPITEL 6

Undantag beträffande varor

Artikel 158

Allmänna undantag

1. Artikel XX i Gatt 1994 med tolkningsanmärkningar har införlivats i detta avtal och utgör en integrerad del av det.

2. Parterna erkänner att artikel XX b i Gatt 1994 även kan tillämpas på miljöåtgärder som är nödvändiga för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa och att artikel XX g i Gatt 1994 gäller för åtgärder som avser bevarandet av levande och icke-levande uttömliga naturtillgångar.

3. Parterna erkänner att en exporterande part som avser att vidta åtgärder enligt artikel XX i och j i Gatt 1994, på begäran av en part och innan den vidtar några åtgärder, ska förse den andra parten med alla relevanta upplysningar. Parterna kan komma överens om vilka medel som är nödvändiga för att avhjälpa de förhållanden som gör åtgärderna nödvändiga. Om ingen överenskommelse nås inom 30 dagar, får den exporterande parten vidta åtgärder i enlighet med denna artikel beträffande export av den berörda produkten. När särskilda och kritiska omständigheter som kräver ett omedelbart ingripande medför att upplysningar eller en utredning i förväg inte är möjliga, får den part som avser att vidta åtgärderna genast tilllämpa de försiktighetsåtgärder som är nödvändiga för att hantera situationen och ska i så fall omedelbart underrätta den andra parten om detta.

AVDELNING III

ETABLERING, HANDEL MED TJÄNSTER OCH ELEKTRONISK HANDEL

KAPITEL 1

Allmänna bestämmelser

Artikel 159

Mål, tillämpningsområde och omfattning

1. Parterna, som bekräftar sina åtaganden enligt WTO-avtalet, fastställer härmed de nödvändiga bestämmelserna för en gradvis liberalisering av etablering och handel med tjänster samt för samarbete om elektronisk handel (nedan kallad *e-handel*).

2. Inget i denna avdelning ska tolkas som att det kräver privatisering av offentliga företag eller allmännyttiga tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller innebär några skyldigheter när det gäller offentlig upphandling.

3. Bestämmelserna i denna avdelning ska inte gälla för subventioner som parterna beviljar.

4. I enlighet med bestämmelserna i denna avdelning behåller parterna rätten att reglera och att införa nya föreskrifter för att uppnå legitima nationella politiska mål.

5. Denna avdelning ska inte gälla för åtgärder som påverkar fysiska personer som söker tillträde till en parts arbetsmarknad och inte heller för åtgärder som rör medborgarskap, bosättning eller fast anställning.

6. Inget i denna avdelning ska hindra en part från att tilllämpa åtgärder för att reglera fysiska personers inresa till eller tillfälliga vistelse på dess territorium, inbegripet sådana åtgärder som är nödvändiga för att skydda gränsernas integritet och se till att fysiska personers förflyttning över dessa sker i ordnade former, förutsatt att åtgärderna inte tillämpas på ett sådant sätt att de upphäver eller minskar de förmåner som tillkommer en part enligt villkoren i ett särskilt åtagande ([1]).

Artikel 160

Definitioner

I denna avdelning gäller följande definitioner:

a) *åtgärd*: en parts åtgärder, i form av lagar, andra författningar, regler, förfaranden, beslut och administrativa handlingar eller i någon annan form.

b) *åtgärder som införs eller bibehålls av en part*: åtgärder vidtagna av

i) centrala, regionala eller lokala politiska beslutsförsamlingar eller myndigheter, och

([1]) Enbart det faktum att visum krävs för fysiska personer från vissa länder, men inte från andra, ska inte anses upphäva eller minskaförmåner enligt villkoren i ett särskilt åtagande.

ii) icke-statliga organ vid utövandet av befogenheter som centrala, regionala eller lokala politiska beslutsförsamlingar eller myndigheter har delegerat till dem.

c) *fysisk person från en part*: en medborgare i en av Europeiska unionens medlemsstater eller i en av CA-partens republiker i enlighet med deras respektive lagstiftning.

d) *juridisk person*: ett rättssubjekt som bildats i laga ordning eller på annat sätt organiserats enligt gällande lag, antingen för vinständamål eller i annat syfte, antingen privatägt eller i offentlig ägo, inbegripet bolag, stiftelser, handelsbolag, samriskföretag, enskilda näringsidkare och föreningar.

e) *juridisk person från EU-parten* eller *juridisk person från en av CA-partens republiker*: en juridisk person som bildats i enlighet med lagstiftningen i en av Europeiska unionens medlemsstater respektive en av CA-partens republiker och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet på EU-partens territorium respektive territoriet för en av CA-partens republiker.

Om den juridiska personen endast har sitt säte eller huvudkontor på EU-partens territorium respektive territoriet för en av CA-partens republiker, ska den inte betraktas som en juridisk person från EU-parten respektive en juridisk person från en av CA-partens republiker såvida den inte har en omfattande affärsverksamhet på territoriet för en av Europeiska unionens medlemsstater respektive territoriet för en av CA-partens republiker ([1]).

f) Utan hinder av föregående led ska rederier som är etablerade utanför EU-parten eller CA-partens republiker och som kontrolleras av medborgare i en av Europeiska unionens medlemsstater respektive i en av CA-partens republiker omfattas av bestämmelserna i detta avtal, om deras fartyg är registrerade i enlighet med lagstiftningen i den medlemsstaten i Europeiska unionen respektive den republiken i CA-parten och seglar under en av Europeiska unionens medlemsstaters eller en av CA-partens republikers flagg.

Artikel 161

Samarbete om etablering, handel med tjänster och e-handel

Parterna är överens om att det ligger i deras gemensamma intresse att främja initiativ för ömsesidigt samarbete och tekniskt bistånd i frågor som rör etablering, handel med tjänster och e-handel. Parterna har därför fastställt ett antal samarbetsaktiviteter, som anges i artikel 56 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

KAPITEL 2

Etablering

Artikel 162

Definitioner

I detta kapitel gäller följande definitioner:

a) *filial till en juridisk person från en part*: en affärsverksamhet som inte är en juridisk person och som förefaller vara permanent, t.ex. en del av moderbolaget, som har en ledning och som är materiellt så utrustad att den kan stå i affärsförbindelse med tredje parter på så sätt att sådana tredje parter, trots vetskapen om att det eventuellt uppkommer ett rättsligt förhållande med moderbolaget, vars huvudkontor finns i utlandet, inte behöver vända sig direkt till moderbolaget utan kan vända sig till filialen.

b) *näringsverksamhet*: omfattar den verksamhet som omfattas av åtaganden i bilaga X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering). Näringsverksamhet omfattar inte verksamhet som bedrivs i samband med utövandet av statliga befogenheter, t.ex. verksamhet som inte bedrivs vare sig i kommersiellt syfte eller i konkurrens med en eller flera ekonomiska aktörer.

c) *etablering*:

([1]) I överensstämmelse med anmälan av EG-fördraget till WTO (WT/REG39/1) betraktar EU begreppet *faktisk och fortlöpande anknytning* till ekonomin i en medlemsstat i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 54 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) som likvärdigt med begreppet *omfattande affärsverksamhet* i artikel V.6 i Gats.

i) bildande, förvärv eller upprätthållande av en juridisk person ([1]), eller

ii) skapande eller upprätthållande av en filial eller ett representationskontor, på en parts territorium i syfte att bedriva näringsverksamhet.

d) *investerare från en part*: en fysisk eller juridisk person från en part som ämnar bedriva eller bedriver näringsverksamhet genom att inrätta en etablering.

e) *dotterbolag till en juridisk person från en part*: en juridisk person som i praktiken kontrolleras av en annan juridisk person från den parten ([2]).

Artikel 163

Omfattning

Detta kapitel gäller för åtgärder som parterna vidtar och som påverkar etablering ([3]) inom all näringsverksamhet enligt definitionen i artikel 162, med undantag för

a) utvinning, framställning och bearbetning av kärnmaterial,

b) tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel,

c) audiovisuella tjänster,

d) nationellt cabotage och cabotage på inre vattenvägar ([4]), och

e) nationella och internationella luftfartstjänster, såväl reguljär som icke-reguljär luftfart, och tjänster i direkt anslutning till utövandet av trafikrättigheter, med undantag för

i) reparation och underhåll av luftfartyg varvid luftfartyget tas ur drift,

ii) försäljning och marknadsföring av luftfartstjänster,

iii) tjänster som rör databokningssystem (CRS), och

iv) andra stödtjänster som underlättar flygbolagens verksamhet, enligt bilaga X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering).

Artikel 164

Marknadstillträde

1. I fråga om marknadstillträde genom etablering ska parterna medge etableringar och investerare från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som fastställs i de överenskomna villkoren och begränsningarna i de särskilda åtagandena i bilaga X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering).

2. Inom sektorer där åtaganden om marknadstillträde gjorts, definieras de åtgärder som en part inte får bibehålla eller införa, vare sig regionalt eller på hela sitt territorium, såvida inte annat anges i bilaga X, enligt följande:

a) Begränsningar av antalet etableringar genom numeriska kvoter, monopol, ensamrätt eller krav på prövning av det ekonomiska behovet.

b) Begränsningar av det totala värdet av transaktioner eller tillgångar genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet.

c) Begränsningar av det totala antalet transaktioner eller av den totala kvantiteten produktion uttryckt i angivna numeriska enheter genom kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet ([5]).

([1]) Med *bildande* och *förvärv* av en juridisk person avses även kapitalplacering i en juridisk person i syfte att upprätta eller vidmakthålla varaktiga ekonomiska förbindelser.

([2]) En juridisk person kontrolleras av en annan juridisk person om den senare har befogenhet att utse en majoritet av styrelseledamöterna eller på annat sätt lagenligt leda verksamheten.

([3]) Annat investeringsskydd än den behandling som följer av artikel 165, inbegripet förfaranden för tvistelösning mellan investerare och stater, omfattas inte av detta kapitel.

([4]) Utan att det påverkar vilken verksamhet som kan betraktas som cabotage enligt relevant inhemsk lagstiftning, omfattar nationellt cabotage enligt detta kapitel transport av passagerare eller varor mellan en hamn eller plats i en av CA-partens republiker eller en av Europeiska unionens medlemsstater och en annan hamn eller plats i samma republik i CA-parten eller samma medlemsstat i Europeiska unionen, inklusive på dess kontinentalsockel, och trafik som börjar och slutar i samma hamn eller på samma plats i en av CA-partens republiker eller en av Europeiska unionens medlemsstater.

([5]) Punkt 2 a, b och c omfattar inte åtgärder som vidtas för att begränsa produktionen av en jordbruksprodukt.

d) Begränsningar av deltagandet av utländskt kapital genom fastställande av en högsta andel utländskt andelsägande eller en övre gräns för det totala värdet av enskilda eller sammanlagda utländska investeringar.

e) Åtgärder som begränsar eller ställer krav på vissa typer av etablering (dotterbolag, filial, representationskontor) ([1]) eller samriskföretag genom vilka en investerare från den andra parten får bedriva näringsverksamhet.

Artikel 165

Nationell behandling

1. Inom de sektorer som anges i bilaga X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering) och med iakttagande av de villkor och förbehåll som fastställs där, ska parterna medge etableringar och investerare från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som parterna medger sina egna etableringar och investerare av samma slag.

2. En part kan uppfylla kravet i punkt 1 genom att medge etableringar och investerare från den andra parten antingen en till formen identisk behandling eller en till formen olik behandling i förhållande till den som parten medger sina egna etableringar och investerare av samma slag.

3. En till formen identisk eller en till formen olik behandling ska anses vara mindre förmånlig om den ändrar konkurrensvillkoren till förmån för etableringar eller investerare från parten i jämförelse med etableringar eller investerare av samma slag från den andra parten.

4. Särskilda åtaganden enligt denna artikel ska inte tolkas som att en part måste kompensera för inneboende konkurrensnackdelar som beror på de aktuella investerarnas utländska natur.

Artikel 166

Förteckningar över åtaganden

De sektorer där parterna har gjort åtaganden enligt detta kapitel samt de begränsningar, villkor och krav vid marknadstillträde och nationell behandling som genom förbehåll gäller för etableringar och investerare från den andra parten inom dessa sektorer anges i förteckningarna över åtaganden i bilaga X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering).

Artikel 167

Andra avtal

Inget i denna avdelning ska tolkas som att det begränsar rätten för investerare från parterna att åtnjuta en förmånligare behandling som föreskrivs i något befintligt eller framtida internationellt investeringsavtal i vilket en av Europeiska unionens medlemsstater och en av CA-partens republiker är part. Inget i detta avtal ska, direkt eller indirekt, vara föremål för förfaranden för tvistelösning mellan investerare och stater som fastställs i de avtalen.

Artikel 168

Översyn

Parterna förbinder sig att senast tre år efter detta avtals ikraftträdande och därefter med jämna mellanrum se över regelverket för investeringar, investeringsklimatet och investeringsflödet mellan dem, i överensstämmelse med sina internationella åtaganden.

KAPITEL 3

Gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster

Artikel 169

Omfattning och definitioner

1. Detta kapitel gäller för åtgärder som parterna vidtar och som påverkar det gränsöver-

([1]) Parterna kan vid bildande av en juridisk person enligt deras respektive lagstiftning kräva att investerarna väljer en viss juridisk form. I den mån sådana krav tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt behöver de inte anges i bilaga X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering) för att parterna ska få bibehålla eller införa dem.

skridande tillhandahållandet av tjänster inom alla tjänstesektorer, med undantag för

a) audiovisuella tjänster,

b) nationellt cabotage och cabotage på inre vattenvägar ([1]), och

c) nationella och internationella luftfartstjänster, såväl reguljär som icke-reguljär luftfart, och tjänster i direkt anslutning till utövandet av trafikrättigheter, med undantag för

i) reparation och underhåll av luftfartyg varvid luftfartyget tas ur drift,

ii) försäljning och marknadsföring av luftfartstjänster,

iii) tjänster som rör databokningssystem (CRS),

iv) andra stödtjänster som underlättar flygbolagens verksamhet, enligt bilaga XI (Förteckning över åtaganden i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster).

2. I detta kapitel gäller följande definitioner:

a) *gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster*: tillhandahållande av en tjänst

i) från den ena partens territorium till den andra partens territorium (leveranssätt 1),

ii) på den ena partens territorium till en tjänstekonsument från den andra parten (leveranssätt 2).

b) *tjänster*: varje tjänst inom varje sektor, utom tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter.

Med tjänst som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter avses varje tjänst som inte tillhandahålls vare sig på kommersiella grunder eller i konkurrens med en eller flera tjänsteleverantörer.

c) *tjänsteleverantör från en part*: en fysisk eller juridisk person från en part som ämnar tillhandahålla eller tillhandahåller en tjänst.

d) *tillhandahållande av en tjänst*: även produktion, distribution, marknadsföring, försäljning och leverans av en tjänst.

Artikel 170

Marknadstillträde

1. I fråga om marknadstillträde genom de leveranssätt som anges i artikel 169.2 a ska parterna medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som fastställs i de överenskomna villkoren och begränsningarna i de särskilda åtagandena i bilaga XI (Förteckning över åtaganden i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster).

2. Inom sektorer där åtaganden om marknadstillträde gjorts, definieras de åtgärder som en part inte får bibehålla eller införa, vare sig regionalt eller på hela sitt territorium, såvida inte annat anges i bilaga XI, enligt följande:

a) Begränsningar av antalet tjänsteleverantörer genom numeriska kvoter, monopol eller tjänsteleverantörer med ensamrätt eller genom krav på prövning av det ekonomiska behovet.

b) Begränsningar av det totala värdet av tjänstetransaktioner eller av tillgångar genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet.

c) Begränsningar av det totala antalet tjänster som tillhandahålls eller av den totala kvantiteten tjänsteproduktion uttryckt i angivna numeriska enheter genom kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet ([2]).

Artikel 171

Nationell behandling

1. Inom de sektorer som anges i bilaga XI (Förteckning över åtaganden i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster) och med iakttagande av de villkor och förbe-

([1]) Utan att det påverkar vilken verksamhet som kan betraktas som cabotage enligt relevant inhemsk lagstiftning, omfattar nationellt cabotage enligt detta kapitel transport av passagerare eller varor mellan en hamn eller plats i en av CA-partens republiker eller en av Europeiska unionens medlemsstater och en annan hamn eller plats i samma republik i CA-parten eller samma medlemsstat i Europeiska unionen, inklusive på dess kontinentalsockel, och trafik som börjar och slutar i samma hamn eller på samma plats i en av CA-partens republiker eller en av Europeiska unionens medlemsstater.

([2]) Punkt 2 c omfattar inte åtgärder som en part vidtar och som begränsar insatserna vid tillhandahållande av tjänster.

håll som fastställs där, ska parterna i fråga om alla åtgärder som påverkar det gränsöverskridande tillhandahållandet av tjänster medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som parterna medger sina egna tjänster och tjänsteleverantörer av samma slag.

2. En part kan uppfylla kravet i punkt 1 genom att medge tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten antingen en till formen identisk behandling eller en till formen olik behandling i förhållande till den som parten medger sina egna tjänster och tjänsteleverantörer av samma slag.

3. En till formen identisk eller en till formen olik behandling ska anses vara mindre förmånlig om den ändrar konkurrensvillkoren till förmån för tjänster eller tjänsteleverantörer från parten i jämförelse med tjänster eller tjänsteleverantörer av samma slag från den andra parten.

4. Särskilda åtaganden enligt denna artikel ska inte tolkas som att en part måste kompensera för inneboende konkurrensnackdelar som beror på de aktuella tjänsternas eller tjänsteleverantörernas utländska natur.

Artikel 172

Förteckningar över åtaganden

De sektorer där parterna har gjort åtaganden enligt detta kapitel samt de begränsningar, villkor och krav vid marknadstillträde och nationell behandling som genom förbehåll gäller för tjänster och tjänsteleverantörer från den andra parten inom dessa sektorer anges i förteckningarna över åtaganden i bilaga XI (Förteckning över åtaganden i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster).

KAPITEL 4

Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål

Artikel 173

Omfattning och definitioner

1. Detta kapitel gäller för åtgärder som parterna vidtar avseende inresa till och tillfällig vistelse på deras territorium för nyckelpersonal, praktikanter med akademisk examen, säljare av företagstjänster, tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster på kontraktsbasis och oberoende yrkesutövare i enlighet med artikel 159.5 i denna avdelning.

2. I detta kapitel gäller följande definitioner:

a) *nyckelpersonal*: fysiska personer som är anställda av en juridisk person, som inte är en ideell organisation, från en part och som ansvarar för inrättande eller lämplig kontroll, förvaltning och drift av en etablering.

Nyckelpersonal omfattar *affärsresenärer* som ansvarar för att inrätta en etablering och *internt förflyttad personal*.

i) affärsresenärer: fysiska personer i ledande ställning som ansvarar för att inrätta en etablering. De gör inga direkta transaktioner med allmänheten och får inte någon ersättning från någon källa inom värdparten.

ii) internt förflyttad personal: fysiska personer som har varit anställda hos eller delägare i en juridisk person under minst ett år och som tillfälligt förflyttas till en etablering på den andra partens territorium. De fysiska personerna i fråga ska vara något av följande:

chefer:

Personer i ledande ställning inom en juridisk person som företrädesvis leder etableringens förvaltning, som huvudsakligen står under allmänt överinseende av eller får instruktioner från styrelsen eller bolagets aktieägare eller motsvarande och som bl.a.

— leder etableringen eller en avdelning eller underavdelning av den,

— övervakar och kontrollerar det arbete som utförs av annan tillsyns- eller ledningspersonal eller personal med särskilda fackkunskaper,

— har behörighet att personligen anställa och säga upp eller tillstyrka anställning, uppsägning och andra personalåtgärder.

specialister:

Personer som är anställda av en juridisk person och som har ovanliga kunskaper som är av väsentlig betydelse för etableringens produktion, forskningsutrustning, metoder eller förvaltning. Vid bedömningen av sådana kunskaper beaktas inte enbart kunskaper som

är specifika för etableringen, utan även om personen har en hög kvalifikationsnivå för en typ av arbete eller en bransch som kräver särskild fackkunskap, inbegripet en officiellt godkänd yrkestillhörighet.

b) *praktikanter med akademisk examen*: fysiska personer som har varit anställda hos en juridisk person från en part under minst ett år, som har en universitetsexamen och som tillfälligt förflyttas till en etablering som den juridiska personen har på den andra partens territorium, för karriärutvecklingsändamål eller för att få utbildning i affärsteknik eller affärsmetoder ([1]).

c) *säljare av företagstjänster*: fysiska personer som företräder en tjänsteleverantör från en part och som söker rätt till tillfällig vistelse på den andra partens territorium för att förhandla om försäljning av tjänster eller ingå avtal om att sälja tjänster för den tjänsteleverantörens räkning. De arbetar inte med direktförsäljning till allmänheten och får inte någon ersättning från någon källa inom värdparten.

d) *tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster på kontraktsbasis*: fysiska personer som är anställda av en juridisk person från en part som inte har någon etablering på den andra partens territorium och som i god tro har tecknat ett kontrakt (annat än genom sådana förmedlare som omfattas av CPC 872) ([2]) för att tillhandahålla tjänster med en slutkonsument i den sistnämnda parten, vilket kräver att de anställda tillfälligt uppehåller sig i den parten för att fullgöra kontraktet om tillhandahållande av tjänster.

e) *oberoende yrkesutövare*: fysiska personer som medverkar vid tillhandahållandet av en tjänst, som är etablerade som egenföretagare på en parts territorium, som inte har någon etablering på den andra partens territorium och som i god tro har tecknat ett kontrakt (annat än genom sådana förmedlare som omfattas av CPC 872) för att tillhandahålla tjänster med en slutkonsument i den sistnämnda parten, vilket kräver att de tillfälligt uppehåller sig i den parten för att fullgöra kontraktet om tillhandahållande av tjänster ([3]).

f) *kvalifikationer:* examens-, utbildnings- och andra behörighetsbevis för en yrkesutbildning vilka utfärdats av en myndighet som utsetts enligt bestämmelser i lagar eller andra författningar.

Artikel 174

Nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen

1. För varje sektor som liberaliseras i enlighet med kapitel 2 i denna avdelning och med iakttagande av förbehållen i bilaga X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering) eller XII (Förbehåll för nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen hos EU-parten) ska EU-parten tillåta att investerare från CA-partens republiker anställer fysiska personer från CA-partens republiker i sina etableringar, förutsatt att de anställda är nyckelpersonal eller praktikanter med akademisk examen enligt definitionerna i artikel 173. Inresa och tillfällig vistelse för nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen får uppgå till högst tre år för internt förflyttad personal, 90 dagar under en tolvmånadersperiod för affärsresenärer och ett år för praktikanter med akademisk examen.

För varje sektor som liberaliseras i enlighet med kapitel 2 i denna avdelning får EU-parten inte bibehålla eller införa, vare sig regionalt eller på hela sitt territorium, såvida inte annat anges i bilaga XII, åtgärder som utgör begränsningar, genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, av det totala antal fysiska personer som en investerare får anställa som nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen inom en viss sektor, eller diskriminerande begränsningar.

([1]) Den etablering som tar emot praktikanten kan åläggas att i förväg lämna in ett utbildningsprogram för hela vistelsen för godkännande; programmet ska visa att syftet med vistelsen är utbildning.

([2]) *CPC:* den centrala produktindelningen (*Central Product Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991*).

([3]) Det tjänstekontrakt som avses i leden d och e ska vara förenligt med lagar, andra författningar och krav i den part där kontraktet genomförs.

2. För varje sektor som anges i bilaga XIII (Förteckningar över CA-partens republikers åtaganden om nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen) och med iakttagande av de förbehåll och villkor som fastställs där, ska CA-partens republiker tillåta att investerare från EU-parten anställer fysiska personer från EU-parten i sina etableringar, förutsatt att de anställda är nyckelpersonal eller praktikanter med akademisk examen enligt definitionerna i artikel 173. Inresa och tillfällig vistelse för nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen får uppgå till högst ett år, vilket kan förlängas upp till den längsta tid som medges enligt relevanta bestämmelser i parternas respektive lagstiftning. Inresa och tillfällig vistelse för affärsresenärer får uppgå till högst 90 dagar under en tolvmånadersperiod.

För varje sektor som anges i bilaga XIII och med iakttagande av de förbehåll och villkor som fastställs där, får en av CA-partens republiker inte bibehålla eller införa, vare sig regionalt eller på hela sitt territorium, åtgärder som utgör begränsningar, genom numeriska kvoter eller krav på prövning av det ekonomiska behovet, av det totala antal fysiska personer som en investerare får anställa som nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen inom en viss sektor, eller diskriminerande begränsningar.

Artikel 175

Säljare av företagstjänster

1. För varje sektor som liberaliseras i enlighet med kapitel 2 eller 3 i denna avdelning och med iakttagande av de förbehåll som anges i bilagorna X (Förteckningar över åtaganden som gäller etablering) och XI (Förteckning över åtaganden i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster) ska EUparten tillåta inresa och tillfällig vistelse för säljare av företagstjänster från CA-partens republiker för en period på högst 90 dagar under en tolvmånadersperiod.

2. För varje sektor som anges i bilaga XIV (Förteckningar över CA-partens republikers åtaganden om säljare av företagstjänster) och med iakttagande av de förbehåll och villkor som fastställs där, ska CA-partens republiker tillåta inresa och tillfällig vistelse för säljare av företagstjänster från EU-parten för en period på högst 90 dagar under en tolvmånadersperiod.

Artikel 176

Tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster på kontraktsbasis och oberoende yrkesutövare

Parterna bekräftar sina respektive åtaganden enligt Gats i fråga om inresa och tillfällig vistelse för tjänsteleverantörer som tillhandahåller tjänster på kontraktsbasis och oberoende yrkesutövare.

KAPITEL 5

Regelverk

AVSNITT A

Allmänna bestämmelser

Artikel 177

Ömsesidigt erkännande

1. Inget i denna avdelning ska hindra en part från att kräva att fysiska personer ska ha de kvalifikationer och/eller den yrkeserfarenhet som krävs för näringsgrenen i fråga på det territorium där tjänsten tillhandahålls.

2. Parterna ska uppmuntra de relevanta yrkesorganisationerna eller de behöriga myndigheterna, beroende på vad som är tillämpligt, inom sina respektive territorier att gemensamt utarbeta och lämna rekommendationer om ömsesidigt erkännande till associeringskommittén, så att investerare och tjänsteleverantörer helt eller delvis ska kunna uppfylla de villkor som respektive part ställer när det gäller auktorisation, licensiering, verksamhetsutövning och certifiering av investerare och tjänsteleverantörer, i synnerhet när det gäller professionella tjänster.

3. När associeringskommittén får en sådan rekommendation som avses i föregående punkt, ska den inom rimlig tid granska rekommendationen för att avgöra om den är förenlig med denna avdelning.

4. Om en sådan rekommendation som avses i punkt 2 anses förenlig med denna avdelning i enlighet med förfarandet i punkt 3 och om parternas relevanta bestämmelser är tillräckligt samstämmiga, ska parterna i syfte att genomföra rekommendationen uppmuntra sina behöriga myndigheter att förhandla fram ett avtal om ömsesidigt erkännande av krav, kvalifikationer, licenser och andra föreskrifter.

5. Ett sådant avtal ska vara förenligt med de relevanta bestämmelserna i WTO-avtalet, särskilt med artikel VII i Gats.

Artikel 178

Öppenhet och utlämnande av konfidentiella uppgifter

1. En part ska skyndsamt tillmötesgå varje begäran från den andra parten om särskilda upplysningar om de åtgärder med allmän tillämpning eller internationella avtal som hänför sig till eller påverkar denna avdelning. Respektive part ska också senast vid detta avtals ikraftträdande utse ett eller flera informationskontor som på begäran ska tillhandahålla särskilda upplysningar i alla sådana frågor till investerare och tjänsteleverantörer från den andra parten. Informationskontoren behöver inte vara depositarier för lagar och andra författningar.

2. Inget i del IV i detta avtal ska tolkas som att en part måste tillhandahålla konfidentiella uppgifter vars utlämnande skulle hindra tillämpningen av lagar eller på annat sätt strida mot allmänintresset eller vara till skada för enskilda offentliga eller privata företags legitima kommersiella intressen.

Artikel 179

Förfaranden

1. Om tillstånd krävs för tillhandahållande av en tjänst eller för en etablering som omfattas av ett särskilt åtagande, ska en parts behöriga myndigheter inom rimlig tid efter det att ansökan gjorts underrätta sökanden om sitt beslut, förutsatt att ansökan kan anses överensstämma med inhemska lagar och andra författningar. På begäran av sökanden ska partens behöriga myndigheter utan oskäligt dröjsmål lämna information om hur långt handläggningen av ansökan fortskridit.

2. Parterna ska bibehålla eller inrätta allmänna domstolar, skiljedomstolar eller förvaltningsdomstolar eller motsvarande förfaranden som på en berörd investerares eller tjänsteleverantörs begäran snabbt kan pröva och vid behov vidta åtgärder i fråga om förvaltningsbeslut som påverkar etablering, gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster eller fysiska personers tillfälliga närvaro för affärsändamål. I de fall där sådana förfaranden inte är oberoende av den myndighet som svarar för förvaltningsbeslutet i fråga, ska parterna garantera att förfarandet verkligen säkerställer en objektiv och opartisk prövning.

A V S N I T T B

D a t a t j ä n s t e r

Artikel 180

Överenskommelse om datatjänster

1. I den mån handeln med datatjänster omfattas av åtaganden i förteckningarna över åtaganden enligt kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning ansluter sig parterna till den överenskommelse som anges i nedanstående punkter.

2. CPC 84 ([1]), som är Förenta nationernas kod för att klassificera datatjänster och tillhörande tjänster, omfattar de viktigaste inslagen i tillhandahållandet av alla datatjänster och tillhörande tjänster: datorprogram, dvs. den uppsättning instruktioner som behövs för att få datorerna att fungera och att kommunicera (inklusive utveckling och tillämpning av programmen), databehandling och datalagring, liksom tjänster med anknytning därtill, t.ex. konsulttjänster och utbildning av kunders personal. Den tekniska utvecklingen har medfört ett ökat utbud av dessa tjänster som en samling närliggande tjänster som kan om-

([1]) *CPC*: den centrala produktindelningen (*Central Product Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor *(Statistical Office of the United Nations, Statistical papers, Series M, N°. 77, CPC prov, 1991).*

fatta några eller samtliga av dessa huvudsakliga inslag. Exempelvis består tjänster såsom webbhotell och domänhosting, datautvinningstjänster och gridteknik av en kombination av de viktigaste inslagen för datatjänster.

3. Oberoende av om de tillhandahålls via ett nät, t.ex. internet, eller inte, omfattar datatjänster och tillhörande tjänster alla tjänster som består av

a) rådgivning, strategi, analys, planering, behovsspecifikation, formgivning, utveckling, installation, tillämpning, integrering, provning, avlusning, uppdatering, stöd, tekniskt bistånd eller förvaltning av eller för datorer eller datorsystem, eller

b) datorprogram, dvs. den uppsättning instruktioner som behövs för att få datorerna att fungera och att kommunicera (själva), samt rådgivning, strategi, analys, planering, behovsspecifikation, formgivning, utveckling, installation, tillämpning, integrering, provning, avlusning, uppdatering, anpassning, underhåll, stöd, tekniskt bistånd, förvaltning eller användning av eller för datorprogram, eller

c) databehandling, datalagring, datavärdskap eller databastjänster, eller

d) underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer, och

e) utbildning av kunders personal i fråga om datorprogram, datorer eller datorsystem, som inte ingår någon annanstans.

4. Datatjänster och tillhörande tjänster gör det möjligt att tillhandahålla andra tjänster (t.ex. finansiella tjänster) på elektronisk och annan väg. Det är dock viktigt att skilja mellan stödtjänsten (t.ex. webbhotell, databehandling eller programvärdskap) och det innehåll eller den kärntjänst som tillhandahålls elektroniskt (t.ex. finansiella tjänster). I sådana fall omfattas innehållet eller kärntjänsten inte av CPC 84.

AVSNITT C

Budtjänster

Artikel 181

Tillämpningsområde och definitioner

1. I detta avsnitt anges principerna för regelverket avseende budtjänster som omfattas av åtaganden i förteckningarna över åtaganden enligt kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning.

2. I detta avsnitt och i kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning avses *med licens*: ett tillstånd som en behörig myndighet har beviljat en enskild leverantör och som kan krävas innan en viss tjänst börjar tillhandahållas.

Artikel 182

Förhindrande av konkurrensbegränsande metoder inom sektorn för budtjänster

1. Parterna ska införa eller bibehålla lämpliga åtgärder för att förhindra att leverantörer som på egen hand eller tillsammans i väsentlig grad kan påverka villkoren för deltagande (med avseende på pris och utbud) på den aktuella marknaden för budtjänster genom att använda sin ställning på marknaden börjar tillämpa eller fortsätter att tillämpa konkurrensbegränsande metoder.

2. Om en parts monopolleverantör av en posttjänst antingen direkt eller genom ett närstående företag konkurrerar om tillhandahållandet av budtjänster som inte omfattas av dess monopolrättigheter, ska parten se till att leverantören inte åsidosätter sina skyldigheter enligt denna avdelning.

Artikel 183

Licenser

1. Om det krävs licens ska följande offentliggöras:

a) Samtliga kriterier för licensen samt uppgift om hur lång tid det normalt tar att behandla en licensansökan.

b) Villkoren för licenser.

2. Skälen till avslag på en licensansökan ska på begäran delges sökanden. Den leverantör som berörs av beslutet ska ha rätt att anföra besvär mot beslutet hos ett oberoende och behörigt organ i enlighet med respektive lagstiftning. Ett sådant förfarande ska vara öppet och icke-diskriminerande och bygga på objektiva kriterier.

Artikel 184

Tillsynsorganens oberoende

Om parterna har tillsynsorgan ska dessa vara juridiskt fristående från och inte ansvariga inför någon leverantör av budtjänster. Tillsynsorganens beslut och de förfaranden som de tillämpar ska vara opartiska i förhållande till alla aktörer på marknaden.

AVSNITT D

Telekommunikationstjänster

Artikel 185

Definitioner och tillämpningsområde

1. I detta avsnitt anges principerna för regelverket avseende allmänna telekommunikationstjänster, utom radio- och tv-utsändningar, som omfattas av åtaganden enligt kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning och inbegriper taltelefonitjänster, paketkopplade dataöverföringstjänster, kretskopplade dataöverföringstjänster, telextjänster, telegraftjänster, faxtjänster, privata förhyrda kretstjänster samt tjänster och system för mobil- och personkommunikation ([1]).

2. I denna avdelning gäller följande definitioner:

a) *telekommunikationstjänster*: alla tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av elektromagnetiska signaler genom telekommunikationsnät, men inte näringsverksamhet som består av tillhandahållande av innehåll som kräver telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster för överföring.

b) *allmänna telekommunikationstjänster eller allmänt tillgängliga telekommunikationstjänster*: telekommunikationstjänster som en part i enlighet med sin lagstiftning kräver ska erbjudas allmänheten.

c) *tillsynsmyndighet inom telekommunikationssektorn*: det eller de organ som fått i uppdrag att utföra någon av de regleringsuppgifter som fastställs i respektive parts inhemska lagstiftning.

d) *nödvändiga telekommunikationsfaciliteter*: funktioner i allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster som

i) endast eller till övervägande del tillhandahålls av en enda leverantör eller ett begränsat antal leverantörer, och

ii) det inte är ekonomiskt eller tekniskt möjligt att ersätta för att en tjänst ska kunna tillhandahållas.

e) *betydande leverantör* inom telekommunikationssektorn: en leverantör av allmänna telekommunikationstjänster som i väsentlig grad kan påverka villkoren för deltagande (med avseende på pris och utbud) på den aktuella marknaden för telekommunikationstjänster till följd av sin kontroll över nödvändiga faciliteter eller genom att använda sin ställning på marknaden.

f) *samtrafik*: sammankoppling med leverantörer som tillhandahåller allmänna telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster för att göra det möjligt för användare av en leverantörs tjänster att kommunicera med användare av en annan leverantörs tjänster och att få tillgång till tjänster som tillhandahålls av en annan leverantör.

Artikel 186

Tillsynsmyndighet

1. En tillsynsmyndighet inom telekommunikationssektorn ska vara juridiskt fristående från och funktionellt oberoende av leverantörer av telekommunikationstjänster.

2. Parterna ska sträva efter att se till att deras respektive tillsynsmyndighet har tillräckliga resurser för att fullgöra sina uppgifter. En tillsynsmyndighets uppgifter ska vara tydliga och lättillgängliga för allmänheten, särskilt när uppgifterna utförs av fler än ett organ.

3. Tillsynsmyndighetens beslut och de förfaranden som den tillämpar ska vara opartiska i förhållande till alla aktörer på marknaden.

4. En leverantör som berörs av en tillsynsmyndighets beslut ska i enlighet med respek-

([1]) Parterna är överens om att dessa tjänster omfattas av detta avsnitt i den mån de anses vara allmänna telekommunikationstjänster enligt gällande inhemsk lagstiftning.

tive lagstiftning ha rätt att anföra besvär mot beslutet hos ett behörigt organ som är oberoende av de berörda leverantörerna. Om det behöriga organet inte har domstolskaraktär, ska det alltid lämna en skriftlig motivering till sitt beslut, som dessutom ska prövas av en opartisk och oberoende rättslig myndighet.

De beslut som sådana behöriga organ fattar ska verkställas i enlighet med tillämpliga rättsliga förfaranden. I väntan på utgången av ett sådant rättsligt förfarande ska tillsynsmyndighetens beslut gälla, såvida inte det behöriga organet eller den tilllämpliga lagstiftningen föreskriver något annat.

Artikel 187

Tillstånd att tillhandahålla telekommunikationstjänster ([1])

1. Tillhandahållande av tjänster ska i så stor utsträckning som möjligt godkännas genom enkla förfaranden, och i tilllämpliga fall endast genom en anmälan.

2. En licens eller ett särskilt tillstånd kan krävas för att reglera frågor om tilldelning av nummer och frekvenser. Villkoren för sådana licenser eller särskilda tillstånd ska göras tillgängliga för allmänheten.

3. Om en licens eller ett tillstånd krävs, ska följande gälla:

a) Samtliga villkor för licensen eller tillståndet samt uppgift om den tid, som ska vara rimlig, som det normalt tar att behandla en ansökan om licens eller tillstånd ska göras tillgängliga för allmänheten.

b) Skälen för avslag på en ansökan om licens eller tillstånd ska på begäran delges sökanden skriftligen.

c) Den som ansöker om licens eller tillstånd ska kunna anföra besvär mot beslutet hos ett behörigt organ i enlighet med respektive lagstiftning om en ansökan om licens eller tillstånd avslagits på felaktiga grunder.

([1]) I detta avsnitt avses med *tillstånd* licenser, koncessioner, godkännanden, registreringar och andra tillstånd som en part kan kräva för tillhandahållande av telekommunikationstjänster.

Artikel 188

Konkurrensskydd gentemot betydande leverantörer

Parterna ska införa eller bibehålla lämpliga åtgärder för att förhindra att leverantörer som på egen hand eller tillsammans är en betydande leverantör börjar tillämpa eller fortsätter att tilllämpa konkurrensbegränsande metoder. Sådana konkurrensbegränsande metoder inbegriper i synnerhet

a) konkurrensbegränsande korssubventionering ([2]),

b) utnyttjande av upplysningar från konkurrenter, med konkurrensbegränsning som följd, och

c) underlåtenhet att i god tid tillhandahålla tekniska uppgifter om nödvändiga faciliteter och kommersiellt relevanta uppgifter som är nödvändiga för att andra tjänsteleverantörer ska kunna tillhandahålla sina tjänster.

Artikel 189

Samtrafik ([3])

1. Leverantörer som har tillstånd att tillhandahålla allmänna telekommunikationstjänster ska ha rätt att förhandla om samtrafik med andra leverantörer av allmänna telekommunikationsnät och telekommunikationstjänster. Beslut om samtrafik bör i princip fattas enligt överenskommelse efter förhandlingar mellan de berörda leverantörerna, utan att det påverkar tillsynsmyndighetens rätt att ingripa i enlighet med respektive lagstiftning.

2. En leverantör som får information från en annan leverantör under förhandlingarna om samtrafik får endast använda denna information för det avsedda syftet och ska alltid respektera de överlämnade eller lagrade uppgifternas konfidentiella karaktär.

([2]) Endast för EU-parten: ”eller marginalpress”.

([3]) Punkterna 3–5 gäller inte för leverantörer av kommersiella mobiltelefonitjänster eller leverantörer av telekommunikationstjänster på landsbygden. För tydlighetens skull: inget i denna artikel ska tolkas som att det hindrar en part från att tillämpa kraven i denna artikel på leverantörer av kommersiella mobiltelefonitjänster.

3. Samtrafik med en betydande leverantör ska säkerställas på varje punkt i nätet där det är tekniskt möjligt. Sådan samtrafik ska i enlighet med respektive inhemsk lagstiftning erbjudas

a) på villkor (inbegripet tekniska standarder och specifikationer) och till taxor som är icke-diskriminerande och till en kvalitet som är minst lika hög som den som tillhandahålls för egna liknande tjänster eller för liknande tjänster som tillhandahålls av icke-närstående tjänsteleverantörer eller av dotterbolag eller andra närstående företag,

b) i god tid samt på villkor (inbegripet tekniska standarder och specifikationer) och till kostnadsorienterade taxor som är tydliga, skäliga, med hänsyn till vad som är ekonomiskt möjligt, och tillräckligt specificerade för att leverantören inte ska behöva betala för de delar av nätet eller de faciliteter som den inte behöver för att tjänsten ska kunna tillhandahållas, och

c) på begäran, i punkter förutom de nätanslutningspunkter som erbjuds majoriteten av användarna, mot kostnader som återspeglar kostnaderna för att upprätta nödvändiga ytterligare faciliteter.

4. Förfarandena för samtrafik med en betydande leverantör ska göras tillgängliga för allmänheten.

5. Betydande leverantörer ska offentliggöra antingen sina gällande avtal om samtrafik eller sina referensanbud avseende samtrafik, eller både och, i enlighet med respektive lagstiftning.

6. En tjänsteleverantör som begär samtrafik med en betydande leverantör ska efter en rimlig tidsperiod som har offentliggjorts kunna vända sig till ett oberoende inhemskt organ, som kan vara en tillsynsmyndighet som avses i artikel 186, för att avgöra tvister om lämpliga villkor och taxor för samtrafik.

Artikel 190

Knappa resurser

Alla förfaranden för tilldelning och utnyttjande av knappa resurser, inbegripet frekvenser, nummer och ledningsrätter, ska i god tid genomföras på ett objektivt, öppet och icke-diskriminerande sätt. Den rådande situationen i fråga om tilldelade frekvensband ska offentliggöras, men det krävs inga detaljerade angivelser om vilka frekvenser som tilldelats för särskilda statliga användningsområden.

Artikel 191

Samhällsomfattande tjänster

1. Parterna har rätt att bestämma vilken slags skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster de önskar införa eller bibehålla.

2. Sådana skyldigheter ska inte betraktas som konkurrensbegränsande i sig, förutsatt att de administreras på ett öppet, objektivt och icke-diskriminerande sätt. Administrationen av skyldigheterna ska dessutom vara konkurrensneutral och inte vara mer betungande än nödvändigt för det slags samhällsomfattande tjänst som respektive part fastställt.

3. Alla leverantörer bör vara berättigade att säkerställa samhällsomfattande tjänster. Utnämningen ska göras genom ett effektivt, öppet och icke-diskriminerande förfarande i enlighet med respektive lagstiftning.

4. Parterna ska se till att

a) användarna har tillgång till förteckningar över alla fasta telefonabonnenter i enlighet med respektive lagstiftning, och

b) organisationer som tillhandahåller de tjänster som avses i led a tillämpar principen om icke-diskriminering när de behandlar uppgifter som de fått från andra organisationer.

Artikel 192

Sekretess

Parterna ska i enlighet med respektive lagstiftning garantera konfidentiell behandling av telekommunikationsuppgifter och därmed förbundna trafikuppgifter genom ett allmänt telekommunikationsnät och allmänt tillgängliga telekommunikationstjänster, förutsatt att sådana åtgärder inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering eller en förtäckt begränsning av tjänstehandeln.

Artikel 193

Tvister mellan leverantörer

Om det uppstår en tvist mellan leverantörer av telekommunikationsnät eller telekommunikationstjänster i samband med de rättigheter och skyldigheter som följer av artiklarna 188 och 189, ska den nationella tillsynsmyndigheten i fråga eller en annan behörig myndighet, på begäran av någon av leverantörerna och i enlighet med förfarandena i deras respektive lagstiftning, avge ett bindande beslut så att tvisten kan lösas på kortast möjliga tid.

AVSNITT E

Finansiella tjänster

Artikel 194

Tillämpningsområde och definitioner

1. I detta avsnitt anges principerna för regelverket avseende alla finansiella tjänster som omfattas av åtaganden i förteckningarna över åtaganden enligt kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning.

2. I detta kapitel och i kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning gäller följande definitioner:

a) *finansiell tjänst*: varje tjänst av finansiell natur som erbjuds av en leverantör av finansiella tjänster från en part. Finansiella tjänster omfattar följande verksamheter:

A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster:

1. Direkt försäkring (inklusive koassurans).

a) Livförsäkring.

b) Skadeförsäkring.

2. Återförsäkring och retrocession.

3. Försäkringsförmedling, såsom mäkleri och agenturverksamhet.

4. Försäkringsrelaterade tjänster, såsom konsult-, aktuarie-, riskprövnings- och skaderegleringstjänster.

B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag för försäkringstjänster):

1. Mottagande av insättningar och andra återbetalningspliktiga medel från allmänheten.

2. Utlåning av alla slag, inbegripet konsumentkrediter, hypotekslån, factoring och finansiering av affärstransaktioner.

3. Finansiell leasing.

4. Alla betalnings- och penningförmedlingstjänster, inbegripet betal- och kreditkort, resecheckar och bankväxlar.

5. Borgensförbindelser och garantier.

6. Handel för egen eller annans räkning, på en börs, genom direkthandel eller på annat sätt, med

a) penningmarknadsinstrument (bl.a. checkar, växlar och bankcertifikat),

b) utländsk valuta,

c) derivatinstrument innefattande, men inte begränsade till, terminer och optioner,

d) valuta- och ränteinstrument, inbegripet sådana produkter som swappar och räntetermin er,

e) överlåtbara värdepapper,

f) andra överlåtbara instrument och finansiella tillgångar, inklusive guld- och silvertackor.

7. Medverkan som utställare, garant eller emissionsinstitut vid utfärdandet av alla slags värdepapper, offentligt eller privat, samt andra tjänster med anknytning därtill.

8. Penninghandel.

9. Förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster.

10. Clearing- och avvecklingstjänster rörande alla finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument.

11. Tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara av leverantörer av andra finansiella tjänster.

12. Rådgivnings- och förmedlingstjänster och andra till finansiella tjänster relaterade tjänster avseende all verksamhet enligt leden 1–11, inbegripet kreditupplysning och kreditanalys, tillhandahållande av investeringsunderlag, investeringsrådgivning samt rådgivning om företagsförvärv, omstrukturering av företag och affärsstrategi.

b) *leverantör av finansiella tjänster*: en fysisk eller juridisk person från en part som avser att tillhandahålla eller tillhandahåller finansiella tjänster. Begreppet *leverantör av fi-*

nansiella tjänster inbegriper inte offentliga institutioner.

c) *offentlig institution*:

i) en politisk beslutsförsamling, en centralbank eller en penningpolitisk myndighet i en part, eller en institution som ägs eller kontrolleras av en part, vilken huvudsakligen har offentliga uppgifter eller bedriver verksamheter för offentliga ändamål, med undantag för institutioner som huvudsakligen arbetar med att tillhandahålla finansiella tjänster på kommersiella villkor, eller

ii) ett privat institut som utför uppgifter som vanligen utförs av en centralbank eller en penningpolitisk myndighet.

d) *ny finansiell tjänst*: en finansiell tjänst som inte tillhandahålls på den ena partens territorium men som tillhandahålls på den andra partens territorium, inbegripet ett nytt leveranssätt för en finansiell tjänst eller försäljning av en finansiell produkt som inte säljs på den partens territorium.

Artikel 195

Försiktighetsklausul

1. Parterna får införa eller bibehålla åtgärder av försiktighetsskäl, t.ex. för att

a) skydda investerare, insättare, deltagare på finansmarknaden, försäkringstagare eller personer vars egendom förvaltas av en leverantör av finansiella tjänster,

b) upprätthålla säkerheten, soliditeten, integriteten eller det ekonomiska ansvaret hos leverantörer av finansiella tjänster, och

c) säkra sitt finansiella systems integritet och stabilitet.

2. Om sådana åtgärder inte överensstämmer med bestämmelserna i detta kapitel, ska de inte användas som ett sätt att undvika partens åtaganden eller skyldigheter enligt kapitlet.

3. Inget i detta avtal ska tolkas som en skyldighet för en part att lämna ut information om enskilda kunders affärer och konton eller sådan konfidentiell eller skyddad information som innehas av offentliga institutioner.

Artikel 196

Effektiva och öppna föreskrifter

1. En part ska göra sitt bästa för att i förväg underrätta alla berörda personer om åtgärder med allmän tillämpning som parten avser att vidta, så att dessa personer får tillfälle att framföra synpunkter på åtgärden. Underrättelse om åtgärden ska lämnas

a) genom offentligt tillkännagivande, eller

b) i annan skriftlig eller elektronisk form.

2. Parterna ska för berörda personer göra tillgängliga sina krav rörande ansökningar om tillhandahållande av finansiella tjänster.

På begäran av en sökande ska den berörda parten upplysa sökanden om hur långt handläggningen av ansökan fortskridit.

Om den berörda parten behöver ytterligare uppgifter från sökanden ska den underrätta sökanden om detta utan oskäligt dröjsmål.

3. Parterna ska göra sitt bästa för att inom sitt territorium genomföra och tillämpa internationellt överenskomna standarder för reglering och tillsyn inom sektorn för finansiella tjänster och för bekämpning av penningtvätt eller tvättning av andra tillgångar och finansiering av terrorism samt för bekämpning av undvikande eller kringgående av skatt.

Artikel 197

Nya finansiella tjänster

1. En part ska tillåta leverantörer av finansiella tjänster från den andra parten som är etablerade på dess territorium att erbjuda en ny finansiell tjänst på dess territorium inom ramen för de undersektorer och finansiella tjänster som omfattas av åtaganden i förteckningarna över åtaganden, med iakttagande av de villkor, begränsningar och krav som fastställs i dessa förteckningar och förutsatt att införandet av den nya finansiella tjänsten inte kräver att ny lagstiftning antas eller att befintlig lagstiftning ändras.

2. I enlighet med punkt 1 får en part fastställa i vilken juridisk form tjänsten får tillhandahållas och får ställa krav på tillstånd för tillhandahållande av tjänsten. Om ett sådant tillstånd krävs, ska beslut fattas inom rimlig

tid, och tillstånd får vägras endast av försiktighetsskäl.

Artikel 198

Databehandling

1. Parterna ska tillåta en leverantör av finansiella tjänster från den andra parten att i bearbetningssyfte överföra uppgifter i elektronisk eller annan form till eller från deras respektive territorium, om bearbetningen är en förutsättning för den normala affärsverksamheten för leverantören av finansiella tjänster ([1]).

2. Parterna ska anta eller bibehålla tillräckliga garantier för skydd av privatlivet samt enskildas grundläggande fri- och rättigheter, särskilt när det gäller överföring av personuppgifter.

Artikel 199

Särskilda undantag

1. Inget i denna avdelning ska hindra en part, inbegripet dess offentliga institutioner, från att inom sitt territorium med ensamrätt bedriva eller tillhandahålla verksamhet eller tjänster som ingår i ett allmänt pensionssystem eller lagstadgat socialt trygghetssystem, utom i de fall då denna verksamhet enligt partens inhemska bestämmelser får bedrivas av leverantörer av finansiella tjänster i konkurrens med offentliga eller privata institutioner.

2. Inget i detta avtal gäller för verksamhet som bedrivs av en centralbank eller penningpolitisk myndighet eller av någon annan offentlig institution som ett led i penning- eller valutapolitiken.

3. Inget i denna avdelning ska hindra en part, inbegripet dess offentliga institutioner, från att inom sitt territorium med ensamrätt bedriva eller tillhandahålla verksamhet eller tjänster för partens eller dess offentliga institutioners räkning, med partens eller dess offentliga institutioners garanti eller med användande av partens eller dess offentliga institutioners medel.

AVSNITT F

Internationella sjötransporttjänster

Artikel 200

Tillämpningsområde, definitioner och principer

1. I detta avsnitt anges principerna för internationella sjötransporttjänster som omfattas av åtaganden i förteckningarna över åtaganden enligt kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning.

2. I detta avsnitt och i kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning gäller följande definitioner:

a) *internationella sjötransporter*: omfattar transporter från dörr till dörr och multimodala transporter, dvs. kombinerade godstransporter, i vilka ett av transportsätten är sjötransport, som omfattas av ett enda transportdokument och som för detta ändamål inbegriper rätten för leverantörer av internationella sjötransporttjänster att direkt teckna avtal med tillhandahållare av andra transportsätt ([2]).

b) *godshantering i samband med sjöfart*: verksamhet som bedrivs av stuveriföretag, inbegripet terminaloperatörer, men inte hamnarbetares verksamhet som sådan, när dessa organiseras oberoende av stuveriföretagen eller terminaloperatörerna. I den verksamhet som omfattas ingår organisation och övervakning av

i) lastning och lossning av gods,

ii) surrning av last,

iii) mottagande/leverans och förvaring av gods före transporten eller efter lossningen.

c) *tullklareringstjänster (eller tullombudstjänster)*: verksamhet som består i att för någon annans räkning utföra tullformaliteter i samband med import, export eller genomgå-

([1]) För tydlighetens skull: skyldigheten i denna artikel ska inte anses vara ett särskilt åtagande enligt artikel 194.2 a.

([2]) För tydlighetens skull: tillämpningsområdet för denna definition ska inte omfatta tillhandahållande av en transporttjänst. I denna definition avses med *ett enda transportdokument* ett dokument som gör det möjligt för kunder att sluta ett enda avtal med ett rederi om transport från dörr till dörr.

ende transport, oavsett om denna tjänst är tjänsteleverantörens huvudsakliga verksamhet eller ett vanligt komplement till den huvudsakliga verksamheten.

d) *containerterminaler och depåtjänster*: verksamhet som består i lagerhållning av containrar, i hamnområden eller inne i landet, i syfte att fylla/tömma, reparera och tillhandahålla dem för transport.

e) *agent- och mäklartjänster*: verksamhet som utgörs av att en agent i ett visst geografiskt område företräder ett eller flera linjerederiers eller rederiers företagsintressen, i syfte att

i) marknadsföra och sälja sjötransporttjänster och därmed förbundna tjänster, från lämnande av offerter till fakturering, utfärdande av konossement för företagens räkning, upphandling av nödvändiga stödtjänster, förberedelse av dokumentation samt tillhandahållande av företagsinformation,

ii) representera företagen när det gäller organisationen av fartygets hamnanlöp eller övertagandet av last vid behov.

f) *fraktspeditionstjänster*: verksamhet som utgörs av att organisera och övervaka sändningar för avlastarens räkning, genom upphandling av transport och stödtjänster, förberedelse av dokumentation och tillhandahållande av företagsinformation.

3. Med hänsyn till den rådande situationen mellan parterna när det gäller internationell sjötransport ska parterna

a) på affärsmässig och icke-diskriminerande grund effektivt tilllämpa principen om oinskränkt tillträde till den internationella sjöfartsmarknaden och handelsrutterna, och

b) medge fartyg som seglar under den andra partens flagg eller som drivs av tjänsteleverantörer från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som medges de egna fartygen vad gäller tillträde till hamnar, användning av hamnarnas infrastruktur och andra sjöfartstjänster, relaterade avgifter, tullfaciliteter, tilldelning av kajplatser och möjligheter till lastning och lossning ([1]).

4. Vid tillämpning av dessa principer ska parterna

a) avstå från att införa bestämmelser om lastdelning i framtida bilaterala avtal med tredjeländer om sjötransporttjänster, inbegripet tank- och torrlastsjöfart samt linjetrafik, och inom rimlig tid upphäva sådana bestämmelser om lastdelning som finns i tidigare bilaterala avtal, och

b) med förbehåll för förteckningarna över åtaganden enligt kapitlen 2, 3 och 4 i denna avdelning se till att befintliga eller framtida åtgärder som vidtas rörande internationella sjötransporttjänster är icke-diskriminerande och inte utgör en förtäckt begränsning av internationella sjötransporttjänster.

5. Parterna ska i överensstämmelse med artikel 165 tillåta leverantörer av internationella sjötransporttjänster från den andra parten att ha en etablering på deras respektive territorium.

6. Parterna ska se till att de tjänster som tillhandahålls i hamnarna erbjuds på icke-diskriminerande villkor. De tillgängliga tjänsterna kan omfatta lotsning, bogsering, proviantering, påfyllning av bränsle och vatten, sophämtning och hämtning av ballastavfall, hamnkaptenstjänster, navigationshjälpmedel och landbaserade operativa tjänster som är nödvändiga för sjöfart, däribland kommunikationer, vatten- och elförsörjning, reparationsmöjligheter för nödsituationer samt ankrings-, kajplatsoch förtöjningstjänster.

KAPITEL 6

Elektronisk handel

Artikel 201

Mål och principer

1. Parterna erkänner att e-handeln ökar möjligheterna till handel inom många sektorer och är överens om att främja utvecklingen av e-handel mellan sig, särskilt genom att samarbeta om frågor som rör e-handel inom ramen för bestämmelserna i denna avdelning.

2. Parterna erkänner att utvecklingen av e-handeln ska uppfylla internationella uppgifts-

([1]) Bestämmelserna i detta led avser endast tillgång till tjänster och ska inte medge tillhandahållande av tjänster.

skyddskrav, så att användarna får förtroende för e-handeln.

3. Parterna är överens om att inte påföra tullar på leveranser på elektronisk väg.

Artikel 202

Regleringsaspekter av e-handel

Parterna ska föra en dialog om regleringsfrågor som rör e-handeln, bl.a.

a) erkännande av certifikat för elektroniska signaturer som utfärdats till allmänheten och underlättande av certifieringstjänster över gränserna,

b) behandling av obeställd elektronisk marknadskommunikation,

c) konsumentskydd vid e-handel, och

d) övriga frågor som är relevanta för utvecklingen av e-handeln.

KAPITEL 7

Undantag

Artikel 203

Allmänna undantag

1. Med iakttagande av kravet att sådana åtgärder inte tilllämpas på ett sätt som skulle utgöra ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan parterna där likartade förhållanden råder eller en förtäckt begränsning av etablering eller gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster, ska inget i denna avdelning tolkas som ett hinder för någon av parterna att anta eller genomföra åtgärder

a) som är nödvändiga för att skydda den allmänna säkerheten eller moralen eller för att upprätthålla allmän ordning,

b) som är nödvändiga för att skydda människors, djurs eller växters liv eller hälsa,

c) som avser bevarandet av uttömliga naturtillgångar, om åtgärderna tillämpas i samband med begränsningar beträffande inhemska investerare eller beträffande inhemskt tillhandahållande eller inhemsk konsumtion av tjänster,

d) som är nödvändiga för att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde,

e) som är nödvändiga för att säkerställa efterlevnaden av lagar och andra författningar som inte är oförenliga med bestämmelserna i denna avdelning, inbegripet sådana som hänför sig till

i) förhindrande av bedrägliga eller olagliga förfaranden eller åtgärder vid ett bristande fullgörande av avtalsförpliktelser,

ii) skydd av enskildas privatliv i samband med bearbetning och spridning av personuppgifter samt skydd av sekretess för individuella register och konton,

iii) säkerhet,

f) som är oförenliga med artiklarna 165 och 171 i denna avdelning, förutsatt att olikheten i behandling syftar till att säkerställa en effektiv eller skälig beskattning eller uppbörd av direkta skatter med avseende på näringsverksamhet, investerare, tjänster eller tjänsteleverantörer från den andra parten ([1]).

([1]) Åtgärder som syftar till att säkerställa en skälig eller effektiv beskattning eller uppbörd av direkta skatter omfattar åtgärder som en part vidtar i enlighet med sitt skattesystem och som

a) gäller för icke-hemmahörande investerare och tjänsteleverantörer, eftersom deras skattskyldighet bestäms med hänsyn till vilka beskattningsbara inkomster som härrör från partens territorium, eller

b) gäller för att säkra beskattning av eller uppbörd av skatt från personer icke hemmahörande på partens territorium, eller

c) gäller för icke-hemmahörande och hemmahörande personer för att förhindra undvikande eller kringgående av skatt, inklusive indrivningsåtgärder, eller

d) gäller för konsumenter av tjänster som tillhandahålls i eller från den andra partens territorium för att säkerställa beskattning av eller uppbörd av skatt från sådana konsumenter från källor inom partens territorium, eller

e) särskiljer investerare och tjänsteleverantörer som är oinskränkt skattskyldiga från andra investerare och tjänsteleverantörer på grund av skillnaden i skattebas, eller

f) fastställer, tilldelar eller fördelar inkomst, avkastning, vinst, förlust, avdrag eller tillgodohavande vad avser hemmahörande personer eller filialer, eller mellan närstående personer eller filialer hos samma person, för att skydda partens skattebas. Skattetermer eller skattebegrepp i led f i denna bestämmelse och i denna fotnot fastställs i enlighet med skattedefinitioner och

2. Bestämmelserna i denna avdelning och tillhörande bilagor med förteckningar över åtaganden ska inte tillämpas på parternas respektive sociala trygghetssystem eller verksamhet på en parts territorium som ens tillfälligt har anknytning till myndighetsutövning.

AVDELNING IV

LÖPANDE BETALNINGAR OCH KAPITALRÖRELSER

Artikel 204

Syfte och tillämpningsområde

1. Parterna ska sträva efter att liberalisera löpande betalningar och kapitalrörelser mellan sig, i överensstämmelse med åtagandena inom ramen för de internationella finansinstituten och med vederbörlig hänsyn till respektive parts valutastabilitet.
2. Denna avdelning gäller för alla löpande betalningar och kapitalrörelser mellan parterna.

Artikel 205

Bytesbalans

Parterna ska tillåta respektive godkänna betalningar och överföringar i bytesbalansen mellan parterna i fritt konvertibel valuta och i enlighet med stadgan för Internationella valutafonden, särskilt bestämmelserna i artikel VIII.

Artikel 206

Kapitalbalans

När det gäller transaktioner i kapitalbalansen och den finansiella balansen, ska parterna från och med detta avtals ikraftträdande tillåta eller säkerställa fri rörlighet för kapital i samband med direktinvesteringar i juridiska personer som bildats i enlighet med värdlandets lagstiftning samt investeringar och andra transaktioner som görs i enlighet med bestämmelserna i del IV avdelning III (Etablering, handel med tjänster och elektronisk handel) ([1]) i detta avtal liksom likvidation och repatriering av sådana investeringar och eventuell vinst därav.

Artikel 207

Skyddsåtgärder

Om kapitalrörelser mellan parterna under exceptionella omständigheter orsakar eller riskerar att orsaka allvarliga svårigheter för valuta- eller penningpolitiken i en part, får den berörda parten vidta skyddsåtgärder beträffande kapitalrörelser under högst ett år. Tillämpningen av skyddsåtgärderna får under ytterst exceptionella omständigheter förlängas genom att de i formell ordning återinförs, efter det att genomförandet av ett föreslage formellt återinförande i förväg samordnats mellan parterna ([2]).

Artikel 208

Slutbestämmelser

1. När det gäller denna avdelning, bekräftar parterna rättigheterna och skyldigheterna enligt Internationella valutafonden eller andra överenskommelser mellan Europeiska unionens medlemsstater och en av CA-partens republiker.
2. Parterna ska samråda i syfte att underlätta kapitalrörelser mellan sig för att främja målen i detta avtal.

AVDELNING V

OFFENTLIG UPPHANDLING

Artikel 209

Inledning

---

skattebegrepp, eller likvärdiga eller liknande definitioner och begrepp, enligt inhemsk lagstiftning i den part som vidtar åtgärden.

([1]) För tydlighetens skull: undantagen i del V i detta avtal och undantageni del IV avdelning III (Etablering, handel med tjänster och elektronisk handel) i detta avtal ska också vara tillämpliga på denna avdelning.
([2]) För återinförande av skyddsåtgärder ska inte parternas godkännande behövas.

1. Parterna erkänner att öppna och konkurrensutsatta upphandlingsförfaranden som medger insyn bidrar till en hållbar ekonomisk utveckling, och de fastställer som mål ett faktiskt, ömsesidigt och gradvist öppnande av sina respektive upphandlingsmarknader.

2. I denna avdelning gäller följande definitioner:

a) *kommersiella varor och tjänster*: varor och tjänster av ett slag som i allmänhet säljs eller erbjuds på den kommersiella marknaden till, och som vanligen köps av, icke-statliga köpare för icke-statliga ändamål.

b) *förfarande för bedömning av överensstämmelse*: förfaranden som direkt eller indirekt används för att fastställa om relevanta krav i tekniska föreskrifter eller standarder är uppfyllda.

c) *bygg- och anläggningstjänst*: en tjänst vars syfte är att på valfritt sätt utföra bygg- eller anläggningsarbeten i enlighet med huvudgrupp 51 i Förenta nationernas preliminära centrala produktindelning.

d) *elektronisk auktion*: en upprepad process där leverantörer med hjälp av elektroniska medel presenterar antingen nya priser eller nya värden för kvantifierbara icke prisrelaterade delar av anbuden med anknytning till utvärderingskriterierna, eller bådadera, vilket leder till en rangordning eller en ny rangordning av anbuden.

e) *skriftligen eller skriftligt*: varje enhet av ord eller siffror som kan läsas, återges och senare meddelas. Den kan innehålla elektroniskt överförd och lagrad information.

f) *begränsad upphandling*: ett förfarande där den upphandlande enheten kontaktar en leverantör eller leverantörer som den själv valt ut.

g) *leverantörsförteckning:* en förteckning över leverantörer som en upphandlande enhet anser uppfylla villkoren för att ingå i förteckningen och/eller de formella kraven för att ingå i en sådan förteckning och som den upphandlande enheten har för avsikt att använda mer än en gång.

h) *åtgärd*: lagar, andra författningar, förfaranden, administrativa riktlinjer eller praxis från en upphandlande enhets sida i samband med en upphandling som omfattas.

i) *meddelande om planerad upphandling*: ett meddelande som offentliggörs av en upphandlande enhet i vilket intresserade leverantörer uppmanas att lämna in en begäran om deltagande, ett anbud eller båda, i enlighet med respektive parts lagstiftning.

j) *motkrav*: villkor eller åtaganden som främjar lokal utveckling eller förbättrar en parts betalningsbalans, t.ex. användning av inhemskt innehåll, tekniklicensiering, investeringar, motköp och liknande åtgärder eller krav.

k) *öppen upphandling*: ett förfarande där alla intresserade leverantörer har möjlighet att lämna anbud.

l) *upphandlande enhet*: en enhet som omfattas av en parts avsnitt A, B eller C i tillägg 1 (Tillämpningsområde) till bilaga XVI (Offentlig upphandling).

m) *kvalificerad leverantör*: en leverantör som en upphandlande enhet anser ha uppfyllt villkoren för deltagande.

n) *selektiv upphandling*: ett förfarande där den upphandlande enheten enbart uppmanar kvalificerade eller registrerade leverantörer att lämna anbud.

o) *tjänster*: omfattar bygg- och anläggningstjänster, om inte annat anges.

p) *teknisk specifikation*: ett krav i samband med ett anbudsförfarande som

i) anger egenskaperna hos de varor eller tjänster som ska upphandlas, t.ex. kvalitet, prestanda, säkerhet och dimensioner, eller processerna och metoderna för tillverkningen eller tillhandahållandet av dessa, eller

ii) avser terminologi, symboler eller förpacknings-, märknings- eller etiketteringskrav för en vara eller en tjänst.

Artikel 210

Tillämpningsområde och omfattning

1. Denna avdelning gäller för alla åtgärder i samband med upphandling som omfattas. I denna avdelning avses med *upphandling som omfattas* upphandling för offentliga ändamål

a) av varor, tjänster eller en kombination av dessa

i) i enlighet med det som fastställts av respektive part i relevanta avsnitt i tillägg 1 (Tillämpningsområde) till bilaga XVI, och

ii) som inte upphandlas för kommersiell försäljning eller återförsäljning eller för pro-

duktion eller tillhandahållande av varor eller tjänster för kommersiell försäljning eller återförsäljning,

b) genom alla former av avtal, t.ex. köp, leasing, hyra eller hyrköp, med eller utan rätt till köp,

c) till ett värde som vid offentliggörandet av ett meddelande i enlighet med artikel 213 uppgår till minst det tröskelvärde som fastställts av respektive part i tillägg 1 (Tillämpningsområde) till bilaga XVI,

d) genom en upphandlande enhet, och

e) som inte på annat sätt är undantagen från att omfattas.

2. Såvida inget annat anges, gäller denna avdelning inte för

a) förvärv eller hyra av mark, byggnader eller annan fast egendom eller därmed sammanhängande rättigheter,

b) icke-avtalsgrundande överenskommelser eller någon form av bistånd som en part tillhandahåller, inklusive samarbetsavtal, bidrag, lån, kapitaltillskott, garantier och skatteincitament samt offentligt tillhandahållande av varor och tjänster till offentliga enheter på statlig, regional eller lokal nivå,

c) upphandling eller förvärv av tjänster på skatteområdet eller förvaringstjänster, likvidations- eller förvaltningstjänster för reglerade finansinstitut eller tjänster som rör försäljning, inlösen och distribution i samband med statlig upplåning, inklusive lån, statsobligationer och andra värdepapper,

d) offentliga anställningsavtal och tillhörande sysselsättningsåtgärder,

e) upphandling som genomförs

i) särskilt i syfte att tillhandahålla internationellt bistånd, inklusive utvecklingsbistånd,

ii) enligt det särskilda förfarande eller på de särskilda villkor som fastställts i en internationell överenskommelse om stationering av trupper eller de avtalsslutande ländernas gemensamma genomförande av ett projekt,

iii) enligt det särskilda förfarande eller på de särskilda villkor som gäller för en internationell organisation, eller som finansieras genom internationella bidrag, lån eller annat bistånd, när det tillämpliga förfarandet eller de tillämpliga villkoren skulle vara oförenliga med denna avdelning,

f) inköp som görs under ytterst gynnsamma förhållanden som enbart uppstår på mycket kort sikt, såsom osedvanlig försäljning från företag som normalt inte är leverantörer eller försäljning av tillgångar från företag i likvidation eller under tvångsförvaltning.

3. Parterna ska ange följande uppgifter i tillägg 1 (Tillämpningsområde) till bilaga XVI:

a) I avsnitt A de offentliga enheter på central nivå vars upphandling omfattas av denna avdelning.

b) I avsnitt B de offentliga enheter på lägre nivå vars upphandling omfattas av denna avdelning.

c) I avsnitt C alla andra enheter vars upphandling omfattas av denna avdelning.

d) I avsnitt D de tjänster, utom bygg- och anläggningstjänster, som omfattas av denna avdelning.

e) I avsnitt E de bygg- och anläggningstjänster som omfattas av denna avdelning.

f) I avsnitt F allmänna anmärkningar.

4. Om en parts inhemska lagstiftning medger att en upphandling som omfattas utförs av andra enheter eller personer för den upphandlande enhetens räkning, ska bestämmelserna i denna avdelning även tillämpas.

5. a) De upphandlande enheterna får inte utarbeta, utforma eller på annat sätt strukturera eller dela upp en upphandling i syfte att undvika skyldigheterna enligt denna avdelning.

b) Om upphandlingen kan innebära att flera kontrakt tilldelas samtidigt i form av delkontrakt, ska det uppskattade totala värdet av samtliga delkontrakt beaktas. Om det sammanlagda värdet av delkontrakten uppgår till minst det tröskelvärde som en part fastställt i det tilllämpliga avsnittet, ska denna avdelning tillämpas på tilldelningen av dessa delkontrakt, med undantag för delkontrakt vars värde understiger 80 000 EUR.

6. Inget i denna avdelning ska tolkas som hinder för en part att vidta eller bibehålla åtgärder beträffande varor eller tjänster som tillhandahålls av personer med funktionsnedsättning, av välgörenhetsinrättningar eller inom kriminalvården eller åtgärder som är nödvändiga för att skydda allmän moral, ordning eller säkerhet, människors, djurs eller växters liv eller hälsa, inbegripet miljöåtgärder, och immateriella rättigheter. CA-partens republiker ska kunna vidta, utarbeta,

bibehålla eller genomföra åtgärder som främjar möjligheter eller program för upphandlingsstrategier för utveckling av deras minoriteter samt mikroföretag och små och medelstora företag, inbegripet regler om förmånsbehandling, såsom att

a) kartlägga mikroföretag och små och medelstora företag som är registrerade som statliga leverantörer,

b) fastställa utslagskriterier som gör att de upphandlande enheterna kan tilldela kontrakt till ett inhemskt mikroföretag eller litet eller medelstort företag som individuellt eller i ett konsortium lämnat ett anbud som har samma rangordning som andra leverantörers anbud.

7. Inget i denna avdelning ska hindra en part från att utarbeta nya upphandlingsstrategier, upphandlingsförfaranden eller former av avtal, förutsatt att de inte är oförenliga med denna avdelning.

Artikel 211

Allmänna principer

1. När det gäller åtgärder och upphandling som omfattas ska en part och dess upphandlande enheter medge varor och tjänster från den andra parten samt leverantörer från den andra parten som tillhandahåller varor eller tjänster från någon av parterna en behandling som inte är mindre förmånlig än den som parten och dess upphandlande enheter medger inhemska varor, tjänster och leverantörer.

2. När det gäller åtgärder beträffande upphandling som omfattas, får en part och dess upphandlande enheter inte

a) behandla en lokalt etablerad leverantör mindre förmånligt än en annan lokalt etablerad leverantör på grund av graden av utländsk anknytning eller utländskt ägarskap, eller

b) diskriminera en lokalt etablerad leverantör av det skälet att de varor eller tjänster som leverantören erbjuder i samband med en viss upphandling utgörs av varor eller tjänster från den andra parten.

3. En varu- eller tjänsteleverantör från EU-parten som är etablerad i en av CA-partens republiker ska i alla andra republiker i CA-parten medges en behandling som inte är mindre förmånlig än den som de sistnämnda medger sina egna varueller tjänsteleverantörer när det gäller åtgärder beträffande en upphandling som omfattas.

En varu- eller tjänsteleverantör från en av CA-partens republiker som är etablerad i en av Europeiska unionens medlemsstater ska i alla andra medlemsstater i Europeiska unionen medges en behandling som inte är mindre förmånlig än den som de sistnämnda medger sina egna varu- eller tjänsteleverantörer när det gäller åtgärder beträffande en upphandling som omfattas.

Parterna får inte införa sådana nya krav på lokal etablering eller registrering av varu- och tjänsteleverantörer som vill lämna anbud i en upphandling som omfattas som skulle medföra en konkurrensnackdel för varu- och tjänsteleverantörer från den andra parten. Befintliga krav ska ses över inom tio år från detta avtals ikraftträdande ([1]).

Användning av elektroniska medel

4. Om en upphandlande enhet genomför en upphandling som omfattas med hjälp av elektroniska medel, ska den

a) garantera att upphandlingen genomförs med hjälp av it-system och programvara, inklusive sådana som rör autentisering och kryptering av information, som är allmänt tillgängliga och kompatibla med andra allmänt tillgängliga it-system och programvaror, och

b) se till att det finns mekanismer som garanterar integriteten för begäranden om deltagande och anbud, bl.a. fastställande av tidpunkten för mottagande och förhindrande av otillbörlig tillgång.

Genomförande av upphandling

([1]) För tydlighetens skull: inget i denna artikel ska påverka tjänstehandel som omfattas av avdelning III (Etablering, handel med tjänster och elektronisk handel) och bilagorna till den avdelningen med förteckningar över åtaganden som gäller etablering, förteckning över åtaganden i fråga om gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster, förbehåll för nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen hos EU-parten, förteckningar över CA-partens republikers åtaganden om säljare av företagstjänster och förteckningar över CApartens republikers åtaganden om nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen.

5. En upphandlande enhet ska genomföra upphandling som omfattas på ett öppet och opartiskt sätt som gör att intressekonflikter undviks, som förhindrar korruption och som är förenligt med denna avdelning, med hjälp av metoder såsom öppen upphandling, selektiv upphandling och begränsad upphandling. Dessutom ska parterna införa eller bibehålla sanktioner mot korruption.

Ursprungsregler

6. Ingen part får vid upphandling som omfattas tillämpa sådana ursprungsregler på varor eller tjänster som importerats från eller tillhandahålls av en annan part som avviker från de ursprungsregler som parten samtidigt vid normal handel tilllämpar på import eller tillhandahållande av samma varor eller tjänster från samma part.

Motkrav

7. Om inte annat följer av undantagen i denna avdelning eller tillhörande bilagor, får ingen part begära, beakta, ålägga eller verkställa motkrav.

Artikel 212

Offentliggörande av upphandlingsinformation

1. Parterna ska

a) omgående offentliggöra alla lagar, andra författningar, rättsliga avgöranden och administrativa avgöranden med allmän giltighet, standardkontraktsklausuler som föreskrivs i lagar eller andra författningar och som införlivas genom hänvisning i meddelanden och anbudsunderlag samt förfaranden beträffande upphandling som omfattas, liksom ändringar av dessa, i officiellt utsedda elektroniska medier eller publikationer som har stor spridning och är lättillgängliga för allmänheten,

b) om den andra parten så begär, lämna ytterligare information om tillämpningen av sådana bestämmelser,

c) i tillägg 2 (Medier för offentliggörande av upplysningar om upphandling) till bilaga XVI förteckna de elektroniska medier eller publikationer där respektive part offentliggör den information som avses i led a, och

d) i tillägg 3 (Medier för offentliggörande av meddelanden) till bilaga XVI förteckna de elektroniska medier där respektive part offentliggör de meddelanden som krävs enligt artiklarna 213, 215.4 och 223.2.

2. CA-parten ska vidta alla rimliga åtgärder för att utveckla en central kontaktpunkt på regional nivå. EU-parten ska tillhandahålla tekniskt och finansiellt bistånd för att utveckla, inrätta och bibehålla en sådan central kontaktpunkt. Detta samarbete tas upp i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal. Genomförandet av denna bestämmelse är avhängigt av att initiativet för tekniskt och finansiellt bistånd för utveckling, inrättande och bibehållande av en central kontaktpunkt på centralamerikansk nivå förverkligas.

3. En part ska omgående till den andra parten anmäla ändringar av sin information i tillägg 2 (Medier för offentliggörande av upplysningar om upphandling) eller 3 (Medier för offentliggörande av meddelanden) till bilaga XVI.

Artikel 213

Offentliggörande av meddelanden

Meddelande om planerad upphandling

1. För varje upphandling som omfattas, utom under de omständigheter som anges i artikel 220, ska en upphandlande enhet offentliggöra ett meddelande om planerad upphandling i ett av de medier som förtecknas i tillägg 3 (Medier för offentliggörande av meddelanden) till bilaga XVI. Meddelandena ska innehålla de uppgifter som anges i tillägg 4 (Meddelande om planerad upphandling) till bilaga XVI. Meddelandena ska kostnadsfritt vara elektroniskt tillgängliga via en central kontaktpunkt på regional nivå, om och där de finns.

Meddelande om planerade upphandlingar

2. Upphandlande enheter uppmanas att så tidigt som möjligt varje år offentliggöra ett meddelande om sina upphandlingsplaner

(nedan kallat *meddelande om planerade upphandlingar*). Meddelandet ska innehålla uppgifter om upphandlingens föremål och en ungefärlig tidpunkt för offentliggörande av meddelandet om planerad upphandling eller när upphandlingen kan ske.

3. Om den inhemska lagstiftningen medger detta, kan en upphandlande enhet använda ett meddelande om planerade upphandlingar som meddelande om planerad upphandling, förutsatt att det innehåller alla tillgängliga uppgifter som krävs enligt tillägg 4 (Meddelande om planerad upphandling) och en uppmaning till leverantörer att anmäla intresse för att delta i upphandlingen till den upphandlande enheten.

Artikel 214

Villkor för deltagande

1. En upphandlande enhet ska begränsa villkoren för deltagande i en upphandling till vad som krävs för att säkerställa att en leverantör har rättslig och ekonomisk kapacitet samt kommersiell och teknisk förmåga att åta sig den aktuella upphandlingen.

2. Vid bedömningen av huruvida en leverantör uppfyller villkoren för deltagande ska den upphandlande enheten bedöma leverantörens ekonomiska, kommersiella och tekniska förmåga på grundval av leverantörens affärsverksamhet både inom och utanför territoriet för den part som den upphandlande enheten tillhör, och den får inte ställa som villkor att en leverantör, för att få delta i en upphandling, tidigare ska ha tilldelats ett eller flera kontrakt av en upphandlande enhet i en viss part eller att leverantören ska ha tidigare erfarenhet av arbete på en viss parts territorium.

3. Vid bedömningen ska den upphandlande enheten grunda sin utvärdering på de villkor som den i förväg angett i meddelanden eller anbudsunderlag.

4. En upphandlande enhet får utesluta en leverantör av skäl såsom konkurs, oriktiga uppgifter, allvarliga brister vid uppfyllandet av väsentliga krav eller skyldigheter i tidigare kontrakt, domar med anledning av allvarliga brott, fel i yrkesutövningen, underlåtenhet att betala skatt eller liknande.

En part får anta eller bibehålla förfaranden för att på obestämd tid eller för en viss tid utesluta leverantörer från deltagande i partens upphandlingar, om parten har funnit att leverantörerna ägnat sig åt en bedräglig eller annan olaglig handling i samband med upphandling. En part ska på begäran av den andra parten i möjligaste mån ange vilka leverantörer som uteslutits enligt dessa förfaranden och i förekommande fall utbyta information om dessa leverantörer eller den bedrägliga eller olagliga handlingen.

5. Den upphandlande enheten får begära att anbudsgivaren i anbudet anger om någon del av kontraktet kan komma att läggas ut på tredje part och vilka underleverantörer som föreslås. Ett sådant angivande ska inte påverka frågan om huvudentreprenörens ansvar.

Artikel 215

Kvalificering eller registrering av leverantörer

Selektiv upphandling

1. När en upphandlande enhet avser att använda sig av selektiv upphandling ska den

a) i meddelandet om planerad upphandling åtminstone inkludera uppgifterna i punkt 1 i tillägg 4 (Meddelande om planerad upphandling) till bilaga XVI och uppmana leverantörerna att lämna in en begäran om deltagande, och

b) senast när tidsfristen för att lämna in anbud börjar löpa, lämna åtminstone uppgifterna i punkt 2 i tillägg 4 (Meddelande om planerad upphandling) till bilaga XVI till de kvalificerade eller registrerade leverantörerna.

2. En upphandlande enhet ska som kvalificerade leverantörer erkänna alla inhemska leverantörer och alla leverantörer från den andra parten som uppfyller villkoren för deltagande i en viss upphandling, såvida den inte i meddelandet om planerad upphandling fastställer en begränsning av antalet leverantörer som kommer att få lämna anbud och kriterierna för urvalet av dessa.

3. Om anbudsunderlaget inte görs allmänt tillgängligt från och med datumet för offentliggörandet av det meddelande som avses i

punkt 1, ska den upphandlande enheten se till att alla kvalificerade leverantörer som valts ut i enlighet med punkt 2 får tillgång till dessa dokument samtidigt.

Leverantörsförteckning

4. En upphandlande enhet får bibehålla en leverantörsförteckning, förutsatt att ett meddelande med en uppmaning till intresserade leverantörer att ansöka om att föras upp på förteckningen offentliggörs varje år och, om meddelandet offentliggörs elektroniskt, att det fortlöpande görs tillgängligt i lämpligt medium enligt förteckningen i tillägg 3 (Medier för offentliggörande av meddelanden) till bilaga XVI. Meddelandet ska innehålla de uppgifter som anges i tillägg 5 (Meddelande med en uppmaning till intresserade leverantörer att ansöka om att föras upp på en förteckning över leverantörer) till bilaga XVI.

5. Om en leverantörsförteckning är giltig i tre år eller mindre, får en upphandlande enhet, utan hinder av punkt 4, offentliggöra det meddelande som avses i den punkten endast en gång, i början av förteckningens giltighetstid, förutsatt att giltighetstiden anges i meddelandet liksom att inga fler meddelanden kommer att offentliggöras.

6. En upphandlande enhet ska tillåta leverantörer att när som helst ansöka om att föras upp på en leverantörsförteckning och inom rimligt kort tid inkludera alla leverantörer som uppfyller motsvarande krav i förteckningen.

7. En upphandlande enhet får, om så medges i partens lagstiftning, använda ett meddelande med en uppmaning till leverantörer att ansöka om att föras upp på en leverantörsförteckning som meddelande om planerad upphandling, förutsatt att

a) meddelandet offentliggörs i enlighet med punkt 4 och innehåller de uppgifter som krävs enligt tillägg 5 (Meddelande med en uppmaning till intresserade leverantörer att ansöka om att föras upp på en förteckning över leverantörer) och alla tillgängliga uppgifter som krävs enligt tillägg 4 (Meddelande om planerad upphandling) till bilaga XVI samt information om att det utgör ett meddelande om planerad upphandling,

b) den upphandlande enheten omgående tillhandahåller leverantörer som för enheten har uttryckt sitt intresse för en viss upphandling tillräcklig information för att de ska kunna bedöma sitt intresse av att delta i upphandlingen, däribland alla övriga uppgifter som krävs enligt tillägg 4 (Meddelande om planerad upphandling) till bilaga XVI i den mån sådana uppgifter är tillgängliga, och

c) en leverantör som har ansökt om att föras upp på en leverantörsförteckning i enlighet med punkt 6 får lämna anbud i en viss upphandling, om den upphandlande enheten har tillräckligt med tid för att undersöka om leverantören uppfyller villkoren för deltagande.

8. En upphandlande enhet ska omgående underrätta alla leverantörer som lämnar in en begäran om deltagande eller ansökan om att föras upp på en leverantörsförteckning om enhetens beslut om begäran eller ansökan.

9. Om en upphandlande enhet avslår en leverantörs begäran om att bli kvalificerad eller ansökan om att föras upp på en leverantörsförteckning, inte längre erkänner en leverantör som kvalificerad eller stryker en leverantör från en leverantörsförteckning, ska enheten omgående underrätta leverantören och på dennes begäran omgående lämna en skriftlig förklaring av skälen till sitt beslut.

10. Parterna ska i avsnitt F (Allmänna anmärkningar) i tillägg 1 (Tillämpningsområde) till bilaga XVI ange vilka enheter som får använda leverantörsförteckningar.

Artikel 216

Tekniska specifikationer

1. En upphandlande enhet får inte utarbeta, anta eller tilllämpa tekniska specifikationer eller fastställa förfaranden för bedömning av överensstämmelse som har som syfte eller resultat att skapa onödiga hinder för internationell handel.

2. Vid fastställandet av de tekniska specifikationerna för de varor eller tjänster som upphandlingen gäller ska den upphandlande enheten i förekommande fall

a) definiera de tekniska specifikationerna efter prestanda- och funktionskrav snarare än

efter utformning eller beskrivande kännetecken, och

b) basera de tekniska specifikationerna på internationella standarder när sådana finns, och i annat fall på nationella tekniska föreskrifter, erkända nationella standarder eller byggnadsnormer.

3. Om kriterier rörande utformning eller beskrivande kännetecken används i de tekniska specifikationerna, ska den upphandlande enheten i tillämpliga fall ange att den kommer att beakta anbud avseende likvärdiga varor eller tjänster som tydligt uppfyller kraven för upphandlingen genom att inkludera en formulering såsom ”eller likvärdig” i anbudsunderlaget.

4. Den upphandlande enheten får i de tekniska specifikationerna inte ställa krav på eller hänvisa till särskilda varumärken eller handelsnamn, patent, upphovsrätt, utformning, typ, särskilt ursprung, tillverkare eller leverantör, utom om det inte finns något annat sätt att beskriva upphandlingskraven tillräckligt exakt och klart, och förutsatt att anbudsunderlaget i så fall innehåller en formulering såsom ”eller likvärdig”.

5. Den upphandlande enheten får inte på ett sätt som kan hindra konkurrens efterfråga eller ta emot råd som kan användas för att utarbeta eller anta en teknisk specifikation för en viss upphandling från personer som kan ha kommersiella intressen i upphandlingen.

6. Det bör förtydligas att denna artikel inte avser att hindra en upphandlande enhet från att utarbeta, anta eller tillämpa tekniska specifikationer för att främja bevarandet av naturtillgångar eller skydda miljön.

Artikel 217

Anbudsunderlag

1. Den upphandlande enheten ska till leverantörerna lämna anbudsunderlag som innehåller alla uppgifter de behöver för att utarbeta och lämna in väl underbyggda anbud. Om detta inte redan tillhandahållits i meddelandet om planerad upphandling, ska anbudsunderlaget omfatta en fullständig beskrivning av punkterna i tillägg 8 (Anbudsunderlag) till bilaga XVI.

2. Den upphandlande enheten ska på begäran omgående lämna anbudsunderlaget till alla leverantörer som deltar i upphandlingen och tillgodose alla skäliga önskemål om relevanta upplysningar från en leverantör som deltar i upphandlingen, förutsatt att dessa upplysningar inte ger leverantören någon fördel i förhållande till konkurrenterna i upphandlingen och att begäran lämnades in inom tidsfristen.

3. Om den upphandlande enheten under upphandlingen ändrar de kriterier eller krav som anges i meddelandet om planerad upphandling eller i det anbudsunderlag som lämnats till de deltagande leverantörerna, ska den skriftligen skicka alla sådana ändringar

a) till alla leverantörer som deltar vid den tidpunkt då informationen ändras, om dessa är kända, och i alla andra fall på samma sätt som den ursprungliga informationen, och

b) i tillräckligt god tid så att dessa leverantörer har möjlighet att ändra och på nytt lämna in sina ändrade anbud.

Artikel 218

Tidsfrister

Den upphandlande enheten ska i enlighet med sina behov ge leverantörerna tillräckligt med tid för att utarbeta och lämna in begäranden om deltagande och väl underbyggda anbud, med beaktande av sådana faktorer som upphandlingens art och komplexitet, omfattningen av beräknad underentreprenad samt den tid det tar att befordra ett anbud från utländska respektive inhemska orter i de fall då detta inte sker elektroniskt. Dessa tidsfrister, inklusive eventuella förlängningar, ska vara desamma för alla intresserade eller deltagande leverantörer. De tillämpliga tidsfristerna anges i tillägg 6 (Tidsfrister) till bilaga XVI.

Artikel 219

Förhandlingar

1. En part kan besluta att dess upphandlande enheter ska genomföra upphandlingar genom ett förhandlingsförfarande

a) i samband med upphandlingar där de upphandlande enheterna har uttryckt en sådan avsikt i meddelandet om planerad upphandling, eller

b) när det av utvärderingen framgår att inget anbud är det uppenbart mest fördelaktiga enligt de särskilda utvärderingskriterierna i meddelandena eller anbudsunderlaget.

2. En upphandlande enhet ska

a) garantera att uteslutning av leverantörer som deltar i förhandlingarna sker i enlighet med utvärderingskriterierna i meddelandena eller anbudsunderlaget, och

b) när förhandlingarna avslutats, fastställa en gemensam tidsfrist för de resterande leverantörerna att lämna in nya eller ändrade anbud.

Artikel 220

Användning av begränsad upphandling eller motsvarande upphandlingsförfaranden

1. Förutsatt att upphandlingsförfarandet inte används för att undvika konkurrens eller skydda inhemska leverantörer får en upphandlande enhet tilldela kontrakt genom begränsad upphandling eller motsvarande upphandlingsförfaranden under följande förutsättningar:

a) Om

i) inga anbud lämnats in eller inga leverantörer begärt att få delta,

ii) inga anbud som uppfyller de grundläggande kraven i anbudsunderlaget lämnats in,

iii) inga leverantörer uppfyllde villkoren för deltagande, eller

iv) de inlämnade anbuden tillkommit genom anbudskartell, förutsatt att kraven i anbudsunderlaget inte väsentligt ändrats.

b) Om varor eller tjänster kan levereras endast av en viss leverantör och det inte finns några rimliga alternativ eller rimliga ersättningsvaror eller ersättningstjänster eftersom det rör sig om ett konstverk, på grund av skydd av exklusiva immateriella rättigheter såsom patent eller upphovsrätt eller skyddad information eller på grund av att det av tekniska orsaker saknas konkurrens.

c) När det är fråga om kompletterande leveranser från den ursprungliga leverantören av varor och tjänster som inte ingick i den ursprungliga upphandlingen och ett byte av leverantör för dessa kompletterande varor eller tjänster

i) inte kan ske av ekonomiska eller tekniska skäl såsom krav på utbytbarhet eller kompatibilitet med befintliga utrustningar, programvaror, tjänster eller installationer som upphandlats vid den ursprungliga upphandlingen, och

ii) skulle medföra betydande olägenheter eller betydligt större omkostnader för den upphandlande enheten.

d) För varor som köps på en råvarumarknad.

e) När en upphandlande enhet upphandlar en prototyp eller en ny vara eller tjänst som utvecklats på dess begäran i samband med och för ett visst kontrakt avseende forskning, försöksverksamhet, undersökning eller grundläggande utvecklingsarbete. När kontrakten har fullgjorts ska efterföljande upphandlingar av varor eller tjänster omfattas av denna avdelning.

f) När kompletterande bygg- och anläggningstjänster som inte ingick i det ursprungliga kontraktet men som omfattas av målen i det ursprungliga anbudsunderlaget på grund av oförutsägbara omständigheter blir nödvändiga för att slutföra de bygg- och anläggningstjänster som beskrivs där. Det totala värdet för kontrakt som tilldelas för ytterligare bygg- och anläggningstjänster får dock inte överstiga 50 procent av det ursprungliga kontraktsbeloppet.

g) I den utsträckning som det är absolut nödvändigt, när varorna eller tjänsterna på grund av brådska föranledd av händelser som den upphandlande enheten inte kunnat förutse inte kan erhållas i tid genom ett öppet upphandlingsförfarande, och ett sådant förfarande skulle orsaka den upphandlande enheten, enhetens programansvar eller parten allvarlig skada.

h) När det är fråga om ett kontrakt som tilldelas vinnaren av en formgivningstävling, förutsatt att tävlingen organiserats på ett sätt som är förenligt med principerna i denna avdelning och deltagarna bedömts av en oberoende jury i syfte att ge ett designkontrakt till vinnaren.

i) I de fall som fastställts av respektive part i avsnitt F (Allmänna anmärkningar) i tillägg 1 (Tillämpningsområde) till bilaga XVI.

2. Den upphandlande enheten ska bevara handlingar eller utarbeta skriftliga rapporter som särskilt motiverar kontrakt som tilldelas i enlighet med punkt 1.

Artikel 221

Elektroniska auktioner

När en upphandlande enhet avser att genomföra en upphandling som omfattas genom elektronisk auktion, ska enheten innan den elektroniska auktionen börjar tillhandahålla alla deltagare

a) den automatiska utvärderingsmetoden, inbegripet den matematiska formeln, som bygger på utvärderingskriterierna i anbudsunderlaget och som kommer att användas vid den automatiska rangordningen eller vid en ändring av rangordningen under auktionen,

b) resultatet av en eventuell första utvärdering av delarna av deltagarnas anbud, om kontraktet kommer att tilldelas det mest fördelaktiga anbudet, och

c) annan relevant information om genomförandet av auktionen.

Artikel 222

Behandling av anbud och tilldelning av kontrakt

1. Den upphandlande enheten ska ta emot, öppna och behandla alla anbud med iakttagande av förfaranden som säkerställer att upphandlingsprocessen är rättvis och opartisk och att den sekretess som gäller för anbuden bevaras.

2. För att ett anbud ska komma ifråga för antagande ska det vara skriftligt och vid tidpunkten för öppnandet uppfylla de grundläggande kraven i anbudsunderlaget, och i förekommande fall i meddelandena, samt vara inlämnat av en leverantör som uppfyller villkoren för deltagande.

3. Såvida inte den upphandlande enheten beslutar att det inte ligger i det allmännas intresse att tilldela ett kontrakt, ska kontraktet tilldelas den leverantör som enheten bedömer vara i stånd att uppfylla avtalsvillkoren och som, uteslutande på grundval av utvärderingskriterierna i meddelandena och anbudsunderlaget, antingen lagt det mest fördelaktiga anbudet eller, om priset är det enda tilldelningskriteriet, det lägsta anbudet.

4. Om den upphandlande enheten får ett anbud till ett pris som i förhållande till övriga ligger onormalt lågt, får den kontrollera med leverantören att denne uppfyller villkoren för deltagande och är i stånd att uppfylla avtalsvillkoren.

Artikel 223

Insyn i upphandlingsinformation

1. Den upphandlande enheten ska omgående informera deltagande leverantörer om sitt beslut om tilldelningen av kontrakt, på begäran skriftligen. Den upphandlande enheten ska på begäran, med iakttagande av artikel 224.2 och 224.3, ge en leverantör vars anbud förkastats en förklaring av varför enheten inte valde dess anbud och de relativa fördelarna med anbudet från den leverantör som tilldelades kontraktet.

2. Efter tilldelningen av ett kontrakt som omfattas av denna avdelning ska den upphandlande enheten, så tidigt som möjligt och enligt de tidsfrister som fastställs i respektive parts lagstiftning, offentliggöra ett meddelande i någon av de publikationer eller elektroniska medier som förtecknas i tillägg 3 (Medier för offentliggörande av meddelanden) till bilaga XVI. Om meddelandet endast offentliggörs elektroniskt, ska uppgifterna finnas lättillgängliga under rimlig tid. Meddelandet ska innehålla åtminstone uppgifterna i tillägg 7 (Meddelande om tilldelning av kontrakt) till bilaga XVI.

Artikel 224

Utlämnande av information

1. En part ska på den andra partens begäran omgående tillhandahålla alla relevanta uppgifter om kontraktstilldelningen i en upphandling som omfattas för att avgöra om upphandlingen genomfördes i enlighet med bestämmelserna i denna avdelning. I fall där

det skulle vara till skada för konkurrensen vid framtida upphandlingar att lämna ut dessa uppgifter, får den part som tar emot uppgifterna endast lämna ut dem till en leverantör efter samråd med och tillstånd från den part som lämnade uppgifterna.

2. Utan hinder av övriga bestämmelser i denna avdelning får en part och dess upphandlande enheter inte ge någon leverantör uppgifter som skulle kunna motverka en sund konkurrens mellan leverantörer.

3. Inget i denna avdelning ska tolkas som en skyldighet för en part och dess upphandlande enheter, myndigheter och överprövningsinstanser att lämna ut konfidentiella uppgifter, om utlämnandet skulle hindra tillämpningen av lagar, skulle kunna motverka sund konkurrens mellan leverantörer, skulle skada enskilda personers legitima kommersiella intressen, inbegripet skydd av immateriella rättigheter, eller på annat sätt skulle strida mot allmänintresset.

Artikel 225

Inhemska överprövningsförfaranden

1. Parterna ska införa eller bibehålla snabba, effektiva, öppna och icke-diskriminerande förfaranden för administrativ eller rättslig överprövning genom vilka en leverantör kan begära överprövning med hänvisning till en parts och dess enheters skyldigheter enligt denna avdelning i samband med en upphandling som omfattas i vilken leverantören har eller har haft intresse. Förfarandereglerna för alla begäranden om överprövning ska vara skriftliga och göras allmänt tillgängliga.

2. En part får i sin inhemska lagstiftning föreskriva att i händelse av ett klagomål från en leverantör i samband med en upphandling som omfattas ska den upphandlande enheten och leverantören uppmuntras att söka lösa tvisten genom samråd. Den upphandlande enheten ska opartiskt och utan dröjsmål handlägga sådana klagomål på ett sätt som inte motverkar leverantörens deltagande i pågående eller framtida upphandlingar eller dennes rätt att ansöka om korrigerande åtgärder enligt förfarandet för administrativ eller rättslig överprövning.

3. Alla leverantörer ska medges en rimlig tidsfrist för att förbereda och lämna in en begäran om överprövning, som inte får vara kortare än tio dagar räknat från den tidpunkt då leverantören fick eller rimligen borde ha fått kännedom om de omständigheter som ligger till grund för begäran.

4. Respektive part ska inrätta eller utse minst en opartisk administrativ eller rättslig myndighet som är oberoende av dess upphandlande enheter och som ska ta emot och behandla begäranden om överprövning från leverantörer i samband med en upphandling som omfattas.

5. När ett annat organ än den myndighet som avses i punkt 4 ursprungligen ansvarar för överprövningen, ska parten sörja för att leverantören kan överklaga det ursprungliga beslutet till en opartisk administrativ eller rättslig myndighet som är oberoende av den upphandlande enhet vars upphandling är föremål för begäran. Ett överprövningsorgan som inte är en domstol ska antingen vara underkastat rättslig kontroll eller erbjuda förfarandegarantier som säkerställer att

a) den upphandlande enheten besvarar begäran om överprövning skriftligt och överlämnar alla relevanta handlingar till överprövningsorganet,

b) deltagarna i förfarandet (nedan kallade *deltagarna*) har rätt att bli hörda innan överprövningsorganet fattar beslut om begäran om överprövning,

c) deltagarna har rätt att låta sig representeras och åtföljas av biträde,

d) deltagarna har tillträde till alla förhandlingar, och

e) beslut eller rekommendationer som rör begäranden om överprövning från leverantörer inom rimlig tid tillhandahålls skriftligen med en förklaring av grunden till beslutet eller rekommendationen.

6. Parterna ska införa eller bibehålla förfaranden som säkerställer följande:

a) Snabba provisoriska åtgärder för att bevara leverantörens möjlighet att delta i upphandlingen. Sådana provisoriska åtgärder kan få till följd att upphandlingsförfarandet avbryts. Det kan i förfarandena föreskrivas att övergripande negativa konsekvenser för berörda intressen, inbegripet allmänintresset, får beaktas när beslut om tillämpning av så-

dana åtgärder fattas. Skälig grund för att inte agera ska anges skriftligen.

b) Korrigerande åtgärd eller ersättning för förlust eller skada som uppstått, i enlighet med respektive parts lagstiftning, om ett överprövningsorgan har konstaterat överträdelse eller underlåtenhet enligt punkt 1.

Artikel 226

Ändringar och rättelser av omfattningen

1. EU-parten ska ta upp ändringar och rättelser av omfattningen i bilaterala förhandlingar med varje berörd republik i CA-parten. Omvänt ska varje republik i CA-parten ta upp ändringar och rättelser av omfattningen i bilaterala förhandlingar med EU-parten.

Om en part har för avsikt att ändra sin omfattning av upphandling enligt denna avdelning, ska den

a) skriftligen meddela den eller de berörda andra parterna, och

b) i meddelandet föreslå den andra parten lämpliga kompenserande justeringar för att upprätthålla en nivå av omfattning som är jämförbar med den som rådde före ändringen.

2. Utan hinder av punkt 1 b behöver en part inte göra kompenserande justeringar om

a) ändringen i fråga är en mindre ändring eller en rättelse av rent formellt slag, eller

b) den föreslagna ändringen avser en enhet över vilken partens kontroll eller inflytande faktiskt har upphört helt.

Parterna får göra mindre ändringar eller rättelser av rent formellt slag av omfattningen enligt denna avdelning i enlighet med bestämmelserna i del IV avdelning XIII (Särskilda uppgifter i handelsfrågor för de organ som inrättas genom detta avtal) i detta avtal.

3. Om EU-parten eller den republik i CA-parten som berörs inte håller med om att

a) den justering som föreslås enligt punkt 1 b är tillräcklig för att upprätthålla en jämförbar nivå av ömsesidigt överenskommen omfattning,

b) den föreslagna ändringen är en mindre ändring eller en rättelse enligt punkt 2 a, eller

c) den föreslagna ändringen avser en enhet över vilken partens kontroll eller inflytande faktiskt har upphört helt enligt punkt 2 b, måste den göra en skriftlig invändning inom 30 dagar från mottagandet av det meddelande som avses i punkt 1; annars anses parten ha samtyckt till justeringen eller den föreslagna ändringen, inbegripet vid tillämpning av del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal.4. Om de berörda parterna har kommit överens om den föreslagna ändringen, rättelsen eller den mindre ändringen, inbegripet om ingen invändning har gjorts inom 30 dagar enligt punkt 3, ska ändringarna göras i enlighet med bestämmelserna i punkt 6.

5. EU-parten och en republik i CA-parten kan när som helst inleda bilaterala förhandlingar om att utöka det marknadstillträde som medges ömsesidigt enligt denna avdelning, i enlighet med de relevanta institutionella och förfarandemässiga bestämmelserna i detta avtal.

6. Associeringsrådet ska ändra relevanta delar av avsnitt A, B eller C i tillägg 1 (Tillämpningsområde) till bilaga XVI så att de avspeglar ändringar som parterna kommit överens om, tekniska rättelser eller mindre ändringar.

Artikel 227

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller offentlig upphandling

Parterna är överens om att det ligger i deras gemensamma intresse att främja initiativ för ömsesidigt samarbete och tekniskt bistånd i frågor som rör offentlig upphandling. Parterna har därför fastställt ett antal samarbetsaktiviteter, som anges i artikel 58 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

AVDELNING VI

IMMATERIELLA RÄTTIGHETER

KAPITEL 1

Mål och principer

Artikel 228

Mål

Målen med denna avdelning är att

a) säkerställa ett fullgott och effektivt skydd av immateriella rättigheter inom parternas territorier, med beaktande av respektive parts ekonomiska situation samt sociala och kulturella behov,

b) främja och uppmuntra tekniköverföring mellan de båda regionerna för att möjliggöra skapandet av en stabil och livskraftig teknisk bas i CA-partens republiker, och

c) främja tekniskt och finansiellt samarbete när det gäller immateriella rättigheter mellan de båda regionerna.

Artikel 229

Skyldigheternas art och omfattning

1. Parterna ska säkerställa ett fullgott och effektivt genomförande av de internationella avtal om immateriella rättigheter i vilka de är parter, inbegripet WTO-avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter (nedan kallat *Tripsavtalet*). Bestämmelserna i denna avdelning ska komplettera och ytterligare specificera parternas rättigheter och skyldigheter enligt Tripsavtalet och andra internationella avtal om immateriella rättigheter.

2. Immateriella rättigheter och folkhälsa:

a) Parterna erkänner betydelsen av Dohaförklaringen om Tripsavtalet och folkhälsan, som WTO:s ministerkonferens antog den 14 november 2001. Parterna ska vid tolkning och tilllämpning av rättigheterna och skyldigheterna enligt denna avdelning följa denna förklaring.

b) Parterna ska bidra till genomförandet och efterlevnaden av WTO:s allmänna råds beslut av den 30 augusti 2003 om tillämpningen av punkt 6 i Dohaförklaringen om Tripsavtalet och folkhälsan samt protokollet om ändring av Tripsavtalet, undertecknat i Genève den 6 december 2005.

3. a) Vid tillämpning av detta avtal ska *immateriella rättigheter* omfatta upphovsrätt, inbegripet upphovsrätt till datorprogram och databaser, och därmed närstående rättigheter, patenträttigheter, varumärken, handelsnamn, industriella formgivningar, kretsmönster i integrerade kretsar (topografier), geografiska beteckningar, inbegripet ursprungsbeteckningar, växtsorter och skydd för företagshemligheter.

b) Vid tillämpning av detta avtal ska skydd mot illojal konkurrens säkerställas enligt artikel 10a i Pariskonventionen för skydd av den industriella äganderätten (Stockholmsakten, 1967) (nedan kallad *Pariskonventionen*).

4. Parterna erkänner staters suveräna rätt över sina naturtillgångar och tillträdet till deras genetiska resurser i enlighet med konventionen om biologisk mångfald (1992). Ingen bestämmelse i denna avdelning ska hindra parterna från att vidta eller bibehålla åtgärder som främjar bevarandet av den biologiska mångfalden, ett hållbart nyttjande av dess komponenter samt en skälig och rättvis fördelning av vinsterna från utnyttjandet av genetiska resurser, i enlighet med denna konvention.

5. Parterna erkänner vikten av att respektera, bevara och bibehålla ursprungsbefolkningars och lokalsamhällens kunskaper, innovationer och sedvänjor som omfattar traditionella metoder som rör bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden.

Artikel 230

Mest-gynnad-nationsbehandling och nationell behandling

I enlighet med artiklarna 3 och 4 i Tripsavtalet och med beaktande av undantagen i de bestämmelserna ska parterna medge medborgare i den andra parten

a) en behandling som inte är mindre förmånlig än den som de medger sina egna medborgare med avseende på skydd av immateriella rättigheter, och

b) fördelar, förmåner, friheter eller rättigheter som de medger medborgare i något annat land med avseende på skydd av immateriella rättigheter.

Artikel 231

Tekniköverföring

1. Parterna är överens om att utbyta synpunkter på och information om sina metoder och sin politik som påverkar tekniköverföring, både inom sina respektive regioner och

med tredjeländer, i syfte att utarbeta åtgärder för att underlätta informationsflöden, partnerskap mellan företag, licensiering och underleverantörskontrakt. Särskild uppmärksamhet ska ägnas åt de nödvändiga villkoren för att skapa en gynnsam miljö för tekniköverföring mellan parterna, t.ex. i frågor såsom utveckling av humankapital och regelverk.

2. Parterna erkänner vikten av utbildning och yrkesutbildning för tekniköverföring, som kan ske genom utbytesprogram för akademiker, yrkesarbetande och/eller företag, som syftar till att överföra kunskap mellan parterna ([1]).

3. Parterna ska i förekommande fall vidta åtgärder för att förhindra eller motverka sådana metoder eller villkor för licensiering som gäller immateriella rättigheter som kan få negativa effekter för den internationella tekniköverföringen och som utgör missbruk av immateriella rättigheter från rättighetshavarnas sida eller missbruk av uppenbar informationsasymmetri vid förhandlingen av licenser.

4. Parterna erkänner vikten av att skapa mekanismer som stärker och främjar investeringar i CA-partens republiker, särskilt inom innovativa och högteknologiska sektorer. EU-parten ska göra sitt bästa för att ge institutioner och företag inom sina territorier incitament för att främja och gynna tekniköverföring till institutioner och företag i CA-partens republiker, så att dessa kan upprätta en livskraftig teknisk plattform.

5. De åtgärder som nämns för att uppnå målen i denna artikel fastställs i artikel 55 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

Artikel 232

Konsumtion

Parterna ska fritt kunna inrätta sina egna ordningar för konsumtion av immateriella rättigheter, med beaktande av bestämmelserna i Tripsavtalet.

KAPITEL 2

Standarder för immateriella rättigheter

AVSNITT A

Upphovsrätt och närstående rättigheter

Artikel 233

Skydd

Parterna ska efterleva

a) den internationella konventionen om skydd för utövande konstnärer, framställare av fonogram samt radioföretag (Rom, 1961) (nedan kallad *Romkonventionen*),

b) Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk (1886, senast ändrad 1979) (nedan kallad *Bernkonventionen*),

c) Världsorganisationen för den intellektuella äganderättens fördrag om upphovsrätt (Genève, 1996) (nedan kallat *Wipofördraget om upphovsrätt*), och

d) Världsorganisationen för den intellektuella äganderättens fördrag om framföranden och fonogram (Genève, 1996) (nedan kallat *Wipo-fördraget om framföranden och fonogram*).

Artikel 234

Upphovsrättens varaktighet

Parterna är överens om att vid beräkning av tiden för skydd av upphovsrätten ska bestämmelserna i artiklarna 7 och 7a i Bernkonventionen gälla för skydd av litterära och konstnärliga verk, med förbehållet att den kortaste skyddstiden enligt artikel 7.1, 7.2, 7.3 och 7.4 i Bernkonventionen ska vara 70 år.

([1]) EU-parten ska verka för att de akademiska utbytena sker i form av stipendier och att utbytena för yrkesarbetande och företag sker i form av praktik på organisationer i Europeiska unionen, stärkande av mikroföretag och små och medelstora företag, utveckling av innovativa branscher och skapande av yrkesseminarier så att den förvärvade kunskapen kan tillämpas i den centralamerikanska regionen.

Artikel 235

Närstående rättigheters varaktighet

Parterna är överens om att vid beräkning av tiden för skydd av utövande konstnärers, fonogramframställares samt radio- och televisionsföretags rättigheter ska bestämmelserna i artikel 14 i Romkonventionen gälla, med förbehållet att den kortaste skyddstiden enligt artikel 14 i Romkonventionen ska vara 50 år.

Artikel 236

Kollektiv förvaltning av rättigheter

Parterna erkänner betydelsen av upphovsrättsorganisationernas arbete och fastställandet av ordningar mellan dem för att ömsesidigt underlätta tillgången till och överföringen av innehåll mellan parternas territorier och uppnå en hög utvecklingsnivå när det gäller utförandet av deras uppgifter.

Artikel 237

Radio- och televisionsutsändning och återgivning för allmänheten ([1])

1. I denna bestämmelse avser *återgivning för allmänheten av ett framförande eller fonogram* överföring till allmänheten, genom något annat medel än radio- eller televisionsutsändning, av ljud från ett framförande eller ljud eller framställningar av ljud upptagna på fonogram. I denna artikel avses med *återgivning för allmänheten* även att göra ljud eller framställningar av ljud upptagna på fonogram hörbara för allmänheten.

2. Parterna ska i enlighet med inhemsk lagstiftning medge utövande konstnärer ensamrätt att tillåta eller förbjuda radiooch televisionsutsändning och återgivning för allmänheten av sina framföranden, utom när framförandet i sig självt redan är ett utsänt framförande eller härrör från en upptagning.

3. Utövande konstnärer och fonogramframställare ska ha rätt till en skälig engångsersättning för direkt eller indirekt användning av fonogram som getts ut i kommersiellt syfte för radioeller televisionsutsändning eller återgivning för allmänheten. Parterna kan i avsaknad av en överenskommelse mellan de utövande konstnärerna och fonogramframställarna fastställa villkor för delningen av denna ersättning mellan de båda kategorierna av rättighetshavare.

4. Parterna ska medge radio- och televisionsföretag ensamrätt att tillåta eller förbjuda trådlös återutsändning av sina radio- och televisionsutsändningar samt återgivning för allmänheten av televisionsutsändningar om återgivningen sker på platser till vilka allmänheten har tillträde mot erläggande av inträdesavgift.

5. Parterna får i sin inhemska lagstiftning föreskriva begränsningar av eller undantag från de rättigheter som fastställs i punkterna 2, 3 och 4 endast i vissa särskilda fall som inte strider mot ett normalt utnyttjande av alstret och inte oskäligt inkräktar på rättighetshavarnas legitima intressen.

AVSNITT B

Varumärken

Artikel 238

Internationella avtal

Europeiska unionen och CA-partens republiker ska vidta alla rimliga åtgärder för att

a) ratificera eller ansluta sig till protokollet till Madridöverenskommelsen om den internationella registreringen av varumärken (Madrid, 1989), och

b) efterleva fördraget om varumärkesrätt (Genève, 1994).

Artikel 239

Registreringsförfarande

EU-parten och CA-partens republiker ska sörja för att det inrättas ett system för varumärkesregistrering där alla slutgiltiga beslut som fattas av den relevanta varumärkesmyn-

([1]) En part kan behålla förbehåll enligt Romkonventionen och Wipofördraget om framföranden och fonogram som avser de rättigheter som följer av denna artikel, utan att detta tolkas som en överträdelse av denna bestämmelse.

digheten är vederbörligen motiverade och skriftliga. Skälen till avslag på varumärkesregistreringar ska således lämnas skriftligen till sökanden, som ska ha möjlighet att begära omprövning av avslaget och att överklaga det slutgiltiga avslaget till domstol. EUparten och CA-partens republiker ska även införa möjligheten att invända mot varumärkesansökningar. Sådana invändningsförfaranden ska vara kontradiktoriska.

Artikel 240

Välkända varumärken

Artikel 6a i Pariskonventionen ska i tillämpliga delar gälla för varor eller tjänster som inte är identiska med eller liknar dem som identifieras av ett välkänt varumärke, förutsatt att varumärkets användning i samband med dessa varor eller tjänster skulle antyda ett samband mellan varorna eller tjänsterna och varumärkesinnehavaren, och förutsatt att varumärkesinnehavarens intressen sannolikt skulle lida skada av en sådan användning. Det bör förtydligas att parterna även får tillämpa detta skydd på oregistrerade välkända varumärken.

Artikel 241

Undantag till varumärkesrättigheter

Parterna får fastställa begränsade undantag till varumärkesrättigheter, såsom skälig användning av beskrivande ord. Sådana undantag ska beakta de legitima intressen som det registrerade varumärkets innehavare och tredje parter har.

A V S N I T T C

G e o g r a f i s k a b e t e c k n i n g a r

Artikel 242

Allmänna bestämmelser

1. Följande bestämmelser gäller för erkännande och skydd av *geografiska beteckningar* som har sitt ursprung i parternas territorier.

2. I detta avtal avses med geografiska beteckningar uppgifter som anger att en vara har sitt ursprung i en parts territorium, eller i en region eller ort inom detta territorium, när en viss kvalitet, renommé eller annan egenskap hos varan i huvudsak kan hänföras till dess geografiska ursprung.

Artikel 243

Tillämpningsområde och omfattning

1. Parterna bekräftar rättigheterna och skyldigheterna i del II avsnitt 3 i Tripsavtalet.

2. En parts geografiska beteckningar som ska skyddas av den andra parten ska endast omfattas av denna artikel om de är erkända och fastställda som sådana i sitt ursprungsland.

Artikel 244

System för skydd

1. Parterna ska i enlighet med artikel 353.5 i del V bibehålla eller ha upprättat system för skydd av geografiska beteckningar i sin lagstiftning vid detta avtals ikraftträdande.

2. Parternas lagstiftning ska omfatta bl.a. följande punkter:

a) Ett register över geografiska beteckningar som skyddas på respektive territorium.

b) Ett administrativt förfarande för kontroll av att geografiska beteckningar anger att en vara har sitt ursprung i en av parternas territorium, eller i en region eller ort inom detta territorium, när en viss kvalitet, renommé eller annan egenskap hos varan i huvudsak kan hänföras till dess geografiska ursprung.

c) Krav på att en registrerad beteckning ska motsvara en specifik produkt eller specifika produkter för vilka en produktspecifikation har fastställts, som kan ändras endast genom vederbörliga förfaranden.

d) Bestämmelser för kontroll av produktionen av varan eller varorna.

e) Rätt att få använda den skyddade beteckningen för alla aktörer som är etablerade inom området och som underkastar sig kontrollsystemet, förutsatt att produkten uppfyller motsvarande specifikation.

f) Ett förfarande som omfattar offentliggörande av ansökan och som gör det möjligt att ta hänsyn till legitima intressen som tidigare användare av beteckningar har, oavsett om beteckningarna är skyddade som immateriella rättigheter eller inte.

Artikel 245

Fastställda geografiska beteckningar

1. Vid detta avtals ikraftträdande ska parterna i enlighet med artikel 353.5 i del V ([1])

a) ha slutfört invändnings- och prövningsförfarandena, åtminstone vad gäller de ansökningar om geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga XVII (Förteckning över namn som ska användas för skydd som geografiska beteckningar inom parternas territorium) och som det inte finns några invändningar mot eller för vilka invändningarna har avslagits av formella skäl under de nationella registreringsförfarandena,

b) ha inlett förfarandena för att skydda de geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga XVII (Förteckning över namn som ska användas för skydd som geografiska beteckningar inom parternas territorium) där tidsfristerna för att inkomma med invändningar har löpt ut, vad gäller de ansökningar om geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga XVII som det fanns invändningar mot, och invändningarna under de nationella registreringsförfarandena vid första anblicken visade sig vara berättigade,

c) skydda de geografiska beteckningar som har beviljats skydd som sådana enligt den skyddsnivå som fastställs i detta avtal.

2. Associeringsrådet ska vid sitt första möte fatta beslut om att i bilaga XVIII (Skyddade geografiska beteckningar) inkludera alla namn från bilaga XVII (Förteckning över namn som ska användas för skydd som geografiska beteckningar inom parternas territorium) som skyddats som geografiska beteckningar efter prövning och godkännande av parternas behöriga nationella eller regionala myndigheter.

Artikel 246

Skydd

1. Geografiska beteckningar som förtecknas i bilaga XVIII (Skyddade geografiska beteckningar) och de som läggs till enligt artikel 247 ska åtminstone skyddas mot

a) användning av något i en varas beteckning eller presentation som anger eller ger intryck av att varan i fråga har sitt ursprung i ett annat geografiskt område än det verkliga ursprungsområdet, på ett sätt som vilseleder allmänheten om varans geografiska ursprung,

b) användning av en skyddad geografisk beteckning för samma produkter som inte har sitt ursprung i den plats som den berörda geografiska beteckningen anger, även om produktens verkliga ursprung anges eller om den skyddade beteckningen är översatt eller åtföljs av uttryck såsom ”stil”, ”typ”, ”imitation”, ”liknande” eller dylikt,

c) annat agerande som vilseleder konsumenten om produktens verkliga ursprung eller annan användning som utgör illojal konkurrens enligt artikel 10a i Pariskonventionen.

2. En geografisk beteckning som beviljats skydd i en av parterna i enlighet med förfarandet i artikel 245 kan inte anses ha blivit en generisk beteckning i den parten så länge den skyddas som en geografisk beteckning i ursprungsparten.

3. Om en geografisk beteckning innehåller en beteckning som anses vara generisk i en part, ska användningen av den generiska beteckningen på den berörda varan i den parten inte anses strida mot denna artikel.

4. För andra geografiska beteckningar än för viner och spritdrycker ska inget i detta avtal tolkas som att en part måste förhindra fortsatt och liknande användning av en viss geografisk beteckning från den andra parten i samband med varor eller tjänster av dess medborgare eller personer med hemvist där som kontinuerligt har använt den geografiska beteckningen i god tro i samband med samma eller närliggande varor eller tjänster inom

([1]) Skyldigheterna enligt punkt 1 ska anses vara uppfyllda när under de tillämpliga förfarandena för att skydda en beteckning som geografisk beteckning
a) registreringen av beteckningen avslås genom förvaltningsbeslut, eller
b) förvaltningsbeslutet överklagas till de instanser som inrättats enligt respektive parts inhemska lagstiftning.

den partens territorium före detta avtals ikraftträdande.

Artikel 247

Tillägg av nya geografiska beteckningar

1. Parterna är överens om möjligheten att i förekommande fall lägga till ytterligare geografiska beteckningar för vin, sprit, jordbruksprodukter och livsmedel som ska skyddas på grundval av bestämmelserna och förfarandena i denna avdelning.

Sådana geografiska beteckningar ska efter prövning och godkännande av de behöriga nationella eller regionala myndigheterna inkluderas i bilaga XVIII (Skyddade geografiska beteckningar) i enlighet med relevanta bestämmelser och förfaranden för associeringsrådet.

2. Dagen för ansökan om skydd ska vara den dag då en begäran om att skydda en geografisk beteckning skickas till den andra parten, förutsatt att de formella kraven för sådana ansökningar är uppfyllda.

Artikel 248

Förhållande mellan geografiska beteckningar och varumärken

1. Parternas lagstiftning ska säkerställa att en ansökan om registrering av ett varumärke som motsvarar någon av de situationer som anges i artikel 246 för liknande produkter ([1]) avslåsom ansökan lämnas in efter dagen för ansökan om registrering

av den geografiska beteckningen på det berörda territoriet ([2]).

2. Parterna kan på motsvarande sätt i enlighet med sin inhemska eller regionala lagstiftning fastställa grunder för att vägra skydd av geografiska beteckningar, inbegripet möjligheten att inte bevilja skydd av en geografisk beteckning, om skyddet med hänsyn till ett renommerat eller välkänt varumärke skulle kunna vilseleda konsumenterna om produktens verkliga identitet.

3. Parterna ska bibehålla rättsliga medel för fysiska eller juridiska personer som har ett legitimt intresse att med angivande av skälen begära att ett varumärke eller en geografisk beteckning upphävs eller ogiltigförklaras.

Artikel 249

Rätt att använda geografiska beteckningar

När en geografisk beteckning skyddas enligt detta avtal i en annan part än ursprungsparten, ska användningen av den skyddade beteckningen inte vara föremål för registrering av användare i den parten.

Artikel 250

Tvistelösning

Ingen part får invända mot det slutgiltiga beslut som fattas av en nationell eller regional behörig myndighet om registrering eller skydd av en geografisk beteckning enligt del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal. Invändningar mot skyddet av en geografisk beteckning ska göras i de tillgängliga rättsliga instanser som inrättats i enlighet med respektive parts inhemska eller regionala lagstiftning.

AVSNITT D

Industriella formgivningar

Artikel 251

Internationella avtal

Europeiska unionen och CA-partens republiker ska vidta alla rimliga åtgärder för att ansluta sig till Haagöverenskommelsen om internationell registrering av industriella formgivningar (Genèveakten, 1999).

Artikel 252

Skyddskrav

([1]) Vid tillämpning av denna artikel anser CA-partens republiker att *liknande produkt* kan förstås som *identisk eller förvillande lik*.

([2]) För EU-parten ska dagen för ansökan om skydd vara dagen för detta avtals ikraftträdande för de beteckningar som förtecknas i bilaga XVII.

1. Parterna ska tillhandahålla skydd för självständigt skapade industriella formgivningar som är nya ([1]) eller nyskapande.

2. En formgivning ska betraktas som ny om den i betydande grad avviker från kända formgivningar eller kombinationer av kända formgivningssärdrag.

3. Skyddet ska tillhandahållas genom registrering och ge innehavarna ensamrätt enligt bestämmelserna i denna artikel. Parterna får föreskriva att oregistrerade formgivningar som gjorts tillgängliga för allmänheten ska medföra ensamrätt, dock endast om den omtvistade användningen är en följd av att den skyddade formgivningen kopierats.

Artikel 253

Undantag

1. Parterna kan fastställa begränsade undantag från formgivningsskydd, förutsatt att sådana undantag inte otillbörligt strider mot ett normalt utnyttjande av skyddad formgivning och inte oskäligt inkräktar på de legitima intressen som innehavaren av den skyddade formgivningen har, med beaktande av tredje parters legitima intressen.

2. Skyddet ska inte utsträckas till formgivningar som huvudsakligen är betingade av tekniska eller funktionella överväganden.

3. En formgivning ska inte medföra några rättigheter när den strider mot allmän ordning eller moral.

Artikel 254

Rättigheter

1. Innehavaren av en skyddad formgivning ska ha rätt att hindra tredje parter som inte har innehavarens medgivande från att framställa, sälja eller importera varor som försetts med eller omfattar den skyddade formgivningen, om en sådan handling har kommersiellt syfte.

2. Parterna ska dessutom på ett sätt som är förenligt med bestämmelserna i artikel 10a i Pariskonventionen säkerställa ett effektivt skydd för industriella formgivningar för att förhindra handlingar som otillbörligt inkräktar på ett normalt utnyttjande av formgivningen eller är oförenliga med god affärssed.

Artikel 255

Skyddets varaktighet

1. Skyddets varaktighet i EU-parten och i CA-partens republiker
ska uppgå till minst tio år. Parterna får föreskriva att
rättighetshavaren kan få skyddets varaktighet förlängd med en
eller flera perioder om fem år vardera, upp till den längsta
varaktigheten för skydd enligt respektive parts lagstiftning.

2. Om en part föreskriver skydd av oregistrerade formgivningar, ska varaktigheten för detta skydd uppgå till minst tre år.

Artikel 256

Ogiltigförklaring eller vägrad registrering

1. En formgivning får endast vägras registrering eller förklaras ogiltig av tvingande och viktiga skäl, som beroende på respektive parts lagstiftning kan inbegripa att

a) formgivningen inte motsvarar definitionen i artikel 252.1,

b) rättighetshavaren på grund av ett domstolsbeslut inte har rätt till formgivningen,

c) formgivningen strider mot en tidigare formgivning som gjorts tillgänglig för allmänheten efter den dag då ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, formgivningens prioritetsdag, och som är skyddad från och med en tidigare dag än den dagen genom en registrerad formgivning eller en ansökan om en formgivning,

d) ett särskiljande kännetecken används i en senare formgivning, och den lagstiftning i den berörda parten som kännetecknet omfattas av ger kännetecknets rättighetshavare rätt att förbjuda en sådan användning,

e) formgivningen innebär en otillåten användning av ett verk som skyddas enligt den berörda partens upphovsrättslagstiftning,

([1]) Om en parts lagstiftning föreskriver detta, kan det även krävas att sådana formgivningar har särprägel.

f) formgivningen innebär en felaktig användning av någon av de symboler som nämns i artikel 6b i Pariskonventionen eller av märken, emblem och vapen som inte omfattas av artikel 6b i den konventionen och som är av särskilt allmänt intresse i en part,

g) ett avslöjande av den industriella formgivningen strider mot allmän ordning eller moral.

2. En part får som ett alternativ till ogiltigförklarande föreskriva att en formgivning som omfattas av skälen i punkt 1 får begränsas i sin användning.

Artikel 257

Förhållande till upphovsrätt

En formgivning som är skyddad genom ett formskydd som registrerats i en part i enlighet med detta avsnitt kan också vara berättigad till skydd enligt partens upphovsrättslagstiftning från och med den dag då formgivningen gjordes eller lades fast på något sätt.

AVSNITT E

Patent

Artikel 258

Internationella avtal

1. Parterna ska efterleva Budapestkonventionen om internationellt erkännande av deponering av mikroorganismer för patentändamål (1977, ändrad 1980).

2. Europeiska unionen ska vidta rimliga åtgärder för att efterleva patenträttskonventionen (Genève, 2000), och CA-partens republiker ska vidta rimliga åtgärder för att ratificera eller ansluta sig till denna konvention.

AVSNITT F

Växtsorter

Artikel 259

Växtsorter

1. Parterna ska tillhandahålla skydd för växtsorter, antingen genom patent eller genom ett effektivt särskilt system eller en kombination av dessa.

2. Parterna är överens om att det inte finns någon motsättning mellan skyddet för växtsorter och en parts förmåga att skydda och bevara sina genetiska resurser.

3. Parterna ska ha rätt att medge undantag från den ensamrätt som beviljas växtförädlare för att tillåta jordbrukare att bevara, använda och utbyta skyddat egenproducerat utsäde eller förökningsmaterial.

KAPITEL 3

Säkerställande av skydd för immateriella rättigheter

Artikel 260

Allmänna skyldigheter

1. Parterna bekräftar sina rättigheter och åtaganden enligt Tripsavtalet, särskilt del III i avtalet, och ska föreskriva följande nödvändiga kompletterande åtgärder, förfaranden och påföljder för att säkerställa skyddet för immateriella rättigheter.

Åtgärderna, förfarandena och påföljderna ska vara rättvisa, proportionerliga och skäliga, inte onödigt komplicerade eller kostsamma och inte medföra oskäliga tidsfrister eller omotiverade dröjsmål ([1]).

2. Åtgärderna och påföljderna ska även vara effektiva och avskräckande och tillämpas på ett sätt som är ägnat att dels undvika uppkomsten av hinder för legitim handel, dels säkerställa att de inte missbrukas.

Artikel 261

Berättigade sökande

([1]) Vid tillämpning av artiklarna 260–272 omfattar begreppet *immateriella rättigheter* åtminstone följande rättigheter: upphovsrätt, inbegripet upphovsrätt till datorprogram och databaser, och därmed närstående rättigheter, patenträttigheter, varumärken, industriella formgivningar, kretsmönster i integrerade kretsar (topografier), geografiska beteckningar, växtsorter och handelsnamn i den mån de är skyddade som ensamrätt i den berörda inhemska lagstiftningen.

Parterna ska tillerkänna följande personer och organ rätten att ansöka om tillämpning av de åtgärder, förfaranden och påföljder som avses i detta avsnitt och i del III i Tripsavtalet:

a) Innehavare av immateriella rättigheter, i överensstämmelse med bestämmelserna i tillämplig lagstiftning.

b) Föreningar och sammanslutningar samt innehavare av exklusiva licenser och andra bemyndigade licensinnehavare, i den mån detta tillåts i och överensstämmer med bestämmelserna i tillämplig lagstiftning. Begreppet *licensinnehavare* ska inbegripa licensinnehavare av en eller flera av de exklusiva immateriella rättigheter som omfattas av en viss immateriell rättighet.

Artikel 262

Bevisning

Om en rättighetshavare lagt fram skälig bevisning till stöd för sina påståenden att det begåtts intrång i dennes immateriella rättigheter i kommersiell skala och angett bevisning av betydelse för underbyggandet av påståendena som motparten förfogar över, ska parterna på begäran vidta nödvändiga åtgärder för att göra det möjligt för de behöriga rättsliga myndigheterna att, där så är lämpligt och om den tillämpliga lagstiftningen föreskriver detta, besluta att motparten måste lägga fram denna bevisning, förutsatt att konfidentiell information skyddas.

Artikel 263

Åtgärder för att säkra bevisning

De rättsliga myndigheterna ska ha behörighet att på begäran av en part som lagt fram skälig bevisning till stöd för sina påståenden att ett intrång i dess immateriella rättigheter begåtts eller är omedelbart förestående besluta om omedelbara och effektiva interimsåtgärder för att säkra relevant bevisning om det påstådda intrånget, förutsatt att konfidentiell information skyddas. Sådana åtgärder kan inbegripa en detaljerad beskrivning, med eller utan provexemplar, eller beslag av de intrångsgörande varorna och där så är lämpligt det material och de verktyg som använts för tillverkningen och/eller distributionen av dessa varor samt tillhörande handlingar. Åtgärderna får om nödvändigt vidtas utan att motparten hörs, särskilt om ett dröjsmål kan antas medföra irreparabel skada för rättighetshavaren eller om det finns en uppenbar risk för att bevisningen kan komma att förstöras.

Artikel 264

Rätt till information

Parterna får föreskriva att de rättsliga myndigheterna ska ha behörighet att ålägga intrångsgöraren, utom när detta inte står i proportion till intrånget, att underrätta rättighetshavaren om identiteten hos tredje man som varit delaktig i produktionen och distributionen av de intrångsgörande varorna eller tjänsterna och om dessas distributionskanaler.

Artikel 265

Interims- och säkerhetsåtgärder

1. Parterna ska föreskriva att deras rättsliga myndigheter har behörighet att fatta beslut om interims- och säkerhetsåtgärder och verkställa dessa snabbt i syfte att förhindra ett omedelbart förestående immaterialrättsintrång eller förbjuda en fortsättning av det påstådda intrånget. Beslut om sådana åtgärder kan fattas på begäran av rättighetshavaren, utan att motparten hörs eller efter det att svaranden har hörts, i enlighet med respektive parts rättsliga förfaranderegler.

2. Parterna ska föreskriva att deras rättsliga myndigheter har behörighet att kräva att käranden lägger fram skälig bevisning för att de med tillräcklig säkerhet ska kunna bedöma om kärandens rätt är föremål för intrång eller om sådant intrång är nära förestående och att ålägga käranden att ställa en skälig säkerhet eller motsvarande garanti som fastställs till en nivå som är tillräcklig för att skydda svaranden och för att förhindra missbruk, men som inte oskäligt försvårar tillgripandet av förfarandena.

Artikel 266

Korrigerande åtgärder

1. Parterna ska föreskriva att

a) deras rättsliga myndigheter har behörighet att på begäran av sökanden, utan att det påverkar det skadestånd som kan utgå till rättighetshavaren på grund av intrånget, besluta att varor som har konstaterats vara pirattillverkade eller varumärkesförfalskade ska förstöras eller på annat sätt slutgiltigt avlägsnas från marknaden,

b) deras rättsliga myndigheter har behörighet att där så är lämpligt besluta om att material och verktyg som huvudsakligen har använts för att skapa eller tillverka sådana pirattillverkade eller varumärkesförfalskade varor utan någon som helst ersättning ska förstöras eller i undantagsfall avlägsnas från marknaden på ett sätt som minimerar risken för vidare intrång. Vid prövningen av en begäran om korrigerande åtgärder får partens rättsliga myndigheter bl.a. beakta hur allvarligt intrånget är samt tredje mans intressen som hänför sig till ägarskap, innehav, avtal eller säkerhet.

2. Parterna får om den inhemska lagstiftningen medger detta föreskriva att de rättsliga myndigheterna inte får besluta att varumärkesförfalskade varor och varor som gör intrång i en upphovsrätt och närstående rättigheter ska skänkas till välgörande ändamål utan tillstånd av rättighetshavaren eller att sådana varor får skänkas till välgörande ändamål endast under vissa omständigheter som kan fastställas i enlighet med den inhemska lagstiftningen. Att endast avlägsna det olovligen anbringade varumärket ska under inga omständigheter vara tillräckligt för att varorna ska få släppas ut på marknaden, utom i de fall som fastställs i den inhemska lagstiftningen och andra internationella åtaganden.

3. Parterna kan ge sina rättsliga myndigheter rätt att vid prövningen av en begäran om korrigerande åtgärder bl.a. beakta hur allvarligt intrånget är samt tredje mans intressen som hänför sig till ägarskap, innehav, avtal eller säkerhet.

4. De rättsliga myndigheterna ska utom i undantagsfall förordna om att dessa åtgärder vidtas på intrångsgörarens bekostnad.

5. Parterna får i enlighet med inhemsk lagstiftning föreskriva andra korrigerande åtgärder för varor som har konstaterats vara pirattillverkade eller varumärkesförfalskade samt för material och verktyg som huvudsakligen har använts för att skapa eller tillverka sådana varor.

Artikel 267

Skadestånd

De rättsliga myndigheterna ska ha behörighet att ålägga intrångsgöraren att betala fullgott skadestånd till rättighetshavaren för att ersätta den skada rättighetshavaren lidit genom intrånget i dennes immateriella rättigheter av en person som visste eller rimligen borde ha vetat att han eller hon begick intrång. I förekommande fall kan parterna ge de rättsliga myndigheterna behörighet att förordna om återbetalning av vinst och/eller betalning av ett på förhand fastställt skadestånd, även om intrångsgöraren inte visste eller rimligen borde ha vetat att han eller hon begick intrång.

Artikel 268

Kostnader för förfarandet

Parterna ska se till att rimliga och proportionerliga kostnader för förfarandet och andra kostnader som har åsamkats den vinnande parten i allmänhet ersätts av den förlorande parten, om inte detta är oskäligt, i enlighet med inhemsk lagstiftning.

Artikel 269

Offentliggörande av rättsliga avgöranden

Parterna får föreskriva att de rättsliga myndigheterna i rättsliga förfaranden beträffande intrång i en immateriell rättighet på begäran av sökanden och på intrångsgörarens bekostnad får förordna om lämpliga åtgärder för att sprida information om avgörandet, innefattande att avgörandet ska anslås och offentliggöras helt eller delvis. Parterna får även föreskriva ytterligare lämpliga åtgärder för offentliggörande som är anpassade till de sär-

skilda förhållandena, inbegripet väl synlig annonsering.

Artikel 270

Presumtion om innehav av äganderätt

Vid tillämpning av de åtgärder, förfaranden och påföljder som föreskrivs i denna avdelning ska det för att rättighetshavare av upphovsrätter eller närstående rättigheter till sina skyddade alster, om inte motsatsen bevisas, ska anses som sådana och följaktligen ha rätt att föra talan om intrång vara tillräckligt att deras namn på sedvanligt sätt finns angivet på verket.

Artikel 271

Straffrättsliga påföljder

Parterna ska säkerställa straffrättsliga förfaranden och påföljder tillämpas åtminstone vid uppsåtlig varumärkesförfalskning eller upphovsrättslig piratkopiering i kommersiell skala. Påföljderna ska omfatta fängelsestraff och/eller böter som är tillräckligt höga för att vara avskräckande och ska motsvara de påföljder som utdöms för jämförlig allvarlig brottslighet. I förekommande fall ska påföljderna även inbegripa beslag, förverkande och förstöring av de intrångsgörande varorna samt material och verktyg som huvudsakligen använts för att begå brottet. Parterna kan föreskriva att straffrättsliga förfaranden och påföljder ska tilllämpas på andra slag av intrång i immateriella rättigheter, särskilt om de begås med uppsåt och i kommersiell skala.

Artikel 272

Begränsningar av tjänsteleverantörers ansvar

Parterna är överens om att de ska behålla de begränsningar av tjänsteleverantörers ansvar som för närvarande föreskrivs i deras respektive lagstiftning, dvs. följande:

a) För EU-parten: de som föreskrivs i direktiv 2000/31/EG om elektronisk handel.

b) För CA-partens republiker: de som antagits nationellt för att fullgöra deras internationella åtaganden.

En part får skjuta upp tillämpningen av bestämmelserna i denna artikel under en period på högst tre år, som börjar löpa dagen för detta avtals ikraftträdande.

Artikel 273

Gränsåtgärder

1. Parterna erkänner vikten av samordning i tullfrågor och åtar sig därför att främja tullagstiftningens efterlevnad när det gäller varumärkesförfalskade och upphovsrättsligt piratkopierade varor, särskilt genom informationsutbyte och samordning mellan parternas tullförvaltningar.

2. Parterna ska om inte annat anges i detta kapitel införa förfaranden som gör det möjligt för en rättighetshavare, som har giltiga skäl att misstänka att varor som gör intrång i varumärken eller upphovsrätter skulle kunna importeras, exporteras, återexporteras, införas till eller utföras ur tullområdet, hänföras till ett suspensivt arrangemang eller överföras till en frizon eller ett frilager, att lämna in en skriftlig begäran till de behöriga administrativa eller rättsliga myndigheterna om att tullmyndigheterna ska skjuta upp övergången till fri omsättning av sådana varor eller kvarhålla dem. Det ska inte finnas någon skyldighet att tillämpa sådana förfaranden på import av varor som saluförs i ett annat land av rättighetshavaren eller med dennes samtycke.

3. De rättigheter eller skyldigheter enligt avsnitt 4 i Tripsavtalet som rör importören ska även gälla för exportören eller innehavaren av varorna.

4. Parterna ska föreskriva att deras behöriga myndigheter på eget initiativ får vidta gränsåtgärder vid import, export och transitering.

KAPITEL 4

Institutionella bestämmelser

Artikel 274

Underkommittén för immateriella rättigheter

1. Parterna inrättar härmed en underkommitté för immateriella rättigheter i enlighet med artikel 348 och såsom fastställs i bilaga XXI (Underkommittéer) för att följa upp genomförandet av artikel 231 och kapitel 2 avsnitt C (Geografiska beteckningar) i denna avdelning.

2. Underkommitténs uppgifter ska inbegripa att

a) rekommendera associeringskommittén ändring av förteckningen över geografiska beteckningar i bilaga XVIII (Skyddade geografiska beteckningar) för godkännande av associeringsrådet,

b) utbyta information om geografiska beteckningar för att avgöra om de ska skyddas i enlighet med detta avtal och om geografiska beteckningar som upphör att vara skyddade i sitt ursprungsland,

c) främja tekniköverföring från EU-parten till CA-partens republiker,

d) fastställa prioriterade områden för initiativ när det gäller tekniköverföring, forskning och utveckling samt uppbyggnad av humankapital,

e) hålla förteckningar eller föra register över pågående program, aktiviteter eller initiativ inom immateriella rättigheter, med fokus på tekniköverföring,

f) lämna relevanta rekommendationer till associeringskommittén beträffande frågor inom sitt behörighetsområde, och

g) behandla andra frågor på uppdrag av associeringskommittén.

Artikel 275

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller immateriella rättigheter

Parterna är överens om att det ligger i deras gemensamma intresse att främja initiativ för ömsesidigt samarbete och tekniskt bistånd i frågor som rör denna avdelning. Parterna har därför fastställt ett antal samarbetsaktiviteter, som anges i artikel 55 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

Artikel 276

Slutbestämmelser

1. Panama får skjuta upp tillämpningen av bestämmelserna i artiklarna 233 c och d, 234, 238 b, 240, 252.1, 252.2, 255.2, 256, 258.1, 259, 266.4 och 271 under en period på högst två år, som börjar löpa dagen för detta avtals ikraftträdande.

2. Panama ska ansluta sig till konventionen om patentsamarbete (Washington 1970, senast ändrad 2001) inom två år från dagen för detta avtals ikraftträdande.

AVDELNING VII

HANDEL OCH KONKURRENS

Artikel 277

Definitioner

I denna avdelning gäller följande definitioner:

1. konkurrenslagstiftning:

a) när det gäller EU-parten, artiklarna 101, 102 och 106 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, rådets förordning (EG) nr 139/2004 om kontroll av företagskoncentrationer samt tillämpningsförordningar till och ändringar av dessa,

b) när det gäller CA-parten, den centralamerikanska konkurrensförordning (nedan kallad *förordningen*) som ska införas enligt artikel 25 i *Protocolo al Tratado General de Integración Económica Centroamericana (Protocolo de Guatemala*) och artikel 21 i *Convenio Marco para el Establecimiento de la Unión Aduanera Centroamericana* (Guatemala, 2007),

c) till dess att förordningen antas i enlighet med artikel 279 avser *konkurrenslagstiftning* den nationella konkurrenslagstiftning i CA-partens respektive republiker som antagits eller bibehållits i enlighet med artikel 279, och

d) alla eventuella ändringar av ovannämnda instrument efter det att detta avtal har trätt i kraft.

2. konkurrensmyndighet:

a) när det gäller EU-parten, Europeiska kommissionen,

b) när det gäller CA-parten, ett centralamerikanskt konkurrensorgan som ska inrättas och utformas av CA-parten i dess konkurrensförordning, och

c) till dess att det centralamerikanska konkurrensorganet har inrättats och påbörjat sin verksamhet i enlighet med artikel 279 avser *konkurrensmyndighet* de nationella konkurrensmyndigheterna i CA-partens respektive republiker.

Artikel 278

Principer

1. Parterna erkänner vikten av fri och rättvis konkurrens i sina handelsförbindelser. Parterna erkänner att konkurrensbegränsande metoder kan störa marknadens funktion och motverka fördelarna med handelsliberaliseringen.

2. Parterna är därför överens om att följande metoder är oförenliga med detta avtal, i den mån de kan påverka handeln mellan parterna:

a) Avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden mellan företag som har till syfte eller får den effekten att de hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen ([1]) enligt parternas respektive konkurrenslagstiftning.

b) Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning, ett påtagligt marknadsinflytande eller en betydande närvaro på marknaden enligt parternas respektive konkurrenslagstiftning.

c) Företagskoncentrationer som påtagligt hindrar konkurrensen enligt parternas respektive konkurrenslagstiftning.

Artikel 279

Genomförande

1. Parterna ska anta eller bibehålla en omfattande konkurrenslagstiftning som effektivt tar itu med de konkurrensbegränsande metoder som avses i artikel 278.2 a–c. Parterna ska inrätta eller bibehålla konkurrensmyndigheter som är utsedda och lämpligt utrustade för att på ett öppet och effektivt sätt genomföra konkurrenslagstiftningen.

2. Om någon av parterna vid detta avtals ikraftträdande ännu inte antagit den konkurrenslagstiftning som avses i artikel 277.1 a eller b eller utsett den konkurrensmyndighet som avses i artikel 277.2 a eller b, ska den göra detta inom sju år. Efter utgången av denna övergångsperiod ska begreppen *konkurrenslagstiftning* och *konkurrensmyndighet* i denna avdelning endast avse de som definieras i artikel 277.1 a och b och 277.2 a och b.

3. Om någon av CA-partens republiker vid detta avtals ikraftträdande ännu inte antagit den konkurrenslagstiftning som avses i artikel 277.1 c eller utsett den konkurrensmyndighet som avses i artikel 277.2 c, ska den göra detta inom tre år.

4. Inget i denna avdelning ska påverka de befogenheter som parterna gett sina respektive regionala och nationella myndigheter för ett effektivt och konsekvent genomförande av deras respektive konkurrenslagstiftning.

Artikel 280

Offentliga företag och företag med särskilda eller exklusiva rättigheter, inbegripet företag med monopolrättigheter

1. Inget i denna avdelning ska hindra en av CA-partens republiker eller en av Europeiska unionens medlemsstater från att i enlighet med sin nationella lagstiftning utse eller bibehålla offentliga företag, företag med särskilda eller exklusiva rättigheter eller monopol.

2. De enheter som avses i punkt 1 ska omfattas av konkurrenslagstiftningen i den mån tillämpningen av konkurrenslagstiftningen inte rättsligt eller i praktiken hindrar dem från att utföra de särskilda uppgifter som ålagts dem av en av CA-partens republiker eller en av EU-partens medlemsstater.

3. Parterna ska se till att dessa enheter från och med dagen för detta avtals ikraftträdande

([1]) För tydlighetens skull: denna punkt ska inte tolkas som att den begränsar omfattningen av den analys som ska utföras när avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden mellan företag tillämpas i enlighet med parternas nationella konkurrenslagstiftning.

inte utövar någon diskriminering ([1]) i fråga om villkoren för att köpa eller sälja varor eller tjänster, vare sig mellan fysiska eller juridiska personer från någon av parterna eller mellan varor med ursprung i någon av parterna.

4. Inget i denna avdelning ska påverka parternas rättigheter och skyldigheter enligt del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal.

Artikel 281

Utbyte av icke-konfidentiell information och tillsynssamarbete

1. Parternas konkurrensmyndigheter får utbyta icke-konfidentiell information i syfte att underlätta en effektiv tillämpning av deras respektive konkurrenslagstiftning.

2. Den ena partens konkurrensmyndighet kan begära samarbete med den andra partens konkurrensmyndighet om tillsynsverksamhet. Samarbetet ska inte hindra parterna från att fatta självständiga beslut.

3. Ingen av parterna är tvungen att lämna information till den andra parten. Om en part beslutar att lämna information, kan parten neka att lämna information om detta är förbjudet i lagar och andra författningar i den part som innehar informationen eller om det skulle strida mot partens intressen. En part kan begära att information som lämnas i enlighet med denna artikel används med beaktande av villkor som parten fastställer.

Artikel 282

Samarbete och tekniskt bistånd

Parterna är överens om att det ligger i deras gemensamma intresse att främja initiativ till tekniskt bistånd som avser konkurrenspolitik och tillsynsverksamhet. Detta samarbete tas upp i artikel 52 i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

Artikel 283

Tvistelösning

Parterna får inte tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal för frågor som uppkommer inom ramen för denna avdelning.

AVDELNING VIII

HANDEL OCH HÅLLBAR UTVECKLING

Artikel 284

Bakgrund och mål

1. Parterna erinrar om Agenda 21 om miljö och utveckling från 1992, genomförandeplanen från Johannesburg om hållbar utveckling från 2002 och FN:s ekonomiska och sociala råds ministerdeklaration om full sysselsättning och anständigt arbete från 2006. Parterna bekräftar sitt åtagande att främja utvecklingen av den internationella handeln på ett sätt som bidrar till målet om hållbar utveckling och att se till att detta mål integreras i och avspeglas på alla nivåer i deras handelsförbindelser. För detta ändamål erkänner parterna vikten av att ta hänsyn till sina respektive befolkningars och kommande generationers bästa på det ekonomiska, sociala och miljömässiga planet.

2. Parterna bekräftar sitt åtagande att uppnå en hållbar utveckling, vars grundpelare – ekonomisk utveckling, social utveckling och miljöskydd – är avhängiga av varandra och förstärker varandra ömsesidigt. Parterna understryker fördelen med att betrakta handelsrelaterade sociala och miljömässiga frågor som en del av en övergripande strategi för handel och hållbar utveckling.

3. Parterna är överens om att denna avdelning omfattar en samarbetsstrategi som bygger på gemensamma värden och intressen, med hänsyn till skillnaderna i deras utvecklingsnivåer och respekt för deras nuvarande och framtida behov och önskemål.

4. Parterna får inte tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal eller medlingsmeka-

([1]) Med *diskriminering* avses en åtgärd som är oförenlig med nationell behandling enligt relevanta bestämmelser i detta avtal.

nismen för icke-tariffära åtgärder enligt del IV avdelning XI (Medlingsmekanism för icke-tariffära åtgärder) i detta avtal för frågor som uppkommer inom ramen för denna avdelning.

Artikel 285

Rätt att reglera och skyddsnivåer

1. Parterna bekräftar respekten för sina respektive grundlagar ([1]) och rätten enligt dessa att reglera i syfte att fastställa sina egna prioriteringar för hållbar utveckling och sina egna inhemska nivåer av miljöskydd och socialt skydd samt att anta eller ändra sin relevanta lagstiftning och politik i enlighet med detta.

2. Parterna ska sträva efter att se till att deras lagstiftning och politik säkrar och främjar en hög nivå av miljö- och arbetarskydd som lämpar sig för deras sociala, miljömässiga och ekonomiska förhållanden och överensstämmer med de internationellt erkända normer och avtal som avses i artiklarna 286 och 287 i vilka de är parter, och de ska sträva efter att förbättra lagstiftningen och politiken, förutsatt att de inte tillämpas på ett sätt som skulle utgöra ett medel för godtycklig eller omotiverad diskriminering mellan parterna eller en förtäckt begränsning av den internationella handeln.

Artikel 286

Multilaterala arbetsnormer och arbetsavtal

1. Parterna erinrar om FN:s ekonomiska och sociala råds ministerdeklaration om full sysselsättning och anständigt arbete från 2006 och erkänner att full och produktiv sysselsättning och anständigt arbete för alla, vilket omfattar socialt skydd, grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet och social dialog, är viktiga beståndsdelar i en hållbar utveckling för alla länder, och därför ett prioriterat mål för internationellt samarbete. I detta sammanhang bekräftar parterna sin vilja att främja utvecklingen av den makroekonomiska politiken på ett sätt som bidrar till full och produktiv sysselsättning och anständigt arbete för alla – män, kvinnor och ungdomar – med full respekt för de grundläggande principerna och rättigheterna i arbetslivet under rättvisa, jämlika, trygga och värdiga förhållanden. I enlighet med sina skyldigheter som medlemmar i ILO bekräftar parterna sina åtaganden att i god tro och i enlighet med ILO:s stadgar respektera, främja och genomföra principerna om de grundläggande rättigheter som omfattas av de grundläggande ILO-konventionerna, dvs.

a) föreningsfrihet och erkännande av rätten till kollektiva förhandlingar,

b) avskaffande av alla former av tvångsarbete och obligatoriskt arbete,

c) avskaffande av barnarbete, och

d) avskaffande av diskriminering vid anställning och yrkesutövning.

2. Parterna bekräftar sitt åtagande att i sin lagstiftning och praxis faktiskt genomföra de grundläggande ILO-konventionerna i ILO:s deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet från 1998, dvs.

a) konvention nr 138 om minimiålder för tillträde till arbete,

b) konvention nr 182 om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete,

c) konvention nr 105 angående avskaffande av tvångsarbete,

d) konvention nr 29 angående tvångs- eller obligatoriskt arbete,

e) konvention nr 100 angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde,

f) konvention nr 111 angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning,

g) konvention nr 87 angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten, och

h) konvention nr 98 angående tillämpning av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten.

3. Parterna ska utbyta information om sin respektive situation och sina respektive framsteg när det gäller ratificeringen av övriga ILO-konventioner.

([1]) För EU-parten avser detta grundlagarna i Europeiska unionens medlemsstater, fördraget om Europeiska unionen, fördraget om Europeiska unionens funktionssätt och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

4. Parterna betonar att arbetsnormer inte bör åberopas eller på annat sätt användas i handelsprotektionistiskt syfte och att en parts komparativa fördel på intet sätt bör ifrågasättas.

5. Parterna åtar sig att vid behov samråda och samarbeta i handelsrelaterade arbetsfrågor av gemensamt intresse.

Artikel 287

Multilaterala miljönormer och miljöavtal

1. Parterna erkänner att internationell miljöförvaltning och internationella miljöavtal är viktiga beståndsdelar för att ta itu med globala och regionala miljöproblem och betonar behovet av att öka det ömsesidiga stödet mellan handel och miljö. Parterna åtar sig att vid behov samråda och samarbeta i handelsrelaterade miljöfrågor av gemensamt intresse.

2. Parterna bekräftar sitt åtagande att i sin lagstiftning och praxis faktiskt genomföra de multilaterala miljöavtal i vilka de är parter, bl.a.

a) Montrealprotokollet om ämnen som bryter ned ozonskiktet,

b) Baselkonventionen om kontroll av gränsöverskridande transporter och om slutligt omhändertagande av farligt avfall,

c) Stockholmskonventionen om långlivade organiska föroreningar,

d) konventionen om internationell handel med utrotningshotade arter av vilda djur och växter (nedan kallad *Cites*),

e) konventionen om biologisk mångfald,

f) Cartagenaprotokollet om biosäkerhet till konventionen om biologisk mångfald, och

g) Kyotoprotokollet till Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringar ([1]).

3. Parterna förbinder sig att säkerställa att de senast vid detta avtals ikraftträdande har ratificerat ändringen av artikel XXI i Cites, antagen i Gaborone (Botswana) den 30 april 1983.

4. Parterna förbinder sig också att, om de ännu inte har gjort det, senast vid detta avtals ikraftträdande ratificera och faktiskt genomföra Rotterdamkonventionen om förfarandet med förhandsgodkännande sedan information lämnats för vissa farliga kemikalier och bekämpningsmedel i internationell handel.

5. Inget i detta avtal ska tolkas som ett hinder för en part att vidta eller verkställa åtgärder för att genomföra de avtal som det hänvisas till i denna artikel, förutsatt att åtgärderna inte tilllämpas på ett sätt som skulle utgöra ett medel för godtycklig eller oberättigad diskriminering mellan länder där samma förhållanden råder eller en förtäckt begränsning av den internationella handeln.

Artikel 288

Handel som främjar hållbar utveckling

1. Parterna bekräftar att handeln bör främja hållbar utveckling i alla dess dimensioner. I detta sammanhang erkänner de värdet av internationellt samarbete till stöd för insatser för att utarbeta handelsordningar och handelsmetoder som främjar hållbar utveckling, och de är överens om att arbeta tillsammans inom ramen för artiklarna 288, 289 och 290 i syfte att i förekommande fall utarbeta strategier som bygger på samarbete.

2. Parterna ska sträva efter att

a) beakta situationer där ett avskaffande eller en minskning av handelshindren skulle gynna handeln och den hållbara utvecklingen, särskilt med hänsyn till samverkan mellan miljöåtgärder och marknadstillträde,

b) underlätta och främja handel och utländska direktinvesteringar i miljöteknik och miljötjänster, förnybar energi och energieffektiva varor och tjänster, bl.a. genom att ta itu med icke-tariffära handelshinder för detta,

c) underlätta och främja handel med varor som uppfyller hållbarhetskriterier, bl.a. varor som ingår i system för t.ex. rättvis och etisk handel, miljömärkning samt ekologisk produktion och system som omfattar företagens sociala ansvar och ansvarighet, och

d) underlätta och främja utveckling av praxis och program som syftar till att skapa en skälig ekonomisk avkastning från bevarande och hållbart nyttjande av miljön, såsom ekoturism.

([1]) För tydlighetens skull: de multilaterala miljöavtal som det hänvisas till i artikel 287.2 ska omfatta de protokoll, ändringar, bilagor och rättelser som parterna ratificerat.

Artikel 289

Handel med skogsprodukter

I syfte att främja en hållbar förvaltning av skogsresurserna förbinder sig parterna att samarbeta för att förbättra efterlevnaden och förvaltningen av skogslagstiftningen och främja den lagliga och hållbara handeln med skogsprodukter genom instrument som bl.a. kan omfatta en effektiv användning av Cites när det gäller utrotningshotade träslag, certifieringssystem för skogsprodukter som skördats på ett hållbart sätt och regionala eller bilaterala frivilliga partnerskapsavtal om skogslagstiftningens efterlevnad samt förvaltning av och handel med skog (Flegt).

Artikel 290

Handel med fiskeriprodukter

1. Parterna erkänner behovet av att främja ett hållbart fiske för att bidra till bevarandet av fiskbestånden och en hållbar handel med fiskeresurser.

2. Parterna förbinder sig därför att

a) ansluta sig till och faktiskt genomföra principerna i avtalet om genomförande av bestämmelserna i Förenta nationernas havsrättskonvention av den 10 december 1982 om bevarande och förvaltning av gränsöverskridande och långvandrande fiskbestånd, när det gäller hållbart nyttjande, bevarande och förvaltning av gränsöverskridande fiskbestånd och långvandrande fiskarter, internationellt samarbete mellan stater, stöd till vetenskapliga utlåtanden och forskning, genomförande av effektiva övervaknings-, kontroll- och tillsynsåtgärder samt flagg- och hamnstaternas skyldigheter, inbegripet efterlevnad och verkställande,

b) samarbeta, bl.a. med och inom relevanta regionala fiskeriorganisationer, för att förhindra olagligt, orapporterat och oreglerat fiske, t.ex. genom att införa effektiva verktyg för att genomföra kontroll- och inspektionssystem för att säkerställa att bevarandeåtgärderna efterlevs till fullo,

c) utbyta vetenskapliga och icke-konfidentiella uppgifter om handeln, utbyta erfarenheter och bästa praxis när det gäller hållbart fiske och rent allmänt främja en hållbar strategi för fisket.

3. I den mån de inte redan har gjort detta, är parterna överens om att vidta hamnstatsåtgärder i enlighet med Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisations avtal om hamnstatsåtgärder för att förebygga, motverka och undanröja olagligt, orapporterat och oreglerat fiske och att genomföra kontroll- och inspektionssystem samt incitament och skyldigheter för en långsiktigt sund och hållbar förvaltning av fisket och kustmiljöerna.

Artikel 291

Upprätthållande av skyddsnivåer

1. Parterna erkänner att det är olämpligt att främja handel eller investeringar genom att sänka skyddsnivåerna i den inhemska miljö- och arbetslagstiftningen.

2. En part får inte åsidosätta eller göra undantag från eller erbjuda sig att åsidosätta eller göra undantag från sin arbetseller miljölagstiftning på ett sätt som påverkar handeln eller för att främja etablering, förvärv, utvidgning eller kvarhållande av en investering eller en investerare på sitt territorium.

3. En part får inte underlåta att effektivt tillämpa sin arbetsoch miljölagstiftning på ett sätt som påverkar handeln eller investeringarna mellan parterna.

4. Inget i denna avdelning ska tolkas som att en parts myndigheter har rätt att bedriva tillsynsverksamhet på den andra partens territorium.

Artikel 292

Vetenskaplig information

Parterna anser att det är viktigt att man vid utformningen och genomförandet av åtgärder som syftar till att skydda miljön eller hälsa och säkerhet på arbetsplatsen tar hänsyn till vetenskaplig och teknisk information samt relevanta internationella normer, riktlinjer eller rekommendationer, samtidigt som bristen på fullständig vetenskaplig säkerhet inte ska anföras som ett argument för att skjuta upp

skyddsåtgärder om det finns risk för allvarliga eller irreversibla skador.

Artikel 293

Översyn av hållbarheten

Parterna åtar sig att gemensamt granska, övervaka och bedöma i vilken utsträckning del IV i detta avtal, inbegripet samarbetsaktiviteterna enligt artikel 302, bidrar till hållbar utveckling.

Artikel 294

Institutionell mekanism och övervakningsmekanism

1. Parterna ska inom sin respektive förvaltning utse ett kontor som ska fungera som kontaktpunkt i syfte att genomföra de handelsrelaterade aspekterna av hållbar utveckling. Parterna ska vid detta avtals ikraftträdande lämna fullständiga kontaktuppgifter för sina kontaktpunkter till associeringskommittén.

2. Parterna inrättar härmed ett råd för handel och hållbar utveckling ([1]), som ska bestå av myndigheter på hög nivå från parternas förvaltningar. Före varje möte i rådet ska parterna informera varandra om sina respektive företrädares identitet och kontaktuppgifter.

3. Rådet för handel och hållbar utveckling ska sammanträda inom ett år från dagen för detta avtals ikraftträdande och därefter vid behov för att övervaka genomförandet av denna avdelning, inklusive samarbetsaktiviteterna enligt del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal. Rådets beslut och rekommendationer ska antas genom överenskommelse mellan parterna och ska offentliggöras, om inte rådet beslutar annat.

4. Parterna ska sammankalla nya eller samråda med befintliga rådgivande grupper för handel och hållbar utveckling ([2]). Grupperna ska ha till uppgift att framföra synpunkter på och lämna rekommendationer om handelsrelaterade aspekter av hållbar utveckling och ge råd till parterna om hur målen i denna avdelning bäst kan uppnås.

5. Parternas rådgivande grupper ska bestå av oberoende representativa organisationer, som på ett balanserat sätt företräder ekonomiska, sociala och miljömässiga intressen, inbegripet t.ex. arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, företagsorganisationer, icke-statliga organisationer och lokala offentliga myndigheter.

Artikel 295

Forum för dialog med det civila samhället

1. Parterna är överens om att organisera och underlätta ett biregionalt forum för dialog med det civila samhället, där de kan föra en öppen dialog med berörda parter som på ett balanserat sätt företräder miljömässiga, ekonomiska och sociala intressen. Forumet för dialog med det civila samhället ska föra dialog om aspekter av hållbar utveckling i handelsförbindelserna mellan parterna och om hur samarbetet kan bidra till att uppnå målen i denna avdelning. Forumet för dialog med det civila samhället ska sammanträda en gång per år, om inte parterna kommer överens om något annat ([3]).

2. Såvida inte parterna kommer överens om något annat, ska varje möte i rådet omfatta en del där dess ledamöter rapporterar om genomförandet av denna avdelning till forumet för dialog med det civila samhället. Forumet för dialog med det civila samhället får i sin tur framföra sina synpunkter och åsikter för att främja en dialog om hur målen i denna avdelning bäst ska uppnås.

Artikel 296

Samråd på myndighetsnivå

([1]) Rådet för handel och hållbar utveckling ska rapportera till associeringskommittén om sin verksamhet.

([2]) När parterna utövar sin rätt att använda befintliga rådgivande grupper vid genomförandet av bestämmelserna i denna avdelning, ska de befintliga organen ges möjlighet att stärka och utveckla sin verksamhet med de nya perspektiv och arbetsområden som fastställs i denna avdelning. I detta syfte får parterna använda befintliga nationella rådgivande grupper.

([3]) För tydlighetens skull: utformning av politiken och andra typiska regeringsuppgifter ska inte delegeras till forumet för dialog med det civila samhället.

1. En part får begära samråd med en annan part i alla frågor av gemensamt intresse som uppkommer inom ramen för denna avdelning, genom att sända en skriftlig begäran till den andra partens kontaktpunkt. För att den part som mottar begäran ska kunna svara, ska begäran innehålla uppgifter som är tillräckligt specifika för att beskriva ärendet på ett klart och sakligt sätt, genom att problemet i fråga anges och det ges en kort sammanfattning av vad man vill göra gällande enligt denna avdelning. Samråd ska äga rum skyndsamt efter det att en part lämnat en begäran om samråd.

2. De samrådande parterna ska göra sitt yttersta för att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning i ärendet, med beaktande av de uppgifter som de samrådande parterna utbytt och möjligheterna till samarbete i frågan. Under samrådet ska särskild uppmärksamhet ägnas åt de särskilda problem och intressen som de parter som är utvecklingsländer har. De samrådande parterna ska ta hänsyn till verksamheten inom ILO eller relevanta multilaterala miljöorganisationer eller miljöorgan som de är medlemmar i. I tillämpliga fall kan de samrådande parterna efter överenskommelse be om råd eller bistånd från dessa organisationer och organ eller från andra personer eller organ som de bedömer vara lämpliga för att fullständigt utreda ärendet i fråga.

3. Om en samrådande part 90 dagar efter begäran om samråd bedömer att ärendet behöver diskuteras ytterligare och om inte de samrådande parterna kommer överens om annat, ska ärendet hänskjutas till rådet för handel och hållbar utveckling genom en skriftlig begäran till de andra parternas kontaktpunkter. Rådet för handel och hållbar utveckling ska skyndsamt sammanträda för att bidra till att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning. Om rådet för handel och hållbar utveckling bedömer det vara nödvändigt, får det ta hjälp av experter i frågan för att underlätta analysen.

4. Den lösning som de samrådande parterna når i ärendet ska offentliggöras, om inte rådet för handel och hållbar utveckling beslutar något annat.

Artikel 297

Expertpanel

1. Om inte de samrådande parterna kommer överens om annat, får en samrådande part, efter 60 dagar från det att ett ärende hänskjutits till rådet för handel och hållbar utveckling eller om ärendet inte hänskjutits till rådet efter 90 dagar från det att begäran om samråd enligt artikel 296.1 respektive 296.3 ingetts, begära att en expertpanel sammankallas för att undersöka det ärende som inte har lösts på ett tillfredsställande sätt genom samråd på myndighetsnivå. Parterna i förfarandet kan komma med inlagor till expertpanelen.

2. Vid detta avtals ikraftträdande ska parterna till associeringskommittén för godkännande av associeringsrådet vid dess första möte lämna en förteckning med sjutton personer, varav minst fem som inte är medborgare i någon av parterna, med sakkunskap om miljörätt, internationell handel eller lösning av tvister som uppkommer inom ramen för internationella avtal, och en förteckning med sjutton personer, varav minst fem som inte är medborgare i någon av parterna, med sakkunskap om arbetsrätt, internationell handel eller lösning av tvister som uppkommer inom ramen för internationella avtal. De experter som inte är medborgare i någon av parterna ska kunna fungera som ordförande i expertpanelen. Experterna ska i) vara oberoende av och inte ha anknytning till eller ta emot instruktioner från någondera parten eller organisationer som är företrädda i den eller de rådgivande grupperna och ii) väljas utifrån sin objektivitet, sin pålitlighet och sitt sunda omdöme.

3. Parterna ska komma överens om att ersätta experter som inte längre är tillgängliga för att tjänstgöra i expertpaneler, och de kan dessutom komma överens om att ändra förteckningen om och när de anser det vara nödvändigt.

Artikel 298

Expertpanelens sammansättning

1. Expertpanelen ska bestå av tre experter.
2. Ordföranden får inte vara medborgare i någon av parterna.
3. Vardera parten i förfarandet ska utse en expert från förteckningen över experter inom 30 dagar från mottagandet av begäran om tillsättande av en expertpanel. Om en part inte utser sin expert inom utsatt tid, ska den andra parten i förfarandet från förteckningen över experter utse en medborgare i den part i förfarandet som inte utsett någon expert. De två utsedda experterna ska välja ordföranden genom överenskommelse eller genom lottning bland de experter som inte är medborgare i någon av parterna.
4. Personer får inte vara experter i ett ärende där de eller en organisation som de har anknytning till har en direkt eller indirekt intressekonflikt. När experterna i ett visst ärende utses, förväntas de uppge om det finns eller uppkommer intresse, relationer eller frågor som de rimligen kan förväntas känna till och som riskerar att påverka eller ge upphov till berättigade tvivel om deras oberoende eller opartiskhet.
5. Om någon av parterna i förfarandet menar att en expert inte uppfyller kraven i punkt 4 ska parterna i förfarandet skyndsamt samråda, och om de är överens ska experten avsättas och en ny expert utses i enlighet med de förfaranden i punkt 3 som användes för att utse den avsatta experten.
6. Om inte parterna i förfarandet kommer överens om annat i enlighet med artikel 301.2, ska expertpanelen tillsättas inom 60 dagar efter en parts begäran.

Artikel 299

Arbetsordning

1. Expertpanelen ska utarbeta en tidsplan som ska säkerställa att parterna i förfarandet har möjlighet att lämna skriftiga inlagor och relevanta uppgifter.
2. Expertpanelen och parterna ska se till att konfidentiella uppgifter skyddas i enlighet med principerna i del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal.
3. Expertpanelens mandat ska vara ”att undersöka om en part underlåtit att fullgöra skyldigheterna i artiklarna 286.2, 287.2, 287.3, 287.4 och 291 i denna avdelning och lämna icke-bindande rekommendationer om hur ärendet ska lösas. Om ärendet avser lagstiftningens efterlevnad, ska expertpanelens mandat vara att fastställa om en part kontinuerligt eller återkommande underlåtit att effektivt genomföra sina skyldigheter.”

Artikel 300

Första rapport

1. Expertpanelen ska låta inlagor och argument från parterna i förfarandet ligga till grund för sin rapport. Parterna ska under förfarandet ha möjlighet att framföra synpunkter på handlingar och uppgifter som expertpanelen kan finna relevanta för sitt arbete.
2. Expertpanelen ska inom 120 dagar från den dag då den tillsattes för parterna i förfarandet lägga fram en första rapport med sina rekommendationer. Om expertpanelen anser att den inte kan lägga fram rapporten inom 120 dagar, ska den skriftligen meddela parterna i förfarandet anledningen till förseningen och lämna en uppskattning av när den senast kommer att lägga fram rapporten.
3. I expertpanelens rekommendationer ska parternas särskilda socioekonomiska förhållanden beaktas.
4. Parterna i förfarandet får lämna skriftliga synpunkter till expertpanelen på dess första rapport inom 30 dagar efter det att rapporten lagts fram.
5. När expertpanelen har fått skriftliga synpunkter, får den på eget initiativ eller på begäran av någon av parterna i förfarandet
a) be att parterna i förfarandet i förekommande fall framför sina åsikter om de skriftliga synpunkterna,
b) ompröva sin rapport, eller
c) göra ytterligare överväganden som den anser motiverade.

Expertpanelens slutrapport ska innehålla en diskussion av de argument som framfördes i parternas skriftliga synpunkter.

Artikel 301

Slutrapport

1. Expertpanelen ska lägga fram en slutrapport för parterna i förfarandet och rådet för handel och hållbar utveckling senast 180 dagar från den dag då den tillsattes. Parterna ska offentliggöra slutrapporten senast 15 dagar efter det att den lades fram.

2. Parterna i förfarandet får efter överenskommelse besluta att förlänga tidsfristerna i punkt 1 samt i artiklarna 298.6 och 300.4.

3. Parterna i förfarandet ska med beaktande av expertpanelens rapport och rekommendationer sträva efter att diskutera vilka åtgärder som är lämpliga att vidta, inbegripet i förekommande fall ett eventuellt samarbete för att stödja genomförandet av dessa åtgärder. Den part som rekommendationerna avser ska informera rådet för handel och hållbar utveckling om hur den ämnar gå vidare med expertpanelens rapport och rekommendationer och i förekommande fall lägga fram en handlingsplan. Rådet för handel och hållbar utveckling ska övervaka genomförandet av de åtgärder som parten fastställt.

Artikel 302

Samarbete och tekniskt bistånd när det gäller handel och hållbar utveckling

De samarbets- och tekniska biståndsåtgärder som rör denna avdelning fastställs i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

AVDELNING IX

REGIONAL EKONOMISK INTEGRATION

Artikel 303

Allmänna bestämmelser

1. Parterna understryker vikten av den interregionala dimensionen och erkänner betydelsen av regional ekonomisk integration inom ramen för detta avtal. De bekräftar således sin vilja att stärka och fördjupa sina respektive regionala ekonomiska integrationsprocesser, inom tillämpliga ramar.

2. Parterna erkänner att regional ekonomisk integration när det gäller tullförfaranden, tekniska föreskrifter och sanitära och fytosanitära åtgärder är oumbärlig för den fria rörligheten för varor inom Centralamerika och EU-parten.

3. I enlighet med detta och med hänsyn till de olika utvecklingsnivåerna i deras respektive regionala ekonomiska integrationsprocesser är parterna överens om följande bestämmelser.

Artikel 304

Tullförfaranden

1. Inom tullområdet ska tullmyndigheten i den republik i CA-parten där en vara först införs senast två år från detta avtals ikraftträdande återbetala den tull som betalats när varan exporteras till en annan republik i CA-parten. Varan ska omfattas av tull i den importerande republiken i CA-parten.

2. Parterna ska sträva efter att införa en mekanism som säkerställer att varor med ursprung i Centralamerika eller i Europeiska unionen i enlighet med bilaga II (Definition av begreppet ”ursprungsprodukter” och metoder för administrativt samarbete) till detta avtal, som förs in i deras respektive territorier och har klarerats av tullen i importlandet, inte längre får omfattas av tullar eller pålagor med motsvarande verkan eller av kvantitativa restriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan.

3. Parterna är överens om att deras respektive tullagstiftning och tullförfaranden ska föreskriva att ett administrativt enhetsdokument eller en elektronisk motsvarighet ska användas för tulldeklarationer vid import och export i EU-parten respektive CA-parten. CA-parten förbinder sig att uppnå detta mål senast tre år efter detta avtals ikraftträdande.

4. Parterna ska också se till att den tullagstiftning, de tullförfaranden och de tullrelaterade krav vid import som tillämpas på varor med ursprung i Centralamerika eller Europeiska unionen harmoniseras på regional nivå. CA-parten förbinder sig att uppnå detta mål senast fem år efter detta avtals ikraftträdande.

Artikel 305

Tekniska handelshinder

1. När det gäller tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse

a) är parterna överens om att Europeiska unionens medlemsstater ska se till att produkter med ursprung i Centralamerika som lagligen har släppts ut på marknaden i en av Europeiska unionens medlemsstater även får saluföras i Europeiska unionens övriga medlemsstater, förutsatt att produkten medger en likvärdig skyddsnivå för alla legitima intressen (principen om ömsesidigt erkännande),

b) ska Europeiska unionens medlemsstater i detta avseende godta att en produkt som genomgått de förfaranden för bedömning av överensstämmelse som krävs i en av Europeiska unionens medlemsstater får släppas ut på marknaden i Europeiska unionens övriga medlemsstater utan att behöva genomgå ytterligare förfaranden för bedömning av överensstämmelse, förutsatt att produkten medger en likvärdig skyddsnivå för alla legitima intressen.

2. När det finns harmoniserade regionala importkrav, bör en produkt med ursprung i Europeiska unionen uppfylla de regionala kraven för att saluföras lagligen i den republik i CA-parten där produkten först importeras. Om en produkt omfattas av harmoniserad lagstiftning och måste registreras, bör registrering i en av CA-partens republiker i enlighet med detta avtal godtas av CA-partens övriga republiker när den har genomgått de interna förfarandena.

3. Om registrering krävs, ska dessutom CA-partens republiker godta att produkter bör registreras efter produktgrupp eller produktfamilj.

4. CA-parten samtycker till att inom fem år från detta avtals ikraftträdande anta de regionala tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse som för närvarande utarbetas och förtecknas i bilaga XX (Förteckning över centralamerikanska tekniska föreskrifter (RTCA) som är på väg att harmoniseras) till detta avtal och att fortsätta att verka för en harmonisering av tekniska föreskrifter och förfaranden för bedömning av överensstämmelse och att främja utarbetandet av regionala standarder.

5. För produkter som ännu inte harmoniserats i CA-parten och inte ingår i bilaga XX ska associeringskommittén fastställa ett arbetsprogram för att utforska möjligheten att inkludera ytterligare produkter i framtiden.

Artikel 306

Sanitära och fytosanitära åtgärder

1. Målet med denna artikel är att

a) främja villkor som medger fri rörlighet för varor som omfattas av sanitära och fytosanitära åtgärder inom Centralamerika och EU-parten,

b) främja harmonisering och förbättring av de sanitära och fytosanitära kraven och förfarandena i CA-parten och EUparten, bl.a. att börja använda en enda importlicens, en enda förteckning över anläggningar, en enda sanitär importkontroll och en enda avgift för produkter som importeras från EU-parten till CA-parten,

c) sträva efter att säkerställa ömsesidigt erkännande av de kontroller som utförs av CA-partens republiker i Europeiska unionens medlemsstater.

2. EU-parten ska se till att djur, animaliska produkter, växter och växtprodukter som lagligen släpps ut på marknaden från och med dagen för detta avtals ikraftträdande omfattas av fri rörlighet inom EU-partens territorium utan kontroller vid de inre gränserna, förutsatt att de uppfyller relevanta sanitära och fytosanitära krav.

3. CA-parten ska se till att djur, animaliska produkter, växter och växtprodukter från och med dagen för detta avtals ikraftträdande omfattas av en underlättad regional transitering i Capartens territorier i enlighet med resolution nr 219-2007 (COMIECO-XLVII) och efterföljande tillhörande instrument. I denna avdelning avses med *underlättad regional transitering* vid import från EU-parten att EU-partens varor får föras in genom valfri gränskontrollstation i CA-parten och får transiteras genom regionen, från en av CA-partens republiker till en annan, om de uppfyller de sanitära och fytosanitära kraven i den part där varorna har sin slutdestination,

där en sanitär eller fytosanitär inspektion får göras.

4. Förutsatt att de uppfyller relevanta sanitära och fytosanitära krav och i enlighet med de befintliga mekanismerna i den centralamerikanska regionala integrationsprocessen, förbinder sig CA-parten att medge djur, animaliska produkter, växter och växtprodukter som förtecknas i bilaga XIX (Förteckning över produkter som avses i artikel 306.4) följande behandling: När dessa produkter importeras till en av CA-partens republikers territorium, ska de behöriga myndigheterna kontrollera intyget från den behöriga myndigheten i EU-parten och får göra en sanitär eller fytosanitär inspektion. När en produkt som tas upp i bilaga XIX har klarerats, får den endast underkastas slumpmässiga sanitära eller fytosanitära inspektioner vid införselstället i den republik i CA-parten där produkten har sin slutdestination.

För produkter som tas upp i förteckning 1 i bilaga XIX ska ovanstående skyldighet börja tillämpas senast två år efter detta avtals ikraftträdande.

För produkter som tas upp i förteckning 2 i bilaga XIX ska ovanstående skyldighet börja tillämpas senast fem år efter detta avtals ikraftträdande.

5. Utan att det påverkar parternas (EU-partens eller CA-partens republikers) rättigheter och skyldigheter enligt WTO-avtalet och de sanitära och fytosanitära förfaranden och krav som fastställts av respektive part, bör en importerande part inte behöva medge produkter som importeras från den exporterande parten en behandling som är förmånligare än den som den exporterande parten medger vid intraregional handel.

6. Associeringsrådet får ändra bilaga XIX (Förteckning över produkter som avses i artikel 306.4) efter rekommendationer från underkommittén för sanitära och fytosanitära frågor till associeringskommittén, i enlighet med förfarandet i del IV avdelning XIII (Särskilda uppgifter i handelsfrågor för de organ som inrättas genom detta avtal) i detta avtal.

7. Den underkommitté som anges i punkt 6 ska noga övervaka genomförandet av denna artikel.

Artikel 307

Genomförande

1. Parterna erkänner vikten av ett ökat samarbete för att uppnå målen i denna avdelning och att hantera denna fråga genom de mekanismer som fastställs i del III avdelning VI (Utveckling av ekonomin och handeln) i detta avtal.

2. Parterna förbinder sig att samråda i frågor som rör denna avdelning i syfte att säkerställa ett effektivt genomförande av den interregionala dimensionen i detta avtal och målen med regional ekonomisk integration.

3. CA-partens framsteg i genomförandet av denna avdelning ska vara föremål för regelbundna lägesrapporter och arbetsprogram från CA-parten som omfattar artiklarna 304, 305 och 306. Lägesrapporterna och arbetsprogrammen ska läggas fram skriftligen och ska omfatta alla åtgärder som vidtagits för att genomföra åtagandena och målen i artiklarna 304.1, 304.3, 304.4, 305.2, 305.3, 305.4, 306.3 och 306.4 samt de åtgärder man planerar att vidta under perioden fram till nästa lägesrapport. Lägesrapporter och arbetsprogram ska läggas fram varje år till dess att de åtaganden som anges i denna punkt har fullgjorts.

4. Parterna ska överväga att inkludera ytterligare områden i denna avdelning fem år efter detta avtals ikraftträdande.

5. CA-partens åtaganden om regional integration inom ramen för denna avdelning omfattas inte av tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal.

AVDELNING X

TVISTELÖSNING

KAPITEL 1

Mål och tillämpningsområde

Artikel 308

Mål

Målet med denna avdelning är att förebygga och lösa tvister mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av del IV i detta avtal och att parterna i möjligaste mån ska nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning.

Artikel 309

Tillämpningsområde

1. Bestämmelserna i denna avdelning ska tillämpas på tvister om tolkningen eller tillämpningen av del IV i detta avtal, om inte annat uttryckligen anges.

2. Denna avdelning ska inte tillämpas på tvister mellan Capartens republiker.

KAPITEL 2

Samråd

Artikel 310

Samråd

1. Parterna ska sträva efter att lösa tvister om tolkningen eller tillämpningen av de bestämmelser som avses i artikel 309 genom att inleda samråd i en förtroendefull anda för att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning.

2. Samråd ska inledas genom att en part i detta avtal sänder en skriftlig begäran till den andra parten, med kopia till associeringskommittén, där skälen till begäran och den rättsliga grunden för klagomålet anges och där det framgår vilken faktisk eller föreslagen åtgärd det rör sig om.

3. Om den klagande parten är EU-parten och den påstådda överträdelsen av en bestämmelse som anges enligt punkt 2 är likartad i alla relevanta rättsliga och faktiska aspekter för mer än en av CA-partens republiker, får EU-parten begära att ett enda samråd hålls med dessa republiker i CA-parten ([1]).

4. Om den klagande parten är en av CA-partens republiker och den påstådda överträdelsen av en bestämmelse som anges enligt punkt 2 negativt påverkar handeln ([2]) i mer än en av Capartens republiker, får CA-partens republiker antingen begära att ett enda samråd hålls eller begära att få ansluta sig till samrådet inom fem dagar efter den dag då den ursprungliga begäran om samråd ingavs. Den berörda republiken i CA-parten ska i sin begäran förklara sitt väsentliga handelsintresse i ärendet.

5. Samrådet ska äga rum inom 30 dagar efter den dag då begäran ingavs och ska, om inte parterna kommer överens om något annat, hållas på den svarande partens territorium. Samrådet ska anses avslutat inom 30 dagar efter den dag då begäran ingavs, om inte båda parterna är överens om att fortsätta samrådet. Om mer än en av CA-partens republiker berörs av samrådet i enlighet med punkterna 3 och 4, ska det anses avslutat inom 40 dagar efter den dag då den ursprungliga begäran ingavs. All information som lämnas ut under samrådet ska förbli konfidentiell.

6. I brådskande fall, särskilt när det gäller lättfördärvliga varor eller säsongsvaror, ska samråd äga rum inom 15 dagar efter den dag då begäran ingavs och anses vara avslutat inom 15 dagar efter den dag då begäran ingavs. Om mer än en av CA-partens republiker berörs av samrådet i enlighet med punkterna 3 och 4, ska det anses avslutat inom 20 dagar efter den dag då den ursprungliga begäran ingavs.

7. Om den svarande parten inte svarar på begäran om samråd inom tio dagar efter det att begäran mottogs, om samråd inte hålls inom tidsfristerna i punkt 5 respektive 6 eller om samrådet avslutats och tvisten inte har lösts, får den klagande parten begära att en panel tillsätts i enlighet med artikel 311.

8. Om mer än tolv månader utan aktivitet har gått sedan den dag då det senaste samrådet hölls och grunden för tvisten fortfarande kvarstår, ska den klagande parten begära nytt

([1]) Om t.ex. alla republiker i CA-parten enligt en bestämmelse i del IV i detta avtal är skyldiga att uppfylla ett visst krav före ett fastställt datum och mer än en av CA-partens republiker har underlåtit att göra detta, skulle det vara en fråga som omfattas av denna punkt.

([2]) Om t.ex. ett importförbud för en produkt har införts och importförbudet gäller för export av den produkten från mer än en av CA-partens republiker, skulle det vara en fråga som omfattas av denna punkt.

samråd. Denna punkt ska inte gälla om inaktiviteten beror på att man i en förtroendefull anda försöker nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning enligt artikel 324.

KAPITEL 3

Tvistelösningsförfaranden

A V S N I T T A

P a n e l f ö r f a r a n d e

Artikel 311

Inledande av panelförfarandet

1. Om de samrådande parterna inte har nått en lösning på tvisten i enlighet med de bestämmelser som avses i artikel 310, får en klagande part begära att en panel tillsätts för att behandla ärendet.

2. Begäran om tillsättande av en panel ska lämnas skriftligen till den svarande parten, med kopia till associeringskommittén. Den klagande parten ska i sin begäran ange den särskilda åtgärd klagomålet gäller, ange den rättsliga grunden för klagomålet och förklara hur åtgärden kan anses strida mot de bestämmelser som avses i artikel 309.

3. Alla parter som enligt punkt 1 har rätt att begära att en panel tillsätts får ansluta sig till panelförfarandet som klagande part efter att skriftligen ha meddelat övriga parter i tvisten detta. Meddelandet ska lämnas in senast fem dagar efter den dag då den ursprungliga begäran om tillsättande av en panel mottogs.

4. Tillsättande av en panel får inte begäras för att den ska granska en föreslagen åtgärd.

Artikel 312

Tillsättande av panelen

1. Panelen ska bestå av tre panelmedlemmar.

2. Inom tio dagar efter det att begäran om tillsättande av en panel har ingetts, ska parterna i tvisten samråda för att enas om panelens sammansättning ([1]).

3. Om parterna i tvisten inte kan enas om panelens sammansättning inom tidsfristen i punkt 2, ska varje part i tvisten ha rätt att inom tre dagar efter utgången av tidsfristen i punkt 2 välja en panelmedlem, som inte ska fungera som ordförande, bland personerna på den förteckning som upprättats enligt artikel 325. Ordföranden i associeringskommittén eller dennes ställföreträdare ska utse ordföranden och eventuella kvarstående panelmedlemmar genom lottning bland relevanta personer på den förteckning som upprättats enligt artikel 325.

4. Ordföranden i associeringskommittén eller dennes ställföreträdare ska genomföra lottningen inom fem dagar från mottagandet av en begäran om att göra detta från en av eller båda parterna i tvisten. Lottningen ska genomföras på en tid och plats som omgående ska meddelas parterna i tvisten. Parterna i tvisten får om de så önskar vara närvarande vid lottningen.

5. Parterna i tvisten får efter överenskommelse och inom tidsfristen i punkt 2 utse personer som inte ingår i förteckningen över panelmedlemmar men som uppfyller kraven i artikel 325.

6. Dagen för tillsättande av panelen ska vara den dag då alla panelmedlemmar har meddelat att de godtar uppdraget.

Artikel 313

Panelens avgörande

1. Panelen ska inom 120 dagar från den dag då den tillsattes meddela parterna i tvisten, med kopia till associeringskommittén, sitt avgörande i ärendet.

2. Om panelen anser att tidsfristen i punkt 1 inte kan hållas, ska dess ordförande omgående skriftligen meddela parterna i tvisten detta, med kopia till associeringskommittén, och ange skälen till förseningen samt det datum då panelen planerar att ha avslutat sitt arbete. Avgörandet ska inte meddelas senare

([1]) Om en part i tvisten består av två eller flera av CA-partens republiker, ska dessa agera gemensamt i det förfarande som fastställs i artikel 312.

än 150 dagar från den dag då panelen tillsattes, såvida inte exceptionella omständigheter råder.

3. I brådskande fall, särskilt när det gäller lättfördärvliga varor eller säsongsvaror, ska panelen göra sitt yttersta för att meddela sitt avgörande inom 60 dagar från den dag då den tillsattes. Avgörandet ska inte meddelas senare än 75 dagar från den dag då panelen tillsattes, såvida inte exceptionella omständigheter råder. På begäran av en part i tvisten får panelen inom tio dagar från den dag då den tillsattes lämna ett preliminärt avgörande i frågan om huruvida den anser att fallet är brådskande.

AVSNITT B

Efterlevnad

Artikel 314

Åtgärder för att följa panelens avgörande

1. Den svarande parten ska i förekommande fall utan oskäligt dröjsmål i god tro vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa panelens avgörande i ärendet, och parterna i tvisten ska sträva efter att enas om hur lång tid som krävs för att följa avgörandet.

2. När det gäller efterlevnaden ska parterna i tvisten och under alla omständigheter panelen beakta vilka följder som den åtgärd som funnits strida mot detta avtal kan få för den svarande partens utvecklingsnivå.

3. Om panelens avgörande inte följs fullt ut inom utsatt tid, får kompensation eller upphävande av förmåner tillämpas som tillfälliga åtgärder. I sådana fall ska parterna i tvisten sträva efter att enas om kompensation snarare än att upphäva förmåner. Varken kompensation eller upphävande av förmåner är dock att föredra framför att panelens avgörande genomförs fullt ut och inom utsatt tid.

4. Om panelens avgörande gäller för mer än en av CA-partens republiker i egenskap av klagande eller svarande part, ska kompensation eller upphävande av förmåner enligt denna avdelning tillämpas individuellt för varje republik i CA-parten, vilket innebär att panelen i sitt avgörande ska fastställa omfattningen av de upphävda eller minskade förmåner som orsakats av den bristande efterlevnaden individuellt för varje republik i CA-parten.

Artikel 315

Rimlig tidsfrist för att följa avgörandet

1. Den svarande parten ska omgående underrätta den klagande parten om vilken rimlig tidsfrist som behövs för att följa avgörandet och om möjligt vilka särskilda åtgärder den ämnar vidta.

2. Parterna i tvisten ska sträva efter att enas om den rimliga tidsfrist som behövs för att följa panelens avgörande inom 30 dagar efter det att parterna i tvisten meddelats avgörandet. När parterna i tvisten kommit överens, ska de underrätta associeringskommittén om vilken rimlig tidsfrist de har enats om och om möjligt vilka särskilda åtgärder den svarande parten ämnar vidta.

3. Om parterna i tvisten inte kommer överens om vilken tidsfrist som är rimlig för att följa panelens avgörande inom tidsfristen i punkt 2, får den klagande parten begära att den ursprungliga panelen fastställer den rimliga tidsfristen. En sådan begäran ska göras skriftligen och meddelas den andra parten i tvisten, med kopia till associeringskommittén. Panelen ska meddela parterna i tvisten, med kopia till associeringskommittén, sitt avgörande inom 20 dagar från den dag då begäran ingavs. Om panelens avgörande gäller för mer än en av CA-partens republiker, ska panelen fastställa den rimliga tidsfristen för varje republik i CA-parten.

4. Om den ursprungliga panelen eller några av dess medlemmar inte kan sammankallas på nytt, ska de relevanta förfarandena i artikel 312 tillämpas. Tidsfristen för att meddela avgörandet ska vara 35 dagar från den dag då den begäran som avses i punkt 3 ingavs.

5. Den svarande parten ska för associeringskommittén lägga fram en rapport om vilka åtgärder som parten vidtagit och vilka åtgärder som den ämnar vidta för att följa panelens avgörande. Rapporten ska vara skriftlig och ska läggas fram senast efter halva den rimliga tidsfristen.

6. Den rimliga tidsfristen kan förlängas efter överenskommelse mellan parterna i tvis-

ten. Alla tidsfrister i denna artikel utgör en del av den rimliga tidsfristen.

Artikel 316

Översyn av åtgärder som vidtagits för att följa panelens avgörande

1. Den svarande parten ska innan den rimliga tidsfristen löpt ut underrätta den klagande parten, med kopia till associeringskommittén, om vilka åtgärder den vidtagit för att följa panelens avgörande och lämna uppgifter såsom dag för ikraftträdande, åtgärdens lydelse och en saklig och rättslig förklaring av hur den vidtagna åtgärden säkerställer den svarande partens efterlevnad.

2. Om parterna i tvisten är oeniga om huruvida en åtgärd som anmälts enligt punkt 1 har vidtagits eller är förenlig med de bestämmelser som avses i artikel 309, får den klagande parten skriftligen begära att den ursprungliga panelen ska avgöra frågan. I begäran ska det anges vilken särskild åtgärd det gäller och förklaras varför åtgärden kan anses strida mot de bestämmelser som avses i artikel 309. Panelen ska meddela sitt avgörande inom 45 dagar från den dag då begäran ingavs. Om panelens avgörande gäller för mer än en av CA-partens republiker, ska panelen om omständigheterna kräver detta meddela sitt avgörande enligt denna artikel för varje republik i CA-parten.

3. Om den ursprungliga panelen eller några av dess medlemmar inte kan sammankallas på nytt, ska de relevanta förfarandena i artikel 312 tillämpas. Tidsfristen för att meddela avgörandet ska vara 60 dagar från den dag då den begäran som avses i punkt 2 ingavs.

Artikel 317

Tillfällig kompensation om panelens avgörande inte följs

1. Om en svarande part inte anmäler de åtgärder som vidtagits för att följa panelens avgörande innan den rimliga tidsfristen enligt artikel 316.1 löpt ut eller om panelen fastställer att de åtgärder som anmälts enligt artikel 316.1 inte är förenliga med partens förpliktelser enligt de bestämmelser som avses i artikel 309, ska den svarande parten, om den klagande parten begär detta, erbjuda kompensation. Om panelens avgörande gäller för mer än en av CA-partens republiker, ska varje republik i CA-parten erbjuda respektive erbjudas kompensation, med hänsyn till omfattningen av de upphävda eller minskade förmåner som fastställts enligt artikel 314.4 och de åtgärder som anmälts enligt artikel 316.1. EU-parten ska sträva efter att iaktta vederbörlig återhållsamhet när den begär kompensation i enlighet med denna punkt.

2. Om ingen överenskommelse om kompensation har kunnat nås inom 30 dagar från utgången av den rimliga tidsfristen eller från meddelandet av panelens avgörande enligt artikel 316 att en åtgärd som vidtagits för att följa avgörandet är oförenlig med de bestämmelser som avses i artikel 309, ska en klagande part ha rätt att efter anmälan till den svarande parten, med kopia till associeringskommittén, upphäva förpliktelser som följer av någon bestämmelse som avses i artikel 309 i en omfattning som motsvarar de upphävda eller minskade förmåner som orsakats av den bristande efterlevnaden. I anmälan ska den klagande parten ange vilka förpliktelser som den avser att upphäva. Den klagande parten får börja tillämpa upphävandet tio dagar efter den dag då anmälan gjordes, såvida inte den svarande parten har begärt ett avgörande från panelen enligt punkt 3. Om panelens avgörande gäller för mer än en av CA-partens republiker, ska upphävandet av förpliktelser tillämpas individuellt på varje överträdande republik i CA-parten respektive av varje republik i CA-parten, med hänsyn till den individuella omfattningen av de upphävda eller minskade förmåner som fastställts enligt artikel 314.4 och de åtgärder som anmälts enligt artikel 316.1.

3. Om en svarande part anser att omfattningen av de upphävda förpliktelserna inte motsvarar de upphävda eller minskade förmåner som orsakats av den bristande efterlevnaden, får den skriftligen begära att den ursprungliga panelen ska avgöra frågan. En sådan begäran ska anmälas till den klagande parten, med kopia till associeringskommittén, före utgången av den period på tio dagar som avses i punkt 2. Panelen ska meddela parterna i tvisten, med kopia till associeringskom-

mittén, sitt avgörande om omfattningen av de upphävda förpliktelserna inom 30 dagar från den dag då begäran ingavs. Förpliktelserna får inte upphävas förrän panelen meddelat sitt avgörande, och upphävandet ska vara förenligt med panelens avgörande.

4. Om den ursprungliga panelen eller några av dess medlemmar inte kan sammankallas på nytt, ska de relevanta förfarandena i artikel 312 tillämpas. Tidsfristen för att meddela avgörandet ska vara 45 dagar från den dag då den begäran som avses i punkt 3 ingavs.

5. När EU-parten upphäver förmåner i enlighet med punkt 1, ska den sträva efter att iaktta vederbörlig återhållsamhet, med hänsyn till bl.a. hur det kan komma att påverka den svarande partens ekonomi och utvecklingsnivå, och välja åtgärder som bidrar till den svarande partens efterlevnad och som är minst sannolika att inverka negativt på uppnåendet av målen med detta avtal.

6. Upphävandet av förpliktelser ska vara tillfälligt och tilllämpas endast till dess att de särskilda åtgärder som konstaterats strida mot de bestämmelser som avses i artikel 309 gjorts fullständigt förenliga med de bestämmelserna i enlighet med artikel 318 eller till dess att parterna i tvisten har enats om en lösning av tvisten.

Artikel 318

Översyn av åtgärder som vidtagits för att följa avgörandet efter upphävandet av förpliktelser

1. Den svarande parten ska underrätta den klagande parten, med kopia till associeringskommittén, om alla åtgärder som den vidtagit för att följa panelens avgörande och om sin begäran att det upphävande av förpliktelser som den klagande parten tilllämpar ska avslutas.

2. Om parterna i tvisten inte når en överenskommelse om den anmälda åtgärdens förenlighet med de bestämmelser som avses i artikel 309 inom 30 dagar från den dag då den underrättelse som avses i punkt 1 ingavs, ska den klagande parten skriftligen begära att den ursprungliga panelen ska avgöra frågan. En sådan begäran ska anmälas till den svarande parten, med kopia till associeringskommittén. Om panelens avgörande gäller för mer än en av CA-partens republiker, ska panelen meddela sitt avgörande enligt denna artikel för varje republik i CA-parten. Panelens avgörande ska meddelas parterna i tvisten, med kopia till associeringskommittén, inom 45 dagar efter den dag då begäran ingavs. Om panelen fastställer att en vidtagen åtgärd är förenlig med de bestämmelser som avses i artikel 309, ska upphävandet av förpliktelser avslutas.

3. Om den ursprungliga panelen eller några av dess medlemmar inte kan sammankallas på nytt, ska de relevanta förfarandena i artikel 312 tillämpas. Tidsfristen för att meddela avgörandet ska vara 60 dagar från den dag då den begäran som avses i punkt 2 ingavs.

AVSNITT C

Gemensammabestämmelser

Artikel 319

Arbetsordning

1. Såvida inte parterna i tvisten kommer överens om något annat, ska den arbetsordning som antagits av associeringsrådet gälla för tvistelösningsförfarandena enligt denna avdelning.

2. Utfrågningarna i panelen ska vara öppna för allmänheten i enlighet med arbetsordningen, förutsatt att konfidentiell information skyddas.

3. Om inte parterna i tvisten kommer överens om något annat inom fem dagar från den dag då panelen tillsattes, ska panelens mandat vara ”att mot bakgrund av de relevanta bestämmelserna i del IV i detta avtal pröva det ärende som begäran om tillsättande av panelen gäller, för att avgöra den berörda åtgärdens förenlighet med de bestämmelser som avses i artikel 309 i avdelning X (Tvistelösning) och meddela sitt avgörande i ärendet i enlighet med artikel 313 i avdelning X (Tvistelösning).”

4. Om parterna i tvisten har kommit överens om ett annat mandat, ska de anmäla detta till panelen inom två dagar efter överenskommelsen.

5. Om en part i tvisten anser att en panelmedlem bryter mot uppförandekoden eller inte uppfyller kraven i artikel 325, kan parten begära att panelmedlemmen avsätts i enlighet med arbetsordningen.

Artikel 320

Upplysningar och råd i sakfrågor

1. På begäran av en part i tvisten eller på eget initiativ får panelen inhämta upplysningar från alla parter som den finner lämpliga för panelförfarandet.

2. Panelen får i förekommande fall också inhämta upplysningar och yttranden från experter, organ eller andra källor. Innan panelen inhämtar sådana upplysningar och yttranden, ska den meddela parterna i tvisten, som också ska ges möjlighet att lämna synpunkter. Alla upplysningar som erhålls i enlighet med denna punkt ska i god tid lämnas ut till båda parter i tvisten så att de kan lämna synpunkter. Synpunkterna ska lämnas till både panelen och den andra parten.

Artikel 321

Sakkunniga

Fysiska eller juridiska personer som har intresse av ärendet och som bor eller är etablerade på territorierna för parterna i tvisten kan i egenskap av sakkunniga (*amicus curiae*) lämna en inlaga till panelen för eventuellt beaktande i enlighet med arbetsordningen.

Artikel 322

Tolkningsregler och tolkningsprinciper

1. En panel ska tolka de bestämmelser som avses i artikel 309 i enlighet med sedvanliga regler för tolkning av folkrätten, med vederbörlig hänsyn till att parterna ska genomföra detta avtal i god tro och undvika att kringgå sina förpliktelser.

2. Om en bestämmelse i del IV i detta avtal är identisk med en bestämmelse i ett WTO-avtal, ska panelen anta en tolkning som är förenlig med relevanta tolkningar i avgöranden från WTO:s tvistelösningsorgan.

3. Panelens avgöranden kan inte utvidga eller begränsa de rättigheter och skyldigheter som följer av de bestämmelser som avses i artikel 309.

Artikel 323

Gemensamma bestämmelser om panelens avgöranden

1. Panelen ska göra sitt yttersta för att fatta beslut med enhällighet. Om det inte går att uppnå enhällighet, ska ärendet avgöras genom enkel majoritet. Panelmedlemmarnas avvikande meningar ska dock aldrig offentliggöras.

2. Panelens avgöranden ska vara slutgiltiga och bindande för parterna i tvisten och får inte ge upphov till några rättigheter eller skyldigheter för fysiska eller juridiska personer.

3. Panelen ska i sitt avgörande redovisa sakförhållandena och de rättsliga förhållandena, de relevanta avtalsbestämmelsernas tillämplighet och de viktigaste skälen till panelens undersökningsresultat och slutsatser. I avgörandet ska panelen också hänvisa till begäranden om fastställanden från en av eller båda parterna i tvisten, inbegripet i enlighet med panelens mandat. Parterna i tvisten ska offentliggöra panelens avgörande. Bestämmelserna i denna punkt gäller inte för organisatoriska avgöranden.

4. Panelen ska inte lämna ut några konfidentiella uppgifter i sitt avgörande, men får ange slutsatser som bygger på sådana uppgifter.

KAPITEL 4

Allmänna bestämmelser

Artikel 324

Ömsesidigt tillfredsställande lösning

Parterna i tvisten får när som helst nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning på tvister som omfattas av denna avdelning. De ska anmäla en sådan lösning till associeringskommittén. När en ömsesidigt tillfredsstäl-

lande lösning har anmälts, ska förfarandet avslutas.

Artikel 325

Förteckning över panelmedlemmar

1. Associeringsrådet ska senast sex månader ([1]) efter detta avtals ikraftträdande upprätta en förteckning med 36 personer som vill och kan fungera som panelmedlemmar. EU-parten ska föreslå tolv personer som ska fungera som panelmedlemmar, och varje republik i CA-parten ska föreslå två personer. EUparten och CA-partens republiker ska också utse tolv personer som inte är medborgare i någon av parterna och som ska fungera som panelens ordförande. Associeringsrådet får när som helst se över och ändra förteckningen och ska se till att förteckningen alltid är fullständig i enlighet med bestämmelserna i denna punkt.

2. Panelmedlemmarna ska ha specialkunskaper eller erfarenhet inom juridik, internationell handel eller andra områden som rör del IV i detta avtal eller inom lösning av tvister som uppkommer inom ramen för internationella avtal, vara oberoende, uppträda i egenskap av enskilda individer och varken ha anknytning till eller ta emot instruktioner från någon part eller organisation och ska följa den uppförandekod som associeringsrådet antagit.

3. Associeringsrådet får upprätta ytterligare förteckningar med upp till 15 personer som har sektorsspecifika sakkunskaper i särskilda frågor som omfattas av del IV i detta avtal. När urvalsförfarandet i artikel 312 tillämpas, får associeringskommitténs ordförande använda en sektorsbaserad förteckning efter överenskommelse med parterna.

([1]) Efter detta avtals ikraftträdande ska
a) parterna översända sina kandidatförteckningar till associeringsrådet inom 75 dagar,
b) associeringsrådet godkänna eller avvisa kandidaterna i förteckningarna inom 120 dagar,
c) parterna översända en förteckning med ytterligare kandidater för att ersätta de avvisade kandidaterna inom 150 dagar,
d) kandidatförteckningen färdigställas inom 180 dagar.

Artikel 326

Förhållande till skyldigheterna enligt WTO

1. Om en part i tvisten söker gottgörelse för en överträdelse av en skyldighet enligt WTO-överenskommelsen om regler och förfaranden för tvistlösning (nedan kallad *överenskommelsen om tvistelösning*), ska den tillgripa relevanta regler och förfaranden i WTO-avtalet.

2. Om en part i tvisten söker gottgörelse för en överträdelse av en skyldighet enligt del IV i detta avtal, ska den tillgripa relevanta regler och förfaranden i denna avdelning.

3. Om en part i tvisten söker gottgörelse för en överträdelse av en skyldighet enligt del IV i detta avtal som samtidigt innebär en överträdelse av WTO-avtalen, ska parten tillgripa valfritt forum.

4. Parterna i tvisten ska undvika att hänskjuta identiska tvister till olika forum när de bygger på samma rättsliga anspråk och åtgärder.

5. Vid tvister som inte är identiska men som gäller samma åtgärd, ska parterna avstå från att inleda parallella tvistelösningsförfaranden.

6. Om en part i tvisten har inlett tvistelösningsförfaranden enligt överenskommelsen om tvistelösning eller enligt denna avdelning och därefter söker gottgörelse för en överträdelse av en skyldighet i ett andra forum på grundval av en tvist som är identisk med en tvist som tidigare hänskjutits till det andra forumet, får parten inte hänskjuta den andra tvisten. I denna avdelning avses med identisk en tvist som bygger på samma rättsliga anspråk och samma omtvistade åtgärder. En tvist ska inte anses vara identisk om det forum som ursprungligen valdes, av skäl som rör förfarandet eller juridisk behörighet, inte fattat beslut om de rättsliga anspråk som hänskjutits till det.

7. Vid tillämpning av föregående punkt ska ett tvistelösningsförfarande anses ha inletts enligt överenskommelsen om tvistelösning när en panel tillsatts i enlighet med artikel 6 i överenskommelsen om tvistelösning och enligt denna avdelning när en part begärt att en panel ska tillsättas i enlighet med artikel

311.1. Tvistelösningsförfaranden enligt överenskommelsen om tvistelösning avslutas när tvistelösningsorganet antar panelens eller överprövningsorganets rapport i enlighet med artiklarna 16 och 17.14 i överenskommelsen om tvistelösning. Tvistelösningsförfaranden enligt denna avdelning avslutas när panelen meddelar parterna och associeringskommittén sitt avgörande i ärendet i enlighet med artikel 313.1.

8. Frågor om behörighet för paneler som tillsatts i enlighet med denna avdelning ska tas upp inom tio dagar från tillsättandet av panelen och ska lösas genom ett preliminärt avgörande inom 30 dagar från tillsättandet av panelen. När en panels behörighet har ifrågasatts i enlighet med denna artikel, ska alla tidsfrister som fastställs i denna avdelning och i arbetsordningen skjutas upp i väntan på meddelandet av panelens preliminära avgörande.

9. Inget i denna avdelning ska hindra en part i tvisten från att genomföra ett upphävande av förpliktelser som godkänts av WTO:s tvistelösningsorgan. WTO-avtalet får inte åberopas för att hindra en part i tvisten från att upphäva förpliktelser i enlighet med denna avdelning.

Artikel 327

Tidsfrister

1. Alla tidsfrister som fastställs i denna avdelning och i arbetsordningen, inklusive tidsfristerna för panelerna att meddela sina avgöranden, ska räknas i kalenderdagar från och med dagen efter den dag då den åtgärd eller händelse de avser inträffade.

2. Alla tidsfrister som det hänvisas till i denna avdelning och i arbetsordningen kan ändras efter överenskommelse mellan parterna i tvisten.

3. På begäran av den klagande parten och med den svarande partens godkännande kan panelens arbete när som helst avbrytas under högst tolv månader. I sådana fall ska tidsfristerna förlängas med motsvarande tid som förfarandet avbrutits. Om panelförfarandet avbrutits under längre tid än tolv månader, ska panelens mandat upphöra, utan att det påverkar den klagande partens rätt att vid en senare tidpunkt och för samma ärende begära samråd och därefter begära att en panel tillsätts. Denna punkt ska inte tillämpas om avbrottet beror på att man i en förtroendefull anda försöker nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning enligt artikel 324.

Artikel 328

Antagande av och ändringar i arbetsordningen och uppförandekoden

1. Associeringsrådet ska anta arbetsordningen och uppförandekoden vid sitt första möte.

2. Associeringsrådet får göra ändringar i arbetsordningen och uppförandekoden.

AVDELNING XI

MEDLINGSMEKANISM FÖR ICKE-TARIFFÄRA ÅTGÄRDER

KAPITEL 1

Tillämpningsområde

Artikel 329

Tillämpningsområde

1. Medlingsmekanismen ska tillämpas på icke-tariffära åtgärder som negativt påverkar handeln mellan parterna enligt del IV i detta avtal.

2. Medlingsmekanismen ska inte tillämpas på åtgärder eller andra frågor som uppstår inom ramen för

a) avdelning VIII om handel och hållbar utveckling,

b) avdelning IX om regional ekonomisk integration,

c) integrationsprocesserna i EU-parten och CA-partens republiker,

d) frågor där tvistelösningsförfaranden har uteslutits, och

e) institutionella bestämmelser i detta avtal.

3. Denna avdelning ska gälla bilateralt mellan EU-parten, å ena sidan, och varje republik i CA-parten, å andra sidan.

4. Medlingsförfarandet ska vara konfidentiellt.

KAPITEL 2

Förfarande enligt medlingsmekanismen

Artikel 330

Inledande av förfarandet

1. En part får när som helst skriftligen begära att den andra parten deltar i ett medlingsförfarande. I begäran ska ärendet beskrivas tillräckligt ingående för att åtgärden i fråga och dess följder för handeln ska vara tydliga.

2. Den part som mottar en sådan begäran ska överväga begäran i positiv anda och lämna ett skriftligt svar inom tio dagar efter dagen för mottagande av begäran.

3. Innan en medlare utses enligt artikel 331, ska parterna i förfarandet sträva efter att nå en överenskommelse i en förtroendefull anda genom direktförhandlingar, för vilket de ha 20 dagar på sig.

Artikel 331

Val av medlare

1. Parterna i förfarandet uppmuntras att enas om en medlare senast 15 dagar efter utgången av den tidsfrist som avses i artikel 330.3, eller tidigare om en part meddelar den andra att en överenskommelse inte är möjlig utan hjälp av en medlare.

2. Om parterna i förfarandet inte kan enas om en medlare inom den fastställda tidsfristen, får endera parten begära att medlaren utses genom lottning. Vardera parten ska inom fem dagar efter ingivandet av en sådan begäran upprätta en förteckning med minst tre personer som inte är medborgare i den parten, som uppfyller kraven i punkt 4 och som kan fungera som medlare. Vardera parten ska inom fem dagar efter ingivandet av förteckningen välja minst ett namn från den andra partens förteckning. Ordföranden i associeringskommittén eller dennes ställföreträdare ska sedan utse medlaren genom lottning bland de valda namnen. Lottningen ska göras inom 15 dagar efter ingivandet av begäran om tillsättning genom lottning, på en tid och plats som omgående ska meddelas parterna. Parterna får om de så önskar vara närvarande vid lottningen.

3. Om en part i förfarandet inte upprättar en förteckning eller inte väljer ett namn från den andra partens förteckning, ska ordföranden eller dennes ställföreträdare utse medlaren genom lottning från förteckningen för den part som uppfyllt kraven i punkt 2.

4. Medlaren ska vara expert inom det ämne som åtgärden i fråga hänför sig till ([1]). Medlaren ska på ett opartiskt och öppet sätt hjälpa parterna i förfarandet att bringa klarhet i åtgärden och dess möjliga följder för handeln och att nå en ömsesidigt godtagbar lösning.

5. Om en part i förfarandet anser att medlaren bryter mot uppförandekoden, kan parten begära att medlaren avsätts och att en ny medlare utses i enlighet med punkterna 1–4.

Artikel 332

Regler för medlingsförfarandet

1. Parterna ska delta i medlingsförfarandet i en förtroendefull anda och ska sträva efter att nå en ömsesidigt tillfredsställande lösning.

2. Inom 15 dagar efter det att medlaren utsetts ska den part som inlett medlingsförfarandet skriftligen lägga fram en detaljerad problembeskrivning för medlaren och den andra parten i förfarandet, särskilt om hur åtgärden i fråga tillämpas och dess följder för handeln. Inom tio dagar efter dagen för mottagandet får den andra parten skriftligen framföra sina synpunkter på problembeskrivningen. Parterna får i sin problembeskrivning eller i sina synpunkter ta med alla uppgifter som de bedömer vara relevanta.

3. Medlaren får besluta om hur förfarandet lämpligast ska genomföras, särskilt om, när och hur samråd med parterna i förfarandet ska ske, gemensamt eller enskilt. Om parterna inte har lämnat vissa uppgifter eller om parterna inte har tillgång till sådana uppgifter, får medlaren också besluta om omständigheterna kräver bistånd från eller samråd med relevanta experter, offentliga organ eller andra juridiska eller fysiska personer med

([1]) Som ett exempel bör medlaren i fall som gäller standarder och tekniska krav ha en bakgrund inom relevanta internationella standardiseringsorgan.

specialkunskaper som rör ärendet. Om biståndet från eller samrådet med relevanta experter, offentliga organ eller andra juridiska eller fysiska personer med specialkunskaper som rör ärendet avser konfidentiella uppgifter i den mening som avses i artikel 336 i denna avdelning, får dessa uppgifter endast lämnas ut efter det att parterna i förfarandet har underrättats om detta och på det uttryckliga villkoret att sekretess alltid iakttas för uppgifterna.

4. När de nödvändiga uppgifterna har samlats in, får medlaren göra en bedömning av ärendet och åtgärden i fråga och föreslå en lösning för beaktande av parterna i förfarandet. Bedömningen ska inte avse åtgärdens förenlighet med detta avtal.

5. Förfarandet ska äga rum på territoriet för den part som tagit emot begäran, eller efter överenskommelse på annan plats eller på annat sätt.

6. Medlaren får använda valfritt kommunikationsmedel för att fullgöra sina uppgifter, t.ex. telefon, fax, webblänkar eller videokonferenser.

7. Förfarandet ska normalt avslutas inom 60 dagar från den dag då medlaren utsågs. Parterna i förfarandet får när som helst avbryta förfarandet efter överenskommelse.

KAPITEL 3

Genomförande

Artikel 333

Genomförande av en ömsesidigt godtagbar lösning

1. Om parterna i förfarandet har enats om en lösning på de handelshinder som orsakats av den åtgärd som var föremål för förfarandet, ska parterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att genomföra lösningen utan oskäligt dröjsmål.

2. Den genomförande parten ska regelbundet skriftligen informera den andra parten och associeringskommittén om åtgärder som vidtagits för att genomföra den ömsesidigt godtagbara lösningen. Denna skyldighet ska upphöra när den ömsesidigt godtagbara lösningen har genomförts fullgott och fullständigt.

KAPITEL 4

Allmänna bestämmelser

Artikel 334

Förhållande till avdelning X om tvistelösning

1. Förfarandet enligt denna medlingsmekanism är oberoende av del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal och är inte avsett att ligga till grund för tvistelösningsförfaranden enligt den avdelningen eller något annat avtal. En begäran om medling och eventuella förfaranden enligt medlingsmekanismen ska inte utesluta att avdelning X tillgrips.

2. Medlingsmekanismen påverkar inte parternas rättigheter och skyldigheter enligt avdelning X.

Artikel 335

Tidsfrister

Tidsfristerna i denna avdelning får ändras genom överenskommelse mellan parterna i förfarandet.

Artikel 336

Sekretess

1. En part i förfarandet som lämnar dokumentation eller inlagor som ett led i medlingsförfarandet, får ange att dokumentationen eller inlagorna, eller delar därav, är konfidentiella.

2. Om den ena parten anger att dokumentationen eller inlagorna, eller delar därav, är konfidentiella, ska den andra parten och medlaren antingen lämna tillbaka eller förstöra dokumenten senast 15 dagar efter det att medlingsförfarandet har avslutats.

3. Om dokumentation eller inlagor, eller delar därav, som angetts som konfidentiella har lämnats ut till relevanta experter, offentliga organ eller andra juridiska eller fysiska personer med specialkunskaper som rör

ärendet, ska dokumentationen eller inlagorna på motsvarande sätt lämnas tillbaka eller förstöras senast 15 dagar efter det att biståndet eller medlarens samråd har upphört.

Artikel 337

Kostnader

1. Alla kostnader för medlingsförfarandet ska till lika delar bäras av parterna i förfarandet. Med kostnader avses medlarens ersättning, omkostnader för transport, mat och boende och allmänna administrativa kostnader för medlingsförfarandet, enligt medlarens kostnadsräkning.

2. Medlaren ska upprätta en fullständig och detaljerad redovisning av alla relevanta omkostnader samt lämna in en kostnadsräkning och verifikat till parterna i förfarandet.

3. Associeringsrådet ska fastställa alla ersättningsberättigande kostnader samt den ersättning och det traktamente som ska betalas till medlaren.

AVDELNING XII

ÖPPENHET OCH ADMINISTRATIVA FÖRFARANDEN

Artikel 338

Samarbete om ökad öppenhet

Parterna är överens om att samarbeta i relevanta bilaterala och multilaterala forum för att öka öppenheten, bl.a. genom att undanröja bestickning och korruption i frågor som omfattas av del IV i detta avtal.

Artikel 339

Offentliggörande

1. Parterna ska se till att deras åtgärder med allmän tillämpning, inbegripet lagar, andra författningar, rättsliga avgöranden, förfaranden och administrativa avgöranden som avser handelsrelaterade frågor som omfattas av del IV i detta avtal omedelbart offentliggörs eller görs lättillgängliga för berörda personer på ett sätt som gör att de berörda personerna i en part och en annan part kan sätta sig in i dem. Parterna ska på begäran förklara syftet med och motiveringen till åtgärderna och medge tillräcklig tid mellan åtgärdernas offentliggörande och ikraftträdande, såvida inte särskilda rättsliga eller praktiska omständigheter kräver annat.

2. Parterna ska sträva efter att ge berörda personer från den andra parten möjlighet att lämna synpunkter på föreslagna lagar, andra författningar, förfaranden eller administrativa avgöranden med allmän giltighet och att beakta relevanta synpunkter som lämnats.

3. De åtgärder med allmän tillämpning som avses i punkt 1 ska anses vara lättillgängliga om åtgärden har gjorts tillgänglig genom vederbörlig anmälan till WTO eller om åtgärden har offentliggjorts på en officiell samt allmänt och kostnadsfritt tillgänglig webbplats hos den berörda parten.

4. Inget i del IV i detta avtal ska tolkas som att en part måste tillhandahålla konfidentiella uppgifter vars utlämnande skulle hindra tillämpningen av lagar eller på annat sätt strida mot allmänintresset eller vara till skada för enskilda offentliga eller privata företags legitima kommersiella intressen.

Artikel 340

Kontaktpunkter och utbyte av information

1. För att underlätta kontakterna och säkerställa ett effektivt genomförande av detta avtal ska EU-parten, CA-parten ([1]) och varje republik i CA-parten utse en kontaktpunkt senast vid detta avtals ikraftträdande ([2]). Att kontaktpunkter utses påverkar inte det särskilda utnämnandet av behöriga myndigheter enligt särskilda bestämmelser i detta avtal.

([1]) Den kontaktpunkt som CA-parten utser ska användas för utbyte av information om CA-partens kollektiva skyldigheter i enlighet med artikel 352.2 i del V (Slutbestämmelser) i detta avtal och ska arbeta enligt direkta instruktioner som CA-partens republiker kommit överens om.

([2]) När det gäller CA-partens skyldighet att utse en kontaktpunkt avser *dagen för ikraftträdande* den dag som detta avtal trätt i kraft för alla CA-partens republiker i enlighet med artikel 353.4.

2. På begäran av en part ska den andra partens kontaktpunkt ange vilket organ eller vilken tjänsteman som ansvarar för frågor som gäller genomförandet av del IV i detta avtal samt lämna det stöd som behövs för att underlätta kontakterna med den begärande parten.

3. På begäran av en part ska alla berörda parter i den mån lagstiftningen medger detta lämna upplysningar och omedelbart besvara frågor om en befintlig eller föreslagen åtgärd som i väsentlig grad skulle kunna påverka del IV i detta avtal.

Artikel 341

Administrativa förfaranden

Parterna ska förvalta alla åtgärder med allmän tillämpning som avses i artikel 339 på ett enhetligt, opartiskt och skäligt sätt. Parterna ska närmare bestämt när sådana åtgärder i specifika fall tillämpas på enskilda personer, varor, tjänster eller etableringar från en part

a) sträva efter att ge de personer som direkt berörs av ett förfarande rimligt varsel när ett förfarande inleds, inklusive en beskrivning av förfarandets art, en redogörelse för den rättsliga grunden för inledandet av förfarandet och en allmän beskrivning av tvistefrågorna,

b) bereda sådana berörda personer skälig möjlighet att lägga fram fakta och argument till stöd för sin ståndpunkt innan en slutgiltig administrativ åtgärd vidtas, om tiden, förfarandets art och allmänintresset tillåter det, och

c) se till att förfarandena bygger på lagstiftningen.

Artikel 342

Överprövning och överklagande

1. Parterna ska inrätta eller bibehålla allmänna domstolar, domstolsliknande instanser, förvaltningsdomstolar eller motsvarande förfaranden för snabb prövning och vid behov korrigering av slutgiltiga administrativa åtgärder som påverkar handelsrelaterade frågor som omfattas av del IV i detta avtal. Dessa domstolar eller förfaranden ska vara oberoende av den instans eller myndighet som svarar för den administrativa tillsynen, och de som är ansvariga för dem ska vara opartiska och får inte ha ett väsentligt intresse i ärendets utgång.

2. Parterna ska säkerställa att parterna i förfarandet i sådana domstolar eller förfaranden har rätt till

a) en rimlig möjlighet att stödja eller försvara sin ståndpunkt, och

b) ett beslut som bygger på bevisning och inlämnade handlingar eller, när så krävs i lagstiftningen, handlingar som den administrativa myndigheten sammanställt.

3. Med förbehåll för överklagande eller ytterligare prövning i enlighet med dess lagstiftning ska respektive part se till att den instans eller myndighet som ansvarar för den administrativa åtgärden i fråga genomför beslutet och rättar sig efter det i sin praxis.

Artikel 343

Särskilda regler

Bestämmelserna i denna avdelning påverkar inte några särskilda regler som fastställs i andra bestämmelser i detta avtal.

Artikel 344

Öppenhet om subventioner

1. I detta avtal avses med subvention en åtgärd som rör varuhandeln, som uppfyller villkoren i artikel 1.1 i subventionsavtalet och som är selektiv i den mening som avses i artikel 2 i det avtalet. Denna bestämmelse omfattar subventioner enligt definitionen i jordbruksavtalet.

2. Parterna ska sörja för öppenhet i fråga om subventioner vid varuhandel. Parterna ska med början vid detta avtals ikraftträdande vartannat år för den andra parten lägga fram en rapport om den rättsliga grunden, formen och beloppet eller budgeten för och om möjligt mottagaren av subventioner som beviljats av regeringen eller andra offentliga organ. En sådan rapport ska anses ha lagts fram om de relevanta uppgifterna gjorts tillgängliga på en allmänt tillgänglig webbplats av parterna el-

ler för deras räkning. När parterna utbyter information ska de beakta tystnadsplikten och skyddet för företagshemligheter.

3. Parterna får på begäran av en part utbyta information i frågor om subventioner för tjänster.

4. Associeringskommittén ska regelbundet se över de framsteg som parterna har gjort när det gäller genomförandet av denna artikel.

5. Bestämmelserna i denna artikel påverkar inte parternas rätt att vidta handelspolitiska åtgärder eller inleda ett tvistelösningsförfarande eller andra lämpliga åtgärder mot en subvention som den andra parten beviljat, i enlighet med relevanta WTO-bestämmelser.

6. Parterna får inte tillgripa tvistelösningsförfarandena enligt del IV avdelning X (Tvistelösning) i detta avtal för frågor som uppkommer inom ramen för denna artikel.

AVDELNING XIII

SÄRSKILDA UPPGIFTER I HANDELSFRÅGOR FÖR DE ORGAN SOM INRÄTTAS GENOM DETTA AVTAL

Artikel 345

Associeringsrådets särskilda uppgifter

1. När associeringsrådet utför någon av de uppgifter som det åläggs i del IV i detta avtal, ska det bestå av företrädare på ministernivå för EU-parten, å ena sidan, och ministrar med ansvar för handelsrelaterade frågor från var och en av CA-partens republiker, å andra sidan, i enlighet med parternas respektive regelverk, eller deras utsedda företrädare.

2. När det gäller handelsrelaterade frågor får associeringsrådet

a) i syfte att uppnå målen i del IV i detta avtal göra ändringar i

i) förteckningarna över varor i bilaga I (Avveckling av tullar) för att införa en eller flera varor i tidsplanen för tullsänkning,

ii) de tidsplaner som åtföljer bilaga I (Avveckling av tullar) för att påskynda avvecklingen av tullarna,

iii) tilläggen 1, 2 och 3 till bilaga I (Avveckling av tullar),

iv) tilläggen 1, 2, 2A, 3, 4, 5 och 6 till bilaga II (Definition av begreppet ”ursprungsprodukter” och metoder för administrativt samarbete),

v) bilaga XVI (Offentlig upphandling),

vi) bilaga XVIII (Skyddade geografiska beteckningar),

vii) bilaga XIX (Förteckning över produkter som avses i artikel 306.4),

viii) bilaga XXI (Underkommittéer),

b) utfärda tolkningar av bestämmelserna i del IV i detta avtal, och

c) vidta andra åtgärder i samband med utövandet av sina uppgifter som parterna kommer överens om.

3. Parterna ska i enlighet med sina tillämpliga rättsliga förfaranden genomföra eventuella ändringar som avses i punkt 2 a inom den tid som parterna enas om ([1]).

Artikel 346

Associeringskommitténs särskilda uppgifter

1. När associeringskommittén utför någon av de uppgifter som den åläggs i del IV i detta avtal, ska den bestå av företrädare på högre tjänstemannanivå med ansvar för handelsrelaterade frågor för Europeiska kommissionen, å ena sidan, och för varje republik i CA-parten, å andra sidan, eller deras utsedda företrädare.

2. Associeringskommittén ska i synnerhet ha följande uppgifter när den behandlar handelsrelaterade frågor:

a) Biträda associeringsrådet vid fullgörandet av dess uppgifter i handelsrelaterade frågor.

b) Ansvara för att bestämmelserna i del IV i detta avtal genomförs och tillämpas korrekt.

([1]) Genomförande av ändringar som godkänts av associeringsrådet:

1. När det gäller Costa Rica, ska associeringsrådets beslut enligt artikel 345.2 a motsvara det instrument som avses i artikel 121.4 tredje stycket (*Protocolo de Menor Rango*) i *Constitución Política de la República de Costa Rica.*

2. När det gäller Honduras, ska associeringsrådets beslut enligt artikel 345.2 a motsvara det instrument som avses i artikel 21 i *Constitución de la República de Honduras.*

I detta hänseende, och utan att det påverkar de rättigheter som fastställs i del IV avdelningarna X (Tvistelösning) och XI (Medlingsmekanism för icketariffära åtgärder) i detta avtal, får parterna hänskjuta alla frågor om tillämpningen eller tolkningen av del IV i detta avtal till associeringskommittén för diskussion.

c) Övervaka vidareutvecklingen av bestämmelserna i del IV i detta avtal vid behov och utvärdera resultatet av dess tilllämpning.

d) Söka lämpliga sätt att förebygga och lösa problem som annars kan uppkomma inom områden som omfattas av del IV i detta avtal.

e) Godkänna arbetsordningen för alla underkommittéer enligt del IV i detta avtal och övervaka deras arbete.

3. Associeringskommittén får vid fullgörandet av sina uppgifter enligt punkt 2

a) inrätta ytterligare underkommittéer, utöver de som inrättas i del IV i detta avtal, bestående av företrädare för Europeiska kommissionen och för varje republik i CA-parten och inom ramen för sina befogenheter ålägga dem uppgifter; den får också besluta att ändra de uppgifter som ålagts de underkommittéer som den inrättar eller att upplösa dem,

b) rekommendera associeringsrådet att fatta beslut i enlighet med de särskilda målen i del IV i detta avtal, och

c) vidta andra åtgärder i samband med utövandet av sina uppgifter som parterna kommer överens om eller på uppdrag av associeringsrådet.

Artikel 347

Samordnare för del IV i detta avtal

1. Europeiska kommissionen och varje republik i CA-parten ska inom 60 dagar efter detta avtals ikraftträdande utse en samordnare för del IV i detta avtal.

2. Samordnarna ska samarbeta för att utarbeta dagordningar och i övrigt förbereda associeringsrådets och associeringskommitténs möten enligt ovanstående bestämmelser och ska i förekommande fall följa upp dessa organs beslut.

Artikel 348

Underkommittéer

1. Utan att det påverkar bestämmelserna i artikel 8 i del I avdelning II (Institutionell ram) i detta avtal ska denna artikel gälla för alla underkommittéer som inrättas i del IV i detta avtal.

2. Underkommittéerna ska bestå av företrädare för Europeiska kommissionen, å ena sidan, och företrädare för varje republik i CA-parten, å andra sidan.

3. Underkommittéerna ska sammanträda en gång om året eller på begäran av endera parten eller associeringskommittén, på lämplig nivå. Fysiska möten ska hållas växelvis i Bryssel och Centralamerika. Möten kan även hållas med något av de tekniska hjälpmedel som parterna har tillgång till.

4. Underkommittéernas ordförandeskap ska innehas ömsom av en företrädare för EU-parten, å ena sidan, och ömsom av en företrädare för en av CA-partens republiker, å andra sidan, under en ettårsperiod.

AVDELNING XIV

UNDANTAG

Artikel 349

Betalningsbalans

1. Om en part har allvarliga betalningsbalansproblem och externa finansiella svårigheter eller om sådana problem och svårigheter riskerar att uppkomma, får parten införa eller bibehålla begränsningar för handeln med varor och tjänster och för löpande betalningar.

2. Parterna ska sträva efter att undvika att tillämpa de begränsningar som avses i punkt 1.

3. De begränsningar som införs eller bibehålls enligt denna artikel ska vara icke-diskriminerande och tillfälliga och får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att avhjälpa betalningsbalanssituationen och den externa finansiella situationen. De måste uppfylla relevanta villkor i WTO-avtalen och vara förenliga med stadgan för Internationella valutafonden.

4. Den part som bibehåller eller har infört begränsningar eller ändrar begränsningar ska omedelbart anmäla detta till den andra parten och snarast möjligt redovisa en tidsplan för deras upphävande.

5. Om en part anser att de begränsningar som införs eller bibehålls påverkar de bilaterala handelsförbindelserna, får den begära samråd med den andra parten, som omedelbart ska äga rum inom ramen för associeringskommittén. Vid samrådet ska den berörda partens betalningsbalanssituation och de begränsningar som införts eller bibehållits med stöd av denna artikel bedömas, varvid bl.a. följande faktorer ska beaktas:

a) Betalningsbalansproblemens och de externa finansiella svårigheternas art och omfattning.

b) Den externa ekonomiska situationen och handelssituationen.

c) Alternativa korrigerande åtgärder som kan stå till buds.

Vid samrådet ska frågan om huruvida begränsningarna är förenliga med punkterna 3 och 4 tas upp. Alla uppgifter av statistisk natur och andra faktauppgifter från Internationella valutafonden som gäller valutor, valutareserver och betalningsbalans ska godtas, och slutsatserna ska grundas på Internationella valutafondens bedömning av den berörda partens betalningsbalanssituation och externa finansiella situation.

Artikel 350

Skatter

1. Inget i del IV i detta avtal eller i ordningar som antas enligt detta avtal ska tolkas som att det hindrar parterna från att vid tillämpning av relevanta bestämmelser i sin respektive skattelagstiftning skilja mellan skattebetalare med skilda omständigheter, särskilt vad gäller bosättningsort eller den plats där deras kapital är investerat.

2. Inget i del IV i detta avtal eller i ordningar som antas enligt del IV ska tolkas som ett hinder för att anta eller verkställa åtgärder som syftar till att förhindra att skatt undviks eller kringgås i enlighet med skattebestämmelserna i avtal om undvikande av dubbelbeskattning eller andra skatteöverenskommelser eller inhemsk skattelagstiftning.

3. Inget i del IV i detta avtal ska påverka parternas respektive rättigheter och skyldigheter enligt någon skattekonvention. Vid bristande överensstämmelse mellan del IV i detta avtal och en sådan skattekonvention gäller konventionens bestämmelser.

Artikel 351

Regionala preferenser

1. Inget i del IV i detta avtal ska förplikta en part att utvidga en förmånligare behandling som tillämpas inom respektive part som ett led i deras respektive regionala ekonomiska integrationsprocess till att också omfatta den andra parten.

2. Inget i del IV i detta avtal ska hindra att tullunioner, frihandelsområden eller andra avtal mellan parterna eller mellan parterna och tredjeländer eller andra regioner bibehålls, ändras eller upprättas.

DEL V

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 352

Definition av parterna

1. Parterna i detta avtal är Republiken Costa Rica, Republiken El Salvador, Republiken Guatemala, Republiken Honduras, Republiken Nicaragua och Republiken Panama, i detta avtal kallade *CA-partens republiker*, å ena sidan, och Europeiska unionen eller dess medlemsstater eller Europeiska unionen och dess medlemsstater, inom deras respektive behörighetsområden, i detta avtal kallade *EU-parten*, å andra sidan.

2. I detta avtal avses med *part* var och en av CA-partens republiker, utan att det påverkar skyldigheten att agera gemensamt i fråga om de bestämmelser som anges i punkt 3, respektive EU-parten.

3. Vid tillämpning av detta avtal godtar och förbinder sig CA-partens republiker att agera gemensamt i fråga om följande bestämmelser:

a) Vid beslutsfattandet genom de organ som avses i del I avdelning II (Institutionell ram) i detta avtal.

b) Vid genomförandet av skyldigheterna i del IV avdelning IX (Regional ekonomisk integration) i detta avtal.

c) Vid genomförandet av skyldigheten att införa en centralamerikansk konkurrensförordning och inrätta ett centralamerikanskt konkurrensorgan enligt artiklarna 277 och 279.2 i del IV avdelning VII (Handel och konkurrens) i detta avtal.

d) Vid genomförandet av skyldigheten att inrätta en central kontaktpunkt på regional nivå enligt artikel 212.2 i del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal.

När CA-partens republiker agerar gemensamt enligt denna punkt, ska de kallas *CA-parten*.

4. När det gäller övriga bestämmelser enligt detta avtal ska CA-partens republiker ikläda sig skyldigheter och agera enskilt.

5. Utan hinder av bestämmelserna i punkt 3 och i enlighet med vidareutvecklingen av den regionala integrationen i Centralamerika, förbinder sig CA-partens republiker att sträva efter att gradvis utöka omfattningen av de områden där de ska agera gemensamt och ska meddela EU-parten detta. Associeringsrådet ska fatta ett beslut där den exakta omfattningen av dessa områden anges.

Artikel 353

Ikraftträdande

1. Detta avtal ska godkännas av parterna i enlighet med deras interna rättsliga förfaranden.

2. Detta avtal träder i kraft den första dagen i den månad som följer på den månad då parterna har anmält till varandra att de interna rättsliga förfaranden som avses i punkt 1 har slutförts.

3. Anmälningarna ska när det gäller EU-parten göras till generalsekreteraren för Europeiska unionens råd och när det gäller CA-partens republiker göras till *Secretaría General del Sistema de la Integración Centroamericana (SG-SICA)*, som ska vara depositarier för detta avtal.

4. Utan hinder av punkt 2 kan del IV i detta avtal tillämpas av Europeiska unionen och var och en av CA-partens republiker från och med den första dagen i den månad som följer på den dag då de har anmält till varandra att de interna rättsliga förfaranden som är nödvändiga för detta har slutförts. I sådana fall ska de institutionella organ som är nödvändiga för detta avtals tillämpning utföra sina uppgifter.

5. Senast dagen för detta avtals ikraftträdande enligt punkt 2 eller dagen för detta avtals tillämpning vid tillämpning enligt punkt 4 ska parterna ha uppfyllt kraven i artiklarna 244 och 245.1 a och b i del IV avdelning VI (Immateriella rättigheter) i detta avtal. Om en av CA-partens republiker inte har uppfyllt dessa krav, ska inte detta avtal träda i kraft enligt punkt 2 eller tillämpas enligt punkt 4 mellan EU-parten och den republik i CA-parten som inte uppfyller kraven, förrän kraven har uppfyllts.

6. Om en bestämmelse i detta avtal tillämpas enligt punkt 4, ska alla hänvisningar i bestämmelsen till dagen för detta avtals ikraftträdande tolkas som en hänvisning till den dag från och med vilken parterna har enats om att tillämpa bestämmelsen enligt punkt 4.

7. De parter för vilka del IV i detta avtal har trätt i kraft enligt punkt 2 eller 4 får också använda material med ursprung i de av CA-partens republiker för vilka detta avtal ännu inte har trätt i kraft.

8. Från och med dagen för ikraftträdande enligt punkt 2 ska detta avtal ersätta de gällande avtalen om politisk dialog och samarbete mellan CA-partens republiker och EU-parten.

Artikel 354

Giltighetstid

1. Avtalet ska ha obegränsad varaktighet och giltighet.

2. Parterna ska göra en skriftlig anmälan till respektive depositarie om de vill säga upp detta avtal.

3. Om någon part säger upp avtalet, ska övriga parter inom ramen för associeringskommittén undersöka vilka effekter uppsägningen får på detta avtal. Associeringsrådet

ska fatta beslut om eventuella nödvändiga anpassnings- eller övergångsåtgärder.

4. Uppsägningen ska få verkan sex månader efter anmälan till respektive depositarie.

Artikel 355

Fullgörande av skyldigheter

1. Parterna ska vidta de allmänna eller särskilda åtgärder som krävs för att de ska fullgöra sina skyldigheter enligt detta avtal samt se till att åtgärderna är förenliga med målen i detta avtal.

2. Om en part anser att en annan part inte fullgjort en skyldighet enligt detta avtal, får den vidta lämpliga åtgärder. Innan detta sker ska den, utom i särskilt brådskande fall, inom 30 dagar förse associeringsrådet med alla relevanta uppgifter som krävs för en grundlig granskning av situationen i syfte att finna en lösning som parterna kan godta. Vid valet av åtgärder ska de som minst stör genomförandet av detta avtal prioriteras. Åtgärderna ska omedelbart anmälas till associeringskommittén och bli föremål för samråd i kommittén om en part begär det.

3. Parterna är överens om att *särskilt brådskande fall* i punkt 2 avser fall då en av parterna väsentligen bryter mot detta avtal. Parterna är vidare överens om att *lämpliga åtgärder* i punkt 2 avser åtgärder som vidtas i enlighet med folkrätten. Parterna är överens om att upphävande endast ska tillgripas i sista hand.

4. Ett väsentligt avtalsbrott kan bestå av

a) avtalsvägran som inte godkänns i folkrättens allmänna bestämmelser,

b) överträdelse av väsentliga delar av detta avtal.

5. Om en part vidtar en åtgärd i ett särskilt brådskande fall, kan den andra parten begära att parterna sammankallas till ett brådskande möte inom 15 dagar.

6. Utan hinder av punkt 2 ska en part som anser att en annan part inte fullgjort en eller flera skyldigheter enligt del IV i detta avtal uteslutande tillgripa och följa tvistelösningsförfarandet i avdelning X (Tvistelösning) och medlingsmekanismen i avdelning XI (Medlingsmekanism för icke-tariffära åtgärder) i del IV i detta avtal eller andra alternativa mekanismer som föreskrivs för särskilda förpliktelser i del IV i detta avtal.

Artikel 356

Rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal

Inget i detta avtal ska tolkas som att det ger rättigheter eller medför skyldigheter för personer utöver de rättigheter eller skyldigheter som följer av detta avtal eller som att en part åläggs att tillåta att detta avtal åberopas direkt i dess inhemska rättssystem, om inte annat föreskrivs i partens inhemska lagstiftning.

Artikel 357

Undantag

1. Inget i detta avtal ska tolkas som

a) en skyldighet för en part att lämna eller ge tillgång till upplysningar vars utlämnande parten anser strida mot dess väsentliga säkerhetsintressen,

b) ett hinder för en part att vidta åtgärder som den anser nödvändiga för att skydda dess väsentliga säkerhetsintressen, där sådana åtgärder

i) avser klyvbara ämnen eller fusionsämnen eller ämnen ur vilka sådana ämnen kan framställas,

ii) avser näringsverksamhet som direkt eller indirekt bedrivs i syfte att försörja en militär anläggning,

iii) rör tillverkning av eller handel med vapen, ammunition eller krigsmateriel,

iv) avser offentlig upphandling som är absolut nödvändig för nationella säkerhets- eller försvarssyften,

v) vidtas i krigstid eller i andra kritiska lägen i de internationella relationerna,

c) ett hinder för en part att vidta åtgärder för att fullgöra de förpliktelser som parten ingått i syfte att bevara internationell fred och säkerhet, eller

d) ett hinder för en part att självständigt besluta om prioriteringar i budgeten eller en skyldighet för en part att öka budgetmedlen för att genomföra skyldigheterna och åtagandena i detta avtal.

2. Associeringsrådet ska i största möjliga utsträckning underrättas om åtgärder som vidtas enligt punkt 1 a och b och om deras upphörande.

Artikel 358

Framtida utveckling

1. Parterna kan komma överens om att bredda och komplettera detta avtal genom att ändra det eller ingå avtal om särskilda sektorer eller verksamheter mot bakgrund av de erfarenheter som vunnits under genomförandet av detta avtal.
2. Parterna kan också komma överens om andra ändringar av detta avtal.
3. Alla ovannämnda ändringar och avtal ska godkännas i enlighet med respektive parts interna rättsliga förfaranden.

Artikel 359

Anslutning av nya medlemmar

1. Associeringskommittén ska underrättas om varje ansökan från ett tredjeland om medlemskap i Europeiska unionen och varje ansökan från ett tredjeland om anslutning till de politiska och ekonomiska integrationsprocesserna i Centralamerika.
2. Under förhandlingarna mellan Europeiska unionen och ansökarstaten ska EU-parten lämna alla relevanta upplysningar till CA-parten, som i sin tur ska framföra sina eventuella synpunkter till EU-parten så att den till fullo kan beakta dessa. EUparten ska underrätta CA-parten om varje anslutning till Europeiska unionen.
3. På motsvarande sätt ska CA-parten under förhandlingarna mellan CA-parten och den stat som ansöker om anslutning till de politiska och ekonomiska integrationsprocesserna i Centralamerika lämna alla relevanta upplysningar till EU-parten, som i sin tur ska framföra sina eventuella synpunkter till CA-parten så att den till fullo kan beakta dessa. CA-parten ska underrätta EUparten om varje anslutning till de politiska och ekonomiska integrationsprocesserna i Centralamerika.
4. Parterna ska inom ramen för associeringskommittén undersöka vilka effekter anslutningen får på detta avtal. Associeringsrådet ska fatta beslut om eventuella nödvändiga anpassnings- eller övergångsåtgärder, som ska godkännas i enlighet med respektive parts interna rättsliga förfaranden.
5. Om akten om anslutning till de politiska och ekonomiska integrationsprocesserna i Centralamerika inte föreskriver automatisk anslutning till detta avtal, ska den berörda staten ansluta sig till avtalet genom att deponera en anslutningshandling hos parternas respektive depositarier.
6. Anslutningsinstrumentet ska deponeras hos depositarierna.

Artikel 360

Territoriell tillämpning

1. För EU-parten ska detta avtal gälla på de territorier inom vilka fördraget om Europeiska unionen och fördraget om Europeiska unionens funktionssätt tillämpas, på de villkor som fastställs i de fördragen.
2. Utan hinder av punkt 1 ska detta avtal även gälla inom Europeiska unionens tullområde, i den mån Europeiska unionens tullområde inbegriper områden som inte omfattas av ovanstående definition av territorierna.
3. För Centralamerika ska detta avtal gälla på territorierna för CA-partens republiker i enlighet med deras respektive inhemska lagstiftning och folkrätten.

Artikel 361

Förbehåll och tolkningsförklaringar

Detta avtal medger inga ensidiga förbehåll eller tolkningsförklaringar.

Artikel 362

Bilagor, tillägg, protokoll och anmärkningar, fotnoter och gemensamma förklaringar

Bilagorna, tilläggen, protokollen och anmärkningarna, fotnoterna och de gemensamma förklaringarna till detta avtal ska utgöra en integrerad del av avtalet.

Artikel 363

Giltiga texter

Detta avtal är upprättat i två exemplar på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, italienska, lettiska, litauiska, maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska och ungerska, vilka alla texter är lika giltiga.

BILAGA X

FÖRTECKNINGAR ÖVER ÅTAGANDEN SOM GÄLLER ETABLERING

AVSNITT A

EU-PARTEN

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de näringsgrenar som liberaliserats enligt artikel 166 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för etableringar och investerare från den centralamerikanska partens republiker inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges i vilken sektor eller undersektor som partens åtagande gäller och räckvidden av de liberaliseringar som förbehållen avser.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

   Om kolumnen enligt b endast innehåller medlemsstatsspecifika förbehåll, gör de medlemsstater som inte anges där åtaganden för sektorn utan förbehåll (observera att avsaknaden av medlemsstatsspecifika förbehåll för en viss sektor inte påverkar eventuella tillämpliga sektorsövergripande förbehåll eller sektorsspecifika förbehåll som gäller hela EU).

   Åtaganden görs endast för de sektorer eller undersektorer som anges i förteckningen nedan.

2. Vid identifieringen av enskilda sektorer och undersektorer avses med

   a) *ISIC rev. 3.1:* Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002.

   b) *CPC:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC prov., 1991.

   c) *CPC ver. 1.0:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998.

3. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering, om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 164 och 165 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, icke-diskriminerande krav på att viss verksamhet inte får utövas i skyddade miljöområden eller områden av särskilt historiskt eller konstnärligt intresse) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för investerare från den andra parten.

4. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

5. I enlighet med artikel 164 i detta avtal tas inga icke-diskriminerande krav som gäller olika typer av juridiska företagsformer upp i förteckningen.

6. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt ("self-executing") effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

7. Följande förkortningar används i förteckningen:

   AT Österrike

   BE Belgien

   BG Bulgarien

   CY Cypern

   CZ Tjeckien

   DE Tyskland

   DK Danmark

EU	EU-parten
ES	Spanien
EE	Estland
FI	Finland
FR	Frankrike
EL	Grekland
HU	Ungern
IE	Irland
IT	Italien
LV	Lettland
LT	Litauen
LU	Luxemburg
MT	Malta
NL	Nederländerna
PL	Polen
PT	Portugal
RO	Rumänien
SK	Slovakien
SI	Slovenien
SE	Sverige
UK	Förenade kungariket

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
ALLA SEKTORER	Fastigheter AT, BG, CY, CZ, DK, EE, ES, EL, FI, HU, IE, IT, LT, LV, MT, PL, RO, SI, SK: Begränsningar av utländska investerares förvärv av mark och fastigheter. (1)
ALLA SEKTORER	Samhällsnyttiga tjänster EU: Ekonomisk verksamhet som betraktas som samhällsnyttiga tjänster på nationell eller lokal nivå kan omfattas av offentliga monopol eller ensamrätt för privata operatörer. (2)
ALLA SEKTORER	Typer av etablering EU: Behandling som beviljats dotterbolag (till bolag i tredjeland) som bildats enligt en medlemsstats lagstiftning och som har sitt säte, sin centrala förvaltning eller sin huvudsakliga verksamhet inom EU utsträcks inte till att omfatta ett tredjelandsbolags filialer eller agenturer i en medlemsstat. BG: För etablering av filialer krävs tillstånd. EE: Minst hälften av styrelsemedlemmarna ska vara bosatta i EU. FI: En utländsk medborgare som bedriver näringsverksamhet i egenskap av delägare i ett finländskt kommandit- eller handelsbolag måste ha ett näringstillstånd och vara permanent bosatt i EU. För alla sektorer utom telekommunikationstjänster gäller krav på medborgarskap och bosättning för minst hälften av ordinarie styrelsemedlemmar och suppleanter. Undantag kan dock beviljas vissa bolag. Om en utländsk organisation avser att bedriva näringsverksamhet eller handel genom att öppna en filial i Finland krävs näringstillstånd. Tillstånd att bilda aktiebolag krävs för utländska organisationer och privatpersoner som inte är medborgare i en EU-medlemsstat. För telekommunikationstjänster krävs varaktig bosättning för hälften av bolagsgrundarna och hälften av styrelsemedlemmarna. Om bolagsgrundaren är en juridisk person gäller bosättningskravet den juridiska personen. IT: För tillträde till verksamhet inom industri, handel eller hantverk krävs uppehållstillstånd och ett särskilt godkännande för att bedriva verksamheten. BG, PL: Ett representationskontor får endast ägna sig åt reklam och marknadsföring för det utländska moderbolag som kontoret representerar. PL: Med undantag för finansiella tjänster, obundet för filialer. Investerare från länder utanför EU kan bedriva ekonomisk verksamhet endast genom kommanditbolag, handelsbolag och aktiebolag (för juridiska tjänster endast handelsbolag och kommanditbolag). RO: Den verkställande direktören eller styrelseordföranden samt hälften av styrelsemedlemmarna i affärsföretag ska vara rumänska medborgare om inget annat anges i bolagsavtalet eller i bolagets stadgar. Majoriteten av affärsföretagens revisorer samt deras ställföreträdare ska vara rumänska medborgare. SE: Ett utländskt bolag (som inte har bildat någon juridisk person i Sverige) ska bedriva sin affärsverksamhet genom en i Sverige etablerad filial med självständig förvaltning och separat bokföring. Byggprojekt som varar högst ett år är undantagna från kraven på etablering av en filial eller registrering av en företrädare som är bosatt i Sverige. Ett aktiebolag kan bildas av en eller flera grundare. En bolagsgrundare ska antingen vara bosatt i Sverige eller vara en svensk juridisk person. Ett handelsbolag kan endast vara grundare om varje bolagsman är bosatt i Sverige. Motsvarande villkor gäller för etablering av alla andra slags juridiska personer. Minst hälften av styrelsemedlemmarna ska vara bosatta i Sverige. Utländska eller svenska medborgare som inte är bosatta i Sverige och som önskar bedriva affärsverksamhet i Sverige ska utse och hos den lokala myndigheten registrera en i Sverige bosatt representant som ansvarig för denna verksamhet. Undantag från bosättningskravet kan göras om det kan

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	styrkas att det inte är nödvändigt i ett visst fall.SI: Utländska företag får inrätta filialer under förutsättning att moderföretaget under minst ett år varit registrerat i ett domstolsregister i företagets ursprungsland. SK: En utländsk fysisk person vars namn ska registreras i handelsregistret som en person som är bemyndigad att handla på näringsidkarens vägnar måste lämna in uppehållstillstånd för Slovakien.
ALLA SEKTORER	Investeringar ES: För investeringar i Spanien av utländska statliga och offentliga organ (som vanligen har andra intressen utöver de ekonomiska), direkt eller genom företag eller andra juridiska personer som direkt eller indirekt kontrolleras av utländska regeringar, krävs förhandsgodkännande från regeringen. BG: I företag där det offentligas (stat eller kommuner) andel av det egna kapitalet överstiger 30 procent krävs tillstånd för överföring av dessa andelar till tredje part. Viss ekonomisk verksamhet med anknytning till utnyttjande eller användning av statlig eller offentlig egendom omfattas av koncessioner som beviljas i enlighet med lagen om koncessioner. Utländska investerare får inte delta i privatiseringar. Utländska investerare och bulgariska juridiska personer med utländskt kontrollerande innehav behöver tillstånd för a) prospektering, utveckling eller utvinning av naturresurser från den territoriella kontinentalsockeln eller den exklusiva ekonomiska zonen och b) förvärv av ett kontrollerande innehav i företag som bedriver sådan verksamhet som avses i a. FR: För utländska köp av mer än 33,33 procent av kapitalandelarna eller rösträtterna i ett befintligt franskt företag eller 20 procent i börsnoterade franska företag gäller följande bestämmelse: — Fritt att göra investeringar som understiger 7,6 miljoner euro i franska företag med en omsättning på högst 76 miljoner euro, efter det att 15 dagar förflutit efter förhandsanmälan och kontroll av att de fastställda beloppen följs. — En månad efter förhandsanmälan anses köpet ha godkänts om inte ekonomiministern i undantagsfall utövat sin rätt att skjuta upp investeringen. Utländskt delägarskap i nyligen privatiserade företag kan begränsas till en viss andel av de aktier som bjuds ut till allmänheten och som fastställs av Frankrikes regering från fall till fall. För etablering inom en viss affärsverksamhet eller näring eller inom ett visst hantverk krävs ett särskilt godkännande om verkställande direktören inte har permanent uppehållstillstånd. FI: Utländska ägares förvärv av aktier som ger mer än en tredjedel av rösträtterna i ett större finländskt bolag eller ett större företag (med mer än 1 000 anställda eller med en omsättning på över 168 miljoner euro eller med en balansomslutning på över 168 miljoner euro) måste godkännas av de finska myndigheterna. Godkännande kan endast vägras om ett viktigt nationellt intresse är i fara. Dessa begränsningar gäller inte telekommunikationstjänster. HU: Obundet för utländskt ägande i företag som nyligen privatiserats. IT: Nyligen privatiserade bolag kan beviljas eller få behålla ensamrätter. Rösträtten i nyligen privatiserade företag kan i vissa fall vara begränsad. Under en period av fem år kan det för förvärv av stora aktieposter i företag verksamma inom försvar, transporttjänster, telekommunikation och energi krävas godkännande från behöriga myndigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
ALLA SEKTORER	Geografiska zoner FI: På Åland: Begränsningar av etableringsrätten för fysiska personer som inte har regionalt åländskt medborgarskap och för juridiska personer utan tillstånd från de åländska behöriga myndigheterna.
1. JORDBRUK, JAKT, SKOGSBRUK	
A. Jordbruk, jakt (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) utom rådgivnings- och konsulttjänster ([3])	AT, HU, MT, RO: Obundet för jordbruk CY: Ägande av investerare från länder utanför EU tillåtet till högst 49 procent. FR: Det krävs tillstånd för att investerare från länder utanför EU ska få bilda jordbruksföretag och förvärva vingårdar. IE: Det krävs tillstånd för att personer som är bosatta på Irland men medborgare i ett land utanför EU ska få bilda företag inom mjölframställning.
B Skogsbruk (ISIC rev. 3.1: 020) utom rådgivnings- och konsulttjänster ([3])	BG: Obundet för skogsbruk.
2. FISKE OCH vattenbruk (ISIC rev.3.1: 0501, 0502) utom rådgivnings- och konsulttjänster ([3])	AT: Minst 25 procent av fartygen måste vara registrerade i Österrike. BE, FI, IE, LV, NL, PT, SK: Utländska investerare som inte har bildat företag i och inte har sitt säte i Belgien, Finland, Irland, Lettland, Nederländerna, Portugal eller Slovakien får inte äga fartyg under belgisk, finsk, irländsk, lettisk, nederländsk, portugisisk respektive slovakisk flagg. CY, EL: Ägande av investerare från länder utanför EU tillåtet till högst 49 procent. DK: Personer bosatta i länder utanför EU får inte äga en tredjedel eller mer av ett företag som ägnar sig åt kommersiellt fiske. Personer som är bosatta i länder utanför EU får endast äga fartyg under dansk flagg om det sker genom ett företag bildat i Danmark. FR: Personer som är medborgare i länder utanför EU får inte vara ägare i odlingar av fisk/skaldjur/alger i kustområden som är statlig egendom. Utländska investerare som inte har bildat företag i och inte har sitt säte i Frankrike får äga högst 50 procent av ett fartyg under fransk flagg. DE: Tillstånd för havsfiske beviljas endast fartyg med rätt att segla under tysk flagg. Det handlar om fiskefartyg där en majoritet av andelarna ägs av EU-medborgare eller företag som bildats i enlighet med EU:s bestämmelser och som har sin huvudsakliga verksamhet i en medlemsstat. Användningen av fartygen måste ledas och övervakas av personer bosatta i Tyskland. För att erhålla tillstånd för fiske måste varje fiskefartyg registreras i den kuststat där det har sin hemmahamn. EE: Fartyg har rätt att segla under estnisk flagg om de är placerade i Estland och ägarmajoriteten utgörs av estniska medborgare i ett privat företag eller företag med inslag av offentligt ägande eller andra juridiska personer med säte i Estland och majoriteten av rösträtterna i styrelsen innehas av estniska medborgare. BG, HU, LT, MT, RO: Obundet

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	IT: Utländska medborgare från tredjeländer får inte inneha en majoritetsandel i fartyg under italiensk flagg eller ett majoritetsintresse i rederier med säte i Italien. Fiske i italienska territorialvatten är förbehållet fartyg under italiensk flagg. SE: Utländska investerare som inte har bildat företag i och inte har sitt säte Sverige får äga högst 50 procent av ett fartyg under svensk flagg. Det krävs tillstånd för att utländska investerare ska få förvärva 50 procent eller mer av andelarna i företag som ägnar sig åt kommersiellt fiske i svenska vatten. SI: Fartyg har rätt att segla under slovensk flagg om det ägs till minst 50 procent av medborgare i EU-medlemsstater eller juridiska personer med säte i en EU-medlemsstat. UK: Förbehåll för förvärv av fartyg under brittisk flagg, såvida inte investeringen till minst 75 procent ägs av brittiska medborgare och/eller av företag som till minst 75 procent ägs av brittiska medborgare, i samtliga fall bosatta och med säte i Förenade kungariket. Fartygen måste förvaltas, ledas och kontrolleras från Förenade kungariket.
3. UTVINNING AV MINERAL ([4]) A. Brytning av kol och lignit, utvinning av torv (ISIC rev. 3.1: 10) B. Utvinning av råpetroleum och naturgas ([5]) (ISIC rev. 3.1: 1110) C. Utvinning av metallmalmer (ISIC rev. 3.1: 13) D. Annan mineralutvinning (ISIC rev. 3.1: 14)	EU: Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten. Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). Obundet för utvinning av råpetroleum och naturgas. ES: Obundet för utländska investeringar i strategiska mineraler.
4. TILLVERKNING ([6])	
A. Livsmedels- och dryckesvaruframställning (ISIC rev. 3.1: 15)	Inga
B. Tobaksvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 16)	Inga
C. Textilvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 17)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Tillverkning av kläder, pälsberedning (ISIC rev. 3.1: 18)	Inga
E. Garvning och annan läderberedning, tillverkning av reseeffekter, handväskor, sadelmakeriarbeten och skodon (ISIC rev. 3.1: 19)	Inga
F. Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler (ISIC rev. 3.1: 20)	Inga
G. Pappers- och pappersvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 21)	Inga
H. Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar ([7]) (ISIC rev. 3.1: 22, utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ([8]))	IT: Krav på medborgarskap för ägare av förlag och tryckerier.
I. Tillverkning av stenkolsprodukter (ISIC rev. 3.1: 231)	Inga
J. Petroleumraffinering ([4]) (ISIC rev. 3.1: 232)	EU: Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten. Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
K. Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter, med undantag av sprängämnen (ISIC rev. 3.1: 24 utom tillverkning av sprängämnen)	Inga
L. Tillverkning av gummi- och plastvaror (ISIC rev. 3.1: 25)	Inga
M. Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter (ISIC rev. 3.1: 26)	Inga
N. Stål- och metallframställning (ISIC rev. 3.1: 27)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
O. Tillverkning av metallvaror utom maskiner och utrustning (ISIC rev. 3.1: 28)	Inga
P. Tillverkning av maskiner	
a) Tillverkning av maskiner för allmänt ändamål (ISIC rev. 3.1: 291)	Inga
b) Tillverkning av maskiner för särskilt ändamål utom vapen och ammunition (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Inga
c) Tillverkning av hushållsapparater som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 293)	Inga
d) Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer (ISIC rev. 3.1: 30)	Inga
e) Tillverkning av andra elektriska maskiner och artiklar som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 31)	Inga
f) Tillverkning av teleprodukter och annan teleutrustning (ISIC rev. 3.1: 32)	Inga
Q. Tillverkning av precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (ISIC rev. 3.1: 33)	Inga
R. Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar (ISIC rev. 3.1: 34)	Inga
S. Tillverkning av annan (icke-militär) transportutrustning (ISIC rev. 3.1: 35 utom tillverkning av militära fartyg och flygplan och annan transportutrustning för militära ändamål)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
T. Tillverkning av möbler; annan tillverkning (ISIC rev. 3.1: 361, 369)	Inga
U. Återvinning (ISIC rev. 3.1: 37)	Inga
5. PRODUKTION, ÖVERFÖRING OCH DISTRIBUTION FÖR EGEN RÄKNING AV EL, GAS, ÅNGA OCH VARMVATTEN ([4]) (UTOM KÄRNKRAFTSBASERAD ELPRODUKTION)	
A. Produktion av el; överföring och distribution av el för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4010) ([9])	EU: Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten. Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
B. Gasförsörjning; distribution av gasformiga bränslen via rörnät för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4020) ([10])	EU: Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten. Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
C. Produktion av ånga och varmvatten; distribution av ånga och varmvatten för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4030) ([11])	EU: Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten. Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
6. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) ([12]) utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier, *huissiers de justice* och andra *officiers publics et ministériels*	AT: Utländska juristers (som måste vara fullt kvalificerade enligt lagstiftningen i sina hemländer) aktieägande och andelar i rörelseresultatet för en advokatbyrå får inte överstiga 25 procent. De får inte ha ett avgörande inflytande på beslutsfattandet. BE: Kvoter tillämpas för att uppträda inför *Cour de cassation* i icke-brottmål. FR: Juristers tillträde till yrkena *avocat auprès de la Cour de Cassation* och *avocat auprès du Conseil d'Etat* omfattas av kvoter. DK: Endast advokater med dansk auktorisation och advokatbyråer som är registrerade i Danmark får äga andelar i en dansk advokatbyrå. Endast advokater med dansk auktorisation får sitta i styrelsen eller ingå i ledningen för en dansk advokatbyrå. För att erhålla dansk auktorisation krävs en dansk juridisk examen.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	FR: Vissa företagsformer (*association d'avocats* och *société en participation d'avocat*) är förbehållna jurister som är medlemmar i advokatsamfundet. I en advokatbyrå som tillhandahåller tjänster som rör fransk rätt eller EU-rätt ska minst 75 procent av partnerna med 75 procent av andelarna vara jurister som är medlemmar av det franska advokatsamfundet. HU: Kommersiell närvaro ska ske i form av partnerskap med en ungersk advokat (ügyvéd), ett advokatkontor (ügyvédi iroda) eller ett representationskontor. PL: Andra företagsformer är öppna för advokater från andra EU-medlemsstater, men utländska advokater kan endast verka genom handelsbolag och kommanditbolag.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom revision, CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	AT: Utländska revisorers (som måste vara godkända enligt lagstiftningen i sina hemländer) aktieägande och andelar i rörelseresultatet för en österrikisk juridisk person får inte överstiga 25 procent, om de inte är medlemmar i den österrikiska yrkesorganisationen. CY: Godkännandet sker efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Sysselsättningssituationen i undersektorn. DK: Det krävs tillstånd från *Erhvervs- og Selskabsstyrelsen* för att utländska revisorer ska få bilda partnerskap med danska godkända revisorer.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	AT: Utländska revisorers (som måste vara godkända enligt lagstiftningen i sina hemländer) aktieägande och andelar i rörelseresultatet för en österrikisk juridisk person får inte överstiga 25 procent, om de inte är medlemmar i den österrikiska yrkesorganisationen. CY: Godkännandet sker efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Sysselsättningssituationen i undersektorn. CZ och SK: Minst 60 procent av kapitalandelarna eller rösträtterna är reserverade för landets egna medborgare. DK: Det krävs tillstånd från *Erhvervs- og Selskabsstyrelsen* för att utländska revisorer ska få bilda partnerskap med danska godkända revisorer. FI: Krav på bosättning för minst en av revisorerna i ett finskt aktiebolag. LV: I ett företag med auktoriserade revisorer ska mer än 50 procent av kapitalandelarna med rösträtter ägas av auktoriserade revisorer eller företag med auktoriserade revisorer från länder som är EU-medlemsstater. LT: Minst 75 procent av andelarna ska ägas av revisorer eller revisionsbyråer från länder som är EU-medlemsstater. SE: Endast revisorer som är godkända i Sverige får utföra lagstadgad revisionsverksamhet inom vissa juridiska enheter, bl.a. alla aktiebolag. Endast sådana personer får vara delägare i eller bilda bolag som bedriver kvalificerad revisionsverksamhet (för officiella ändamål). Krav på bosättning för godkännande. SI: Andelen utländska personer i revisionsbyråer får inte överstiga 49 procent av aktiekapitalet.
c) Skatterådgivning (CPC 863) ([13])	AT: Utländska skatterådgivares (som måste vara godkända enligt lagstiftningen i sina hemländer) aktieägande och andelar i rörelseresultatet för en österrikisk juridisk person får inte överstiga 25 procent. Detta gäller endast personer som inte är medlemmar i den österrikiska yrkesorganisationen.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	CY: Godkännandet sker efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Sysselsättningssituationen i undersektorn.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	BG: När det gäller projekt av nationell eller regional betydelse får utländska investerare endast verka i partnerskap som underleverantörer till lokala investerare. LV: För arkitekttjänster: För att få tillstånd för att bedriva affärsverksamhet med fullständigt juridiskt ansvar och rätt att underteckna projekt krävs tre års praktik i Lettland inom projektering samt universitetsexamen.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	BG: När det gäller projekt av nationell eller regional betydelse får utländska investerare endast verka i partnerskap som underleverantörer till lokala investerare.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	AT: Obundet utom för tandvård och för psykologer och psykoterapeuter. I dessa fall: Inga. DE: Ekonomisk behovsprövning när läkare och tandläkare ges tillstånd att behandla personer som omfattas av allmänna sjukförsäkringssystem. Huvudsakliga kriterier: Brist på läkare och tandläkare i en viss region. FI: Obundet FR: Andra företagsformer är öppna för investerare från andra EU-medlemsstater, men utländska investerare kan endast verka genom *société d'exercice liberal* och *société civile professionnelle.* LV: Ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Brist på läkare och tandläkare i en viss region. BG, LT: För tillhandahållande av tjänster krävs ett godkännande som är baserat på en plan för hälsotjänster som är utarbetad efter de behov som finns och med beaktande av befolkningen och befintlig läkarvård och tandvård. SI: Obundet för socialmedicin, sanitära, epidemiologiska och miljömedicinska tjänster, tillhandahållande av blod, blodprodukter och transplantat samt obduktion. UK: Läkares etablering inom ramen för det offentliga sjukvårdssystemet (National Health Service) är underställd vårdpersonalplanering.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	AT: Obundet BG: Ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och tjänsteutbudets geografiska spridning. FR: Andra företagsformer är öppna för investerare från andra EU-medlemsstater, men utländska investerare kan endast verka genom *société d'exercice liberal* och *société civile professionnelle.* HU: Ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Arbetsmarknadsförhållandena inom sektorn.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	BG, FI, HU, MT, SI: Obundet FR: Andra företagsformer är öppna för investerare från andra EU-medlemsstater, men utländska investerare kan endast verka genom *société d'exercice liberal* och *société civile professionnelle.* LT: En ekonomisk behovsprövning kan komma att göras. Huvudsakliga kriterier: Sysselsättningssituationen i undersektorn.
i) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	AT: Utländska investerare är endast tillåtna inom följande verksamhet: sjuksköterskor, sjukgymnaster, arbetsterapeuter, logoterapeuter, dietister och näringsterapeuter. BG, MT, SI: Obundet FI: Obundet för sjukgymnaster och paramedicinsk personal. FR: Andra företagsformer är öppna för investerare från andra EU-medlemsstater, men utländska investerare kan endast verka genom *société d'exercice liberal* och *société civile professionnelle.* LT: En ekonomisk behovsprövning kan komma att göras. Huvudsakliga kriterier: Sysselsättningssituationen i undersektorn. LV: Ekonomisk behovsprövning för utländska sjukgymnaster och paramedicinsk personal. Huvudsakliga kriterier: Sysselsättningssituationen i en viss region.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter ([14])	AT, BG, CY, FI, MT, PL, RO, SE, SI: Obundet BE, DE, DK, EE, ES, FR, IT, HU, IE, LV, PT, SK: Godkännandet sker efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Befolkning samt de befintliga företagens geografiska spridning.
B. Datatjänster och tillhörande tjänster (CPC 84)	Inga
C. Forsknings- och utvecklingstjänster ([4]) a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851) b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([15]) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	EU: När det gäller offentligt finansierade FoU-tjänster kan ensamrätt och/eller tillstånd endast ges till fysiska personer som är medborgare i en EU-medlemsstat och juridiska personer med säte i EU.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Fastighetsmäklartjänster ([16])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	Inga
b) Med fast lön eller på kontraktsbasis (CPC 822)	Inga
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
a) Av fartyg (CPC 83103)	LT: Fartygen måste ägas av litauiska fysiska personer eller företag med säte i Litauen. SE: För att segla under svensk flagg krävs bevis för dominerande svenskt inflytande i verksamheten om det finns utländska ägarintressen i fartyget.
b) Av luftfartyg (CPC 83104)	EU: Luftfartyg som används av EU:s flygbolag måste vara registrerade i den medlemsstat som har utfärdat tillstånd för flygbolaget eller i ett annat EU-land. Luftfartyget måste ägas antingen av fysiska personer som uppfyller vissa krav på medborgarskap eller av juridiska personer som uppfyller vissa krav som rör ägande av kapital och inflytande (bl.a. avseende styrelsemedlemmarnas medborgarskap). Dispens kan beviljas för kortfristiga leasingkontrakt eller under exceptionella omständigheter.
c) Av annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	Inga
d) Av andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	Inga
e) Av hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Obundet för CPC 83202.
f) Av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	Inga
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	Inga
c) Konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 865)	Inga
d) Tjänster i samband med konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 866)	HU: Obundet för medlings- och förlikningstjänster (CPC 86602).
e) Teknisk provning och analys ([17]) (CPC 8676)	Inga
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	Inga
g) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör fiske (ingår i CPC 882)	Inga
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	Inga
i) Rekrytering och urval av personal	
i) 1. Chefsrekrytering (CPC 87201)	BG, CY, CZ, DE, EE, FI, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: Obundet
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	AT, BG, CY, CZ, EE, FI, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK: Obundet BE, FR, IT: Statligt monopol. DE: Godkännandet sker efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Sysselsättningssituationen och arbetsmarknadens utveckling.
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: Obundet IT: Statligt monopol.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) 4 Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	Inga
j) 1. Detektiv- och bevakningstjänster (CPC 87301)	BE, BG, CY, CZ, DE, ES, EE, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI: Obundet
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	DK: Krav på medborgarskap och bosättning för styrelsemedlemmarna. Obundet för flygplatsbevakning. BG, CY, CZ, EE, FI, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Licens kan endast beviljas landets egna medborgare och organisationer som är registrerade i landet. ES: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). Tillstånd krävs innan verksamhet kan bedrivas.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([18]) (CPC 8675)	FR: Utländska investerare behöver särskilt tillstånd för prospektering.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	LV: Statligt monopol. SE: Ekonomisk behovsprövning för investerare som vill inrätta sin egen terminalinfrastruktur. Huvudsakliga kriterier: Utrymmes- och kapacitetsbegränsningar.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	SE: Ekonomisk behovsprövning för investerare som vill inrätta sin egen terminalinfrastruktur. Huvudsakliga kriterier: Utrymmes- och kapacitetsbegränsningar.
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (inte kontorsmaskiner), utrustning (inte transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([19]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	Inga
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
n) Fotografitjänster (CPC 875)	Inga
o) Paketering (CPC 876)	Inga
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	LT, LV: Etableringsrätt inom förlagsverksamhet beviljas endast juridiska personer med säte i landet (inga filialer). PL: Krav på medborgarskap för chefredaktören för tidningar och tidskrifter. SE: Krav på bosättning för utgivare och ägare av förlag eller tryckerier.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	Inga
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	DK: Verksamhetens räckvidd kan begränsas i tillståndet för auktoriserade översättare och tolkar. PL: Obundet för auktoriserade tolkar. BG, HU, SK: Obundet för officiell översättning och tolkning.
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	Inga
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	IT, PT: Krav på medborgarskap för investerare.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	BE: För databanker för konsumentkredit gäller krav på medborgarskap för investerarna. IT, PT: Krav på medborgarskap för investerare.
r) 5. Kopiering (CPC 87904) ([20])	Inga
r) 6. Konsulttjänster som rör telekommunikation (CPC 7544)	Inga
r) 7. Telefonpassning (CPC 87903)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
7. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Post- och budtjänster (Tjänster som rör hantering ([21]) av postförsändelser ([22]) enligt följande förteckning över undersektorer, oavsett om de skickas inom landet eller till utlandet: i) Hantering av adresserade skriftliga meddelanden på vilket fysiskt medium som helst ([23]), däribland hybridpost och direktbrev. ii) Hantering av adresserade paket ([24]). iii) Hantering av adresserade pressprodukter ([25]). iv) Hantering av de försändelser som avses i i–iii ovan som rekommenderade eller assurerade brev. v) Expressutdelning ([26]) av de försändelser som avses i i–iii ovan. vi) Hantering av icke-adresserade försändelser. vii) Dokumentutväxling ([27]) Undersektorerna i, iv och v får undantas när de faller inom ramen för de tjänster som får förbehållas, dvs. för brevförsändelser vars pris är lägre än 2,5 gånger den allmänna basavgiften, under förutsättning att de väger mindre än 50 gram ([29]), samt den rekommenderade post som används i samband med rättsliga och administrativa förfaranden.) (ingår i CPC 751, CPC 71235 ([30]) och CPC 73210 ([31]))	Inga ([28])
B. Telekommunikationstjänster Dessa tjänster omfattar inte ekonomisk verksamhet som består i tillhandahållande av innehåll som kräver telekommunikationstjänster för att transporteras.	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([32]), utom radio- och TV-utsändningar ([33])	Inga ([34]).
b) Satellitsändningstjänster ([35])	EU: Inga, förutom följande: — Åtagandena ska vara ömsesidiga. — Tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med gemenskapslagstiftningen för elektronisk kommunikation. BE: Obundet
8. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel) Alla undersektorer som nämns nedan ([36])	AT: Obundet för distribution av pyrotekniska produkter, lättantändliga artiklar, spränganordningar och giftiga ämnen. För distribution av läkemedelsprodukter och tobaksprodukter kan ensamrätt och/eller tillstånd endast ges till fysiska personer som är medborgare i en EU-medlemsstat och juridiska personer med säte i EU. FI: Obundet för distribution av alkoholhaltiga drycker och läkemedel.
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	Inga
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Partihandel som rör teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([37]))	FR, IT: Statligt tobaksmonopol. FR: Godkännande av anläggningar för partihandel med läkemedel sker efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Befolkning samt de befintliga företagens geografiska spridning.
C. Detaljhandel ([38]) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542) Detaljhandel med livsmedel	ES, IT: Statligt tobaksmonopol. BE, BG, DK, FR, IT, MT, PT: Godkännande för varuhus (för FR endast stora varuhus) sker efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Antal och inverkan på befintliga butiker, befolkningstäthet, geografisk spridning, inverkan på trafikförhållanden och skapandet av nya arbetstillfällen. IE, SE: Obundet för detaljhandel med alkoholhaltiga drycker. SE: Ekonomisk behovsprövning kan tillämpas på tillfällig handel med kläder och skor samt livsmedel som inte konsumeras vid försäljningsstället. Huvudsakliga kriterier: Inverkan på befintliga butiker i det berörda geografiska området.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
(CPC 631) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([39]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	
D. Franchising (CPC 8929)	Inga
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924) E. Annan utbildning (CPC 929)	EU: Godkännande krävs för privata operatörers delägarskap inom utbildningsnätverket. AT: Obundet för högre utbildning. Obundet för vuxenutbildning genom radio eller TV. BG: Obundet för primärutbildning och/eller sekundärutbildning som tillhandahålls av utländska fysiska personer och sammanslutningar och för högre utbildning CZ, SK: Krav på medborgarskap för majoriteten av styrelsemedlemmarna. Obundet för högre utbildning, utom yrkesinriktad och teknisk högskoleutbildning (CPC 92310). CY, FI, MT, RO, SE: Obundet EL: Krav på medborgarskap för majoriteten av styrelsemedlemmarna. Obundet för utbildningsinstitutioner som utfärdar erkända statliga utbildningsbevis. ES, IT: Behovsprövning för etablering av privata universitet som har rätt att utfärda erkända utbildningsbevis eller examina. Förfarandet omfattar ett yttrande från parlamentet. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och det befintliga tjänsteutbudets geografiska spridning. HU, SK: Antalet skolor som startas kan begränsas av de lokala (eller, om det gäller högre utbildning, av centrala) myndigheter som ansvarar för godkännande. LV: Obundet för utbildningstjänster som rör gymnasial yrkesutbildning för funktionshindrade studerande (CPC 9224). SI: Obundet för primärskolor. Krav på medborgarskap för majoriteten av styrelsemedlemmarna i sekundärskolor och högskolor. AT, BE, BG, CY, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, UK: Obundet CZ, SK: Godkännande krävs för privata operatörers delägarskap inom utbildningsnätverket. Krav på medborgarskap för majoriteten av styrelsemedlemmarna.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
11. MILJÖTJÄNSTER ([4])	
A. Avloppshantering (CPC 9401) ([40]) B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403) C. Skydd av utomhusluft och klimat (CPC 9404) ([41]) D. Sanering och rening av mark och vatten a) Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([42]) E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405) F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet a) Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406) G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	Inga
12. FINANSIELLA TJÄNSTER	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	AT: Tillstånd för utländska försäkringsgivares filialkontor ges inte om försäkringsgivaren i sitt hemland inte har en företagsform som motsvarar eller är jämförbar med aktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	BG, ES: En utländsk försäkringsgivare som önskar etablera en filial eller en agentur i Bulgarien eller Spanien i syfte att tillhandahålla vissa försäkringsklasser måste ha haft ett tillstånd för samma försäkringsklasser i sitt ursprungsland i minst fem år. EL: Etableringsrätten omfattar inte inrättandet av representationskontor eller av annan permanent närvaro för försäkringsbolag, utom i de fall sådana kontor etableras som agenturer, filialer eller huvudkontor. FI: Minst hälften av stiftarna och medlemmarna i styrelsen och tillsynsrådet i ett försäkringsbolag ska vara bosatta i EU, såvida inte de behöriga myndigheterna har beviljat undantag. Utländska försäkringsgivare kan inte få tillstånd att i form av en filial tillhandahålla lagstadgad pensionsförsäkring. IT: Frågan om tillstånd till etablering av filialer ska i sista hand bedömas av tillsynsmyndigheterna. BG, PL: Ett lokalt bolag (inga filialer) krävs för försäkringsförmedling. PT: Utländska försäkringsbolag som önskar inrätta en filial i Portugal måste kunna visa att de har minst fem års erfarenhet av försäkringsverksamhet. Direkta filialer tillåts inte när det gäller försäkringsförmedling, som är förbehållen bolag som bildats enligt lagstiftningen i en EU-medlemsstat. SK: Utländska medborgare får etablera ett försäkringsbolag i form av aktiebolag eller utöva försäkringsverksamhet via sina dotterbolag med säte i Slovakien (inga filialer). SI: Utländska investerare får inte äga andelar i försäkringsbolag som håller på att privatiseras. Medlemskap i ömsesidiga försäkringsbolag är begränsat till bolag som är etablerade i Slovenien (inga filialer) och inhemska fysiska personer. För tillhandahållande av konsult- och skaderegleringstjänster krävs etablering av ett bolag i form av en juridisk person (inga filialer). För enskilda näringsidkare krävs bosättning i Slovenien. SE: Försäkringsmäklarföretag som inte bildats i Sverige får etableras endast genom filial.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	EU: Endast företag med sitt säte i EU kan verka som förvaringsinstitut för investeringsfonders tillgångar. För förvaltning av värdepappersfonder och investeringsbolag krävs etablering av ett specialiserat förvaltningsbolag med huvudkontor och säte i samma medlemsstat. BG: Pensionsförsäkringar ska tillhandahållas genom försäkringsbolag registrerade som juridiska personer (inga filialer). Varaktig bosättning i Bulgarien krävs för ordföranden i styrelsen och ledningen. CY: Endast medlemmar (mäklare) i Cyperns värdepappersbörs får vara verksamma som värdepappersmäklare i Cypern. Ett mäklarföretag får endast registreras som medlem i Cyperns värdepappersbörs om det har etablerats och registrerats i enlighet med Cyperns bolagsrätt (inga filialer). FI: Minst hälften av grundarna och styrelsemedlemmarna och minst en ordinarie medlem och en suppleant i tillsynsrådet och den person som har rätt att underteckna i kreditinstitutets namn ska vara varaktigt bosatta i EU. Undantag från dessa krav kan beviljas av de behöriga myndigheterna. HU: Filialer av utländska institut får inte tillhandahålla tjänster som rör förvaltning av tillgångar för privata pensionsfonder eller förvaltning av riskkapital. Minst två personer med ungerskt medborgarskap, bosatta i landet enligt betydelsen i valutalagstiftningen och permanent bosatta i Ungern sedan minst ett år ska ingå i styrelsen i ett finansiellt institut.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	IE: När det gäller system för kollektiva investeringar i form av värdepappersfonder och förvaltningsbolag med rörligt kapital (andra än företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper [fondföretag]) ska förvaltaren/förvaringsinstitutet och förvaltningsbolaget vara ett aktiebolag i Irland eller i en annan EU-medlemsstat (inga filialer). När det gäller kommanditbolag för investeringar måste åtminstone en komplementär vara registrerad som juridisk person på Irland. För att bli medlem i en värdepappersbörs i Irland måste ett organ antingen I) ha tillstånd i Irland, vilket förutsätter att organet är aktiebolag eller handelsbolag med huvudkontor/säte i Irland eller II) ha tillstånd i en annan EU-medlemsstat i enlighet med EU:s direktiv om investeringstjänster. IT: För att få tillstånd att förvalta ett system för avveckling av värdepapper med etablering i Italien måste företaget registreras som juridisk person i Italien (inga filialer). För att få tillstånd att sköta central förvaring av värdepapper med etablering i Italien måste företaget registreras som juridisk person i Italien (inga filialer). När det gäller system för kollektiva investeringar, andra än fondföretag som harmoniserats enligt EU:s lagstiftning, ska förvaltaren/förvaringsinstitutet vara ett bolag registrerat som juridisk person i Italien eller i en annan EU-medlemsstat och som etablerats i form av en filial i Italien. Förvaltningsföretag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper som inte harmoniserats enligt EU:s lagstiftning ska vara bolag registrerade i Italien (inga filialer). Endast banker, försäkringsbolag, investeringsföretag och företag för kollektiva investeringar i överlåtbara värdepapper som harmoniserats enligt EU:s lagstiftning och har sitt säte i EU samt företag för kollektiva investeringar som är registrerade i Italien får förvalta pensionsfonders tillgångar. För hemförsäljning måste mellanhänder använda auktoriserade säljare av finansiella tjänster som är bosatta i en EU-medlemsstat. Utländska mellanhänders representationskontor får inte bedriva verksamhet som syftar till tillhandahållande av investeringstjänster. LT: För förvaltning av tillgångar krävs att ett specialiserat förvaltningsbolag registreras som juridisk person (inga filialer). Endast bolag med säte i Litauen kan verka som förvaringsinstitut för tillgångarna. PT: Pensionsfondsförvaltning får bedrivas endast av specialiserade förvaltningsbolag registrerade som juridiska personer i Portugal för det ändamålet och av försäkringsbolag etablerade i Portugal som fått tillstånd att bedriva livförsäkringsverksamhet eller av organ med tillstånd att förvalta pensionsfonder i andra EU-medlemsstater (obundet för direkta filialer av företag från länder utanför EU). RO: Filialer av utländska institut får inte tillhandahålla tjänster som rör förvaltning av tillgångar. SK: Investeringstjänster i Slovakien kan tillhandahållas av banker, investeringsbolag, investeringsfonder och värdepappershandlare vars juridiska form är ett aktiebolag med eget kapital enligt lagstiftningen (inga filialer). SI: Obundet för ägande i banker som håller på att privatiseras och för privata pensionsfonder (icke-obligatoriska pensionsfonder). SE: En stiftare av en sparbank ska vara en fysisk person som är bosatt i EU.
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRD SAMT SOCIALA TJÄNSTER ([4]) (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311)	EU: Godkännande krävs för privata operatörers delägarskap i hälso- och sjukvårdens och socialvårdens nätverk. Krav på ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Antal och inverkan på befintliga inrättningar, transportinfrastruktur, befolkningstäthet, geografisk spridning och skapandet av nya arbetstillfällen.
B. Ambulanstjänster (CPC 93192)	AT, SI: Obundet för ambulanstjänster. BG: Obundet för sjukhustjänster, ambulanstjänster och andra behandlingshem än sjukhus.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193) D. Sociala tjänster (CPC 933)	CZ, FI, MT, SE, SK: Obundet HU, SI: Obundet för sociala tjänster. PL: Obundet för ambulanstjänster och andra behandlingshem än sjukhus och för sociala tjänster. BE, UK: Obundet för ambulanstjänster, andra behandlingshem än sjukhus och för andra sociala tjänster än konvalescenthem, vilohem och äldreboenden. CY: Obundet för sjukhustjänster, ambulanstjänster, andra behandlingshem än sjukhus och för andra sociala tjänster än konvalescenthem, vilohem och äldreboenden.
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([43])	BG: Bolagsbildning krävs (inga filialer). IT: Ekonomisk behovsprövning tillämpas på barer, caféer och restauranger. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och det befintliga tjänsteutbudets geografiska spridning.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). PT: Krav på bildande av företag med säte i Portugal (obundet för filialer).
C. Turistguide (CPC 7472)	Inga
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	CY, CZ, FI, MT, PL, RO, SI, SK: Obundet BG: Obundet utom för tjänster som rör teaterproduktion, sånggrupper, band- och orkesterunderhållning (CPC 96191), tjänster som tillhandahålles av författare, kompositörer, skulptörer, underhållare och andra enskilda artister (CPC 96192) och tillhörande teatertjänster (CPC 96192). EE: Obundet för övrig underhållning (CPC 96199) utom biograftjänster. LV: Obundet utom för biograftjänster (ingår i CPC 96199).
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	FR: Utländskt ägande i företag som ger ut publikationer på franska får inte överstiga 20 procent av kapitalet eller rösträtterna i företaget. Utländska investerare får etablera nyhetsbyråer om detta sker ömsesidigt.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. ([4]) (CPC 963)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet AT, LT: Godkännande eller licens krävs för privata operatörers ägande i nätverket för bibliotek, arkiv, museer och andra kulturella tjänster.
D. Sporttjänster (CPC 9641)	AT, SI: Obundet för skidskolor och bergsguidetjänster. BG, CY, CZ, EE, LV, MT, PL, RO, SK: Obundet
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	Inga
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransporter ([44])	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([45])	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet för etablering av ett registrerat företag för att driva en flotta som för etableringsstatens flagg. BG, CY, EE, HU, LV, LT, MT, RO: Obundet för etablering av andra former av kommersiell närvaro för tillhandahållande av internationella sjötransporttjänster. DE, ES, FR, FI, EL, IT, LV, MT, PL, PT, SI och SE: Matartjänster med godkännande.
B. Transport på inre vattenvägar ([46])	
a) Passagerartransporter (CPC 7221) b) Godstransporter (CPC 7222)	EU: Inga, utom åtgärder som baseras på befintliga eller framtida avtal om tillträde till inre vattenvägar (inbegripet avtal till följd av Rhen-Main-Donau-kanalen), vilka förbehåller vissa trafikrättigheter för operatörer som är baserade i de berörda länderna och uppfyller medborgarskapskriterierna vad gäller ägande. Genomförandebestämmelser till Mannheimkonventionen om sjöfart på Rhen. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet för etablering av ett registrerat företag för att driva en flotta som för etableringsstatens flagg. AT: Krav på medborgarskap för fysiska personer som bildar ett rederi. När det gäller etablering som juridisk person gäller krav på medborgarskap för medlemmarna i styrelsen och tillsynsrådet. Ett företag eller en varaktig etablering måste registreras i Österrike. Vidare måste majoriteten av aktierna innehas av EU-medborgare. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). FI: Tjänster kan endast tillhandahållas av fartyg som seglar under finsk flagg.
C. Järnvägstransport ([47]) a) Passagerartransporter (CPC 7111)	BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Godstransporter (CPC 7112)	
D. Vägtransport ([4])	
a) Passagerartransporter (CPC 7121 och CPC 7122)	EU: Utländska investerare får inte tillhandahålla transporttjänster inom en medlemsstat (cabotage), utom när det gäller uthyrning av ickereguljära busstransporter med förare. EU: Ekonomisk behovsprövning för taxitjänster. Huvudsakliga kriterier: Antal och inverkan på befintliga företag, befolkningstäthet, geografisk spridning, inverkan på trafikförhållanden och skapandet av nya arbetstillfällen. AT, BG: Ensamrätt och/eller tillstånd kan endast ges till fysiska personer som är medborgare i en EU-medlemsstat och juridiska personer med säte i EU. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). FI, LV: Tillstånd krävs, beviljas ej för utlandsregistrerade fordon. LV och SE: Krav på att etablerade organ använder nationellt registrerade fordon. ES: Ekonomisk behovsprövning för CPC 7122. Huvudsakliga kriterier: Lokal efterfrågan. IT, PT: Ekonomisk behovsprövning för limousinetjänster. Huvudsakliga kriterier: Antal och inverkan på befintliga företag, befolkningstäthet, geografisk spridning, inverkan på trafikförhållanden och skapandet av nya arbetstillfällen. ES, IE, IT: Ekonomisk behovsprövning för busstrafik mellan städer. Huvudsakliga kriterier: Antal och inverkan på befintliga företag, befolkningstäthet, geografisk spridning, inverkan på trafikförhållanden och skapandet av nya arbetstillfällen. FR: Obundet för busstrafik mellan städer.
b) Godstransporter ([48]) (CPC 7123, utom transport av post för egen räkning ([49]))	AT, BG: Ensamrätt och/eller tillstånd kan endast ges till fysiska personer som är medborgare i en EU-medlemsstat och juridiska personer med säte i EU. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). FI, LV: Tillstånd krävs, beviljas ej för utlandsregistrerade fordon. LV och SE: Krav på att etablerade organ använder nationellt registrerade fordon. IT, SK: Ekonomisk behovsprövning. Huvudsakligt kriterium: Lokal efterfrågan.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([50]) ([4]) (CPC 7139)	AT: Ensamrätt kan endast ges till fysiska personer som är medborgare i en EU-medlemsstat och juridiska personer med säte i EU.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([51])	
A. Kringtjänster för sjöfart ([52]) a) Lasthantering i samband med sjötransporter b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: När det gäller bogsering och stödtjänster för sjöfart: Obundet för etablering av ett registrerat företag för att driva en flotta som för etableringsstatens flagg. IT: Ekonomisk behovsprövning för lasthantering i samband med sjötransporter. Huvudsakliga kriterier: Antal och inverkan på befintliga företag, befolkningstäthet, geografisk spridning och skapandet av nya arbetstillfällen. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). Ägandet i bulgariska företag är begränsat till 49 procent. SI: Endast juridiska personer som är etablerade i Slovenien (inga filialer) får tillhandahålla tullklareringstjänster. FI: Bogsering kan endast tillhandahållas av fartyg som seglar under finsk flagg.
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([52]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av fartyg med besättning	EU: Inga, utom åtgärder som baseras på befintliga eller framtida avtal om tillträde till inre vattenvägar (inbegripet avtal till följd av Rhen-Main-Donau-kanalen), vilka förbehåller vissa trafikrättigheter för operatörer som är baserade i de berörda länderna och uppfyller medborgarskapskriterierna vad gäller ägande. Genomförandebestämmelser till Mannheimkonventionen om sjöfart på Rhen. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet för bogsering och stödtjänster för transport på inre vattenvägar. AT: Krav på medborgarskap för fysiska personer som bildar ett rederi. När det gäller etablering som juridisk person gäller krav på medborgarskap för medlemmarna i styrelsen och tillsynsrådet. Ett företag eller en varaktig etablering måste registreras i Österrike. Vidare måste majoriteten av aktierna innehas av EU-medborgare. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). Ägandet i bulgariska företag är begränsat till 49 procent. HU: Det kan finnas krav på statligt delägarskap i ett företag.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
(CPC 7223) e) Bogsering (CPC 7224) f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	FI: Bogsering kan endast tillhandahållas av fartyg som seglar under finsk flagg. SI: Endast juridiska personer som är etablerade i Slovenien (inga filialer) får tillhandahålla tullklareringstjänster.
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([53]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Bogsering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). Ägandet i bulgariska företag är begränsat till 49 procent. SI: Endast juridiska personer som är etablerade i Slovenien (inga filialer) får tillhandahålla tullklareringstjänster.
D. Kringtjänster för vägtransport ([53]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	AT: När det gäller uthyrning av nyttovägfordon med operatör kan tillstånd endast ges till fysiska personer som är medborgare i en EU-medlemsstat och juridiska personer med säte i EU. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). Ägandet i bulgariska företag är begränsat till 49 procent. FI: När det gäller uthyrning av nyttovägfordon med operatör krävs tillstånd, beviljas ej för utlandsregistrerade fordon. SI: Endast juridiska personer som är etablerade i Slovenien (inga filialer) får tillhandahålla tullklareringstjänster.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Kringtjänster för vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	EU: Inga, förutom följande: — Åtagandena ska vara ömsesidiga. — Verksamhetskategorierna avgörs av flygplatsens storlek. Antalet tillhandahållare vid varje flygplats kan begränsas på grund av utrymmesbegränsningar och till minst två tillhandahållare av andra skäl. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). PL: När det gäller lagring av kyl- och frysvaror och lagring i bulk av vätskor och gaser avgörs verksamhetskategorierna av flygplatsens storlek. Antalet tillhandahållare vid varje flygplats kan begränsas på grund av utrymmesbegränsningar och till minst två tillhandahållare av andra skäl.
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). HU: Obundet SI: Endast juridiska personer som är etablerade i Slovenien (inga filialer) får tillhandahålla tullklareringstjänster.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	EU: Luftfartyg som används av EU:s flygbolag måste vara registrerade i den medlemsstat som har utfärdat tillstånd för flygbolaget eller i ett annat EU-land. Luftfartyget måste ägas antingen av fysiska personer som uppfyller vissa krav på medborgarskap eller av juridiska personer som uppfyller vissa krav som rör ägande av kapital och inflytande (bl.a. avseende styrelsemedlemmarnas medborgarskap). Dispens kan beviljas för kortfristiga leasingkontrakt eller under exceptionella omständigheter. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
e) Försäljning och marknadsföring	EU: Särskilda skyldigheter för investerare som använder databokningssystem som ägs eller kontrolleras av flygbolag. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
f) Datoriserade bokningssystem	EU: Särskilda skyldigheter för investerare som använder databokningssystem som ägs eller kontrolleras av flygbolag. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
g) Flygplatsförvaltning ([4])	EU: Åtagandena ska vara ömsesidiga. BG: Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs). PL: Utländskt ägande är begränsat till 49 procent.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([54]) a) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning ([4]) (ingår i CPC 742)	Inga
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift ([4]) (CPC 883) ([55])	Inga
B. Transport i rörledning av bränsle ([4]) (CPC 7131)	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning ([4]) (ingår i CPC 742)	PL: Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten. Obundet för direkta filialer (bolagsbildning krävs).
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten ([4])	EU: Obundet för partihandel med el, ånga och varmvatten.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613)	EU: Obundet för detaljhandel med drivmedel, el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten. BE, BG, DK, FR, IT, MT, PT: När det gäller detaljhandel med eldningsolja, gasol, kol och ved sker godkännande för varuhus (för FR endast stora varuhus) efter ekonomisk behovsprövning. Huvudsakliga kriterier: Antal och inverkan på befintliga butiker, befolkningstäthet, geografisk spridning, inverkan på trafikförhållanden och skapandet av nya arbetstillfällen.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten ([4])	
G. Tjänster rörande energidistribution ([56]) (CPC 887)	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, HU, IT, LU, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, UK: Obundet utom för konsulttjänster. I dessa fall: Inga. SI: Obundet utom för tjänster som rör distribution av gas. I dessa fall: Inga.
19. ANDRA TJÄNSTER, EJ TIDIGARE NÄMNDA	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	Inga
b) Hårfrisering (CPC 97021)	IT: Ekonomisk behovsprövning som tillämpas nationellt. Den ekonomiska behovsprövning som tillämpas sätter en gräns för antalet företag. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och tjänsteutbudets geografiska spridning.
c) Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	IT: Ekonomisk behovsprövning som tillämpas nationellt. Den ekonomiska behovsprövning som tillämpas sätter en gräns för antalet företag. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och tjänsteutbudets geografiska spridning.
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	IT: Ekonomisk behovsprövning som tillämpas nationellt. Den ekonomiska behovsprövning som tillämpas sätter en gräns för antalet företag. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och tjänsteutbudets geografiska spridning.
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([57]) ([58]) (CPC ver. 1.0 97230)	Inga
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	Inga

([1]) När det gäller tjänstesektorer håller sig dessa begränsningar inom ramen för vad som anges i gällande Gats-åtaganden.
([2]) Eftersom samhällsnyttiga tjänster ofta även förekommer på en nivå under den centrala är det inte lämpligt att göra en detaljerad och uttömmande sektorsspecifik förteckning. För att underlätta förståelsen ska särskilda fotnoter i förteckningen över åtaganden på ett åskådliggörande och icke uttömmande sätt ange inom vilka sektorer samhällsnyttiga tjänster är viktiga.
([3]) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske finns i avsnittet FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F f och 6 F g.
([4]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller.
([5]) Omfattar inte tjänster som rör gruvdrift tillhandahållna på avgifts- eller kontraktsbasis på olje- och gasfält som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 A.

(6) Omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F h.
(7) Sektorn är begränsad till tillverkning. Den omfattar inte verksamhet som rör audiovisuella tjänster eller som har kulturellt innehåll.
(8) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F p.
(9) Omfattar inte drift av elöverförings- och eldistributionssystem på avgifts- eller kontraktsbasis, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
(10) Omfattar inte transport av naturgas och gasformiga bränslen via gasledningar, överföring och distribution av gas på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av naturgas och gasformiga bränslen, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
(11) Omfattar inte överföring och distribution av ånga och varmvatten på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av ånga och varmvatten, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
(12) Omfattar juridisk rådgivning, juridisk representation, juridiska skiljemanna- och förliknings-/medlingstjänster samt juridiska handlings- och intygstjänster. Tillhandahållande av juridiska tjänster i fråga om folkrätt, EU-rätt och rätten i varje jurisdiktion är endast tillåtet om investeraren eller dennes personal är behörig att vara verksam som jurist och är, i likhet med tillhandahållande av andra tjänster, föremål för tillämpliga villkor och förfaranden för licensiering i Europeiska unionens medlemsstater. För jurister som tillhandahåller juridiska tjänster i fråga om folkrätt och utländsk rätt kan dessa bl.a. bestå i överensstämmelse med lokala uppförandekoder, användning av hemlandets yrkestitel (om inte erkännande med värdlandets yrkestitel erhållits), försäkringskrav, enkel registrering hos värdlandets advokatsamfund eller förenklad antagning till värdlandets advokatsamfund genom ett lämplighetstest och juridisk eller yrkesmässig hemvist i värdlandet. Juridiska tjänster i fråga om EU-rätt ska i princip utföras av eller genom en advokat som är medlem i ett advokatsamfund i EU och som agerar i eget namn, och juridiska tjänster i fråga om rätten i en av Europeiska unionens medlemsstater ska i princip utföras av eller genom en advokat som är medlem i denna medlemsstats advokatsamfund och som agerar i eget namn. Det kan därför krävas fullt medlemskap i advokatsamfundet i den aktuella medlemsstaten i Europeiska unionen för att uppträda som ombud inför domstolar och andra behöriga myndigheter i EU eftersom det inbegriper utövande av EU-processrätt och nationell processrätt. I vissa medlemsstater är utländska jurister som inte är fullständiga medlemmar i advokatsamfundet emellertid tillåtna att uppträda som ombud i civilrättsliga förfaranden för en part som är medborgare i eller hör till den stat där juristen har rätt att utöva sitt yrke.
(13) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 6 A a Juridiska tjänster.
(14) Tillhandahållande av läkemedel till allmänheten är, i likhet med tillhandahållande av andra tjänster, föremål för tillämpliga villkor och förfaranden för licensiering och kvalificering i Europeiska unionens medlemsstater. Som en allmän regel är denna verksamhet förbehållen farmaceuter. I vissa medlemsstater är endast tillhandahållandet av receptbelagda läkemedel förbehållet farmaceuter.
(15) Del av CPC 85201 som ingår i 6 A h Läkar- och tandläkartjänster.
(16) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
(17) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
(18) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas osv.).
(19) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 6 F l 1–6 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
(20) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 6 F p.
(21) I *hantering* ingår tömning av brevlådor, sortering, transport och utdelning.
(22) Med *postförsändelse* avses försändelse som hanteras av alla typer av kommersiella aktörer, oavsett om de är offentliga eller privata.
(23) Till exempel brev och vykort.
(24) Omfattar böcker och kataloger.
(25) Tidskrifter och tidningar.
(26) Expressutdelning kan förutom ökad snabbhet och tillförlitlighet också innefatta mervärden som hämtning från avsändaren, personlig leverans till adressaten, godsspårning, möjlighet att ändra destination under befordran, samt bekräftelse på mottagande.
(27) Tillhandahållande av medel, däribland särskilda lokaler och befordran av tredje man, som möjliggör självservice genom ömsesidig utväxling av postförsändelser mellan användare som abonnerar på denna tjänst. Med *postförsändelse* avses försändelse som hanteras av alla typer av kommersiella aktörer, oavsett om de är offentliga eller privata.
(28) För undersektorerna i–iv kan det krävas individuella licenser som kan medföra särskilda skyldigheter att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster eller betala en finansiell avgift till en kompensationsfond.
(29) Med *brevförsändelse* avses meddelande i skriftlig form på vilket fysiskt medium som helst, som ska befordras och levereras till den adress avsändaren har angivit på själva försändelsen eller på dess emballage. Böcker, kataloger, tidningar och tidskrifter betraktas inte som brevförsändelser.
(30) Transport av landpost för egen räkning.
(31) Transport av luftpost för egen räkning.
(32) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 6 B Datatjänster.
(33) Med *radio- och tv-utsändning* avses den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men återutsändningslänkar mellan operatörerna omfattas inte.
(34) Förtydligande fotnot: Vissa medlemsstater har kvar ett offentligt deltagande i vissa teleoperatörer. Medlemsstaterna förbehåller sig rätten att behålla detta offentliga deltagande i framtiden. Detta innebär ingen begränsning av marknadstillträdet. I Belgien avgörs det statliga deltagandet och rösträtterna i Belgacom fritt av den lagstiftande makten i enlighet med lagen av den 21 mars 1991 om reform av statligt ägda vinstdrivande företag.
(35) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(36) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller distribution av kemiska produkter, läkemedel, produkter avsedda för medicinska ändamål (t.ex. medicinsk och kirurgisk apparatur, läkemedelsämnen samt föremål avsedda för medicinska ändamål, militär utrustning samt ädelmetaller (och stenar) samt i vissa EU-medlemsstater även distribution av tobak och tobaksprodukter och alkoholhaltiga drycker.
(37) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 D.
(38) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 6 F l.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 E and 18 F.
(39) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 6 A k.
(40) Motsvarar avloppshantering.
(41) Motsvarar avgasrening.

(42) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(43) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 17 E a Marktjänster.
(44) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(45) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(46) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller sjöfartstjänster för inre vattenvägar som innebär användning av offentlig egendom.
(47) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(48) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller i vissa EU-medlemsstater.
(49) Del av CPC 71235, som ingår i KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER under 7 A Post- och budtjänster.
(50) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 B.
(51) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F I 1–6 F l 4.
(52) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(53) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(54) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 C.
(55) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 BYGGTJÄNSTER.
(56) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller, med undantag för konsulttjänster.
(57) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 6 A h Läkartjänster, 6 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (13 A och 13 C).
(58) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller kurortstjänster och icke-terapeutisk massage som tillhandahålls på en plats som är offentlig egendom, till exempel vissa vattenkällor.

AVSNITT B

DEN CENTRALAMERIKANSKA PARTENS REPUBLIKER

COSTA RICA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de näringsgrenar för vilka åtaganden gjorts enligt artikel 166 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar, villkor och krav i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för etableringar och investerare från EU-parten inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges för vilken ekonomisk verksamhet som partens åtagande gäller och förbehållens räckvidd.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med inga ekonomisk verksamhet där det inte finns några begränsningar, villkor och förbehåll när det gäller nationell behandling eller marknadstillträde. Med obundet avses att inga åtaganden som gäller nationell behandling eller marknadstillträde har gjorts.

   För tydlighetens skull ska avsaknaden av specifika förbehåll i en viss ekonomisk verksamhet inte påverka sektorsövergripande förbehåll som gäller.

3. Ekonomisk verksamhet som inte nämns i förteckningen nedan omfattas inte av åtaganden.

4. Vid identifieringen av enskilda ekonomiska verksamheter avses med

   a) *ISIC rev. 3.1:* Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002.

   b) *CPC:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC prov., 1991.

   c) *CPC ver. 1.0:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet koncessioner, lov, register och övriga tillstånd), om de inte utgör begränsningar, villkor eller förbehåll som gäller marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 164 och 165 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, icke-diskriminerande krav på att viss verksamhet inte får utövas i skyddade miljöområden eller områden av särskilt historiskt eller konstnärligt intresse) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för investerare från EU-parten.

6. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

7. I enlighet med artikel 164 i detta avtal tas inga icke-diskriminerande krav som gäller olika typer av juridiska företagsformer upp i förteckningen.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt ("self-executing") effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
SEKTORSÖVERGRIPANDE FÖRBEHÅLL	
All angiven ekonomisk verksamhet:	
1. Behandling som beviljats dotterbolag till juridiska personer i EU-parten som bildats enligt Costa Ricas lagstiftning och som har sitt säte, sin centrala förvaltning eller sin huvudsakliga verksamhet inom Costa Ricas territorium utsträcks inte till att omfatta filialer, agenturer eller representationskontor till juridiska personer i EU-parten på Costa Ricas territorium. Dotterbolag till juridiska personer i EU-parten som bildats enligt Costa Ricas lagstiftning och som endast har sitt säte eller centrala förvaltning inom Costa Ricas territorium får beviljas mindre förmånlig behandling om det inte kan bevisas att de har en omfattande affärsverksamhet inom Costa Ricas territorium.	
2. Utomlands belägna sammanslutningar som vill vara verksamma i Costa Rica och utländska juridiska personer som har eller vill öppna filialer inom Costa Ricas territorium, måste upprätta och behålla i landet en fullmakt för filialens affärsverksamhet.	
3. I det kustområde som fastställs i Costa Ricas lagstiftning ska ingen verksamhet byggas upp i det offentliga området. Koncessioner beviljas endast i det område som omfattas av begränsningar, men inte till följande grupper: a) Utländska medborgare som har varit bosatta i landet kortare tid än fem år. b) Företag med innehavaraktier. c) Företag med säte utomlands. d) Företag som bildats i landet av endast utländska medborgare. e) Företag vars kapitalandelar eller aktier till mer än 50 procent ägs av utländska medborgare. Organisationer eller deras delägare som har sådana medgivanden ska inte föra över andelar eller aktier till utländska medborgare.	
4. Ett företag som omfattas av reglerna för ett frihandelsområde i Costa Rica ska inte föra in mer än 25 procent av sin totala produktförsäljning, eller mer än 50 procent av sin totala tjänsteförsäljning, i Costa Ricas tullområde. Ett företag som omfattas av reglerna för frihandelsområden i Costa Rica, som enbart hanterar, ompaketerar eller återdistribuerar varor, ska inte föra in dessa produkter i Costa Ricas tullområde.	
5. Elektricitet som har utvunnits från allmänt vatten på nationellt territorium, kolfyndigheter, källor och fyndigheter av olja och andra kolväten, fyndigheter av radioaktiva mineraler som finns på nationellt territorium och trådlösa tjänster får inte permanent tas ur statlig ägo. De kan utvinnas endast av den offentliga förvaltningen eller av privata aktörer, enligt lagstiftningen eller enligt en särskild koncession som beviljats för en begränsad tid och på grundval av villkor och bestämmelser som ska fastställas av den lagstiftande församlingen.	
6. Nationella järnvägar, hamnanläggningar och flygplatser (de sistnämnda medan de används) får inte säljas, hyras ut eller intecknas, direkt eller indirekt, eller på annat sätt tas ur statlig ägo och kontroll. För järnvägar, hamnanläggningar och internationella flygplatser, nya eller befintliga, samt de tjänster som tillhandahålls där, ska endast koncessioner beviljas genom de förfaranden som fastställs i nationell lagstiftning. För hamnanläggningarna i *Limón*, *Moín*, *Caldera* och *Puntarenas* ska koncessioner endast beviljas för nya arbeten eller tillägg som görs, inte de befintliga. Alla företag som innehar koncessioner för järnväg, hamnanläggningar eller flygplatser måste ha bildats enligt Costa Ricas lagstiftning och ha sitt säte i Costa Rica.	
7. Ekonomisk verksamhet som betraktas som samhällsnyttiga eller offentliga tjänster [1] kan omfattas av ett offentligt monopol eller ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata. För att få leverera en offentlig tjänst ska först respektive medgivande eller tillstånd erhållas från den behöriga offentliga institutionen. Institutioner och offentliga företag som har ett rättsligt mandat att tillhandahålla någon av dessa tjänster är undantagna från detta krav. Leverantörerna ska inte ha någon monopolrätt för den offentliga tjänst som de tillhandahåller och ska omfattas av de begränsningar och ändringar som krävs enligt lag. Nya medgivanden, tillstånd eller godkännanden ska beviljas om detta är motiverat med hänsyn till efterfrågan på tjänsterna, eller om tjänsterna kan tillhandahållas med bättre användarvillkor. De koncessionshavare som tillhandahåller tjänsten ska prioriteras. Statliga monopol som inrättats enligt lagstiftningen eller som beviljats administrativt är undantagna från ovanstående.	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
8. Endast leverantörer av professionella tjänster som i vederbörlig ordning är medlemmar i respektive yrkesorganisation i Costa Rica får utöva yrket på Costa Ricas territorium, inbegripet rådgivnings- och konsulttjänster. Krav på bosättning tillämpas. För att utländska leverantörer av professionella tjänster ska kunna bli medlemmar i vissa yrkesorganisationer i Costa Rica måste de påvisa att det i deras ursprungsland, där de får utöva sitt yrke, är möjligt för leverantörer av professionella tjänster från Costa Rica att utöva yrket under liknande omständigheter. I vissa fall kan utländska leverantörer av professionella tjänster endast anlitas för statliga eller privata institutioners räkning om inga leverantörer av professionella tjänster från Costa Rica vill leverera tjänsten till gällande villkor, eller om det råder brist på leverantörer inom yrket.	
9. Costa Rica förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder a) som ger rättigheter eller förtur till missgynnade sociala eller ekonomiska grupper eller urbefolkningar, och b) som avser brottsbekämpande och kriminalvård samt följande tjänster om de är sociala tjänster som inrättats eller bibehålls med beaktande av allmänintresset: Inkomsttrygghet eller inkomstförsäkring, social trygghet eller socialförsäkring, social välfärd, offentlig utbildning, hälsa, barnomsorg, offentliga avloppstjänster och vattenförsörjning.	
10. För ekonomiska verksamheter i denna förteckning ingår även förbehåll som gäller marknadstillträde och nationell behandling på lokal myndighetsnivå (kommunala myndigheter), även om sådana förbehåll inte tas upp i förteckningen. Förbehållen ska inte anses upphäva Costa Ricas åtaganden enligt del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal.	
11. Positioner i högsta ledningen, styrelsen och liknande i offentliga institutioner och företag är förbehållna för Costa Ricas medborgare.	
12. Marknadstillträdet är obundet utom för tjänster. Mer förmånliga åtaganden om marknadstillträde inom andra sektorer än för tjänster, i den mening som avses i artikel 164 i avtalet, som följer av ett internationellt avtal, ska utgöra ett åtagande enligt detta avtal från och med dagen för det avtalets ikraftträdande.	
SPECIFIKA FÖRBEHÅLL	
1. JORDBRUK, JAKT, SKOGSBRUK	
A. Jordbruk, jakt (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) dock ej tjänster	Icke bosatta utländska medborgare får endast jaga vissa duvarter enligt de villkor som fastställs i respektive lagstiftning. För icke bosatta utländska medborgare gäller andra tidsramar (upp till sex månader) och avgifter för jaktlicenser och tillstånd för vetenskaplig och kulturell insamling.
B. Skogsbruk (ISIC rev. 3.1: 020) dock ej tjänster	För icke bosatta utländska medborgare gäller andra tidsramar (upp till sex månader) och avgifter för tillstånd för vetenskaplig och kulturell insamling.
2. FISKE OCH VATTENBRUK (ISIC rev. 3.1: 0501, 0502) dock ej tjänster	Den costarikanska staten har en fullständig och exklusiv suveränitet över sina territorialvatten inom tolv nautiska mil mätt från lågvattenmärket längs dess kuster, över dess kontinentalsockel och dess insulära bas under vatten, enligt folkrättsliga principer. Den har också en särskild jurisdiktion över det hav som angränsar till dess territorium inom 200 nautiska mil mätt från lågvattenmärket, för att enligt dessa principer skydda, bevara och med ensamrätt utnyttja naturresurser och tillgångar i vattnet, havsbottnen och underliggande lager i dessa områden. Den costarikanska staten har exklusiva rättigheter och jurisdiktion över de marina resurser och naturrikedomar som finns i de kontinentala vattnen, territorialvattnen, den exklusiva ekonomiska zonen och de områden som angränsar till den senare, över befintlig eller framtida nationell jurisdiktion, i enlighet med nationell lagstiftning och internationella avtal. Fiske är förbehållet fysiska och juridiska personer från Costa Rica, samt fartyg under nationell flagg och registrerade fartyg.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
	Endast tonfiskfiske med not är tillåtet för utländska fartyg inom den exklusiva ekonomiska zonen förutom i territorialvattnen. För utländska fartyg som vill fiska tonfisk med not krävs en licens per resa, årlig registrering, ekonomisk behovsprövning (huvudsakliga kriterier: utvecklingsbehov och sektorns hållbarhet) och andra tidsramar och avgifter gäller. Tillstånd för lossning av fiskeriprodukter av utländska fartyg kan ges efter en ekonomisk behovsprövning (huvudsakliga kriterier: tillgång och efterfrågan, konsumentskydd och nationella fiskesektorn). Förmånsbehandling beviljas den nationella fiskeflottan när det gäller beskattning och bränsleförsäljning.

3. UTVINNING AV MINERAL ([2])

dock ej tjänster

Fyndigheter av kol, naturgas, olja eller kolväten; radioaktiva mineraler, termalkällor, geotermiska energikällor och havsvärmeenergikällor; energikällor från vattenkraft; källor och mineralvatten samt grundvatten och ytvatten är förbehållna staten och får endast utvinnas av staten, av privata aktörer enligt lagstiftningen eller ett särskilt medgivande som beviljats för en begränsad tid och baserat på villkor och bestämmelser som ska fastställas av den lagstiftande församlingen.

Naturresurserna i havsbottnen, underliggande lager och i de havsvatten som angränsar till det nationella territoriet, i ett område på upp till 200 nautiska mil mätt från lågvattenmärket längs kusten, får endast utvinnas i enlighet med *Constitución Política de la República de Costa Rica*.

Ett icke-diskriminerande obegränsat moratorium gäller för dagbrytning.

A. Brytning av kol och lignit, utvinning av torv (ISIC rev. 3.1: 10)	Obundet för ISIC 1110. Utvinningskoncessioner får inte beviljas utländska regeringar eller deras företrädare.
B. Utvinning av råpetroleum och naturgas ([3]) (ISIC rev. 3.1: 1110)	Koncessionsinnehavare som är företag som organiserats enligt utländsk lagstiftning eller fysiska personer som inte är bosatta i Costa Rica måste utse en juridisk ställföreträdare med fullmakt att förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter för det företrädda företagets eller den fysiska personens räkning, och måste bilda bolag i Costa Rica.
C. Utvinning av metallmalmer (ISIC rev. 3.1: 13)	Banker i Costa Ricas banksystem ska inte bevilja företag med utländskt kapital eller företag med mer än 50 procent utländskt ägande medel som uppgår till mer än tio procent av den totala investeringen.
D. Annan mineralutvinning (ISIC rev. 3.1: 14)	Endast fysiska personer kan bilda gruvkooperativ och 75 procent av medlemmarna måste vara costarikanska medborgare. Om koncessionshavaren för undersökning av kolväten och andra tjänster som rör utvinning av kolväten har organiserats enligt utländsk lagstiftning, måste den ha en filial och en juridisk ställföreträdare i Costa Rica.

4. TILLVERKNING ([4])

(utom tjänster och tillverkning av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)

A. Livsmedelsframställning (ISIC rev. 3.1: 151, 152, 153, 154)	Inga
B. Tobaksvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 16)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Textilvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 17)	Inga
D. Tillverkning av kläder, pälsberedning (ISIC rev. 3.1: 18)	Inga
E. Garvning och annan läderberedning, tillverkning av reseeffekter, handväskor, sadelmakeriarbeten och skodon (ISIC rev. 3.1: 19)	Inga
F. Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler (ISIC rev. 3.1: 20)	Inga
G. Pappers- och pappersvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 21)	Inga
H. Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar ([5]) (ISIC rev. 3.1: 22, utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ([6]))	Inga
I. Tillverkning av stenkolsprodukter (ISIC rev. 3.1: 231)	Omfattas av offentligt monopol.
J. Petroleumraffinering ([2]) (ISIC rev. 3.1: 232)	Omfattas av offentligt monopol.
K. Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter, med undantag av sprängämnen (ISIC rev. 3.1: 24 utom tillverkning av sprängämnen)	Obundet för ISIC 2411.
L. Tillverkning av gummi- och plastvaror (ISIC rev. 3.1: 25)	Inga
M. Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter (ISIC rev. 3.1: 26)	Inga
N. Stål- och metallframställning (ISIC rev. 3.1: 27)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
O. Tillverkning av metallvaror utom maskiner och utrustning (ISIC rev. 3.1: 28)	Inga
P. Tillverkning av maskiner	
a) Tillverkning av maskiner för allmänt ändamål (ISIC rev. 3.1: 291)	Inga
b) Tillverkning av maskiner för särskilt ändamål utom vapen och ammunition (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Inga
c) Tillverkning av hushållsapparater som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 293)	Inga
d) Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer (ISIC rev. 3.1: 30)	Inga
e) Tillverkning av andra elektriska maskiner och artiklar som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 31)	Inga
f) Tillverkning av teleprodukter och annan teleutrustning (ISIC rev. 3.1: 32)	Inga
Q. Tillverkning av precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (ISIC rev. 3.1: 33)	Inga
R. Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar (ISIC rev. 3.1: 34)	Inga
S. Tillverkning av annan (icke-militär) transportutrustning (ISIC rev. 3.1: 35 utom tillverkning av militära fartyg och flygplan och annan transportutrustning för militära ändamål)	Inga
T. Tillverkning av möbler; annan tillverkning (ISIC rev. 3.1: 36)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
U. Återvinning (ISIC rev. 3.1: 37)	Inga
5. PRODUKTION, ÖVERFÖRING OCH DISTRIBUTION FÖR EGEN RÄKNING AV EL, GAS, ÅNGA OCH VARMVATTEN (2) (utom tjänster och kärnkraftsbaserad elproduktion)	
A. Produktion av el; överföring och distribution av el för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4010) (7)	Omfattas av offentligt monopol eller ensamrätt.
B. Gasförsörjning; distribution av gasformiga bränslen via rörnät för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4020) (8)	Omfattas av offentligt monopol eller ensamrätt.
C. Produktion av ånga och varmvatten; distribution av ånga och varmvatten för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4030) (9)	Omfattas av offentligt monopol eller ensamrätt.
6. FÖRETAGSTJÄNSTER (10)	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier	Krav på medborgarskap för yrkesutövaren.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom revision, CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	Krav på medborgarskap för yrkesutövaren. Partnerskap med fysiska eller juridiska personer från Costa Rica krävs.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	Krav på medborgarskap för yrkesutövaren. Partnerskap med fysiska eller juridiska personer från Costa Rica krävs.
c) Skatterådgivning (CPC 863) (11)	Krav på medborgarskap för yrkesutövaren. Partnerskap med fysiska eller juridiska personer från Costa Rica krävs.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	Inga
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	Inga
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	Medborgare ska prioriteras med hänsyn till behovet av sociala tjänster.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	Inga
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	Obundet
i) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	Medborgare ska prioriteras med hänsyn till behovet av sociala tjänster.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211)	Medborgare ska prioriteras med hänsyn till behovet av sociala tjänster. Ekonomisk behovsprövning krävs. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och geografisk spridning.
B. Datatjänster och tillhörande tjänster (CPC 84)	Inga
C. Forsknings- och utvecklingstjänster (FoU) (2)	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851 utom organiska resurser)	Utländska medborgare eller företag med säte utomlands som utför vetenskaplig forskning och bioprospektering (12) som avser den biologiska mångfalden (13) i Costa Rica ska utse en juridisk ställföreträdare som är bosatt i Costa Rica. För icke bosatta utländska medborgare gäller andra tidsramar (upp till sex månader) och avgifter för tillstånd för vetenskaplig och kulturell insamling.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([14])	Inga
c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	Inga
D. Fastighetsmäklartjänster ([15])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	Inga
b) Med fast lön eller på kontraktsbasis (CPC 822)	Inga
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
a) Av fartyg (CPC 83103)	Fartyg måste segla under costarikansk flagg och vara registrerade i Costa Rica. Fysiska personer eller företag som är etablerade utomlands och äger ett eller flera utlandsregistrerade fartyg som befinner sig i Costa Rica, ska utse ett ombud eller en juridisk ställföreträdare i Costa Rica som ska samarbeta med de officiella myndigheterna i alla fartygsrelaterade frågor. Endast costarikanska medborgare, nationella offentliga institutioner, företag som bildats och har sitt säte i Costa Rica samt företrädare för rederier får registrera fartyg i Costa Rica.
b) Av luftfartyg (CPC 83104)	Omfattas av krav på bosättning och ömsesidighet. Ekonomisk behovsprövning krävs. Huvudsakliga kriterier: Trafik- och verksamhetsbehov.
c) Av annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	Inga
d) Av andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	Inga
e) Av hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	Obundet för CPC 83202.
f) Av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	Obundet för CPC 8719. Bolagsbildning och vissa typer av associationsformer krävs (*sociedades personales*). Utländska fysiska eller juridiska personer omfattas av begränsningar som gäller avyttring av ägandet. Sändning av utländska reklaminslag i radio, på tv och i biografer omfattas av begränsningar. Reklaminslag från centralamerikanska länder beviljas förmånsbehandling. För företag som sänder reklaminslag i radio, på tv och i biografer krävs medborgarskap, bosättning och registrering. För reklampauser, reklaminslag och reklamfilmer som bekostas av staten, statliga institutioner eller statligt stödda institutioner krävs medborgarskap.
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	Inga
c) Konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 865)	Inga
d) Tjänster i samband med konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 866)	Inga
e) Teknisk provning och analys ([16]) (CPC 8676)	Inga
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	Inga
g) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör fiske (ingår i CPC 882)	Inga
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	Inga
i) Rekrytering och urval av personal	
i) 1. Chefsrekrytering (CPC 87201)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
i) 2. Rekrytering av kontorspersonal och annan personal (CPC 87202)	Inga
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	Inga
i) 4 Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	Inga
j) 1. Detektiv- och bevakningstjänster (CPC 87301)	Krav på bosättning och medborgarskap. Numeriska kvoter tillämpas. Huvudsakliga kriterier: Spridning inom sektorn.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	Krav på bosättning och medborgarskap. Numeriska kvoter tillämpas. Huvudsakliga kriterier: Spridning inom sektorn.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([17]) (CPC 8675)	Obundet för CPC 86751.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	Omfattas av offentligt monopol.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	Inga
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	Bolagsbildning krävs. Omfattas av krav på bosättning och ömsesidighet. Ekonomisk behovsprövning krävs. Huvudsakliga kriterier: Trafik- och verksamhetsbehov.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (inte kontorsmaskiner), utrustning (inte transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([18]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	Inga
n) Fotografitjänster (CPC 875)	Obundet för CPC 87504.
o) Paketering (CPC 876)	Inga
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	Inga
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	Inga
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	Obundet för officiell översättning och tolkning.
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	Inga
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	Inga
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	Inga
r) 5. Kopiering (CPC 87904) ([19])	Inga
r) 6. Konsulttjänster som rör telekommunikation (CPC 7544)	Inga
r) 7. Telefonpassning (CPC 87903)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
7. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster, inbegripet expressutdelning ([20]) (CPC 7512, utom för tjänster som enligt nationell lagstiftning är förbehållna staten och dess företag)	Inga
B. Telekommunikationstjänster	
a) Alla tjänster som helt eller i huvudsak består av signaltransport genom telekommunikationsnät, utom radio- och tv-sändningar ([21]) ([22])	Koncessioner, tillstånd och lov krävs för att tillhandahålla telekommunikationstjänster i Costa Rica. Ekonomisk behovsprövning krävs för att sådana koncessioner, tillstånd och lov ska beviljas. En särskild koncession som beviljas av den lagstiftande församlingen krävs för att tillhandahålla traditionella bastelefonitjänster. ([23]) Kapitalandelar i företag som bildats eller förvärvats av *Instituto Costarricense de Electricidad* begränsas till 49 procent. Utländskt ägande av kapitalet i samriskföretag med *Empresa de Servicios Públicos de Heredia* begränsas till 49 procent. Förvaltaravtal för *Fondo Nacional de Telecomunicaciones* ingås med offentliga banker i *Sistema Bancario Nacional.*
b) Satellitsändningstjänster ([24])	Obundet
8. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER ([25]) (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	Inga
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel) ([2])	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	Obundet för CPC 62112, 62113 och 62117.
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) Partihandel som rör teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([26]))	Obundet för CPC 62226, 6225 och 6227.
C. Detaljhandel ([27])	
a) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631)	Obundet för CPC 63107.
d) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([28]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	Inga
D. Franchising (CPC 8929)	Inga
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924) E. Annan utbildning (CPC 929)	Obundet för CPC 923.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
11. MILJÖTJÄNSTER ([10])	
A. Avloppshantering (CPC 9401) ([29]) B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403) C. Skydd av utomhusluft och klimat (CPC 9404) ([30]) D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([31]) E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405) F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406) G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	Omfattas av offentligt monopol eller ensamrätt. Ekonomisk behovsprövning krävs. Huvudsakliga kriterier: Miljökrav.
12. FINANSIELLA TJÄNSTER Den differentierade behandling som fastställs i Costa Ricas lagstiftning till förmån för staten, kommersiella statliga banker och andra offentliga institutioner i förhållande till privata banker och finansinstitut (costarikanskt eller utländskt kapital) eller andra stater, utgör inte ett förbehåll som gäller marknadstillträde och nationell behandling för finansiella tjänster. Costa Rica förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som kräver att utländska leverantörer av finansiella tjänster, som inte vill bedriva verksamhet som banker eller försäkringsbolag i Costa Rica, bildar bolag i Costa Rica.	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	Bolagsbildning krävs utom för försäkringsbolag och återförsäkringsbolag. Affärsverksamhet och marknadsföring är på icke-diskriminerande grund förbjudna för representationskontor. Staten går i god för försäkringsverksamhet som bedrivs av *Instituto Nacional de Seguros*. Offentligt monopol för obligatorisk bilförsäkring och yrkesriskförsäkring till den 1 januari 2011.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	Privata banker i Costa Rica måste ha bildats eller organiserats enligt costarikansk lagstiftning. Staten går i god för de statliga bankernas skulder. Privata banker som har avdelningar för avistainlåning och sparande måste uppfylla följande krav: a) Alltid ha ett tillgodosaldo hos den statliga bank som administrerar *fondo de crédito para el desarrollo* som minst uppgår till 17 procent av den totala kortsiktiga inlåningen (30 dagar eller mindre), när motsvarande reserv har dragits av, både i nationell och utländsk valuta. Sådana medel placeras till en ränta motsvarande 50 procent av antingen den basränta för tillgodohavanden som beräknas av *Banco Central de Costa Rica* för inhemsk valuta, eller en månads LIBOR för utländsk valuta. b) Alternativt etablera minst fyra agenturer eller filialer som tillhandahåller grundläggande banktjänster, både inlåning och utlåning. i regionerna *Chorotega, Pacífico Central, Brunca, Huetar Atlántica,* och *Huetar Norte,* som när motsvarande reserv har dragits av avsätter minst tio procent av den totala kortsiktiga inlåningen (30 dagar eller mindre), i nationell eller utländsk valuta, till krediter för de program som fastställts av *Consejo Rector del Sistema de Banca para el Desarrollo,* med dessa medel placerade till en ränta som inte överstiger den basränta för tillgodohavanden som beräknas av *Banco Central de Costa Rica* för dess placeringar i nationell valuta och en månads LIBOR för tillgångar i utländsk valuta. Staten och offentliga institutioner av statlig karaktär, samt offentliga institutioner vars kapital huvudsakligen ägs av staten eller dess institutioner, får endast göra insättningar och transaktioner på transaktionskonton och sparkonton genom statliga affärsbanker. Endast *Banco Popular y de Desarrollo Comunal* ska förvalta medlen från de obligatoriska bidrag som arbetsgivare och arbetstagare lämnat enligt respektive lagstiftning. Minst tio costarikanska samarbetsorganisationer krävs för att etablera och driva en kooperativ bank. Minst 25 costarikanska solidaritetsföreningar krävs för att etablera och driva en solidaritetsbank. På icke-diskriminerande grund får inte finansföretag som inte är banker tillhandahålla finansiella leasingtjänster, eftersom dessa omfattas av juridiska begränsningar vid förvärv av fast och lös egendom
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRD SAMT SOCIALA TJÄNSTER ([10]) (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulanstjänster (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641 och CPC 642) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([32])	Ekonomisk behovsprövning krävs. Huvudsakliga kriterier: Befolkning och geografisk spridning.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	Antalet resebyråer som får vara verksamma i Costa Rica fastställs efter ekonomisk behovsprövning.
C. Turistguide (CPC 7472)	Krav på bosättning för turistguidelicenser.
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	Inga
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	En journalist som är utländsk medborgare får endast bevaka händelser i Costa Rica om han eller hon är bosatt i Costa Rica, förutom om tillstånd beviljats. Styrelsen i *Colegio de Periodistas* får bevilja ej bofasta utländska medborgare ett särskilt tillstånd att bevaka händelser i Costa Rica på upp till ett år, och denna period får förlängas under förutsättning att detta inte skadar eller strider mot de intressen som medlemmarna i *Colegio de Periodistas* har. Om *Colegio de Periodistas* beslutar att en händelse av internationell vikt kommer att eller har inträffat i Costa Rica, får *Colegio de Periodistas* bevilja ej bofasta utländska medborgare som har relevanta meriter inom yrket ett tillfälligt tillstånd för att bevaka händelsen åt det utländska medium som journalisten företräder. Sådana tillstånd kan gälla upp till en månad efter händelsen.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. ([2]) (CPC 963)	Obundet
D. Sporttjänster (CPC 9641)	Inga
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (inbegripet småbåtshamnar för turister) (CPC 96491)	Obundet

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransporter ([33])	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([34])	Obundet för etablering av ett registrerat företag för att driva en flotta som för Costa Ricas flagg.
B. Transport på inre vattenvägar ([35])	
a) Passagerartransporter (CPC 7221) b) Godstransporter (CPC 7222)	Obundet
C. Järnvägstransport ([36])	
a) Passagerartransporter (CPC 7111) b) Godstransporter (CPC 7112)	Omfattas av ett offentligt monopol.
D. Vägtransport ([2])	
a) Passagerartransporter (CPC 7121 och CPC 7122) b) Godstransporter ([2]) (CPC 7123)	Obundet
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([37]) ([2]) (CPC 7139)	Obundet

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([38])	
A. Kringtjänster för sjöfart ([39])	
a) Lasthantering i samband med sjötransporter	Omfattas av offentligt monopol eller ensamrätt.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Costa Rica förbehåller sig rätten att begränsa antalet koncessioner för att tillhandahålla sjöfartstjänster i nationella hamnar baserat på efterfrågan för sådana tjänster. De koncessionshavare som redan tillhandahåller tjänsten ska prioriteras. Alla företag som innehar en koncession måste vara organiserade enligt costarikansk lagstiftning och ha sitt säte i Costa Rica.
c) Tullklareringstjänster	Obundet för tullklareringstjänster, bogsering och övriga stöd- och kringtjänster (även catering).
d) Containerterminaler och depåtjänster	
e) Agent- och mäklartjänster	
f) Fraktspeditionstjänster	
g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213)	
h) Bogsering (CPC 7214)	
i) Stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745)	
j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([39])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Obundet
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	
d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223)	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
e) Bogsering (CPC 7224) f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([40])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Bogsering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Obundet
D. Kringtjänster för vägtransport ([40])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Obundet

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Kringtjänster för vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Flygplatsförvaltning (2)	Omfattas av offentligt monopol eller ensamrätt. Costa Rica förbehåller sig rätten att begränsa antalet koncessioner för att tillhandahålla kringtjänster för luftfart på nationella flygplatser baserat på efterfrågan för sådana tjänster. De koncessionshavare som redan tillhandahåller tjänsten ska prioriteras. Alla företag som innehar en koncession måste vara organiserade enligt costarikansk lagstiftning och ha sitt säte i Costa Rica.
e) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 734)	Omfattas av krav på bosättning och ömsesidighet. Ekonomisk behovsprövning krävs. Huvudsakliga kriterier: Trafik- och verksamhetsbehov.
f) Försäljning och marknadsföring g) Datoriserade bokningssystem	Inga
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([41]) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (2) (ingår i CPC 742)	Obundet
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (2) (CPC 883) ([42])	Obundet
B. Transport i rörledning av bränsle (2) (CPC 7131)	Omfattas av ett offentligt monopol.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning ([2]) (ingår i CPC 742)	Omfattas av ett offentligt monopol.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) med undantag av partihandel med el, ånga och varmvatten ([2])	Omfattas av ett offentligt monopol.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613)	Omfattas av ett offentligt monopol. Costa Rica förbehåller sig rätten att begränsa antalet koncessioner för återförsäljare av råolja och råoljederivat, inbegripet bränsle, asfalt och nafta, baserat på efterfrågan för sådana tjänster. De koncessionshavare som redan tillhandahåller tjänsten ska prioriteras.
F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) med undantag av detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten ([2])	Omfattas av offentligt monopol eller ensamrätt. Costa Rica förbehåller sig rätten att begränsa antalet koncessioner för återförsäljare av råolja och råoljederivat, inbegripet bränsle, asfalt och nafta, baserat på efterfrågan för sådana tjänster. De koncessionshavare som redan tillhandahåller tjänsten ska prioriteras.
G. Tjänster rörande energidistribution ([43]) (CPC 887)	Obundet utom för konsulttjänster.
19. ANDRA TJÄNSTER, EJ TIDIGARE NÄMNDA	
A. Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	Inga
B. Hårfrisering (CPC 97021)	Inga
C. Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	Inga
D. Annan skönhetsvård (CPC 97029)	Inga
E. Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([44]) ([45]) (CPC ver. 1.0 97230)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
F. Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	Obundet

(1) Offentliga tjänster: leverans av elektrisk energi, inbegripet produktion, överföring, distribution och marknadsföring; tillhandahållande av vatten- och avloppstjänster, inbegripet dricksvatten, uppsamling, rening och tömning av avlopps-, avfalls- och regnvatten samt tjänster för installering, drift och underhåll av vattenposter; försörjning av bränsle som är kolvätederivat, bland annat petroleum, asfalt, gas och nafta som är avsedda att möta den nationella efterfrågan på distributionsstationer, och derivat från petroleum, asfalt, gas och nafta som är avsedda för slutkonsumenter; bevattning och dränering; kollektivtrafik mot ersättning, utom för luftfart; sjöfartstjänster och luftfartstjänster vid nationella hamnar och flygplatser; godstransporter på järnväg; hämtning och hantering av fast avfall och industriavfall; sociala postkommunikationstjänster; övriga tjänster som med hänsyn till deras betydelse för landets hållbara utveckling klassas och regleras som sådana av den lagstiftande församlingen.
(2) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller.
(3) Omfattar inte tjänster som rör gruvdrift tillhandahållna på avgifts- eller kontraktsbasis på olje- och gasfält som ingår i Energitjänster under 18 A.
(4) Omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i Företagstjänster under 6 F h.
(5) Sektorn är begränsad till tillverkning. Den omfattar inte verksamhet som rör audiovisuella tjänster eller som har kulturellt innehåll.
(6) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i Företagstjänster under 6 F p.
(7) Omfattar inte drift av elöverförings- och eldistributionssystem på avgifts- eller kontraktsbasis, som ingår i Energitjänster under 18 G.
(8) Omfattar inte transport av naturgas och gasformiga bränslen via gasledningar, överföring och distribution av gas på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av naturgas och gasformiga bränslen, som ingår i Energitjänster.
(9) Omfattar inte överföring och distribution av ånga och varmvatten på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av ånga och varmvatten, som ingår i Energitjänster.
(10) De sektorsövergripande förbehållen för samhällsnyttiga tjänster och professionella tjänster gäller.
(11) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 6 A a Företagstjänster.
(12) Bioprospektering inbegriper att i kommersiellt syfte systematiskt söka efter, klassificera och utreda nya källor till kemiska föreningar, gener, proteiner, mikroorganismer och andra produkter med ett faktiskt eller potentiellt ekonomiskt värde i den biologiska mångfalden.
(13) Biologisk mångfald inbegriper variationer av levande organismer från alla källor, som finns på land, i luften, i havet, i vattnet eller i andra ekologiska ekosystem, samt olikheter inom varje art och mellan arter och de ekosystem som de ingår i. Biologisk mångfald inbegriper även immateriella delar såsom kunskap, innovation och individuella eller kollektiva traditionella metoder, med ett faktiskt eller potentiellt ekonomiskt värde, som förknippas med genetiska och biokemiska resurser oavsett de omfattas av immaterialrättsskydd eller inte eller registersystem av eget slag.
(14) Del av CPC 85201 som ingår i 6 A h Läkar- och tandläkartjänster.
(15) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
(16) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
(17) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas osv.).
(18) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i Företagstjänster under 6 F l 1–6 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
(19) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i Företagstjänster under 6 F p.
(20) I detta avtal avses med *expressutdelning* skyndsam hämtning, transport och leverans av dokument, tryckalster, paket, varor eller andra föremål, samtidigt som man spårar och behåller kontrollen över dessa föremål under tjänstens tillhandahållande. I expressutdelning ingår inte i) lufttransporttjänster, ii) tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller iii) sjötransporttjänster.
(21) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 6 B Datatjänster.
(22) Med *radio- och tv-utsändning* avses den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men återutsändningslänkar mellan operatörerna omfattas inte.
(23) En traditionell grundläggande telefonitjänst avsedd för användarkommunikation som till största delen går genom data- och röstväxlar i ett kabelnät, med en allmän tillgång för befolkningen, med undantag av tillhörande tjänster med mervärde.
(24) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(25) Det sektorsövergripande förbehållet för professionella tjänster gäller.
(26) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i Energitjänster under 18 D.
(27) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 6 F l.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i Energitjänster under 18 E and 18 F.
(28) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i Professionella tjänster under 6 A k.
(29) Motsvarar avloppshantering.
(30) Motsvarar avgasrening.
(31) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(32) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i Kringtjänster för transport under 17 E a.

(33) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(34) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i Costa Rica om det inte innebär intäkter.
(35) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller sjöfartstjänster för inre vattenvägar som innebär användning av offentlig egendom.
(36) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(37) Transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 18 B.
(38) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i Företagstjänster under 6 F I 1–6 F I 4.
(39) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(40) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller tjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(41) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 18 C.
(42) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 Byggtjänster.
(43) Det sektorsövergripande förbehållet om samhällsnyttiga tjänster gäller, med undantag för konsulttjänster.
(44) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i Läkartjänster under 6 A h, Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal under 6 A j 2 samt Hälso- och sjukvård under 13 A och 13 C.
(45) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller kurortstjänster och icke-terapeutisk massage som tillhandahålls på en plats som är offentlig egendom, till exempel vissa vattenkällor.

EL SALVADOR

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de näringsgrenar som registrerats enligt artikel 166 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar, villkor och krav i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för etableringar och investerare från EU-parten inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges för vilken ekonomisk verksamhet som partens åtagande gäller och förbehållens räckvidd.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* ekonomisk verksamhet där det inte finns några begränsningar, villkor och förbehåll när det gäller nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden som gäller nationell behandling eller marknadstillträde har gjorts.

   För tydlighetens skull ska avsaknaden av specifika förbehåll i en viss ekonomisk verksamhet inte påverka sektorsövergripande förbehåll som gäller.

3. Ekonomisk verksamhet som inte nämns i förteckningen nedan omfattas inte av åtaganden.

4. Vid identifieringen av enskilda ekonomiska verksamheter avses med

   a) *ISIC rev. 3.1:* Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002.

   b) *CPC:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC prov., 1991.

   c) *CPC ver. 1.0:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet koncessioner, lov, register och övriga tillstånd), om de inte utgör begränsningar, villkor eller förbehåll som gäller marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 164 och 165 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, icke-diskriminerande krav på att viss verksamhet inte får utövas i skyddade miljöområden eller områden av särskilt historiskt eller konstnärligt intresse) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för investerare från EU-parten.

6. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

7. I enlighet med artikel 164 i detta avtal tas inga icke-diskriminerande krav som gäller olika typer av juridiska företagsformer upp i förteckningen.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt ("self-executing") effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
SEKTORSÖVERGRIPANDE ÅTAGANDEN	
1. Luftrummet, underliggande jordlager och motsvarande kontinentalsockel och insulära socklar ägs av El Salvador. Staten kan bevilja koncessioner för exploatering av underliggande jordlager.	
2. Mark i landsbygdsområden får inte ägas av en utländsk person, inte heller av en filial till en utländsk person, om personen är medborgare i eller organiserad enligt lagstiftningen i ett land som inte tillåter salvadoranska medborgare att äga mark i landsbygdsområden, utom i de fall marken ska användas för industrianläggningar.	
3. Ett företag som organiserats enligt salvadoransk lagstiftning omfattas av föregående punkt om dess kapital till övervägande del ägs av utländska personer eller dess delägare till övervägande del är utländska personer.	
4. Endast följande personer får bedriva småskalig handel, näringsverksamhet och tillhandahålla tjänster i El Salvador: a) Salvadoranska medborgare födda i El Salvador. b) Medborgare i Costa Rica, Guatemala, Honduras och Nicaragua. Ett företag som organiserats enligt salvadoransk lagstiftning och vars kapital till övervägande del ägs av utländska personer eller vars delägare till övervägande del är utländska personer får inte etablera ett litet företag som bedriver småskalig handel, näringsverksamhet eller tillhandahåller tjänster. I denna punkt avses med *litet företag* ett företag vars kapital inte överstiger 200 000 US-dollar.	
5. I kooperativa producentföreningar måste minst 75 procent av det totala antalet delägare vara personer från El Salvador. En filial till ett företag som inte har organiserats enligt salvadoransk lagstiftning är inte en salvadoransk person. För tydlighetens skull finns kooperativa producentföreningar för att ge vissa fördelar till sina medlemmar, bland annat som gäller distribution, försäljning, ledning och tekniskt bistånd. Dess funktioner är inte enbart ekonomiska utan även sociala.	
6. Varje arbetsgivare måste anställa salvadoranska medborgare som uppgår till minst 90 procent av företagets personal. Under särskilda omständigheter får ministeriet för sysselsättning och social trygghet godkänna att fler utländska medborgare anställs om det är svårt eller omöjligt att ersätta dem med nationella medborgare, men arbetsgivarna måste ändå utbilda salvadoransk personal under nämnda ministeriums överinseende och kontroll inom fem år. Salvadoranernas totala löner får inte uppgå till mindre än 85 procent av de totala löneutbetalningarna. Denna andel får ändras med tillstånd från ovan nämnda ministerium ([1]).	
7. El Salvador får införa eller behålla åtgärder för att ge socialt eller ekonomiskt missgynnade minoriteter rättigheter eller förmåner.	
8. El Salvador får införa eller behålla åtgärder som rör tillämpningen av lagstiftning om social återanpassning och utförandet av tjänster för social återanpassning, samt sociala tjänster, om de har inrättats eller behållits med beaktande av allmänintresset.	
9. Inget i detta avtal, inbegripet denna förteckning över särskilda åtaganden, ska tolkas som att en part måste privatisera offentliga tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter.	
10. Begränsningar av marknadstillträde och nationell behandling på lokal myndighetsnivå ingår också, även om de inte tas upp i förteckningen. Dessa begränsningar ska inte tolkas som att de upphäver de åtaganden som El Salvador gjort i kapitlet om offentlig upphandling.	
11. El Salvador kan kräva en koncession, ett godkännande, en licens, ett lov eller andra tillståndshandlingar som ett icke diskriminerande villkor för att bedriva näringsverksamhet eller tillhandahålla en tjänst.	
12. I denna förteckning anses juridiska personer vara salvadoranska om de bildats enligt El Salvadors lagstiftning och har sitt säte i landet. Lagar och regler som gynnar salvadoraner är tillämpliga på salvadoranska juridiska personer som till övervägande del har utländska delägare eller utländskt kapital.	
13. Ekonomisk verksamhet som betraktas som samhällsnyttiga tjänster kan omfattas av ett offentligt monopol eller ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata.	
14. Artikel 164 i detta avtal avser icke-diskriminerande åtgärder.	
15. Marknadstillträdet är obundet utom för tjänster. Mer förmånliga åtaganden om marknadstillträde inom andra sektorer än för tjänster, i den mening som avses i artikel 164 i avtalet, som följer av ett internationellt avtal, ska utgöra ett åtagande enligt detta avtal från och med dagen för det avtalets ikraftträdande	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
ETABLERING INOM SEKTORER UTANFÖR TJÄNSTESEKTORN	
1. JORDBRUK, JAKT, SKOGSBRUK	
A. Jordbruk, jakt (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) utom rådgivnings- och konsulttjänster	Inga
B. Skogsbruk (ISIC rev. 3.1: 020) utom rådgivnings- och konsulttjänster ([2])	Inga
2. FISKE OCH VATTENBRUK (ISIC rev.3.1: 0501, 0502) dock ej tjänster	Inga
3. UTVINNING AV MINERAL	
A. Brytning av kol och lignit, utvinning av torv (ISIC rev. 3.1: 10)	Inga
B. Utvinning av råpetroleum och naturgas ([3]) (ISIC rev. 3.1: 1110)	Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten.
C. Utvinning av metallmalmer (ISIC rev. 3.1: 13)	Inga
D. Annan mineralutvinning (ISIC rev. 3.1: 14)	Inga
4. TILLVERKNING ([4])	
A. Livsmedels- och dryckesvaruframställning (ISIC rev. 3.1: 151, 152, 153, 154)	Inga
B. Tobaksvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 16)	Inga
C. Textilvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 17)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Tillverkning av kläder, pälsberedning (ISIC rev. 3.1: 18)	Inga
E. Garvning och annan läderberedning, tillverkning av reseeffekter, handväskor, sadelmakeriarbeten och skodon (ISIC rev. 3.1: 19)	Inga
F. Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler (ISIC rev. 3.1: 20)	Inga
G. Pappers- och pappersvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 21)	Inga
H. Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar ([5]) (ISIC rev. 3.1: 22, utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ([6]))	Inga
I. Tillverkning av stenkolsprodukter (ISIC rev. 3.1: 231)	Inga
J. Petroleumraffinering (ISIC rev. 3.1: 232)	Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten.
K. Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter, med undantag av sprängämnen (ISIC rev. 3.1: 24 utom tillverkning av sprängämnen)	Inga
L. Tillverkning av gummi- och plastvaror (ISIC rev. 3.1: 25)	Inga
M. Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter (ISIC rev. 3.1: 261)	Inga
N. Stål- och metallframställning (ISIC rev. 3.1: 27)	Inga
O. Tillverkning av metallvaror utom maskiner och utrustning (ISIC rev. 3.1: 28)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
P. Tillverkning av maskiner	
a) Tillverkning av maskiner för allmänt ändamål (ISIC rev. 3.1: 291)	Inga
b) Tillverkning av maskiner för särskilt ändamål utom vapen och ammunition (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Inga
c) Tillverkning av hushållsapparater som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 293)	Inga
d) Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer (ISIC rev. 3.1: 30)	Inga
e) Tillverkning av andra elektriska maskiner och artiklar som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 31)	Inga
f) Tillverkning av teleprodukter och annan teleutrustning (ISIC rev. 3.1: 32)	Inga
Q. Tillverkning av precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (ISIC rev. 3.1: 33)	Inga
R. Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar (ISIC rev. 3.1: 34)	Inga
S. Tillverkning av annan (icke-militär) transportutrustning (ISIC rev. 3.1: 351, 352, 359 utom tillverkning av militära fartyg och flygplan och annan transportutrustning för militära ändamål)	Inga
T. Tillverkning av möbler; annan tillverkning (ISIC rev. 3.1: 361, 369)	Inga
U. Återvinning (ISIC rev. 3.1: 371)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
5. PRODUKTION, ÖVERFÖRING OCH DISTRIBUTION FÖR EGEN RÄKNING AV ELEKTRICITET, GAS, ÅNGA OCH VARMVATTEN (UTOM KÄRNKRAFTSBASERAD ELPRODUKTION)	
A. Produktion av el; överföring och distribution av el för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4010) (7)	Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten.
B. Gasförsörjning; distribution av gasformiga bränslen via rörnät för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4020) (8)	Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten.
C. Produktion av ånga och varmvatten; distribution av ånga och varmvatten för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4030) (9)	Investerare från länder som är energileverantörer kan förhindras från att förvärva ett kontrollerande innehav av verksamheten.
ETABLERING INOM TJÄNSTESEKTORN	
6. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) Med undantag av juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier. Endast följande: Juridiska rådgivnings- och informationstjänster (86190**)	Inga
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom revision, CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220) med undantag av offentlig redovisning	Kravet på medborgarskap gäller utövandet av revisorsyrket; endast revisorer får vara externa revisorer. Salvadoranskt delägarskap krävs för revisions- och redovisningsbyråer. Inga för revision (CPC 86211), redovisningsanalys (CPC 86212) och bokföring, med undantag av deklarationer (86302).
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning) med undantag av offentlig revision	
c) Skatterådgivning (CPC 863) (10) med undantag av offentlig redovisning och revision	Inga, förutom att skatterådgivningsföretag måste ha salvadoranskt delägarskap.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	För registrering i *Registro Nacional* krävs bosättning, med undantag för arkitektrådgivning och förprojektering (CPC 86711) och arkitektprojektering (CPC 86712), som det inte finns några förbehåll för. Ritare omfattas av krav på medborgarskap. El Salvador ställer krav på bosättning för att tillhandahålla arkitekt- eller stadsplanerartjänster.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För registrering i *Registro Nacional* krävs bosättning, med undantag för byggtekniska konsulttjänster och rådgivning (CPC 86721), som det inte finns några förbehåll för. Ritare omfattas av krav på medborgarskap.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	Permanent tillstånd som beviljas av *Junta de Vigilancia* omfattas av krav på bosättning. El Salvador ställer krav på medborgarskap för att tillhandahålla dessa tjänster.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	
i) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211)	Inga
k) 1. Tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	Ett tillstånd krävs för att tillhandahålla dessa tjänster. El Salvador ställer krav på medborgarskap för att tillhandahålla dessa tjänster.
Tullspeditörer och särskilda tullföreträdare	El Salvador ställer krav på medborgarskap för att tillhandahålla dessa tjänster.
B. Datatjänster och tillhörande tjänster (CPC 84)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Forsknings- och utvecklingstjänster ([11])	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	Inga
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([12]) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	Inga
D. Fastighetsmäklartjänster ([13])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	Inga
b) Med fast lön eller på kontraktsbasis (CPC 822)	Inga
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
a) Av fartyg (CPC 83103)	Inga
b) Av luftfartyg (CPC 83104)	Inga
c) Av annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	Inga
d) Av andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	Inga
e) Av hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	Inga
f) Av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	Inga
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	Inga
c) Konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 865)	Inga
d) Tjänster i samband med konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 866)	Inga
e) Teknisk provning och analys (CPC 8676)	Inga
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	Inga
g) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör fiske (ingår i CPC 882)	Inga
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	Inga
i) Rekrytering och urval av personal	
i) 1. Chefsrekrytering (CPC 87201)	Inga
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	Inga
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) 4. Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	Inga
j) 1. Detektiv- och bevakningstjänster (CPC 87301) j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	Ett tillstånd krävs för att tillhandahålla dessa tjänster. För privata säkerhetstjänster kan ett högsta antal anställda samt omfattning av vapen, ammunition, utrustning och material i allmänhet fastställas.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster (CPC 8675)	Inga
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	Ansök om koncession eller licens från CEPA (*Comision Ejecutiva Portuaria Autonoma*) för att tillhandahålla dessa tjänster.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	Inga
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	En koncession eller licens krävs för att tillhandahålla dessa tjänster. El Salvador ställer krav på ömsesidighet för att erkänna eller validera licenser, certifikat och lov som utfärdats av utländska luftfartsmyndigheter.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (inte kontorsmaskiner), utrustning (inte transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([14]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	Inga
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	Inga
n) Fotografitjänster (CPC 875)	För tillhandahållandet av specialiserade luftfartstjänster krävs förhandsgodkännande och ömsesidighet samt att hänsyn tas till den nationella luftfartspolitiken.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
o) Paketering (CPC 876)	Inga
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	Inga
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	Inga
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	Inga
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	Inga
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	Inga
r) 4. Kredituppplysning (CPC 87901)	Inga
r) 5. Kopiering (CPC 87904) ([15])	Inga
r) 6. Konsulttjänster som rör telekommunikation (CPC 7544)	Inga
r) 7. Telefonpassning (CPC 87903)	Inga
7. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster, inbegripet expressutdelning ([16]) (CPC 75121)	Inga
B. Telekommunikationstjänster	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([17]), utom radio- och TV-utsändningar ([18])	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Satellitsändningstjänster ([19])	Inga
8. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER ([20]) (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För att få delta i formgivningsverksamhet, rådgivning och ledning i ingenjörs- eller arkitektprojekt, eller andra slags arbeten eller studier med anknytning till uppförandet av sådana projekt, krävs en avtalsförbindelse med ett företag som är etablerat i El Salvador. Utländska företag måste ha en i El Salvador bosatt representant. Medverkan från salvadoranska medborgare eller företag krävs i alla ingenjörs- eller arkitektprojekt. Medverkan från salvadoranska medborgare i egenskap av arbetskraft och deltagande från salvadoranska företag i egenskap av delägare i samriskföretaget krävs i alla ingenjörs- eller arkitektprojekt. Byggmästare och eltekniker måste vara salvadoranska medborgare för att få registreras i *Registro Nacional de Arquitectos, Ingenieros, Proyectistas y Constructores.*
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	Inga
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Partihandel som rör teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([21]))	Inga
C. Detaljhandel ([22]) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
(CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	
Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([23]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	Inga
D. Franchising (CPC 8929)	Inga
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	El Salvador ställer krav på medborgarskap för undervisning som avser nationell historia och författningen.
E. Annan utbildning (CPC 929)	Inga
11. MILJÖTJÄNSTER	
A. Avloppshantering (CPC 9401) ([24]) B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	En koncession eller ett tillstånd kan krävas för att tillhandahålla dessa tjänster.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Skydd av utomhusluft och klimat (CPC 9404) ([25])	
D. Sanering och rening av mark och vatten a) Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([26])	
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet a) Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	

12. FINANSIELLA TJÄNSTER

El Salvador förbehåller sig rätten att införa eller behålla icke-diskriminerande åtgärder som kräver att utländska finansinstitut, som inte vill bedriva verksamhet som banker eller försäkringsbolag i El Salvador, bildar bolag i El Salvador.

För tydlighetens skull omfattas juridiska personer som tillhandahåller finansiella tjänster och bildats enligt lagstiftningen i El Salvador av icke-diskriminerande begränsningar som avser företagsform.

El Salvador får behandla Panama som en Centralamerikansk part när det gäller dess skyldigheter som rör finansiella tjänster.

A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	Försäkringsbolag som i laglig ordning bildats utomlands får också bedriva verksamhet i landet genom att etablera en filial inom ett år från detta avtals ikraftträdande. För att ett företag ska vara etablerat enligt salvadoransk lagstiftning måste 75 procent av dess aktier ägas gemensamt eller var för sig av a) fysiska personer från El Salvador alternativt från Guatemala, Nicaragua, Honduras eller Costa Rica, b) juridiska personer som organiserats enligt salvadoransk lagstiftning och vars aktieägare eller delägare till övervägande del är fysiska personer från El Salvador alternativt från Guatemala, Nicaragua, Honduras eller Costa Rica, c) försäkringsbolag eller återförsäkringsbolag från Guatemala, Nicaragua, Honduras eller Costa Rica, eller d) utländska försäkrings- och återförsäkringsbolag som är förstklassiga enligt ett internationellt erkänt kreditvärderingsinstitut (till exempel Moody's, A.M. Best eller S&P).

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	Banker som vill bilda bolag i El Salvador måste göra det i form av ett bolag med fast kapital som delats upp i registrerade aktier och har minst tio delägare. Sparbanker, kreditinstitut och kooperativ måste bilda bolag i El Salvador. Minst 51 procent av aktierna i banker som i laglig ordning bildat bolag i El Salvador måste ägas av någon av följande slags investerare: a) Medborgare i El Salvador eller ett annat centralamerikanskt land. b) Juridiska personer som organiserats enligt lagstiftningen i El Salvador, vars aktieägare eller delägare till övervägande del är i) medborgare i El Salvador eller ett centralamerikanskt land eller ii) andra juridiska personer som organiserats enligt lagstiftningen i El Salvador vars aktieägare eller delägare till övervägande del är medborgare i El Salvador eller ett annat centralamerikanskt land. c) Banker som etablerats enligt lagstiftningen i ett centralamerikanskt land som i) omfattas av tillsynsreglerna i det landet, enligt relevant internationell praxis, ii) har godkänts av internationellt erkända kreditvärderingsinstitut och iii) fullständigt uppfyller gällande rättsliga regler och riktlinjer i dessa länder. d) Banker och andra leverantörer av finansiella tjänster som av internationellt erkända kreditvärderingsinstitut bedöms vara förstklassiga leverantörer av finansiella tjänster och uppfyller andra tillämpliga krav. Holdingbolag och andra utländska leverantörer av finansiella tjänster som uppfyller dessa krav omfattas också av detta led. Utländska bankers filialer måste tillhöra en bank som uppfyller kraven i led c eller d för att bedriva verksamhet i El Salvador. Utländska filialers verksamhet begränsas av deras kapital i El Salvador. En bank som organiserats enligt lagstiftningen i El Salvador vars aktier ägs till mer än 50 procent av utländska banker eller finansiella konglomerat, ska endast dela namn, tillgångar eller infrastruktur eller gemensamt erbjuda tjänster till allmänheten med andra företag från samma utländska konglomerat. Sparbanker och kreditinstitut omfattas av samma krav på ägarskap som anges för banker i föregående stycke om undersektorn banktjänster. Sparbanker, kreditinstitut och kooperativ måste bilda bolag i El Salvador. Gränsen för aktieägande som anges i föregående stycken gäller inte utländska ideella organisationer och stiftelser med utvidgad status som juridisk person. Värdepappersbörser och mäklarföretag måste bilda bolag i El Salvador. Chefer eller förvaltare på värdepappersbörser och styrelsemedlemmarna på mäklarföretag måste, förutom att uppfylla tillsynskraven, vara medborgare i El Salvador eller ett centralamerikanskt land eller, när det gäller andra utländska medborgare, ha varit bosatta i landet i minst tre år. Valutaväxlingskontor måste bilda bolag i El Salvador. Valutaväxlingskontorens aktier ska ägas av nationella finansinstitut, medborgare i El Salvador eller juridiska personer som endast omfattar salvadoraner. Leverantörer av finansiella tjänster som förvaltar pensionsfonder måste bilda bolag i El Salvador i form av ett bolag med fast kapital som delats upp i registrerade aktier och har minst tio delägare.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	Sådana tjänsteleverantörers aktier måste ägas av följande personer, som var för sig eller gemensamt ska svara för minst 50 procent av kapitalet: a) Medborgare i El Salvador eller ett centralamerikanskt land. b) Juridiska personer som organiserats enligt lagstiftningen i El Salvador och vars aktieägare till övervägande del är fysiska personer enligt led a. c) Utländska pensionsfondförvaltare med tre års erfarenhet inom området. d) Internationella finansinstitut och liknande leverantörer av investeringstjänster som *Banco Central de Reserva* har innehav i. e) Holdingbolag som har ett enda syfte (*sociedades controladoras de finalidad exclusiva*) som regleras av *Ley de Bancos*, endast om kraven som gäller tillgångar och skatter är uppfyllda. El Salvador kräver inte att *Banco de Fomento Agropecuario* är medlem i *Instituto de Garantía de Depósitos*
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRD SAMT SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulanstjänster (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193) D. Sociala tjänster (CPC 933)	Obundet
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([27])	Inga
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	Inga
C. Turistguide (CPC 7472)	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	Utländska artister som uppträder mot betalning måste ansöka om tillstånd från *Ministerio de Gobernación*, och måste i förväg betala avgifter, eller i tillämpliga fall deponera ett lämpligt belopp som säkerhet till *Sindicato Gremial de Músicos, Cantantes y Bailarines Salvadoreños* eller *Sindicato Gremial de Artista del Espectáculo and the Sindicato de Artistas Circenses.* Utländska cirkusar eller liknande föreställningar måste betala en föreställningsavgift och ha tillstånd från relevant ministerium. Utländska cirkusar måste även betala en ytterligare avgift baserat på den bruttoinkomst som erhållits från biljettförsäljningen för varje föreställning, samt på den totala förtjänsten från försäljning av flaggor, kepsar, t-shirts, ballonger, foton och liknande till publiken. Den utländska cirkusen måste deponera ett lämpligt belopp som säkerhet. Antalet föreställningar av utländska artister och cirkusar är begränsat i El Salvador. Minsta krav på salvadoranskt deltagande i förhållande till utländska medborgare vid offentliga föreställningar som innebär att artister medverkar personligen.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	Inga
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	Inga
D. Sporttjänster (CPC 964) Undantag: Hasardspel (CPC 96492)	Inga
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	Inga
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransporter a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([28])	Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Transport på inre vattenvägar a) Passagerartransporter (CPC 7221)	Inga
b) Godstransporter (CPC 7112)	Ansök om koncession eller licens från CEPA (*Comisión Ejecutiva Portuaria Autonoma*) för att tillhandahålla dessa tjänster.
C. Järnvägstransporter a) Passagerartransporter (CPC 7111) b) Godstransporter (CPC 7112) c) Bogsering (CPC 7113)	Ansök om koncession eller licens från CEPA (*Comisión Ejecutiva Portuaria Autonoma*) för att tillhandahålla dessa tjänster.
D. Vägtransport a) Passagerartransporter (CPC 7121 och CPC 7122)	Krav på medborgarskap för tillhandahållande av passagerartransporttjänster. Koncessioner för kollektivtrafik på land för en viss rutt beviljas efter en ekonomisk behovsprövning. En koncession för gratis kollektivtrafik på land begränsas till ett fordon.
b) Godstransporter (CPC 7123)	Obundet
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([29]) (CPC 7139)	Inga
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([30])	
A. Kringtjänster för sjöfart a) Lasthantering i samband med sjötransporter b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster	Obundet för lasthantering i samband med sjötransporter, i övrigt inga. Centralamerika ställer krav på medborgarskap för att tillhandahålla tullspeditörtjänster och särskilda tullföreträdartjänster.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering (CPC 7224) f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Obundet
C. Kringtjänster för järnvägstransport a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Obundet

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Bogsering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
D. Kringtjänster för vägtransport a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Kringtjänster för vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Obundet
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	Obundet utom för cateringverksamhet.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Obundet

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Obundet
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	Inga
e) Flygplatsförvaltning	Obundet
f) Försäljning och marknadsföring	Inga
g) Datoriserade bokningssystem	Inga
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([31]) a) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	Obundet
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([32])	Obundet
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	Inga
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	Inga
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271)	Inga
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol	Inga
G. Tjänster rörande energidistribution (CPC 887)	Obundet utom för konsulttjänster. I dessa fall: Inga

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
19. ANDRA TJÄNSTER, EJ TIDIGARE NÄMNDA	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	Inga
b) Hårfrisering (CPC 97021)	Inga
c) Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	Inga
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	Inga
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([33]) (CPC ver. 1.0 97230)	Inga
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	Inga
g) Hushållsnära tjänster (CPC 980)	Inga

([1]) För tydlighetens skull gäller denna klausul utländsk arbetskraft som är anställd och utan att det påverkar El Salvadors åtaganden enligt kapitel 4 (Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål).
([2]) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske finns i avsnittet FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F f och 6 F g.
([3]) Omfattar inte tjänster som rör gruvdrift tillhandahållna på avgifts- eller kontraktsbasis på olje- och gasfält som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 A.
([4]) Omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F h.
([5]) Sektorn är begränsad till tillverkning. Den omfattar inte verksamhet som rör audiovisuella tjänster eller som har kulturellt innehåll.
([6]) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F p.
([7]) Omfattar inte drift av elöverförings- och eldistributionssystem på avgifts- eller kontraktsbasis, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([8]) Omfattar inte transport av naturgas och gasformiga bränslen via gasledningar, överföring och distribution av gas på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av naturgas och gasformiga bränslen, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([9]) Omfattar inte överföring och distribution av ånga och varmvatten på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av ånga och varmvatten, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([10]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 6 A a Juridiska tjänster.
([11]) Dessutom förbehåller sig El Salvador rätten att delta i och sätta sig in i de studier och resultat som härrör från tillhandahållandet av dessa tjänster.
([12]) Del av CPC 85201 som ingår i 6 A h Läkar- och tandläkartjänster.
([13]) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
([14]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 6 F l 1–6 F l 4. Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
([15]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 6 F p.
([16]) I detta avtal avses med *expressutdelning* skyndsam hämtning, transport och leverans av dokument, tryckalster, paket, varor eller andra föremål, samtidigt som man spårar och behåller kontrollen över dessa föremål under tjänstens tillhandahållande. I expressutdelning ingår inte i) lufttransporttjänster, ii) tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller iii) sjötransporttjänster.

(17) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B Datatjänster.
(18) Med *radio- och tv-utsändning* avses den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men återutsändningslänkar mellan operatörerna omfattas inte.
(19) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(20) För tydlighetens skull är sektorsövergripande åtagande nummer 15 tillämpligt på denna sektor.
(21) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 D.
(22) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 6 F I. Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 E and 18 F.
(23) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 6 A k.
(24) Motsvarar avloppshantering.
(25) Motsvarar avgasrening.
(26) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(27) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 17 E a Marktjänster.
(28) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(29) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 B.
(30) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F I 1–6 F l 4.
(31) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 C.
(32) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 BYGGTJÄNSTER.
(33) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 6 A h Läkartjänster, 6 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (13 A och 13 C).

GUATEMALA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de näringsgrenar för vilka åtaganden gjorts enligt artikel 166 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar, villkor och krav i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för etableringar och investerare från EU-parten inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges för vilken ekonomisk verksamhet som partens åtagande gäller och förbehållens räckvidd.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* ekonomisk verksamhet där det inte finns några begränsningar, villkor och förbehåll när det gäller nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden som gäller nationell behandling eller marknadstillträde har gjorts.

   För tydlighetens skull ska avsaknaden av specifika förbehåll i en viss ekonomisk verksamhet inte påverka sektorsövergripande förbehåll som gäller.

3. Ekonomisk verksamhet som inte nämns i förteckningen nedan omfattas inte av åtaganden.

4. Vid identifieringen av enskilda ekonomiska verksamheter avses med

   a) *ISIC rev. 3.1:* Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002.

   b) *CPC:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC prov., 1991.

   c) *CPC ver. 1.0:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet koncessioner, lov, register och övriga tillstånd), om de inte utgör förbehåll som gäller marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 164 och 165 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, icke-diskriminerande krav på att viss verksamhet inte får utövas i skyddade miljöområden eller områden av särskilt historiskt eller konstnärligt intresse) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för investerare från EU-parten.

6. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inga åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

7. I enlighet med artikel 164 i detta avtal tas inga icke-diskriminerande krav som gäller olika typer av juridiska företagsformer upp i förteckningen.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt ("self-executing") effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
SEKTORSÖVERGRIPANDE FÖRBEHÅLL	
All angiven ekonomisk verksamhet:	
Guatemala förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som ger socialt och ekonomiskt missgynnade minoriteter och urbefolkningar rättigheter eller förmåner.	
Investeringar Utländska medborgare behöver ett tillstånd från *Oficina de Control de Areas de Reserva del Estado* för att förvärva äganderätt till följande statsägda mark: a) Fastigheter i statsområden. b) Fastigheter för vilka rättigheter registrerats i det allmänna fastighetsregistret före den 1 mars 1956 som är belägna inom i) en tre kilometer bred landremsa längs havet, ii) 200 meter runt sjöstränderna, iii) 100 meter på vardera sida om farbara floder, och iv) 50 meter runt alla källor som fungerar som vattenkälla för befolkningen. Endast regeringen får hyra ut statsägd mark enligt ovan till företag som organiserats enligt guatemalansk lagstiftning.	
Investeringar Endast infödda guatemalaner och företag som ägs till 100 procent av infödda guatemalaner får äga eller inneha nationell mark belägen inom 15 kilometer från gränsen. Utländska medborgare får dock äga eller inneha fastigheter eller statliga äganderätter i stadsområden som registrerats i det allmänna fastighetsregistret före den 1 mars 1956 inom 15 kilometer från gränsen.	
Investeringar Ett företag som bildats enligt utländsk lagstiftning kan etableras i Guatemala under alla former, men ska ha ett kapital avsatt för dess verksamhet i Guatemala, och en säkerhet för tredje part på ett belopp i *quetzales* som minst motsvarar 50 000 US-dollar, som är giltig så länge företaget är verksamt i Guatemala. Säkerhetens exakta belopp ska fastställas av företagsregistret, bland annat på grundval av investeringsbeloppet. För tydlighetens skull ska kraven på en säkerhet inte ses som ett hinder för ett företag som organiserats enligt utländsk lagstiftning att etablera sig i Guatemala.	
Ingen arbetsgivare får anställa mindre än 90 procent guatemalanska arbetstagare och betala dem mindre än 85 procent av de totala lönerna i deras respektive företag såvida inte annat föreskrivs i särskild lagstiftning. Båda proportionerna kan ändras i följande fall: a) Om så krävs av uppenbara skäl för att skydda och främja den nationella ekonomin, eller vid brist på guatemalanska tekniker i en viss verksamhet eller för att skydda nationell arbetskraft och påvisa dess förmåga. Den verkställande makten kan under alla dessa omständigheter, genom en motiverad överenskommelse som utfärdas av ministeriet för sysselsättning och social trygghet, minska båda procentsatserna med upp till tio procent vardera för en femårsperiod för varje företag, eller öka dem för att utesluta den utländska arbetskraftens från arbetsmarknaden.	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
Om ministeriet godkänner att de ovan nämnda procentsatserna minskas bör det kräva att företagen utbildar guatemalanska tekniker inom deras verksamhetsgren. b) När godkänd och kontrollerad immigration sker med den verkställande maktens goda minne eller på uppdrag av densamma, och den reser eller har rest till landet för att arbeta med etableringen eller utvecklingen av bofast jordbruk eller boskapsuppfödning, välfärdsinstitutioner eller kulturella institutioner, eller vid centralamerikanskt ursprung. Under alla dessa omständigheter bör omfattningen av respektive ändring beslutas av den verkställande makten, men överenskommelsen från ministeriet för sysselsättning och social trygghet måste tydligt fastställa ändringarnas orsaker, begränsningar och varaktighet. I det första stycket ska ingen hänsyn tas till bråkdelar, och när det totala antalet anställda inte är fler än fem ska fyra av dem vara guatemalaner.	
Bestämmelserna för denna åtgärd gäller inte företagens chefer, administratörer, arbetsledare och verkställande direktörer. För tydlighetens skull gäller denna klausul utländsk arbetskraft som är anställd i värdlandet och utan att det påverkar de åtaganden som gjorts enligt kapitel 4 (Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål).	
SEKTORER UTANFÖR TJÄNSTESEKTORN	
Marknadstillträdet är obundet utom för tjänster. Mer förmånliga åtaganden om marknadstillträde inom andra sektorer än för tjänster, i den mening som avses i artikel 164 om marknadstillträde i kapitlet om etablering, som följer av ett internationellt avtal, ska utgöra ett åtagande enligt detta avtal från och med dagen för avtalets ikraftträdande.	
ALLA SEKTORER	
Ekonomisk verksamhet som betraktas som samhällsnyttiga tjänster kan omfattas av ett offentligt monopol eller ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata.	
SPECIFIKA FÖRBEHÅLL	
1. JORDBRUK, JAKT, SKOGSBRUK	
A. Jordbruk, jakt (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) utom rådgivnings- och konsulttjänster ([1]).	Inga
B. Skogsbruk (ISIC rev. 3.1: 020) utom rådgivnings- och konsulttjänster.	Endast guatemalanska medborgare eller företag som organiserats enligt guatemalansk lagstiftning får utnyttja och förnya skogsbruksresurser.
2. FISKE OCH VATTENBRUK (ISIC rev.3.1: 0501, 0502) dock ej tjänster.	Inga
3. UTVINNING AV MINERAL	
A. Brytning av kol och lignit, utvinning av torv (ISIC rev. 3.1: 10)	Inga
B. Utvinning av råpetroleum och naturgas ([2]) (ISIC rev. 3.1: 1110)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Utvinning av metallmalmer (ISIC rev. 3.1: 13)	Inga
D. Annan mineralutvinning (ISIC rev. 3.1: 14)	Inga
4. TILLVERKNING (3)	
A. Livsmedels- och dryckesvaruframställning (ISIC rev. 3.1: 151, 152, 153, 154)	Inga
B. Tobaksvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 16)	Inga
C. Textilvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 17)	Inga
D. Tillverkning av kläder, pälsberedning (ISIC rev. 3.1: 18)	Inga
E. Garvning och annan läderberedning, tillverkning av reseeffekter, handväskor, sadelmakeriarbeten och skodon (ISIC rev. 3.1: 19)	Inga
F. Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler (ISIC rev. 3.1: 20)	Inga
G. Pappers- och pappersvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 21)	Inga
H. Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (4) (ISIC rev. 3.1: 22, utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis (5))	Inga
I. Tillverkning av stenkolsprodukter (ISIC rev. 3.1: 231)	Inga
J. Petroleumraffinering (ISIC rev. 3.1: 232)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
K. Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter, med undantag av sprängämnen (ISIC rev. 3.1: 24 utom tillverkning av sprängämnen)	Inga
L. Tillverkning av gummi- och plastvaror (ISIC rev. 3.1: 25)	Inga
M. Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter (ISIC rev. 3.1: 261)	Inga
N. Stål- och metallframställning (ISIC rev. 3.1: 27)	Inga
O. Tillverkning av metallvaror utom maskiner och utrustning (ISIC rev. 3.1: 28)	Inga
P. Tillverkning av maskiner	
a) Tillverkning av maskiner för allmänt ändamål (ISIC rev. 3.1: 291)	Inga
b) Tillverkning av maskiner för särskilt ändamål utom vapen och ammunition (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Inga
c) Tillverkning av hushållsapparater som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 293)	Inga
d) Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer (ISIC rev. 3.1 30)	Inga
e) Tillverkning av andra elektriska maskiner och artiklar som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 31)	Inga
f) Tillverkning av teleprodukter och annan teleutrustning (ISIC rev. 3.1: 32)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
Q. Tillverkning av precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (ISIC rev. 3.1: 33)	Inga
R. Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar (ISIC rev. 3.1: 34)	Inga
S. Tillverkning av annan (icke-militär) transportutrustning (ISIC rev. 3.1: 351, 352, 359 utom tillverkning av militära fartyg och flygplan och annan transportutrustning för militära ändamål)	Inga
T. Tillverkning av möbler; annan tillverkning (ISIC rev. 3.1: 361, 369)	Inga
U. Återvinning (ISIC rev. 3.1: 371)	Inga
5. PRODUKTION, ÖVERFÖRING OCH DISTRIBUTION FÖR EGEN RÄKNING AV EL, GAS, ÅNGA OCH VARMVATTEN (utom kärnkraftsbaserad elproduktion)	
A. Produktion av el; överföring och distribution av el för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4010) (6)	Inga
B. Gasförsörjning; distribution av gasformiga bränslen via rörnät för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4020) (7)	Inga
C. Produktion av ånga och varmvatten; distribution av ånga och varmvatten för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4030) (8)	Inga
6. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) 1. Juridiska tjänster (CPC 861) (9)	För fullt medlemskap i advokatsamfundet krävs medborgarskap. Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella jurister.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier	
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom revision, CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.
c) Skatterådgivning (CPC 863) ([10])	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	Inga
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	Utländska personer får tillhandahålla tjänster endast i partnerskap med eller i samarbete med nationella tjänsteleverantörer.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	Inga
B. Datatjänster och tillhörande tjänster (CPC 841, 842, 843, 844, 845, 849)	Inga
C. Forsknings- och utvecklingstjänster (FoU) ([11])	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	Inga
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([12]) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	Inga
D. Fastighetsmäklartjänster ([13])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	Inga
b) Med fast lön eller på kontraktsbasis (CPC 822)	Inga
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
a) Av fartyg (CPC 83103)	Inga
b) Av luftfartyg (CPC 83104)	Inga
c) Av annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
d) Av andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	Inga
e) Av hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	Inga
f) Av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	Inga
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	Inga
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	Inga
c) Konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 865)	Inga
d) Tjänster i samband med konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 866)	Inga
e) Teknisk provning och analys (CPC 8676)	Inga
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	Inga
g) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör fiske (ingår i CPC 882)	Inga
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
i) Rekrytering och urval av personal	
i) 1. Chefsrekrytering (CPC 87201)	Inga
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	Inga
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	Inga
i) 4. Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	Inga
j) 1. Detektiv- och bevakningstjänster (CPC 87301)	Inga
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	Inga
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([14]) (CPC 8675)	Inga
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	Inga
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (inte kontorsmaskiner), utrustning (inte transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([15]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	Inga
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	Inga
n) Fotografitjänster (CPC 875)	Inga
o) Paketering (CPC 876)	Inga
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	Inga
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	Inga
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	Inga
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	Inga
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	Inga
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	Inga
r) 5. Kopiering (CPC 87904) ([16])	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
r) 6. Konsulttjänster som rör telekommunikation (CPC 7544)	Inga
r) 7. Telefonpassning (CPC 87903)	Inga
7. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Post- och budtjänster (CPC 7511 och CPC 7512) Tjänster som rör hantering av postförsändelser enligt följande förteckning över undersektorer, oavsett om de skickas inom landet eller till utlandet: i) Hantering av adresserade skriftliga meddelanden på vilket fysiskt medium som helst, däribland direktbrev och hybridpost. ii) Hantering av adresserade paket. iii) Hantering av adresserade pressprodukter. iv) Hantering av de försändelser som avses i i—iii ovan som rekommenderade eller assurerade brev. v) Expressutdelning ([17]) av de försändelser som avses i i–iii. vi) Hantering av icke-adresserade försändelser. vii) Dokumentutväxling.	Inga
B. Telekommunikationstjänster	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([18]), utom radio- och TV-utsändningar ([19])	Inga
b) Satellitsändningstjänster ([20])	Inga, förutom följande: — Åtagandena ska vara ömsesidiga. — Tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med Republiken Guatemalas lagstiftning för elektronisk kommunikation.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
8. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	Inga
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	Inga
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Partihandel som rör teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([21]))	Inga
C. Detaljhandel ([22])	
Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([23]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	
D. Franchising (CPC 8929)	Inga
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	Inga
E. Annan utbildning (CPC 929)	Obundet
11. MILJÖTJÄNSTER	
A. Avloppshantering (CPC 9401) ([24])	Inga
B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	
C. Skydd av utomhusluft och klimat (CPC 9404) ([25])	Inga
D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([26])	Inga. ([27])
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	Inga
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	Inga
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	Obundet
12. FINANSIELLA TJÄNSTER Guatemala förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som kräver att utländska leverantörer av finansiella tjänster i Guatemala, som inte vill bedriva verksamhet som banker eller försäkringsbolag i Guatemala, bildar bolag i Guatemala.	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster ([28]) Undersektorer 1–4	Inga
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster) Undersektorer 1–12	Inga
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRD SAMT SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
B. Ambulanstjänster (CPC 93192)	Inga
C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	Inga
D. Sociala tjänster (CPC 933)	Obundet
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([29])	Inga
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	Inga
C. Turistguide (CPC 7472)	Inga förutom att endast guatemalaner eller utländska medborgare som är bosatta i Guatemala får tillhandahålla turistguidetjänster.
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	Inga
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	Inga
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	Inga
D. Sporttjänster (CPC 9641)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	Inga
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransporter	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([30])	Inga
B. Transport på inre vattenvägar	
a) Passagerartransporter (CPC 7221) b) Godstransporter (CPC 7222)	Inga
C. Järnvägstransporter	
a) Passagerartransporter (CPC 7111) b) Godstransporter (CPC 7112) c) Bogsering (CPC 7113)	Inga
D. Vägtransport	
a) Passagerartransporter (CPC 7121 och CPC 7122)	Inga
b) Godstransporter (CPC 7123)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([31]) (CPC 7139)	Inga
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([32])	
A. Kringtjänster för sjöfart	
a) Lasthantering i samband med sjötransporter b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	Inga, förutom bogsering.
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Inga, förutom bogsering.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223)	
e) Bogsering (CPC 7224)	
f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar (ingår i CPC 745)	
g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
C. Kringtjänster för järnvägstransport	
a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Inga
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	
d) Bogsering (CPC 7113)	
e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743)	
f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
D. Kringtjänster för vägtransport	
a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Inga
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Kringtjänster för vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	Inga
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Inga
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Inga
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	Inga
e) Försäljning och marknadsföring	Inga
f) Underhåll och reparation av luftfartyg	Inga
g) Datoriserade bokningssystem	Inga
h) Flygplatsförvaltning	Inga
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle	
Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([33])	Inga
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	Inga
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	Inga
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten	Inga
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten	Inga
G. Tjänster rörande energidistribution ([34]) (CPC 887)	Inga
19. ANDRA TJÄNSTER, EJ TIDIGARE NÄMNDA	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	Inga
b) Hårfrisering (CPC 97021)	Inga
c) Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	Inga
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([35]) (CPC ver. 1.0 97230)	Inga
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	Inga
g) Hushållsnära tjänster (CPC 980)	Inga

([1]) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske finns i avsnittet FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F f och 6 F g.
([2]) Omfattar inte tjänster som rör gruvdrift tillhandahållna på avgifts- eller kontraktsbasis på olje- och gasfält som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 A.
([3]) Omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F h.
([4]) Sektorn är begränsad till tillverkning. Den omfattar inte verksamhet som rör audiovisuella tjänster eller som har kulturellt innehåll.
([5]) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F p.
([6]) Omfattar inte drift av elöverförings- och eldistributionssystem på avgifts- eller kontraktsbasis, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([7]) Omfattar inte transport av naturgas och gasformiga bränslen via gasledningar, överföring och distribution av gas på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av naturgas och gasformiga bränslen, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([8]) Omfattar inte överföring och distribution av ånga och varmvatten på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av ånga och varmvatten, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([9]) Omfattar juridisk rådgivning, juridisk representation, juridiska skiljemanna- och förliknings-/medlingstjänster samt juridiska handlings- och intygstjänster. Tillhandahållande av juridiska tjänster i fråga om folkrätt, EU-rätt och rätten i varje jurisdiktion är endast tillåtet om tjänsteleverantören eller dennes personal är behörig att vara verksam som jurist och är föremål för tillämpliga villkor för licensiering i Guatemala. Juridiska tjänster i fråga om rätten i Guatemala ska i princip utföras av eller genom en advokat som är medlem i ett advokatsamfund i Guatemala och som agerar i eget namn. Det kan därför krävas fullt medlemskap i advokatsamfundet i Guatemala för att uppträda som ombud inför domstolar och andra behöriga myndigheter i Guatemala eftersom det inbegriper utövande av guatemalansk processrätt.
([10]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 1 A a Juridiska tjänster.
([11]) För alla dessa sektorer ska Guatemala administrera medgivandena enligt de nationella skyddsplanerna för den biologiska mångfalden, kunskaps- och naturresurser. Dessutom förbehåller sig Guatemala rätten att delta i och sätta sig in i de studier och resultat som härrör från tillhandahållandet av dessa tjänster.
([12]) Del av CPC 85201 som ingår i 6 A h Läkar- och tandläkartjänster.
([13]) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
([14]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas osv.).
([15]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 6 F l 1–6 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
([16]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 6 F p.
([17]) I detta avtal avses med *expressutdelning* skyndsam hämtning, transport och leverans av dokument, tryckalster, paket, varor eller andra föremål, samtidigt som man spårar och behåller kontrollen över dessa föremål under tjänstens tillhandahållande. I expressutdelning ingår inte i) lufttransporttjänster, ii) tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller iii) sjötransporttjänster.
([18]) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 6 B Datatjänster.
([19]) Med *radio- och tv-utsändning* avses den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men återutsändningslänkar mellan operatörerna omfattas inte.
([20]) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
([21]) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 D.
([22]) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 6 F I. Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 E and 18 F.
([23]) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 6 A k.
([24]) Motsvarar avloppshantering.
([25]) Motsvarar avgasrening.
([26]) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
([27]) Tillhandahållandet av dessa tjänster måste vara förenligt med nationell politik för hantering och bevarande av naturresurser och biologisk mångfald.
([28]) Endast privatpersoner och företag som tillåts göra detta enligt lag får marknadsföra, lansera eller sälja försäkringar, eller bedriva annan försäkringsverksamhet på Guatemalas territorium.
([29]) Cateringverksamhet inom luftransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 17 E a Marktjänster.
([30]) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.

(31) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 B.

(32) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F I 1–6 F I 4.

(33) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar. Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 BYGGTJÄNSTER.

(34) Med undantag för konsulttjänster.

(35) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 6 A h Läkartjänster, 6 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (13 A och 13 C).

HONDURAS

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de näringsgrenar för vilka åtaganden gjorts enligt artikel 166 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar, villkor och krav i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för etableringar och investerare från EU-parten inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges för vilken ekonomisk verksamhet som partens åtagande gäller och förbehållens räckvidd.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* ekonomisk verksamhet där det inte finns några begränsningar, villkor och förbehåll när det gäller nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden som gäller nationell behandling eller marknadstillträde har gjorts.

   För tydlighetens skull ska avsaknaden av specifika förbehåll i en viss ekonomisk verksamhet inte påverka sektorsövergripande förbehåll som gäller.

3. Ekonomisk verksamhet som inte nämns i förteckningen nedan omfattas inte av åtaganden.

4. Vid identifieringen av enskilda ekonomiska verksamheter avses med

   a) *ISIC rev. 3.1:* Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002.

   b) *CPC:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC prov., 1991.

   c) *CPC ver. 1.0:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet koncessioner, lov, register och övriga tillstånd), om de inte utgör begränsningar, villkor eller förbehåll som gäller marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 164 och 165 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, icke-diskriminerande krav på att viss verksamhet inte får utövas i skyddade miljöområden eller områden av särskilt historiskt eller konstnärligt intresse) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för investerare från EU-parten.

6. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

7. I enlighet med artikel 164 i detta avtal tas inga icke-diskriminerande krav som gäller olika typer av juridiska företagsformer upp i förteckningen.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt ("self-executing") effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
SEKTORSÖVERGRIPANDE FÖRBEHÅLL	
För att tillstånd ska ges för att etablera kommersiell närvaro måste följande kriterier beaktas: En övre gräns på tio procent har fastställts för antalet utländska arbetstagare i ett företag, och de får inte erhålla mer än 15 procent av de totala löneutbetalningarna. Båda proportionerna kan ändras om så krävs av uppenbara skäl för att skydda och främja den nationella ekonomin, eller vid brist på honduranska tekniker inom viss verksamhet eller för att skydda nationell arbetskraft som visar förmåga. Den verkställande makten kan under alla dessa omständigheter, genom en motiverad överenskommelse som utfärdas av *Ministerio de Trabajo y Prevision Social*, minska båda andelarna med upp till tio procent vardera för en femårsperiod för varje företag, eller öka dem tills den utländska arbetskraften utesluts från arbetsmarknaden. De procentsatser som avses ovan gäller inte företagens chefer, administratörer, arbetsledare och verkställande direktörer, under förutsättning att det inte finns fler än två i varje företag. Utländska medborgare måste vara bosatta i Honduras för att få det arbetstillstånd som krävs. EU-medborgare ska inte behandlas mindre förmånligt än medborgare i något annat land vid tillämpningen av *Codigo de Trabajo*.	
Mark i statlig ägo, gemensam mark och privat mark inom 40 kilometer från gränserna och kusten, och sådan mark på öar, korallöar, korallrev, pirar, klippor och sandrev i Honduras, kan endast förvärvas, ägas eller innehas av infödda honduranska medborgare, företag som är helägda av honduranska medborgare och statliga institutioner. Trots vad som sägs i föregående stycke kan alla förvärva, äga, inneha eller i upp till fyrtio år hyra (förlängningsbart) mark i statsområden i sådana områden om *Secretaría de Estado en el Despacho de Turismo* har attesterat och godkänt detta för turiständamål, ekonomisk eller social utveckling, eller för att det är av allmänintresse. Personer som förvärvar, äger eller innehar sådan mark i stadsområden får endast överföra marken efter tillstånd från *Secretaría de Estado en el Despacho de Turismo*.	
Småskalig industri och handel är förbehållet honduranska personer. Utländska investerare får endast bedriva småskalig industri eller handel om de är naturaliserade medborgare och deras ursprungsland medger ömsesidighet. Med småskalig industri och handel avses ett företag med ett kapital, förutom mark, byggnader och fordon, på mindre än 150 000 *lempiras*.	
Icke-honduranska kooperativ får etablera sig i Honduras om de får tillstånd från *Instituto Hondureño de Cooperativas*. Tillstånd beviljas i följande fall: a) Det finns ömsesidiga avtal med ursprungslandet. b) Det icke-honduranska kooperativet har minst en permanent juridisk ställföreträdare i Honduras.	
En förening som bildats i enlighet med utländsk lagstiftning kan bedriva handel i Honduras i följande fall: Den har en permanent ställföreträdare i Honduras med befogenhet att utföra alla juridiska handlingar och affärer som ska ingås och för att de ska få laga kraft på det nationella territoriet.	
Sociala tjänster: Honduras förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som avser brottsbekämpande och kriminalvård samt följande tjänster om de är sociala tjänster som inrättats eller behållits med beaktande av allmänintresset: Inkomsttrygghet eller inkomstförsäkring, social trygghet eller socialförsäkring, social välfärd, offentlig utbildning, hälsa och barnomsorg.	
Samhällsnyttiga tjänster: Ekonomisk verksamhet eller tjänster som betraktas som offentliga eller samhällsnyttiga tjänster kan omfattas av ett offentligt monopol eller ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata.	
Begränsningar av marknadstillträde och nationell behandling på lokal myndighetsnivå ingår också, även om de inte tas upp i förteckningen. Dessa begränsningar ska inte tolkas som att de upphäver de åtaganden som Honduras gjort i kapitlet om offentlig upphandling.	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
SPECIFIKA FÖRBEHÅLL	
1. JORDBRUK, JAKT, SKOGSBRUK	
A. Jordbruk, jakt (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) utom rådgivnings- och konsulttjänster [1]	Förmånstagare måste vara infödda honduranska medborgare, enskilt eller organiserade som lantbrukskooperativ eller övriga lantbruksföretag.
B. Skogsbruk (ISIC rev. 3.1: 020) utom rådgivnings- och konsulttjänster	Inga
2. FISKE OCH VATTENBRUK (ISIC rev.3.1: 0501, 0502) dock ej tjänster	Endast honduranska medborgare bosatta i Honduras och företag som organiserats enligt honduransk lagstiftning och till minst 51 procent ägs av honduranska medborgare får bedriva kommersiellt fiske i Honduras territorialvattnen, floder och sjöar. För tydlighetens skull får endast fartyg under honduransk flagg bedriva kommersiellt fiske i Honduras territorialvatten. För tydlighetens skull får endast infödda honduranska medborgare vara kaptener på kommersiella fiskefartyg.
3. UTVINNING AV MINERAL	
A. Brytning av kol och lignit, utvinning av torv (ISIC rev. 3.1: 10)	Inga
B. Utvinning av råpetroleum och naturgas [2] (ISIC rev. 3.1: 1110)	Honduras förbehåller sig rätten att införa eller behålla icke-diskriminerande åtgärder som rör leverans och distribution av eller partihandel med produkter av råpetroleum, rekonstituerat petroleum och raffinerat petroleum, samt att bunkra dessa och alla petroleumderivat.
C. Utvinning av metallmalmer (ISIC rev. 3.1: 13)	Inga
D. Annan mineralutvinning (ISIC rev. 3.1: 14)	Inga
4. TILLVERKNING [3]	
A. Livsmedels- och dryckesvaruframställning (ISIC rev. 3.1: 151, 152, 153, 154)	Inga
B. Tobaksvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 16)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Textilvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 17)	Inga
D. Tillverkning av kläder, pälsberedning (ISIC rev. 3.1: 18)	Inga
E. Garvning och annan läderberedning, tillverkning av reseeffekter, handväskor, sadelmakeriarbeten och skodon (ISIC rev. 3.1: 19)	Inga
F. Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler (ISIC rev. 3.1: 20)	Inga
G. Pappers- och pappersvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 21)	Inga
H. Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar ([4]) (ISIC rev. 3.1: 22, utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ([5]))	Inga
I. Tillverkning av stenkolsprodukter (ISIC rev. 3.1: 231)	Inga
J. Petroleumraffinering (ISIC rev. 3.1: 232)	Honduras förbehåller sig rätten att införa eller behålla icke-diskriminerande åtgärder som rör leverans och distribution av eller partihandel med produkter av råpetroleum, rekonstituerat petroleum och raffinerat petroleum, samt att bunkra dessa och alla petroleumderivat.
K. Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter, med undantag av sprängämnen (ISIC rev. 3.1: 24 utom tillverkning av sprängämnen)	Inga
L. Tillverkning av gummi- och plastvaror (ISIC rev. 3.1: 25)	Inga
M. Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter (ISIC rev. 3.1: 261)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
N. Stål- och metallframställning (ISIC rev. 3.1: 27)	Inga
O. Tillverkning av metallvaror utom maskiner och utrustning (ISIC rev. 3.1: 28)	Inga
P. Tillverkning av maskiner	
a) Tillverkning av maskiner för allmänt ändamål (ISIC rev. 3.1: 291)	Inga
b) Tillverkning av maskiner för särskilt ändamål utom vapen och ammunition (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Inga
c) Tillverkning av hushållsapparater som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 293)	Inga
d) Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer (ISIC rev. 3.1: 30)	Inga
e) Tillverkning av andra elektriska maskiner och artiklar som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 31)	Inga
f) Tillverkning av teleprodukter och annan teleutrustning (ISIC rev. 3.1: 32)	Inga
Q. Tillverkning av precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (ISIC rev. 3.1: 33)	Inga
R. Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar (ISIC rev. 3.1: 34)	Inga
S. Tillverkning av annan (icke-militär) transportutrustning (ISIC rev. 3.1: 351, 352, 359 utom tillverkning av militära fartyg och flygplan och annan transportutrustning för militära ändamål)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
T. Tillverkning av möbler; annan tillverkning (ISIC rev. 3.1: 361, 369)	Inga
U. Återvinning (ISIC rev. 3.1: 371)	Inga
5. PRODUKTION, ÖVERFÖRING OCH DISTRIBUTION FÖR EGEN RÄKNING AV EL, GAS, ÅNGA OCH VARMVATTEN (UTOM KÄRNKRAFTSBASERAD ELPRODUKTION)	
A. Produktion av el; överföring och distribution av el för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4010) ([6])	Ett företag måste organiseras som ett kommersiellt bolag med registrerade aktier för att vara etablerat i Honduras och tillhandahålla tjänster som rör distribution av elektrisk energi.
B. Gasförsörjning; distribution av gasformiga bränslen via rörnät för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4020) ([7])	Endast *hondureños* och företag som organiserats enligt honduransk lagstiftning kan få tillstånd att sälja petroleumprodukter. Företagen måste ägas till minst 51 procent av honduranska medborgare. Honduras förbehåller sig rätten att införa eller behålla icke-diskriminerande åtgärder som rör leverans och distribution av eller partihandel med produkter av råpetroleum, rekonstituerat petroleum och raffinerat petroleum, samt att bunkra dessa och alla petroleumderivat.
C. Produktion av ånga och varmvatten; distribution av ånga och varmvatten för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4030) ([8])	Inga
6. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier	Inga, förutom att juridiska tjänster som gäller Honduras lagstiftning och juridiska företrädare omfattas av krav på medborgarskap.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom revision, CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	Inga, utom att för godkännande av yrkesorganisationen krävs bosättning.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
c) Skatterådgivning (CPC 863) (9)	
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	Inga, utom att en juridisk person som organiserats enligt EU:s lagstiftning ska utse en medlem i yrkesorganisationen som sin företrädare innan den registreras hos yrkesorganisationen för att tillhandahålla tjänsterna i Honduras.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	Inga utom att juridiska personer som organiserats enligt EU:s lagstiftning måste utse en medlem av yrkesorganisationen som företrädare innan det registreras endast för specifika anläggningsprojekt. Det utländska aktieägandet får inte överstiga 30 procent.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	Inga, utom att bosättning krävs för att utländska yrkesutövare ska godkännas av yrkesorganisationen.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	Inga, utom att bosättning krävs för att utländska yrkesutövare ska godkännas av yrkesorganisationen.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	Inga
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	Inga, utom att bosättning och examen krävs för att utländska yrkesutövare ska godkännas av yrkesorganisationen. Ett godkännande ger yrkesutövaren rätt att få arbetstillstånd, som krävs för att tillhandahålla tjänsten. Högst fem procent av de sjuksköterskor som anställs vid en sjukvårdsinrättning får vara utländska medborgare.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	Inga, förutom att farmaceuter måste vara medborgare.
B. Datatjänster och tillhörande tjänster (CPC 841, 842, 843, 844)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Forsknings- och utvecklingstjänster	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	Inga
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([10]) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	Inga
D. Fastighetsmäklartjänster ([11])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	Inga
b) Med fast lön eller på kontraktsbasis (CPC 822)	Inga
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
a) Av fartyg (CPC 83103)	Inga
b) Av luftfartyg (CPC 83104)	Inga
c) Av annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	Inga
d) Av andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	Inga
e) Av hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	Inga
f) Av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	Inga
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	Inga
c) Konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 865) d) Tjänster i samband med konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 866)	Företag som organiserats enligt utländsk lagstiftning får sluta avtal för att tillhandahålla konsulttjänster som rör företagsekonomi efter att avtalet godkänts av yrkesorganisationen. Ekonomisk behovsprövning (kriterier: tjänstens tillgänglighet i Honduras eller kontraktsenliga behov). Det krävs partnerskap med honduranska företag som vederbörligen registrerats hos *Colegio de Administradores de Empresas de Honduras*. Högre avgifter kan tillämpas. Ekonomikonsultföretag som organiserats enligt utländsk lagstiftning måste företrädas av en medlem i *Colegio Hondureño de Economistas*.
e) Teknisk provning och analys ([12]) (CPC 8676)	Inga
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	Inga
g) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör fiske (ingår i CPC 882)	Inga
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	Inga
i) Rekrytering och urval av personal	
i) 1. Chefsrekrytering (CPC 87201)	Inga
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	Inga
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	Inga
i) 4. Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
j) 1. Detektiv- och bevakningstjänster (CPC 87301)	Obundet
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	Inga utom att det för att etablera privata bevakningsföretag krävs partnerskap med honduranska företag som är verksamma inom samma område och att en hondurans medborgare tillsätts som chef.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([13]) (CPC 8675)	Inga
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	Inga
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (inte kontorsmaskiner), utrustning (inte transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([14]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	Inga
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	Inga
n) Fotografitjänster (CPC 875)	Inga
o) Paketering (CPC 876)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	Inga
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	Inga
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	Inga
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	Inga
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	Inga
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	Inga
r) 5. Kopiering (CPC 87904) ([15])	Inga
r) 6. Konsulttjänster som rör telekommunikation (CPC 7544)	Inga
r) 7. Telefonpassning (CPC 87903)	Inga
7. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster (CPC 7512) ([16]) Tjänster som rör hantering ([17]) av postförsändelser ([18]), enligt följande förteckning över undersektorer, oavsett om de skickas inom landet eller till utlandet: i) Hantering av adresserade skriftliga meddelanden på vilket fysiskt medium som helst ([19]), däribland direktbrev och hybridpost. ii) Hantering av adresserade paket ([20]). iii) Hantering av adresserade pressprodukter ([21]). iv) Hantering av de försändelser som avses i i–iii ovan som rekommenderade eller assurerade brev. v) Expressutdelning ([22]) ([23]) av de försändelser som avses i i–iii. vi) Hantering av icke-adresserade försändelser. vii) Dokumentutväxling. ([24])	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
B. Telekommunikationstjänster	
Följande gäller endast för telekommunikationstjänstesektorn, utöver de sektorsövergripande anmärkningarna:	
Honduras förbehåller sig rätten att införa, behålla eller ändra ägarandelen för egendom som tillhör det honduranska telekommunikationsföretagets (HONDUTEL) samt närstående företag eller dotterbolag.	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([25]), utom radio- och TV-utsändningar ([26])	Inga, förutom att utländska regeringar varken direkt eller indirekt får erbjuda offentliga telekommunikationstjänster. Utländska företag måste meddela sin aktuella adress och utse en juridisk företrädare i Honduras.
b) Satellitsändningstjänster ([27])	Inga, förutom följande: — Åtagandena ska vara ömsesidiga. — Tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med gemenskapslagstiftningen för elektronisk kommunikation.
8. CONSTRUCTION AND RELATED ENGINEERING SERVICES (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	Konsult- och byggföretag måste organiseras enligt Honduras lagstiftning för att bli medlemmar i *Colegio de Ingenieros Civiles de Honduras* (CICH) och driva anläggningsprojekt i Honduras. För tydlighetens skull får konsult- och byggföretag som organiserats enligt utländsk lagstiftning registreras tillfälligt hos CICH för att driva specifika anläggningsprojekt. Högre medlemsavgifter tillämpas för företag med utländskt ägande. Dessutom måste utländska tjänsteleverantörer godkännas av CICH för att arbeta med sådana projekt. Kommunerna ansvarar för upprättandet av vattenledningar.
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	Inga
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) Partihandel som rör teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([28]))	Inga
C. Detaljhandel ([29]) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([30]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	Inga
D. Franchising (CPC 8929)	Inga
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	En rektor eller studievägledare och lärare på alla nivåer får vara medborgare. Ekonomisk behovsprövning (kriterium: arbetsmarknaden i Honduras). Trots den ekonomiska behovsprövningen får utländska medborgare endast undervisa om Honduras författning, samhällskunskap, geografi och historia om honduraner kan göra detsamma i deras ursprungsland.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
E. Annan utbildning (CPC 929)	Obundet
11. MILJÖTJÄNSTER ([31])	
A. Avloppshantering (CPC 9401) ([32])	Endast staten, genom dess kommunala myndigheter, får tillhandahålla vatten för offentligt bruk, avfallshantering och sanitets- och hygientjänster. För tydlighetens skull ansvarar kommunerna för att upprätta vattenledningar, underhålla och hantera dricksvatten, avlopp och dränering, samt att främja och utveckla liknande projekt.
B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403) C. Skydd av utomhusluft och klimat (CPC 9404) ([33]) D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([34])	Endast staten, genom dess kommunala myndigheter, får tillhandahålla vatten för offentligt bruk, avfallshantering och sanitets- och hygientjänster. För tydlighetens skull ansvarar kommunerna för att upprätta vattenledningar, underhålla och hantera dricksvatten, avlopp och dränering, samt att främja och utveckla liknande projekt.
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	Inga
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	Inga
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	Inga
12. FINANSIELLA TJÄNSTER	

Följande gäller endast för sektorn för finansiella tjänster, utöver de sektorsövergripande anmärkningarna:

Honduras förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som gäller spar- och lånekooperativs tillhandahållande av tjänster.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
Honduras förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som kräver att utländska leverantörer av finansiella tjänster, som inte vill bedriva verksamhet som banker eller försäkringsbolag i Honduras, bildar bolag i Honduras.	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	Utländska försäkringsbolag som vill etablera sig i Honduras måste deponera minst tio procent av det föreslagna företagets minimikapital i antingen *Banco Central de Honduras* eller investera ovanstående belopp i statspapper. Denna deposition återbetalas när ansökan har godkänts eller återkallats. En fysisk person måste, för att få bedriva verksamhet som beroende försäkringsagent, oberoende försäkringsagent eller försäkringsmäklare, vara honduran eller ha varit lagligen bosatt i Honduras mer än tre på varandra följande år. En fysisk person måste, för att arbeta som skadevärderare, skadereglerare, olycksutredare eller skadeinspektör, vara honduransk medborgare eller vara lagligen bosatt i Honduras.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	Utländska leverantörer av finansiella tjänster måste etableras som aktiebolag (*sociedades anónimas*), filialer eller representationskontor. Representationskontoren för utländska leverantörer av finansiella tjänster får inte ta emot kapital. Valutaväxlingskontors aktieägare måste vara fysiska personer med honduranskt medborgarskap.
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRD SAMT SOCIALA TJÄNSTER ([31]) (endast privatfinansierad)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulanstjänster (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193) D. Sociala tjänster (CPC 933)	Inga
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([35])	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	Inga
C. Turistguide (CPC 7472)	Inga
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	Inga
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	Endast honduranska medborgare får leda tidningar eller nyhetsmedier med gratis trådlösa televisions- eller radiosändningar, och bland annat besluta om dess intellektuella, politiska och administrativa inriktning.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. ([31]) (CPC 963)	Inga
D. Sporttjänster (CPC 964)	Inga
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	Inga
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransporter ([36]) ([37]) a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([38])	Inga, utom för etablering av ett registrerat företag för att driva en flotta som för Honduras flagg.
B. Transport på inre vattenvägar ([39]) a) Passagerartransporter (CPC 7221) b) Godstransporter (CPC 7222)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Järnvägstransport ([40]) a) Passagerartransporter (CPC 7111) b) Godstransporter (CPC 7112) c) Bogsering (CPC 7113)	*Ferrocarril Nacional de Honduras* får endast sälja sina dotterbolag till honduranska medborgare och företag som organiserats enligt honduransk lagstiftning. Chefen för *Ferrocarril Nacional de Honduras* måste vara honduransk medborgare.
D. Vägtransport a) Passagerartransporter (CPC 7121 och CPC 7122)	Inhemsk kollektivtrafik på land får endast tillhandahållas av honduranska medborgare och företag som organiserats enligt honduransk lagstiftning och ägs till minst 50 procent av honduranska medborgare. Det nödvändiga verksamhetstillståndet kan beviljas av *Dirección General de Transporte de la Secretaría de Obras Públicas, Transporte y Vivienda* efter ekonomisk behovsprövning. Utländska medborgare som reser in i nationellt territorium kan köra med sitt giltiga körkort och omfattas av principen om ömsesidighet.
b) Godstransporter (CPC 7123)	Godstransporttjänster får endast tillhandahållas av honduranska medborgare och företag som organiserats enligt honduransk lagstiftning och ägs till minst 50 procent av honduranska medborgare. Det nödvändiga verksamhetstillståndet kan beviljas av *Dirección General de Transporte de la Secretaría de Obras Públicas, Transporte y Vivienda* efter ekonomisk behovsprövning. Internationell kollektivtrafik på land och godstransporttjänster får tillhandahållas av utländska medborgare och företag som organiserats enligt utländsk lagstiftning baserat på ömsesidighet, men tillstånd för specifika rutter beviljas i första hand till honduranska medborgare och företag som organiserats enligt honduransk lagstiftning.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([41]) (CPC 7139)	Inga, under förutsättning att det finns ömsesidighetsavtal för honduranska tjänsteleverantörer med deras ursprungsland. Förmånsbehandling av nationella tjänsteleverantörer för vissa rutter.
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([42])	
A. Kringtjänster för sjöfart ([43]) a) Lasthantering i samband med sjötransporter b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster	Inga för e) agent- och mäklartjänster, f) fraktspeditionstjänster, i) stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745) och j) övriga stödtjänster (ingår i CPC 749).

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([43]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering (CPC 7224) f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Inga, utom för e) bogsering (CPC 7224).
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([44]) a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Bogsering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
D. Kringtjänster för vägtransport ([44]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Kringtjänster för vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Inga
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Inga, utom att företag får organiseras enligt hondransk lagstiftning.
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Inga
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	Inga
e) Försäljning och marknadsföring	Inga
f) Datoriserade bokningssystem	Inga
g) Flygplatsförvaltning	Inga, utom att företag får organiseras enligt hondransk lagstiftning.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([45]) a) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	Inga
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([46])	Inga
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	Inga
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	Endast företag som organiserats enligt hondransk lagstiftning med fast kapital, vars enda syfte är att tillhandahålla magasinering, ska få tillstånd att tillhandahålla sådana tjänster.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten	Endast juridiska personer som organiserats enligt hondransk lagstiftning kan få tillstånd att sälja petroleumprodukter (flytande bränsle, motorolja, diesel, fotogen och gasol). Utländskt ägande är begränsat till 51 procent.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613)	Endast juridiska personer som organiserats enligt hondransk lagstiftning kan få tillstånd att sälja petroleumprodukter (flytande bränsle, motorolja, diesel, fotogen och gasol). Utländskt ägande är begränsat till 51 procent.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten	
G. Tjänster rörande energidistribution ([47]) (CPC 887)	Ett företag måste organiseras som ett kommersiellt bolag med registrerade aktier för att vara etablerat i Honduras och tillhandahålla tjänster som rör distribution av elektrisk energi.
19. ANDRA TJÄNSTER, EJ TIDIGARE NÄMNDA	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	Inga
b) Hårfrisering (CPC 97021)	Inga
c) Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	Inga
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	Inga
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([49]) ([49]) (CPC ver. 1.0 97230)	Inga
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	Inga

([1]) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske finns i avsnittet Företagstjänster under 6 F f och 6 F g.
([2]) Omfattar inte tjänster som rör gruvdrift tillhandahållna på avgifts- eller kontraktsbasis på olje- och gasfält som ingår i Energitjänster under 18 A.
([3]) Omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i Företagstjänster under 6 F h.
([4]) Sektorn är begränsad till tillverkning. Den omfattar inte verksamhet som rör audiovisuella tjänster eller som har kulturellt innehåll.
([5]) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i Företagstjänster under 6 F p.
([6]) Omfattar inte drift av elöverförings- och eldistributionssystem på avgifts- eller kontraktsbasis, som ingår i Energitjänster.
([7]) Omfattar inte transport av naturgas och gasformiga bränslen via gasledningar, överföring och distribution av gas på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av naturgas och gasformiga bränslen, som ingår i Energitjänster.
([8]) Omfattar inte överföring och distribution av ånga och varmvatten på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av ånga och varmvatten, som ingår i Energitjänster.
([9]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 6 A a Juridiska tjänster.
([10]) Del av CPC 85201 som ingår i 6 A h Läkar- och tandläkartjänster.
([11]) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
([12]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
([13]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas osv.).

(14) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 6 F l 1–6 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
(15) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 6 F p.
(16) I detta avtal avses med *expressutdelning* skyndsam hämtning, transport och leverans av dokument, tryckalster, paket, varor eller andra föremål, samtidigt som man spårar och behåller kontrollen över dessa föremål under tjänstens tillhandahållande. I expressutdelning ingår inte i) lufttransporttjänster, ii) tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller iii) sjötransporttjänster.
(17) I *hantering* ingår tömning av brevlådor, sortering, transport och utdelning.
(18) Med *postförsändelse* avses försändelse som hanteras av alla typer av kommersiella aktörer, oavsett om de är offentliga eller privata.
(19) Till exempel brev och vykort.
(20) Omfattar böcker och kataloger.
(21) Tidskrifter och tidningar.
(22) Utdelningstjänsterna kan förutom ökad snabbhet och tillförlitlighet också innefatta mervärden som hämtning från avsändaren, personlig leverans till adressaten, godsspårning, möjlighet att ändra destination under befordran, samt bekräftelse på mottagande.
(23) I expressutdelning ingår inte i) lufttransporttjänster, ii) tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller iii) sjötransporttjänster.
(24) Avser försändelser som hanteras av alla typer av kommersiella aktörer.
(25) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 6 B Datatjänster.
(26) Med *radio- och tv-utsändning* avses den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men återutsändningslänkar mellan operatörerna omfattas inte.
(27) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(28) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i Energitjänster under 18 D.
(29) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i Företagstjänster under 6 B och 6 F l.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i Energitjänster under 18 E and 18 F.
(30) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i Professionella tjänster under 6 A k.
(31) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller.
(32) Motsvarar avloppshantering.
(33) Motsvarar avgasrening.
(34) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(35) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i Kringtjänster för transport under 17 E a Marktjänster.
(36) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(37) I enlighet med definitionen i avsnitt VI, Internationella sjötransporttjänster.
(38) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(39) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller sjöfartstjänster för inre vattenvägar som innebär användning av offentlig egendom.
(40) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(41) Transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 18 B.
(42) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i Företagstjänster under 6 F l 1–6 F l 4.
(43) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(44) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(45) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 18 C.
(46) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 Byggtjänster.
(47) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller, med undantag för konsulttjänster.
(48) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 6 A h Läkartjänster, 6 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (13 A och 13 C).
(49) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller kurortstjänster och icke-terapeutisk massage som tillhandahålls på en plats som är offentlig egendom, till exempel vissa vattenkällor.

NICARAGUA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de näringsgrenar som registrerats enligt artikel 166 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar, villkor och krav i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för etableringar och investerare från EU-parten inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges för vilken ekonomisk verksamhet som partens åtagande gäller och förbehållens räckvidd.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* ekonomisk verksamhet där det inte finns några begränsningar, villkor och förbehåll när det gäller nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden som gäller nationell behandling eller marknadstillträde har gjorts.

   För tydlighetens skull ska avsaknaden av specifika förbehåll i en viss ekonomisk verksamhet inte påverka sektorsövergripande förbehåll som gäller.

3. Ekonomisk verksamhet som inte nämns i förteckningen nedan omfattas inte av åtaganden.

4. Vid identifieringen av enskilda ekonomiska verksamheter avses med

   a) *ISIC rev. 3.1:* Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002.

   b) *CPC:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC prov., 1991.

   c) *CPC ver. 1.0:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet koncessioner, lov, register och övriga tillstånd), om de inte utgör begränsningar, villkor eller förbehåll som gäller marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 164 och 165 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, icke-diskriminerande krav på att viss verksamhet inte får utövas i skyddade miljöområden eller områden av särskilt historiskt eller konstnärligt intresse) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för investerare från EU-parten.

6. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

7. I enlighet med artikel 164 i detta avtal tas inga icke-diskriminerande krav som gäller olika typer av juridiska företagsformer upp i förteckningen.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt ("self-executing") effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

9. Åtagandena i förteckningen ska inte medföra att etableringar och investerare från EU-parten medges en behandling som är mindre förmånlig än enligt de villkor, begränsningar och krav som föreskrivs i Gats.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
SEKTORSÖVERGRIPANDE FÖRBEHÅLL All angiven ekonomisk verksamhet:	Arbetsgivare får anställa maximalt tio procent utländska arbetstagare. Under särskilda omständigheter kan *Ministerio del Trabajo* godkänna att fler utländska medborgare anställs om det är svårt eller omöjligt att ersätta dem med nationella medborgare, i vilka fall arbetsgivarna måste utbilda nicaraguansk personal under övervakning och kontroll av ministeriet under som längst en femårsperiod. Dessa tio procent är förbehållna styrelsemedlemmar och specialiserad personal ([1]). Alla investerare får ansöka om förmånsbehandling enligt specialregler för investeringar i en frizon. Investerare som inte omfattas av dessa regler kan inte kräva liknande förmånsbehandling som den som beviljas i en frizon. Fysiska eller juridiska personer, inhemska eller utländska, som äger eller innehar egendom som omfattas eller skyddas av *Ley de Protección al Patrimonio Cultural de la Nación (Decreto No. 1142)*, och beslutar att sälja sådan egendom, ska bevilja staten förtur att köpa den. Organisationer som formellt har bildat bolag utomlands och är etablerade i Nicaragua eller har en agentur eller filial på nicaraguanskt territorium måste ha en juridisk ställföreträdare med generalfullmakt i landet, som skrivits in i rätt register. Nicaragua förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som ger mikroföretag och små och medelstora företag rättigheter eller fördelar enligt *Ley de Fomento y Desarrollo en las micro, pequeña y mediana Empresa (Ley 645)* och *Reglamento de Ley de Fomento y Desarrollo en las micro, pequeña y mediana Empresa Decree No. 17-2008*. ([2])
	Mikroföretag och små och medelstora företag ska klassas som sådana när en fysisk eller juridisk person uppfyller följande kumulativa krav:

	Mikroföretag	Småföretag	Medelstora företag
Antal anställda	1-5	6-30	31-100
Totala tillgångar	Upp till 200	Upp till 1,5	Upp till 6
(Córdobas)	tusen	miljoner	miljoner
Total omsättning	Upp till 1	Upp till 9	Upp till 40
(Córdobas)	million	millions	millions

Nicaragua förbehåller sig rätten att begränsa överlåtande eller avyttring av aktieandelar i ett befintligt statligt företag, så att endast nicaraguanska medborgare kan erhålla dessa andelar. Det nyss sagda gäller dock endast den första överlåtelsen eller avyttringen.

Nicaragua förbehåller sig rätten att begränsa kontrollen över nya företag som skapas genom överlåtande eller avyttring av aktieandelar enligt ovan. Nicaragua förbehåller sig även rätten att införa eller behålla åtgärder rörande medborgarskapet hos höga chefer och styrelsemedlemmar i sådana nya företag.

Nicaragua förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som gäller kustområden, öar och flodbanker i nicaraguansk ägo.

Nicaragua förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder beträffande krav på bosättning när det gäller äganderätten till eller investeringar i kustområden av investerare från den andra parten.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
	Nicaragua förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som ger socialt eller ekonomiskt missgynnade minoriteter och urbefolkningar rättigheter eller förmåner. Ekonomisk verksamhet eller tjänster som betraktas som offentliga eller samhällsnyttiga tjänster är obundna och omfattas av ett offentligt monopol. Dessa ekonomiska verksamheter eller tjänster omfattar leverans av elektrisk energi, inbegripet överföring och distribution, tillhandahållande av avlopps- och vattentjänster som omfattar dricksvatten, uppsamling, rening och tömning av avlopps-, avfalls- och regnvatten samt installation, drift och underhåll av vattenposter, framtagning av kartor, etablering, drift och förvaltning av internationella flygplatser, administration av lotterier, allmänna kommunikationstjänster samt utfärdande, finansiering och marknadsföring av frimärken, användning av frankeringsmaskiner och andra liknande system, förvaltning och drift av befintliga hamnar av nationellt intresse (*Corinto, Sandino, San Juan del Sur, Cabezas, el Rama* och *El Bluff*), som är förbehållna *Empresa Portuaria Nacional* (EPN) och andra tjänster som med hänsyn till deras betydelse för landets hållbara utveckling klassas och regleras som sådana av den lagstiftande församlingen. Inget i detta avtal begränsar Nicaraguas rätt att införa eller behålla åtgärder som avser brottsbekämpande och kriminalvård, samt sociala tjänster som inrättats eller behållits med beaktande av allmänintresset, till exempel följande: Inkomsttrygghet eller inkomstförsäkring, social trygghet eller socialförsäkring, social välfärd, offentlig utbildning, hälsa, barnomsorg, offentliga avloppstjänster och vattenförsörjning.

MARKNADSTILLTRÄDET är obundet utom för tjänster. Mer förmånliga åtaganden om marknadstillträde inom andra sektorer än för tjänster, i den mening som avses i artikel 164 om marknadstillträde i kapitlet om etablering, som följer av ett internationellt avtal, ska utgöra ett åtagande enligt detta avtalet från och med dagen för avtalets ikraftträdande.

SPECIFIKA FÖRBEHÅLL

1. JORDBRUK, JAKT, SKOGSBRUK

A. Jordbruk, jakt (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) utom rådgivnings- och konsulttjänster ([3])	Inga, förutom att flygpersonal som deltar i flygverksamhet för jordbruksändamål på nationellt territorium måste vara nicaraguanska medborgare. Likaså måste de flygplan som används för detta ändamål vara godkända i Nicaragua.
B. Skogsbruk (ISIC rev. 3.1: 020) utom rådgivnings- och konsulttjänster ([4])	Inga
2. FISKE OCH VATTENBRUK (ISIC rev.3.1: 0501, 0502) dock ej tjänster	Inga, förutom att juridiska personer måste vara etablerade i Nicaragua och vara vederbörligen registrerade i det offentliga handelsregistret för att få en licens för kommersiellt fiske, och dessa juridiska personer måste utse en juridisk ställföreträdare som är permanent bosatt i Nicaragua. Fartyg under utländsk flagg som utnyttjar fiskeresurserna kommer per automatik att räknas till den nationella fiskeflottan och omfattas av de regler som fastställts i lag samt relevanta villkor och begränsningar som fastställts i internationella avtal och fördrag som ratificerats av Nicaragua. Den totala fiskeproduktionen och vattenbruk i exportsyfte måste bearbetas och förpackas i anläggningar som är vederbörligen godkända och etablerade på nationellt territorium, enligt föreskrifter och särskilda bestämmelser för varje vattenbiologisk resurs.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
	Investerare ska inte beviljas licenser eller tillstånd för fiske av languster i Karibiska havet och kusträkor (*Penaeidae*) i Karibiska havet och Stilla havet, eftersom dessa enligt *Instituto Nicaraguense de la Pesca y Acuicultura* ska omfattas av reglerna om begränsad tillgång. Den särskilda fiskelicensen för tonfisk och besläktade långvandrande arter kan beviljas nationella fartyg eller fartyg under utländsk flagg som har chartrats eller hyrts med eller utan rätt till köp, inbegripet fysiska eller juridiska personer, nicaraguaner eller inhemska företag med utländskt ägande. Hantverksfiske eller småskaligt fiske är uteslutande förbehållet nicaraguanska medborgare. Den nicaraguanska staten ska främja saminvestering för att etablera och stärka den nationella fiskeflottan på en icke-diskriminerande grund.
3. UTVINNING AV MINERAL En koncession, ett godkännande, en licens eller andra tillståndshandlingar kan krävas för att bedriva näringsverksamhet inom denna sektor. Godkännande från regionala och kommunala myndigheter gäller.	
A. Brytning av kol och lignit, utvinning av torv (ISIC rev. 3.1: 10)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat och utse en juridisk ställföreträdande som är permanent bosatt i Nicaragua.
B. Utvinning av råpetroleum och naturgas ([5]) (ISIC rev. 3.1: 1110)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat och utse en juridisk ställföreträdande som är permanent bosatt i Nicaragua.
C. Utvinning av metallmalmer (ISIC rev. 3.1: 13)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat och utse en juridisk ställföreträdande som är permanent bosatt i Nicaragua.
D. Annan mineralutvinning (ISIC rev. 3.1: 14)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat och utse en juridisk ställföreträdande som är permanent bosatt i Nicaragua.
4. TILLVERKNING ([6])	
A. Livsmedels- och dryckesvaruframställning (ISIC rev. 3.1: 151, 152, 153, 154)	Inga
B. Tobaksvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 16)	Inga
C. Textilvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 17)	Inga
D. Tillverkning av kläder, pälsberedning (ISIC rev. 3.1: 18)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
E. Garvning och annan läderberedning, tillverkning av reseeffekter, handväskor, sadelmakeriarbeten och skodon (ISIC rev. 3.1: 19)	Inga
F. Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler (ISIC rev. 3.1: 20)	Inga
G. Pappers- och pappersvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 21)	Inga
H. Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar ([7]) (ISIC rev. 3.1: 22, utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ([8]))	Inga
I. Tillverkning av stenkolsprodukter (ISIC rev. 3.1: 231)	Inga
J. Petroleumraffinering ([9]) (ISIC rev. 3.1: 232)	Inga
K. Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter, med undantag av sprängämnen (ISIC rev. 3.1: 24 utom tillverkning av sprängämnen)	Inga
L. Tillverkning av gummi- och plastvaror (ISIC rev. 3.1: 25)	Inga
M. Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter (ISIC rev. 3.1: 261)	Inga
N. Stål- och metallframställning (ISIC rev. 3.1: 27)	Inga
O. Tillverkning av metallvaror utom maskiner och utrustning (ISIC rev. 3.1: 28)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
P. Tillverkning av maskiner	
a) Tillverkning av maskiner för allmänt ändamål (ISIC rev. 3.1: 291)	Inga
b) Tillverkning av maskiner för särskilt ändamål utom vapen och ammunition (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Inga
c) Tillverkning av hushållsapparater som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 293)	Inga
d) Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer (ISIC rev. 3.1: 30)	Inga
e) Tillverkning av andra elektriska maskiner och artiklar som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 31)	Inga
f) Tillverkning av teleprodukter och annan teleutrustning (ISIC rev. 3.1: 32)	Inga
Q. Tillverkning av precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (ISIC rev. 3.1: 33)	Inga
R. Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar (ISIC rev. 3.1: 34)	Inga
S. Tillverkning av annan (icke-militär) transportutrustning (ISIC rev. 3.1: 351, 352, 359 utom tillverkning av militära fartyg och flygplan och annan transportutrustning för militära ändamål)	Inga
T. Tillverkning av möbler; annan tillverkning (ISIC rev. 3.1: 361, 369)	Inga
U. Återvinning (ISIC rev. 3.1: 371)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
5. PRODUKTION, ÖVERFÖRING OCH DISTRIBUTION FÖR EGEN RÄKNING AV EL, GAS, ÅNGA OCH VARMVATTEN (9) (utom kärnkraftsbaserad elproduktion)	
A. Produktion av el; överföring och distribution av el för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4010) (10)	Inga, förutom att en koncession, ett godkännande, en licens eller andra tillståndshandlingar kan krävas för att bedriva näringsverksamhet inom denna sektor. Elöverföringstjänster får endast tillhandahållas av staten genom ENATREL (*Empresa Nacional de Transmisión Eléctrica*). Och ett företag måste vara organiserat enligt nicaraguansk lagstiftning för att få ägna sig åt eldistribution.
B. Gasförsörjning; distribution av gasformiga bränslen via rörnät för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4020) (11)	Inga, förutom att en koncession, ett godkännande, en licens eller andra tillståndshandlingar kan krävas för att bedriva näringsverksamhet inom denna sektor.
C. Produktion av ånga och varmvatten; distribution av ånga och varmvatten för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4030) (12)	Inga
6. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier	Inga, förutom att juridiska tjänster som gäller Nicaraguas lagstiftning och juridiska företrädare omfattas av krav på medborgarskap.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom revision, CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	Inga, förutom att utländska revisionsbyråer, revisorer och redovisningsexperter får utöva yrket eller annan relevant verksamhet, antingen som privatpersoner eller företag, genom en auktoriserad revisionsbyrå eller revisorsförening i Nicaragua.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	
c) Skatterådgivning (CPC 863) (13)	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	Inga, förutom att tillstånd för att utöva yrket omfattas av samma villkor och krav som gäller för nicaraguanska medborgare i den EU-medlemsstat som den utländska tjänsteleverantören kommer från.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	Inga, förutom att tillstånd för att utöva yrket omfattas av samma villkor och krav som gäller för nicaraguanska medborgare i den EU-medlemsstat som den utländska tjänsteleverantören kommer från.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	Inga, förutom att tillstånd för att utöva yrket omfattas av samma villkor och krav som gäller för nicaraguanska medborgare i den EU-medlemsstat som den utländska tjänsteleverantören kommer från.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	Inga, förutom att tillstånd för att utöva yrket omfattas av samma villkor och krav som gäller för nicaraguanska medborgare i den EU-medlemsstat som den utländska tjänsteleverantören kommer från.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	Inga
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	Inga, förutom att tillstånd för att utöva yrket omfattas av samma villkor och krav som gäller för nicaraguanska medborgare i den EU-medlemsstat som den utländska tjänsteleverantören kommer från.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	Inga
B. Datatjänster och tillhörande tjänster (CPC 841, 842, 843, 844)	Inga
C. Forsknings- och utvecklingstjänster (FoU) (9)	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	Inga, utom att utländska medborgare som vill ägna sig åt forskning som rör naturresurser måste ha en juridisk ställföreträdare i Nicaragua under hela tiden som forskningen bedrivs.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([14])	Inga
c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	
D. Fastighetsmäklartjänster ([15])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	Endast nicaraguanska medborgare eller permanent bosatta som lagligen uppehåller sig i Nicaragua kan ansöka om en fastighetsmäklarlicens. Fastighetsmäklarföretag får endast tillhandahålla sina tjänster genom auktoriserade mäklare och agenter och måste vara etablerade enligt lagstiftningen i Nicaragua. Internationella fastighetsmäklarföretag måste företrädas av en fysisk person eller en laglig nationell fastighetsmäklare för att bedriva verksamhet på nicaraguanskt territorium, och denna ska ha tillstånd att företräda det internationella företaget och att bedriva fastighetsmäkleri i Nicaragua.
b) Med fast lön eller på kontraktsbasis (CPC 822)	Endast nicaraguanska medborgare eller permanent bosatta som lagligen uppehåller sig i Nicaragua kan ansöka om en fastighetsmäklarlicens. Fastighetsmäklarföretag får endast tillhandahålla sina tjänster genom auktoriserade mäklare och agenter och måste vara etablerade enligt lagstiftningen i Nicaragua. Internationella fastighetsmäklarföretag måste företrädas av en fysisk person eller en laglig nationell fastighetsmäklare för att bedriva verksamhet på nicaraguanskt territorium, och denna ska ha tillstånd att företräda det internationella företaget och att bedriva fastighetsmäkleri i Nicaragua.
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
a) Av fartyg (CPC 83103)	Inga
b) Av luftfartyg (CPC 83104)	Inga
c) Av annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	Inga
d) Av andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	Inga
e) Av hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
f) Av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	Inga
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	Inga
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	Inga
c) Konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 865)	Inga
d) Tjänster i samband med konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 866)	Inga
e) Teknisk provning och analys ([16]) (CPC 8676)	Inga
f) Tjänster rörande jordbruk, jakt och skogsbruk (CPC 881)	Inga
g) Tjänster rörande fiske (CPC 882)	Inga
h) Tjänster som rör tillverkning (CPC 884 och CPC 885)	Inga
J. Rekrytering och urval av personal	
i) 1. Chefsrekrytering (CPC 87201)	Inga
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	Inga
i) 4 Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	Inga
j) 1. Detektiv- och bevakningstjänster (CPC 87301)	Inga, utom att godkännande krävs.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	Obundet
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([17]) (CPC 8675)	Obundet
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	Inga
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	Inga, utom att endast nicaraguansk personal med fackkunskaper ska ägna sig åt underhåll och reparation eller specialiserade luftfartstjänster i Nicaragua. Om sådan personal saknas kan *Instituto Nicaraguense de Aeronáutica Civil* tillåta utländska piloter eller annan personal med fackkunskaper att ägna sig åt sådan verksamhet, men i sådana fall ska *Instituto Nicaraguense de Aeronáutica Civil* prioritera medborgare från andra centralamerikanska länder.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (inte kontorsmaskiner), utrustning (inte transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([18]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	Inga
n) Fotografitjänster (CPC 875 utom för CPC 87504)	Inga
o) Paketering (CPC 876)	Inga
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	Inga
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	Inga
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	Inga, förutom att tillstånd för att utöva yrket omfattas av samma villkor och krav som gäller för nicaraguanska medborgare i den EU-medlemsstat som den utländska tjänsteleverantören kommer från.
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	Inga
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	Inga
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	Inga
r) 5. Kopiering (CPC 87904) ([19])	Inga
r) 6. Konsulttjänster som rör telekommunikation (CPC 7544)	Inga
r) 7. Telefonpassning (CPC 87903)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
7. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER Sektorsövergripande anmärkningar som endast berör telekommunikationssektorn För att tillhandahålla telekommunikationstjänster eller använda ett radiofrekvensområde eller andra transmissionssätt krävs ett tillståndsdokument (medgivanden, licenser, registreringar eller lov) som beviljats av tillsynsorganet TELCOR, och endast får utfärdas till fysiska eller juridiska nicaraguanska personer eller utländska juridiska personer som är representerade i landet, registrerade i respektive register, underkastade Republiken Nicaraguas domstolars jurisdiktion och omfattas av alla lagbestämmelser, föreskrifter, regler, resolutioner och administrativa bestämmelser för telekommunikationssektorn. Rättigheter som följer av det centralamerikanska telekommunikationsfördraget och dess protokoll är endast tillämpliga mellan de centralamerikanska länderna. Likaså är de avtal som tidigare undertecknats mellan centralamerikanska länder, både bilaterala avtal och kollektivavtal och andra avtal som härrör från dessa, endast tillämpliga mellan de centralamerikanska länderna. Bestämmelserna i telekommunikationsavsnittet och i föreliggande utfästelse är inte avsedda att direkt eller indirekt fastställa avgifter för internationell samtrafik eller politik som gäller sådana avgifter.	
A. Budtjänster, inbegripet expressutdelning ([20]) (CPC 7512, utom för tjänster som enligt nationell lagstiftning är förbehållna staten och dess företag) vid detta avtals ikraftträdande ([21])	Inga, förutom att en juridisk ställföreträdare bosatt i Nicaragua måste utses och att tjänsteleverantörer omfattas av relevant nationell lagstiftning vid detta avtals ikraftträdande. ([21])
B. Telekommunikationstjänster	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([22]), utom radio- och TV-utsändningar ([23])	
— Lokaltelefonitjänster ([24]) eller offentliga lokaltelefonitjänster (CPC 75211) — Offentliga interurbana telefontjänster ([25]) (CPC 75212) — Internationella fjärrtelefonitjänster (CPC 7521**)	Inga, förutom de som angivits för alla undersektorer i de sektorsövergripande anmärkningarna.
— Mobiltelefonitjänster (CPC 75213)	Inga, förutom de som angivits för alla undersektorer i de sektorsövergripande anmärkningarna.
— Elektronisk post (CPC 7523) — Information och databaser on-line (CPC 7523**)	Inga, förutom de som angivits för alla undersektorer i de sektorsövergripande anmärkningarna och att Nicaragua förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som gäller skydd av personuppgifter och bevara sekretesskyddet vid dataöverföringar.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
— Elektroniskt datautbyte (EDI) (CPC 7523 **) — Databehandling (CPC 843**)	
— Kretskopplade dataöverföringstjänster (CPC 7523**) — Telextjänster (CPC 7523**) — Telegraftjänster (CPC 7522**) — Mervärdesfaxtjänster, bl.a. lagring och hämtning, utom kod- och protokollkonvertering (CPC 7521** + CPC 7529**) — Privata förhyrda förbindelser (CPC 7522** + CPC 7523**) — Röstbrevlåda (CPC 7521**, CPC 7523**)	Inga, förutom de som angivits för alla undersektorer i de sektorsövergripande anmärkningarna.
— Paketkopplade dataöverföringstjänster (CPC 7523**) — Personsökning (CPC 75291) — Telekonferenstjänster (CPC 75292) — Internetanslutningstjänster (CPC 7523**)	Inga, förutom de som angivits för alla undersektorer i de sektorsövergripande anmärkningarna. Nicaragua förbehåller sig dessutom rätten att införa eller behålla åtgärder som gäller skydd av personuppgifter och bevara sekretesskyddet vid dataöverföringar.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
— Mobildatatjänster (CPC 7523**)	
— Uthyrning av utrustning (CPC 75410) — Försäljning av utrustning (CPC 75420) — Kopplingstjänster (CPC 75430**) — Konsulttjänster (CPC 75440) — Underhåll av kommunikationsutrustning (CPC 75450)	Inga, förutom de som angivits för alla undersektorer i de sektorsövergripande anmärkningarna och att Nicaragua förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som gäller import av utrustning som måste godkännas innan den kopplas till det allmänna telekommunikationsnätet eller användning av radiofrekvensområden inom tillåtna frekvensband.
b) Satellitsändningstjänster ([26])	Inga, förutom följande: Åtagandena ska vara ömsesidiga. Tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med Nicaraguas lagstiftning för elektronisk kommunikation. Tjänsteleverantörer omfattas av den nationella lagstiftningen om licensiering och andra föreskrifter, bland annat ska den juridiska ställföreträdaren vara bosatt i Nicaragua.
8. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	Ett företag måste vara organiserat enligt nicaraguansk lagstiftning för att tillhandahålla byggtjänster i Nicaragua, och en utländsk medborgare måste vara bosatt i Nicaragua eller utse en juridisk ställföreträdare i Nicaragua.
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	Inga
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga
b) Partihandel som rör teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([27]))	Inga
C. Detaljhandel ([28])	
a) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) b) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542) c) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) d) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([29]) (CPC 632 utom CPC 63211 och 63297)	Inga
D. Franchising (CPC 8929)	Inga
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922)	Obundet

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	
E. Annan utbildning (CPC 929)	Obundet
11. MILJÖTJÄNSTER (9)	
A. Avloppshantering (CPC 9401) (30)	Etablering, uppförande och utveckling av offentliga arbeten som gäller leverans och distribution av dricksvatten samt uppsamling och omhändertagande av avloppsvatten får endast utföras av *Empresa Nicaragüense de Acueductos y Alcantarillados Sanitarios* (ENACAL). ENACAL är det statliga organ som är ansvarigt för att tillhandahålla dricksvatten och samla upp och ta hand om avloppsvatten, och har följande uppgifter: a) Samla upp, rena, leda, lagra, distribuera och sälja dricksvatten, och samla upp, rena och slutligen ta hand om avloppsvatten. b) Köpa naturligt vatten, köpa och sälja dricksvatten, samt saluföra tjänsterna för uppsamling, rening och slutligt omhändertagande av avloppsvatten. c) Vidta alla nödvändiga åtgärder för att det renade avloppsvatten som släpps ut påverkar miljön så lite som möjligt. d) Utarbeta företagets expansionsplan på kort, medellång och lång sikt. e) Utreda, undersöka, utveckla och utnyttja vattenresurserna. f) Annan verksamhet som krävs för dess utveckling.
B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402)	Obundet
b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	Obundet
C. Skydd av utomhusluft och klimat (CPC 9404) (31)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([32])	Inga
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	Inga
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	Inga
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	Obundet

12. FINANSIELLA TJÄNSTER

Följande gäller endast för sektorn för finansiella tjänster, utöver de sektorsövergripande anmärkningarna:

Nicaragua förbehåller sig rätten att bevilja förmåner till leverantörer av finansiella tjänster eller offentliga institutioner som helt eller till övervägande del ägs av staten, tillhandahåller finansiella tjänster och etablerats i det allmännas intresse, inbegripet, men inte begränsade till, finansiering av jordbruksproduktion, fastighetskrediter till hushåll med låg inkomst och krediter till små och medelstora företag.

Sådana förmåner ska inte missgynna kommersiella konkurrenters kärnverksamhet och inbegriper, men är inte begränsade till, utvidgade statliga garantier, skattebefrielser, undantag från de vanliga kraven på företagsform och de juridiska kraven för att börja verksamheten.

Nicaragua förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som kräver att utländska leverantörer av finansiella tjänster som organiserats enligt utländsk lagstiftning, som inte vill bedriva verksamhet som banker eller försäkringsbolag i Nicaragua, bildar bolag i Nicaragua.

A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster 1. Direkt försäkring (inklusive koassurans) a) livförsäkring b) skadeförsäkring 2. Återförsäkrings- och retrocessionstjänster 3. Försäkringsförmedling 4. Försäkringsrelaterade tjänster, såsom rådgivnings-, aktuarie-, riskprövnings- och skaderegleringstjänster	Försäkrings- och återförsäkringsverksamhet får endast bedrivas av juridiska personer som organiserats och har sitt säte i Nicaragua i form av publika aktiebolag (*sociedades anónimas*) eller av ett självständigt statligt organ som får göra detta enligt den lag som föreskriver om organets upprättande. Utländska leverantörer av finansiella tjänster måste uppfylla kraven och skyldigheterna i relevant lagstiftning och finansiella föreskrifter som gäller i Nicaragua vid detta avtals ikraftträdande. ([21])

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	
1. Mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten.	Banker som i laglig ordning bildats utomlands får också bedriva verksamhet i landet genom att etablera en filial. Utländska leverantörer av finansiella tjänster måste uppfylla kraven och skyldigheterna i relevant lagstiftning och finansiella föreskrifter som gäller i Nicaragua vid detta avtals ikraftträdande. ([21])
2. Utlåning av alla slag inklusive konsumentkrediter, hypotekskrediter, lånekrediter, factoring och finansiering av affärstransaktioner.	
3. Finansiell leasing.	
4. Alla betalnings- och penningöverföringstjänster, såsom kreditkort och betalkort, resecheckar och bankväxlar.	
5. Borgensförbindelser och garantier.	
6. Handel för egen eller annans räkning, på börs, genom direkthandel eller på annat sätt av följande: a) Penningmarknadsinstrument (bl.a. checkar, växlar och bankcertifikat). b) Utländsk valuta. c) Derivatinstrument innefattande, men inte begränsade till, terminer och optioner. d) Valuta- och ränteinstrument, inbegripet sådana produkter som swappar och räntetermin er. e) Överlåtbara värdepapper. f) Andra överlåtbara instrument och finansiella tillgångar, inklusive guld- och silvertackor.	
7. Medverkan som utställare, garant eller emissionsinstitut vid utfärdandet av alla slags värdepapper, offentligt eller privat, samt andra tjänster med anknytning därtill.	
8. Penningmarknadsmäkling.	
9. Förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster.	
10. Betalnings- och clearingtjänster för finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument.	

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
11. Tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara av tillhandahållare av andra finansiella tjänster.	
12. Rådgivnings- och förmedlingstjänster och andra till finansiella tjänster relaterade tjänster avseende all verksamhet enligt punkterna 1–11, inbegripet kreditupplysning och kreditanalys, tillhandahållande av investeringsunderlag, investeringsrådgivning samt rådgivning om företagsförvärv, omstrukturering av företag och affärsstrategi.	
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRD SAMT SOCIALA TJÄNSTER ([9]) (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulanstjänster (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193) D. Sociala tjänster (CPC 933)	Obundet
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER Ett företag måste vara organiserat enligt nicaraguansk lagstiftning för att tillhandahålla turismtjänster i Nicaragua, och en utländsk medborgare måste vara bosatt i Nicaragua eller utse en juridisk ställföreträdare i Nicaragua.	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([33])	Inga
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	Inga
C. Turistguide (CPC 7472)	Inga, förutom att turistguider måste vara nicaraguanska medborgare.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	Inga. Obundet för CPC 96193, CPC 96195.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	Obundet
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. ([9]) (CPC 963)	Inga
D. Sporttjänster (CPC 964)	Inga
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	Inga
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransporter ([34])	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage)	Inga, förutom att endast medborgare i Nicaragua eller ett företag etablerat i Nicaragua får erhålla en ruttkoncession för att ägna sig åt internationella passagerartransporter.
b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([35])	Inga, förutom att endast medborgare i Nicaragua eller ett företag etablerat i Nicaragua får erhålla en licens för att ägna sig åt godstransporter till sjöss.
B. Transport på inre vattenvägar ([36])	
a) Passagerartransporter (CPC 7221)	Inga, förutom att endast medborgare i Nicaragua eller ett företag etablerat i Nicaragua får erhålla en ruttkoncession för att ägna sig åt passagerartransporter på de inre vattenvägarna.
b) Godstransporter (CPC 7222)	Inga, förutom att endast medborgare i Nicaragua eller ett företag etablerat i Nicaragua får erhålla en ruttkoncession för att ägna sig åt godstransporter på de inre vattenvägarna.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
C. Järnvägstransport ([37])	
a) Passagerartransporter (CPC 7111) b) Godstransporter (CPC 7112)	Inga, förutom att en koncession krävs.
c) Bogsering (CPC 7113)	Obundet
D. Vägtransport ([9])	
a) Passagerartransporter (CPC 7121 och CPC 7122)	För fysiska eller juridiska personer som vill bedriva kollektivtrafik krävs en koncession som beviljas av staten genom *Ministerio de Transporte e Infraestructura* (MTI) eller kommunala myndigheter och omfattas av de bestämmelser som reglerar frågan i den nationella lagstiftningen. Endast nicaraguanska personer får tillhandahålla markburen kollektivtrafik inom Nicaragua. Passagerartransporter inom nationellt territorium ska endast tillhandahållas av nicaraguanska leverantörer.
b) Godstransporter ([9]) (CPC 7123)	Utländska internationella fraktföretag måste uppfylla följande särskilda krav för att få etablera sig i landet: a) Minst 51 procent av dess kapital ägs av nicaraguanska personer. b) Den faktiska kontrollen över företaget och företagets ledning är också under nicaraguansk kontroll. Lokala transporter (*cabotaje*) får endast utföras av nationella transportföretag, men den nicaraguanska staten och dess myndigheter förbehåller sig rätten att ge tillstånd till ägare av motorfordon från länder som undertecknat SICA, under förutsättning att deras ursprungsländer tillämpar principen om ömsesidighet på nicaraguanska medborgare. Koncessionerna beviljas för en tjugoårsperiod som kan förlängas och måste beviljas efter ett anbudsförfarande enligt de regler som fastställs i lag. I de förfaranden som täcks av lagstiftningen måste juridiska personer i transportbranschen registreras i företagsregistret och omfattas av principen om ömsesidighet och konventionerna om centralamerikansk integration. Alla slags godstransporter inom nationellt territorium ska endast tillhandahållas av nicaraguanska leverantörer. MTI kan godkänna att utländska fordon tillfälligt tillhandahåller denna tjänst om det gäller speciallast, så länge företaget som äger lasten är etablerat i Nicaragua och principen om ömsesidighet upprätthålls. När det gäller gods som ska exporteras till länder utanför det centralamerikanska området och dess transport till transithamnar måste lokal frakt och transit utföras av nationella transportföretag, samtidigt som principen om ömsesidighet och bestämmelserna i det centralamerikanska ekonomiska integrationssystemet (SICA) iakttas. Gods som anlänt till ett nationellt skatteupplag kan endast transporteras till nationellt territorium av nationella transportföretag.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([38]) ([9]) (CPC 7139)	Utländska internationella fraktföretag måste uppfylla följande särskilda krav för att få etablera sig i landet: a) Minst 51 procent av dess kapital ägs av nicaraguanska personer. b) Den faktiska kontrollen över företaget och företagets ledning är också under nicaraguansk kontroll. Lokala transporter (*cabotaje*) får endast utföras av nationella transportföretag, men den nicaraguanska staten och dess myndigheter förbehåller sig rätten att ge tillstånd till ägare av motorfordon från länder som undertecknat SICA, under förutsättning att deras ursprungsländer tillämpar principen om ömsesidighet på nicaraguanska medborgare. Koncessionerna beviljas för en tjugoårsperiod som kan förlängas och måste beviljas efter ett anbudsförfarande enligt de regler som fastställs i lag. I de förfaranden som täcks av lagstiftningen måste juridiska personer i transportbranschen registreras i företagsregistret och omfattas av principen om ömsesidighet och konventionerna om centralamerikansk integration. Alla slags godstransporter inom nationellt territorium ska endast tillhandahållas av nicaraguanska leverantörer. MTI kan godkänna att utländska fordon tillfälligt tillhandahåller denna tjänst om det gäller speciallast, så länge företaget som äger lasten är etablerat i Nicaragua och principen om ömsesidighet upprätthålls. När det gäller gods som ska exporteras till länder utanför det centralamerikanska området och dess transport till transithamnar måste lokal frakt och transit utföras av nationella transportföretag, samtidigt som principen om ömsesidighet och bestämmelserna i det centralamerikanska ekonomiska integrationssystemet (SICA) iakttas. Gods som anlänt till ett nationellt skatteupplag kan endast överföras till nationellt territorium av nationella transportföretag.
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([39])	
A. Kringtjänster för sjöfart ([40])	
a) Lasthantering i samband med sjötransporter	Obundet
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Inga, förutom att tillhandahållande av sådana tjänster inte är tillåtet i nationella hamnområden, som är reserverade för den behöriga hamnmyndigheten.
c) Tullklareringstjänster	Inga, förutom att ett företag som bedriver tullagentverksamhet i Nicaragua måste organiseras enligt nicaraguansk lagstiftning och minst en tullagent måste ha giltig licens. Tullagenterna måste vara nicaraguanska medborgare.
d) Containerterminaler och depåtjänster	Inga, förutom att tillhandahållande av sådana tjänster inte är tillåtet i nationella hamnområden, som är reserverade för den behöriga hamnmyndigheten.
e) Agent- och mäklartjänster	Inga, förutom att en fysisk person måste vara nicaraguansk medborgare och ett företag måste vara organiserat enligt nicaraguansk lagstiftning för att bedriva verksamhet som skeppsmäklare, speditör eller konsignatarie.
f) Fraktspeditionstjänster	Inga, förutom att fysiska personer måste vara nicaraguanska medborgare och ett företag måste vara etablerat i Nicaragua för att bedriva verksamhet som speditör eller samlastspeditör.
g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat i Nicaragua och 90 procent av besättningen måste vara medborgare som är godkända enligt tillämplig lagstiftning. Endast nicaraguanska medborgare får tillsättas som kapten på fartyg som seglar på nationellt vatten.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
h) Bogsering (CPC 7214)	Obundet
i) Stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745)	Obundet
j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	Inga Obundet för cateringverksamhet.
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([40])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Obundet
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Inga, förutom att tillhandahållande av sådana tjänster inte är tillåtet i nationella hamnområden, som är reserverade för den behöriga hamnmyndigheten.
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Inga, förutom att fysiska personer måste vara nicaraguanska medborgare och ett företag måste vara etablerat i Nicaragua för att bedriva verksamhet som speditör eller samlastspeditör.
d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat i Nicaragua och 90 procent av besättningen måste vara medborgare som är godkända enligt tillämplig lagstiftning. Endast nicaraguanska medborgare får tillsättas som kapten på fartyg som seglar på nationellt vatten.
e) Bogsering (CPC 7224)	Obundet
f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar (ingår i CPC 745)	Obundet
g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Inga
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([41])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Obundet
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Obundet

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Obundet
d) Bogsering (CPC 7113)	Obundet
e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743)	Obundet
f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Obundet
D. Kringtjänster för vägtransport ([41])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741)	Inga
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Inga
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat i Nicaragua för att tillhandahålla agent- och mäklartjänster.
d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat i Nicaragua för att hyra ut nyttovägfordon med operatör.
e) Kringtjänster för vägtransportutrustning (CPC 744 utom för CPC 7442)	Inga
f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Inga
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	Obundet

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Inga, förutom att tillhandahållande av dessa tjänster inte är tillåtet på nationella flygplatsområden, som är reserverade för flygplatsmyndigheten.
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748)	Inga, förutom att tillhandahållande av dessa tjänster inte är tillåtet på nationella flygplatsområden, som är reserverade för flygplatsmyndigheten. Och ett företag måste vara etablerat i Nicaragua.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	Inga, förutom att ett företag måste vara etablerat i Nicaragua och 90 procent av besättningen måste vara medborgare som är godkända enligt tillämplig lagstiftning. Endast nicaraguanska medborgare får tillsättas som flygkaptener.
e) Försäljning och marknadsföring	Inga
f) Datoriserade bokningssystem	Inga
g) Flygplatsförvaltning (9)	Obundet
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle (42) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (9) (ingår i CPC 742)	Inga, ett företag måste vara etablerat i Nicaragua för att tillhandahålla dessa tjänster.
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (9) (CPC 883) (43)	Inga, förutom att ett företag som utför undersökning och provning av kolväten måste vara organiserat enligt nicaraguansk lagstiftning. En utländsk medborgare måste utse en juridisk ställföreträdare som är permanent bosatt i Nicaragua för att utföra studier av kolväten, såsom geologiska eller geofysiska studier, upprättande av topografiska kartor, seismiska eller geokemiska studier.
B. Transport i rörledning av bränsle (9) (CPC 7131)	Inga, förutom att utländska internationella fraktföretag måste uppfylla följande särskilda krav för att få etablera sig i landet: a) Minst 51 procent av dess kapital ägs av nicaraguanska personer. b) Den faktiska kontrollen över företaget och företagets ledning är också under nicaraguansk kontroll. Lokala transporter (*cabotaje*) får endast utföras av nationella transportföretag, men den nicaraguanska staten och dess myndigheter förbehåller sig rätten att ge tillstånd till ägare av motorfordon från länder som undertecknat SICA, under förutsättning att deras ursprungsländer tillämpar principen om ömsesidighet på nicaraguanska medborgare. Koncessionerna beviljas för en tjugoårsperiod som kan förlängas och måste beviljas efter ett anbudsförfarande enligt de regler som fastställs i lag. I de förfaranden som täcks av lagstiftningen måste juridiska personer i transportbranschen registreras i företagsregistret och omfattas av principen om ömsesidighet och konventionerna om centralamerikansk integration.

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
	Alla slags godstransporter inom nationellt territorium ska endast tillhandahållas av nicaraguanska leverantörer. MTI kan godkänna att utländska fordon tillfälligt tillhandahåller denna tjänst om det gäller speciallast, så länge företaget som äger lasten är etablerat i Nicaragua och principen om ömsesidighet upprätthålls. När det gäller gods som ska exporteras till länder utanför det centralamerikanska området och dess transport till transithamnar måste lokal frakt och transit utföras av nationella transportföretag, samtidigt som principen om ömsesidighet och bestämmelserna i det centralamerikanska ekonomiska integrationssystemet (SICA) iakttas. Gods som anlänt till ett nationellt skatteupplag kan endast överföras till nationellt territorium av nationella transportföretag.
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning ([9]) (ingår i CPC 742)	Inga
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten ([9])	Inga
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten ([9])	Inga
G. Tjänster rörande energidistribution ([44]) (CPC 887)	Obundet
19. ANDRA TJÄNSTER, EJ TIDIGARE NÄMNDA	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	Inga
b) Hårfrisering (CPC 97021)	Inga
c) Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	Inga

Näringsgren	Beskrivning av förbehåll
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	Inga
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([46]) ([46]) (CPC ver. 1.0 97230)	Inga
g) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	Obundet
h) Hushållsnära tjänster (CPC 980)	Obundet

([1]) För tydlighetens skull gäller denna klausul utländsk arbetskraft som är anställd och utan att det påverkar Nicaraguas åtaganden enligt kapitel IV om tillfällig personal.
([2]) Om den begränsande lagstiftningen upphör att gälla, eller ändras och blir mindre begränsande, skulle den angivna begränsningen också göra det.
([3]) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske finns i avsnittet FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F f och 6 F g.
([4]) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt, skogsbruk och fiske finns i avsnittet FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F f och 6 F g.
([5]) Omfattar inte tjänster som rör gruvdrift tillhandahållna på avgifts- eller kontraktsbasis på olje- och gasfält som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 A.
([6]) Omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F h.
([7]) Sektorn är begränsad till tillverkning. Den omfattar inte verksamhet som rör audiovisuella tjänster eller som har kulturellt innehåll.
([8]) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F p.
([9]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller.
([10]) Omfattar inte drift av elöverförings- och eldistributionssystem på avgifts- eller kontraktsbasis, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([11]) Omfattar inte transport av naturgas och gasformiga bränslen via gasledningar, överföring och distribution av gas på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av naturgas och gasformiga bränslen, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([12]) Omfattar inte överföring och distribution av ånga och varmvatten på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av ånga och varmvatten, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([13]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 6 A a Juridiska tjänster.
([14]) Del av CPC 85201 som ingår i 6 A h Läkar- och tandläkartjänster.
([15]) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
([16]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
([17]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas osv.).
([18]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 6 F l 1–6 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
([19]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 6 F p.
([20]) I detta avtal avses med *expressutdelning* skyndsam hämtning, transport och leverans av dokument, tryckalster, paket, varor eller andra föremål, samtidigt som man spårar och behåller kontrollen över dessa föremål under tjänstens tillhandahållande. I expressutdelning ingår inte i) lufttransporttjänster, ii) tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller iii) sjötransporttjänster.
([21]) Eventuell förmånligare behandling av inhemska eller utländska etableringar och investerare som följer av någon framtida ändring eller översyn av lagstiftningen ska omedelbart och ovillkorligen utökas till att omfatta etableringar och investerare från EU-parten.
([22]) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 6 B Datatjänster.
([23]) Med *radio- och tv-utsändning* avses den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men återutsändningslänkar mellan operatörerna omfattas inte.
([24]) Den geografiska enhet som utgör ett lokalområde definieras av tillsynsorganet.
([25]) Den nationella interurbana tjänst som tillhandahålls mellan en lokalt ansluten terminal och terminaler anslutna i andra lokalområden inom Republiken Nicaraguas territorium.
([26]) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten).
Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
([27]) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 D.
([28]) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 6 F l.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 E and 18 F.
([29]) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 6 A k.
([30]) Motsvarar avloppshantering.
([31]) Motsvarar avgasrening.

(32) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(33) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 17 E a Marktjänster.
(34) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(35) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(36) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller sjöfartstjänster för inre vattenvägar som innebär användning av offentlig egendom.
(37) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(38) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 B.
(39) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F l 1–6 F l 4.
(40) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(41) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(42) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 C.
(43) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 BYGGTJÄNSTER.
(44) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller, med undantag för konsulttjänster.
(45) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 6 A h Läkartjänster, 6 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (13 A och 13 C).
(46) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller kurortstjänster och icke-terapeutisk massage som tillhandahålls på en plats som är offentlig egendom, till exempel vissa vattenkällor.

PANAMA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de näringsgrenar som registrerats enligt artikel 166 i detta avtal och, i form av begränsningar, villkor och krav, de förbehåll i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för etableringar och investerare från EU-parten inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges för vilken ekonomisk verksamhet som partens åtagande gäller och förbehållens räckvidd.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med inga ekonomisk verksamhet där det inte finns några begränsningar, villkor och förbehåll när det gäller nationell behandling eller marknadstillträde. Med obundet avses att inga åtaganden som gäller nationell behandling eller marknadstillträde har gjorts.

   För tydlighetens skull ska avsaknaden av specifika förbehåll i en viss ekonomisk verksamhet inte påverka sektorsövergripande förbehåll som gäller.

3. Ekonomisk verksamhet som inte nämns i förteckningen nedan omfattas inte av åtaganden.

4. Vid identifieringen av enskilda ekonomiska verksamheter avses med

   a) *ISIC rev. 3.1:* Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (International Standard Industrial Classification of all Economic Activities) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002.

   b) *CPC:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC prov., 1991.

   c) *CPC ver. 1.0:* den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers), Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet koncessioner, lov, register och övriga tillstånd), om de inte utgör begränsningar, villkor eller förbehåll som gäller marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 164 och 165 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, icke-diskriminerande krav på att viss verksamhet inte får utövas i skyddade miljöområden eller områden av särskilt historiskt eller konstnärligt intresse) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för investerare från EU-parten.

6. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

7. I enlighet med artikel 164 i detta avtal tas inga icke-diskriminerande krav som gäller olika typer av juridiska företagsformer upp i förteckningen.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt ("self-executing") effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
ALLA SEKTORER	Samhällsnyttiga tjänster Ekonomisk verksamhet eller tjänster som betraktas som offentliga eller samhällsnyttiga tjänster kan omfattas av ett offentligt monopol eller ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata. Kapitalet i ett privatägt företag som tillhandahåller samhällsnyttiga tjänster och är verksamt i Panama ska till övervägande del ägas av panamanska personer, utom i de fall som föreskrivs i den nationella lagstiftningen.
ALLA SEKTORER	Investeringar Panama förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som rör ägandet av Panamakanalen och juridiska personer som kan komma att efterträda Panamas kanalmyndighet. En styrelsemedlem i dessa juridiska personer måste vara panamansk medborgare. Panamas kanalmyndighet kan kräva att ett företag som är verksamt i Panamakanalen i laglig ordning bildats enligt panamansk lagstiftning och ingår i ett samriskföretag eller något annat rättssubjekt tillsammans med kanalmyndigheten. Kanalmyndigheten kan införa eller behålla åtgärder som begränsar antalet koncessioner för att bedriva verksamhet i Panamakanalen. Panamakanalen inbegriper själva vattenleden, samt dess förankringar, kajplatser och ingångar, mark och havs-, sjö- och flodvatten, slussar, stödfördämningar, hamnanläggningar och vattenregleringsstrukturer.
ALLA SEKTORER	Investeringar 1. Panama förbehåller sig rätten att begränsa överlåtande eller avyttring av andelar i ett befintligt statligt företag så att endast panamanska medborgare kan erhålla dessa andelar. 2. Om Panama överlåter eller avyttrar andelar i ett befintligt statligt företag enligt punkt 1, kan Panama införa eller behålla åtgärder som avser medborgarskap för ledningen och styrelsemedlemmarna i det företag som erhåller dessa andelar.
ALLA SEKTORER	Panama förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som avser brottsbekämpande och kriminalvård samt följande tjänster om de är sociala tjänster som inrättats eller behållits med beaktande av allmänintresset: Inkomsttrygghet eller inkomstförsäkring, social trygghet eller socialförsäkring, social välfärd, offentlig utbildning, sjuk- och hälsovård eller barnomsorg.
ALLA SEKTORER	Panama förbehåller sig rätten att införa eller behålla åtgärder som nekar utländska investerare och deras investeringar eller utländska tjänsteleverantörer en rättighet eller ett privilegium som beviljats socialt eller ekonomiskt missgynnade minoriteter eller urbefolkningar i deras reservat.
ALLA SEKTORER	1. Utländska regeringar, utländska offentliga eller statliga företag får inte äga fastigheter i Panama, utom fastigheter som används för en ambassad. 2. En utländsk medborgare eller ett utländskt företag eller ett företag som organiserats enligt Panamas lagstiftning, som helt eller delvis ägs av utländska medborgare, får inte äga fastigheter inom tio kilometer från Panamas gränser.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
1. JORDBRUK, JAKT, SKOGSBRUK	
A. Jordbruk, jakt (ISIC rev. 3.1: 011, 012, 013, 014, 015) utom rådgivning och tjänster	Inga
B. Skogsbruk (ISIC rev. 3.1: 020) dock ej tjänster	Inga
2. FISKE OCH VATTENBRUK (ISIC rev.3.1: 0501, 0502) dock ej tjänster	1. Endast en panamansk person får sälja fisk som fångats på panamanskt territorium för konsumtion i Panama. 2. Endast ett fartyg byggt i Panama får ägna sig åt kommersiellt eller industriellt räkfiske på panamanskt territorium. 3. Ett fartyg med en kapacitet på mindre än 150 ton får endast fiska tonfisk på panamanskt territorium om det ägs av en panamansk person. 4. Endast ett fartyg som ägs av en panamansk person får erhålla en licens för (manuellt) kustfiske. 5. Endast ett fartyg under panamansk flagg, som till minst 75 procent ägs av en panamansk person och bedriver internationell handel med tonfisk inom panamanskt territorium kan erhålla en licens för tonfiskfiske till en förmånlig avgift. 6. Ett industriföretag som lagrar eller säljer räkor eller andra marina arter måste förlägga sina anläggningar till fiskehamnen Vacamonte, i Arraijan-distriktet, såvida inte anläggningarna är belägna där odlingsverksamhet bedrivs. 7. Internationella fartyg för tonfiskfiske måste, för att få en licens för tonfiskfiske i panamanska territorialvatten, använda sig av de tjänster som erbjuds av behöriga skeppsmäklare med säte i Panama.
3. UTVINNING AV MINERAL	
A. Brytning av kol och lignit, utvinning av torv (ISIC rev. 3.1: 10) B. Utvinning av råpetroleum och naturgas ([1]) (ISIC rev. 3.1: 1110) C. Utvinning av metallmalmer (ISIC rev. 3.1: 13) D. Annan mineralutvinning (ISIC rev. 3.1: 14)	Inga, förutom följande: 1. En utländsk regering, ett utländskt statligt företag eller en juridisk person direkt eller indirekt ägs av en utländsk regering får inte a) erhålla en utvinningskoncession, b) direkt eller indirekt vara leverantör för gruvverksamhet, c) nyttja eller dra fördel av en utvinningskoncession, eller d) förvärva, inneha eller behålla utrustning eller material för gruvverksamhet i Panama utan föregående och särskilt tillstånd som utfärdats genom ett dekret från republikens president och undertecknats av alla kabinettsmedlemmar. 2. Endast en panamansk medborgare eller ett panamanskt företag kan direkt eller indirekt beviljas ett kontrakt för undersökning och utvinning av kalksten, sand, brottsten, tuff, lera, grus, rasmassa, fältspat, gips och andra icke-metalliska mineraler.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
	3. För tydlighetens skull får följande organisationer inte erhålla, nyttja eller dra fördel av ett sådant kontrakt som avses i punkt 1, varken direkt eller indirekt, såvida inte den verkställande makten beslutar annat: a) En utländsk regering eller ett statligt företag. b) En juridisk person som direkt eller indirekt ägs av en utländsk regering. Råpetroleum och naturgas 1. Om en leverantör är en utländsk juridisk person måste den etablera sig eller öppna en filial i Republiken Panama. Leverantörer kan ansöka om att undantas från importskatt på maskiner, utrustning, reservdelar och andra artiklar som är nödvändiga för att utföra den verksamhet som deras respektive kontrakt kräver. Detta undantag kan beviljas om handels- och industriministeriet fastställer att artiklarna har en godtagbar kvalitet och ett konkurrenskraftigt pris, och de inte produceras i Panama.
4. TILLVERKNING (2)	
A. Livsmedels- och dryckesvaruframställning (ISIC rev. 3.1: 15)	Inga
B. Tobaksvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 16)	Inga
C. Textilvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 17)	Inga
D. Tillverkning av kläder, pälsberedning (ISIC rev. 3.1: 18)	Inga
E. Garvning och annan läderberedning, tillverkning av reseeffekter, handväskor, sadelmakeriarbeten och skodon (ISIC rev. 3.1: 19)	Inga
F. Tillverkning av trä och varor av trä, kork, rotting o.d. utom möbler (ISIC rev. 3.1: 20)	Inga
G. Pappers- och pappersvarutillverkning (ISIC rev. 3.1: 21)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
H. Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar ([3]) (ISIC rev. 3.1: 22, utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ([4]))	Ett företag som producerar en tryckt publikation som är en del av panamansk massmedia, såsom dagstidningar eller tidskrifter måste till 100 procent ägas (direkt eller indirekt) av panamanska medborgare, och dess chefer (inbegripet dess förläggare, chefsredaktörer, ställföreträdande chefer och direktörsassistenter) måste vara panamanska medborgare.
I. Tillverkning av stenkolsprodukter (ISIC rev. 3.1: 231)	Inga
J. Petroleumraffinering (ISIC rev. 3.1: 232)	Inga
K. Tillverkning av kemikalier och kemiska produkter, med undantag av sprängämnen (ISIC rev. 3.1: 24 utom tillverkning av sprängämnen)	Inga
L. Tillverkning av gummi- och plastvaror (ISIC rev. 3.1: 25)	Inga
M. Tillverkning av icke-metalliska mineraliska produkter (ISIC rev. 3.1: 26)	Inga
N. Stål- och metallframställning (ISIC rev. 3.1: 27)	Inga
O. Tillverkning av metallvaror utom maskiner och utrustning (ISIC rev. 3.1: 28)	Inga
P. Tillverkning av maskiner	
a) Tillverkning av maskiner för allmänt ändamål (ISIC rev. 3.1: 291)	Inga
b) Tillverkning av maskiner för särskilt ändamål utom vapen och ammunition (ISIC rev. 3.1: 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2929)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
c) Tillverkning av hushållsapparater som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 293)	Inga
d) Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer (ISIC rev. 3.1: 30)	Inga
e) Tillverkning av andra elektriska maskiner och artiklar som inte ingår i annan undersektor (ISIC rev. 3.1: 31)	Inga
f) Tillverkning av teleprodukter och annan teleutrustning (ISIC rev. 3.1: 32)	Inga
Q. Tillverkning av precisionsinstrument, medicinska och optiska instrument samt ur (ISIC rev. 3.1: 33)	Inga
R. Tillverkning av motorfordon, släpfordon och påhängsvagnar (ISIC rev. 3.1: 34)	Inga
S. Tillverkning av annan (icke-militär) transportutrustning (ISIC rev. 3.1: 35 utom tillverkning av militära fartyg och flygplan och annan transportutrustning för militära ändamål)	Inga
T. Tillverkning av möbler; annan tillverkning (ISIC rev. 3.1: 361, 369)	Inga
U. Återvinning (ISIC rev. 3.1: 37)	Inga
5. PRODUKTION, ÖVERFÖRING OCH DISTRIBUTION FÖR EGEN RÄKNING AV ELEKTRICITET, GAS, ÅNGA OCH VARMVATTEN (UTOM KÄRNKRAFTSBASERAD ELPRODUKTION)	
A. Produktion av el; överföring och distribution av el för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4010) [5]	1. Överföring av elkraft i panamanskt territorium får endast tillhandahållas av Panamas regering. 2. Distribution av elkraft i panamanskt territorium ska tillhandahållas av tre företag under en femtonårsperiod, enligt koncessioner som beviljas av *Autoridad Nacional de los Servicios Públicos* (ASEP). Denna period startade den 22 oktober 1998.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
B. Gasförsörjning; distribution av gasformiga bränslen via rörnät för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4020) (6)	Inga
C. Produktion av ånga och varmvatten; distribution av ånga och varmvatten för egen räkning (del av ISIC rev. 3.1: 4030) (7)	Inga
6. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (ingår i CPC 861) Endast följande: juridisk rådgivning om internationell rätt (med undantag för Panamas lagstiftning) och rådgivning om lagstiftningen i det land där tjänsteleverantören är erkänd advokat. Inbegriper varken inställelse vid domstol eller förvaltningsmyndigheter, juridiska myndigheter, sjöfartsmyndigheter eller skiljeinstanser i Panama, eller upprättande av juridiska handlingar.	Inga
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom revision, CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	Panamanska juridiska personer kan komma överens om att i sina brevhuvud och skyltar lägga till namn på företag, bolag och juridiska eller fysiska utländska personer vars verksamhet omfattar tjänster som tillhandahålls av en auktoriserad revisor i dennes ursprungsland eller som avser internationell samordning av god revisionssed.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	För att få en yrkeslicens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten krävs medborgarskap.
c) Skatterådgivning (CPC 863) (8)	För att få en yrkeslicens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten krävs medborgarskap.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	För att få en yrkeslicens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten krävs medborgarskap.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För att få en yrkeslicens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten krävs medborgarskap.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För att få en yrkeslicens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten krävs medborgarskap.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	För att få en yrkeslicens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten krävs medborgarskap.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	Inga
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	För att få en yrkeslicens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten krävs medborgarskap.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	1. Endast följande personer får äga ett detaljhandelsföretag i Panama: a) En infödd panamansk medborgare. b) En fysisk person som vid ikraftträdandet av 1972 års konstitution var naturaliserad panamansk medborgare, make eller maka till en panamansk medborgare eller en fysisk person som hade barn med en panamansk medborgare. c) En fysisk person som har varit naturaliserad panamansk medborgare i minst tre år. d) En utländsk medborgare eller en juridisk person som organiserats enligt utländsk lagstiftning som ägde ett lagligt detaljhandelsföretag i Panama vid ikraftträdandet av 1972 års konstitution. e) En juridisk person som organiserats enligt panamansk eller utländsk lagstiftning, om den ägs av fysiska personer enligt led a, b, c eller d, i enlighet med stycke 5 i artikel 293 i konstitutionen. 2. Trots vad som sägs i punkt 1 e får en utländsk medborgare äga en juridisk person som bedriver detaljhandel om a) de produkter som säljs av den juridiska personen i detaljhandeln är exklusiva produkter som produceras på uppdrag av denne och bär dess märke, eller b) den juridiska personen huvudsakligen bedriver försäljning av en tjänst, och de produkter som den säljer nödvändigtvis är förenade med försäljningen av tjänsten.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
	3. Chefer och styrelsemedlemmar i detaljhandelsföretag måste uppfylla samma krav på medborgarskap som detaljhandelsföretagens ägare.
B. Datatjänster och tillhörande tjänster (CPC 84)	Inga
C. Forsknings- och utvecklingstjänster a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851) b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) c) Tvärvetenskaplig FoU Tjänster (CPC 853)	Inga
D. Fastighetsmäklartjänster	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	Inga, förutom att fastighetsmäklare måste ha en yrkeslicens, som omfattas av krav på medborgarskap.
b) Med fast lön eller på kontraktsbasis (CPC 822)	Inga, förutom att fastighetsmäklare måste ha en yrkeslicens, som omfattas av krav på medborgarskap.
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
a) Av fartyg (CPC 83103)	Inga
b) Av luftfartyg (CPC 83104)	Inga
c) Av annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
d) Av andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	Inga
e) Av hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	Inga
f) Av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	Inga
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	Inga
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	Inga
c) Konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 865)	Inga
d) Tjänster i samband med konsulttjänster som rör företagsledning (CPC 866)	Inga
e) Teknisk provning och analys (9) (CPC 8676)	Inga
f) Tjänster rörande jordbruk, jakt och skogsbruk (CPC 881)	Inga
g) Tjänster rörande fiske (CPC 882)	Inga
h) Tjänster som rör tillverkning (CPC 884 och CPC 885)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
i) Rekrytering och urval av personal	
i) 1. Chefsrekrytering (CPC 87201)	Inga
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	Inga
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	Inga
i) 4. Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	Inga
j) 1. Detektiv- och bevakningstjänster (CPC 87301)	Inga
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	Ett bevakningsföretags ägare måste vara panamanska medborgare. För att vara styrelsemedlem måste en person uppfylla samma kriterier som gäller för ägande av detaljhandelsföretag, som anges i posten om detaljhandel. Endast en panamansk medborgare får inneha en position som säkerhetschef eller säkerhetsvakt på panamanskt territorium. Utländska medborgare som anställs av ett bevakningsföretag på panamanskt territorium måste först få tillstånd från Panamas regering.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster (CPC 8675)	Inga
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (CPC 8868)	Inga
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	Inga
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (CPC 8868)	Inga
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (inte kontorsmaskiner), utrustning (inte transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([10]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	Inga
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	Inga
n) Fotografitjänster (CPC 875)	Inga
o) Paketering (CPC 876)	Inga
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	Inga, förutom att ett företag som producerar en tryckt publikation som är en del av panamansk massmedia, såsom dagstidningar eller tidskrifter måste till 100 procent ägas (direkt eller indirekt) av panamanska medborgare, och dess chefer (inbegripet dess förläggare, chefsredaktörer, ställföreträdande chefer och direktörsassistenter) måste vara panamanska medborgare.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	Inga
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	Obundet för officiell översättning och tolkning.
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	Inga
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	Inga
r) 5. Kopiering ([11]) (CPC 87904)	Inga
r) 6. Konsulttjänster som rör telekommunikation (CPC 7544)	Inga
7. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster (CPC 7512) inbegripet expressutdelning ([12])	Inga
B. Telekommunikationstjänster (Dessa tjänster omfattar inte ekonomisk verksamhet som består i tillhandahållande av innehåll som kräver telekommunikationstjänster för att transporteras.)	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([13]), utom radio- och TV-utsändningar ([14])	1. Ett företag som direkt eller indirekt ägs eller kontrolleras av en utländsk regering eller i vilket en utländsk regering är delägare får inte tillhandahålla telekommunikationstjänster på panamanskt territorium. 2. Mobiltelefonitjänster tillhandahålls uteslutande av fyra operatörer som har beviljats koncessioner av staten.
b) Satellitsändningstjänster ([15])	Inga, förutom följande: — Åtagandena ska vara ömsesidiga. — Tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med Panamas lagstiftning för elektronisk kommunikation.
8. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	Inga
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel) Alla undersektorer som nämns nedan	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	Inga
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 612)	Inga
b) Partihandel som rör teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	Inga
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([16]))	Inga
C. Detaljhandel (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121, 613, 631, 632, med undantag av detaljhandelsförsäljning av panamansk fisk som fångats i Panamas territorialvatten)	1. Endast följande personer får äga ett detaljhandelsföretag i Panama: a) En infödd panamansk medborgare. b) En fysisk person som vid ikraftträdandet av 1972 års konstitution var naturaliserad panamansk medborgare, make eller maka till en panamansk medborgare eller en fysisk person som hade barn med en panamansk medborgare. c) En fysisk person som har varit naturaliserad panamansk medborgare i minst tre år. d) En utländsk medborgare eller en juridisk person som organiserats enligt utländsk lagstiftning som ägde ett lagligt detaljhandelsföretag i Panama vid ikraftträdandet av 1972 års konstitution. e) En juridisk person som organiserats enligt panamansk eller utländsk lagstiftning, om den ägs av fysiska personer enligt led a, b, c eller d, i enlighet med stycke 5 i artikel 293 i konstitutionen. 2. Trots vad som sägs i punkt 1 e får en utländsk medborgare äga en juridisk person som bedriver detaljhandel om a) de produkter som säljs av den juridiska personen i detaljhandeln är exklusiva produkter som produceras på uppdrag av denne och bär dess märke, eller b) den juridiska personen huvudsakligen bedriver försäljning av en tjänst, och de produkter som den säljer nödvändigtvis är förenade med försäljningen av tjänsten. 3. Chefer och styrelsemedlemmar i detaljhandelsföretag måste uppfylla samma krav på medborgarskap som detaljhandelsföretagens ägare.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
D. Franchising (CPC 8929)	Franchiseverksamhetens tjänster som tillhandahålls på detaljistnivå begränsas till panamanska medborgare.
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	Inga
E. Annan utbildning (CPC 929)	Obundet
11. MILJÖTJÄNSTER A. Avloppshantering (CPC 9401) ([17]) B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403) C. Skydd av utomhusluft och klimat (CPC 9404) ([18]) D. Sanering och rening av mark och vatten a) Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([19])	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405) F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet a) Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406) G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	
12. FINANSIELLA TJÄNSTER	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	Inga, förutom följande: 1. En försäkringsmäklare måste, för att få en licens, vara panamansk medborgare och bosatt i Panama. 2. Minst 49 procent av en aktieandelarna i en juridisk person verksam som ett försäkringsmäklarföretag i Panama måste ägas av panamanska medborgare som är licensierade försäkringsmäklare i Panama. Ett sådant företags juridiske ställföreträdare måste vara en panamansk medborgare som är licensierad försäkringsmäklare i Panama.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	Inga
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRD SAMT SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierad)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311)	Inga
B. Ambulanstjänster (CPC 93192)	Inga
C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	Inga
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell och cateringverksamhet, utom cateringverksamhet inom lufttransport [20] (CPC 641, CPC 642 och CPC 643)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	Panamanskt medborgarskap krävs för att bedriva resebyråverksamhet på panamanskt territorium.
C. Turistguide (CPC 7472)	Inga
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	1. En arbetsgivare som anlitar en utländsk orkester eller musikgrupp måste anlita en panamansk orkester eller musikgrupp för att framträda på var och en av de platser där den utländska orkestern eller musikgruppen framträder. Denna skyldighet finns under den tid som kontraktet för den utländska orkestern eller musikgruppen gäller. 2. En panamansk artist som framträder med en utländsk artist måste anställas på samma villkor och med samma yrkesmässiga överväganden. Detta gäller, men är inte begränsat till, evenemangets marknadsföring, reklam och annonsering, oavsett medium.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	Ett företag som producerar en tryckt publikation som är en del av panamansk massmedia, såsom dagstidningar eller tidskrifter måste till 100 procent ägas (direkt eller indirekt) av panamanska medborgare, och dess chefer (inbegripet dess förläggare, chefsredaktörer, ställföreträdande chefer och direktörsassistenter) måste vara panamanska medborgare.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	Obundet
D. Sporttjänster (CPC 9641)	Inga
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	Inga
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransporter ([21]) a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport ([22]) (CPC 7212 utom nationellt cabotage)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
B. Transport på inre vattenvägar Transporter	
a) Passagerartransporter (CPC 7221) b) Godstransporter (CPC 7222)	Inga
C. Järnvägstransport ([23])	
a) Passagerartransporter (CPC 7111) b) Godstransporter (CPC 7112)	Inga
D. Vägtransport	
a) Passagerartransporter (CPC 7121 och CPC 7122)	Obundet
b) Godstransporter (CPC 7123, utom transport av post för egen räkning ([24]))	Krav på att etablerade organ använder nationellt registrerade fordon.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([25]) (CPC 7139)	Inga
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT	
A. Kringtjänster för sjöfart ([26]) a) Lasthantering i samband med sjötransporter b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjöfart (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([26]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering (CPC 7224) f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([27]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Bogsering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	Inga
D. Kringtjänster för vägtransport a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Kringtjänster för vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	När det gäller uthyrning av nyttovägfordon med operatör krävs tillstånd (beviljas ej för utlandsregistrerade fordon) och operatören måste vara panamansk medborgare.

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	Inga
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	Inga
c) Agent- och mäklartjänster (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	1. Endast en panamansk person med verksamhetsbas i Panama kan inneha ett tillstånd att tillhandahålla luftfartstjänster i Panama. 2. För att få det tillstånd som avses i punkt 1 måste ett panamanskt företag även göra gällande inför *Autoridad de Aeronáutica Civil* att en panamansk medborgare äger de huvudsakliga tillgångarna och har den faktiska kontrollen över företaget. Till exempel måste minst 51 procent av företagets tecknade och inbetalda kapital utgöras av registrerade aktier som ägs av en panamansk medborgare. 3. För inrikes transporter är den procentandel som avses i punkt 2 minst 60 procent. 4. Under giltighetstiden för det tillstånd som avses i punkt 1 måste innehavaren behålla den minsta procentandel för ägande av panamanska medborgare som fastställs i punkt 2 eller 3.
e) Försäljning och marknadsföring	Inga
f) Datoriserade bokningssystem	Inga
g) Flygplatsförvaltning	Inga
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([28]) a) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	Inga
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift ([29]) (CPC 883)	Inga
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271)	Inga
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten	Inga, förutom följande: 1. Endast följande personer får äga ett detaljhandelsföretag i Panama: a) En infödd panamansk medborgare. b) En fysisk person som vid ikraftträdandet av 1972 års konstitution var naturaliserad panamansk medborgare, make eller maka till en panamansk medborgare eller en fysisk person som hade barn med en panamansk medborgare. c) En fysisk person som har varit naturaliserad panamansk medborgare i minst tre år. d) En utländsk medborgare eller en juridisk person som organiserats enligt utländsk lagstiftning som ägde ett lagligt detaljhandelsföretag i Panama vid ikraftträdandet av 1972 års konstitution. e) En juridisk person som organiserats enligt panamansk eller utländsk lagstiftning, om den ägs av fysiska personer enligt led a, b, c eller d, i enlighet med stycke 5 i artikel 293 i konstitutionen. 2. Trots vad som sägs i punkt 1 e får en utländsk medborgare äga en juridisk person som bedriver detaljhandel om a) de produkter som säljs av den juridiska personen i detaljhandeln är exklusiva produkter som produceras på uppdrag av denne och bär dess märke, eller b) den juridiska personen huvudsakligen bedriver försäljning av en tjänst, och de produkter som den säljer nödvändigtvis är förenade med försäljningen av tjänsten. 3. Chefer och styrelsemedlemmar i detaljhandelsföretag måste uppfylla samma krav på medborgarskap som detaljhandelsföretagens ägare.
G. Tjänster rörande energidistribution (CPC 887)	Inga, förutom följande: 1. Överföring av elkraft i panamanskt territorium får endast tillhandahållas av Panamas regering. 2. Distribution av elkraft i panamanskt territorium ska tillhandahållas av tre företag under en femtonårsperiod, enligt koncessioner som beviljas av *Autoridad Nacional de los Servicios Públicos* (ASEP). Denna period startade den 22 oktober 1998.
19. ANDRA TJÄNSTER, EJ TIDIGARE NÄMNDA	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	Inga

Ekonomisk verksamhet	Beskrivning av förbehåll
b) Hårfrisering (CPC 97021) c) Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022) d) Annan skönhetsvård (CPC 97029) e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([30]) (CPC ver. 1.0 97230)	Obundet
g) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	Obundet

([1]) Omfattar inte tjänster som rör gruvdrift tillhandahållna på avgifts- eller kontraktsbasis på olje- och gasfält som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 A.
([2]) Denna sektor omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F h.
([3]) Sektorn är begränsad till tillverkning. Den omfattar inte verksamhet som rör audiovisuella tjänster eller som har kulturellt innehåll.
([4]) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F p.
([5]) Omfattar inte drift av elöverförings- och eldistributionssystem på avgifts- eller kontraktsbasis, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([6]) Omfattar inte transport av naturgas och gasformiga bränslen via gasledningar, överföring och distribution av gas på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av naturgas och gasformiga bränslen, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([7]) Omfattar inte överföring och distribution av ånga och varmvatten på avgifts- eller kontraktsbasis och försäljning av ånga och varmvatten, som ingår i ENERGITJÄNSTER.
([8]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 6 A a Juridiska tjänster.
([9]) Begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
([10]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 6 F l 1–6 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
([11]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 6 F p.
([12]) Expressutdelning kan förutom ökad snabbhet och tillförlitlighet också omfatta mervärden som hämtning från avsändaren, personlig leverans till adressaten, godsspårning, möjlighet att ändra destination under befordran, samt bekräftelse på mottagande. I expressutdelning ingår inte i) luftransporttjänster, ii) tjänster som tillhandahålls i samband med utövandet av statliga befogenheter eller iii) sjötransporttjänster.
([13]) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B Datatjänster.
([14]) Med *radio- och tv-utsändning* avses den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men återutsändningslänkar mellan operatörerna omfattas inte.
([15]) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
([16]) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 D.
([17]) Motsvarar avloppshantering.
([18]) Motsvarar avgasrening.
([19]) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
([20]) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 17 E a Marktjänster.
([21]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
([22]) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
([23]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
([24]) Del av CPC 71235, som ingår i KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER under 7 A Post- och budtjänster.
([25]) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 B.
([26]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
([27]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
([28]) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 C.

(29) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 BYGGTJÄNSTER.

(30) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 6 A h Läkartjänster, 6 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (13 A och 13 C).

BILAGA XI

FÖRTECKNING ÖVER ÅTAGANDEN I FRÅGA OM GRÄNSÖVERSKRIDANDE TILLHANDAHÅLLANDE AV TJÄNSTER

AVSNITT A

EU-PARTEN

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de tjänstesektorer som liberaliserats enligt artikel 172 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för tjänster och tjänstleverantörer från CA-partens republiker inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn som anger den sektor eller undersektor som avtalspartens åtagande gäller och räckvidden av de liberaliseringar som förbehållen avser.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

   Om kolumnen enligt b endast innehåller medlemsstatsspecifika förbehåll, gör de medlemsstater som inte anges där åtaganden för sektorn utan förbehåll (avsaknaden av medlemsstatsspecifika förbehåll för en viss sektor påverkar inte eventuella tillämpliga horisontella förbehåll eller sektorsspecifika förbehåll som gäller hela unionen).

   Åtaganden för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster görs endast i de sektorer och undersektorer i avtalet som anges i förteckningen nedan.

2. Vid identifieringen av enskilda sektorer och undersektorer

   a) avses med CPC den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov., 1991*),

   b) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998*).

3. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering, om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 170 och 171 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för tjänsteleverantörer från CA-partens republiker.

4. Förteckningen nedan påverkar inte genomförbarheten av leveranssätt 1 i vissa tjänstesektorer och undersektorer och påverkar inte heller förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

5. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

6. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
ALLA SEKTORER	Fastigheter För leveranssätt 1 och 2 AT, BG, CY, CZ, DK, EE, EL, FI, HU, IE, IT, LT, LV, MT, PL, RO, SI, SK: Begränsningar av utländska investerares förvärv av mark och fastigheter. (1)
1. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) (2) utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier, *huissiers de justice* och andra *officiers publics et ministériels*	För leveranssätt 1 och 2 AT, CY, ES, EL, LT, MT, SK: För fullt medlemskap i advokatsamfundet, som krävs för att vara verksam inom nationell rätt (EU-rätt och medlemsstatens rättsordning), gäller ett krav på medborgarskap. BE, FI: För fullt medlemskap i advokatsamfundet, som krävs för juridiska representationstjänster, gäller ett krav på medborgarskap tillsammans med krav på bosättning. I BE tillämpas kvoter för att uppträda inför *Cour de cassation* i icke-brottmål. BG: Utländska jurister kan endast tillhandahålla juridiska representationstjänster åt en medborgare från sitt hemland; det ställs även krav på reciprocitet och samarbete med en bulgarisk jurist. För juridiska medlingstjänster krävs permanent bosättning. FR: Juristers tillträde till yrkena *avocat auprès de la Cour de Cassation* och *avocat auprès du Conseil d'Etat* omfattas av kvoter, och det ställs även krav på medborgarskap. HU: För fullt medlemskap i advokatsamfundet gäller ett krav på medborgarskap tillsammans med krav på bosättning. För utländska advokater är den juridiska verksamheten begränsad till att tillhandahålla juridisk rådgivning. LV: Krav på medborgarskap för advokater som avlagt advokateden, vilka förbehålls juridisk representation i brottmål. DK: Endast advokater med dansk auktorisation och advokatbyråer som är registrerade i Danmark får marknadsföra juridiska rådgivningstjänster. För att erhålla dansk auktorisation krävs en dansk juridisk examen. SE: För medlemskap i advokatsamfundet, som endast krävs för att använda yrkestiteln "advokat", gäller ett krav på bosättning.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	För leveranssätt 1 FR, HU, IT, MT, RO, SI: Obundet. AT: Krav på medborgarskap för att uppträda som ombud inför behöriga myndigheter. För leveranssätt 2 Inga.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	För leveranssätt 1 BE, BG, CY, DE, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, UK: Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	AT: Krav på medborgarskap för att uppträda som ombud inför behöriga myndigheter och för att utföra revision som föreskrivs i särskilda österrikiska lagar (till exempel aktiebolagslagen, börslagen, banklagen). SE: Endast revisorer som är godkända i Sverige får utföra lagstadgad revisionsverksamhet inom vissa juridiska enheter, bl.a. alla aktiebolag. Endast sådana personer får vara delägare i eller bilda bolag som bedriver kvalificerad revisionsverksamhet (för officiella ändamål). Krav på bosättning för godkännande. LT: Revisorsrapporten måste sammanställas i samarbete med en revisor som godkänts att praktisera i Litauen. För leveranssätt 2 Inga.
c) Skatterådgivning (CPC 863) ([3])	För leveranssätt 1 AT: Krav på medborgarskap för att uppträda som ombud inför behöriga myndigheter. CY: Taxeringsinspektörer måste vara godkända av finansministeriet. Godkännandet sker efter prövning av det ekonomiska behovet. De kriterier som används motsvarar dem som används för att bevilja tillstånd till utländska investeringar (som anges i det sektorsövergripande avsnittet), eftersom de gäller denna undersektor, i samtliga fall med beaktande av sysselsättningssituationen i undersektorn. BG, MT, RO och SI: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanering och landskapsarkitektur (CPC 8671 och CPC 8674)	För leveranssätt 1 AT: Obundet utom för planeringstjänster. BE, BG, CY, EL, IT, MT, PL, PT, SI: Obundet. DE: Nationella bestämmelser om arvoden och vederlag tillämpas beträffande alla tjänster som tillhandahålls från utlandet. HU, RO: Obundet för tjänster inom landskapsarkitektur. För leveranssätt 2 Inga.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade tekniska tjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För leveranssätt 1 AT, SI: Obundet utom för rena planeringstjänster. BG, CY, EL, IT, MT, PT: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, DE, DK, EE, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, UK: Obundet SI: Obundet för socialmedicin, sanitära, epidemiologiska och miljömedicinska tjänster, tillhandahållande av blod, blodprodukter och transplantat samt obduktion. För leveranssätt 2 Inga.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, MT, NL, PT, RO, SI, SK: Obundet. UK: Obundet utom för veterinärlaboratorietjänster och veterinärtekniska tjänster som tillhandahålls till veterinärer, allmän rådgivning, vägledning och information rörande exempelvis näring, beteende och skötsel av sällskapsdjur. För leveranssätt 2 Inga.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191) j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SI, SK, UK: Obundet. FI, PL: Obundet, utom för sjuksköterskor. För leveranssätt 2 Inga.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter (4)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, DE, CY, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: Obundet. CZ, LV, LT: Obundet utom för postorder. HU: Obundet utom för CPC 63211. För leveranssätt 2 Inga.
B. Data- och tillhörande tjänster (CPC 84)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Forsknings- och utvecklingstjänster	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851) b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([5]) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	För leveranssätt 1 och 2 EU: När det gäller offentligt finansierade FoU-tjänster kan ensamrätt och/eller tillstånd endast ges till fysiska personer som är medborgare i en EU-medlemsstat och juridiska personer med säte inom EU.
D. Fastighetstjänster ([6])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	För leveranssätt 1 BG, CY, CZ, EE, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	För leveranssätt 1 BG, CY, CZ, EE, HU, IE, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
E. Uthyrning/leasing utan operatör	
a) Som rör fartyg (CPC 83103)	För leveranssätt 1 BG, CY, DE, HU, MT, RO: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
b) Som rör luftfartyg (CPC 83104)	För leveranssätt 1 och 2 BG, CY, CZ, HU, LV, MT, PL, RO, SK: Obundet. EU: Luftfartyg som används av EU-flygbolag måste vara registrerade i den medlemsstat som har utfärdat tillstånd för flygbolaget eller i ett annat EU-land. Dispens kan beviljas för kortfristiga leasingkontrakt eller under exceptionella omständigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Som rör annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	För leveranssätt 1 BG, CY, HU, LV, MT, PL, RO, SI: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
d) Som rör andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	För leveranssätt 1 BG, CY, CZ, HU, MT, PL, RO, SK: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	För leveranssätt 1 och 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Obundet EE: Obundet utom för uthyrning av inspelade videokassetter för användning i underhållningssystem för hemmabruk
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Organisationskonsulttjänster (CPC 865)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Tjänster i anslutning till organisationskonsulttjänster (CPC 866)	För leveranssätt 1 och 2 HU: Obundet för medlings- och förlikningstjänster (CPC 86602).

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
e) Teknisk provning och analys (CPC 8676)	För leveranssätt 1 IT: Obundet för biologer och analytiska kemister. BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: Obundet. För leveranssätt 2 BG, CY, CZ, MT, PL, RO, SK, SE: Obundet.
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	För leveranssätt 1 IT: Obundet för aktiviteter som är förbehållna agronomer och *periti agrari*. EE, MT, RO, SI: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
g) Rådgivnings- och konsulttjänster rörande fiske (ingår i CPC 882)	För leveranssätt 1 LV, MT, RO, SI: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
h) Rådgivnings- och konsulttjänster rörande tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) Rekrytering och förmedling av personal	
i) 1. Rekrytering av chefer (CPC 87201)	För leveranssätt 1 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, IE, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI, SE: Obundet. För leveranssätt 2 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, IE, LV, LT, MT, PL, PT, RO, SK, SI: Obundet
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, IE, IT, LU, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Obundet. För leveranssätt 2 AT, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, IE, IT, LU, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SK, UK: Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	För leveranssätt 1 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SK, SI: Obundet. För leveranssätt 2 AT, BG, CY, CZ, DE, EE, ES, FI, FR, IT, IE, LV, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI: Obundet.
j) 1. Spanings- och detektivtjänster (CPC 87301)	För leveranssätt 1 och 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: Obundet.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	För leveranssätt 1 och 2 HU: Obundet för CPC 87304, CPC 87305. BE, BG, CY, CZ, ES, EE, FI, FR, IT, LV, LT, MT, PT, PL, RO, SI, SK: Obundet.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster (CPC 8675)	För leveranssätt 1 BE, BG, CY, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, UK: Obundet för prospektering. För leveranssätt 2 Inga.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 För transportfartyg: BE, BG, CY, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, UK: Obundet. För transportfartyg på inre vattenvägar: EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK, UK: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar (7) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
n) Fotografitjänster (CPC 875)	För leveranssätt 1 BG, EE, MT, PL: Obundet för tillhandahållande av flygfototjänster. LV: Obundet för specialfototjänster (CPC 87504). För leveranssätt 2 Inga.
o) Paketeringstjänster (CPC 876)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	För leveranssätt 1 PL: Obundet för auktoriserade tolkar. HU, SK: Obundet för officiell översättning och tolkning. För leveranssätt 2 Inga.
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	För leveranssätt 1 DE: Nationella bestämmelser om arvoden och vederlag tillämpas beträffande alla tjänster som tillhandahålls från utlandet. För leveranssätt 2 Inga.
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	För leveranssätt 1 och 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	För leveranssätt 1 och 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet.
r) 5. Kopieringstjänster (CPC 87904) ([8])	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
r) 6. Telekommunikationstjänster (CPC 7544)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 7. Telefonpassningstjänster (CPC 87903)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
2. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Post- och budtjänster (Tjänster som rör hantering ([9]) av postförsändelser ([10]) enligt följande förteckning över undersektorer, oavsett om de skickas inom landet eller till utlandet: i) Hantering av adresserade skriftliga meddelanden på vilket fysiskt medium som helst ([11]), däribland hybridpost och direktbrev, ii) Hantering av adresserade paket ([12]), iii) Hantering av adresserade pressprodukter ([13]), iv) Hantering av de försändelser som avses i i–iii ovan som rekommenderade eller assurerade brev, v) Expressutdelning ([14]) av de försändelser som avses i i–iii ovan, vi) Hantering av icke-adresserade försändelser, vii) Dokumentutväxling ([15]) Undersektorerna i, iv och v får undantas när de faller inom ramen för de tjänster som får förbehållas, dvs.: för brevförsändelser vars pris är lägre än 2,5 gånger den allmänna basavgiften, under förutsättning att de väger mindre än 50 gram ([17]), samt den rekommenderade post som används i samband med rättsliga och administrativa förfaranden. (ingår i CPC 751, CPC 71235 ([18]) och CPC 73210 ([19]))	För leveranssätt 1 och 2 Inga. ([16])
B. Telekommunikationstjänster Dessa tjänster omfattar inte ekonomisk verksamhet som består i tillhandahållande av innehåll som kräver telekommunikationstjänster för att transporteras.	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([20]) utom radiosändningar ([21])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Satellitsändningstjänster ([22])	För leveranssätt 1 och 2 EU: Inga, utom att tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med unionslagstiftningen för elektronisk kommunikation. BE: Obundet.
3. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
4. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER	För leveranssätt 1 och 2
(utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	EU: Obundet för distribution av kemiska produkter samt ädelmetaller (och stenar).
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	AT: Obundet för distribution av pyrotekniska produkter, lättantändliga artiklar, spränganordningar och giftiga ämnen.
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa	AT, BG: Obundet för distribution av produkter avsedda för medicinska ändamål, t.ex. medicinsk och kirurgisk apparatur, läkemedelssubstanser och föremål avsedda för medicinska ändamål.
(ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis	
(CPC 621)	
B. Partihandel	För leveranssätt 1
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa	AT, BG, PL, RO: Obundet för distribution av tobak och tobaksprodukter.
(ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	IT: För partihandel: statligt tobaksmonopol.
b) Partihandel med teleterminalutrustning	BG, FI, PL, RO: Obundet för distribution av alkoholhaltiga drycker.
(ingår i CPC 7542)	SE: Obundet för distribution av alkoholhaltiga drycker.
c) Övrig partihandel	AT, BG, CZ, FI, RO, SK, SI: Obundet för distribution av läkemedel.
(CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([23]))	BG, HU, PL: Obundet för tjänster som utförs på provisionsbasis.
	FR: Obundet för handlare och mäklare som är verksamma inom 17 marknader av nationellt intresse beträffande färska livsmedel. Obundet för partihandel med läkemedel.
	MT: Obundet för tjänster som utförs på provisionsbasis.
	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: För detaljhandel: obundet utom för postorder.
C. Detaljhandel ([24])	
Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa	
(CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121)	
Detaljhandel med teleterminalutrustning	
(ingår i CPC 7542)	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([25]) (CPC 632 utom 63211 och 63297) D. Franchising (CPC 8929)	
5. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921)	För leveranssätt 1 BG, CY, FI, FR, IT, MT, RO, SE, SI: Obundet. För leveranssätt 2 CY, FI, MT, RO, SE, SI: Obundet.
B. Sekundärutbildning (CPC 922)	För leveranssätt 1 BG, CY, FI, FR, IT, MT, RO, SE: Obundet. För leveranssätt 2 CY, FI, MT, RO, SE: Obundet. För leveranssätt 1 och 2 LV: Obundet för utbildningstjänster som rör gymnasial yrkesutbildning för funktionshindrade studerande (CPC 9224).
C. Högre utbildning (CPC 923)	För leveranssätt 1 AT, BG, CY, FI, FR, IT, MT, RO, SE: Obundet. För leveranssätt 2 AT, BG, CY, FI, MT, RO, SE: Obundet. För leveranssätt 1 och 2 CZ, SK: Obundet för högre utbildning, utom för teknisk och yrkesinriktad högskoleutbildning (CPC 92310).

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Vuxenutbildning (CPC 924)	För leveranssätt 1 och 2 AT: Obundet för vuxenutbildning genom radio eller TV. CY, FI, MT, RO, SE: Obundet.
R. Annan utbildning (CPC 929)	För leveranssätt 1 och 2 AT, BE, BG, CY, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI, SE, UK: Obundet
6. MILJÖTJÄNSTER A. Hantering av avloppsvatten (CPC 9401) ([26]) B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403) C. Skydd av luft och klimat (CPC 9404) ([27]) D. Sanering och rening av mark och vatten a) Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 94060) ([28]) E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405) F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet a) Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406) G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 94090)	För leveranssätt 1 EU: Obundet utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
7. FINANSIELLA TJÄNSTER	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	För leveranssätt 1 och 2 AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: Obundet för direkta försäkringstjänster utom för försäkring av risker som rör: i) Sjöfart, kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och ii) gods i internationell transittrafik. AT: Försäljningsfrämjande åtgärder och försäkringsförmedling för ett dotterbolag som inte är etablerat inom EU eller för en filial som inte är etablerad i Österrike (utom i fråga om återförsäkring och retrocession) är förbjudna. Obligatorisk lufttransportförsäkring, utom försäkring av internationell kommersiell lufttrafik, kan tillhandahållas endast av ett dotterbolag som är etablerat inom EU eller av en filial som är etablerad i Österrike. En högre skatt på försäkringspremier gäller för försäkringsavtal (utom i fråga om avtal om återförsäkring och retrocession) som meddelas av ett dotterbolag som inte är etablerat inom EU eller av en filial som inte är etablerad i Österrike. Undantag från den högre skatten kan beviljas. DK: Obligatorisk lufttransportförsäkring kan meddelas endast av företag etablerade inom EU. Endast försäkringsbolag som fått tillstånd enligt dansk lagstiftning eller av danska behöriga myndigheter får i kommersiellt syfte i Danmark tillhandahålla direktförsäkring för personer bosatta i Danmark, för danska fartyg eller för egendom i Danmark. DE: Obligatorisk lufttransportförsäkring kan tillhandahållas endast av ett dotterbolag som är etablerat inom EU eller av en filial som är etablerad i Tyskland. Ett utländskt försäkringsbolag som har etablerat en filial i Tyskland får i detta land ingå försäkringsavtal för internationell transport endast genom den filial som etablerats i Tyskland. FR: Försäkring av risker i samband med marktransport får meddelas endast av försäkringsbolag som är etablerade inom EU. PL: Obundet för återförsäkring och retrocession, utom risker som rör varor i internationell handel. PT: Luft- och sjötransportförsäkring som täcker varor, luftfartyg, skrov och ansvar får endast tillhandahållas av bolag som är etablerade inom EU; endast personer och företag som är etablerade inom EU får agera som försäkringsförmedlare för sådan försäkringsverksamhet i Portugal. RO: Återförsäkring på den internationella marknaden tillåts endast om den återförsäkrade risken inte kan placeras på hemmamarknaden. ES: För aktuarietjänster gäller ett krav på bosättning och tre års relevant erfarenhet. För leveranssätt 1 AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, NL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: Obundet för direkta försäkringstjänster utom för försäkring av risker som rör

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	i) Sjöfart, kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och ii) gods i internationell transittrafik. BG: Obundet för direkt försäkring, utom för tjänster som tillhandahålls av utländska leverantörer till utländska personer i Bulgarien. Transportförsäkring avseende varor, försäkring av fordon i sig och ansvarsförsäkring i samband med risker i Bulgarien får inte tillhandahållas direkt av utländska försäkringsbolag. Ett utländskt försäkringsbolag får ingå försäkringsavtal endast genom en filial. Obundet för inlåningsförsäkring och liknande ersättningssystem samt obligatoriska försäkringar. CY, LV, MT: Obundet för direkta försäkringstjänster utom för försäkring av risker som rör: i) Sjöfart, kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och ii) gods i internationell transittrafik. LT: Obundet för direkta försäkringstjänster utom för försäkring av risker som rör i) sjöfart, kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och ii) varor i internationell transittrafik, utom när det gäller landtransport där risken finns i Litauen. BG, LV, LT, PL: Obundet för försäkringsförmedling. FI: Bara försäkringsbolag med säte i EU eller filial i Finland får tillhandahålla direkta försäkringstjänster (även koassurans). Försäkringsmäklartjänster får tillhandahållas av ett bolag eller en person som har permanent etablering i EU. HU: Försäkringsbolag som inte är etablerade i EU får tillhandahålla direkta försäkringstjänster i Ungern endast genom en filial registrerad i Ungern. IT: Obundet när det gäller aktuarietjänster. Transportförsäkring avseende varor, försäkring av fordon i sig och ansvarsförsäkring i samband med risker i Italien får meddelas endast av försäkringsbolag som är etablerade inom EU. Detta förbehåll gäller inte för internationell transport som inbegriper import till Italien.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	SE: Tillhandahållandet av direktförsäkringar tillåts endast genom ett försäkringsbolag med koncession i Sverige, under förutsättning att den utländska tjänsteleverantörer och det svenska försäkringsbolaget tillhör samma företag eller har ingått samarbetsavtal. För leveranssätt 2 AT, BE, BG, CZ, CY, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SE, SI, UK: Obundet för förmedling. BG: För direkt försäkring: Bulgariska fysiska och juridiska personer och utländska personer som bedriver ekonomisk verksamhet i Bulgarien kan för sin verksamhet i Bulgarien ingå försäkringsavtal endast med tjänsteleverantörer som har tillstånd att bedriva försäkringsverksamhet i Bulgarien. Försäkringskompensation på grundval av sådana avtal ska betalas ut i Bulgarien. Obundet för inlåningsförsäkring och liknande ersättningssystem samt obligatoriska försäkringar. IT: Transportförsäkring avseende varor, försäkring av fordon i sig och ansvarsförsäkring i samband med risker i Italien får meddelas endast av försäkringsbolag som är etablerade inom EU. Detta förbehåll gäller inte för internationell transport som inbegriper import till Italien.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, SK, SE, UK: Obundet utom för tillhandahållande av finansiell information och bearbetning av finansiella data samt rådgivning och andra relaterade tjänster, med undantag för förmedling. BE: För tillhandahållande av investeringsrådgivning krävs etablering i Belgien. BG: Begränsningar och villkor som rör användningen av telekommunikationsnätverket kan förekomma. CY: Obundet utom för handel med överlåtbara värdepapper, tillhandahållande av finansiell information och bearbetning av finansiella data samt rådgivning och andra relaterade tjänster, med undantag för förmedling. EE: För inlåning krävs godkännande från den estniska finansinspektionen och registrering enligt estnisk lag som aktiebolag, dotterbolag eller filial. EE: För förvaltning av investeringsbolag krävs etablering av ett specialiserat förvaltningsbolag. Endast företag med säte inom EU kan verka som förvaringsinstitut för investeringsfonders tillgångar. LT: För förvaltning av värdepappersfonder och investeringsbolag krävs etablering av ett specialiserat förvaltningsbolag. Endast företag med säte inom EU kan verka som förvaringsinstitut för investeringsfonders tillgångar. IE: För tillhandahållande av investeringstjänster eller investeringsrådgivning krävs antingen i) tillstånd i Irland, vilket normalt förutsätter att tillhandahållaren är ett aktiebolag, handelsbolag eller enskilt företag, i vartdera fallet med ett huvudkontor/säte i Irland (i vissa fall kan det hända att tillstånd inte krävs, till exempel när en tillhandahållare av tjänster från tredje land inte har någon kommersiell närvaro i Irland och tjänsten inte tillhandahålls privatpersoner) eller ii) tillstånd i en annan medlemsstat i enlighet med EU:s direktiv om investeringstjänster.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	IT: Obundet när det gäller säljare av finansiella tjänster (*promotori di servizi finanziari*). LV: Obundet utom för medverkan vid utfärdandet av alla slags värdepapper, tillhandahållande av finansiell information och bearbetning av finansiella data samt rådgivning och andra relaterade tjänster, med undantag för förmedling. LT: Kommersiell närvaro krävs för pensionsfondsförvaltning. MT: Obundet utom för inlåning, utlåning av alla slag, tillhandahållande av finansiell information och bearbetning av finansiella data samt rådgivning och andra relaterade tjänster, med undantag för förmedling. PL: För tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara: krav på att använda det allmänna telenätet, eller någon annan godkänd operatörs nät. RO: Obundet för finansiell leasing och för handel med penningmarknadsinstrument, utländsk valuta, derivatinstrument, valuta- och ränteinstrument, överlåtbara värdepapper och andra överlåtbara instrument och finansiella tillgångar, medverkan vid utfärdande av alla slags värdepapper, förvaltning av tillgångar, samt clearing- och avvecklingstjänster rörande finansiella tillgångar. Betalnings- och penningförmedlingstjänster tillåts endast genom en bank som är etablerad lokalt. SI: i) Medverkan vid utfärdandet av statsskuldförbindelser och pensionfondsförvaltning: Obundet ii) Alla andra undersektorer utom utfärdande av statsskuldförbindelser och pensionfondsförvaltning, tillhandahållande och överföring av finansiell information samt rådgivning och andra tjänster som är relaterade till finansiella tjänster: Obundet, utom när det gäller för inhemska juridiska personer och enskilda näringsidkare att ta emot krediter (all form av upplåning) och att acceptera borgensförbindelser och garantier från utländska kreditinstitut. Utländska personer får endast sälja utländska värdepapper genom inhemska banker och fondmäklare. Medlemmar i värdepappersbörsen i Slovenien måste vara registrerade som juridiska personer i Slovenien eller vara filialer till utländska investeringsbolag eller banker. För leveranssätt 2 BG: Begränsningar och villkor som rör användningen av telekommunikationsnätverket kan förekomma. PL: För tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara: Krav på att använda det allmänna telenätet, eller någon annan godkänd operatörs nät.
8. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, DE, CY, CZ, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LT, MT, LU, NL, PL, PT, RO, SI, SE, SK, UK: Obundet.
C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Sociala tjänster (CPC 933)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EE, ES, EL, FI, FR, HU, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK, UK: Obundet. För leveranssätt 2 BE: Obundet för andra sociala tjänster än konvalescenthem, vilohem och äldreboenden.
9. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([29])	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet utom för cateringverksamhet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	För leveranssätt 1 BG, HU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Turistguidetjänster (CPC 7472)	För leveranssätt 1 BG, CY, CZ, HU, IT, LT, MT, PL, SK, SI: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
10. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	För leveranssätt 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, UK: Obundet. För leveranssätt 2 CY, CZ, FI, MT, PL, RO, SK, SI: Obundet. BG: Obundet utom för tjänster som rör teaterproduktion, sånggrupper, band- och orkesterunderhållning (CPC 96191), tjänster som tillhandahålls av författare, kompositörer, skulptörer, underhållare och andra enskilda artister (CPC 96192) och tillhörande teatertjänster (CPC 96193).

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	EE: Obundet för övrig underhållning (CPC 96199) utom biograftjänster. LT, LV: Obundet utom för biograftjänster (ingår i CPC 96199).
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	För leveranssätt 1 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet. För leveranssätt 2 BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet.
D. Sporttjänster (CPC 9641)	För leveranssätt 1 och 2 AT: Obundet för skidskolor och bergsguidetjänster. BG, CZ, LV, MT, PL, RO, SK: Obundet. För leveranssätt 1 CY, EE: Obundet.
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
11. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([30])	För leveranssätt 1 och 2 BG, CY, DE, EE, ES, FR, FI, EL, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SI och SE: Matartjänster med godkännande.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Transport på inre vattenvägar a) Passagerartransport (CPC 7221) b) Godstransport (CPC 7222)	För leveranssätt 1 och 2 EU: Inga, utom åtgärder som baseras på befintliga eller framtida avtal om tillträde till inre vattenvägar (inbegripet avtal till följd av Rhen-Main-Donau-kanalen), vilka förbehåller vissa trafikrättigheter för operatörer som är baserade i de berörda länderna och uppfyller medborgarskapskriterierna vad gäller ägande. Genomförandebestämmelser till Mannheimkonventionen om sjöfart på Rhen. AT: Krav på medborgarskap för fysiska personer som bildar ett rederi. När det gäller etablering som juridisk person gäller krav på medborgarskap för majoriteten av de verkställande direktörerna, medlemmarna i styrelsen och tillsynsrådet. Ett företag eller en varaktig etablering måste registreras i Österrike. Vidare måste majoriteten av aktierna innehas av EU-medborgare. BG, CY, CZ, EE, FI, HU, LT, MT, RO, SE, SI, SK: Obundet.
C. Järnvägstransport a) Passagerartransport (CPC 7111) b) Godstransport (CPC 7112)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Vägtransport a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122) b) Godstransport (CPC 7123, utom transport av post för egen räkning) ([31]).	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([32]) (CPC 7139)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet.
12. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([33])	
A. Kringtjänster för sjötransport a) Godshantering i samband med sjöfart b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 EU: Obundet för tullklareringstjänster och för containerterminal- eller containerdepåtjänster AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet för godshantering i samband med sjöfart.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Tullklareringstjänster	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet för lagring och magasinering.
d) Containerterminaler och depåtjänster	
e) Agent- och mäklartjänster	AT, BE, BG, CY, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, MT, NL, PL, PT, SI, SE, UK: Obundet för bogsering och påskjutning av fartyg.
f) Fraktspeditionstjänster	AT, BG, CY, CZ, DE, EE, HU, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: Obundet för uthyrning av fartyg med besättning.
g) Uthyrning av fartyg med besättning	För leveranssätt 2
(CPC 7213)	Inga.
h) Bogsering och påskjutning av fartyg	
(CPC 7214)	
i) Stödtjänster för sjötransport	
(ingår i CPC 745)	
j) Övriga stöd- och kringtjänster	
(ingår i CPC 749)	
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar	För leveranssätt 1 och 2
a) Godshantering	EU: Inga, utom åtgärder som baseras på befintliga eller framtida avtal om tillträde till inre vattenvägar (inbegripet avtal till följd av Rhen-Main-Donau-kanalen), vilka förbehåller vissa trafikrättigheter för operatörer som är baserade i de berörda länderna och uppfyller medborgarskapskriterierna vad gäller ägande. Genomförandebestämmelser till Mannheimkonventionen om sjöfart på Rhen.
(ingår i CPC 741)	
b) Lagring och magasinering	EU: Obundet för bogsering och påskjutning av fartyg.
(ingår i CPC 742)	
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport	För leveranssätt 1
(ingår i CPC 748)	AT, BG, CY, CZ, DE, EE, FI, HU, LV, LT, MT, RO, SK, SI, SE: Obundet för uthyrning av fartyg med besättning.
d) Uthyrning av fartyg med besättning	
(CPC 7223)	
e) Bogsering och påskjutning av fartyg	
(CPC 7224)	
f) Stödtjänster för transport på inre vattenvägar	
(ingår i CPC 745)	
g) Övriga stöd- och kringtjänster	
(ingår i CPC 749)	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Kringtjänster för järnvägstransport a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Växling, rangering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 EU: Obundet för växling och rangering. För leveranssätt 2 Inga.
D. Kringtjänster för vägtransport a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Övriga stödtjänster till landtransport (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 AT, BG, CY, CZ, EE, HU, LV, LT, MT, PL, RO, SK, SI, SE: Obundet för uthyrning av nyttovägfordon med operatör. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet cateringtjänster)	För leveranssätt 1 och 2 EU: Obundet utom för cateringverksamhet.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	För leveranssätt 1 och 2 EU: Luftfartyg som används av EU-flygbolag måste vara registrerade i de medlemsstater som har utfärdat tillstånd för flygbolaget eller i ett annat EU-land. Dispens kan beviljas för kortfristiga leasingkontrakt eller under exceptionella omständigheter.
e) Försäljning och marknadsföring f) Datoriserade bokningssystem	För leveranssätt 1 och 2 EU: Särskilda skyldigheter för tjänsteleverantörer som använder databokningssystem som ägs eller kontrolleras av flygbolag.
g) Flygplatsförvaltning	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([34]) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
13. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([35])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, IE, IT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet.
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten	För leveranssätt 1 EU: Obundet för partihandel med el, ånga och varmvatten. För leveranssätt 2 Inga.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten	För leveranssätt 1 EU: Obundet för detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, SK, UK: För detaljhandel med drivmedel, gasol, kol och ved: Obundet utom för postorder: inga. För leveranssätt 2 Inga.
G. Tjänster rörande energidistribution (CPC 887)	För leveranssätt 1 EU: Obundet utom för konsulttjänster. I dessa fall: inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
14. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
b) Hårvård (CPC 97021)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
c) Kosmetisk behandling, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([36]) (CPC ver. 1.0 97230)	För leveranssätt 1 EU: Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

([1]) När det gäller tjänstesektorer håller sig dessa begränsningar inom ramen för vad som anges i gällande GATS-åtaganden.

([2]) Omfattar juridisk rådgivning, juridisk representation, juridiska skiljemanna- och förliknings-/medlingstjänster samt juridiska handlings- och intygstjänster.
Tillhandahållande av juridiska tjänster i fråga om folkrätt, EU-rätt och rätten i varje jurisdiktion är endast tillåtet om tjänsteleverantören eller dennes personal är behörig att vara verksam som jurist och är, i likhet med tillhandahållande av andra tjänster, föremål för tillämpliga villkor och förfaranden för licensiering i Europeiska unionens medlemsstater. För jurister som tillhandahåller juridiska tjänster i fråga om folkrätt och utländsk rätt kan dessa bl.a. bestå i överensstämmelse med lokala uppförandekoder, användning av hemlandets yrkestitel (om inte erkännande med värdlandets yrkestitel erhållits), försäkringskrav, enkel registrering hos värdlandets advokatsamfund eller förenklad antagning till värdlandets advokatsamfund genom ett lämplighetstest och juridisk eller yrkesmässig hemvist i värdlandet. Juridiska tjänster i fråga om EU-rätt ska i princip utföras av eller genom en advokat som är medlem i ett advokatsamfund inom EU och som agerar i eget namn, och juridiska tjänster i fråga om rätten i en av Europeiska unionens medlemsstater ska i princip utföras av eller genom en advokat som är medlem i denna medlemsstats advokatsamfund och som agerar i eget namn. Det kan därför krävas fullt medlemskap i advokatsamfundet i den aktuella medlemsstaten för att uppträda som ombud inför domstolar och andra behöriga myndigheter inom EU eftersom det inbegriper utövande av EU-processrätt och nationell processrätt. I vissa medlemsstater är utländska jurister som inte är fullständiga medlemmar i advokatsamfundet emellertid tillåtna att uppträda som ombud i civilrättsliga förfaranden för en part som är medborgare i eller hör till de stater där juristen har rätt att utöva sitt yrke.

(3) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 1 A a Juridiska tjänster.
(4) Tillhandahållande av läkemedel till allmänheten är, i likhet med tillhandahållande av andra tjänster, föremål för tillämpliga villkor och förfaranden för licensiering och kvalificering i Europeiska unionens medlemsstater. Som en allmän regel är denna verksamhet förebehållen farmaceuter. I vissa medlemsstater är endast tillhandahållandet av receptbelagda läkemedel förbehållet farmaceuter.
(5) Del av CPC 85201 som ingår i 1 A h – Läkar- och tandläkartjänster.
(6) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
(7) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 1 F l 1–1 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 1 B. DATORTJÄNSTER.
(8) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 1 F p.
(9) I "hantering" ingår tömning av brevlådor, sortering, transport och utdelning.
(10) Med "postförsändelse" avses försändelse som hanteras av alla typer av kommersiella aktörer, oavsett om de är offentliga eller privata.
(11) Till exempel brev, vykort.
(12) Omfattar böcker och kataloger.
(13) Tidskrifter och tidningar.
(14) Expressutdelning kan förutom ökad snabbhet och tillförlitlighet också innefatta mervärden som hämtning från avsändaren, personlig leverans till adressaten, godsspårning, möjlighet att ändra destination under befordran samt bekräftelse på mottagande.
(15) Tillhandahållande av medel, däribland särskilda lokaler och befordran av tredje man, som möjliggör självservice genom ömsesidig utväxling av postförsändelser mellan användare som abonnerar på denna tjänst. Med postförsändelse avses försändelse som hanteras av alla typer av kommersiella aktörer, oavsett om de är offentliga eller privata.
(16) För undersektorerna i–iv kan det krävas individuella licenser som kan medföra särskilda skyldigheter att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster eller betala en finansiell avgift till en kompensationsfond.
(17) Med *brevförsändelse* avses meddelande i skriftlig form på vilket fysiskt medium som helst, som ska befordras och levereras till den adress avsändaren har angivit på själva försändelsen eller på dess emballage. Böcker, kataloger, tidningar och tidskrifter betraktas inte som brevförsändelser.
(18) Transport av landpost för egen räkning.
(19) Transport av luftpost för egen räkning.
(20) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B. Datatjänster.
(21) Radio- och tv-utsändning definieras som den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men omfattar inte återutsändningslänkar mellan operatörerna.
(22) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(23) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 D
(24) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 1 B och 1 F 1.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 E and 13 F.
(25) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 1 A k).
(26) Motsvarar avloppshantering.
(27) Motsvarar avgasrening.
(28) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(29) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 12 E a Marktjänster.
(30) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(31) Del av CPC 71235, som ingår i KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER under 2 A. Postbefordran och budtjänster.
(32) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 B.
(33) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 1.F.l 1–1.F.l 4.
(34) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 C.
(35) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis:rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 3 BYGGTJÄNSTER.
(36) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 1 A h Läkartjänster, 1 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (8 A och 8 C).

DEL B

CA-PARTENS REPUBLIKER

COSTA RICA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de tjänstesektorer eller undersektorer som förts upp enligt artikel 172 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för EU-partens tjänster och tjänstleverantörer inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn som anger de sektorer eller undersektorer för tjänster som avtalspartens åtagande gäller och räckvidden som förbehållen avser.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* en tjänstesektor där det inte finns några begränsningar, villkor eller kvalifikationer för nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden om nationell behandling eller marknadstillträde har avtalats.

   För tydlighetens skull anges att avsaknaden av specifika förbehåll för en viss tjänstesektor inte påverkar tillämpliga horisontella förbehåll som gäller.

3. Åtaganden för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster görs endast i de sektorer och undersektorer i avtalet som anges i förteckningen nedan.

4. Vid identifieringen av enskilda tjänstesektorer och undersektorer

   a) avses med CPC den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991*),

   b) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver 1.0, 1998*).

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet eventuella koncessioner, tillstånd, registrering och dylikt), om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 170 och 171 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för tjänster och tjänsteleverantörer från EU-parten.

6. Förteckningen nedan påverkar inte genomförbarheten av leveranssätt 1 i vissa tjänstesektorer och undersektorer och påverkar inte heller förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

7. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
HORISONTELLA FÖRBEHÅLL	
Alla förtecknade sektorer och undersektorer:	
1. Från statligt ägande får inte permanent undantas någon kraft som kan utvinnas från allmänt vatten på nationellt territorium, kolfyndigheter, källor eller fyndigheter av olja och andra kolväten, eller fyndigheter av radioaktiva mineraler inom det nationella territoriet, samt trådlösa tjänster. De får endast utvinnas av offentlig förvaltning eller av privata parter i enlighet med lagen eller enligt särskilda tillstånd utfärdade för en begränsad tid och enligt villkor och bestämmelser som ska upprättas av den lagstiftande församlingen.	
2. Nationella järnvägar, hamnanläggningar och flygplatser – de senare när de används – får inte säljas, hyras ut eller intecknas, direkt eller indirekt, eller på annat sätt undantas från statligt ägande och kontroll. Järnvägar, hamnanläggningar och internationella flygplatser, nya och befintliga, liksom de tjänster som där erbjuds, ska endast beviljas som koncession via förfaranden som fastställts i inhemsk lagstiftning. När det gäller hamnarna Limón, Moín, Caldera och Puntarenas ska endast nya arbeten eller tilläggsarbeten ges i koncession, inte befintliga.	
3. Tjänster som betraktas som samhällsnytta eller teknisk samhällsservice [1] kan omfattas av offentligt monopol eller beviljas med ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata. För att räknas som allmännyttigt företag ska koncession eller tillstånd ha utfärdats av behörig offentlig institution. Institutioner och offentliga företag som genom ett juridiskt uppdrag tillhandahåller någon av dessa tjänster är undantagna från denna skyldighet. Leverantörer ska inte ha monopol på en allmännyttig tjänst som de driver och de begränsningar och ändringar som föreskrivs enligt lag gäller för dem. Nya koncessioner och tillstånd ska utfärdas så länge efterfrågan på tjänsterna motiverar det, eller tills tjänsterna kan erbjudas enligt bättre villkor för användarna. Prioritet ska ges till koncessionshavare som levererar tjänsten. Statliga monopol som har skapats enligt lag eller utfärdats av förvaltningen, är undantagna från ovanstående.	
4. Endast leverantörer av professionella tjänster som är behöriga medlemmar i respektive yrkessammanslutning i Costa Rica är behöriga att utöva yrket inom Costa Ricas territorium, inbegripet rådgivning och konsultverksamhet. Krav på bosättning gäller. För att bli upptagna i vissa yrkessammanslutningar i Costa Rica, ska de utländska tjänsteleverantörerna uppvisa att i deras ursprungsland, där de är behöriga att utöva yrket, kan leverantörer av professionella tjänster från Costa Rica utöva yrket på samma villkor.	
5. Costa Rica förbehåller sig rätten att vidta eller behålla vissa åtgärder som a) beviljar rättigheter eller förmåner till socialt eller ekonomiskt mindre gynnade grupper eller till inhemska grupper, och b) gäller tillhandahållande av brottsbekämpning och kriminalvård, och för följande tjänster i den mån de är sociala tjänster som införs eller upprätthålls i allmänt intresse: inkomsttrygghet och inkomstförsäkring, socialförsäkring, socialt bistånd, offentlig utbildning, hälsovård, barnomsorg, allmänna avlopp samt vattenförsörjning.	
6. När det gäller tjänster i denna förteckning, bibehålls eventuella förbehåll för marknadstillträde och nationell behandling på lokal nivå (kommunnivå) oavsett om dessa förbehålls förtecknas eller ej. Dessa förbehåll ska inte anses upphäva Costa Ricas åtaganden i del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal.	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
SPECIFIKA FÖRBEHÅLL	
1. FÖRETAGSTJÄNSTER (2)	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier.	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
c) Skatterådgivning (CPC 863) (3)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanering och landskapsarkitektur (CPC 8671 och CPC 8674)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade tekniska tjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Databehandlingstjänster och andra datoranknutna tjänster (CPC 84)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Forsknings- och utvecklingstjänster (FoU) ([4])	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851 med undantag för organiska resurser)	För leveranssätt 1 Utländska medborgare och företag med säte i utlandet som levererar vetenskapliga forsknings- och bioprospekterings- ([5]) tjänster med avseende på biologisk mångfald ([6]) i Costa Rica, ska utse en juridisk företrädare som är bosatt i Costa Rica. För icke-bofasta utlänningar gäller olika tidsramar (upp till sex månader) och avgifter för vetenskapliga eller kulturella insamlingsavgifter. För leveranssätt 2 Inga.
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) ([7])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Fastighetstjänster ([8])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Uthyrning/leasing utan operatör	
a) Som rör fartyg (CPC 83103)	För leveranssätt 1 Fartyg måste ha costaricansk flagga och vara registrerat i Costa Rica. Alla fysiska personer och företag som är etablerade utomlands och som äger ett eller flera utlandsregistrerade fartyg som är placerade i Costa Rica, ska utse och upprätthålla en agent eller juridisk företrädare i Costa Rica, som ska fungera som kontaktlänk med officiella myndigheter i alla fartygsrelaterade frågor. Endast costaricanska medborgare, nationella offentliga enheter, företag som grundats och har sitt säte i Costa Rica och rederirepresentanter kan registrera fartyg i Costa Rica.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För leveranssätt 2 Inga.
b) Som rör luftfartyg (CPC 83104)	För leveranssätt 1 Krav på bosättning och ömsesidighet. Prövning av ekonomiskt behov krävs. Huvudsakliga kriterier: trafik- och driftsbehov. För leveranssätt 2 Inga.
c) Som rör annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Som rör andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	För leveranssätt 1 Obundet för CPC 83202. För leveranssätt 2 Inga.
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	För leveranssätt 1 Bolagsbildning och vissa typer av associationsformer krävs (*sociedades personales*). För utländska fysiska och juridiska personer gäller begränsningar för försäljning av ägande. För sändning i radio, television och på bio av utländsk reklam gäller begränsningar. Förmånsbehandling ska ges till reklam från centralamerikanska länder. För den som sänder reklam i radio, television och på bio ska krav på nationalitet, bosättning och registrering ställas.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För reklamavbrott, reklaminslag och reklamfilmer med stöd från staten, annan statlig institution eller annan enhet som stöds av staten ska krav på nationalitet gälla. För leveranssätt 2 Inga.
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Organisationskonsulttjänster (CPC 865)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Tjänster i anslutning till organisationskonsulttjänster (CPC 866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Teknisk provning och analys (9) (CPC 8676)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör fiske (ingår i CPC 882)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) Rekrytering och förmedling av personal	
i) 1. Rekrytering av chefer (CPC 87201)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) 2. Rekrytering av kontorspersonal och annan personal (CPC 87202)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
j) 1. Spanings- och detektivtjänster (CPC 87301)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([10]) (CPC 8675)	För leveranssätt 1 Obundet för CPC 86751. För leveranssätt 2 Inga.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 Omfattas av offentliga monopol. För leveranssätt 2 Inga.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 Bolagsbildning krävs. Krav på bosättning och ömsesidighet. Prövning av ekonomiskt behov krävs. Huvudsakliga kriterier: trafik- och driftsbehov.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För leveranssätt 2 Inga.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([11]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
n) Fotografitjänster (CPC 875)	För leveranssätt 1 Obundet för CPC 87504. För leveranssätt 2 Inga.
o) Paketeringstjänster (CPC 876)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet för officiell översättning och tolkning.
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 5. Kopieringstjänster (CPC 87904) ([12])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 6. Telekommunikationstjänster (CPC 7544)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
2. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster inklusive expressutdelning ([13]) (CPC 7512, med undantag för tjänster som är förbehållna staten och dess företag i enlighet med inhemsk lagstiftning)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Telekommunikationstjänster	
a) Alla tjänster som helt eller huvudsakligen utgörs av signalöverföring via telenät, med undantag för radio- och tv-sändning ([14]) ([15])	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
b) Satellitsändningstjänster ([16])	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
3. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER ([17]) (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
4. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel) ([4])	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121) b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	För leveranssätt 1 Obundet för CPC 62112, 62113 och 62117. För leveranssätt 2 Inga.
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121) b) Partihandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542) c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([18]))	För leveranssätt 1 Obundet för CPC 62226, 6225 och 6227. För leveranssätt 2 Inga.
C. Detaljhandel ([19])	
a) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) b) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	För leveranssätt 1 Obundet för CPC 63107. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) d) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([20]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	
D. Franchising (CPC 8929)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
5. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924) R. Annan utbildning (CPC 929)	För leveranssätt 1 Obundet för CPC 923. För leveranssätt 2 Inga.
6. MILJÖTJÄNSTER ([2])	
A. Hantering av avloppsvatten (CPC 9401) ([21]) B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402)	För leveranssätt 1 Obundet utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	
C. Skydd av luft och klimat (CPC 9404) ([22])	
D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 9406) ([23])	
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	

7. FINANSIELLA TJÄNSTER

Åtagandena i leveranssätt 1 och 2 innebär inte att Costa Rica är skyldigt att tillåta leverantörer av finansiella tjänster från Europeiska unionen att göra affärer eller verka inom Costa Ricas territorium. Costa Rica kan definiera *göra affärer* och *verka*, under förutsättning att dessa definitioner inte är oförenliga med åtagandena i leveranssätt 1 och 2.

Utan att det påverkar andra former av tillsyn av gränsöverskridande handel med finansiella tjänster, kan Costa Rica kräva att leverantörer av gränsöverskridande finansiella tjänster från Europeiska unionen och finansiella instrument ska registreras.

A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	För leveranssätt 1 Obundet, utom för följande: a) Försäkring av risker som rör i) rymdfart och frakt (inklusive satelliter), sjöfart och kommersiell luftfart när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	ii) gods i internationell transittrafik. b) Retrocession och återförsäkring. c) Tjänster som krävs för att stödja globala konton. ([24]) d) Försäkringsrelaterade tjänster enligt vad som anges i artikel 194.2 a A 4 i definitionen av finansiella tjänster. ([25]) e) Försäkringsförmedling av mäklare och agenter utanför Costa Rica, till exempel mäkleri och agenturverksamhet enligt artikel 194.2 a A 3 i definitionen av finansiella tjänster. ([25]) För leveranssätt 2 Inga förutom obligatorisk bilförsäkring och arbetsplatsförsäkring.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	För leveranssätt 1 Obundet utom för tillhandahållande och överföring av finansiell information, finansiell databehandling och tillhörande programvara enligt artikel 194.2 a B 11 i definitionen av finansiella tjänster, och rådgivning och andra relaterade tjänster, med undantag för förmedling, av alla verksamheter som förtecknas i artikel 194.2 a B 1–B 11 i definitionen av finansiella tjänster. ([26]) För leveranssätt 2 Inga.
8. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER ([2]) (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311)	För leveranssätt 1 Obundet.
B. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	För leveranssätt 2 Inga.
9. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641 och CPC 642) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([27])	För leveranssätt 1 Obundet utom för cateringverksamhet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Resebyråer och researrangörer (inklusive reseledare) (CPC 7471)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Turistguidetjänster (CPC 7472)	För leveranssätt 1 Krav på bosättning för turistguidelicenser. För leveranssätt 2 Inga.
10. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. ([4]) (CPC 963)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Sporttjänster (CPC 9641)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (inklusive marinor för turister) (CPC 96491)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
11. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport ([28])	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([29])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Transport på inre vattenvägar ([30])	
a) Passagerartransport (CPC 7221) b) Godstransport (CPC 7222)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Järnvägstransport ([31])	
a) Passagerartransport (CPC 7111) b) Godstransport (CPC 7112)	För leveranssätt 1 Omfattas av offentliga monopol. För leveranssätt 2 Inga.
C. Järnvägstransport ([4])	
a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122)	För leveranssätt 1 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Godstransport ([4]) (CPC 7123)	För leveranssätt 2 Inga.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([4]) ([32]) (CPC 7139)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet
12. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([33])	
A. Kringtjänster för sjötransport ([34])	För leveranssätt 1
a) Godshantering i samband med sjöfart	Obundet utom för CPC 742.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 2 Inga.
c) Tullklareringstjänster	
d) Containerterminaler och depåtjänster	
e) Agent- och mäklartjänster	
f) Fraktspeditionstjänster	
g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213)	
h) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7214)	
i) Stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745)	
j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([34])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7224) f) Stödtjänster för transport på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([35])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Växling, rangering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
D. Kringtjänster för vägtransport ([35])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Övriga stödtjänster till vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	För leveranssätt 1 Obundet utom för cateringverksamhet. För leveranssätt 2 Inga.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
e) Försäljning och marknadsföring	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Datoriserade bokningssystem	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Flygplatsförvaltning ([4])	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([36]) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning ([4]) (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
13. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift ([4]) (CPC 883) ([37])	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Transport i rörledning av bränsle ([4]) (CPC 7131)	För leveranssätt 1 Omfattas av offentliga monopol. För leveranssätt 2 Inga.
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning ([4]) (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Omfattas av offentliga monopol. För leveranssätt 2 Inga.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) utom partihandel med el, ånga och varmvatten ([4])	För leveranssätt 1 Omfattas av offentliga monopol. För leveranssätt 2 Inga.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) utom detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten ([4])	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
G. Tjänster rörande energidistribution ([38]) (CPC 887)	För leveranssätt 1 Obundet utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
14. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
A. Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Hårvård (CPC 97021)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Kosmetisk behandling, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Annan skönhetsvård (CPC 97029)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
E. Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([39]) ([40]) (CPC ver. 1.0 97230)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
F. Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

(1) Offentliga tjänster omfattar följande: elenergiförsörjning, inbegripet generering, överföring, distribution och försäljning; tillhandahållande av avlopp och vatten inklusive dricksvatten, uppsamling, rening och evakuering av avlopp, rest- och regnvatten, liksom installation, drift och underhåll av vattenposter; bränsleförsörjning med kolväteprodukter, inbegripet olja, asfalt, gas och nafta, avsedda att tillgodose det nationella behovet på distributionsstationer, liksom produkter av petroleum, asfalt, gas och nafta av avsedda för slutkunder; bevattning och dränering; betald allmän persontransport, utom flygtransport; tjänster till sjöss och i luften vid nationella hamnar; godstransport med järnväg; uppsamling och behandling av fast avfall och industriavfall; samhällstjänster för post; och andra tjänster som, med tanke på hur viktiga de är för hållbar utveckling i landet, har kvalificerats och reglerats som sådana av den lagstiftande församlingen.
(2) De sektorsövergripande förbehållen för samhällsnyttiga tjänster och professionella tjänster gäller.
(3) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i Företagstjänster under 1 A a.
(4) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller.
(5) Bioprospektering omfattar systematisk sökning, klassificering och undersökning i kommersiellt syfte av nya källor till kemiska föreningar, gener, proteiner, mikroorganismer och andra produkter med faktiskt eller potentiellt ekonomiskt värde som finns i biologisk mångfald.
(6) Biologisk mångfald omfattar variation mellan levande organismer av olika källor, som finns på land, i luften, i havet, vatten eller i andra ekosystem, och även mångfald inom varje art och mellan arter och de ekosystem som de ingår i Biologisk mångfald omfattar också abstrakta delar som: kunskap, innovation och individuell eller kollektiv traditionell praxis, med faktiskt eller potentiellt ekonomiskt värde, tillsammans med genetiska och biokemiska resurser som, skyddade eller ej av immateriella rättigheter eller unika registersystem.
(7) Del av CPC 85201 som ingår i 1 A h – Läkar- och tandläkartjänster.
(8) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
(9) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
(10) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas, osv.).
(11) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i Företagstjänster 1 F l 1 till 1 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i Datortjänster 1 B.
(12) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och därför ingår i Företagstjänster 1 F p.
(13) I detta avtal avses med expressutdelning hämtning, transport och leverans med påskyndat förfarande av dokument, trycksaker, paket, varor och annat, samtidigt som föremålen kan spåras och följas genom hela tjänstens förlopp. Expressutdelning omfattar inte i) flygtransporttjänster, ii) tjänster som utförs i samband med utövandet av statliga befogenheter och iii) sjötransporttjänster.
(14) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B. Datortjänster
(15) Radio- och tv-utsändning definieras som den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men omfattar inte återutsändningslänkar mellan operatörerna.
(16) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(17) Det sektorsövergripande förbehållet för professionella tjänster gäller.
(18) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i Energitjänster under 13 D.
(19) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i Företagstjänster under 1 B och 1 F 1.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i Energitjänster under 13 E and 13 F.
(20) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i Professionella tjänster under 1 A k.
(21) Motsvarar avloppshantering.
(22) Motsvarar avgasrening.
(23) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(24) För tillämpningen av punkt 7 A c gäller följande: med tjänster som krävs för att stödja globala konton menas att täckningen av en huvudförsäkring (global) som skrivits på annat territorium än Costa Rica för en multinationell kund av en parts försäkringsgivare utökas till den multinationelle kundens verksamhet i Costa Rica, och en multinationell kund är ett utländskt företag som är majoritetsägt av en utländsk tillverkare eller tjänsteleverantör som gör affärer i Costa Rica.
(25) Denna klausul gäller endast de försäkringsrader som anges i 7 A a, b och c.
(26) Det ska vara underförstått att rådgivningstjänster omfattar portföljförvaltningsrådgivning men inga andra tjänster som rör detta, och att relaterade tjänster inte omfattar de tjänster som anges i artikel 194.2 a B–B.11 i definitionen av finansiella tjänster.
(27) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i Kringtjänster för transport under 12 E a.
(28) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(29) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i Costa Rica om det inte innebär intäkter.
(30) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och tjänster på andra inre vattenvägar som innebär användning av offentlig egendom.
(31) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(32) Transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 13 B.
(33) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i Företagstjänster under 1 F l 1 –1 F l 4.
(34) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.

(35) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller tjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(36) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 13 C.
(37) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis:rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 3 Byggtjänster.
(38) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller, utom för konsulttjänster.
(39) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 1 A h Läkartjänster, 1 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (8 A och 8 B).
(40) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller kurortstjänster och icke-terapeutisk massage som tillhandahålls på en plats som är offentlig egendom (t.ex. vissa vattenkällor).

EL SALVADOR

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de tjänstesektorer eller undersektorer som förts upp enligt artikel 172 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar i fråga om marknadstillträde och nationell behandling, villkor och kvalifikationer som gäller för EU-partens tjänster och tjänstleverantörer inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn som anger de sektorer eller undersektorer som avtalspartens åtagande gäller och räckvidden som förbehållen avser, och

   b) en andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* en tjänstesektor där det inte finns några begränsningar, villkor eller kvalifikationer för nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden om nationell behandling eller marknadstillträde har avtalats.

   För tydlighetens skull anges att avsaknaden av specifika förbehåll för en viss sektor inte påverkar de tillämpliga horisontella förbehåll som gäller.

3. Åtaganden för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster görs endast i de sektorer och undersektorer i avtalet som anges i förteckningen nedan.

4. Vid identifieringen av enskilda sektorer och undersektorer

   a) avses med CPC den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991*),

   b) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver 1.0, 1998*).

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet eventuella koncessioner, tillstånd, registrering och andra tillstånd), om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 170 och 171 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för tjänster och tjänsteleverantörer från EU-parten.

6. Förteckningen nedan påverkar inte genomförbarheten av leveranssätt 1 i vissa tjänstesektorer och undersektorer och påverkar inte heller förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

7. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
SEKTORSÖVERGRIPANDE ÅTAGANDEN	
1. Luftrummet, alven och motsvarande kontinental- och ösockel ägs av El Salvador. Staten kan bevilja koncession för exploatering av alven. 2. El Salvador kan vidta eller behålla åtgärder som innebär att rättigheter eller förmåner ges till socialt eller ekonomiskt mindre gynnade minoriteter. 3. El Salvador kan vidta eller behålla åtgärder som rör verkställande av lagar och tjänster för social omställning, liksom sociala tjänster, om de upprättas eller behålls för allmännyttiga ändamål. 4. Ingenting i detta avtal, inbegripet denna förteckning över specifika åtaganden, ska tolkas som att en part ska tvingas att privatisera tillhandahållandet av allmännyttiga tjänster i samband med utövandet av statliga befogenheter. 5. Begränsningar för marknadstillträde och nationell behandling som behålls på lokal nivå konsolideras även om de inte förtecknas. Dessa begränsningar ska inte anses upphäva El Salvadors åtaganden enligt kapitlet Offentlig upphandling. 6. El Salvador kan kräva en koncession, auktorisation, licens, tillstånd eller annan behörighet, som ett icke-diskriminerande villkor för att få utöva en ekonomisk verksamhet eller tillhandahålla en tjänst. 7. Ekonomisk verksamhet som betraktas som samhällsnytta kan omfattas av offentligt monopol eller beviljas med ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata. 8. Artikel 170 i detta avtal hänvisar till icke-diskriminerande åtgärder.	
1. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) utom juridisk juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier. Exklusive: rådgivningstjänster och juridisk information (86190**)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220) undantaget offentligt räkenskapsväsen	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap gäller för att verka som auktoriserad revisor; det är endast auktoriserade revisorer som kan verka som extern revisor. För leveranssätt 2 Inga.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom revision) undantaget offentligt räkenskapsväsen	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Skatterådgivning (CPC 863) ([1]) undantaget offentligt räkenskapsväsen och revision	
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanering och landskapsarkitektur (CPC 8671 och CPC 8674)	För leveranssätt 1 Registrering i *Registro Nacional* kräver bosättning, utom för rådgivning och arkitekturförslag (CPC 86711) och arkitektritning (CPC 86712) som inte har några. Endast arkitekter som är registrerade kan underteckna och besegla arkitektritningar för byggprojekt. För ritare gäller krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade tekniska tjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För leveranssätt 1 Registrering i *Registro Nacional* kräver bosättning, utom för byggtekniska konsulttjänster och rådgivning (CPC 86721) som inte har några. Endast ingenjörer som är registrerade kan underteckna och besegla ingenjörsritningar för byggprojekt. För ritare gäller krav på medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För leveranssätt 1 För att få permanent tillstånd från *Junta de Vigilancia* krävs bosättning. För leveranssätt 2 Inga.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
Tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	För leveranssätt 1 För att få permanent tillstånd från *Junta de Vigilancia* krävs bosättning. För leveranssätt 2 Inga.
Tullombud och specialtullombud	För leveranssätt 1 Centralamerikanskt medborgarskap krävs för att tillhandahålla denna tjänst. För leveranssätt 2 Inga.
B. Databehandlingstjänster och andra datoranknutna tjänster (CPC 84)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Forsknings- och utvecklingstjänster	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) (2) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Fastighetstjänster (3)	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Uthyrning/leasing utan operatör	
a) Som rör fartyg (CPC 83103)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Som rör luftfartyg (CPC 83104)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Som rör annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Som rör andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	För leveranssätt 1 El Salvador kräver ett minimum av salvadoranskt innehåll i produktion och inspelning av reklaminslag som ska användas i El Salvadors offentliga kommunikationsmedia. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Organisationskonsulttjänster (CPC 865)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
d) Tjänster i anslutning till organisationskonsulttjänster (CPC 866)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
e) Teknisk provning och analys (CPC 8676) utom CPC 86761 och CPC 86763	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
g) Rådgivnings- och konsulttjänster rörande fiske (ingår i CPC 882)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
h) Rådgivnings- och konsulttjänster rörande tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) Rekrytering och förmedling av personal	
i) 1. Rekrytering av chefer (CPC 87201)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 4. Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
j) 1. Spanings- och detektivtjänster (CPC 87301) j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster (CPC 8675)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 En koncession eller licens krävs för att tillhandahålla dessa tjänster. El Salvador upprättar ömsesidiga avtal för erkännande och validering av licenser, certifikat och tillstånd som är utfärdade av utländska lufttransportmyndigheter.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([4]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
n) Fotografitjänster (CPC 875)	För leveranssätt 1 För att få tillhandahålla specialtjänster i luften krävs förhandstillstånd och ömsesidighet, och hänsyn måste tas till nationell luftfartspolitik. För leveranssätt 2 Inga.
o) Paketeringstjänster (CPC 876)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	För leveranssätt 1 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För leveranssätt 2 Inga.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 2. Inredningsdesign och annan specialdesign (CPC 87907)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
r) 5. Kopieringstjänster (CPC 87904) ([5])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 6. Telekommunikationstjänster (CPC 7544)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 7. Telefonpassningstjänster (CPC 87903)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
2. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster inklusive expressutdelning ([6]) (CPC 75121)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Telekommunikationstjänster	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg (7) utom radiosändningar (8)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Satellitsändningstjänster (9)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
3. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För leveranssätt 1 För att få delta i konstruktionsverksamhet, konsultarbete, konsultarbete eller projektledning vid bygg- eller arkitektprojekt, eller vid annan typ av arbete eller studier som rör sådana projekts utformning, krävs en avtalsenlig associering med ett företag som är etablerat i El Salvador. Utländska företag måste ha en bofast företrädare i El Salvador. Det krävs att salvadoranska medborgare deltar i ingenjörs- och arkitekturprojekt. Byggnadsarbetare och elinstallatörer måste vara salvadoranska medborgare för att kunna registreras i *Registro Nacional de Arquitectos, Ingenieros, Proyectistas y Constructores.* För leveranssätt 2 Inga.
4. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) Partihandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([10]))	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Detaljhandel ([11]) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([12]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	
D. Franchising (CPC 8929)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
5. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	För leveranssätt 1 El Salvador ställer krav på medborgarskap för undervisning om landets historia och konstitution. För leveranssätt 2 Inga.
R. Annan utbildning (CPC 929)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
6. MILJÖTJÄNSTER	
A. Hantering av avloppsvatten (CPC 9401) ([13]) B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402)	För leveranssätt 1 Obundet utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403) C. Skydd av luft och klimat (CPC 9404) ([14]) D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 94060) ([15]) E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405) F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406) G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 94090)	

7. FINANSIELLA TJÄNSTER

För tydlighetens skull ska icke-diskriminerande begränsningar om juridisk form gälla för juridiska personer som tillhandahåller finansiella tjänster och som bildats enligt El Salvadors lagar.

När det gäller åtagandena i leveranssätt 2 för finansiella tjänster, utgör dessa ingen skyldighet för någon part att tillåta sådana leverantörer att göra affärer eller att kungöras på deras territorium. Varje part kan definiera *göra affärer* och *kungöras*, under förutsättning att dessa definitioner inte är oförenliga med åtagandena i leveranssätt 1 och 2.

El Salvador kan behandla Panama som en centralamerikansk part när det gäller syftena med dess skyldigheter för finansiella tjänster.

El Salvador kan begära att leverantörer av gränsöverskridande finansiella tjänster från en annan part och finansiella instrument ska registreras.

A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	För leveranssätt 1 Obundet för direkta försäkringstjänster utom för riskförsäkring som rör i) sjöfart och kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	ii) gods i internationell transittrafik. För leveranssätt 2 Inga.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster) 1. Mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten. 2. Utlåning av alla slag, inklusive konsumentkrediter, hypotekskrediter, lånekrediter, factoring och finansiering av affärstransaktioner. 3. Finansiell leasing. 4. Alla betalnings- och penningöverföringstjänster, såsom kreditkort och betalkort, resecheckar och bankväxlar. 5. Borgensförbindelser och garantier. 6. Handel för egen eller annans räkning, på börs, genom direkthandel eller på annat sätt av följande: a) Penningmarknadsinstrument (innefattande checkar, växlar och bankcertifikat). b) Utländsk valuta. c) Derivatinstrument innefattande, men inte begränsade till, terminer och optioner. d) Valuta- och ränteinstrument, inbegripet produkter som swappar och räntetermin er. e) Överlåtbara värdepapper. f) Andra överlåtbara rättigheter och tillgångar, inklusive ädelmetaller. 7. Medverkan i emission av alla slags värdepapper, inbegripet som garant och som ombud (både inom den statliga och den privata sektorn), och tillhandahållande av tjänster i samband med sådana emissioner. 8. Penningmarknadsmäkling. 9. Förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster. 10. Betalnings- och clearingtjänster för finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument.	För leveranssätt 1 och 2 Obundet, utom i följande fall: a) Tillhandahållande och överföring av finansiell information som beskrivs i led o i definitionen av finansiella tjänster, b) behandling av finansiella data som beskrivs i led o i definitionen av finansiella tjänster, vilket kräver förhandstillstånd från behörig tillsynsmyndighet, när det måste göras ([16]); och c) rådgivning och andra relaterade finansiella tjänster, utom förmedling, som rör banktjänster och andra finansiella tjänster enligt led p i definitionen av finansiella tjänster. ([17]) El Salvador ska tillåta en finansiell institution (som inte är ett investmentbolag), med säte utanför dess territorium, att tillhandahålla investeringsrådgivning och portföljförvaltningstjänster, utom a) depåtjänster, b) förvaltningstjänster och c) verkställande tjänster som inte rör förvaltning av en kollektiv investeringsplan eller en kollektiv investeringsplan inom El Salvadors territorium.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
11. Tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara av tillhandahållare av andra finansiella tjänster. 12. Rådgivningstjänster och andra till finansiella tjänster relaterade tjänster, med undantag för förmedling, för alla tjänster i B 1–B 11 ovan.	
8. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulanstjänster (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193) D. Sociala tjänster (CPC 933)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
9. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([18])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Turistguidetjänster (CPC 7472)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
10. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	För leveranssätt 1 Utländsk artist som ger betalda föreställningar måste söka tillstånd hos *Ministerio de Gobernación* och betala avgifter i förskott eller betala en lämplig summa som säkerhetsdeposition till *Sindicato Gremial de Músicos, Cantantes y Bailarines Salvadoreños, Sindicato Gremial de Artista del Espectáculo* och *Sindicato de Artistas Circenses*, i förekommande fall. Utländska cirkusar eller andra liknande föreställningar måste betala en cirkusavgift till berört cirkusförbund och ha tillstånd från berört ministerium. Utländska cirkusar måste också betala en extra avgift utifrån bruttoinkomsten från biljettförsäljningen vid varje föreställning, liksom från den totala försäljningen av flaggor, mössor, t-shirts, ballonger, foton och annat. Den utländska cirkusen måste betala en lämplig summa som säkerhetsdeposition. Begränsning av antalet föreställningar för utländska artister och cirkusar i El Salvador. Minimikrav på salvadoranskt deltagande jämfört med utlänningar vid allmänna föreställningar som innebär liveuppträdande av artister. För leveranssätt 2 Inga.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Sporttjänster (CPC 964)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
11. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage).	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([19])	
B. Transport på inre vattenvägar a) Passagerartransport (CPC 7221) b) Godstransport (CPC 7222)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Järnvägstransport a) Passagerartransport (CPC 7111) b) Godstransport (CPC 7112)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Växling, rangering (CPC 7113)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Vägtransport a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122)	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap för passagerartransporttjänster. Koncessioner för allmänna passagerartransport på land för en specifik rutt utfärdas efter prövning av ekonomiskt behov. En fri koncession för allmänna passagerartransport på land är begränsad till ett fordon. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Godstransport (CPC 7123)	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([20]) (CPC 7139)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
12. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([21])	
A. Kringtjänster för sjötransport a) Godshantering i samband med sjöfart b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet för godshantering i samband med sjöfart, annars inte. Centralamerika ställer krav på medborgarskap för att utöva tjänsterna "Tullombud" and "Specialtullombud".

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7224) f) Stödtjänster för transport på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
C. Kringtjänster för järnvägstransport a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Växling, rangering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
D. Kringtjänster för vägtransport b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Övriga stödtjänster till vägtransportutrustning (CPC 7441 och 7443) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet utom för cateringverksamhet.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
e) Flygplatsförvaltning	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
f) Försäljning och marknadsföring	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Datoriserade bokningssystem	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([22]) a) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
13. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([23])	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
G. Tjänster rörande energidistribution (CPC 887)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
14. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Hårvård (CPC 97021)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Kosmetisk behandling, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([24]) (CPC ver. 1.0 97230)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Hushållstjänster (CPC 980)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

([1]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 1 A a Juridiska tjänster.
([2]) Del av CPC 85201 som ingår i 1 A h – Läkar- och tandläkartjänster.
([3]) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
([4]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 1 F l 1–1 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 1 B Datatjänster.
([5]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 1 F p.
([6]) I detta avtal avses med expressutdelning hämtning, transport och leverans med påskyndat förfarande av dokument, trycksaker, paket, varor och annat, samtidigt som föremålen kan spåras och följas genom hela tjänstens förlopp. Expressutdelning omfattar inte i) flygtransporttjänster, ii) tjänster som utförs i samband med utövandet av statliga befogenheter och iii) sjötransporttjänster.
([7]) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B Datatjänster.
([8]) Radio- och tv-utsändning definieras som den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men omfattar inte återutsändningslänkar mellan operatörerna.
([9]) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
([10]) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 D.
([11]) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 1 F 1.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 E and 13 F.
([12]) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 1 A k.
([13]) Motsvarar avloppshantering.
([14]) Motsvarar avgasrening.
([15]) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
([16]) Det ska vara underförstått att om den finansiella information eller de finansiella data som avses i stycke a–b omfattar personuppgifter, ska behandling av sådana personuppgifter ske i enlighet med El Salvadors lagstiftning som reglerar skyddet av personuppgifter.
([17]) Det ska vara underförstått att rådgivningstjänster omfattar portföljförvaltningsrådgivning men inga andra tjänster som rör detta, och att relaterade tjänster inte omfattar de tjänster som anges i stycke e–o i definitionen av finansiella tjänster.
([18]) Cateringverksamhet inom luftransport ingår i Kringtjänster för transport under 12 D a Marktjänster.
([19]) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
([20]) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 B.
([21]) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 1.F.l 1–1.F.l 4.
([22]) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 C.
([23]) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis:rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 3 BYGGTJÄNSTER.
([24]) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 1 A h Läkartjänster, 1 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (8 A och 8 C).

GUATEMALA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de tjänstesektorer eller undersektorer som förts upp enligt artikel 172 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för EU-partens tjänster och tjänstleverantörer inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

a) En första kolumn som anger de sektorer eller undersektorer för tjänster som avtalspartens åtagande gäller och räckvidden som förbehållen avser.

b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* en tjänstesektor där det inte finns några begränsningar, villkor eller kvalifikationer för nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden om nationell behandling eller marknadstillträde har avtalats.

För tydlighetens skull anges att avsaknaden av specifika förbehåll för en viss tjänstesektor inte påverkar tillämpliga horisontella förbehåll som gäller.

3. Åtaganden för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster görs endast i de sektorer och undersektorer i avtalet som anges i förteckningen nedan.

4. Vid identifieringen av enskilda tjänstesektorer och undersektorer

a) avses med CPC den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991*),

b) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen (Central Products Classification) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver 1.0, 1998*).

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet eventuella koncessioner, tillstånd, registrering och andra tillstånd), om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 170 och 171 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för tjänster och tjänsteleverantörer från EU-parten.

6. Förteckningen nedan påverkar inte genomförbarheten av leveranssätt 1 i vissa tjänstesektorer och undersektorer och påverkar inte heller förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

7. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
HORISONTELLA FÖRBEHÅLL	
Alla förtecknade sektorer och undersektorer:	
Alla arbetsgivare är skyldiga att anställa minst nittio procent guatemalanska arbetstagare och att betala dem minst åttiofem procent av den totala lönesumman i respektive företag, såvida inget annat anges enligt särskilda bestämmelser. Båda procentsatserna kan ändras vid följande omständigheter: a) Om så krävs av uppenbara skäl för att skydda och främja den inhemska ekonomin, eller vid brist på guatemalanska tekniker på ett särskilt område eller för att främja inhemska arbetstagare. I dessa fall kan regeringen genom överenskommelse med arbets- och socialministeriet godkänna att båda dessa satser minskar med högst tio procent vardera och för en period om fem år per företag, eller att de ökar för att helt utesluta utländska arbetstagare. Om ministeriet tillåter en minskning av ovanstående satser, bör det samtidigt kräva att företagen utbildar guatemalanska tekniker inom det berörda verksamhetsområdet. b) När regeringen godkänner eller avtalar om kontrollerad invandring och arbetskraft kommer till landet för att arbeta med att upprätta eller utveckla fasta jordbruk eller djurbesättningar, välfärdsinstitutioner eller verksamhet av kulturell karaktär, eller beträffande centralamerikanskt ursprung. I dessa fall ska ändringens omfattning godkännas av regeringen; i överenskommelsen med arbets- och socialministeriet ska dock tydligt anges skälen till ändringen, begränsningar och hur länge den ska gälla. Vid tillämpningen av första stycket ska bråkdelar inte användas, och om det totala antalet arbetstagare inte överskrider fem ska fyra av dem vara guatemalaner. Denna bestämmelse gäller inte för chefer, handläggare, arbetsledare och företagsledare. För tydlighetens skull gäller den här klausulen för utländsk arbetskraft med anställning i värdlandet och utan att det påverkar åtagandena enligt kapitel 4 (Tillfällig närvaro av fysiska personer för affärsändamål).	
Guatemala förbehåller sig rätten att anta eller behålla eventuella åtgärder som garanterar rättigheter eller förmåner till minoriteter och ursprungsbefolkning samt socialt och ekonomiskt mindre gynnade personer.	
Ekonomisk verksamhet som betraktas som samhällsnytta kan omfattas av offentligt monopol eller beviljas med ensamrätt för fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata.	
SPECIFIKA FÖRBEHÅLL	
1. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) [1] utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier.	För leveranssätt 1 Fullt medlemskap i advokatsamfundet kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Skatterådgivning (CPC 863) (2)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanering och landskapsarkitektur (CPC 8671 och CPC 8674)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade tekniska tjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Databehandlingstjänster och andra datoranknutna tjänster (CPC 841, 842, 843, 844, 845 och 849)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Forsknings- och utvecklingstjänster (FoU)	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) (3) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Fastighetstjänster (4)	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
E. Uthyrning/leasing utan operatör	
a) Som rör fartyg (CPC 83103)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Som rör luftfartyg (CPC 83104)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Som rör annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Som rör andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Organisationskonsulttjänster (CPC 865)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Tjänster i anslutning till organisationskonsulttjänster (CPC 866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
e) Teknisk provning och analys (CPC 8676)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Rådgivnings- och konsulttjänster rörande fiske (ingår i CPC 882)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
h) Rådgivnings- och konsulttjänster rörande tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) Rekrytering och förmedling av personal	
i) 1. Rekrytering av chefer (CPC 87201)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 2. Rekrytering av kontorspersonal och annan personal (CPC 87202)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
i) 4. Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
j) 1. Spanings- och detektivtjänster (CPC 87301)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster (CPC 8675)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([5]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
n) Fotografitjänster (CPC 875)	För leveranssätt 1 Inga utom för flygfotograferingstjänster. För leveranssätt 2 Inga.
o) Paketeringstjänster (CPC 876)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	För leveranssätt 1 Inga utom för officiell översättning och tolkning. För leveranssätt 2 Inga.
r) 2. Inredningsdesign och annan specialdesign (CPC 87907)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.
r) 5. Kopieringstjänster (CPC 87904) (6)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 6. Telekommunikationstjänster (CPC 7544)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 7. Telefonpassningstjänster (CPC 87903)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
2. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Post- och budtjänster (CPC 7511 och CPC 7512) Tjänster som rör hantering av postförsändelser enligt följande förteckning över undersektorer, oavsett om de skickas inom landet eller till utlandet: i) hantering av adresserade skriftliga meddelanden på vilket fysiskt medium som helst, däribland direktbrev och hybridpost, ii) hantering av adresserade paket, iii) hantering av adresserade pressprodukter, iv) hantering av de försändelser som avses i i–iii ovan som rekommenderade eller assurerade brev, v) expressutdelningstjänster (7) för de artiklar som avses i i–iii ovan, vi) hantering av icke-adresserade försändelser, vii) utväxling av dokument.	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Telekommunikationstjänster	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([8]) utom radiosändningar ([9])	För leveranssätt 1 Inga utom att internationell trafik måste sändas via utrustning hos ett företag med registreringscertifikat för telekommunikation. För leveranssätt 2 Inga.
b) Satellitsändningstjänster ([10])	För leveranssätt 1 och 2 Ingen, utom — ömsesidighet gäller för åtagandena — tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med republiken Guatemalas lagstiftning för elektronisk kommunikation.
3. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
4. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Partihandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([11]))	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Detaljhandel ([12])	
Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([13]) (CPC 632 utom 63211 och 63297)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Franchising (CPC 8929)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
5. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierad)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Annan utbildning (CPC 929)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
6. MILJÖTJÄNSTER	
A. Avloppshantering (CPC 9401) ([14])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Skydd av luft och klimat (CPC 9404) ([15])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 94060) ([16])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 94090)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
7. FINANSIELLA TJÄNSTER	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	
1. a) Direkt försäkring (inklusive koassurans): livförsäkring	För leveranssätt 1 och 2
1. b) Direkt försäkring (inklusive koassurans): skadeförsäkring	Obundet för direkta försäkringstjänster utom för riskförsäkring som rör

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	i) sjöfart och kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och ii) gods i internationell transittrafik.
2. Återförsäkring och retrocession	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
3. Försäkringsförmedling, såsom mäkleri och agenturverksamhet	För leveranssätt 1 och 2 Inga för riskförsäkring enligt led i och ii ovan, återförsäkring och retrocession.
4. Försäkringsrelaterade tjänster	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	
1. Mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
2. Utlåning av alla slag inklusive konsumentkrediter, hypotekskrediter, lånekrediter, factoring och finansiering av affärstransaktioner	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
3. Finansiell leasing	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
4. Alla betalnings- och penningöverföringstjänster, såsom kreditkort och betalkort, resecheckar och bankväxlar	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
5. Borgensförbindelser och garantier	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
6. Handel för egen eller annans räkning, på en börs, genom direkthandel eller på annat sätt, av följande: a) Penningmarknadsinstrument (innefattande checkar, växlar och bankcertifikat).	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Utländsk valuta. c) Derivatinstrument innefattande, men inte begränsade till, terminer och optioner. d) Valuta- och ränteinstrument, inbegripet produkter som swappar och ränteterminer. e) Överlåtbara värdepapper. f) Andra överlåtbara rättigheter och tillgångar, inklusive ädelmetaller.	
7. g) Medverkan i emission av alla slags värdepapper, inbegripet som garant och som ombud (både inom den statliga och den privata sektorn), och tillhandahållande av tjänster i samband med sådana emissioner.	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
8. Penningmäkling	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
9. Förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster	För leveranssätt 1 och 2 Inga för investeringsrådgivning och portföljförvaltningstjänster, utom a) depåtjänster, b) förvaltningstjänster och c) verkställande tjänster som inte rör förvaltning av en kollektiv investeringsplan, en kollektiv investeringsplan inom Guatemalas territorium.
10. Betalnings- och clearingtjänster för finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
11. Tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara av tillhandahållare av andra finansiella tjänster	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
12. Rådgivningstjänster och andra till finansiella tjänster relaterade tjänster, med undantag för förmedling, för alla tjänster i B 1–B 11 ovan	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
8. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Ambulanstjänster (CPC 93192)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Sociala tjänster (CPC 933)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
9. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([17])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Turistguidetjänster (CPC 7472)	För leveranssätt 1 och 2 Inga utom att endast guatemalaner eller medborgare i ett annat land som är bosatta i Guatemala får tillhandahålla turistguidetjänster.
10. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	För leveranssätt 1 Inga utom att förhandstillstånd från *Dirección de Espectáculos* krävs för kontrakt med utländska grupper, företag och artister. För leveranssätt 2 Inga.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Sporttjänster (CPC 964)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.
11. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([18])	
B. Transport på inre vattenvägar	
a) Passagerartransport (CPC 7221) b) Godstransport (CPC 7222)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Järnvägstransport	
a) Passagerartransport (CPC 7111) b) Godstransport (CPC 7112)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Växling, rangering (CPC 7113)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Vägtransport	
a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Godstransport (CPC 7123)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([19]) (CPC 7139)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
12. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([20])	
A. Kringtjänster för sjötransport	
a) Godshantering i samband med sjöfart b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga för e) agent- och mäklartjänster, f) fraktspeditionstjänster, i) stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745) och j) övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749). För leveranssätt 2 Inga.
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 Inga utom för bogsering och påskjutning av fartyg. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7224) f) Stödtjänster för transport på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
C. Kringtjänster för järnvägstransport	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Växling, rangering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga utom för växling och rangering. För leveranssätt 2 Inga.
D. Kringtjänster för vägtransport	
a) Godshantering (ingår i CPC 741)	För leveranssätt 1 Obundet för uthyrning av nyttovägfordon med operatör.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Övriga stödtjänster till vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 2 Inga.
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	För leveranssätt 1 Obundet utom för cateringverksamhet. För leveranssätt 2 Inga.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Försäljning och marknadsföring	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
f) Underhåll och reparation av luftfartyg	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Datoriserade bokningssystem	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
h) Flygplatsförvaltning	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([21]) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
13. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([22])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten	För leveranssätt 1 Obundet för detaljhandel med el, gas, ånga och varmvatten. För leveranssätt 2 Inga.
G. Tjänster rörande energidistribution ([23]) (CPC 887)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
14. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
A. Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Hårvård (CPC 97021)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Kosmetisk behandling, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Annan skönhetsvård (CPC 97029)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
E. Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([24]) (CPC ver. 1.0 97230)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
F. Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
G. Hushållstjänster (CPC 980)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

([1]) Omfattar juridisk rådgivning, juridisk representation, juridiska skiljemanna- och förliknings-/medlingstjänster samt juridiska handlings- och intygstjänster. Tillhandahållande av juridiska tjänster i fråga om folkrätt, EU-rätt och rätten i varje jurisdiktion är endast tillåtet om tjänsteleverantören eller dennes personal är behörig att vara verksam som jurist och uppfyller de licenskrav som gäller i Guatemala. Juridiska tjänster i fråga om guatemalansk lag ska i princip utövas av eller genom en advokat som är medlem i ett advokatsamfund i Guatemala som agerar i eget namn. Fullt medlemskap i advokatsamfundet i Guatemala är nödvändigt för att uppträda som ombud inför domstolar och andra behöriga myndigheter inom i Guatemala eftersom det inbegriper utövande av guatemalansk processrätt.
([2]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 1 A a Juridiska tjänster.
([3]) Del av CPC 85201 som ingår i 1 A h – Läkar- och tandläkartjänster.
([4]) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom
([5]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 1 F l 1–1 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 1 B. Datarelaterade tjänster
([6]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 1 F p.
([7]) I detta avtal avses med expressutdelning hämtning, transport och leverans med påskyndat förfarande av dokument, trycksaker, paket, varor och annat, samtidigt som föremålen kan spåras och följas genom hela tjänstens förlopp. Expressutdelning omfattar inte i) flygtransporttjänster, ii) tjänster som utförs i samband med utövandet av statliga befogenheter och iii) sjötransporttjänster.
([8]) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B. Datarelaterade tjänster
([9]) Radio- och tv-utsändning definieras som den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men omfattar inte återutsändningslänkar mellan operatörerna.
([10]) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
([11]) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 D.
([12]) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 1 B och 1 F 1.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 E and 13 F.
([13]) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 1 A k.
([14]) Motsvarar avloppshantering.
([15]) Motsvarar avgasrening.
([16]) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.

(17) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 12 E a Marktjänster.
(18) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(19) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 B.
(20) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 1.F.l 1–1.F.l 4.
(21) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 C.
(22) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis:rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 3 BYGGTJÄNSTER.
(23) Utom för konsulttjänster.
(24) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 1 A h Läkartjänster, 1 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (8 A och 8 C).

HONDURAS

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de tjänstesektorer eller undersektorer som förts upp enligt artikel 172 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar, villkor och kvalifikationer i fråga om marknadstillträde och nationell behandling som gäller för EU-partens tjänster och tjänstleverantörer inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

a) En första kolumn som anger de sektorer eller undersektorer för tjänster som avtalspartens åtagande gäller och räckvidden som förbehållen avser.

b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* en tjänstesektor där det inte finns några begränsningar, villkor eller kvalifikationer för nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden om nationell behandling eller marknadstillträde har avtalats.

För tydlighetens skull anges att avsaknaden av specifika förbehåll för en viss tjänstesektor inte påverkar tillämpliga horisontella förbehåll som gäller.

3. Åtaganden för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster görs endast i de sektorer och undersektorer i avtalet som anges i förteckningen nedan.

4. Vid identifieringen av enskilda tjänstesektorer och undersektorer

a) avses med CPC den centrala produktindelningen *(Central Products Classification)* enligt Förenta nationernas statistikkontor *(Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991)*,

b) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen *(Central Products Classification)* enligt Förenta nationernas statistikkontor *(Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver 1.0, 1998)*.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet eventuella koncessioner, tillstånd, registrering och dylikt), om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 170 och 171 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för tjänster och tjänsteleverantörer från EU-parten.

6. Förteckningen nedan påverkar inte genomförbarheten av leveranssätt 1 i vissa tjänstesektorer och undersektorer och påverkar inte heller förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

7. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
HORISONTELLA FÖRBEHÅLL	
Alla förtecknade sektorer och undersektorer:	
Sociala tjänster: Honduras förbehåller sig rätten att anta eller behålla varje åtgärd vad gäller tillhandahållande av brottsbekämpnings- och kriminalvårdstjänster och följande tjänster i den mån de är sociala tjänster som införs eller upprätthålls i allmänt intresse: inkomsttrygghet och inkomstförsäkring, socialförsäkring, socialt bistånd, offentlig utbildning, hälsovård och barnomsorg.	
Allmännyttiga tjänster: Ekonomisk verksamhet eller tjänster som betraktas som allmännyttiga eller samhällsnyttiga tjänster kan omfattas av offentligt monopol eller beviljas med ensamrätt till fysiska eller juridiska personer, offentliga eller privata.	
Begränsningar för marknadstillträde och nationell behandling som behålls på lokal nivå konsolideras även om de inte förtecknas. Dessa begränsningar ska inte anses upphäva Honduras åtaganden i del IV avdelning V (Offentlig upphandling) i detta avtal.	
SPECIFIKA FÖRBEHÅLL	
1. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster För att utlänningar ska få tillhandahålla professionella tjänster i Honduras krävs att deras universitetsexamen erkänns av *Universidad Nacional Autonoma de Honduras*. För ett sådant erkännande krävs att bosättning i Honduras och medlemskap i respektive yrkesförening eller motsvarande skola.	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) utom juridisk rådgivning och juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier.	För leveranssätt 1 Inga utom att för att tillhandahålla juridiska tjänster i Honduras lag och juridiska representation krävs medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	För leveranssätt 1 Inga utom för auktorisation av den utländske yrkesutövaren av branschsammanslutningen, vilket kräver bosättning. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	För leveranssätt 1 Inga utom att auktorisation av den utländske yrkesutövaren från branschsammanslutningen kräver bosättning. För leveranssätt 2 Inga.
c) Skatterådgivning (CPC 863) ([1])	För leveranssätt 1 Auktorisation av den utländske yrkesutövaren från *Colegio Nacional de Contadores* kräver bosättning. För leveranssätt 2 Inga.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanering och landskapsarkitektur (CPC 8671 och CPC 8674)	För leveranssätt 1 Auktorisation av den utländske yrkesutövaren från branschsammanslutningen kräver bosättning. För leveranssätt 2 Inga.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade tekniska tjänster. (CPC 8672 och CPC 8673)	För leveranssätt 1 Auktorisation av den utländske yrkesutövaren från branschsammanslutningen kräver bosättning. För leveranssätt 2 Inga.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För leveranssätt 1 Auktorisation av den utländske yrkesutövaren från branschsammanslutningen kräver bosättning. För leveranssätt 2 Inga.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	För leveranssätt 1 Auktorisation av den utländske yrkesutövaren från branschsammanslutningen kräver bosättning. Auktorisationen ger rätt till arbetslicens, vilket krävs för att få tillhandahålla denna tjänst. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 Auktorisation av den utländske yrkesutövaren från branschsammanslutningen kräver bosättning och examen. Auktorisationen ger rätt till arbetslicens, vilket krävs för att få tillhandahålla denna tjänst. För leveranssätt 2 Inga.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Databehandlingstjänster och andra datoranknutna tjänster (CPC 841, 842, 843, 844)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Forsknings- och utvecklingstjänster	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) (2) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Fastighetstjänster (3)	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Uthyrning/leasing utan operatör	
a) Som rör fartyg (CPC 83103)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Som rör luftfartyg (CPC 83104)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Som rör annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Som rör andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	För leveranssätt 1 och 2 Inga, utom att företag som är etablerade enligt utländsk lag kan ingå kontrakt för att tillhandahålla konsulttjänster inom företagsadministration efter det att kontraktet har bekräftats av *Colegio de Administradores de Empresas de Honduras* om sådana tjänster inte på annat sätt är tillgängliga i Honduras eller på grund av avtalsbehov. För att få tillhandahålla sådana tjänster måste sådana företag ingå partnerskap med honduranska företag som är giltigt registrerat hos *Colegio de Administradores de Empresas de Honduras*. Utländska företag och företag som är etablerade enligt utländsk lag måste betala registreringsavgifter som är högre än dem som åläggs honduranska medborgare och företag som är etablerade enligt honduransk lag. För att tillhandahålla ekonomiska konsulttjänster inom Honduras territorium, måste ekonomiska konsultföretag som är etablerade enligt utländsk lag företrädas av en medlem i *Colegio Hondureño de Economistas*.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Organisationskonsulttjänster (CPC 865)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Tjänster i anslutning till organisationskonsulttjänster (CPC 866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Teknisk provning och analys ([4]) (CPC 8676)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Rådgivnings- och konsulttjänster rörande fiske (ingår i CPC 882)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) Rekrytering och förmedling av personal	
i) 1. Rekrytering av chefer (CPC 87201)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
j) 1. Spanings- och detektivtjänster (CPC 87301)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([5]) (CPC 8675)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([6]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
n) Fotografitjänster (CPC 875)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
o) Paketeringstjänster (CPC 876)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 2. Inredningsdesign och annan specialdesign (CPC 87907)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 5. Kopieringstjänster (CPC 87904) (7)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 6. Telekommunikationstjänster (CPC 7544)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
r) 7. Telefonpassningstjänster (CPC 87903)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
2. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster ([8]) (CPC 7512) Tjänster som rör hantering ([9]) av postförsändelser ([10]) enligt följande förteckning över undersektorer, oavsett om de skickas inom landet eller till utlandet: i) Hantering av adresserade skriftliga meddelanden på vilket fysiskt medium som helst ([11]), däribland hybridpost och direktbrev, ii) Hantering av adresserade paket ([12]), iii) Hantering av adresserade pressprodukter ([13]), iv) Hantering av de försändelser som avses i i–iii ovan som rekommenderade eller assurerade brev, v) Expressutdelning ([14]) av de försändelser som avses i i–iii ovan, vi) Hantering av icke-adresserade försändelser, vii) Dokumentutväxling ([15])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Telekommunikationstjänster	
Som tillägg till sektorsövergripande anmärkningar och endast för sektorer för telekommunikationstjänster Honduras förbehåller sig rätten att vidta, behålla eller ändra deltagandenivån i egendom som tillhör Honduran Telecommunication Enterprise (HONDUTEL) liksom i dess dotterbolag eller andra anslutna företag.	
a) Tjänster som består av vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([16]) utom radiosändningar ([17])	För leveranssätt 1 Inga utom att utländska regeringar inte får delta direkt eller indirekt i tillhandahållandet av allmänna telekommunikationstjänster. Utländska företag måste rapportera sin aktuella adress och utse en juridisk företrädare i Honduras. För leveranssätt 2 Inga.
b) Satellitsändningstjänster ([18])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
3. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
4. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Partihandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([19]))	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Detaljhandel ([20]) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
(CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 6121) Detaljhandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([21]) (CPC 632 utom CPC 63211 och 63297)	
D. Franchising (CPC 8929)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
5. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	För leveranssätt 1 och 2 Inga, utom att en skolledare eller föreståndare måste ha honduranskt medborgarskap från födseln. Lärare på alla nivåer i skolsystemet måste ha honduranskt medborgarskap från födseln. Utländska medborgare kan dock undervisa i särskilda ämnen på mellannivå och högre skolnivåer om det inte finns några sådana honduranska medborgare tillgängliga för att undervisa i dessa ämnen. Utan hinder av vad som sägs i föregående mening får utländska medborgare undervisa i författningen, samhällskunskap, geografi och Honduras historia endast om det finns ömsesidighet för honduranska medborgare i deras ursprungsland. Privatskolor på alla nivåer måste vara etablerade enligt honduransk lag.
E. Annan utbildning (CPC 929)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
6. MILJÖTJÄNSTER	
A. Hantering av avloppsvatten (CPC 9401) ([22])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	
C. Skydd av luft och klimat (CPC 9404) ([23])	
D. Sanering och rening av mark och vatten. Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 94060) ([24])	
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 94090)	
7. FINANSIELLA TJÄNSTER	
Som tillägg till sektorsövergripande anmärkningar och endast för sektorer för finansiella tjänster Honduras förbehåller sig rätten att vidta eller behålla vissa åtgärder för tjänsteleverantörer inom spar- och lånekooperativ.	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
A. FÖRSÄKRING OCH FÖRSÄKRINGSRELATERADE TJÄNSTER	För leveranssätt 1 Obundet för direkta försäkringstjänster utom för försäkring av risker som rör i) sjöfart och kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och ii) gods i internationell transittrafik. För leveranssätt 2 Inga.
B. BANKVERKSAMHET OCH ANDRA FINANSIELLA TJÄNSTER (UTOM FÖRSÄKRING)	
1. Mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten.	För leveranssätt 1 Obundet, utom för följande: a) Tillhandahållande och överföring av finansiell information som beskrivs i punkt 11 i definitionen av finansiella tjänster, b) rådgivning och andra relaterade finansiella tjänster, utom förmedling, som rör banktjänster och andra finansiella tjänster enligt punkt 12 i definitionen av finansiella tjänster ([25]). För leveranssätt 2 Inga.
2. Utlåning av alla slag inklusive konsumentkrediter, hypotekskrediter, lånekrediter, factoring och finansiering av affärstransaktioner.	
3. Finansiell leasing.	
4. Alla betalnings- och penningöverföringstjänster, såsom kreditkort och betalkort, resecheckar och bankväxlar.	
5. Borgensförbindelser och garantier.	
6. Handel för egen eller annans räkning, på en börs, genom direkthandel eller på annat sätt, av följande: a) Penningmarknadsinstrument (innefattande checkar, växlar och bankcertifikat). b) Utländsk valuta. c) Derivatinstrument innefattande, men inte begränsade till, terminer och optioner. d) Valuta- och ränteinstrument, inbegripet sådana produkter som swappar och räntetterminer.	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
e) Överlåtbara värdepapper. f) Andra överlåtbara rättigheter och tillgångar, inklusive ädelmetaller.	
7. Medverkan som utställare, garant eller emissionsinstitut vid utfärdandet av alla slags värdepapper, offentligt eller privat, samt andra tjänster med anknytning därtill.	
8. Penningmäkling	
9. Förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster.	
10. Betalnings- och clearingtjänster för finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument.	
11. Tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara av tillhandahållare av andra finansiella tjänster.	
12. Rådgivningstjänster och andra till finansiella tjänster relaterade tjänster, med undantag för förmedling, för alla tjänster i B 1 –B 11 ovan.	
8. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulanstjänster (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193) D. Sociala tjänster (CPC 933)	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
9. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport ([26])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Turistguidetjänster (CPC 7472)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
10. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Sporttjänster (CPC 964)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
11. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport ([27]) ([28]) a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([29])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Transport på inre vattenvägar ([30]) a) Passagerartransport (CPC 7221) b) Godstransport (CPC 7222)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Järnvägstransport ([31]) a) Passagerartransport (CPC 7111) b) Godstransport (CPC 7112) c) Växling, rangering (CPC 7113)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Vägtransport a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122)	För leveranssätt 1 Inga, under förutsättning att det råder ömsesidighet för honduranska tjänsteleverantörer i deras ursprungsland. Företräde för inhemska tjänsteleverantörer för valda rutter. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Godstransport (CPC 7123)	För leveranssätt 1 Inga, under förutsättning att det råder ömsesidighet för honduranska tjänsteleverantörer i deras ursprungsland. Företräde för inhemska tjänsteleverantörer för valda rutter. För leveranssätt 2 Inga.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([32]) (CPC 7139)	För leveranssätt 1 Inga, under förutsättning att det råder ömsesidighet för honduranska tjänsteleverantörer i deras ursprungsland. Företräde för inhemska tjänsteleverantörer för valda rutter. För leveranssätt 2 Inga.
12. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([33])	
A. Kringtjänster för sjötransport ([34]) a) Godshantering i samband med sjöfart b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745)	För leveranssätt 1 Inga för e) agent- och mäklartjänster, f) fraktspeditionstjänster, i) stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745) och j) övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749). För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([34]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7224) f) Stödtjänster för transport på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga utom för e) bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7224). För leveranssätt 2 Inga.
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([35]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Inga utom för e) växling, rangering (CPC 7224). För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Växling, rangering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
D. Kringtjänster för vägtransport ([35]) a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Övriga stödtjänster till vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga utom för uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Försäljning och marknadsföring	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Datoriserade bokningssystem	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Flygplatsförvaltning	För leveranssätt 1 och 2 Obundet.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([36]) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
13. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([37])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten	För leveranssätt 1 Krav på medborgarskap gäller för försäljning av petroleumprodukter (flytande bränsle, motorolja, diesel, fotogen och gasol). För leveranssätt 2 Inga.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten	För leveranssätt 1 Inga utom för detaljhandel med el, gas, ånga och varmvatten. För leveranssätt 2 Inga.
G. Tjänster som rör energidistribution ([38]) (CPC 887)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
14. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Hårvårdstjänster (CPC 97021)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
c) Kosmetisk behandling, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([39]) ([40]) (CPC ver. 1.0 97230)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

([1]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i Företagstjänster under 1 A a.
([2]) Del av CPC 85201 som ingår i 1 A h – Läkar- och tandläkartjänster.
([3]) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
([4]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
([5]) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas, osv.).
([6]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i Företagstjänster 1 F l 1 till 1 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i Datortjänster 1 B.
([7]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och därför ingår i Företagstjänster 1 F p.

(8) I detta avtal avses med *expressutdelning* hämtning, transport och leverans med påskyndat förfarande av dokument, trycksaker, paket, varor och annat, samtidigt som föremålen kan spåras och följas genom hela tjänstens förlopp. Expressutdelning omfattar inte i) flygtransporttjänster, ii) tjänster som utförs i samband med utövandet av statliga befogenheter och iii) sjötransporttjänster.
(9) Termen *hantering* avser tömning av brevlådor, sortering, transport och utdelning.
(10) Termen *post* avser hantering av alla typer av kommersiella aktörer.
(11) Till exempel brev, vykort.
(12) Omfattar böcker och kataloger.
(13) Tidskrifter och tidningar.
(14) Utdelningstjänsten kan förutom ökad snabbhet och tillförlitlighet också innefatta mervärden som hämtning från avsändaren, personlig leverans till adressaten, godsspårning, möjlighet att ändra destination under befordran samt bekräftelse på mottagande.
(15) Försändelser som hanteras av alla typer av kommersiella aktörer.
(16) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B. Datortjänster
(17) Radio- och tv-utsändning definieras som den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men omfattar inte återutsändningslänkar mellan operatörerna.
(18) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(19) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i Energitjänster under 13 D.
(20) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i Företagstjänster under 1 B och 1 F 1.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i Energitjänster under 13 E and 13 F.
(21) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i Professionella tjänster yrken under 1 A k.
(22) Motsvarar avloppshantering.
(23) Motsvarar avgasrening.
(24) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(25) Det ska vara underförstått att rådgivningstjänster omfattar portföljförvaltningsrådgivning men inga andra tjänster som rör detta, och att relaterade tjänster inte omfattar de tjänster som anges i styckena e–o i definitionen av finansiella tjänster.
(26) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i Kringtjänster för transport under 12 D a Marktjänster.
(27) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(28) Omfattas av definition i Avsnitt VI, Internationella sjötransporttjänster.
(29) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(30) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och tjänster på andra inre vattenvägar som innebär användning av offentlig egendom.
(31) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(32) Transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 13 B.
(33) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i Företagstjänster under 1 F l 1–1 F l 4.
(34) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(35) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller tjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(36) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i Energitjänster under 13 C.
(37) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 3 BYGGTJÄNSTER.
(38) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller, utom för konsulttjänster.
(39) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 1 A h Läkartjänster, 1 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (8 A och 8 B).
(40) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller kurortstjänster och icke-terapeutisk massage som tillhandahålls på en plats som är offentlig egendom (t.ex. vissa vattenkällor).

NICARAGUA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de tjänstesektorer eller undersektorer som förts upp enligt artikel 172 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar i fråga om marknadstillträde och nationell behandling, villkor och kvalifikationer som gäller för EU-partens tjänster och tjänstleverantörer inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn som anger de sektorer eller undersektorer för tjänster som avtalspartens åtagande gäller och räckvidden som förbehållen avser.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* en tjänstesektor där det inte finns några begränsningar, villkor eller kvalifikationer för nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden om nationell behandling eller marknadstillträde har avtalats.

   För tydlighetens skull anges att avsaknaden av specifika förbehåll för en viss tjänstesektor inte påverkar tillämpliga horisontella förbehåll som gäller.

3. Åtaganden för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster görs endast i de sektorer och undersektorer i avtalet som anges i förteckningen nedan.

4. Vid identifieringen av enskilda tjänstesektorer och undersektorer

   a) avses med CPC den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991*),

   b) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver 1.0, 1998*).

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet eventuella koncessioner, tillstånd, registrering och andra tillstånd), om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 170 och 171 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för tjänster och tjänsteleverantörer från EU-parten.

6. Förteckningen nedan påverkar inte genomförbarheten av leveranssätt 1 i vissa tjänstesektorer och undersektorer och påverkar inte heller förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

7. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

9. Åtagandena i den här förteckningen ska inte innebära en mindre gynnsam behandling för tjänster och tjänsteleverantörer från EU än enligt de villkor, begränsningar och förutsättningar som anges enligt Gats.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
HORISONTELLA FÖRBEHÅLL	
Alla förtecknade sektorer och undersektorer:	Nicaragua förbehåller sig rätten att vidta eller behålla åtgärder som innebär rättigheter eller förmåner till socialt och ekonomiskt mindre gynnade minoriteter och ursprungsbefolkning. Ekonomisk verksamhet eller tjänster som betraktas som allmännyttiga eller samhällsnyttiga tjänster är obundna men kan omfattas av offentligt monopol. Till dessa ekonomiska verksamheter och tjänster hör följande: elenergiförsörjning inbegripet överföring och distribution, vattenförsörjning och avloppshantering, vilket omfattar dricksvatten, uppsamling, rening och evakuering av avlopp, rest- och regnvatten, liksom installation, drift och underhåll av vattenposter, framställning av kartor, upprättande, drift och förvaltning av internationell flygplats, administration av lotterier, allmänna kommunikationstjänster och framställning, finansiering och försäljning av frimärken, användning av frankeringsmaskiner och andra analoga system, förvaltning och drift av befintliga hamnar av nationellt intresse (Corinto, Sandino, San Juan del Sur, Cabezas, el Rama och El Bluff), som är förbehållet *Empresa Portuaria Nacional* (EPN) och andra tjänster som, med hänsyn till vikten av hållbar utveckling i landet, erkänns och regleras som sådana av den lagstiftande församlingen. Ingenting i detta avtal begränsar Nicaraguas rätt att vidta eller behålla åtgärder vad gäller tillhandahållande av brottsbekämpnings- och kriminalvårdstjänster liksom sociala tjänster som införs eller upprätthålls i allmänt intresse: inkomsttrygghet och inkomstförsäkring, socialförsäkring, socialt bistånd, offentlig utbildning, hälsovård, barnomsorg, allmänna avlopp samt vattenförsörjning. Fysiska och juridiska personer som vill tillhandahålla professionella tjänster måste uppfylla kraven och vara auktoriserade för att tillhandahålla sådana tjänster i enlighet med bestämmelserna i *Ley de Colegiación y del Ejercicio Profesional, Ley No. 588.* De åtaganden som Nicaragua har gjort enligt *Central American Economic Integration* ska inte påverkas av de åtaganden som anges enligt Handel med tjänster, etablering och elektronisk handel och denna plan.
SPECIFIKA FÖRBEHÅLL	
1. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster	För leveranssätt 1
(CPC 861)	Inga utom att för juridiska tjänster enligt nicaraguansk lag krävs medborgarskap.
utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier.	För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	För leveranssätt 1 Inga, utländska företag inom offentliga räkenskaper och revisorer, som enskilda eller företag, kan utöva sitt yrke i Nicaragua, eller närliggande verksamhet, genom en auktoriserad nicaraguansk offentlig redovisningsbyrå eller sammanslutning. Utländska revisorers redovisningsrapporter måste godkännas av en auktoriserad nicaraguansk redovisningsbyrå eller sammanslutning. För leveranssätt 2 Inga.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	För leveranssätt 1 Inga, utom att utländska revisorers revisionsberättelser måste godkännas av en auktoriserad nicaraguansk revisionsbyrå eller sammanslutning. För leveranssätt 2 Inga.
c) Skatterådgivning (CPC 863) [1]	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanering och landskapsarkitektur (CPC 8671 och CPC 8674)	För leveranssätt 1 Inga utom att utländska arkitekters planering och landskapsarkitektur måste garanteras genom en auktoriserad arkitekt i Nicaragua. För leveranssätt 2 Inga.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade tekniska tjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För leveranssätt 1 Inga utom att utländska arkitekters planering och landskapsarkitektur måste garanteras genom en auktoriserad arkitekt i Nicaragua. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter.	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Databehandlingstjänster och andra datoranknutna tjänster (CPC 841, 842, 843, 844)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Forsknings- och utvecklingstjänster (FoU) (2)	
a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851)	För leveranssätt 1 Inga, utom att för att få delta i vetenskaplig forskning om naturresurser måste en utländsk medborgare ha en juridisk företrädare i Nicaragua under hela den tid som forskningen pågår. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) (3)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	
D. Fastighetstjänster (4)	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Uthyrning/leasing utan operatör	
a) Som rör fartyg (CPC 83103)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Som rör luftfartyg (CPC 83104)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Som rör annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Som rör andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Organisationskonsulttjänster (CPC 865)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
d) Tjänster i anslutning till organisationskonsulttjänster (CPC 866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Teknisk provning och analys ([5]) (CPC 8676)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Tjänster rörande jordbruk, jakt och skogsbruk (CPC 881)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
g) Tjänster rörande fiske (CPC 882)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Obundet
h) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör tillverkning (ingår i CPC 884 och CPC 885)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) Rekrytering och förmedling av personal	
i) 1. Rekrytering av chefer (CPC 87201)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
j) 1. Spanings- och detektivtjänster (CPC 87301)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster ([6]) (CPC 8675)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 och 2 Inga utom att endast nicaraguansk teknisk personal får utföra avlönade reparations- och underhållstjänster eller specialtjänster för flyg i Nicaragua. Finns ingen sådan personal kan *Instituto Nicaraguense de Aeronáutica Civil* tillåta utländska piloter eller annan teknisk personal att utföra denna verksamhet, och i så fall ska *Instituto Nicaraguense de Aeronáutica Civil* ge företräde till medborgare i andra centralamerikanska länder.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar (7) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
n) Fotografitjänster (CPC 875) utom för CPC 87504	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
o) Paketeringstjänster (CPC 876)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	För leveranssätt 1 Inga utom att för att få tillstånd att utöva yrket gäller samma villkor och krav som för nicaraguanska medborgare i den utländske tjänsteleverantörens egen EU-medlemsstat.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För leveranssätt 2 Inga.
r) 2. Inredningsdesign och specialdesign (CPC 87907)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet
r) 5. Kopieringstjänster (CPC 87904) ([8])	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet
r) 6. Telekommunikationstjänster (CPC 7544)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

2. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER

Sektorsövergripande anmärkningar endast för sektorn för telekommunikation

För att få tillhandahålla telekommunikationstjänster eller använda radiospektrum eller andra överföringssätt krävs en tillståndshandling (koncessioner, licenser, registreringar eller tillstånd) som utfärdas av tillsynsmyndigheten TELCOR. Tillstånd kan endast utfärdas till nicaraguanska fysiska eller juridiska personer eller utländska juridiska personer som har en företrädare i landet, som är registrerade i respektive register och som omfattas av nicaraguanska domstolars jurisdiktion liksom alla bestämmelser i lagar, förordningar, regler, resolutioner och förvaltningsarrangemang som gäller i telekommunikationssektorn.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
A. Budtjänster inklusive expressutdelning ([9]) (CPC 7512, med undantag för tjänster som är förbehållna staten och dess företag i enlighet med inhemsk lagstiftning) när detta avtal träder i kraft ([10])	För leveranssätt 1 och 2 Inga, utom att en juridisk företrädare måste utses och ska vara bosatt i Nicaragua, och för tjänsteleverantörer gäller relevant inhemsk lagstiftning, som gäller det datum då detta avtal träder i kraft. ([10])
B. Telekommunikationstjänster	
a) Tjänster som består i vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg ([11]) utom radiosändningar ([12])	
Lokal ([13]) eller allmän lokaltelefoni (CPC 75211) Allmän fjärrtelefoni ([14]) (CPC 75212) Internationell fjärrtelefoni (CPC 7521**)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
Mobiltelefoni (CPC 75213)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) E-post (CPC 7523) c) Informationssökning och databassökning on-line (CPC 7523**) d) Elektroniskt datautbyte (EDI) (CPC 7523**) e) Behandling av data (CPC 843**)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Kretskopplade dataöverföringstjänster (CPC 7523**) g) Telextjänster (CPC 7523**)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
h) Telegraftjänster (CPC 7522) i) Mervärdesfaxtjänster inbegripet lagring och hämtfax Kod- och protokollkonvertering (CPC 7521** + CPC 7529**) j) Privata förhyrda förbindelser (CPC 7522, 7523) k) Röstmeddelanden (CPC 7521**, CPC 7523**)	
l) Paketkopplade dataöverföringstjänster (CPC 7523**) m) Personsökning (CPC 75291) n) Telekonferenstjänster (CPC 75292) o) Internettillgång (CPC 7523**) p) Mobila datatjänster (CPC 7523**)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Satellitsändningstjänster ([15])	För leveranssätt 1 Inga, utom att tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med nicaraguansk lagstiftning för elektronisk kommunikation. Tjänsteleverantörer ska följa inhemsk lagstiftning vad gäller licenser och andra bestämmelser, inbegripet att den juridiske företrädaren ska vara bosatt i Nicaragua. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
3. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.
4. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel)	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
b) Partihandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter ([16]))	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Detaljhandel ([17])	
a) Detaljhandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (CPC 61112, part of CPC 6113 och ingår i CPC 6121) b) Detaljhandel med teleterminalutrustning (del av CPC 7542)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
c) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631) d) Detaljhandel med andra produkter (ej energi), utom detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ([18]) (CPC 632 utom CPC 63211 och 63297)	
D. Franchising (CPC 8929)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
5. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierad)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
R. Annan utbildning (CPC 929)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
6. MILJÖTJÄNSTER ([2])	
A. Hantering av avloppsvatten (CPC 9401) ([19])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Obundet.
C. Skydd av luft och klimat (CPC 9404) ([20])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
D. Sanering och rening av mark och vatten Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 94060) ([21])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 94090)	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För leveranssätt 2 Inga.
7. FINANSIELLA TJÄNSTER ([22]) Som tillägg till sektorsövergripande anmärkningar och endast för sektorer för finansiella tjänster Nicaragua förbehåller sig rätten att tilldela förmåner till leverantörer av ekonomiska tjänster eller offentliga enheter som helt eller till största delen ägs av staten som tillhandahåller finansiella tjänster och är etablerade i syfte att tillgodose allmänna intressen, däribland men inte begränsat till jordbruksfinanser, bostadskrediter till familjer med låg inkomst och krediter till små och medelstora företag. Sådana förmåner ska inte missgynna kärnverksamheten för affärskonkurrenter och omfattar men är inte begränsat till: utökade statsgarantier, skattelättnader, dispens från vanliga juridiska formkrav och juridiska krav för att få starta verksamhet.	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster 1. Direkt försäkring (innefattande koassurans): a) Livförsäkring b) Skadeförsäkring 2. Återförsäljning och retrocession 3. Försäkringsförmedling som rör direkta försäkringstjänster och återförsäkrings- och retrocessionsåtaganden för leveranssätt 1 och 2 i denna tabell.	För leveranssätt 1 och 2 Obundet för direktförsäkringstjänster, utom för följande: i) sjöfart och kommersiell luftfart samt rymdfart och frakt (inklusive satelliter) när sådan försäkring täcker något eller allt av följande: godset som transporteras, fordonet som transporterar godset och varje skadeståndsskyldighet som följer därav, och ii) gods i internationell transittrafik.
4. Försäkringsrelaterade tjänster, såsom konsult-, aktuarie-, riskprövnings- och skaderegleringstjänster. ([23])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	
1. Mottagande av insättningar och andra återbetalbara medel från allmänheten.	För leveranssätt 1 och 2 Obundet, utom för följande: Tillhandahållande och överföring av finansiell information som beskrivs i punkt 11 i definitionen av finansiella tjänster, behandling av finansiella data som beskrivs i punkt 11 i definitionen av finansiella tjänster, vilket kräver förhandstillstånd från behörig tillsynsmyndighet, när det måste göras, och rådgivning och andra relaterade tjänster som beskrivs i punkt 12 i definitionen av finansiell tjänst ([24]), utom förmedling och kreditupplysning och analys.
2. Utlåning av alla slag, inklusive konsumentkrediter, hypotekskrediter, lånekrediter, factoring och finansiering av affärstransaktioner.	
3. Finansiell leasing.	
4. Alla betalnings- och penningöverföringstjänster, såsom kreditkort och betalkort, resecheckar och bankväxlar.	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
5. Borgensförbindelser och garantier.	
6. Handel för egen eller annans räkning, på börs, genom direkthandel eller på annat sätt av följande: a) Penningmarknadsinstrument (innefattande checkar, växlar och bankcertifikat). b) Utländsk valuta. c) Derivatinstrument innefattande, men inte begränsade till, terminer och optioner. d) Valuta- och ränteinstrument, inbegripet produkter som swappar och ränteterminer. e) Överlåtbara värdepapper. f) Andra överlåtbara rättigheter och tillgångar, inklusive ädelmetaller.	
7. Medverkan i emission av alla slags värdepapper, inbegripet som garant och som ombud (både inom den statliga och den privata sektorn), och tillhandahållande av tjänster i samband med sådana emissioner.	
8. Penningmarknadsmäkling.	
9. Förvaltning av tillgångar, såsom medels- eller portföljförvaltning, alla former av fondförvaltning, pensionsfondsförvaltning samt förvarings- och notariattjänster.	
10. Betalnings- och clearingtjänster för finansiella tillgångar, inbegripet värdepapper, derivatinstrument och andra överlåtbara instrument.	
11. Tillhandahållande och överföring av finansiell information och bearbetning av finansiella data och tillhörande programvara av tillhandahållare av andra finansiella tjänster.	
12. Rådgivnings- och förmedlingstjänster och andra till finansiella tjänster relaterade tjänster avseende all verksamhet enligt punkterna 1–11, inbegripet kreditupplysning och kreditanalys, tillhandahållande av investeringsunderlag, investeringsrådgivning samt rådgivning om företagsförvärv, omstrukturering av företag och affärsstrategi.	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
8. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER (2) (endast privatfinansierad)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311)	För leveranssätt 1 Obundet.
B. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	För leveranssätt 2 Inga.
C. Sociala tjänster (CPC 933)	
9. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER För att få tillhandahålla turisttjänster i Nicaragua måste ett företag vara etablerat enligt nicaraguansk lag, och en utländsk medborgare måste vara bosatt i Nicaragua eller utse en juridisk företrädare i Nicaragua.	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) utom cateringverksamhet inom lufttransport (25)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
B. Resebyråer och researrangörer (inklusive reseledare) (CPC 7471)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
C. Turistguidetjänster (CPC 7472)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
10. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster) (endast privatfinansierade tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	För leveranssätt 1 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För leveranssätt 2 Inga.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. ([2]) (CPC 963)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
D. Sporttjänster (CPC 964)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
11. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport ([26])	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage). b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([27])	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Transport på inre vattenvägar ([28])	
a) Passagerartransport (CPC 7221)	För leveranssätt 1 Obundet.
b) Godstransport (CPC 7222)	För leveranssätt 2 Inga.
C. Järnvägstransport ([29])	
a) Passagerartransport (CPC 7111)	För leveranssätt 1 Obundet.
b) Godstransport (CPC 7112)	För leveranssätt 2 Inga.
c) Växling, rangering (CPC 7113)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Vägtransport ([2])	
a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
b) Godstransport ([2]) (CPC 7123)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle (2) (30) (CPC 7139)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
12. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT (31)	
A. Kringtjänster för sjötransport (32)	
a) Godshantering i samband med sjöfart b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga, utom att direkt tillhandahållande av dessa tjänster inte är tillåtet i nationella hamnar. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar ([32])	
a) Godshantering	För leveranssätt 1
(ingår i CPC 741)	Obundet.
b) Lagring och magasinering	För leveranssätt 2
(ingår i CPC 742)	Inga.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport	
(ingår i CPC 748)	
d) Uthyrning av fartyg med besättning	
(CPC 7223)	
e) Bogsering och påskjutning av fartyg	
(CPC 7224)	
f) Stödtjänster för transport på inre vattenvägar	
(ingår i CPC 745)	
g) Övriga stöd- och kringtjänster	
(ingår i CPC 749)	
C. Kringtjänster för järnvägstransport ([33])	
a) Godshantering	För leveranssätt 1
(ingår i CPC 741)	Obundet.
b) Lagring och magasinering	För leveranssätt 2
(ingår i CPC 742)	Inga.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport	
(ingår i CPC 748)	
d) Växling, rangering	
(CPC 7113)	

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
D. Kringtjänster för vägtransport ([33])	
a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Övriga stödtjänster till vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
e) Försäljning och marknadsföring	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
f) Datoriserade bokningssystem	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
g) Flygplatsförvaltning (2)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle (34) a) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (2) (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
13. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (2) (CPC 883) (35)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
B. Transport i rörledning av bränsle (2) (CPC 7131)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
C. Lagring och magasinering av bränsle som transporteras i rörledning (2) (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271) och partihandel med el, ånga och varmvatten (2)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten (2)	För leveranssätt 1 och 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
G. Tjänster rörande energidistribution ([36]) (CPC 887)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet.
14. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
b) Hårvård (CPC 97021)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
c) Kosmetisk behandling, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([37]) ([38]) (CPC ver. 1.0 97230)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
f) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
g) Hushållstjänster (CPC 980)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet.

(1) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 1 A a Juridiska tjänster.
(2) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller.
(3) Del av CPC 85201 som ingår i 1 A h – Läkar- och tandläkartjänster.
(4) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
(5) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller teknisk provning och analys som är obligatorisk för beviljande av försäljningstillstånd eller användningstillstånd (t.ex. bilprovning, livsmedelsinspektion).
(6) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller viss verksamhet som rör gruvdrift (mineraler, olja, gas, osv.).
(7) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 1 F l 1–1 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 1 B. Datatjänster.
(8) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 1 F p.
(9) I detta avtal avses med expressutdelning hämtning, transport och leverans med påskyndat förfarande av dokument, trycksaker, paket, varor och annat, samtidigt som föremålen kan spåras och följas genom hela tjänstens förlopp. Expressutdelning omfattar inte i) flygtransporttjänster, ii) tjänster som utförs i samband med utövandet av statliga befogenheter och iii) sjötransporttjänster.
(10) Gynnsammare behandling av inhemska eller utländska tjänster och/eller tjänsteleverantörer till följd av framtida ändringar i eller omarbetning av lagstiftning ska omedelbart och ovillkorligen utsträckas till tjänster och tjänsteleverantörer från EU.
(11) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B. Datatjänster.
(12) Radio- och tv-utsändning definieras som den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men omfattar inte återutsändningslänkar mellan operatörerna.
(13) Det lokala geografiska området ska fastställas av tillsynsmyndigheten.
(14) Den nationella fjärrtjänsten är den som tillhandahålls mellan en terminalanslutning i ett lokalt område och en annan anslutningsterminal i ett annat lokalt område inom republiken Nicaragua.
(15) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
(16) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 D.
(17) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 1 F 1.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 E and 13 F.
(18) Detaljhandel med läkemedel och sjukvårdsartiklar ingår i PROFESSIONELLA TJÄNSTER under 1 A k.
(19) Motsvarar avloppshantering.
(20) Motsvarar avgasrening.
(21) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
(22) Omfattas av definition i regelverket.
(23) För tydlighetens skull: det är underförstått att dessa relaterade tjänster endast får tillhandahållas av en försäkringsleverantör.
(24) Det ska vara underförstått att rådgivningstjänster omfattar portföljförvaltningsrådgivning men inga andra tjänster som rör detta, och att relaterade tjänster inte omfattar de tjänster som anges i styckena 1–11 i definitionen av finansiella tjänster.
(25) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 12 E a Marktjänster.

(26) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och andra sjöfartstjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(27) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(28) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster och tjänster på andra inre vattenvägar som innebär användning av offentlig egendom.
(29) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller järnvägstransporttjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(30) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 B.
(31) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 1.F.l 1–1.F.l 4.
(32) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller hamntjänster, andra kringtjänster som innebär användning av offentlig egendom och bogsering.
(33) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller tjänster som innebär användning av offentlig egendom.
(34) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 C.
(35) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis:rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 3 BYGGTJÄNSTER.
(36) Den sektorsövergripande begränsningen för samhällsnyttiga tjänster gäller, utom för konsulttjänster.
(37) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 1 A h Läkartjänster, 1 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (8 A och 8 C).
(38) Det sektorsövergripande förbehållet för samhällsnyttiga tjänster gäller kurortstjänster och icke-terapeutisk massage som tillhandahålls på en plats som är offentlig egendom (t.ex. vissa vattenkällor).

PANAMA

1. I nedanstående förteckning över åtaganden anges de tjänstesektorer eller undersektorer som förts upp enligt artikel 172 i detta avtal och, i form av förbehåll, de begränsningar i fråga om marknadstillträde och nationell behandling, villkor och kvalifikationer som gäller för EU-partens tjänster och tjänstleverantörer inom dessa näringsgrenar. Förteckningen består av följande:

a) En första kolumn som anger de sektorer eller undersektorer för tjänster som avtalspartens åtagande gäller och räckvidden som förbehållen avser.

b) En andra kolumn där de tillämpliga förbehållen beskrivs.

2. I denna förteckning avses med *inga* en tjänstesektor där det inte finns några begränsningar, villkor eller kvalifikationer för nationell behandling eller marknadstillträde. Med *obundet* avses att inga åtaganden om nationell behandling eller marknadstillträde har avtalats.

För tydlighetens skull anges att avsaknaden av specifika förbehåll för en viss tjänstesektor inte påverkar tillämpliga horisontella förbehåll som gäller.

3. Åtaganden för gränsöverskridande tillhandahållande av tjänster görs endast i de sektorer och undersektorer i avtalet som anges i förteckningen nedan.

4. Vid identifieringen av enskilda tjänstesektorer och undersektorer

a) avses med CPC den centrala produktindelningen *(Central Products Classification)* enligt Förenta nationernas statistikkontor *(Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov, 1991)*,

b) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen *(Central Products Classification)* enligt Förenta nationernas statistikkontor *(Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver 1.0, 1998)*.

5. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering (inbegripet eventuella koncessioner, tillstånd, registrering och andra tillstånd), om de inte utgör en begränsning av marknadstillträde eller nationell behandling enligt artiklarna 170 och 171 i detta avtal. Dessa åtgärder (till exempel krav på att ha licens, skyldighet att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina) gäller, även om de inte förtecknas, ändå för tjänster och tjänsteleverantörer från EU-parten.

6. Förteckningen nedan påverkar inte genomförbarheten av leveranssätt 1 i vissa tjänstesektorer och undersektorer och påverkar inte heller förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

7. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

8. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över åtaganden ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
ALLA SEKTORER	Panama förbehåller sig rätten att anta eller behålla varje åtgärd vad gäller tillhandahållande av brottsbekämpnings- och kriminalvårdstjänster och följande tjänster i den mån de är sociala tjänster som införs eller upprätthålls i allmänt intresse: inkomsttrygghet och inkomstförsäkring, socialförsäkring, socialt bistånd, offentlig utbildning, hälsovård och barnomsorg.
ALLA SEKTORER	Panama förbehåller sig rätten att anta eller behålla åtgärder rörande ägande av Panamakanalen och juridiska personer som kan följa efter *Panama Canal Authority* (PCA). Ledamöter i styrelsen för en sådan juridisk person måste ha panamanskt medborgarskap. PCA kan kräva att ett företag som är verksamt i Panamakanalen ska ha bildats enligt Panamas lag och ingå i ett samföretag eller annan juridisk person tillsammans med PCA. PCA kan vidta eller behålla åtgärder som begränsar antalet koncessioner i Panamakanalen. Panamakanalen omfattar själva vattenvägen och även dess ankarplatser, kajplatser och infarter, land och vatten, sjösediment och flodvatten, slussar, tillhörande dammar, hamnanläggningar och vattenkontrollsystem.
ALLA SEKTORER	Panama förbehåller sig rätten att vidta eller behålla krav på bosättning, registrering eller annan lokal närvaro, eller att kräva en ekonomisk garanti om så krävs för att uppfylla krav enligt panamansk lag och privata avtalsenliga skyldigheter.
ALLA SEKTORER	Panama förbehåller sig rätten att vidta eller behålla en åtgärd som nekar utländska investerare och deras investeringar, eller utländska tjänsteleverantörer en rätt eller förmån som ges till socialt och ekonomiskt mindre gynnade minoriteter eller till ursprungsbefolkningar i deras reservat.
1. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (ingår i CPC 861) Exklusive: juridisk rådgivning om internationell rätt (utom panamansk lag) och konsulttjänster om jurisdiktion där tjänsteleverantören är advokat. Omfattar inte uppträdande i rätten eller i förvaltnings-, sjö- eller skiljedomstolar i Panama, inte heller att avfatta juridiska handlingar.	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
c) Skatterådgivning (CPC 863) [1]	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanering och landskapsarkitektur (CPC 8671 och CPC 8674)	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade tekniska tjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
j) 1. Barnmorsketjänster (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter.	För leveranssätt 1 Licens (*idoneidad*) för att tillhandahålla tjänsten kräver medborgarskap. För leveranssätt 2 Inga.
B. Databehandlingstjänster och andra datoranknutna tjänster (CPC 84)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Forsknings- och utvecklingstjänster a) FoU-tjänster inom naturvetenskap (CPC 851) b) FoU-tjänster inom socialvetenskap och humaniora (CPC 852 utom psykologtjänster) (2) c) Tvärvetenskapliga FoU-tjänster (CPC 853)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
D. Fastighetstjänster	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
E. Uthyrning/leasing utan operatör	
a) Som rör fartyg (CPC 83103)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) Som rör luftfartyg (CPC 83104)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
c) Som rör annan transportutrustning (CPC 83101, CPC 83102 och CPC 83105)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
d) Som rör andra maskiner eller annan utrustning (CPC 83106, CPC 83107, CPC 83108 och CPC 83109)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
F. Andra företagstjänster	
a) Reklam (CPC 871)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) Marknads- och opinionsundersökningar (CPC 864)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
c) Organisationskonsulttjänster (CPC 865)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
d) Tjänster i anslutning till organisationskonsulttjänster (CPC 866)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
e) Teknisk provning och analys (CPC 8676)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
f) Tjänster rörande jordbruk, jakt och skogsbruk. Utom tjänster som rör tillhandahållande av jordbruksmaskiner med operatör, skördearbete och tillhörande tjänster samt tjänster som rör anställning av arbetskraft (CPC 881)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
g) Tjänster rörande fiske (CPC 882)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
h) Tjänster som rör tillverkning (CPC 884 och CPC 885)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
i) Rekrytering och förmedling av personal	
i) 1. Rekrytering av chefer (CPC 87201)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
i) 2. Personalförmedling (CPC 87202)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
i) 3. Förmedling av kontorspersonal (CPC 87203)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
i) 4 Modellagenturtjänster (ingår i CPC 87209)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
j) 1. Spanings- och detektivtjänster (CPC 87301)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	För leveranssätt 1 Ägare av säkerhetsföretag måste vara panamanska medborgare. För att få ingå i styrelsen måste en person dessutom uppfylla kriterierna för ägarskap av ett detaljhandelsföretag, enligt vad som anges i punkten om detaljhandel. Endast panamanska medborgare får inneha posten som säkerhetschef eller säkerhetsvakt inom Panamas territorium. Utländska medborgare som anställs av ett säkerhetsföretag inom Panamas territorium måste få förhandstillstånd från Panamas regering. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster (CPC 8675)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
l) 4. Underhåll och reparation av luftfartyg och delar till luftfartyg (CPC 8868)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([3]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
n) Fotografitjänster (CPC 875)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
o) Paketeringstjänster (CPC 876)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	För leveranssätt 1 Obundet för officiell översättning och tolkning. För leveranssätt 2 Obundet för officiell översättning och tolkning.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
r) 2. Inredningsdesign och annan specialdesign (CPC 87907)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet.
r) 5. Kopieringstjänster ([4]) (CPC 87904)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
r) 6. Telekommunikationstjänster (CPC 7544)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
2. KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER	
A. Budtjänster (CPC 7512) inbegripet expressutdelning ([5])	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Telekommunikationstjänster Dessa tjänster omfattar inte ekonomisk verksamhet som består i tillhandahållande av innehåll som kräver telekommunikationstjänster för att transporteras.	
a) Tjänster som består av vidarebefordran och mottagande av signaler på elektromagnetisk väg (6) utom radiosändningar (7)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) Satellitsändningstjänster (8)	För leveranssätt 1 och 2 Inga, utom att tjänsteleverantörer i denna sektor kan omfattas av skyldigheter för att skydda mål som avser allmänintresset i samband med överföring av innehåll genom deras nätverk i linje med Panamas lagstiftning för elektronisk kommunikation.
3. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
4. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition, sprängämnen och annat krigsmateriel) Alla undersektorer som nämns nedan	
A. Tjänster som utförs på provisionsbasis	
a) Tjänster på provisionsbasis som rör motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) Övriga tjänster som utförs på provisionsbasis (CPC 621)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Partihandel	
a) Partihandel med motorfordon, motorcyklar och snöskotrar samt reservdelar och tillbehör till dessa (ingår i CPC 61111, CPC 6113 och CPC 6121)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) Partihandel med teleterminalutrustning (ingår i CPC 7542)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
c) Övrig partihandel (CPC 622 utom partihandel med energiprodukter (²))	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Detaljhandel (CPC 61112, ingår i CPC 6113 och CPC 612,, 631, 632)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
D. Franchising (CPC 8929)	För leveranssätt 1 Tjänster i franchiseverksamhet på detaljhandelsnivå är förbehållet medborgare i Panama. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
5. UTBILDNINGSTJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921) B. Sekundärutbildning (CPC 922) C. Högre utbildning (CPC 923) D. Vuxenutbildning (CPC 924)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
E. Annan utbildning (CPC 929)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet.
6. MILJÖTJÄNSTER	
A. Avloppshantering (CPC 9401) ([10])	För leveranssätt 1 Obundet, utom för konsulttjänster. För leveranssätt 2 Inga.
B. Hantering av fast/farligt avfall, utom transport över gränserna av farligt avfall a) Avfallshantering (CPC 9402) b) Renhållning och liknande tjänster (CPC 9403)	För leveranssätt 1 Inga för a) avloppstjänster (CPC 94010) b) avfallshantering (CPC 94020). Exklusive: insamling och bortskaffande av sjukhusavfall c) exklusive: avgasrening; bullerdämpning (CPC 94040 och 94050)

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
C. Skydd av luft och klimat (CPC 9404) D. Sanering och rening av mark och vatten a) Behandling, sanering av mark och vatten som kontaminerats/förorenats (ingår i CPC 94060) E. Buller- och vibrationsdämpning (CPC 9405) F. Skydd av den biologiska mångfalden och landskapet a) Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 9406) G. Övriga miljötjänster och stödtjänster (CPC 9409)	Åtagandena begränsas till följande verksamheter: implementering och installation av nya eller befintliga rengörings-, återställnings- och övervakningssystem samt förebyggande system. Rådgivning på dessa områden. e) Skydd av naturen och landskapet (ingår i CPC 94060) Exklusive: i) Tjänster för att bedriva studier av förhållandet mellan miljö och klimat, inbegripet tjänster för att utvärdera naturkatastrofer och mildra deras konsekvenser. ii) Vatten- och landrengöring för att minska föroreningar i sjöar, längs kuster och i kustvatten. För leveranssätt 2 Inga.
7. FINANSIELLA TJÄNSTER	
A. Försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	För leveranssätt 1 och 2 Inga, förutom 1. all egendom och alla personer inom Panamas territorium måste, om de är försäkrade, vara försäkrade av försäkringsbolag som är auktoriserade för att verka i Panama, 2. ett undantag från detta krav går att få från tillsynsorganet för försäkring och återförsäkring i det fall försäkring inte skulle kunna erhållas på den panamanska markanden.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
8. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulanstjänster (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
9. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell och cateringverksamhet utom catering inom lufttransport ([13]) (CPC 641, CPC 642 och CPC 643)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Turistguidetjänster (CPC 7472)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
10. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	För leveranssätt 1 Obundet.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	För leveranssätt 2 Inga.
B. Nyhetsbyråer (CPC 962)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Biblioteks-, arkiv- och museiverksamhet m.m. (CPC 963)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
D. Sporttjänster (CPC 9641)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
E. Tjänster i fritidsparker och badanläggningar (CPC 96491)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
11. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([14])	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Transport på inre vattenvägar	
a) Passagerartransport (CPC 7221) b) Godstransport (CPC 7222)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
C. Järnvägstransport	
a) Passagerartransport (CPC 7111) b) Godstransport (CPC 7112)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
D. Vägtransport	
a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
b) Godstransport (CPC 7123, utom transport av post för egen räkning ([15]))	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([16]) (CPC 7139)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
12. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([17])	
A. Kringtjänster för sjötransport a) Godshantering i samband med sjöfart b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745) j) Övriga stöd- och kringtjänster (även catering) (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga för e) agent- och mäklartjänster, f) fraktspeditionstjänster, i) stödtjänster för sjötransport (ingår i CPC 745) och j) övriga stöd- och kringtjänster, inbegripet catering (ingår i CPC 749). För leveranssätt 2 Inga.
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
d) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7223) e) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7224) f) Stödtjänster för transport på inre vattenvägar (ingår i CPC 745) g) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
C. Kringtjänster för järnvägstransport a) Godshantering (ingår i CPC 741) b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Växling, rangering (CPC 7113) e) Kringtjänster för järnvägstransport (CPC 743) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
D. Kringtjänster för vägtransport a) Godshantering (ingår i CPC 741)	För leveranssätt 1 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748) d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124) e) Övriga stödtjänster till vägtransportutrustning (CPC 744) f) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	För leveranssätt 2 Inga.
E. Kringtjänster för lufttransport	
a) Marktjänster (inbegripet catering)	För leveranssätt 1 Obundet utom för cateringverksamhet För leveranssätt 2 Obundet
b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
c) Agent- och mäklartjänster inom godstransport (ingår i CPC 748)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
d) Uthyrning av luftfartyg med besättning (CPC 734)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Obundet.
e) Försäljning och marknadsföring	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
f) Datoriserade bokningssystem	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
g) Flygplatsförvaltning	För leveranssätt 1 Obundet För leveranssätt 2 Inga.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([18]) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
13. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift ([19]) (CPC 883)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
B. Transport i rörledning av bränsle (CPC 7131)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
D. Partihandel med bränslen (CPC 62271)	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
E. Detaljhandel med drivmedel (CPC 613) F. Detaljhandel med eldningsoljor, gasol, kol och ved (CPC 63297) och detaljhandel med el, gas (ej gasol), ånga och varmvatten	För leveranssätt 1 Inga. För leveranssätt 2 Inga.
G. Tjänster rörande energidistribution (CPC 887)	För leveranssätt 1 Inga, utom att överföring av elenergi inom Panamas territorium får endast tillhandahållas av staten Panama. Distribution av elenergi Panamas territorium ska tillhandahållas av tre företag för en period om 15 år med början den 22 oktober 1998, enligt koncessioner tilldelade av *Autoridad Nacional de los Servicios* (ASEP) 1998. För leveranssätt 2 Inga.
14. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
b) Hårvårdstjänster (CPC 97021) c) Kosmetisk behandling, manikyr och pedikyr (CPC 97022) d) Annan skönhetsvård (CPC 97029) e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([20]) (CPC ver. 1.0 97230)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.
g) Telekommunikationstjänster (CPC 7543)	För leveranssätt 1 Obundet. För leveranssätt 2 Inga.

([1]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 1 A a Juridiska tjänster.
([2]) Del av CPC 85201 som ingår i 1.A h – Läkar- och tandläkartjänster.
([3]) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 1 F l 1–1 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 1 B. Datatjänster.
([4]) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 1 F p.
([5]) Expressutdelningstjänsten kan förutom ökad snabbhet och tillförlitlighet också innefatta mervärden som hämtning från avsändaren, personlig leverans till adressaten, godsspårning, möjlighet att ändra destination under befordran samt bekräftelse på mottagande. Expressutdelning omfattar inte i) flygtransporttjänster, ii) tjänster som utförs i samband med utövandet av statliga befogenheter och iii) sjötransporttjänster.
([6]) Dessa tjänster omfattar inte informations- och/eller databehandling on-line (inklusive transaktionsbehandling) (ingår i CPC 843) som ingår i 1 B. Datatjänster.
([7]) Radio- och tv-utsändning definieras som den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten, men omfattar inte återutsändningslänkar mellan operatörerna.
([8]) Här ingår telekommunikationstjänster som består i vidarebefordran och mottagande av radio- och tv-sändningar via satellit (den oavbrutna överföringskedja som krävs för utsändning av tv- och radioprogramsignaler till allmänheten). Här ingår försäljning av användning av satellittjänster, men inte försäljning av tv-programpaket till hushållen.
([9]) Dessa tjänster, som omfattar CPC 62271, ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 D.
([10]) Motsvarar avloppshantering.
([11]) Motsvarar avgasrening.
([12]) Motsvarar delar av Skydd av naturen och landskapet.
([13]) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 12 E a Marktjänster.
([14]) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
([15]) Del av CPC 71235, som ingår i KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER under 2 A. Postbefordran och budtjänster.
([16]) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 B.
([17]) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 1.F.l 1–1.F.l 4.
([18]) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 13 C.
([19]) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis:och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 3 BYGGTJÄNSTER.
([20]) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 1 A h Läkartjänster, 1 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (8 A och 8 C).

BILAGA XII

FÖRBEHÅLL FÖR NYCKELPERSONAL OCH PRAKTIKANTER MED AKADEMISK EXAMEN HOS EU-PARTEN

1. I nedanstående förteckning över förbehåll anges den ekonomiska verksamhet som liberaliserats enligt artikel 166 i detta avtal och för vilken begränsningar för nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen enligt artikel 174 i detta avtal gäller samt specificeras dessa begränsningar. Förteckningen består av följande:

   a) En första kolumn där det anges i vilken sektor eller undersektor som begränsningarna gäller.

   b) En andra kolumn där de tillämpliga begränsningarna beskrivs.

   Om kolumnen enligt b endast innehåller medlemsstatsspecifika förbehåll, gör de medlemsstater som inte anges där åtaganden för sektorn utan förbehåll (avsaknaden av medlemsstatsspecifika förbehåll för en viss sektor påverkar inte eventuella tillämpliga horisontella förbehåll eller sektorsspecifika förbehåll som gäller hela unionen).

   Unionen och dess medlemsstater gör inga åtaganden om nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen i ekonomisk verksamhet som inte liberaliseras (förblir obunden) enligt artikel 166 i detta avtal.

2. Vid identifieringen av enskilda sektorer och undersektorer

   a) avses med ISIC rev. 3.1 Förenta nationernas internationella näringsgrensindelning (*International Standard Industrial Classification of all Economic Activities*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 4, ISIC REV 3.1, 2002*),

   b) med CPC den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC prov., 1991*),

   c) med CPC ver. 1.0 den centrala produktindelningen (*Central Products Classification*) enligt Förenta nationernas statistikkontor (*Statistical Office of the United Nations, Statistical Papers, Series M, N° 77, CPC ver. 1.0, 1998*).

3. Åtaganden om nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen gäller inte om avsikten med eller följden av deras tillfälliga närvaro är att störa eller på annat sätt påverka resultatet av en konflikt eller förhandling mellan arbetsmarknadens parter.

4. I förteckningen ingår inte åtgärder rörande kvalifikationskrav, kvalificeringsförfaranden, tekniska standarder samt villkor och förfaranden för licensiering, om de inte utgör en begränsning enligt artikel 174 i detta avtal. Dessa åtgärder (t.ex. krav på att ha licens, krav på att ha erkända kvalifikationer i reglerade sektorer, krav på att klara särskilda examina, inbegripet språkexamina, krav på att ha juridisk hemvist i det territorium där den ekonomiska verksamheten utövas) gäller, även om de inte förtecknas nedan, ändå för nyckelpersonal och praktikanter med akademisk examen hos den andra parten.

5. I enlighet med artikel 159.3 i detta avtal innehåller förteckningen nedan inte åtgärder rörande subventioner som parterna beviljat.

6. Alla bestämmelser i EU-partens lagstiftning om inresa, vistelse, arbete och social trygghet ska vara tillämpliga även i fortsättningen, däribland regler om vistelsens längd, minimilöner och kollektiva löneavtal, även om de inte förtecknas nedan.

7. Förteckningen påverkar inte förekomsten av offentliga monopol och ensamrätt enligt förteckningen över åtaganden som gäller etablering.

8. I de sektorer där prövning av ekonomiskt behov tillämpas kommer det viktigaste kriteriet att vara en bedömning av den aktuella marknadssituationen i den medlemsstat eller region där tjänsten ska tillhandahållas, inbegripet antalet befintliga tjänsteleverantörer och följderna för dessa.

9. De rättigheter och skyldigheter som följer av denna förteckning över förbehåll ska inte ha någon direkt (self-executing) effekt och ger alltså inte enskilda fysiska eller juridiska personer några direkta rättigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
ALLA SEKTORER	Prövning av ekonomiskt behov BG, HU: Krav på prövning av ekonomiskt behov för praktikanter med akademisk examen.
ALLA SEKTORER	Omfattning av företagsinterna förflyttningar BG: Antalet internt förflyttad personal får inte överstiga 10 % av det årliga genomsnittet av antalet EU-medborgare som är anställda av den bulgariska juridiska personen i fråga; om antalet anställda är färre än 100 får antalet förflyttade personer, efter godkännande, överstiga 10 %. HU: Obundet för fysiska personer som varit delägare i en juridisk person i den andra parten.
ALLA SEKTORER	Verkställande direktörer och revisorer AT: Verkställande direktörer för filialer av juridiska personer ska vara bosatta i Österrike; de fysiska personer inom en juridisk person eller en filial som har ansvar för att den österrikiska handelslagen (Handelsgesetzbuch) iakttas ska ha sin hemvist i Österrike. FI: En utländsk medborgare som bedriver näringsverksamhet i egenskap av privat företagare måste ha ett näringstillstånd och vara permanent bosatt i EU. För alla sektorer utom telekommunikationstjänster: krav på medborgarskap och bosättning för verkställande direktören för ett aktiebolag. För telekommunikationstjänster: permanent bosättning för verkställande direktören. FR: Verkställande direktören för ett industri-, handels- eller hantverksföretag behöver, om uppehållstillstånd saknas, ett särskilt godkännande. RO: Majoriteten av affärsföretagens revisorer samt deras ställföreträdare ska vara rumänska medborgare. SE: Verkställande direktören för en juridisk person eller en filial ska vara bosatt i Sverige.
ALLA SEKTORER	Erkännande av examensbevis EU: EU-direktiv om ömsesidigt erkännande av examensbevis är endast tillämpliga på medborgare i EU. Rätten att utöva ett reglerat yrke i en medlemsstat ger inte rätt att utöva detta i en annan medlemsstat. ([1])
ALLA SEKTORER	Praktikanter med akademisk examen För AT, DE, ES, FR och HU måste utbildningen ha anknytning till den avlagda universitetsexamen.
4. TILLVERKNING ([2])	
Förlagsverksamhet, grafisk produktion och reproduktion av inspelningar (ISIC rev. 3.1: 22), utom förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ([3])	IT: Krav på medborgarskap för utgivare. PL: Krav på medborgarskap för chefredaktören för tidningar och tidskrifter. SE: Krav på bosättning för utgivare och ägare av förlag eller tryckerier.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
6. FÖRETAGSTJÄNSTER	
A. Professionella tjänster	
a) Juridiska tjänster (CPC 861) ([4]) utom juridisk rådgivning samt juridiska handlings- och intygstjänster som tillhandahålls av jurister som anförtrotts offentliga uppgifter, t.ex. notarier, *huissiers de justice* och andra *officiers publics et ministériels*	AT, CY, ES, EL, LT, MT, RO, SK: För fullt medlemskap i advokatsamfundet, som krävs för att vara verksam inom nationell rätt (EU-rätt och medlemsstatens rättsordning), gäller ett krav på medborgarskap. I ES kan de behöriga myndigheterna bevilja dispens. BE, FI: För fullt medlemskap i advokatsamfundet, som krävs för juridiska representationstjänster, gäller ett krav på medborgarskap tillsammans med krav på bosättning. I BE tillämpas kvoter för att uppträda inför *Cour de cassation* i icke-brottmål. BG: Utländska jurister kan endast tillhandahålla juridiska representationstjänster åt en medborgare från sitt hemland; det ställs även krav på reciprocitet och samarbete med en bulgarisk jurist. För juridiska medlingstjänster krävs permanent bosättning. FR: Juristers tillträde till yrkena *avocat auprès de la Cour de Cassation* och *avocat auprès du Conseil d'Etat* omfattas av kvoter, och det ställs även krav på medborgarskap. HU: För fullt medlemskap i advokatsamfundet gäller ett krav på medborgarskap tillsammans med krav på bosättning. För utländska jurister begränsas omfattningen av deras juridiska verksamhet till juridisk rådgivning, vilken ska ske på grundval av ett samarbetsavtal med en ungersk advokat eller advokatbyrå. LV: Krav på medborgarskap för advokater som avlagt advokateden, vilket är ett krav för juridisk representation i brottmål.
	DK: Endast advokater med dansk auktorisation får marknadsföra juridiska rådgivningstjänster. För att erhålla dansk auktorisation krävs en dansk juridisk examen. LU: Krav på medborgarskap för att tillhandahålla juridiska tjänster i fråga om luxemburgsk rätt och EU-rätt. SE: För medlemskap i advokatsamfundet, som endast krävs för att använda yrkestiteln "advokat", gäller ett krav på bosättning.
b) 1. Redovisnings- och bokföringstjänster (CPC 86212 utom "revision", CPC 86213, CPC 86219 och CPC 86220)	FR: Tillhandahållande av redovisnings- och bokföringstjänster är beroende av ett beslut av ekonomi-, finans- och industriministern efter samråd med utrikesministern. Kravet på bosättning får inte överstiga fem år.
b) 2. Revision (CPC 86211 och 86212 utom redovisning)	AT: Krav på medborgarskap för att uppträda som ombud inför behöriga myndigheter och för att utföra revision som föreskrivs i särskilda österrikiska lagar (t.ex. aktiebolagslagen, börslagen och banklagen). DK: Krav på bosättning. ES: Krav på medborgarskap för revisorer som utför lagstadgade revisioner och för styresmän, styrelsemedlemmar och delägare i andra företag än de som omfattas av det åttonde EG-direktivet om bolagsrätt. FI: Krav på bosättning för minst en av revisorerna i ett finskt aktiebolag. EL: Krav på medborgarskap för revisorer som utför lagstadgade revisioner.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	IT: Krav på medborgarskap för styresmän, styrelsemedlemmar och delägare i andra företag än de som omfattas av det åttonde EG-direktivet om bolagsrätt. Krav på bosättning för enskilda revisorer. SE: Endast revisorer som är godkända i Sverige får utföra lagstadgad revisionsverksamhet inom vissa juridiska enheter, bl.a. alla aktiebolag. Krav på bosättning för godkännande.
c) Skatterådgivning (CPC 863) ([5])	AT: Krav på medborgarskap för att uppträda som ombud inför behöriga myndigheter. BG, SI: Krav på medborgarskap för specialister. HU: Krav på bosättning.
d) Arkitekttjänster och e) Stadsplanerings- och landskapsarkitektstjänster (CPC 8671 och CPC 8674)	EE: Minst en ansvarig person (projektledare eller konsult) ska vara bosatt i Estland. BG: Utländska specialister ska ha minst två års erfarenhet från byggnadssektorn. Krav på medborgarskap för stadsplanerings- och landskapsarkitekttjänster. EL, HU, SK: Krav på bosättning.
f) Ingenjörstjänster och g) Integrerade ingenjörstjänster (CPC 8672 och CPC 8673)	EE: Minst en ansvarig person (projektledare eller konsult) ska vara bosatt i Estland. BG: Utländska specialister ska ha minst två års erfarenhet från byggnadssektorn. EL, HU, SK: Krav på bosättning.
h) Läkar-, tandläkar- och psykologtjänster (CPC 9312 och ingår i CPC 85201)	CZ, IT, SK: Krav på bosättning. CZ, EE, RO, SK: För utländska fysiska personer krävs godkännande av de behöriga myndigheterna. BE, LU: För praktikanter med akademisk examen krävs godkännande av de behöriga myndigheterna för utländska fysiska personer. BG, CY, MT: Krav på medborgarskap. DE: Krav på medborgarskap; dispens kan undantagsvis beviljas om det föreligger ett folkhälsointresse. DK: Ett begränsat tillstånd att utföra en särskild uppgift kan beviljas för högst 18 månader och förutsätter bosättning. FR: Krav på medborgarskap. Det är emellertid möjligt att utöva verksamhet inom ramen för årligen fastställda kvoter. LV: För att utländska medborgare ska få utöva medicinska yrken krävs tillstånd från lokala hälsomyndigheter med prövning av ekonomiskt behov för läkare och tandläkare i en given region som underlag.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	PL: För att utländska medborgare ska få utöva medicinska yrken krävs godkännande. Utländska läkare har begränsad rösträtt inom sina yrkessammanslutningar. PT: Krav på bosättning för psykologer.
i) Veterinärtjänster (CPC 932)	BG, CY, DE, EE, EL, FR, HU, MT, SI: Krav på medborgarskap. CZ och SK: Krav på medborgarskap och bosättning. IT: Krav på bosättning. PL: Förutsätter medborgarskap. Utländska medborgare får ansöka om tillstånd att bedriva praktik.
j) 1. Barnmorsketjänster ingår i CPC 93191)	AT: För att öppna praktik i Österrike ska den berörda personen ha utövat yrket i minst tre år före etablering av praktiken. BE, LU: För praktikanter med akademisk examen krävs godkännande av de behöriga myndigheterna för utländska fysiska personer. CZ, CY, EE, RO, SK: För utländska fysiska personer krävs godkännande av de behöriga myndigheterna. FR: Krav på medborgarskap. Det är emellertid möjligt att utöva verksamhet inom ramen för årligen fastställda kvoter. HU: Krav på medborgarskap. IT: Krav på bosättning. LV: Ekonomiska behov som fastställs av det totala antalet barnmorskor i den givna regionen och som godkänts av lokala hälsomyndigheter. PL: Krav på medborgarskap. Utländska medborgare får ansöka om tillstånd att bedriva praktik.
j) 2. Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal (ingår i CPC 93191)	AT: Utländska tjänsteleverantörer är endast tillåtna inom följande verksamheter: sjuksköterskor, sjukgymnaster, arbetsterapeuter, logoterapeuter, dietister och näringsterapeuter. För att öppna praktik i Österrike ska den berörda personen ha utövat yrket i minst tre år före etablering av praktiken. BE, FR, LU: För praktikanter med akademisk examen krävs godkännande av de behöriga myndigheterna för utländska fysiska personer. CY, CZ, EE, RO, SK: För utländska fysiska personer krävs godkännande av de behöriga myndigheterna. HU: Krav på medborgarskap. DK: Ett begränsat tillstånd att utföra en särskild uppgift kan beviljas för högst 18 månader och förutsätter bosättning. CY, CZ, EL, IT: Underställt prövning av ekonomiskt behov: beslutet är beroende av antalet lediga platser och eventuella brister i regionerna. LV: Ekonomiska behov som fastställs av det totala antalet sjuksköterskor i den givna regionen och som godkänts av lokala hälsomyndigheter.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
k) Detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211) och andra tjänster som tillhandahålls av farmaceuter ([6])	FR: Krav på medborgarskap. Inom fastställda kvoter kan medborgare från tredjeländer emellertid ha rätt att bedriva verksamhet, under förutsättning att de har en fransk farmaceutexamen. DE, EL, SK: Krav på medborgarskap. HU: Krav på medborgarskap, utom för detaljhandelsförsäljning av läkemedel och detaljhandelsförsäljning av sjukvårdsartiklar (CPC 63211). IT, PT: Krav på bosättning.
D. Fastighetstjänster ([7])	
a) Som rör egen eller hyrd egendom (CPC 821)	FR, HU, IT, PT: Krav på bosättning. LV, MT, SI: Krav på medborgarskap.
b) På arvodes- eller kontraktsbasis (CPC 822)	DK: Krav på bosättning såvida inte Erhvervs- og Selskabsstyrelsen beviljar dispens. FR, HU, IT, PT: Krav på bosättning. LV, MT, SI: Krav på medborgarskap.
E. Uthyrning av fordon och maskiner utan bemanning	
e) Som rör hushållsartiklar och varor för personligt bruk (CPC 832)	EU: Krav på medborgarskap för praktikanter med akademisk examen. AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, IE, IT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Krav på medborgarskap för specialister.
f) Uthyrning av telekommunikationsutrustning (CPC 7541)	EU: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen.
F. Andra företagstjänster	
e) Teknisk provning och analys (CPC 8676)	IT, PT: Krav på bosättning för biologer och analytiska kemister.
f) Rådgivnings- och konsulttjänster som rör jordbruk, jakt och skogsbruk (ingår i CPC 881)	IT: Krav på bosättning för agronomer och *periti agrari*.
j) 2. Säkerhetstjänster (CPC 87302, CPC 87303, CPC 87304 och CPC 87305)	BE: Krav på medborgarskap och bosättning för ledningspersonal. BG, CY, CZ, EE, LV, LT, MT, PL, RO, SI, SK: Krav på medborgarskap och bosättning.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	DK: Krav på medborgarskap och bosättning för chefer och för flygplatsbevakning. ES, PT: Krav på medborgarskap för specialistpersonal. FR: Krav på medborgarskap för verkställande direktörer och styrelsemedlemmar. IT: Krav på medborgarskap och bosättning för erhållande av det tillstånd som krävs för säkerhetsvaktstjänster och värdetransporter.
k) Vetenskapliga och tekniska konsulttjänster (CPC 8675)	BG: Krav på medborgarskap för specialister. DE: Krav på medborgarskap för lantmätare inom statliga verk. FR: Krav på medborgarskap för "lantmäteri"-verksamhet som rör fastställandet av äganderätt och marklagstiftning. IT, PT: Krav på bosättning.
l) 1. Underhåll och reparation av fartyg (ingår i CPC 8868)	MT: Krav på medborgarskap.
l) 2. Underhåll och reparation av utrustning för järnvägstransport (ingår i CPC 8868)	LV: Krav på medborgarskap.
l) 3. Underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar, snöskotrar och vägtransportutrustning (CPC 6112, CPC 6122, ingår i CPC 8867 och CPC 8868)	EU: För underhåll och reparation av motorfordon, motorcyklar och snöskotrar: krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen.
l) 5. Underhåll och reparation av metallvaror, maskiner (utom kontorsmaskiner), utrustning (utom transport- och kontorsutrustning) samt hushållsartiklar och personliga artiklar ([8]) (CPC 633, CPC 7545, CPC 8861, CPC 8862, CPC 8864, CPC 8865 och CPC 8866)	EU: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen.
m) Tjänster som omfattar rengöring av byggnader (CPC 874)	CY, EE, MT, PL, RO, SI: Krav på medborgarskap för specialister.
n) Fotografitjänster (CPC 875)	LV: Krav på medborgarskap för speciella fotografitjänster. PL: Krav på medborgarskap för att tillhandahålla flygfotografitjänster.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
p) Tryckning och förlagsverksamhet (CPC 88442)	SE: Krav på bosättning för utgivare och ägare av förlag eller tryckerier.
q) Konferenstjänster (ingår i CPC 87909)	SI: Krav på medborgarskap.
r) 1. Översättar- och tolktjänster (CPC 87905)	FI: Krav på bosättning för auktoriserade översättare. DK: Krav på bosättning för auktoriserade översättare och tolkar såvida inte Erhvervs- og Selskabsstyrelsen beviljar dispens.
r) 3. Inkassotjänster (CPC 87902)	BE, EL, IT: Krav på medborgarskap.
r) 4. Kreditupplysning (CPC 87901)	BE, EL, IT: Krav på medborgarskap.
r) 5. Kopiering (CPC 87904) ([9])	AT, BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen. LV: Prövning av ekonomiskt behov för specialister och krav på medborgarskap för praktikanter med akademisk examen.
8. BYGGTJÄNSTER OCH TILLHÖRANDE INGENJÖRSTJÄNSTER (CPC 511, CPC 512, CPC 513, CPC 514, CPC 515, CPC 516, CPC 517 och CPC 518)	BG: Utländska specialister ska ha minst två års erfarenhet från byggnadssektorn.
9. DISTRIBUTIONSTJÄNSTER (utom distribution av vapen, ammunition och krigsmateriel)	
C. Detaljhandel ([10])	
c) Detaljhandel med livsmedel (CPC 631)	FR: Krav på medborgarskap for tobakshandlare (dvs. *buraliste*).
10. UTBILDNINGSTJÄNSTER SERVICES (endast privatfinansierade)	
A. Primärutbildning (CPC 921)	FR: Krav på medborgarskap. Medborgare från tredjeländer kan emellertid få tillstånd från behöriga myndigheter att etablera och leda en utbildningsinstitution samt att undervisa. IT: Krav på medborgarskap för att tjänsteleverantörer ska ha rätt att utfärda nationellt erkända utbildningsbevis.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
	EL: Krav på medborgarskap för lärare.
B. Sekundärutbildning (CPC 922)	FR: Krav på medborgarskap. Medborgare från tredjeländer kan emellertid få tillstånd från behöriga myndigheter att etablera och leda en utbildningsinstitution samt att undervisa. IT: Krav på medborgarskap för att tjänsteleverantörer ska ha rätt att utfärda nationellt erkända utbildningsbevis. EL: Krav på medborgarskap för lärare. LV: Krav på medborgarskap för gymnasial yrkesutbildning för funktionshindrade studerande (CPC 9224).
C. Högre utbildning (CPC 923)	FR: Krav på medborgarskap. Medborgare från tredjeländer kan emellertid få tillstånd från behöriga myndigheter att etablera och leda en utbildningsinstitution samt att undervisa. CZ, SK: Krav på medborgarskap för högre utbildning, utom för teknisk och yrkesinriktad högskoleutbildning (CPC 92310). IT: Krav på medborgarskap för att tjänsteleverantörer ska ha rätt att utfärda nationellt erkända utbildningsbevis. DK: Krav på medborgarskap för lärare.
12. FINANSIELLA TJÄNSTER	
A. Alla försäkringstjänster och försäkringsrelaterade tjänster	AT: Ledningen för ett filialkontor måste bestå av två fysiska personer som är bosatta i Österrike. EE: För direkt försäkring får ledningsorganet för ett försäkringsaktiebolag med utländskt ägande av kapitalet endast inbegripa medborgare i länder utanför EU i proportion till det utländska ägandet, dock högst hälften av ledningsgruppens medlemmar. Den verkställande direktören för ett dotterbolag eller ett självständigt bolag måste vara permanent bosatt i Estland. ES: Krav på bosättning och tre års erfarenhet för att få bedriva aktuarieverksamhet. IT: Krav på bosättning för att få bedriva aktuarieverksamhet. FI: De verkställande direktörerna och minst en revisor för ett försäkringsbolag ska vara bosatta i unionen, såvida inte de behöriga myndigheterna har beviljat undantag. Generalagenten för ett utländskt försäkringsbolag ska ha sin hemvist i Finland, såvida bolaget inte har sitt huvudkontor i EU.
B. Banktjänster och andra finansiella tjänster (med undantag av försäkringstjänster)	BG: Permanent bosättning i Bulgarien krävs för anställda styrelsemedlemmar och ledningens företrädare. FI: De verkställande direktörerna och minst en revisor för kreditinstitut ska vara bosatta i EU, såvida inte Finansinspektionen har beviljat undantag. Mäklare (enskilda personer) på derivatbörsen ska ha sin hemvist i EU. IT: Krav på bosättning inom en av EU-medlemsstaternas territorium för *promotori di servizi finanziari* (säljare av finansiella tjänster). LT: Minst en chef ska vara EU-medborgare. PL: Krav på medborgarskap för minst en av bankens chefer.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
13. HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSTJÄNSTER OCH SOCIALA TJÄNSTER (endast privatfinansierade)	
A. Sjukhustjänster (CPC 9311) B. Ambulansvård (CPC 93192) C. Vård på andra behandlingshem än sjukhus (CPC 93193) E. Sociala tjänster (CPC 933)	FR: För det tillstånd som krävs för tillträde till ledande befattningar tas hänsyn till tillgången på lokala chefer. LV: Prövning av ekonomiskt behov för läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal. PL: För att utländska medborgare ska få utöva medicinska yrken krävs godkännande. Utländska läkare har begränsad rösträtt inom sina yrkessammanslutningar.
14. TURISM OCH RESERELATERADE TJÄNSTER	
A. Hotell, restauranger samt cateringverksamhet (CPC 641, CPC 642 och CPC 643) (utom cateringverksamhet inom lufttransport) ([11])	BG: Antalet utländska personer i ledande ställning får inte vara högre än antalet bulgariska medborgare i ledande ställning, i de fall där det offentligas (stat och/eller kommuner) andel av ett bulgariskt företags egna kapital överstiger 50 %.
B. Resebyråer och researrangörer (inbegripet reseledare) (CPC 7471)	BG: Antalet utländska personer i ledande ställning får inte vara högre än antalet bulgariska medborgare i ledande ställning, i de fall där det offentligas (stat och/eller kommuner) andel av ett bulgariskt företags egna kapital överstiger 50 %.
C. Turistguidetjänster. (CPC 7472)	BG, CY, ES, FR, EL, HU, IT, LT, MT, PL, PT, SK: Krav på medborgarskap.
15. REKREATIONS-, KULTUR- OCH SPORTTJÄNSTER (utom audiovisuella tjänster)	
A. Underhållningstjänster (inbegripet teater, levande musik, cirkusuppträdanden och diskotek) (CPC 9619)	FR: För det tillstånd som krävs för tillträde till ledande befattningar gäller ett krav på medborgarskap om tillstånd krävs för mer än två år.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
16. TRANSPORTTJÄNSTER	
A. Sjötransport	
a) Internationell passagerartransport (CPC 7211 utom nationellt cabotage) b) Internationell godstransport (CPC 7212 utom nationellt cabotage) ([12])	EU: Krav på medborgarskap för fartygsbesättningar. AT: Krav på medborgarskap för majoriteten av de verkställande direktörerna.
D. Vägtransport	
a) Passagerartransport (CPC 7121 och CPC 7122)	AT: Krav på medborgarskap för personer och aktieägare som har rätt att företräda en juridisk person eller ett partnerskap. DK: Krav på medborgarskap och bosättning för chefer. BG, MT: Krav på medborgarskap.
b) Godstransport (CPC 7123, utom transport av post för egen räkning) ([13])	AT: Krav på medborgarskap för personer och aktieägare som har rätt att företräda en juridisk person eller ett partnerskap. BG, MT: Krav på medborgarskap.
E. Transport i rörledning av andra varor än bränsle ([14]) (CPC 7139)	AT: Krav på medborgarskap för verkställande direktörer.
17. KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT ([15])	
A. Kringtjänster för sjötransport a) Godshantering i samband med sjöfart b) Lagring och magasinering (ingår i CPC 742) c) Tullklareringstjänster d) Containerterminaler och depåtjänster e) Agent- och mäklartjänster	EU: Krav på medborgarskap för besättningar för bogsering och för stödtjänster för sjötransport. AT: Krav på medborgarskap för majoriteten av de verkställande direktörerna. BG, MT: Krav på medborgarskap. DK: Krav på bosättning för tullklareringstjänster. EL: Krav på medborgarskap för tullklareringstjänster. IT: Krav på bosättning för *raccomandatario marittimo.*

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
f) Fraktspeditionstjänster g) Uthyrning av fartyg med besättning (CPC 7213) h) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7214) i) Stödtjänster för sjötransport ingår i CPC 745 j) Övriga stöd- och kringtjänster (ingår i CPC 749)	
B. Kringtjänster för transport på inre vattenvägar e) Bogsering och påskjutning av fartyg (CPC 7224) f) Stödtjänster för transporter på inre vattenvägar ingår i CPC 745	EU: Krav på medborgarskap för besättningar.
D. Kringtjänster för vägtransport d) Uthyrning av nyttovägfordon med operatör (CPC 7124)	AT: Krav på medborgarskap för personer och aktieägare som har rätt att företräda en juridisk person eller ett partnerskap. BG, MT: Krav på medborgarskap.
F. Kringtjänster för transport i rörledning av andra varor än bränsle ([16]) a) Lagring och magasinering av andra varor än bränsle som transporteras i rörledning (ingår i CPC 742)	AT: Krav på medborgarskap för verkställande direktörer.
18. ENERGITJÄNSTER	
A. Tjänster i samband med gruvdrift (CPC 883) ([17])	SK: Krav på bosättning.

Sektor eller undersektor	Beskrivning av förbehåll
19. ANDRA TJÄNSTER INTE NÄMNDA NÅGON ANNANSTANS	
a) Tvättning, rengöring och färgning (CPC 9701)	EU: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen.
b) Hårvård (CPC 97021)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen. AT: Krav på medborgarskap för praktikanter med akademisk examen.
c) Hudvård, manikyr och pedikyr (CPC 97022)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen. AT: Krav på medborgarskap för praktikanter med akademisk examen.
d) Annan skönhetsvård (CPC 97029)	BE, BG, CY, CZ, DE, DK, ES, EE, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LV, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SI, SE, UK: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen. AT: Krav på medborgarskap för praktikanter med akademisk examen.
e) Kurortstjänster och icke-terapeutisk massage, om de tillhandahålls för avslappning och fysiskt välbefinnande och inte för medicinska ändamål eller rehabilitering ([18]) (CPC ver. 1.0 97230)	EU: Krav på medborgarskap för specialister och för praktikanter med akademisk examen.

([1]) För att tredjelandsmedborgares kvalifikationer ska erkännas i hela unionen krävs att ett avtal om ömsesidigt erkännande förhandlas fram i enlighet med artikel 85 i detta avtal.
([2]) Denna sektor omfattar inte rådgivningstjänster rörande tillverkning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F h.
([3]) Förlagsverksamhet och grafisk produktion på arvodes- eller kontraktsbasis ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F p.
([4]) Omfattar juridisk rådgivning, juridisk representation, juridiska skiljemanna- och förliknings-/medlingstjänster samt juridiska handlings- och intygstjänster.
Tillhandahållande av juridiska tjänster i fråga om folkrätt, EU-rätt och rätten i varje jurisdiktion är endast tillåtet om investeraren eller dennes personal är behörig att vara verksam som jurist och är, i likhet med tillhandahållande av andra tjänster, föremål för tillämpliga villkor och förfaranden för licensiering i Europeiska unionens medlemsstater. För jurister som tillhandahåller juridiska tjänster i fråga om folkrätt och utländsk rätt kan dessa bl.a. bestå i överensstämmelse med lokala uppförandekoder, användning av hemlandets yrkestitel (om inte erkännande med värdlandets yrkestitel erhållits), försäkringskrav, enkel registrering hos värdlandets advokatsamfund eller förenklad antagning till värdlandets advokatsamfund genom ett lämplighetstest och juridisk eller yrkesmässig hemvist i värdlandet. Juridiska tjänster i fråga om EU-rätt ska i princip utföras av eller genom en advokat som är medlem i ett advokatsamfund i unionen och som agerar i eget namn, och juridiska tjänster i fråga om rättsordningen i en av Europeiska unionens medlemsstater ska i princip utföras av eller genom en advokat som är medlem i denna medlemsstats advokatsamfund och som agerar i eget namn. Det kan därför krävas fullt medlemskap i advokatsamfundet i den aktuella medlemsstaten i Europeiska unionen för att uppträda som ombud inför domstolar och andra behöriga myndigheter i EU eftersom det inbegriper utövande av EU-processrätt och nationell processrätt. I vissa medlemsstater är utländska jurister som inte är fullständiga medlemmar i advokatsamfundet emellertid tillåtna att uppträda som ombud i civilrättsliga förfaranden för en part som är medborgare i eller hör till de stater där juristen har rätt att utöva sitt yrke.
([5]) Omfattar inte juridisk rådgivning och juridisk representation i skattefrågor, som ingår i 6 A a Juridiska tjänster.
([6]) Tillhandahållande av läkemedel till allmänheten är, i likhet med tillhandahållande av andra tjänster, föremål för tillämpliga villkor och förfaranden för licensiering och kvalificering i Europeiska unionens medlemsstater. Som en allmän regel är denna verksamhet förbehållen farmaceuter. I vissa medlemsstater är endast tillhandahållandet av receptbelagda läkemedel förbehållet farmaceuter.

(7) Tjänsten i fråga rör fastighetsmäklares verksamhet och påverkar inte rättigheter/restriktioner för fysiska och juridiska personer som köper fast egendom.
(8) Underhåll och reparation av transportutrustning (CPC 6112, 6122, 8867 och CPC 8868) ingår i 6 F l 1–6 F l 4.
Underhåll och reparation av kontorsmaskiner och kontorsutrustning, inbegripet datorer (CPC 845), ingår i 6 B Datatjänster.
(9) Omfattar inte tryckning, som omfattas av CPC 88442 och ingår i 6 F p.
(10) Omfattar inte underhåll och reparation, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 B och 6 F 1.
Omfattar inte detaljhandel med energiprodukter som ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 E och 18 F.
(11) Cateringverksamhet inom lufttransport ingår i KRINGTJÄNSTER FÖR TRANSPORT under 17 D a Marktjänster.
(12) Omfattar matartjänster och förflyttning av utrustning som utförs av internationella sjötransportföretag mellan hamnar i samma stat om det inte innebär intäkter.
(13) Del av CPC 71235, som ingår i KOMMUNIKATIONSTJÄNSTER under 7 A. Postbefordran och kurirtjänster.
(14) Transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 B.
(15) Omfattar inte underhåll och reparation av transportutrustning, som ingår i FÖRETAGSTJÄNSTER under 6 F 1 1–6 F l 4.
(16) Kringtjänster för transport av bränsle i rörledning ingår i ENERGITJÄNSTER under 18 C.
(17) Omfattar följande tjänster som tillhandahålls på arvodes- eller kontraktsbasis: rådgivnings- och konsulttjänster som rör gruvdrift, iordningställande av arbetsplatser på land, installation av borriggar på land, borrning, borrkronor, foderrör och produktionsrör, borrslamsteknik och tillhandahållande av borrslam, kontroll av fasta ämnen, fiske och särskilda åtgärder i borrhål, geologi vid brunnar och borrkontroll, tagning av borrkärnor, provning av brunnar, kablar, tillhandahållande och skötsel av kompletteringsvätskor (saltlösningar), tillhandahållande och installation av kompletteringsutrustning, cementering (tryckpumpning), stimulering (sprickbildning, syrabehandling och tryckpumpning), överhalning och reparation av brunnar, igenfyllning och nedläggning av brunnar.
Omfattar inte direkt tillgång till eller exploatering av naturresurser.
Omfattar inte iordningställande av arbetsplatser för utvinning av andra resurser än olja och gas (CPC 5115), som ingår i 8 BYGGTJÄNSTER.
(18) Terapeutisk massage och brunnskurer ingår i 6 A h Läkartjänster, 6 A j 2 Tjänster som tillhandahålls av sjuksköterskor, sjukgymnaster och paramedicinsk personal samt Hälso- och sjukvård (13 A och 13 C).